JACOBI LOBBETII LEODIENSIS GLORIA SANCTORUM SIVE QUAESTIONES MORALES IN FESTA...

Jacques Lobbet de Lanthin

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT EMANUELE
14
32 E
26

LEODIENSIS

SOCIETATIS IESU THEOLOGI,

GLORIA SANCTORUM

SIVE

QUÆSTIONES MORALES

IN FESTA

SANCTORUM TOTIUS ANNI.

LEODII,

OFFICINA TYPOGRAPHICA JO. MATHIÆ

Assistentia Germanica S. 8.

JACOBI LOBBETII
LEODIENSIS
SOCIETATIS IESU THEOLOGI

GLORIA SANCTORUM
SIVE
QVÆSTIONES MORALES
IN FESTA
SANCTORUM TOTIUS ANNI,

Eorum maximè qui ab Ecclesia coluntur sub præcepto.

Opus omnino novum, & Concionatoribus perutile.

LEODII,
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA JO. MATHIÆ HOVII,
Ad insigne Paradisi Terrestris. M. DC. LIX.

SVPERIORVM PERMISSV.

Dom. Prof. Rom.

GLORIA
LEODIENSIS ECCLESIÆ
PETITA
A SACRATIORE
SVMMORVM PONTIFICVM
MAJESTATE
A PURPURA,
PILEOQUE CARDINALITIO,
A SERENISSIMIS, AUGUSTIS
IMPERATORUM,
REGUM,
DUCUM, COMITUM, BARONUM
FILIIS,
A SANCTITATE
EPISCOPORVM
PER SEPTEM PRIMA SÆCULA
CONTINUATA SERIE.

ILLUSTRISSIMIS

REVERENDISSIMIS

AC GENEROSIS

DOMINIS

PAULO JOANNI BARONI A GROESBEECK,
Præposito Ecclesiæ Cathedralis Leodiensis, Abbati Sæculari Dionantensis, Domino de Francwaret, &c.

FERDINANDO BARONI DE BOCHOLTZ,
Decano Leodiensi, Vice-Domino Monasteriensi, Præposito S. Petri Leodieñ.

PETRO ROSEN,
Archidiacoño Campiniæ, Præposito S. Joannis, & Concilii Ordinarii Consiliario, Serenissimi Principis Cancellario.

ÆGIDIO FRANCISCO DE SURLET,
Archidiacono Ardennæ, & S. Bartholomæi Præposito.

FRANCISCO GUILHELMO BARONI A BOCHOLTZ,
Archidiacono Brabantiæ, & Thesaurario Hildesiensis Cathedralis.

HERMANNO DE STOCKHEM,
Archidiacono Condrosii, & S. Martini Præposito.

LAURENTIO DE MEAN,
Archidiacono Hannoniæ, Scholastico Leodiensi, Præposito Tungrensi.

 CLAUDIO

CLAUDIO DE POICTIERS,
Archidiacono Famennæ, Custodi Leodiensi. Serenis. Principis Consiliario.

NICOLAO BARONI DE LA PIERRE,
Abbati Sæculari Cynacensi, & Vice-Præposito.

FRANCISCO A LOTHARINGIA,
Episcopo Verdunensi, Præposito majori Coloniensi.

ARNOLDO DE MERODE DE WAROUX,
cui nuper suffectus

EUGENIUS ALBERTUS D'ALLAMONT DE MALANDRY, BARO DE BUSY,
nunc Episcopus Ruremundanus.

THEODORO PUYTLINCK,
Præposito Maseccensi.

ÆMILIO AB OULTREMONT, BARONI DE HAN, ET CHEVETOGN,
Huensi Præposito.

GASPARI DE MILLEN.

HENRICO DE BERLAYMONT.

ARNOLDO DE RAITZ A FRENTZ,
Cathedralis Spirensis Thesaurario.

ARNOLDO HUNN AB HOENSBROUCK,
Præposito Hildesemensi.

JOANNI LUDOVICO AB ELDEREN.

GUILBERTO DE WISSOCQ, DE BOMY,
Cantori Leodiensi.

JOANNI

JOANNI EDMUNDO AB OULTREMONT.

JOANNI AMANDO A LAPIDE,
Abbati Sæculari Amaniensi.

ÆGIDIO SIMONIS,
Præposito Sanctæ Crucis, & Officiali Leodiensi.

LAMBERTO EDMUNDO TABOLET.

FRANCISCO TABOLET.

JOANNI ERNESTO DE SURLET,
Vicario Generali Leodiensi, Abbati Sæculari Visetensi.

DIONYSIO POTESTAT,
S. Dionysii Præposito.

JOANNI ARNOLDO BARONI DE LERARDT,
Concilii Ordinarii Consiliario.

JOANNI DE STOCKHEM,
Præposito S. Pauli.

LAMBERTO DE LIVERLO,
Fossensi Præposito, Serenissimi Principis Consiliario.

RASONI DE SURLET.

GERARDO BARONI A GROESBEECK.

ARNOLDO PHILIPPO SELIS,
Officiali Capituli.

RENATO FRANCISCO DE SLUZ,
Serenissimi Principis Consiliario.

FRANCISCO EGONI COMITI DE FURSTEMBERGH,
Decano majori Colonieñ.

WALTHERO

WALTHERO LIVERLO.

JACOBO DE SCLESSIN,
Vice-Decano.

GUILLIELMO A GUTSCHOVEN.

HENRICO DU MONT,
Theologo.

FRIDERICO PRINCIPI CARDINALI HASSIÆ.

NICOLAO DE STOCKHEM.

GUILHIELMO HERMANNO AB ELDEREN.

ANTONIO HIERONYMO DOYEMBRUGGE
DE DURAS.

JOANNI GERARDO COMITI DE MANDERSCHEIDT,
BLANCKENHEIM, &c.

PETRO WOOT.

GUILHIELMO THEOBALDO MOTMANS,
Præposito Inticensi.

THOMÆ FRANCISCO WOOT DETRIXHE.

ANDREÆ DE GERIN.

Nomina aliorum Canonicorum usque ad sexagesimum hic non recensentur, quia etsi illis de Canonicatu sit provisum, necdum tamen recepti sunt.

E TENEBRIS

TENEBRIS, altaq; nocte, hoc est, è diuturnâ lucubratione, serisq; lucernis, in lucem solemq; prodit Opusculum de GLORIA SANCTORUM: *Vosq; exoriens aspicit* Illustrissimi, Reverendissimi, ac Generosi Domini. *Quos enim potius? Si Leodiensis Ecclesia cœlum est, Vos in eo estis velut adnata illi sidera, veluti motrices Intelligentiæ. Sidera quidem, quæ lumen quaquaversum effundant, seu illud esse voles Avitæ Nobilitatis, seu Doctrinæ clarioris: nec enim isti cœlo inseritur quisquam, nisi qui ab hujus, illiúsve luce sibi nomen famamq; fecerit. Intelligentiæ verò, quæ Legiacum orbem, & movent & rapiunt, quo scilicet movere & rapere docet vel ipsum è cœli regia Numen, felici sanè, & fortunato motu, raptuq;, à quo* Legia Romanæ Ecclesiæ filia; *hactenus constanter obtinuit, ut cum Matre sua quam optima, quam sanctissima, semper in fide ac Religione consentiret: Matre dico, Apostolica, Catholica, ac Romana Ecclesia, quæ à Leodiensi accepit non dico Alumnos, non Filios, non Defensores (quod in magnis reponi debuit) sed*

Pontifices VI è Divi Lamberti Collegio. *Insulatos Præsules; sed Purpuratos Patres, sed Summos in Ecclesia Pontifices (quod in primis recenseri volunt) qui ex rationis placito, ex dignitatis ordine, ex Sacræ Majestatis legibus omnia (uti decet) metiuntur.*

Certè in sanctiore illa, supremaq; in terris post Anno 1057. Stephanus X. *Deum Majestate eminere visus est* Stephanus, *hujus nominis* X. *qui vitâ functus Beati nomen, decusq; obtinuit. Iuvat illius paulò fusius meminisse.*

Fuit is Gothelonis *Ducis Bulloniensis filius,* M. Alfonsus Ciaconius in Vit. Pont. *ac deinde* Archidiaconus Leodiensis, *à* Leone Nono *Pontif. Max. ascitus in Bibliothecarium, & Cancellarium, tum etiam Constantinopolim emissus, ut eam Ecclesiam, quæ à Romanâ jam defecerat, sibiq; principatum arroganter, & temerariè vindicarat, ad officium, debitamq; Romanæ Sedi obedientiam revocaret. Sed ô grande malum invidia, atque æmulatio! nec ad illum venire Patriarcha, nec Imperator ipse dignatus est. Quid hic* Stephanus? *& sui & Pontificis, cujus vices agebat, non immemor, urbe excessit & Apostolico more, sacraq; licentiâ, sandalia, pulveremq; de pedibus in eos excussit. Quid deinde? Illud sanè quod suspiciat,*

quod

quod amet, quod commendet omnis ætas. Et Patriarcha, & Imperator, & Clerus universus sacco involuti, & cinere tecti, ad eum perrexerunt, atque ad genua supplices advoluti, Apostolicam in eo authoritatem, ac majestatem sunt venerati. Tantum apud illos valuit vel Pontificii Legati invicta in adversis fortitudo, atque constantia, vel sacra officii, quod gerebat, veneratio, ac reverentia: quæ etiam vacua non abiit: sed plena, divesq; Imperatoris ipsius munificentiâ, donisq; sacratioribus quæ Sanctorum Petri, Pauliq; aris appenderet.

Eâ Legatione perfunctus, aulâ Pontificiâ, mundiq; pompis valere jussis, Cassini *Monachi habitum induit; tum in ejusdem loci Abbatem ascitus, tum etiam in Collegium Cardinalitium adlectus à* Victore Leonis *in eadem Cathedrâ successore. Denique per vim ex hospitio, in quo benè latebat, in D. Petri Basilicam extractus, ipsâ* D. Stephani *sacrâ luce, quâ etiam Pontifex renuntiatus,* Stephani X. *nomen assumpsit, multaq; ac præclara ad commune Ecclesiæ bonum ordinavit, gessitque; admirandâ semper in malis fortitudine, atque constantiâ, quâ etiam Henricum Regem, Clerúmque*

 Mediola-

Mediolanensem Ecclesiæ Romanæ rebellem fregit, victitq́;, ad hoc usus opera, ac studio Petri Damiani, *viri à doctrina, & sanctitate eò loci, ac temporis nominatißimi; & quem deinde ob insignia in Romanam sedem merita, Ostiensi Ecclesiæ præficiendum esse duxit.*

Et hæc Vrbi ab illo Pontifice beneficia, post quæ, etiam Leodiensi Ecclesiæ sua quoque accessere, è quibus primum fuit Pars sanctißimæ Crucis, inusitatæ magnitudinis: donum illustre, pretiosum, cælis amabile, verendum terris, tremendum inferis. Alterum fuit superhumerale unionibus, ac gemmis à summo ad Molanus in Natalib. SS. Belgii 29. Martii. *imum grave, contextumq́;, quo etiamnum inter sacra Missarum solemnia utuntur Episcopi Leodienses, vel ad decus, ornatumq́; divinioris Sacrificii, vel ad memoriam, monumentúmque tanti Pontificis, & quo, etiam (hoc ipso, quo hæc scribimus anno) usus est Serenißimus Princeps MAXIMILIANVS HENRICVS, ipso Paschatis solemni die, non sine totius populi, Clerią; approbatione, festiváque gratulatione, à quâ dum abeo, descendo ad alios è D. Lamberti Collegio Pontifices, quos inter occurrit* Nicolaus II. Anno 1059. Nicolaus Secundus. *Is in Pontificatu, quem*

tenuit

tenuit annos dumtaxat duos, menses sex; multa præclarè & ordinavit & geßit. Primùm enim Benedictum X. *Antipapam tumultuariè in Petri Cathedram evectum, & Vrbe, & Pontificiâ Sede extrusit. Deinde Laterani Concilium Generale coëgit, in quo sancivit ut si quis aut pecuniâ, aut gratiâ populari, aut armis, ac tumultu Pontifex renuntiatus esset, is ab omnibus non pro Apostolico, sed Apostatico haberetur: Tum etiam* Berengarium *hæresiarcham secundò erroris damnatum palinodiam canere coëgit, & Viros à pietate, doctisq; ingenii monumentis toto orbe claros convocavit, qui calamum in Berengarii hæresim refutandam expedirent, quod & factum quam optimè. Denique Normandicum bellum, quo diu vexabatur Ecclesia, sedavit, atque ad Vrbem redux, Prænestinos, Tusculanos, Tiburtinos, & Nomentanos Ecclesiæ Romanæ rebelles in deditionem accepit, & ditiones suas tutißimas & pacatas reddidit, ac tandem in altâ pace Florentiæ quievit, de Petri Sede & universali Ecclesiâ benè meritus. hujus lemma fuit.*

Fisen in flor. Eccl. Leod. P.1. Paralip.

Aurea Roma.

Urbanus IV. Anno 1261.

Vrbanus IV. *Trecis in Campaniâ Gallicâ natus, patre Sutore veteramentario, & dictus* Iacobus Pantaleon, *suo experimento docuit, quid ad ardua quæq; poßit doctrina eximia virtuti conjuncta, & hac & illâ probè instructus, primo Curionis munus, & Canonicatum in patriâ consecutus est: Deinde ad Leodiensem Archidiaconatum emersit, tum etiam Apostolicâ Legatione ritè functus Virdunensis Episcopus, & Patriarcha Ierosolymitanus declaratus, denique & Pontifex Max. dictúsque est* Vrbanus IV. *Is festum venerabilis Sacramenti, quod in Diœcesi Leodiensi primò probarat, & quod deinde duo Apostolici Legati,* Hugo de S. Claro, & Petrus Cappocius *Imperarant, & Collegium Martinianum, magnâ bonorum omnium approbatione ac voluptate, jam annis quatuordecim celebrarat, Episcopi Leodiensis,* Henrici Gueldri *rogatu, per totam Ecclesiam institui voluit. Et hæc rerum* ab Vrbano *gestarum, ut gloriosißima; ita & ultima, vix enim mense toto post datas ad* Evam *in D. Martini clausam, litteras, vitâ defunctus est Perusii, & in Principe S. Laurentii basilicâ sepultus, eò dignior tanto fastigio, quò ad illud*

M. Alfonsus Ciaconius in Vit. Pont.

humiliore

humiliore prodierat loco: nulla quippe nisi egregia virtus eò pertingere potuisset. Generis humilitatem exprobranti, fertur aliquando respondisse, Non nasci magnos Viros: sed virtute fieri. *dignum tanto Pontifice oraculum: cujus lemma hoc fuit* Fac mecum Domine signum in bonum.

Gregorius X. *dictus olim* Theobaldus, *Placentiæ illustri Vice-comitum genere natus, Canonicus, & Archidiaconus Leodiensis, in Petri Cathedram hac viâ ascendit.* Gregorius X. Anno 1271.

Diem obierat Clemens *hujus nominis* IV. *cum de successore actum est, distracto in varias sententias Cardinalium Collegio, D. Bonaventuræ Minorum tunc Generali Ministro, potestas facta est renuntiandi quem vellet Pontificem.* Fisen in flor. Eccl. Leod. 10. Jan.

Sanctissimum Virum in omnem Ecclesiam oculos circumducentem detinuit eximia Theobaldi *virtus, clarissimam sui spargens ex ipsâ Palestinâ lucem, quâ captus ipsum supremum Ecclesiæ Pontificem designavit, non sine Numine, cælestique consilio, quod probarunt res ab illo præclarè gestæ.*

Primum enim acre bellum Venetos inter & Genuenses sopivit.

Deinde

Deinde Concilium Lugdunense II. *coëgit, & in eo salutaria Posteris monita reliquit.*

Tum etiam Græcos ad Ecclesiæ unitatem adduxit.

Denique Aretii vivere terris desiit, & cælo cœpit miraculis à morte clarus, ut testatur in Aretinâ æde brevis commentarius miraculorum, quæ edidit. Ejus lemma hoc fuit.

Perfice gressus meos in semitis tuis.

Clemens VI. Clemens VI. *Is Parentem habuit Guilielmum Monstrium Rosei Vici Dominum, & receptus ad societatem Monasticam S. Benedicti, Lutetiam ad studia missus, in quibus (ut erat ingenio perspicaci) in Philosophicis, Theologicis, ac Iurisprudentiâ ita profecit, ut nemo magis: ut non sine causâ eum* litteratissimum Pontificem *appellarit Petrarcha. Inde illi honores obvenere amplissimi, qui ferè doctrinam, ac virtutem sequuntur, ut umbra corpus. Primùm enim donatus est opulentissimo Basilii Prioratu apud Nemausum urbem.*

Deinde in Abbatem Fiscanensem in Normandiâ electus.

Tum ad Infulam Arelatensem promotus, moxq́; ad Senonensem, & Rothomagensem Archiepiscopatum evectus.

evectus. Tum etiam à Benedicto XII. Cardinalis creatus titulo Fasciolæ.

Denique Pontificis Maximi culmen adeptus, Leodiensi Ecclesiæ, cujus fuerat alumnus, lumen quoque suum allaturus. Anno 1342. Fisen supra.

Hadrianus VI. *Vltrajecti natus humili genere: Patrem habuit Florentium aulæorum textorem, probum tamen, & frugi hominem, cui tam angusta fuit res familiaris, ut filium (cæteroquin ad litteras suoptè genio propendentem) alere non posset. Missus itaque Lovanium in hac Diœcesi futuræ magnitudinis fundamentum jecit. Obtinuit primùm ut gratuitò aleretur in Porci Pædagogio; tum incredibili vitæ integritate ac continentiâ, se totum liberalibus disciplinis ita dedidit, ut brevi tempore inter Dialecticos, Philosophos, Mathematicos, ac Theologos facilè Princeps haberetur, & esset. & hic primus ad ardua gradus doctrinâ comite; alter, isq; facilior à virtute duce, cui patent, & aperiuntur maxima, & altissima quævis, ad quæ his gradibus evasit* Hadrianus. Hadrianus VI.

Primum enim à Margaretâ Cæsaris Maximiliani I. filiâ (quæ tum Belgis imperabat) opimo Sacerdotio in Hollandiâ donatus; videlicet Præpositura

S. Salvatoris Vltrajecti. Deinde Lovanii in summo templo Decanus omnium Collegarum suffragiis renuntiatus. Tum etiam Academiæ illius celeberrimæ Vicecancellarius. Tum Carolo V. adhuc septenni Præceptor datus. Tum in Hispaniam ad Ferdinandum Regem missus, cum amplissimo Legationis munere, apud quem eâ valuit gratiâ, ut Derthusensi mox Episcopatu ditatus sit. Tum commendante Maximiliano Cæsare à LEONE *hujus nominis* X. *in Cardinalium Collegium cooptatus sit, & à Carolo V. ex Hispaniâ ad capescendum Imperium abeunte, totius Hispaniæ Prorex declaratus.*

Denique LEONE X. *vitâ functo, à quadraginta Cardinalibus, qui Conclavi intererant, ipse, etiam absens, triginta novem suffragiis in Pontificem electus est, summumq; quod inter mortales est, attigit uti dixi, doctrinâ comite, virtute duce, & hac* Anno 1521. *& illâ Romanam Ecclesiam Pontifex illustravit; Vti prius Leodiensem, Canonicus, ac Famennæ Archidiaconus, ut scitè annotavit Perillustris, ac Generosus Dominus, D. Guilbertus de VVissocq de Bomy Canonicus & Cantor Leodiensis in opere sanè nobili quod meditatur, & posteris parat ad commune*

bonum,

bonum, & Ecclesiæ suæ decus, atque ornamentum. Conditus est Hadrianus *temporario primùm monumento in S. Petri, inter duos Pios. II. III. inscripto hoc elogio.*

Hadrianus VI. hic situs est. qui nihil sibi infelicius in vitâ, quam quod imperasset, duxit. *Quæ profectò magnæ virtutis commendatio est. In templum deinde S. Mariæ Germanorum ad arcum flaminium translatus est, & depositus in sepulchro marmoreo, figuris & imaginibus bellè ornato* Hadriani *virtutes exprimentibus. Et hoc quidem sumptu Guilielmi Enkevortii Archidiaconi Leodiensis, quem unicum crearat Cardinalem anno secundo, & ultimo sui Pontificatus. dignus profectò longiore vitâ, regnoq́; propter eximia virtutum decora; inter quæ enituit illud quod suis aut omninò nulla, aut exigua beneficia contulerit, in externos propensior, quam in domesticos, quod crederet, diceretq́; sanguini aut parum, aut nihil dandum: virtuti plurimum, imò & totum, cujus continentiæ argumentum sit illud. Adhuc Cardinalis nepoti suo beneficium dederat aureorum septuaginta: rogatus ut aliud pinguius concederet, induci nunquam potuit,*

M. Alfonsus Ciaconius in Vit. Pont.

adjiciens illud dignum cedro. Cupere se homines beneficiis dare; non beneficia hominibus. *Quod oraculum magni Pontificis si audirent Antistites omnes, non ea foret in consanguineos, & immeritos beneficiorum profusio, sub quâ sæpè sæpiùs gemit Ecclesia. Sed ne longiùs: ad te redeo mea Legia; imo ad Vos* Illustrissimi Domini: *spectastis è sinu, gremioq; Vestro datos Vrbi, imo & Orbi tot Pontifices (quod summum in terris videri potuit) spectate modo quod majus, quod altius etiam cœli calculo.*

Erit is S. Conradus *frater Comitis de Sena, Comes Friburgensis, & Furstembergensis, de quo pluribus infra. Is è Leodiensi Canonico factus est primò Villariensis Monachus, tum etiam Abbas, ac postea Clarevallensis, tum Cisterciensis, denique etiam Cardinalis, qui summum Pontificatum sibi jam deferendum egregiâ animi magnitudine declinavit, hoc major, hoc dignior quam si adivisset, majus enim est Tiaram Pontificiam abjecisse, quam aliquando induisse.*

Et hæc fuit animi celsitudo, ad quam sese extulit educata in Sancti Lamberti Collegio virtus: Hæc

(ut

(ut jam ostendi) eluxit in Petri Sede, etiam solis instar; attendamus qui etiam in purpurâ, pileoq; Cardinalitio: hoc è Collegio Vestro ornati quamplurimi, in Ecclesiæ cœlo, ceu minora quædam sidera, præluxerunt: inter quos primus Fredericus Bullionius *Godefridi Gibbosi, Lothariensis Ducis Patruus, qui ex Archidiacono Leodiensi primùm Caßinensis Abbas, tum etiam Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, titulo S. Chrysogoni, creatus à* Victore II. *Pontif. Max.*

Cardinales 41. e Divi Lamberti Collegio.

Anno 1057. Fisen in flor. Eccl. Leod. Paralip. P.1.

Hunc toto fermè sæculo secutus est Gerardus Lobiensis *primò Scholasticus, Canonicusq;: tum etiam Leodiensis, & ipso in supremum hunc Ecclesiæ Senatum adlectus, & Sedis Apostolicæ Leodii Legatus, ubi & Synodum habuit.*

Anno 1150.

Hunc proximè secutus est S. Albertus, *ex Illustrißimâ Lovaniensium Principum stirpe, in S. Lamberti Collegium ascitus, & Kempiniæ Archidiaconus, tum etiam Leodiensis Episcopus, denique S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis à* Cœlestino III. *Pont. Max. cujus etiam manu inauguratus est Diaconus, & Pontificiis Diplomatibus instructus, tum Rhemis Sacerdos, & Episcopus consecratus, inibi primùm ad*

Ex M.S. P. Fisen tom. 2 Hist. Leod.

Anno 1192.

aras fecit, & à sicariis ibidem in causâ Ecclesiasticæ libertatis occisus, vitâ & miraculis clarus.

Eandem cum illo dignitatem consecutus est Simon Limburgius *ipsi Alberto cognatione propinquus.*

S. Conradus *Comes Friburgensis, & Furstembergensis, Episcopus de Lossana, Sedis Apostolicæ Legatus, primò Coloniam missus tempore* S. Engelberti, *Archiepiscopi, & Electoris Coloniensis, deinde gloriosi Martyris: secundò ad duos Reges potententissimos, Philippum Franciæ, & Henricum Angliæ, bellis inter se dissidentes. Fuit & Canonicus Leo-*

Anno 1209. *diensis: denique ab* Honorio III. *creatus Episcopus, & Cardinalis Portuensis, titulo S. Rufinæ.*

Futuram illius magnitudinem, cum adhuc Villarii in tyrocinio versaretur, ostendit Deus B. Simoni Alnensi, qui aureâ redimitum coronâ videre visus est. Quâ enim potius? Est aurum symbolum amoris, accensæq́ in Deum caritatis: est corona symbolum æternitatis, cujus erat candidatus; & cujus gratiâ

Visen in ejus Vit. 30 Sept. *contemptis mundi pompis in monasticæ vitæ latebras olim abdiderat sese; & hoc quidem (ut verbulo insinuavi) cœli unius, Deiq́ amore, qui etiam foras*

erupit:

erupit: quis enim celaverit ignem? Quis & amorem, qui & ipse ignis est? certè nec illum celare potuit Vir sanctus, de quo illustre istud, & à sæculis inauditum, quod illi digiti, quibus sacrosanctam hostiam sub Sacrificium attrectari fas est, & lucere, & ardere visi & legenti etiam intempestâ nocte facem præferre. Nec mirum cum etiam illi à cælesti luce, atque ardore, & luceret, & arderet animus. Quod Illustrissimæ familiæ Furstembergicæ summo est honori, & gloriæ, ut quæ terris, & Romanæ Curiæ dederit Purpuratum Patrem; & cœlis etiam sanctum, suorum in illis Tutelarem, ac Patronum.

Bertrandus *Leodiensis Præpositus, & S. Agathæ Cardinalis, creatus sub annum millesimum trecentesimum vigesimum quintum.* Anno 1325.

Alius ignoto nobis nomine etiam Præpositus Leod. eandem purpuram adeptus est anno ejusdem sæculi trigesimo quinto. Anno 1335.

Bertrandus *Leodiensis Decanus eidem Eminētissimo Collegio adscriptus: titulo S. Mariæ de Aquiro, anno ejusdem sæculi trigesimo septimo. Ejusdem sæculi anno quadragesimo quarto, Præpositi Leodiensis munus adiit* Bertrandus de Docio *Cardinalis.* Anno 1337. Anno 1344.

Ioannes

1364. Ioannes Blancartius *Decanus Leodiensis, & ipse purpurâ donatus.*

1375. Simon, SS. Ioannis & Pauli *Cardinalis, Archiepiscopus Mediolanensis & Præpositus Leodiensis, qui Romæ diem suum obiit.*

1375. Guilielmus Agrifolius, *Brabantiæ Archidiaconus, S. Stephani in Cœlio Monte Cardinalis eodem ipso anno.*

1387. Ioannes Ægidius, *titulo SS. Cosmæ & Damiani, vulgo dictus Cardinalis Leodiensis, quod hujus Ecclesiæ Præpositus esset. Sepulchrum ejus etiam hodie visitur propter aram SS. Cosmæ & Damiani in S. Lamberti Basilicâ, eo loco, quem olim suo sanguine imbuit, & sacravit invictus Christi Martyr.*

In eadem dignitate Collegas illo ipso tempore quaternos habuit ex eodem Clero Archidiaconos, Brabantiæ, Campiniæ, Condrusii, & Famennæ, *quorum nomina nobis invidit antiquitas, & fortè illorum temporum injuria, aut scriptorum incuria.*

Anno 1424. Iulianus de Cæsarinis, *gente Romanus, Leodiensis Ecclesiæ Canonicus, & Hasbaniæ Archidiaconus à* Martino *hujus nominis* quinto *in Cardinalium*

Cardinalium Collegium adlectus titulo S. Angeli. Is ad reprimendam effrænem Hußitarum in Bohemiâ licentiam, & Martini V. & Sigismundi imperio, primùm Basileæ œcumenicam Synodum convocare jussus, tum etiam, cum ex Pontificis voto ea non successisset, sacrum bellum in Hußitas Christiano populo denuntiare, quod & fecit eo successu, ut florentißimas è tota Germania copias collegerit, in quibus equitum ad quinquaginta millia; peditum tamen minor numerus.

Ejusdem honoris paulò post particeps fuit ejus Collega, & Archidiaconus, Nicolaus Cusanus, *creatus S. Petri ad vincula Cardinalis.*

Fridericus Cluniacensis, *Canonicus Leodiensis, Doctor utriusq; Iuris, nobili genere procreatus, Præpositus S. Bartholomæi Bethuniæ, Caroli Burgundiæ Ducis Consiliarius, tum Episcopus Tornacensis, ac deinde Præsbyter Cardinalis titulo S. Vitalis.* Anno 1470. Ex Opere Perill. D. Wisocq.

Ioannes Iacobus, *titulo S. Stephani in Cœlio Monte, Præsbyter Cardinalis, Leodiensis Præpositus nominatus.* Anno 1485.

Eodem anno alius Ioannes *nomine, & ipse*

 Cardinalis

Cardinalis titulo S. Prisca, & Canonicus Leodiensis.

Anno 1503. Iulianus de Cæsarinis, *alterius Cæsarini ex fratre nepos, & Baro Romanus, ex vetusta, ac præpotenti Cæsarinorum familia, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, titulo SS. Sergii & Bacchii, Brabantiæ Archidiaconus.*

Anno 1504. Bernardus, *Præsbyter Cardinalis, titulo S. Crucis in Ierusalem; & Leodiensis Ecclesiæ Præpositus nominatus.*

Anno 1508. *Reverendissimus in Christo Pater, ac Dominus,* D. Fatius, *& ipse Præsbyter Cardinalis, titulo S. Sabinæ, Leodiensis Ecclesiæ Canonicus.*

Anno 1509. Ioannes Antonius, *quem Alfonsus Ciaconius cognomine vult esse de S. Georgio, Placentinus, Episcopus Mediolanensis, Patriarcha Hierosolymitanus, dein Episcopus Albanus, Prænestinus & Sabinus, tum etiam Cardinalis, titulo SS. Nerei & & Achillei, & ipse Canonicus Leodiensis, quod beneficium ab Alexandro VI. Pont. Max. obtinuerat.*

Anno 1521. Antonius de Monte S. Sabini, *Clementis VII. Patruus, Archiepiscopus Sipontinus, Episcopus Portuensis, Albanus, Tusculanus, Prænestinus,*

&

& Camera Apostolica Generalis Auditor, ob eximiam in rebus gerendis fidem, & linguarum peritiam, ac facundiam, creatus Cardinalis, titulo S Vitalis, prius Canonicus Leodiensis, & Brabantia Archidiaconus.

Erardus à Marka *nominatus à* Leone X. *Cardinalis, titulo S. Chrysogoni, & suo sanè merito, & publico bono, quod etiamnum loquuntur, ac probant erecta ab illo posteris monumenta; à quibus aurea propè Leodii sacula. Fuit Archiepiscopus Valentinus, Episcopus & Princeps Leodiensis, & Legatus à latere Papa Clementis VII.* Anno 1521.

Guilielmus Enkevortius, *Patriâ Trajectensis, Famenna Archidiaconus, primùm Episcopus Dortusensis, dein etiam Archiepiscopus Vltrajectensis, denique ab* Hadriano VI. *factus Cardinalis, titulo SS. Ioannis & Pauli.* Anno 1523.

Hieronymus Alexander *de Lamoto, Cenetensis Diœcesis, Forolivienses Archiepiscopus, Brundusinus, & Prasbyter Cardinalis, titulo S. Chrysogoni, quo prius etiam audiit Cardinalis à Marka, cujus hic aliquando Leodii Consiliarius. Vir omnino magnus, & Purpurâ dignus, qui primùm missus in*

 Germaniam

Germaniam à Leone X. Pont. Max. tum etiam ad Carolum V. Imperatorem, ut quà linguâ, quà ferro exurgentem Lutheri hæresim aut reprimeret, aut exscinderet. Receptus hic Leodii Canonicus anno 1515. *Romæ obiit Kalendis Februarii anno* 1542. *sepultusq́; est in suo titulo.*

Anno 1524. Petrus *Cardinalis titulo S. Eusebiæ, Canonicatum Leodiensem, quo gaudebat, resignavit.*

Mathæus, *Præsbyter Cardinalis, titulo S. Angeli, & ipse donatus Canonicatu Leodiensi, quem & dimisit: Vti & alius item Cardinalis titulo S. Clementis.*

Anno 1559. Vitellius, *vel, ut alii,* Vitellotius, *S. Romanæ Ecclesiæ Diaconus Cardinalis, Leodiensis Canonicus, factus per obitum Illustrißimi & Reverendißimi* Antonii *Archiepiscopi Coloniensis, & Leodiensis Canonici.*

Anno 1560. Alexander *Farnesius, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Canonicus Leodiensis.*

Anno 1561. Antonius Perenottus Granuellanus, *natione Burgundus, Canonicus Leodiensis, deinde Episcopus Atrebatensis, tum Archiepiscopus Mechliniensis, denique S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis,*

titulo

titulo S. Mariæ trans Tiberim creatus à Pio IV. *Pont. Max. cujus hoc fuit lemma, & solemne effatum.* Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.

Gerardus Groesbeckanus, *natus in ditione Leodiensi, ex Illustrissima Baronum Groesbeckanorum familia, vir singulari morum humanitate, perspicaciâ ingenii, judicii gravitate, magnitudineq; animi spectabilis: Primò Canonicus, deinde Decanus, tum etiam Episcopus & Princeps Leodiensis, denique creatus S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis à* Anno 1578. Gregorio XIII. *ne tantis ejus in Ecclesiam universam meritis præcipuus illi deesset honos, quem tamen pro ingenitâ modestiâ, non tam sibi, quàm Ecclesiæ Leodiensi delatum, affirmare solitus. Plurimum illi debet minima IESV Societas, hanc enim & Leodium evocavit ipse, & pluribus annis aluit è suo; ac tandem assignatâ domo, etiam amplis reditibus auxit, quod beneficium & ipsi, & Illustrissimæ ejus familiæ debebit posteritas omnis.*

Philippus *Serenissimi Ducis Bavariæ filius,* Anno 1597. *Episcopus Ratisbonensis, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Canonicus Leodiensis, per cujus obitum de*

Præbendâ S. Lamberti primò provisum est Serenissimo Ferdinando, *tum temporis Coadjutori Coloniensi & Stabulensi.*

Eugenius Mauritius, *Princeps Sabaudiæ, Leodiensis Canonicus, & S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis.*

Franciscus à Lotharingia, *Ducis Lotharingiæ frater, & ipse Canonicus Leodiensis, & Cardinalis.*

Fridericus Princeps, *& Cardinalis Hassiæ, Leodiensis Canonicus, quem Deus Ecclesiæ diu sospitem velit.*

His annumerare possem Guidonem Hannonium *Archidiaconum Leodiensem, & Thesaurarium, postea Episcopum Vltrajectensem, qui oblatam Cardinalis dignitatem constanter recusavit, illi se imparem esse professus.*

Theodoricum Hesium, *qui cum* Hadriano VI. *fuisset à confessionibus, Leodii vitam privatam ad S. Lamberti, Purpuræ prætulit, etiam hoc uno, uti & ille, omni purpurâ ornatior.*

Ab eminenti illâ dignitate Cardinalitiâ longiùs abire posset oratio, atque in Infulâ, Pedoq; spectare,

ac

ac venerari Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, aliosq́ Illustrium Ecclesiarum Præsules, qui è Divi Lamberti Collegio, velut è communi quodam Prælatorum Seminario, sunt evocati. Verum illos præterire cogor, ne longior sim quam patiantur Epistolæ Dicatoriæ leges. Verum, ut eos in præsentiâ taceam: at Vos præterire nec debeo, nec etiam possum Serenissimi Principes Erneste, Ferdinande, Maximiliane Henrice, *quos Serenissima, Augustaq́ Domus Bavarica Legiæ dedit, ceu Augustam in terra Principum Triadem, sub cujus auspiciis uno propè sæculo viximus, & porrò vivemus in altâ pace, vivemus, inquam, Deo, ac Religioni, vivemus & cælo, ac beatæ (uti confidimus) æternitati. Vbi in* Avitâ fide, *id est Bavaricâ, constanter vixerimus. Hac spe, & exspectatione dum nos ipsos lactamus, recreamusq́; ad Vos revertimur* Illustrissimi Domini, *ut attendamus qui de Vobis à suorum Majorum fumosis imaginibus, nobiliq́ stemmate conspicui magis: in quibus tamen (ne in immensum excurrat oratio) etiam erit quibusdam limitibus coarctanda; & quidem ad unicum annum, ex quo de aliis facilior conjectura.*

Is

Ex Tabulario S. Lamberti.

Is porro erit à Christo nato millesimus, centesimus, trigesimus primus, in quo sub Alexandro I. *Leodiensi Episcopo, in unâ D. Lamberti Ecclesiâ recensiti tam Imperatorum, quàm Regum filii novem; Ducum autem quatuordecim: Comitum verò triginta; Baronum denique septem.*

Uno, & eodem Anno è D. Lamberti Collegio Imperatoris filii 2.

Iuvat singulorum meminisse, & stylo notare illustria terris nomina, in quibus cæteris eminent

Lotharii Imperatoris filii duo. Anselmus, *Canonicus & Condrusiorum Archidiaconus, &* Lotharius, *Canonicus & Præpositus Leodiensis.*

Regum filii 7.

Hos proximè sequuntur Regum filii septem.

Theobaldus, *Canonicus, & Archidiaconus Ardennæ, Regis Hungariæ filius.*

Ogerus, *Canonicus, & Famennæ Archidiaconus, Regis Daniæ filius, ac deinde ejusdem in amplissimo regno successor.*

Godefridus, *Canonicus & Archidiaconus Brabantiæ, & ipse Regis Daniæ filius.*

Guido, *Canonicus & Archidiaconus Hasbaniæ, Regis Bohemiæ filius.*

Philippus, *Canonicus & Archidiaconus Hannoniæ, Regis Franciæ filius.*

Ioannes,

Ioannes, & *ipse Canonicus & Archidiaconus Campiniæ, &* Guido *illius frater etiam Canonicus, Regis* Navarræ *filii: & hæc Ecclesiæ Leodiensis ab Imperatorum, Regumque filiis, regia, augustaque Majestas, cui suppar ea, quæ fuit à Ducum filiis: è quibus*

Dux Bavariæ *duos habuit,* Bertrandum *Canonicum, & Abbatem Thudinensem, &* Haïmonem *Canonicum, & Abbatem Meffiensem.*

Dux Saxoniæ *unum,* Guilielmum, *Canonicum, & Cantorem.*

Dux Sueviæ *etiam unum,* Conrardum *nomine, Canonicum & Præpositum Huensem.* Filii Ducum 14.

Dux Ardennæ, Guidonem, *Decanum Leodiensem, & S. Theol. Doctorem.*

Dux Lotharingiæ *duos,* Carolum & Guidonem, *illum Custodem: hunc verò Scholasticum.*

Dux Austriæ *unum,* Franconem *nomine, Canonicum & Abbatem Sæcularem Mechliniensem.*

Dux Normandiæ, Collardum, *Canonicum & Abbatem Eyckensem.*

Dux Burgundiæ, *tres Canonicos, & simul legum Doctores (ut ad sanguinem, Ducumque illustre*

stemma, accederet etiam doctrinæ lux aurea) Carolum *quidem Præpositum S. Dionysii.* Petrum, *Præpositum S. Petri,* & Hugonem *Præpositum S. Bartholomæi.*

Denique Dux Viturięæ *duos, eidem Ecclesiæ dedit filios.* Ludovicum, *Abbatem Amaniensem,* & Baretum *Abbatem Cellensem. Et hæc à Ducibus gloria, atque commendatio, cui deinde secunda à filiis Comitum, quos inter*

Comitum filii 30.

Comes Lovaniensis *unum habuit,* Godefridum, *Canonicum.*

Comes de Monhault, Seguivum, *etiam Canonicum.*

Comes Hannoniæ *duos omnino filios,* Simonem, *Abbatem Cinacensem,* & Balduinum, *Canonicum.*

Comes Lossensis, Raynaldum, *Canonicum & Præpositum Fossensem.*

Comes Sabaudiæ, Guidonem, *Abbatem B. Mariæ Namurcensis.*

Comes Geldriæ, Alberonem, *S. Martini Præpositum, ac deinde etiam Leodiensem Episcopum.*

Comes

Comes Flandriæ, Notgerum, *S. Ioannis Evangelistæ Præpositum.*

Comes de Heyna *filios duos*, Petrum, *Præpositum S. Pauli, &* Ogerum, *S. Crucis.*

Comes Vianæ *in Ardennâ*, Rogerum, *Canonicum.*

Comes de Claro Monte, Arnoldum, *Abbatem Nostræ Dominæ, Dionanti.*

Comes Namurcensis *filios etiam duos*, Henricum & Albertum, *Canonicos.*

Comes de Monte Acuto, *etiam filios duos*, Wilhelmum & Falcarium, *illum Abbatem Nostræ Dominæ Tungrensis, & hunc B. Mariæ Trajectensis.*

Comes Luxemburgensis, Henricum, *primò Leodii Præpositum, dein Episcopum.*

Comes Rupefortensis, *tres omnino filios*, Ogerum, Fredericum, & Rolandum, *Canonicos.*

Comes Bononiensis, Petrum, *Canonicum.*

Comes de Tresche, *tres pariter filios*,

Paulum, Laurentium, & Rolandum, *Canonicos.*

Comes Provinciæ, *duos*, Ludovicum & Guidonem, *Canonicos.*

Comes Montensis, *tres etiam filios*, Ioannem, Arnoldum, & Erardum, *Canonicos.*

Comes Iuliacensis, *filium unum, cui nomen* wilhelmus.

Et hac longior Comitum series. à quâ D. Lamberti Capitulo sua laus, suumq; decus, cui etiam suum accessit à filiis Baronum numero septem. quos inter

Baronum filii 7.

Boynus de wahania, *Canonicus.*

Sebastianus de Harstallio, *Decretorum Doctor.*

Rodolphus & Godefridus de Pratis, *S. T. Doctores.*

Theodoricus de Morialme, *S. T. Doctor.*

Ingherandus de Fleron, *Legum Doctor.*

Butbacius de Acutia, *Canonicus, & ipse probatæ Nobilitatis.*

Et hi sunt quos unus, idemq; tulit annus, deditq; Ecclesiæ Leodiensi, seu alumnos, seu etiam filios, à quibus accepit decus æviternum. Hic stylum è membranâ

membranâ subducere parabam, cum tacitè moneri me sensi, ut à Sanctis Præsulibus (sive tuis, ô Legia, sive tuis, ô Tungri, ut antiqua; sic & nobilissima quondam Civitas) præcipuum avitæ laudis peterem argumentum. Præcipuum, inquam, & omnino Princeps, utpote à virtute, insigniq; vitæ sanctimoniâ, à quâ vera & ferè unica nobilitas, unica certè cælo judice, licet enim terra hæc quam terimus, pusilliq; in eâ mortales, à sanguine & natalibus sibi nomen decusq; pariant: at non sic cælum, non sic superi, veræq; nobilitatis Iudex atque arbiter Deus: ducit ille hanc à virtute, quæ illi sola nobilitas: ducamus ergo & ipsi; & Ecclesiæ Leodiensi immortale apud Superos nomen vel ex hoc etiam astruamus.

Episcopi septem primis sæculis Sancti omnes.

Dicam profectò, & ex vero quidem, datum Ecclesiæ Leodiensi, quod nulli fortè hactenus, annuente cælo concessum est; videlicet septem primis sæculis Episcopos ad unum omnes, & vitæ, morumq; sanctitate florentes, & simul etiam Divorum catalogo adscriptos, probante Romanâ atque universali Ecclesia, quæ Legiæ, seu primogenitæ filiæ, decus illud addidit, atque ornamentum, de quo certò constat tam ex antiquorum scriptorum quàm recentiorum

 fide.

fide. Ex his Bartholomæus Fisen in Floribus Ecclesiæ Leodiensis Paralipomenon parte prima, capite primo. Ioannes Erardus Fullonius in Compendio Historiæ Leodiensis. Quibus hîc addere visum est, quæ collegi ex Episcoporum Tungrensium antiquiore Manu scripto, *quod mihi in manus dedit Adm. R. ac Peril. D. Laurentius de Mean, Archidiaconus Hanoniæ, Scholasticus Leodiensis, & Tungrensis Præpositus. Chronologiæ studiosi fortè inde lucem aliquam haurient, fortè etiam contentionis argumentum, cui tamen implicari me nolim: reddo enim eadem fide, quâ accipio.*

Igitur ut ad rem propius accedamus. Tungrensis, sive Leodiensis Ecclesia.

I. Sæculo Christiano. *Primo sæculo* D. Maternum *Præsulem habuit. At qualem, & quantum Virum? si genus & sanguinem spectes, est qui credat fuisse filium viduæ* Naim, *quem Christus, Servator Optimus in ipsa Civitatis porta (è qua scilicet efferebatur ad tumulum) & vitæ reddidit, & matri quam mœstissimæ. Sit penes authorem fides, ego in re obscura, nihil astruo: hoc affirmo quod extra litem est.*

P. Canisius in Martyrologio.

Harigerus in S. Materno.

Cum rei Christianæ arcem Romæ constituisset B.Petrus,

B. Petrus, *quaquaversum ex ea dimittebat selectos sacri belli duces, quos inter tergeminos heroas,* Eucharium *Episcopum,* Valerium *Diaconum, &* Maternum *Hypodiaconum ad Treviros, & omnem Germaniam inferiorem emisit, sub annum à Virginis partu quinquagesimum secundum. Confecerant jam iter non modicum, cum* Maternum, *magnæ spei adolescentem,* Elegiæ *(oppidulum est in Vangionibus) corripuit febris ardens, & vivis eripuit. Mortuum Socii terræ mandarunt, & sive illius morte consternati, sive aliâ de causâ, Romam ad* Petrum *redierunt. Hic eos benignè solatus, ad prius propositum redire jussit, erexitq; cœlestis auxilii fiduciâ, scipionemq; illis tradidit, quem ubi demortui corpori superposuissent, sperarent illius oraculo fidem futuram, qui cum quatriduanum Lazarum ad vitam revocaverit, dixit.* Qui credit in me, opera, quæ ego facio & ipse faciet, & majora horum faciet. Joan. c. 14. v. 12.

Hac spe recreati Eucharius *&* Valerius, *totam rursus viam emensi,* Elegiam *redeunt, & certi de promissionis fide, quadragesimo à* Materni *obitu die corpus effodi jubent,* Petrique *imposito*

baculo,

baculo, ad vitam, atque adeo ad susceptam Evangelii propagationem, IESU Christi *nomine revocant, prodigio à sæculis inaudito.*

Exinde Trevirensem Ecclesiam instituit, rexitque Eucharius *annos viginti tres, tum eo vitâ functo,* Valerius. *Denique & hoc sublato,* Maternus, *sub annum à nato Christo nonagesimum, qui pro eo, quo erat animarum zelo, etiam excurrit ad Vbios, quorum nobilissima Civitas erat Agrippina, hodie Colonia frequentiùs appellata: inde etiam Tungros exeunte propemodum primo sæculo. Ibi Ecclesiam fundavit, gubernavitque quam sanctissimè per annos triginta. Episcopalem Sedem constituit; & D. Matri sacram ædem posuit, primam fortè cis alpes.*

Hoc prodigium, excitati à mortuis Materni, *primùm in omnibus mirabilitatem magnam fecit, deinde Christianos excitavit, ut eò loci templum erigerent, eique* Resurrectionis *nomen inderent: ne scilicet aliquando efflueret tam mirabilis facti memoria, cui subjicio & alterum non multum absimile. Treviros, Coloniam, & simul etiam Tungros regebât pius Præsul: ne cui deesset, uno, eodemque Paschatis die, Treviris, Colonia, & Tungris visus est Missarum solemnia*

solemnia celebrare: ad illa cœlesti manu, triplicatâ quodammodo vitâ: cui etiam adjicio aliud à morte miraculum.

Lis erat, & controversia de sacris illius exuviis, quis eas sibi tolleret. Certabant Agrippini, apud quos decesserat, certabant & Treviri, Tungriq́ue, cumq́ue nec hi, nec illi cederent, in medium se conventum dedit veneranda specie senex (Angelus postea creditus est) qui ad concordiam hortatus controversiam omnem huic eventui suasit permitti. S. Pontificis corpus imponerent cymbæ, quæ à littore repulsa, si adverso rheno ferretur, Treviris cederet victoria: Tungris, si secundo: at si substitisset immota, sacrum depositum Agrippina sibi retineret. Quibus dictis è conspectu abiit. Placuit omnibus posita lex, quanquam non perinde omnibus æqua. Mirum sanè dictu, visuq́ue: statim ac permissa est amni cymba, nemine mortalium impellente, in adversos fluctus eniti cœpit, sicq́ue uno omnium judicio causa Treviris addicta est, unâq́ue etiam sacrum D. Materni *corpus. Vivere inter mortales desiit centenario major. Anno Domini 130. 18. Kalend. Octob.*

Secundo sæculo; D. Materno *è vivis sublato,* II. Sæculo.

f in

in Trevirensem simul & Tungrensem Ecclesiam
Anno Domini 130. *successit* S. Auspicius, *aliiq; deinde quatuordecim Martyres; Trevirenses simul, & Tungrenses Episcopi, quorum nomina cœlis jam ascripta, etiam hîc recensere placuit.*

S. Celsus, S. Felix, S. Mansuetus, S. Clemens, S. Moses, S. Martinus, S. Anastasius, S. Andreas, S. Rusticus, S. Auctor, S. Mauritius, S. Fortunatus, S. Bassianus, S. Marcus. *Quibus illicò additus*

180. S. Navitus *natione Tungrensis* S. Materni *Discipulus, non inferiora Magistro secutus. Hic Tungrensem Ecclesiam primò rexit Sacerdos, ut Vicarius; dein ut Episcopus; & terris vivere desiit, & cœlo cœpit Anno Domini* 190. *Tungrensis sepultus: cui suffectus est*

190. S. Marcellus, *& ipse gente Tungrensis,* S. Naviti *Discipulus, & tertius Tungrensis Episcopus. Is conversioni* Lutii *Britannorum Regis plurimùm allaboravit; & Tungris quatuor erexit Ecclesias, videlicet* SS. Materni, Ioannis, Iacobi, & Andreæ. *Tungris mortuus, & sepultus.*

Tertio

Tertio sæculo S. Metropolus, *Patre, Principe Metropolo genitus, & quartus Tungrorum Episcopus, Tungris sepultus; cui in eadem Sede successor fuit* III. Sæculo. 217.

S. Severinus, *quintus Tungrensis Episcopus. Duas ibidem extruxit Ecclesias, excessitq; è vivis, Tungris & ipse sepultus: post quem electus est* 236.

S. Florentius, *ex nobili Tungrorum prosapia, sextus ibidem Episcopus. Duas ædificavit Ecclesias, sepultusq; in eadem Tungrensi Ecclesia, cui substitutus* 251.

S. Martinus, *septimus Tungrorum Episcopus. Audiit Hasbaniæ Apostolus, & meritò; eam enim cœlo, Deoq; genuit; & miraculis multis inclaruit, inter quæ etiam illud. In villâ* Horion *dictâ, à popello petulantiore repulsam fortè passus, in rupe villæ proximâ noctu decubuit; ita nimirum Viro Dei rupes dum pro lecto fuit, & molli ansere; molli dico, visa est enim duritiem ponere, mollescere, & ad instar ceræ quasi cedere, & lectulum, sedémque dare, in quâ mollius quiesceret, non sine miraculo, cui fidem astruit ipsa loci appellatio, quæ etiamnum durat. Vocatur enim* passus S. Martini. *In ipsa* 264. Ex M.S.

Tungrensi Civitate Ecclesiam fundavit, dicavitq́, SS. Apostolis Simoni & Iudæ. Tungris sepultus.

276. S. Maximinus, *filius Maximini pagani ex Helena Christiana, octavus Tungrorum Episcopus. SS. Apostolis Andreæ, ac Bartholomæo Basilicam posuit, sicq́; regere desiit, & vivere. Tungris & ipse sepultus.*

289. S. Valentinus *nonus Tungrorum Episcopus. Is cum esset in extrema vitæ linea, supremóque spiritu, baculum suum pastoralem in ara principe deponi jussit, obtestatus, ne quis eum sumeret nisi authore Deo, à quo scilicet uno successor dandus esset. Dixit, fecit, & terris spirare desiit. Tungris sepultus.*

IV. Sæculo. S. Servatius. *Hic post excitatam à Diocletiano immanem in Christianos persecutionem, cum va-*
309. *casset Tungrensis Sedes annis septem, ad illam assumptus est etiam miraculo; à quo & Tungrensis Episcopus numero decimus.*

Ex M. S. supra. *Est qui velit illum Christi fuisse consanguineum, fortassis ut à sanguine, sanctisq́; natalibus tanti Præsulis laus peteretur, & commendatio: ego in re ancipiti, & obscura, istis fidem nec detraho, nec addo,*

sua

ſua maneat authori. Verùm ut ut ſit de illius proſapia; ſit illa ſub lite, ſit etiam ſub judice; at quæ ſubjicio extra controverſiam ſunt, & quidem

Primùm illud, cœleſti prodigio deſignatum iſtius loci Epiſcopum; Pro illo deligendo indicta erant populi, Clerique comitia, utq; (in ejuſmodi plerumque fieri ſolet) in alios, atque alios distrahebantur ſuffragia, cum ecce litem illico diremit Iuvenis aſpectu, ſpeciéque amabilis, qui ſe in conventum illum medium intulit, & comprehenſum manu Servatium *ad aram deducens, Pedum in eâ depoſitum, ſuſtulit, &* Servatio *tradidit, moxq; videri deſiit: cœlo ſcilicet, & Superis redditus, utpote cœleſtis genius, qui peractâ ſcenâ, cujus ergô venerat, receſſit, atque ad ſuos abiit.* Fiſen in Flor. Eccl. Leod. 13. Maii.

Alterum eſt, quod cum nativâ ſibi linguâ ad frequentem populum diceret, ab omnibus intelligeretur: Deo ſcilicet ſacro illi oratori donum linguarum impertiente; ſubtrahente verò cum de ſuis rebus, ac negotiis ageret; tum enim, nonniſi per interpretem & loqui, & audiri poterat. Ex M. S. ſupra.

Tertium eſt, quod ad Conſtantinum Imperatorem Legatus unà cum Maximino *Trevirenſi*

Episcopo contrà Arianos fortißimè depugnarit. Romam etiam profectus pro avertenda à suis eâ, quæ imminebat barbarorum eluvie, quam tamen non potuit, Deo scilicet vindice in hominum peccata quasi proruente,

Quartum, quod ad suos redux, cum fortè de viâ & totus æstuaret, & aresceret præsiti, crucem super arentem terram effinxit, moxq́ ex eâ fontem eduxit: unde & sitim sedavit ipse, & accolæ deinde morbos propè omnes eluêre.

Quintum fuit, qui illi sacris operanti ad dextrum aræ latus adfuit Angelus, mortemq́ proximam nuntiavit; quam & admisit ipse, & subiit etiam alacer, ac lætus. Anno Domini 384.

Sextum denique, cum ad sepulchrum deferretur Sancti Præsulis corpus, & sub Iove frigido inhumaretur, adfuêre frequentes de cœlis Angeli, quorum pars magna audita sacros hymnos concinere, pars sericum quoddam velum visa ab omnibus è sublimi deferre, & super Sancti Præsulis corpus deponere. Ita nimirum cum suis in Episcopum officiis deessent ingrati mortales; non defuerunt immortales genii.

D. Servatio *cœlis addito ob frequentia, &*

gravia

gravia in Christianos edicta, bellaq; à barbarorum incursu sæpius illata, cum vacasset Episcopalis Sedes annis undecim, electus est

S. Agricolaus *fuitq; undecimus Tungrensis Episcopus.* 395.

Hic D. Servatii *oratorium jam vetustate collapsum restauravit, Hoyum readificavit unà cum Ecclesia à* D. Materno *constructa, diruta deinde ab Hunnis; quibus ritè peractis obiit & Trajecti sepulchrum invênit. suffectus illi*

S. Vrsicinus, *filius Patritii Romani, ex* V. Sæculo.
Burgundionum Principis filiâ, Episcopus Tungrensis duodecimus. Vita excessit, & Trajecti sepultus est. 414.

S. Designatus *ex Daciâ claris ortus natalibus,* 440.
decimus-tertius Tungrensis Episcopus. Trajecti & ipse sepultus.

S. Renatus *ex Neustria oriundus, & Episcopus Tungrensis decimus-quartus, & ipse Trajecti sepultus.* 457.

S. Sulpitius, *filius Caroli Nasonis, ex filiâ* 483.
Principis Galliæ, decimus-quintus Episcopus, Trajecti sepultus.

S. Quiril-

VI. Sæculo. 501. S. Quirillus, *Tungrensis Episcopus decimus-sextus, ob eximias animi dotes, & doctrinam virtuti bellè sociatam inter ævi sui Præsules clarißimus: Vbi inter nos esse desiit, Trajecti sepultus est.*

519. S. Eucharius *primus, Tungrensis Episcopus decimus-septimus; Verbi Dei disseminando totus incubuit, nec ab illo prædicando destitit, nisi cum simul & vivere. Trajecti sepultus.*

523. S. Falco, *frater Eucharii primi, Tungrensis Episcopus decimus-octavus, de quo illud in antiquioribus tabulis, simplici, & nativo stylo.* Hic nobis Falco volatu comtemplationis, ac voce sonoræ prædicationis, multam Domino suo lucri fecit animarum prædam: *quod ad sacrum illius encomium plus satis; quid enim ea contemplatione altius? quid prædicatione clarius? quid ditius prædâ animarum? quibus & aurum, & gemmæ, & uniones, & ipse orbis quantus est, cedit. Sic cœlo, Deoq; accinere desiit* Falco. *Trajecti & ipse sepultus.*

528. S. Eucharius *secundus, Britonum Regis filius, & Tungrensis Episcopus decimus-nonus, cujus etiam apud Majores nostros ex eo est commendatio;*

quod

quod ſecundùm nomen ejus: ita & laus, *Εὐχαρις enim bonam gratiam ſonat, & totus è bonâ Gratiâ* S. Eucharius. *Obiit Trajecti, & ibidem ſepultus eſt.*

S. Domitianus, *ut genere; ſic & virtute longè* 535.
clariſsimus, è Sereniſsimâ Bavarorum proſapiâ oriundus, Tungrenſis Epiſcopus vigeſimus. Is ſacræ Synodo Aurelianenſi, & Alvernenſi interfuit, & à prudentia, ac virtute laudem tulit: à Childeberto Rege prædia, & caſtella, & quæ, Tungrenſis Eccleſiæ erant, beneficia recuperavit, miraculis & in vitâ & à morte clarus: in illâ quidem aridæ, & exſuccæ terræ imbrem opportunum precibus impetravit, cælo illius precibus ac votis propitio. Ad Huum, draconem interfecit, fontem veneno infectum obſtruxit; aliumq; & copioſum, & ſalubrem, defixo in terram, quo nitebatur baculo, elicuit, aliaq; prodigia edidit, à quibus & cælo, & terris inclaruit: in his ubi videri deſiit in Eccleſia Huenſi ſepultus eſt. E cujus tumbâ non ſemel ſuaviſsimus odor emanavit; & quidni emanaret è ſacro corpore, qui ex animo prius emanarat virtutis odor, & ſanctitatis?

S. Monulphus, *Dionantenſis Toparchæ filius* 558.

ex filia Comitis Lossensis, Tungrensis Episcopus vigesimus primus, quem multis cœli donis illustrem Deus reddidit, atque imprimis Prophetiæ spiritu. Lustrabat aliquando Diœcesim suam vigilantissimus Præsul, cùm animi causâ quinto fermè à Trajecto lapide substitit captus amœnitate loci, ubi scilicet Vrta Mosæ confunditur, cujus aspectu dum fruitur, ecce multa luce coruscantem è cœlo crucem conspicatur loco imminentem, simulq; menti radium infundi sentit, quo futura longè prospiciens, exclamat. Et hic locus est, quem ad multorum salutem elegit æterna Numinis providentia; & quem aliquando suo sanguine imbuet, fœcundabitq; invictus Christi martyr, & magnis Vrbibus æquabit. Cumq; è proxima villa didicisset præterlabentem Legiam rivum, loco nomen dedisse, aream designavit extruendo sacrario, quod ipse SS. Martyribus, Cosmæ & Damiano dicavit. Vaticinio respondit eventus, eo quippe loco coronatum martyrio D. Lambertum infrà docebimus. Ecce ut suæ amplitudinis fundamenta; imo & nobilissimi principatus initia Monulpho *debet Civitas Leodiensis, cui Episcopium, etiam Dionantum, Vrbem amplissimam debere se fatetur, eam quippe de suo illi attribuit.*

attribuit. Cùm Ecclesiam suam felicißimè gubernasset, ad beatæ immortalitatis præmia evolavit, sepultus in media æde Servatiana, à se condita, & dicata.

S. Gondulphus, *Ducis Lotharingiæ filius, ex filia Lotharii Franciæ Regis, Tungrensis Episcopus vigesimus secundus. Tungrorum Vrbem è ruinis excitare voluisse quidam prodidêre, divinitùsq́ impeditum, detonante videlicet cœlo, & fulmina, flammarumq́ globos emittente; imo & lupum è cavernis terræ in latomos, aliosq́ operis illius præfectos: verúmne illud; hîc non disputo: hoc sanè verißimum, ruinas illius Vrbis alias meliore modo instaurasse, ruinas, dico, à vitiis, quæ longè turpiores sunt iis, quæ vel à ferro, vel à flammis, vel à vetustate inferri solent. Sancta ejus consilia abrupit præpropera mors. Post Ecclesiam illam religiosißimè administratam abiit ad bravium cœleste, & Trajecti proximè S. Monulphum terræ conditus est.* 597. Ex M.S.

S. Perpetuus, *Comitis Lossensis filius, & Tungrorum Episcopus vigesimus-tertius, in Deum, in Divam Matrem, in Apostolorum Principes, in Superos omnes pius: maximè verò in* D. Vincentium *Martyrem, in cujus sacra æde frequens erat;* VII. Sæculo. 604.

& in quâ sibi deinde tumulum elegit, ut ibi esset emortuum corpus, ubi totus fuerat viventis animus. Verùm neque eò loci diu esse cœlum voluit, cùm enim è sacro corpore suavissimi odoris oleum manare cœpisset, & ab inunctis omne morborum genus pellere; crescente multitudinis concursu, ac religione, famâque miraculorum, in ampliorem Divæ Matris basilicam transferri: & in Vrbis illius Tutelarem, ac Patronum eligi placuit.

619. S. Ebregisus, *è nobilissimâ Tungrorum stirpe oriundus, & Tungrorum Episcopus vigesimus-quartus, authoritate apud mortales valuit; gratiâ, & sanctitate apud immortales. Trumoniæ sepultus, & post annos fermè trecentos Coloniam advectus.*

631. S. Ioannes, *cognomento* Agnus, *id nominis ei fecit insignis animi mansuetudo, & simplicitas. Tibonii Dominus fuit, & deinde Tungrorum Episcopus vigesimus-quintus.*

Cum ruri vitam ageret innocentem, & fortè per agros inambularet cœlestium meditationi intentus, adfuit illi Angelus, specie, habituq; peregrini, nuntiavitq; divinæ mentis consilio designatum esse Tungrorum Episcopum. Obstupuit tam insolenti nuntio

Ioannes,

Ioannes, *ut qui se doctrinæ, virtutisque præsidio destitutum crederet, imò & conjugio profanum; negavitque se prius Episcopum futurum, quàm scipio, quem fortè tenebat manu, frondesceret in arborem, fructusque proferret. Dixit, & simul terræ baculum infixit. Et ecce subitò radices agit exsuccum aridumque lignum, ramos effundit, frondes aperit, flores explicat, fructusque profert. Ferunt id pomorum genus fuisse, quæ hodieque* S. Ioannis *poma nuncupamus. Vaticinio, & miraculo respondit eventus, cùm enim pro eligendo Episcopo haberentur comitia, in suffragia itum ultrà non est. Quid enim in deliberationem vocarent mortales, quod tam illustri omnibusque jam noto prodigio, cœlesti sancitum scirent esse decreto? Huic sibi dum cedendum esse videt* Ioannes, *sacram auspicaturus dignitatem, Romam contendit, & à Pontifice pallium obtinet, proprium quidem Archiepiscopis insigne; an sibi, an etiam successoribus, non liquet. Hoc certum, quod perpetuum illud decus* Richario *debeat posteritas. Cæterum Româ redux* Ioannes, *totus in Diœcesis suæ bonum incubuit; multisque perfunctus laboribus, non tam annis, quàm meritis gravis, ad æternas cælestis Agni nuptias*

 evolavit,

evolavit, & in arce Huensi conditus est in Sacello SS. Cosmæ & Damiano sacro.

Agrorum, quos Tibonii habebat amplissimos, hæredem scripsit Clerum suum: at decimarum ex iis colligendarum, eosdem SS. Martyres.

637. S. Amandus, *nomine, & re etiam ipsa amandus. Filius Sereni Aquitaniæ Principis ex matre Amancia. Tungrorum Episcopus vigesimus-sextus. Huic Romæ ad Apostolorum limina oranti* S. Petrus *Apostoli munus demandavit. Eidem Dagobertus Episcopale onus imposuit, quod deinde solitudinis, vitæq; privatæ amantior, annuente summo Pontifice deposuit; Bavonem ad Christum convertit, S. Gertrudem Nivellis invisit, atque ad sanctiora consilia acre calcar addidit, Elnonem, hodie Sanctamundum, condidit; & primam Belgarum nobilitatem ad eximiam quandam vitæ sanctimoniam induxit: Rictrudem & sanctas ejus filias, Clotsendim, Eusebiam, & Adalsendim Martianis: Duaci earum fratrem, Maurontium: Sonegiis Vincentium, ejusq; conjugem VValdetrudem Castriloci, Malbodii Aldegondem, Merbecæ Berlindim, pluresq; alias Virgines genere quidem inferiores: at nequaquam sanctitate.*

Elnone

Elnone verò Andream: Martianis Ionatum: Blandinii Florebertum, & Ioannem, Abbates longè sanctißimos & instituit ipse, & constituit: tantum interest in Christi, ac sanctitatis schola, quo Magistro utaris. Rexit Tungrensem Ecclesiam usque ad annum 650. *ac deinde, (ut diximus) dimisit, ei suffectus est*

S. Remaclus, *Tungrensis Episcopus vigesimus-septimus. In Aquitania natus Parentibus, Albutio & Matrina, opibus, & generis nobilitate pollentibus. SS. Præsules,* Lambertum & Trudonem *edocuit in ipso Iuventutis flore, Malmundarium condidit, & Stabuletum; tandemq; & ipse amans religiosæ solitudinis, mißionem à Sigeberto Rege petiit, & impetravit, ac Stabuletum, ceu fidam stationem, se recepit, ei subrogatus* 650.

S. Theodardus, *ex Abbate Stabulensi, Tungrensis Episcopus vigesimus octavus, natione Gallus, Domo Nobilis; sed virtute nobilior. Institutionibus* S. Ioannis Agni *ad omnem recti formam uti sese effinxerat; sic deinde* S. Lambertum *effinxit, qui seu Magistri peritiâ, seu etiam indolis felicitate, eam fecit ad omne honestum progreßionem, ut omnium* 653.

in

in se converteret oculos, & animos. Ereptas Ecclesiæ suæ possessiones, recuperare dum nititur, pugnatq́ pro Ecclesiastica libertate ac justitiâ causa, ab adversariis, sicariis illis, ac sacrilegis, non procul ab Vrbe Nemetensi in saltu biuvaltio ferrum toto pectore admisit, & per immania vulnera grandem animam in cælos emisit. Datus illi successor

656. S. Lambertus *& ipse gloriosus Athleta Christi, Ecclesiæ lumen, Præsulum norma, Sacerdotii gemma, Virginum corona, Martyrum decus, cœli favor, mundi amor ac deliciæ; Tungrensis Episcopus vigesimus-nonus, à Clodovæo vocatus* Pater, & Vir Apostolicus. Pater *quidem amore in suos,* Vir *autem animi constantia, ac fortitudine.* Apostolicus, *insigni animarum zelo. Parentes habuit è prima nobilitate: Pater enim, (ut ait Ægidius) Regum* lateralis *fuit: ei nomen erat* Aper, *Mater* Herisplendis, *fœmina viro non inferior. De* Lamberto *etiam infante dici potuit, quod de Ioanne Bapt.* Quis putas puer iste

Luc. c. 1. v. 66. erit? etenim manus Domini erat cum illo: Manus, *quæ miracula funderet; in quibus hac è multis; quod à Virgine lactatus eidem oculos aperuerit;*

aperuerit; quod è terra fontem limpidum elicuerit; quod ignem, ardentesq; prunas illæsa gestarit togâ: & hæc quidam infans, & puer, à manu Domini, quæ erat cum illo. Quid amabo te, mi Lector, *quid adolescens? quid Vir? quid senex ingravescente jam ætate? Ad Pedum & Infulas evocatur, & renuit, & totis viribus contrà enititur illustri humilitatis miraculo. Ab Ebroino per summum nefas Episcopatu depellitur, & Stabuletum se recipit, ut sibi ac Deo vivat in latebris amicæ solitudinis, & hoc patientiæ miraculum. Pipinum ab infami pudendoq; adulterio revocare conatur, & à Dodone impetitur quà injuriis, quà minis, quà etiam armata manu, ferroq;: & hoc æquo fert animo, quod constantiæ ac fortitudinis miraculum. Illudentem sibi Alpaidem, Pipini scortum, graviter arguit, & præter scommata, mortisq; minas nihil refert; & tamen patitur, quod invicti roboris miraculum. Denique pro conjugii castitate fortiter pugnat, & morte vincit, quod consummatæ virtutis miraculum. Ecce ut manus Domini fuit cum illo, à prima infantia ad ultimam usque vitæ metam: Manus, dico, miraculis, prodigiisq; plenissima, in quibus illud pro*

 coronide;

coronide, mors pro castitate fortiter obita, & ab illâ etiam martyrii laurea, partaq; apud mortales victoria, apud immortales verò cœlestis, æternaq; gloria, quam adeptus Anno Domini 696. *Ita dum in terris cadit dicata tuendæ castitati victima: in cœlis assurgit altiùs. Ei sufficitur*

697. S. Hubertus, *Arduennæ Apostolus, ex vero Taumaturgus, Bertrandi Aquitaniæ Ducis, ex sorore S. Odæ, filius, regio Francorum sanguine oriundus, Dei jussu consecratus Tungrensis Episcopus trigesimus à* Sergio *Pont. Max. Ornatum omnem Pontificium, & clavem auream è cœlo accepit, divinitùsq; sacrâ Stolâ donatus. Sedem Episcopalem Tungris Leodium transtulit. S. Lamberti Collegium condidit. Item & S. Petri. D. Lamberti corpus Trajecto Leodium advexit. Vrbem condidit, eiq; pro gentilitio insigni voluit esse rectam columnam auream, in sanguineo scuto adjecta hac epigraphe.* Sancta Legia Romanæ Ecclesiæ filia. *Quibus monitam voluit Vrbem suam, ut purpuræ hujus aspectu meminisset in perpetuum sacri sanguinis à* S. Lamberto *fusi Dei causâ, meminisset & fidei, quam Romanæ Ecclesiæ debet, ut filia Matri quàm*

quàm optimæ, quàm sanctißimæ. Emenso longioris ævi curriculo commissum sibi gregem cùm felicißimè rexisset, in Brabantia febri corripitur, & Furæ in domo sua defungitur. Corpus Leodium revehitur, & in D. Petri æde (ubi sepulchrum sibi ipse pararat) deponitur; ac deinde post solidos nonaginta annos planè incorruptum Leodio Andainum transfertur à Reverendißimo Walcando, *Leodiensi Episcopo trigesimo-quinto, annuente* Ludovico Pio, Ex M.S. Tung. Episcop. *Imperatore, præsentibus, (ut fama est) Regibus tribus, Ostiensi Episcopo, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus quamplurimis. D. Huberto substitutus*

S. Florebertus *è Monacho Stabulensi primò Leodiensis Ecclesiæ Decanus, & S. Petri Præpositus, hac & illa dignitate à* S. Huberto *donatus: deinde etiam Leodiensis Episcopus secundus: Addidit hic Leodiensi Ecclesiæ Canonicos decem. Corpus* S. Odæ *Viduæ è longa sepulchri nocte in lucem, & aras sacratiores extulit. Item &* S. Londoaldi, *ac Sociorum, quem honorem & ipse postmodum accepit à* Fulcario, *suo in Episcopatu successore, qui cùm videret* S. Florebertum, *miraculorum* VIII. Sæculo. 727.

gnitiâ, gloriâque florere, & ipsum è sepulchri tenebris extrahendum esse censuit.

Hìc finire erat animus, cùm ecce Tungrensium Episcoporum Annales accuratiùs evolventi objicitur illustre Leodiensis Ecclesiæ decus, & lumen augustum, & me ad se rapit: illud Vobis etiam sisto, etsi non in sua statione.

Est Gerebaldus, *Bavarorum Ducis, ex amita victoriosi Principis Ogeri Dani, filius, & Leodiensis Episcopus trigesimus-quartus.*

Ciaconius in Vit. Pont.

Vertebatur à Christo nato annus septingentesimus nonagesimus sextus, cùm Leo *hujus nominis* III. *in Petri Sedem elatus ab adversa factione, hoc est, à Paschali, & Campulo, Romanæ Civitatis principibus, primò calumniis impetitus, dein etiam armata manu, in publica, quam instituerat, supplicatione, in qua & captus, & in terram dejectus, & sacris vestibus exutus, & exoculatus, abscissa etiam, ut plerique scribunt, lingua: quod etsi (qui mitiùs de immani illo facinore loqui volunt) negare videantur: fatentur tamen eò loci, ac temporis, ita malè habitum à sicariis illis Christi Vicarium, ut & oculorum, & linguæ usuram amiserit, nec recuperarit nisi*

miraculo,

miraculo, omnibus ad id prodigii, stupore attonitis.

Ita nimirum divinæ mentis oculus, qui humanis rebus semper invigilat, qui Ecclesiæ suæ semper excubat, ut dejecta erigat; etiam Leonem *Pontificem erexit, nec pristinæ sanitati tantum reddidit: sed & honori, & Pontificiæ Majestati, quam explicuit in* Caroli Magni *inauguratione, in qua illi in Vaticana Basilica, & Chlamydem Augustalem, & Coronam Imperialem imposuit, acclamante universo populo.* Carolo, Augusto, à Deo coronato, Magno, & Piissimo Romanorum Imperatori, vita, & victoria.

Sed, inquiet, unus aliquis: Quorsum hìc ista? ut magna, ut stupenda videantur, & sint: quid faciunt ad laudem Ecclesiæ Leodiensis, cui scribitur hæc pagella? & cui prælum insudat? Enimverò quàm maximè: ab hoc quippe Pontifice magna illi laudis facta est accessio, magna & honoris. Primùm enim in Germaniam adveniens; etiam Leodium venit, & Aquensem primò, dein etiam Tungrensem, ac Visetensem Ecclesiam solemni, ac Pontificio ritu dicavit. Tum etiam Gerebaldum, *Leodiensis* Ex M. S. Episc. Tung.

Leodiensis Ecclesiæ Præsulem, purpurâ donavit, & pileo Cardinalitio; tum in D. Lamberti Basilica, (utpote hujus Diœcesis principe) octo Archidiaconos constituit, datumq; etiam tum temporis Lambertianum vexillum à Carolo magno, quod etiam facit ad Ecclesiæ Vestræ gloriam, atque ornamentum, cui in præsens explicando, laboramus. Denique ille ipse Pontifex Opt. Max. Suitbertum, *Episcopum Vverdensem, Saxonum, Frisiæq; Apostolum, adeoq; totius Germaniæ lumen augustum; Sanctorum albo ascripsit: astantibus Carolo Magno Imperatore, totaq; ejus Imperiali Curia. Et hæc prima fuit solemnis Canonizatio à Summo Pontifice facta, uti annotavit Baronius. Sed ne longiùs. Ad Vos recurrat oratio, unde paululum abiit.*

Fullonius in Comp. Histor. Leod.

Anno 803.

Vidistis Illustrissimi, Reverendissimi, ac Generosi Domini, *potiora Ecclesiæ Vestræ lumina, longo Sanctorum Episcoporum catalogo per tot sæcula ad Vos derivata, non sine insigni divinæ munificentiæ argumento, propè dixi miraculo, utpote quæ Vobis dederit tot, ac tantos in Infula, Pedoq; Præsules, à quibus lucem hauriretis, & antiquæ nobilitatis, & simul etiam*

Christianæ

DEDICATORIA.

Christianæ sanctitatis, quam Vobis omnibus dum opto, voveoq́; longam; imò & æternam apprecor felicitatem.

DOMINATIONVM VESTRARVM

Humillimus in Christo Servus

JACOBUS LOBBETIUS

è Societate IESU.

Leodio 4. Sept.
Anno 1659.

CENSORI BENEVOLO

Obſervanda hæc pauca.

I. AUthores in Chronologia texenda vix inter ſe convenire, cujus vitii (ſi tamen vitium eſt) occaſionem dedit ipſa Antiquitas, & longævitas, quæ neſcio quid obſcuritatis, quid tenebrarum, & noctis affundere ſolet veritati, quæ lucem amat; imò quæ & ipſa lux eſt. Quid facias? vitium eſt ſenectutis, quæ etiam in ſæculis eſt, & ævo longiore.

II. Acceſſit etiam aliqua vel ſcriptorum antiquorum incuria, vel temporum injuria, atque infœlicitas, à qua periere multa venerandæ Antiquitatis monumenta, è quibus candida veritas erui potuiſſet. Hæc eò à me dicta ſunt, ut ſi quid hîc in Chronologia Epiſcoporum Tungrenſium culpæ eſſe videatur: vel dones Antiquitati, vel mihi condones: dedi ego quod veroſimilius eſſe duxi: ſi quid tibi melius occurrat, ex te diſcam non invitus.

III. Tertium, cujus etiam te monitum velim, eſt illud: non potuiſſe me, nec etiam poſſe ſæcula ſic inter ſe præcisè diſtinguere, ac partiri, quin aliquando ex præcedenti, & ſequenti aliquid decerpatur.

APPRO-

APPROBATIO ORDINARII.

GLORIA SANCTORUM Reverendi Admodum Patris IACOBI LOBBETII Societatis IESU Theologi, ad Sanctorum gloriam imprimatur. Leodii 4. Septembris 1659.

IO. ERNEST. DE SURLET,
Canonicus & Vicarius generalis Leodien.

FACVLTAS R.P. PROVINCIALIS.

EGo infra-ſcriptus Societatis IESU in Gallo-Belgica Provincialis juxta privilegium eidem Societati conceſſum quo Typographis omnibus prohibetur ne libros ab ejuſdem Societatis hominibus compoſitos abſque Superiorum permiſſione imprimant, facultatem do IOANNI MATHIÆ HOVIO ut ad ſex annos proximos imprimere poſſit librum cui titulus : *Gloria Sanctorum, authore R. P. Iacobo Lobbetio Societatis IESV Theologo.* Datum Leodii 5. Auguſti 1659.

HUBERTUS WILTHEIM.

PROTESTATIO AVTHORIS.

CVM SS. D. N. *Vrbanus VIII.* die 13. Martii 1625. inhibuerit imprimi gesta, miracula, revelationes, &c. sine approbatione Ordinarii: Insuper nec admitti Elogia Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, benè tamen, quæ cadunt super mores: Ego huic decreto, ea quâ par est observantiâ insistendo, profiteor me ea quæ scripsi non alio sensu accipere, aut accipi ab ullo velle, quàm eo quo solent, quæ humana dumtaxat fide nituntur; donec aut divina, aut sanctæ Romanæ Ecclesiæ authoritas accesserit, me, meaque omnia scripta, S. Sedis Apostolicæ judicio, & censuræ cum omni submissione debita subjiciendo.

INDEX

INDEX
IN FESTA SANCTORVM
Quorum elogia in hoc Opere continentur.

LECTORI

LECTORI BENEVOLO.

IAM edidi Quæſtiones ſimiles in Feſta Sanctorum; ſed argumento petito ex Evangelio ea die inter ſacra Miſſarum ſolemnia legi ſolito: ſed quia ſæpiùs Evangelicæ Hiſtoriæ ſeries vix aptari poteſt Vitæ & geſtis Sanctorum; viſum eſt iis, qui primum Opus legerunt opportunius eſſe, ſi uterer argumento liberiore, & quod magis conveniret & diei Feſtivæ, & Vitæ illius Sancti: quod & feciſſe adverto SS. Patres, maximè verò D. Thomam, & D. Bonaventuram; quorum exempla dum ſequor, oculis, & animo fave.

JACOBI LOBBETII
LEODIENSIS,
SOCIETATIS JESU THEOLOGI,

GLORIA SANCTORUM
SIVE
QVÆSTIONES MORALES
IN FESTA
SANCTORUM
TOTIUS ANNI.

Eorum maximè, qui ab Ecclesia coluntur sub præcepto.

IN FESTO
SANCTÆ CATHARINÆ
VIRGINIS ET MARTYRIS.

Ivus Ioannes Christi amor & deliciæ, in excessu mentis Cœlitum gaudia, festivamque gratulationem auribus excepit, & hanc quidem duplici ex causa.

Una fuit purpuratæ meretricis, id est Babylonis excidium, atque damnatio; altera, dies ipsa

 nuptiarum

nuptiarum Agni, & cælestis sponsæ ad eas præparatio. Ex
Apoc. c. 9. v. 7. quibus illæ Cœlitum voces. *Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei, quia venerunt nuptiæ Agni, & uxor ejus præparavit se.*

Hîc moveri possunt varii generis, ordinisque dubia. Quis scilicet Agnus? quæ nuptiæ? quæ uxor? & quæ hujus præparatio? quæ omnia unica quæstione evolvemus.

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Apoc. c. 9. v. 7. Ad illa verba: *Venerunt nuptiæ Agni, & uxor ejus præparavit se.*

ECQUIS AGNUS?

Divus Ioannes Bapt. præco veritatis, & vox Incarnati Verbi, huic quæstioni faciet satis. *Vidit*
Joan. c. 1. v. 29. ille *altera die IESVM venientem ad se, & ait: Ecce Agnus Dei.*

Agnum appellat & quidem *Dei*, tum quia à Deo fuit, imò divinus, imò Deus fuit; tum quia ipsi Deo pro communi generis humani salute oblatus, atque immolatus; tum quia pro nobis Infans factus, & Infantes Scriptura
Clement. Alexand l. 1. pegad. c. 5. *Agnos* vocat, ab Agni genio, innocentia, ac mansuetudine; à quâ etiam Ieremiæ voce, atque oraculo, seipse *Agnum* dixit.
Cap 11. v. 19. Et Ego, inquiebat, *quasi Agnus, qui portatur ad victimam.*

Sic

Sic *Agnus* audiit in terris; sic & in Cœlis audiet *Agnus*, testem appello, testem amo *S. Agnetem* Virginem, & Martyrem. Testes & illi superstites parentes. Vigilabant hi ad illius tumulum, cùm ecce apertis Cœli valvis, intempestæ noctis silentio quasi Virginum exercitum suspiciunt; erant omnes auro textis cycladibus indutæ, cælestique lumine conspicuæ; quas inter eminebat *Agnes*, ad cujus dexteram stabat *Agnus* nive candidior. Bolland. in ejus vita 21. Jan. c. 3.

Hoc spectaculo, dum oculos, animosque pascunt pii *Agnetis* parentes; simul ab illâ audiunt hæc verba, sed gaudii, sed felicitatis plena.

Videte ne me quasi mortuam lugeatis, sed congaudete mihi, & congratulamini, quia cum his omnibus lucidas sedes accepi, & illi sum juncta in Cœlis, quem in terris posita totâ animi intentione dilexi.

Hæc ubi dixit, tum exercitus ille virgineus qui ad *B. Agnetis* vocem constiterat, leviore gressu pertransiit, pertransiit & *Agnes* Agno Cœlesti, id est Christo, comite; imò & Duce. Ex quo habes *Agnum*, cujus nuptiæ hîc venerunt, & fuisse, & esse Christum; qui & in terris audire voluit *Agnus*, & in Cœlis etiam *Agnus* amat videri. Sed hinc injicitur altera quæstio.

ECQUÆ NUPTIÆ?

NON amo nuptias, quæ carni consecrantur & sanguini; quæ libidini extinguendæ, verius accendendæ, serviunt. Nec porrò illas amarunt excelsæ mentes, &

Cœlo; cœlestibusque nuptiis destinatæ; sed illas & oderunt, & quà licuit, etiam fugerunt.

Bolland in in ejus vita 30. Jan. c. 1. Ita fugit aliquando *B. Christiana* Virgo longè nobilissima, quæ cùm à fratribus importunè, quà verbis, quà etiam verberibus ad nuptias, terrestremque sponsum, impelleretur; sæpiùs effugit, atque in rapidum amnem insiliit, ac transiit semper, ex eo egressa etiam sicco pede, siccisque vestibus, aquâ scilicet ipsius castitatem, ac virginitatem reverente.

Ita fugit *B. Aldegundis*, Virginum gemma, Belgii gloria, & Malbodiensium patrona, quæ dum amasii manus declinat, effugitque; in Sambram, obvium utique flumen, & minimè vadosum sese immisit, Deo freta, & Angelo comite, quocum & super aquas ambulavit, & alteram ripam attigit, ab undis intacta. Ita quæ ab aquis abibat, turbinibusque babylonicis, etiam elementares risit aquas, superavitque; sic intacta, ut ne fimbria quidem vestimenti immaduerit.

Bolland. in ejus vita 30. Jan. l. 2.

Ita denique (ne omnes consecter) cum mortali nuptias exhorruit, fugitque *S. Brigida*, Virgo; à frequentibus prodigiis, vulgo dicta *Thaumaturga*.

In ejus vita 1. Februar. c. 3. Hæc cum à Parentibus, & nobili viro, ad nuptias urgeretur, à Deo petiit insignem aliquam in corpore maculam, tabemque, quâ deformis amari non posset, quæ non noverat amare. Votis annuit Deus, & illico oculorum unus illi crepuit. Ita ne puriorem animæ oculum perderet; corporis oculo est orbata. Sed mox (quæ Dei miserentis indulgentia fuit) accepto Virginitatis velo, oculum recepit.

Diceres

Diceres unà cum Virginitatis voto redire lumen oculorum, adeo ſuperis grata fuit ea terrenarum nuptiarum fuga, adeo acceptus cæleſtium amor, ac deſiderium. Ut hoc in teipſo accendam, *Amice Lector*, paucis docebo, quæ ſint eæ nuptiæ, de quibus in præſens eſt quæſtio.

Sunt illæ cum Chriſto, Cæleſti utique Sponſo, & cum Anima, Dei ſponſa, eæque triplices.

Primæ iniri ſolent, atque inchoari ád aquas, & baptiſmi fontes, è quibus anima fidem haurit, & primam gratiam; De his ſic apud Oſeam Deus. *Deſponſabo te mihi in fide.* Cap. 2.

Secundæ perficiuntur in alio, atque alio gratiæ habitualis appulſu, atque incremento, eo maximè quod à martyrio effluit, in quo Anima ceu Chriſti Sponſa, dicere poteſt antiquum illud. *Sponſus ſanguinum tu mihi es.*

Tertiæ celebrantur in cœli regiâ, ſedeque beatitatis, in his anima Deo ad extremum jungitur, jungeturque in omnem retrò æternitatem, De iſtis ipſum Numen ore, calamoque Prophetæ, ait. *Sponſabo te mihi in ſempiternum.* Ecce quæ, qualéſve nuptiæ.

QUÆ UXOR?

IAM verbulo inſinuavi, eſt Anima ſancta: eò nimirum ſeſe inclinat cæleſtis ſponſus, id eſt Agnus, id eſt Chriſtus, ut illam ſibi deſponſet.

Teſtem habeo *B. Ivettam Recluſam.* hæc in exceſſu mentis, vidit de cœlis elabi è ſingulis Beatorum ſpirituum ordinibus, binos & binos; & hinc à dextris ſibi adeſſe novem, totidemque à ſiniſtris. Ubi ſic ſtetere cæleſtes illi

genii, tum *Ivettam* ornare visi sunt. Primò veste auro textâ, deinde monilibus, denique & gemmis pretiosissimis, non iis, quas maria gignunt, aut terra videt: sed quales virtus parit, & gratia, quales & cœli gazæ ferunt, hoc est virtutes.

Bolland. in ejus vita.

His pulchrè ornata *Ivetta*, ab iisdem cœli civibus, & accolis deducta ad thronum Dei, & Agni; ut sponsa terrestris ad cælestem sponsum. Ecce quæ supremæ illius bonitatis inclinatio, quis excessus amoris in sanctam animam, ingens omninò & cælestibus etiam invidendus: sed audeo dicere major, & ardentior in eandem si etiam virgo sit, hanc quippe sibi ipsemet desponsat *Agnus*, desponsat Christus, nec ad hoc officii genus paranymphos adhibet, aut procuratores Angelos; sed uni sibi, id quale, quale est obsequium, reservat.

Testem adduco B. *Angelam* de Fulginio, nomine, & re etiam Angelam, hoc est, Angelicam. Juvat illius meminisse temporis, quo in Christi sponsam assumpta. Dies erat sanctis Angelis festivus, quo sacro epulo refici gestiebat *Angela*, sed ô malum! ô dolor! obstabat corpusculi infirmitas, & sacerdotis absentia, qui ægrotæ, & mirum quantum à cælesti illo cibo famelicæ eum deferret. Hinc B. *Angelæ* mœror & gemitus; hinc & mixtæ illis querelæ; sed amoris, & divini quidem.

Huic dum fræna laxat, & animum, illicò abit à seipsa, & in cœlos abit, & ecce illi numerosus Angelorum chorus, à quibus primùm ducitur ad Altare, quod dicebatur & erat Angelorum; tum etiam ad Christum, ceu sponsum, qui eò descendit

descendit indulgentiæ ut illam sibi desponsarit inserto etiam in digitum annulo, symbolo utique cælestis cum *Agno* conjugii.

Maneat ergo statum, fixumque illud, animam gratiâ illustrem, esse cœlestis *Agni* sponsam, jam videndum ad sacratiores illius nuptias

QUÆ PRÆPARATIO?

DIVUS BONAVENTURA in illud Apocalypsis (de quo in præsens est quæstio) alias, atque alias vias aperit, quibus anima, ceu Christi sponsa, ad altiores illas *Agni* nuptias venit.

Primò, inquit, *per veram cordis munditiam*, cordis ait, quod scilicet in homine membrum est princeps, vitæ fons, & origo. Hujus munditia quæritur, & candor quidam niveus; veluti prima radix, primumque virtutum principium, ut albedo colorum omnium est principium. Serm. 2. de S Agnete.

De hac ita Ecclesiasticus, *Qui Dominum timent, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas.* Cap. 2.

Secundò, paratur via cœlesti Sponso *per exteriorem pœnitentiam, carnem, jejuniis & vigiliis edomando.* Ita paravit *Cæcilia*, quæ innoxium corpus cilicio macerabat, domabat, frangebatque: Ita & tenellulæ virgines, & innocentes animulæ. Non sic hodie, non sic peccatores, qui ut immania scelera committant, de pœnitentiâ tamen minimè laborant, quorum stuporem dum attendit, deploratque Seraphicus Doctor; sic æstu quodam seu doloris, seu amoris, exclamat.

Ubi

Serm. 2. de S. Agnete. *Vbi est pœnitentia? Quis hodie dolet si Deum offendit? Verè plus dolet, si asinum perdidit; quia asino perdito mox eum quærit, sed Deo perdito, per tempora longissima non requirit.* Et hic peccatorum stupor est, hæc insania delirantium; & à viâ virtutis aberrantium, à quâ ut revocet ille ipse S. Doctor, hoc votum emittit in faventes auras.

O utinam attenderent quàm utilis sit pœnitentia licet modò videatur, amara; ut autem ea amarities ab ea degustandâ non avocet, à simili allicit, ac provocat.

Poma omnia prius amara quàm dulcia. Aqua in fonte suo, hoc est, in mari, & ipsa est amara; sed dulcescit in vena. Sic & pœnitentia adinstar spiritalis medicinæ, amaritiem habet, & gustum malè afficit: at animo proficua est. Pomum est & amarum quidem in primo quasi ortu: at dulce, ubi maturuerit. Aqua est, & salsedinem habet in prima sui origine; at dulcedinem in rivulo. Appello *Ezechielis* fidem, atque experientiam. *Datus est ei liber ad devorandum, qui erat scriptus intus, & foris; & scriptæ erant in eo lamenta-* Cap. 2. *tiones* (utique pœnitentiæ) & *væ* damnationis æternæ. Ecce amaritiem, attende quæ deinde ex eâ dulcedo. *Et comedi*, inquit, *volumen, & factum est in ore meo tanquam mel dulce.* Ecce pœnitentiæ dulcedinem, quam dum libat, gustatque mens sancta, per illam sibi viam facit ad *Agni* nuptias.

Sed & tertiò, *per veram patientiam & malorum tolerantiam iis minimè cedendò.* Hanc inierunt Sponsæ Christi. Lib. 4. Epistol. Ep. 34. Hanc *Agnes corpore juvencula; sed animo cana*, inquit Ambrosius, Hanc *Cæcilia*, hanc aliæ propè innumerabiles, imprimisque

imprimisque CATHARINA, virgo castissima, & martyr invicta, ad quam descendo, & primùm specto ecquænam illa? & cui juncta tum in terris, tum etiam in cœlis? & quâ demum via, ac ratione.

D. CATHARINA AGNI SPONSA, SPONSA CHRISTI.

DUo suprà statuimus. Primum, animam à fide illustrem, & à gratiâ decoram dici, & esse, Christi Sponsam. Secundum, virgines Deo sacras, Deo dicatas *Agni* esse Sponsas. Quod si verum illud, & probatum cœli calculo, Deique indulgentis beneficio; simul etiam indubitatum istud, CATHARINAM Christi esse Sponsam. Appello fidem magni Præsulis *Equilini*, & simul oblatam aliquando eidem Divæ speciem. Quiescebat hæc à somno placidè sopita, cùm ei sese objecit augusta Dei mater, puellulum IESUM ulnis gestans, quæ etiam CATHARINAM (quod amoris fuit, ac cœlestis indulgentiæ) filio offerebat: sed hic averso ab eâ vultu, & dedignari visus, & rejicere, addereque etiam illud. *Non placet, quia nec decora, nec castè amabilis, & hoc quia baptismi aquis necdum lota.* Ribadineira in ejus vita.

Hæc inter, CATHARINA sibi à somno redditur, advertensque quid sibi deesset ad puros illos cœlestis Sponsi amores, & in fide Christiana instrui voluit, & sacro lavacro probè tingi, purgarique: quod ubi ex Ecclesiæ ritu perfectum; exhibuit se illi rursum Christus, eamque blandè intuitus, inusitato divini amoris prodigio, in sponsam adlegit, inserto etiam in digitum sponsali annulo: & hoc

quidem astante Diva Matre, Angelis quamplurimis aliisque cœlestis aulæ principibus, qui & testes forent, & summi illius in CATHARINAM amoris præcones. Ubi peracta illa divinæ caritatis scena, à somno excitatur illa, ac ne vana crederetur ac ludicra sopitæ mentis imago, annulum digito immissum, atque etiamnum hærentem videt, amatque Virgo: adeo verum etiam in illa, quod mens Deo devota, sit Agni sponsa, & hoc quidem tam sponsi conniventis amore, quam suo voto: hoc enim Virginibus à baptismo solet esse in primis curis atque amoribus.

Bollandus in vita S. Porphyrii 26. Febr.

Salaphta Virgo D. Porphyrium, Gazensem Episcopum hospitio exceperat: & ab illo etiam uberem hospitii gratiam receperat; fidem scilicet, ac baptismum; à quo hæc illi S. Præsul. *Vis, ô filia, jungi matrimonio?* erat enim nubilis. Cui mox illa: *Minimè*, inquit, *ô Domine*. Alteri enim jam à te juncta sum, alteri sum sponsa, & alter à mortali sponsus est mihi. Cui ille? ecquis enimvero? tum illa. Christus, inquit, *IESVS*, quem mihi in baptismo jam despondi. Audiit Episcopus, & illacrymans stupensque in castos irruit amplexus. Ecce ut anima Christo per fidem, gratiamque sacrata etiam illius est sponsa. At quæ, inquies, hujus, illiusque nuptiæ? hoc erit ulterioris indaginis, pro qua sit illud.

PRIMÆ

PRIMÆ NUPTIÆ
D. Catharinæ cum Christo per fidem & gratiam.

EÆ contractæ ad ſacratiores baptiſmatis aquas, quibuſcum & fidem accepit, & primam gratiam; & hanc, & illam publico dedit & huic luci, non ſine ſpectantium ſtupore, ac miraculo.

Lubet illius meminiſſe temporis. Romanum Imperium tenebat *Maximinus*, idolorum cultor, & fautor malè ſanus: nec ſibi tantùm malus, ſed & aliis peſſimus. Sancivit enim edicto publico, ut omnes omninò ditionum ſuarum ſubditi Deos agnoſcerent, Diis immolarent ſolemni cultu, cui primus indulgebat ipſe, deſignatis ad victimam octoginta tauris, qui ad impias aras caderent, & ritu impio immolarentur; aliiſque minores, & pauciores relictæ erant victimæ, omnibus tamen una aliqua, quam ſcilicet ſuppeditarent facultates domeſticæ, his majores, minores illis.

Quid hæc inter CATHARINA Chriſti ſponſâ, Sponſa, inquam, à firmâ fixaque in Deum fide? Degebat hæc Alexandriæ, urbe nobili, à ſanguine regio prognata, pulchra corpore, pulchrior animo: quem dum cœleſti ſponſo retinet excolitque: domi etiam ſe continebat; & verò continuiſſet, niſi foras etiam reluctantem evocaſſet Dei ſui cultus, & animarum periclitantium amor, quas dum perire non patitur, erumpit, evaditque è tenebris in lucem, è cellulâ ſua, domeſticiſque parietibus in aulam, venitque in *Maximini* conſpectum, quem & liberè arguit impietatis; Sur. in ejus vita 25. Dec.

& ſimul in ſubditos immanitatis, quos ſcilicet perderet, dum ad profana ſacrificia cogeret.

Quid ad hæc *Maximinus?* primùm ſtupori, iræ dein, furoriq́ue fræna laxat; tum ad alias artes vertitur, & philoſophos, atque oratores è toto imperio evocat, qui cum Catharina deſcendant in certamen, & de religione, Diisq́ue (ut aiebant immortalibus) diſputent. Catharina interim in arctam cuſtodiam ire juſſa.

Ivit porrò Chriſti Sponſa, hoc uno læta: imò & beata, quòd *vincta Chriſti IESV.* Hæc nempe gaudii, ac lætitiæ ſedes, hic campus certaminis, hoc gloriæ theatrum, hic titulus honoris, imò & in ſponſum amoris.

Quæſivit aliquando Paulus quomodo Philemonem caperet, raperetq́ue; & hoc illi in epiſtolæ fronte. *Paulus vinctus Chriſti IESV.* hoc ad Pauli fidem, ad amorem, ad honorem fuit ſatis, quod *vinctus Chriſti IESV,* & hoc ad vincula, ad carcerem martyri eſt ſatis, quod illa admittat, hunc intret Chriſti cauſa.

Cap. 1. v. 1.

Et hoc ipſum eſt quod olim ad martyres Tertullianus, qui ſic de illorum carcere. *Habet tenebras, ſed lumen eſtis ipſi; habet vincula, ſed vos ſoluti Deo eſtis. Triſte illic expirat; ſed vos odor eſtis ſuavitatis.*

Lib. ad Martyr. cap. 2.

Et tale Catharinæ ſuus carcer, lumen illi fuit, libertas fuit, odor fuit; ſed ſuavitatis, & cæleſtis quidem: vel potius ipſa carceri lumen, ipſa illi odor: & uni Deo, ſibiq́ue libera quamvis à Tyranno vincta.

Interea dùm vincta manet ad dies multos, è toto Imperio quæruntur Oratores, adſuntq́ue tandem numero quinqua-

quinquaginta, quibuſcum in arenam deſcendit virgo, unica par omnibus; imò ſuperior: vicit enim illos, & ſui erroris arguit, docuitque quæ tandem vera fides, quis verus Deus quis mundi reparator, ſalvatorque generis noſtri: & ita probè edoctos Religioni Chriſtianæ, Chriſtoque, ceu ſponſo, peperit. Adeo in ſpiritales liberos fœcunda virgo, fœcundaque virginitas, quam dum in CATHARINA attendit *D. Bonaventura*, non ſine ſtupore amabili, eam componit cum columba, quæ ut ait, *fertilis eſt in effectu: frequenter enim in anno pullificat.* Et hinc pulchrè indicatur, *fœcunditas conſcientiæ quæ major eſt fœcunditate naturæ.* Major, inquam, eſt & fortunatior; quia ut eleganter D. Ambroſius, *Illi non incumbit matrimonii onus, non dolor partus, & inde numeroſior ſoboles piæ mentis, quæ omnes pro liberis habet, fœcunda ſucceſſionibus, ſterilis orbitatibus, neſcit funera, novit hæredes, fidei ſcilicet ſuæ, atque religionis.* Serm. de S. Catharina.

Et hos ſibi novit, viditque CATHARINA, fœcunda liberis, fœcunda ſucceſſionibus, ſed ſpiritualibus.

Noſce vis, quæ ſint illæ? primò *Oratores* omninò quinquaginta. Dein ipſa etiam Imperatrix, Denique *Porphyrius*, Dux exercitus, & unà cum eo milites ducenti, quos omnes Chriſto, ceu ſponſo, genuit CATHARINA.

Ecce ut fœcunda virginitas, fœcundaque ſponſa Chriſti, quæ etiam ab eodem privilegio divini amoris, ad alias nuptias eſt evocata, de quibus etiam hîc paucis.

SECUNDÆ NUPTIÆ

D. Catharinæ cum Christo per martyrium.

EXcelsis mentibus triplex est quasi martyrium. Unum est à *timore*, ne scilicet Sponsum, id est Christum, perdant.

Bolland. Febr. tom. 3. in ejus vita c. 9.

Ita *B. Margarita de Cortona*, ipso Christi oraculo dicta est martyr: sic enim aliquando ad illam. *Quid à me petis Margarita martyr mea?* Cui cùm dixisset illa. *Quid me martyrem dicis, ô Domine.* Statim audiit. *Martyrium tuum, timor est ne me perdas.* Nimirum illo angebatur; imò cruciabatur, & quasi lenta morte conficiebatur pia Virgo.

Quod si bonæ menti magnum à *timore* martyrium est: majus certè ab amore.

Serm. 2. q. 28. art. 5.

Quæsivit aliquando Doctor Angelicus. *An amor esset passio læsiva amantis?* Et respondit esse, amantem quippe lædit, & quandoque ad languorem, quandoque etiam ad mortem, atque interitum.

Ita læsit sponsam, quæ sic ad suas in amoris cantico.

Cant. c. 2.

Fulcite me floribus, stipate me malis; quia amore langueo.

Ita læsit D. Catharinam Senensem, de quâ sic in ejus vita Surius.

29. April.

Amoris Christi in eâ tanta vis fuit, ut cor Virginis à summo usque deorsum crepuerit, ruptisque vitalibus venis, sola vi divini amoris spiritum reddiderit: ac deinde cœli gratiâ, ac beneficio post quatuor horas ad vitam redierit.

Tale scilicet ab amore martyrium est; cui accedit etiam tertium,

tertium, à fuso scilicet sponsi causâ sanguine, à quo verè martyres colit, ac veneratur Ecclesia. Dicere hîc possem S. CATHARINAM à simili timore martyrem, dicere possem & à consimili amore martyrem, sed quia tam hic quàm ille in occulto est: timor enim & amor in animæ, & voluntatis quasi sinu resident, latentque, & mortales oculos fugiunt, solisque patent immortalibus: adeoque in præsentia satis erit ostendere, ab effuso Christi causâ sanguine martyrem esse: uti in Ecclesia martyres alii omnes, in quorum laudes & sacratiora encomia cùm totus abiret *D. Ambrosius*, sic aliquando ad Auditores suos è pulpito.

Honoremus beatos Martyres, principes fidei, intercessores mundi, præcones regni, cohæredes Dei, addam ego augustius illud, atque amantius *Christi Sponsas*, & quidem sanguinum sponsas; nec enim ad eas *Agni* nuptias venire datum est, nisi sudore multo; imò & multo sanguine; cujus assertionis ac veritatis testes appello, testes amo extremas illas *D. Dorotheæ* voces; quæ audita ab impio præside mortis sententia, Christo, ceu sponso, gratias egit, quod eâ viâ ad nuptias Agni vocaretur, & ad thalamum cœlestem invitaretur; uti infrà fusiùs explicabitur. Quod si illa sic vocata, sic invitata; sic & D. Catharina, Virgo integerrima, & martyr invicta. Serm. 95.

Hæc primò custodiæ arctiori, obscuroque carceri tradita, atque ad dies omninò duodecim sine cibo, potuque, inediâ utique conficienda, nisi eam pavisset cœlestis Sponsus, Christus IESUS, qui quotidie columbam submisit, quæ ei annonam deferret, annonam utique è cœli gremio, Sur. in ejus vita.

providen-

providentiâque amabili petitam, quam dum accipit Catharina ſimul etiam Chriſtum, ceu ſponſum, ad ſe adventantem ſæpius aſpicit, cæleſtium ſpirituum coronâ ſeptum: crederes Catharinæ carcerem pro cœlo eſſe, ac paradiſo.

Et certè illi cœlum erat, ac paradiſus, quia in eo cœli, ac paradiſi Dominus qui ſponſam ornare voluit purpura nobili, purpura dico, fuſi ejus amore ſanguinis. Juvat illum è virgineo corpore, undique fluentem, & ſpectare, & amare, & demirari: Cùm enim virginis conſtantiam blanditiis emolliri, flectique minimè poſſe advertiſſet *Maximinus*, ad iras truces, ad feroces minas, ad crudelem corpuſculi lanienam eſt delapſus: nudari quippe voluit, & nervis boum crudeliter tundi, cædique, non ſine ſpectantium horrore, & lacrymis, quas dum copiosè fundunt propè omnes, ad tam inviſum, immaneque ſpectaculum, ſola Catharina animo ſemper invicta, invicta & corpore, nec lacrymas ſanguini affundit ſuo, nec gemitus dolori. Crederes illi è duro marmore, ſaxove corpus eſſe, adeo ad verbera, plagaſque durum, quia ſcilicet dura mens, durus, id eſt, obfirmatus ad tormenta erat animus.

De Octavio. *Quàm pulchrum ſpectaculum Deo*, inquit Minutius Felix, *cùm Chriſtianus* (dicam ego cùm Catharina) *cum dolore congreditur, cùm adverſum minas & ſupplicia & tormenta componitur, cùm ſtrepitum mortis & horrorem carnificis irridens inculcat, cùm libertatem ſuam adverſus Reges & Præſides erigit, ſoli Deo cujus eſt, cedit, cùm triumphator & victor, ipſi, qui adverſum ſe ſententiam dixit, inſultat.*

Sic

Sic insultavit CATHARINA, ubique libera, ubique sua, quia ubique Dei, & sponsi.

Adest interim decretoria dies, & *Maximino* seu Iudici, seu Tyranno quasi rea sistitur, & primùm tentatur blanditiis, ac pollicitationibus, etiam purpurâ, sceptroque donanda, etiam Imperio, si modò Diis immolaret.

Et hæc fuere retia, quibus illaqueari, capique potuit anima CATHARINA inferior; at non ipsa; *Frustrà enim jacitur rete ante oculos pennatorum*, evolant hi altiùs à terra, & libero redduntur aëri: evolat & Sponsa Christi, retiaque fallit, ac ridet.

Hinc ad extrema supplicia ventum est, & ea quidem, quæ nulla hactenus vidit ætas; suggessit enim unus aliquis id tormenti genus, ut unica fibula necterentur rotæ quatuor, ferris & clavis acutis horridæ, tum media distenderetur CATHARINA, & volutatis hinc, & hinc rotis, tota discinderetur, & hæc immanis machina priùs sub Virginis oculos posita, si fortè terreret, ac flecteret: at nec terruit, nec flexit. Igitur in ferali illa machina distenta Virgo, subitura, si cœlum pateretur, immane supplicium. At non est passum, adfuit enim è Superum Regia bonus Angelus, qui Dei sponsam & vinculis exemit, & rotis, immanemque illam machinam sic in frusta concidit, ut & rotarum fragmentis & ferris, & clavis concisa, confractaque fuerit ingens omninò infidelium multitudo, quæ dum hinc & inde cadit quasi mortis, vindicisque cæli victima; auditæ illæ morientium ac superstitum voces, *Magnus Deus Christianorum.*

Iactet antiquitas *Mutium Scævolam, qui cùm errasset in Regem, periisset in hostibus nisi dexteram perdidisset.* Iactet *Attilium Regulum*, aliosque illius ævi viros fortes. Ecce *pueri, & mulierculæ nostræ, cruces & tormenta, & omnes suppliciorum terriculas insperatâ patientiâ doloris illudunt.*

Minutius suprà.

Sic profectò illusit CATHARINA, quæ deinde ad novum supplicii locum educta, caput impio ferro amputandum objecit, eadem omninò constantiâ, quâ prius corpus omne discerpendum.

Sic cecidit illustris illa cœli victima, non sine doloris, imò amoris prodigio: visa enim pro sanguine lac effundere, lac dico virginei candoris, virgineique pudoris.

Sic è corpore seu hospitio excessit magna illa mens, & cœli novi, id est Ecclesiæ, Intelligentia, & ad ultimas, cælestesque sponsi nuptias venit, dum interim corpus, animæ quondam comes, & custos ab Angelis in montem *Sinai* asportatur, ibi quietem sepulchrumque habiturum. A quo dum discedo, in oculos, animumque veniunt

TERTIÆ NUPTIÆ

D. Catharinæ cum Cœlesti Sponso in Superum Regia ac beatitate.

SANCTUS CHARALAMPIUS, Martyr inclytus, rogatus aliquando ab Imperatore *Severo*, an nuptias contraxisset in terris? respondit, neque nuptias in terris contraxi, neque uxorem in terris unquam novi: mihi cum regno Christi, regno cœlesti feliciores sunt nuptiæ, feliciores omnino,

Bollandus ex M. S. græco Regis Galliæ. 2. Febr.

omnino, quia in illis nonnisi miseria: in his autem nonnisi felicitas. Testem habeo D. Ioannem, qui Deo homini, id est Christo, fuit à secretis.

Ille in altiore mentis excessu beatitudinem, ad quam à morte fortiter obita invitatur Christi sponsa, oculis, animoque præsentiens exclamat. *Beati qui ad Cœnam nuptiarum Agni vocati sunt.* Apoc. c. 19. v. 9.

Beatitatem *Cœnam* appellat; quia datur ad vitæ mortalis occasum, & vesperam infelicis ævi, quo exacto animæ ceu *Agni* sponsæ, nuptiæ celebrantur, & quidem cælestes, ac propè divinæ duraturæ in omnem retro æternitatem.

Has porro nuptias cogitatione, speque certa præcipiens *Alexander Oliva*, primùm Generalis Ordinis D. Augustini: tum S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, creatus à Pio Secundo Pontifice Maximo. Has, inquam, præsentiens, Religioso qui morienti aderat, fortè dicenti, ne quid timeret, adjecit: *Quid ego timerem qui ad nuptias eo.* Nuptias dico cœlestes, imo & divinas, quas animo, votisque omnibus jam prensans *S. Dorothea*, post atrocia tormenta mortis sententiam à Præside excipiens, adjecit illicò gestientis illud. Josephus Pamphylus.

Benedico te Domine, caste amator animæ meæ quod me immeritam ad nuptias Agni immaculati vocare, & ad thalamum tuum cælestem invitare dignatus sis.

Ita nimirum ad *Agni* nuptias vocantur illæ grandes animæ, ita ad illius thalamum invitantur.

Ita vocata; ita invitata B. CATHARINA, ita & *Dorothea*, quæ immeritam se dicit, quod humilitatis fuit; verè autem ex virtutis, ac sanctitatis consummatæ merito; uti & in

Apoc. c. 19. v. 8. in præsens D. CATHARINA, cui *datum est ut cooperiret se byssino splendenti, & candido.* Quod illud si quæris, audies *Iustificationes esse Sanctorum*, hoc est opera justa, & sancta; quæ byssino, seu symbolo quodam, designantur. quo enim potius?

Erat *byssus* antiquis lini genus præstantissimum, quod melius, purius, candidius, splendidius evadit injuriâ sui, hoc est maceratione, tunsione, carminatione. & ita evadunt Sancti; ita Virgines, ita Martyres, ita (ut alios in præsentia taceam) D. CATHARINA, quæ ad illas cælestis *Agni* nuptias sedula se præparavit.

At quomodo, quibusve magnarum virtutum præsidiis atque ornamentis, disce in simili ex D. *Bonaventura*, qui hæc aliquando de S. *Agnete*, quæ ego hodie de D. CATHARINA.

PRIMA PRÆPARATIO

D. Catharinæ ad cælestes nuptias per veram cordis munditiam.

EST cor in homine membrum princeps, vitæ sedes, & officina affectionum omnium, quæ si mundæ sint, & mundum cor erit; ut porrò sit, opportunum illud monitum sapientis.

Prover. c. 3. v. 23. *Omni custodia serva cor tuum.* Est à naturâ cor custoditum probè, firmo scilicet opertum membranæ involucro, munitum costarum, & pectoris muro.

Quod illi natura; hoc diligens animi custodia, quæ non una

una sit oportet: sed omnis, & præ omni. hinc *Aben-Esra* vertit, *præ omni custodia serva cor tuum*, hoc est diligentiùs, & fortiùs, quàm domum, agros, thesauros, uxorem, filios, arces tuas, & urbes. Hinc *Chaldæus* reddit. *Omni munitione*. Syrus *omni cautione*. Vatablus *omni cura*. Symmachus *omni custodia*. Ita cor suum custodiendum esse duxit B. CATHARINA, cui prima custodia fuit domus, & cellæ in qua sese sic continebat, ut nonnisi rarissimè prodiret in publicum, nec videre volebat, nec videri, quia nec volebat amari. I. Custodia in amica solitudine.

Contrà quam faciunt Virgines pleræque, in quas sic olim aculenta oratione D. *Cyprianus*.

Si per publicum notabiliter incedas, oculos in te juventutis illicias, suspiria adolescentium post te trahas, concupiscendi libidinem nutrias, suspirandi fomenta succendas, ut etsi ipsa non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium te, & venenum videntibus præbeas, excusari non potes quasi mente casta sis, & pudica. Qui enim excusareris, quæ alios castos, & pudicos esse non pateris? De disciplina & hab. Virg.

Secunda custodia puri cordis, & virginei nitoris in D. CATHARINA, fuit modestia cultus, & habitus: Etsi enim regiâ de stirpe esset, nihil tamen regium; hoc est nihil insolens in veste præferebat, parca, & modesta erant illi omnia. II. In modestia cultus.

Secus hoc ævo puellæ, in quas aliquando sic D. *Cyprianus*. *Redarguit te cultus improbus, & impudicus ornatus, nec computari jam potes inter puellas, & virgines, quæ sic vivis ut possis adamari*: Non sic certè vixit CATHARINA, quæ ita vixit, ut ab uno dumtaxat cœlesti sponso posset adamari. Suprà

Ut & ſic poſſitis, ô virgines, ô puellæ. D. *Cyprianum* audite: ſic ille in terris ad ſuas olim; ſic modò è cœlis ad vos: *Eſtote tales quales vos Deus artifex fecit, eſtote tales, quales vos Patris manus inſtituit, maneat in vobis facies incorrupta, cervix pura, forma ſincera. Non inferantur auribus vulnera, nec brachia includat aut colla de armillis & monilibus catena pretioſa, ſint à compedibus aureis pedes liberi, crines nullo colore fucati, oculi conſpiciendo Deo digni.*

Supra.

Hæc ubi dixit facundus Orator, tum illud ad extremum adjicit, *vince veſtem, quæ Virgo es, quæ Deo ſervis; vince aurum, quæ carnem vincis & ſæculum.* Et hoc, & illam ſi viceris, viam tibi parabis ad cæleſtes *Agni* nuptias, uti & paravit D. CATHARINA, cui

III. In cavenda nuditate.

Tertia cuſtodia fuit ab omni inverecunda nuditate, quam cavit vel maximè, ut pote quæ plurimum faceret ad illecebras impuri amoris, quem incendunt vel maximè, *quæ*, ut advertit D. Cyprianus, *promiſcuas balneas adeunt, quæ oculis ad libidinem curioſis, pudori, ac pudicitiæ corpora dicata proſtituunt, quæ cùm viros, atque à viris nudæ vident turpiter, ac videntur.*

Hæc libidinis incitamenta ubi aperuit S. Præſul, tum quæ ad eam ſequantur mala exponit: *Nonne,* inquit, *ipſæ illecebram vitiis præſtant? nonne ad corruptelam & injuriam ſuam deſideria præſentium ſollicitant, & invitant? Viderit, inquis, qua illuc mente quis veniat; mihi tantùm reficiendi corpuſculi cura eſt, & lavandi.* Ubi hunc qualem qualem excuſationem audit, tum ſic refutat, & arguit.

Non te purgat iſta defenſio nec laſciviæ & petulantiæ crimen

crimen excuſat. Sordidat lavatio iſta non abluit; nec emundat membra; ſed maculat: Et cauſam hanc adjicit.

Impudicè tu neminem conſpicis; ſed ipſa conſpiceris impudicè, oculos tuos turpi oblectatione non polluis; ſed dum oblectas alios, ipſa pollueris. & rationem reddit è loci natura petitam.

Spectaculum de lavacro facis, theatro ſunt fœdiora quo convenis, verecundia illic omnis exuitur. Simul cum amictu veſtis, honor corporis ac pudor ponitur, denotanda & contrectanda virginitas revelatur.

Hæc Carthaginenſis Antiſtes de infami illa nuditate, & enaſcentibus inde malis, quæ ut declinet mens caſta, in arctiore ſui cuſtodia eſſe debet, & quidem etiam

In quartâ unà cum Virgine CATHARINA, quæ ut illibatum ſervaret virginei pudoris florem, abſtinebat à conviviis, epuloque nuptiali etiam conſanguineorum, certa in illis tantùm decedere pudori, quantum accedit voluptati; quod ut altiùs virginum animis imprimat D. *Cyprianus*, ſic arguit nonnullas ſui ſæculi Virgines. IV. Vitandis conviviis.

Quaſdam, inquit, *non pudet nubentibus intereſſe, & in illa laſcivientium libertate ſermonum, colloquia inceſta miſcere, audire quod non decet, quod non licet dicere; obſervare, & eſſe præſentes inter verba turpia, & temulenta convivia, quibus libidinum fomes accenditur, ſponſa ad patientiam ſtupri, ad audaciam ſponſus animatur.* Supra.

Ubi hæc malorum ſemina, quæ & oculis, & ori, & auribus injiciuntur, expoſuit, tum ad Virgines ſtylum convertit, & ſic ad illas.

Quis illi in nuptiis locus eſt, cui animus ad nuptias non eſt,

ait

Supra. *aut voluptuaria illis, & læta esse quæ possunt, ubi & studia, & vota diversa sunt? quid illic discitur, quid videtur? quantum à proposito suo virgo deficit, quando pudica quæ venerat, impudica discedit? corpore licet Virgo ac mente permaneat; oculis, auribus, lingua minuit illa, quæ habebat.*

Pudoris scilicet & intactæ castimoniæ flosculos, quos eò loci, ac temporis inarescere, ac flaccescere est necesse: uti & in comediis, ludisque theatralibus, in quibus dum oculis illuditur, illuditur & animo, tantumque detrahitur virgineo nitori, quantum oculis, auribusque additur voluptatis.

V. Ludis theatralibus. Hinc ut disertè D. *Cyprianus* quo auctore hîc, utor. *Sic frequenter Ecclesia virgines suas plangit, sic ad infames earum ac detestabiles fabulas ingemiscit, quia scilicet in istis & flos virginum extinguitur, & honor continentiæ, ac pudor cæditur, & gloria omnis ac dignitas profanatur,* sic nimirum, *se expugnator inimicus per artes suas inserit, sic insidiis per occulta fallentibus diabolus obrepit, sic dum liberius evagari virgines volunt, esse virgines desinunt, furtivo dedecore corruptæ, viduæ antequam nuptæ; non mariti, sed Christi adulteræ: quàm fuerant præmiis ingentibus virgines destinatæ, tam magna supplicia pro amissâ virginitate sensuræ.* Ne porrò sentias & ipsa aliquando, & seriùs ingemiscas, in hac quinta virgineæ mentis carnisque custodia, cum D. CATHARINA consiste, & sic ad cælestes *Agni* nuptias tibi viam appara. apparabis porrò etiam

D. Cyprian. supra. Sextâ custodiâ, in qua vigili oculo, animoque disces, *quod opus Dei & factura ejus ac plastica* (qualis es ô Virgo) *adulterari nullo modo debeat, adhibito flavo colore, vel*

nigro

nigro pulvere, vel rubore, aut quolibet denique lineamenta nativa corrumpente medicamine. Ab hac mentis, carnisque custodia longè discedunt virgines illæ, *quæ oculos circumducto nigrore fucare, & genas mendacio ruboris inficere, & mutare adulterinis coloribus crinem, & expugnare omnem oris & capitis veritatem*, exemplo suo *docuerunt:* non docerent certè, si in virginea D. CATHARINÆ schola, & animas, & corpora excoluissent, si audissent & illud Dei factoris sui ore D. *Cypriani* expressum.

Non metuis oro quæ talis es, ne cùm resurrectionis dies venerit, artifex tuus te non recognoscat, & ad sua præmia & promissa venientem removeat, & excludat, increpansque vigore censoris & judicis dicat. Opus hoc meum non est, cutem falso medicamine polluisti, crinem adultero colore mutasti: expugnata est mendacio facies, figura corrupta est, vultus alienus est, Deum videre non poteris, quando oculi tibi non sunt quos Deus fecit, sed quos diabolus infecit; Illum tu sectata es, rutilos, atque depictos oculos serpentis imitata es, de inimico tuo compta cum illo pariter & arsura. Supra.

Hæc in illa die decretoria justus & severus Judex, quem etiamnum tibi loquentem, si audias perstabis in vigili custodia cordis, & ejus quæ tibi ab illo debet esse corporis, animique munditia, quæ facilem semitam aperiet ad cælestes *Agni* nuptias, uti & D. CATHARINÆ aperuit, cui etiam fuit

SECUNDA PRÆPARATIO

D. Catharinæ ad Cælestes nuptias per exteriorem pœnitentiam.

D. Bonav. supra. HÆc est interioris veluti fructus, ad quem olim auditores suos hortatus D. *Ioannes Baptista*; magnus in eremo, major in ipsa exteriore pœnitentia.

Matth. c. 3. *Facite*, inquiebat, *fructum dignum pœnitentiæ*, ii porrò sunt, flagellationes, cilicia, jejunia, vigiliæ, eleëmosynæ, orationes, lacrymæ, & his affinia, in quæ ultrò concedit mens sancta, quæ in se judex est, & simul etiam vindex, quia ad Deum verè conversa.

Qui convertitur, irascitur sibi, inquit Augustinus, *se habeat iratum, ut Deum habeat placatum, se habeat judicem ut Deum habeat defensorem.*

Et ita sibi quondam iratæ etiam virgines tenellulæ, licèt innoxiæ; ita seipsas judices habuere, & severos quidem: amplius dico, (verbo absit injuria) tortores, & propè carnifices: sic enim in se, & carnem suam sævierunt, ut aut hostem dixisses, & quidem juratum, aut vile jumentum, ad flagra & labores natum.

Bolland. in ejus vita 28. Jan. c. 2. Et ita corpus suum habuit B. *Margarita* Hungarica, virgo ut animo, sic & sanguine regio, ut pote Regis Hungariæ filia, quæ ut ea esset, annis omninò sex ante obitum, cilicium quod induerat, non exuit.

26. Jan. in ejus vita c. 6. Ita S. *Paula* vidua, licet affecto, ægroque corpore, licet tentata febri vehementiore, in nuda tamen humo etiam ciliciis

ciliciis instrata quiescebat, nec adduci poterat ut in pluma dormiret, & molli ansere: mollia nimirum oderat, & duriora amabat.

Ita (ne abeam ab argumento mihi proposito) B. CATHARINA corpusculum suum tractandum esse duxit, & durioribus exercendum, & hoc ut viam sibi faceret ad cælestes *Agni* nuptias, ad qûas admittitur nemo nisi pœnitentiâ probè exculttus atque edomitus; nec enim mollis est ad astra, & superos via, quod fusiùs probare non est hujus loci ac temporis; satis erit digito monstrasse. Alia superest, eaque

TERTIA PRÆPARATIO

D. Catharinæ ad cælestes nuptias per veram patientiam, & malorum tolerantiam.

PRopheta Regius in Psalmum, qui inscribitur *pro occultis*, hoc extulit, quod hominum oculis ex vero occultum est; extulit, inquam, illud. *Qui exaltas me de portis mortis*, exaltas videlicet unde abjici, unde mergi, unde obrui posse, ac debere mortalibus oculis videbar, ubi enim ista potiùs, quàm in portis mortis? & tamen in illis, & ab illis exaltas, quod scitè expendit D. *Chrysostomus* & ait. D. Bonav. supra. Ps. 9. v. 15.

Non dixit qui liberas: sed qui exaltas; non enim tantùm in solvendis malis justorum; subsistit Dei beneficium; sed facit eos admirabiles, insignes & clariores.

Clariores dico, primò generatim in omni virtutum genere, quia ut disertè Seneca. *Calamitas virtutis occasio est.* Lib. de provid. c. 4.

Deinde ſpeciatim, in conſtanti erga Deum, ac ſuperos fide; *cùm exurimur perſecutionis ardore, tunc probamur de fidei tenore*, inquit Tertullianus.

Lib. de fuga. c. 3.

Tum etiam in notitia ſui: *Opus enim ad notitiam ſui experimento; quod quiſque poßit niſi tentando non diſcit*, ut pulchrè Seneca.

Suprà.

Tum probatur animi fortitudo, & conſtantia, *Gaudent* enim *magni viri rebus adverſis, non aliter quàm fortes milites triumphis. Avida quippe eſt periculi virtus, & quo tendat, non quid paſſura ſit, cogitat, quoniam quæ paſſura eſt, gloriæ pars eſt*, ut ille ipſe Seneca.

Tum etiam Dei, ſeu Patris, ſeu Domini in nos amor, & pietas oſtenditur; Deus enim *quos amat, probat, indurat, recognoſcit, exercet*.

Denique per adverſa *digni viſi ſumus Deo, in quibus experiretur quantum natura humana poſſet pati*, & ita expertus eſt in Sancta Catharina, quam exaltavit in ipſis inferi, mortiſque portis, primò ipſius fidem ad tormenta, ceu ad lapidem lydium probando, tum invictam ipſius fortitudinem, atque conſtantiam, quam dum amat, probatque, duris recognoſcit exercetque, carcere ſcilicet ac vinculis, tum etiam flagris ac fuſtibus; tum rotis aculeatis, tum denique ferro, à quo dum capite minuta, in cœlos eſt exaltata, admiſſaque ad cœleſtes *Agni* nuptias. Ecce ut illa cum Davide ad Deum dicere potuit

Pſ. 9. v. 15. 16.

Qui exaltas me de portis mortis, ut *annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion; exultabo proinde in ſalutari tuo, quia infixæ ſunt gentes in interitu, quem fecerunt.*

Et

Et hæc tua gratia, favor tuus, amorque, ô sponse, qui sponsam exaltas ad vitam, ad beatitatem etiam de portis mortis; hoc est de tribulationibus, de tormentis, ipsaque morte.

Quod sponsæ Christi, hoc & D. CATHARINÆ datum est; hoc & nobis, hoc & omnibus, quibus exaltatio non erit nisi à patientia, & insigni quadam malorum tolerantia.

Quæri solet ab Interpretibus Scripturæ sacræ cur *collocavit Dominus ante paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium ad custodiendam viam ligni vitæ?* Gen. 3.

Quæ enim necessitas, aut quæ ratio Deum coëgit ad illam Paradisi custodiam? poterat enim aut lignum vitæ tollere, aut sola sua voluntate viam paradisi claudere. Cur igitur ab illa arcet gladio, & quidem flammeo? Respondet Rupertus in hæc verba: *Fide tenemus, & confitemur, quod per ignem transeuntes intraturi sumus Paradisum.*

Ea nimirum ad Paradisum via, eaque Cœli Lex, quæ & naturæ. *Nisi hyems, nec æstas; nisi certamina, nec bravia,* inquit ore aureo D. Chrysostomus, indeque factum autumat, ut D. *Ioannes* in mentis excessu viderit beatos omnes palmas in manibus gestantes: sed cur, inquies, palmas? cur non potius sceptra, aut coronas? & hæ, & illa Sanctos decebant quàm maximè, ut pote in Cœlo Reges. Ratio in oculis est, & in manibus quia palma insigne est vincentium: at non sine sudore, sine sanguine vincitur. Certum ergo nobis sit ita vincere; ita & æternùm triumphare. Homil. 4. ad popul.

Sic nimirum in terris vicerunt sancti, sic & modo triumphant in cœlis.

Sap. c. 10. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas, ostendit illi regnum Dei, honestavit illum in laboribus*, inquit Sapiens. Græca lectio habet. *Locupletavit eum in ærumnis.* His nimirum parantur cælestes divitiæ, his fabricantur & coronæ. indeque benè monet Guerricus Abbas, ut animo non cadamus, non succumbamus in laboribus, in ærumnis, in tormentis, ipsaque morte quam inferre potest Tyrannus.

Serm. 3. de S. Bened. *Poterit*, inquit, *tentator ille sævire, sed hoc erit servire, poterit urere, tundere, defricare: sed hoc erit coronas fabricare.* Has oculis, has animo si spectemus; nunquam deficiemus, nunquam succumbemus, etsi fractus in nos illabatur orbis.

Nimirum in hac orbis, quasi in nos illabentis ruina, casuque, aderit supremum è cœlis Numen, aderit & Catharina Virgo & Martyr longè clementissima, opportunoque erit ejus opem imploranti præsidio. Et hoc spondet ea, quæ in ejus beata mente in cœlis est charitas, hoc & spondet, quæ ei in terris erecta Ecclesia, de qua illud extat inusitatum alias miserationis, indulgentiæque miraculum.

Silvestr. Petra sancta Taumasiæ tom. 3. c. 2. In quadam Carinthiæ Præpositura, cui nomen est *Vero*, visitur Sacellum D. Catharinæ Virgini, & Martyri sacrum; quod si fortè claudatur, semper tamen sponte nihilominus aperitur, & patet. Et hoc quia semper aperiri, semper patere vult adyta sua Diva Virgo Catharina, ut ea adeat, ea subintret quovis tempore, quavis hora, quovis momento, quisquis à malis urgetur, & premitur.

Dicata sanctis aliis templa statutis horis interdiu recluduntur, clauduntur aliis: hinc illis constituti janitores, obducta

obducta claustra, seræque. At unicum Divæ CATHARINÆ templum semper aperitur, & patet: quia ad misellorum auxilia semper aperitur & patet illius divæ Caritas & miseratio.

Cùm S. *Æmilianus* Martyr esset in extrema cum carnifice lucta, hæc illi de cœlo vox appulit.

Euge serve bone, & fidelis, exaudivi te in omnibus, quæ me rogasti. Ecce orante te aperti sunt cœli, Chori Angelorum te expectant, parata tibi est corona; intra igitur benedicte in æternam requiem. Deinceps misericors appellaberis, ac plurimos liberabis, eris spes navigantibus, refugium oppressis, advocatus egentibus, ægris medicus, dæmonibus acerrimus persecutor. Bollandus tom. 2. 8. Febrar.

Hæc ut audiit S. Martyr, exultavit totus simulque enixè Deum rogavit, ut qui tormentis aliis non cesserat, ense vitam hanc mortalem finire posset annuente tandem ipso Numine.

Annuit votis Deus, & ferro caput simul, & vitam amisit; quodque prodigio fuit, insignique miraculo, pro sanguine lac effudit, uti prius D. CATHARINA.

Sed cur, inquies, lac? non naturæ dandum est illud: sed cœli beneficio, quæ candidas illas, & simul misericordes animas, lac è præcisa cervicè vult effundere in symbolū & virginei candoris, & simul effusæ in afflictos miserationis, cujus sanè testes illæ ad S. *Æmilianum* voces, quas ego D. CATHARINÆ tacitus in aurem, animumque jactas autumo.

Euge ancilla Christi, bona, & fidelis, exaudivi te in omnibus, quæ me rogasti, ecce orante te aperti sunt cœli, chori

chori Angelorum te expectant, parata tibi eſt corona. Intra igitur benedicta in æternam requiem. Deinceps miſericors appellaberis, ac plurimos liberabis, eris ſpes navigantibus, refugium oppreſſis, advocata egentibus ægris pro medico; & dæmonum acerrima perſecutrix.

Has, inquam, aut ſimiles à cœleſti ſponſo voces excepit D. CATHARINA, in ea oratione, quæ illi fuit ultima, & in qua lacteam cervicem ad ferrum excipiendum inflexit, ſimulque Deum rogavit, ut quiſquis ejus auxilium, ſubſidiumque in malis efflagitaſſet, voti compos omnino fieret; quid enim aliud à cœlo peteret CATHARINA, quæ deinceps Deo Iudice *miſericors* & eſſe, & audire debuit, aramque miſericordiæ ponere etiam in ipſo monte *Sinai*, quo & delatum corpus, magnæ mentis exuviæ: futurum miſeris pro aſylo, proque refugio.

Ribadin. in ejus vita.

IN

IN FESTO SANCTI ANDREÆ APOSTOLI.

IVUS CHRYSOLOGUS, ſtylo ut ſolet aureo, S. ANDREAM componit cum D. Petro. Primùm ex eo quòd illum *natura ſimilem*. Secundò quod *vocatio ſocium*. Tertiò quòd *parem gratia ipſa perfecerit*. Quî autem perfecerit, ex hoc oſtendit, quod *Petrus crucem, arborem conſcendit Andreas*: quæ porro ſit illa, paucis ore præſago explicabit ſapiens, qui ſic etiam de illa. Serm. 133.

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Dixi: Aſcendam in palmam, & apprehendam fructus ejus. Cant. c. 7. v. 8.

Ecquis ille qui dixit? quæ palma? & qui illius fructus?

DIvi Patres, & Scripturæ ſacræ Interpretes in tres diſcedunt opiniones.

Prima, illam voculam *Dixi*, excipi vult à choro ado- Quis ille qui dixit?

 leſcentularum,

lescentularum, hoc est adhuc imperfectarum in fide, quæ Synagogæ jam ad meliora conversæ dicit. *Ascendam in palmam*, hoc est ascendam per virtutis imitationem ad perfectionem doctrinæ tuæ, & per contemplationem apprehendam ejus sublimitatem; ita tres Anonymi apud Theodoretum.

Secunda, vocem *dixi*, credit emanare à Christo, jam in Crucem ascensuro; dixit enimverò ille Patri Æterno, dixit immortalibus, dixit & mortalibus; *Ascendam in palmam*, id est crucem, & apprehendam fructus ejus, id est animas, quæ victricis palmæ, ceu Crucis, fructus sunt: sed generosi, sed suaves, sed amabiles: & quas Christus apprehendit, seu fructus, seu exuvias relatæ de inferis victoriæ. Ita S. Gregorius, Beda, Rupertus, aliique.

Huic opinioni favet inprimis illud quod D. Gregorio Nazianzeno, D. Bernardo, D. Bonaventuræ visum est, Christum affixum fuisse Cruci jam erectæ, atque in terrà probè firmatæ, atque in eam per scalas ascendisse, quod certè ad majus supplicium, graviorem ignominiam, & ad horrorem, terroremque aliis incutiendum magis faciebat. & sic in cruenta illa Christi patientis tragœdia actitatum existimavit, etiam D. *Birgitta*, cui in Calvariæ monte oranti idipsum dicitur Christus revelasse.

Lib. 7. Revelat. c. 12.

Quæ palma?

At cur, inquies, Crux palma? sunt qui velint, quia Crux, magna sui parte palma fuit, ex quo tritum illud carmen, quod citat glossa in Clementina de summa Trinitate.

Ligna Crucis palma, Cedrus, Cupressus, Oliva.
De Cedro est truncus, corpus tenet alta cupressus,

Palma

Palma manus retinet, titulo lætatur oliva.

Et quia palma manus affixas retinet, ideo jure meritissimo dicit, *apprehendam* manibus fructus ejus.

Placet aliis Crucem cum palmâ componi: quod hæc symbolum sit regni, victoriæ, ac triumphi; & ea Crux Christo fuit; primùm enim *Regnavit à ligno Deus*, infernasque potestates subegit, ac suo adjecit imperio etiam orbem universum, inferni victor & domitor gloriosus: deinde etiam de mundo, de morte, de inferis triumphavit. *Ascendisti Domine in palmam, quia illud Crucis tuæ lignum portendebat triumphum*, inquiebat olim D. Cyprianus.

Psal. 95. v. 9.

Tractat. de Passione.

Et hæc de Christi in Crucem ascensu, deque secundâ authorum, atque interpretum opinione, cui accedit tertia.

Ea verbulum illud *Dixi* refert ad animam amantem virtutis, ac perfectionis. Hæc cum Davide *Ascensiones in corde suo disposuit*, ut eat de virtute in virtutem, ait Theodoretus.

Hæc cum Paulo sanctitatis avida; avida & Crucis, ac mortificationis, exclamat. *Ego me non arbitror comprehendisse, sequor autem si quo modo comprehendam.*

Ad Philipp. c. 3.

Hæc cum Ambrosio liberè pronuntiat illud, & ait. *Dixi, ascendam in palmam, ut omnia inferiora relinquam, & ad superiora contendam, ad bravium Christi, ut suaves ejus fructus & carpam, & gustem.*

Lib. 3. Hexam. c. 13.

Hæc denique cum Chrysostomo & vocem, & animum explicat in illud *Dixi. Ascendam in palmam ad tenendum sublimitates ejus, rectitudinem amantem, & mundum habentem cor, & ad cœlestia bona currentem.*

Hom. 22. ad pop.

Huic opinioni in præsentia inhærebo, quia & instituto

meo magis accommoda, omnino consona vocibus, quas olim in faventes auras emisit ANDREAS Apostolus, qui animo, votisque omnibus extulit illud

Dixi, ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus.

Ascendam, & hoc primum. *In palmam*, en alterum. Et *apprehendam fructus ejus*; ecce postremum. De hoc, & illis pauca.

Quis in eam ascensus? Dixit enimverò ANDREAS *Ascendam*: hoc est, interprete D. Ambrosio, *omnia inferiora relinquam*, seu ea esse voles, qui datus in terris parens, seu quæ nautico operi aptata navis, seu quæ capiendis piscibus opportuna retia, seu alia quævis, quæ huic vitæ, mundoque inferiori serviunt, ea relinquam omnia, & æternùm quidem, & hoc ut advertit D. Chrysologus, *ad unam vocem Domini*, eam videlicet,

Matth. c. 4. *venite post me*: ad hanc quippe; *patrem, patriam, censum reliquit*; & hoc primum: mox daturus alterum; mox, inquam, ad superiora exemplo Christi facturus gradum; *laboribus, opprobriis, itineribus, contumeliis, vigiliis Christo*

D. Chrysolog. serm. 133. *indefessè se socians*: Denique *moriendo ad Dominum æstuans & anhelans, ac toto virtutis gradu Dominicis incumbens hærere vestigiis: Crucem ardenter invadit, ut inde conscenderet cœlum*; inde *præmium sumeret, & coronam*. Sic de illo aureè D. Chrysologus, ex quo discis, quî ascenderit in palmam: videamus quî apprehenderit fructus ejus? & quinam illi? sunt alii, atque alii. In opusculo, cui titulum feci,

L. 3. c. 5. *Via vitæ ac mortis*, duodecim luci dedi, & benevolo Lectori; eos si placet, consulat, ego, quod ibi fusiùs; hîc parcius.

Primus

Primus est æterna ac divina prædestinatio, atque electio. Qui illius fructus?
Testem appello Ezechielem, vidit ille in excessu mentis vindicem Angelum, qui electos à reprobis discerneret: vidit, inquam, & simul audiit à bono genio. *Transi per* Cap. 9.
mediam civitatem in medio Hierusalem & signa Thau super frontes gementium & dolentium. Transivit omninò, & signavit gementes ac dolentes, id est electos, *signo Thau,* I.
signo Crucis. Transivit & ille Angelus, quem sic aliquando Prædestinatio.
loquentem audiit D. Ioannes. *Nolite nocere terræ & mari,* Apoc. c. 7.
neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum. At quo signo? non alio quàm Crucis, quo signati servi Dei, hoc est electi, quibus deinde cœlo propitio exurgit, atque enascitur fructus alter divinæ vocationis, quem collegit D. ANDREAS in tempore, & hoc quia electus ab æternitate: audivit enim cum fratre illud vocantis Christi, *Venite post me,* id est me sequimini ad vigilias, ad Matth. c. 4.
labores, ad opprobria, ad cruces, hoc enim est Christum sequi: & porro sic secutus ANDREAS qui hos hausit, pri- II.
mùm à palma, ceu cruce, fructus æternæ suæ ac divinæ Vocatio.
prædestinationis, atque electionis; alterum vocationis ad Apostolatum, in quo & alium à palma fructum decerpsit: is fuit sapientia quædam cœlestis, quâ & Ecclesiæ, & Christo subjecit tumentes illos, & elati supercilii philosophos, verum enim de Petro, deque ANDREA istud D. Ambrosii pronuntiatum: *Scientia piscatorum, stultam fecit sapientiam philosophorum.* Quod ut probet Augustinus, hanc injicit quæstionem cur virga Aaronis versa sit in colubrum? cur Exod. c. 7.
non potius in elephantem, in leonem, in tigridem, à quibus

discerpi posset adversum, rebelleque superis caput? Respondet *virgam illam Aaronis typum fuisse Crucis, colubrum autem sapientiæ symbolum.*

III. Sapientia cælestis. Ita nimirum Christi Crux, quæ virga fuit, & gentibus stultitia, versa est in sapientiam; & sicuti devoravit virga Aaronis virgas omnes maleficorum: sic & sapientia Crucis omnem mundi sapientiam absumpsit. Ut videre fuit in Andrea, cujus prædicatio omnem mundi, omnemque gentilium sapientiam confudit, ut testis erit Scythia, Epirus, Thracia, Achaïa, aliæque regiones, quas amœna illa sapientiæ suæ luce illustravit Apostolus, dissipatis idololatriæ, errorumque tenebris, & hoc beneficio Crucis, à quâ illi cælestis ille divinioris sapientiæ fructus, cui accessit & alius, ex eo quodammodo ductus, videlicet insignis de putida carne, de mundo fallaci, de obstrepentibus inferis victoria.

IIII. Victoria de mundo & inferis. Contra Maxentium armata manu ibat Constantinus, cùm Romam appropinquanti, & de belli eventu plurimum sollicito, serena die, sacræ Crucis signum in cœlo monstratum est, cum hac epigraphe.

In hoc signo vinces.

Neque vana illi ostento fides ac religio; Crucis enim virtute ad pontem mylvium victus est Maxentius, flumineque haustus. Sic Roma, & gravissima tyrannide liberata, & Religio Christiana, quæ premebatur, erecta.

Ut hujus beneficii memoria iret in posteros, simulque ipsius Constantini in Crucem veneratio. Primò Crucem in galeam extulit, ut dici de illa posset *Galea salutis in capite ejus.* Deinde æream crucem in foro supra columnam erexit,

erexit, quam ipse νίκην, id est victoriam, appellavit.

Senserat nimirum sibi datam à Cruce victoriam: verùm quanta quanta sit illa, at tantùm est de homine, deque tyranno; sed victoria, quam sibi à Cruce fecit D. ANDREAS, est de carne, & potentibus ejus illecebris; est de mundo, qui etiam Regibus, etiam Cæsaribus, & coronatis verticibus illudit; est de malo dæmone, de inferis potestatibus, est de animabus, quas cœlo Deoque vicit Apostolus, ac de immani inferorum captivitate reduxit triumphator semper Augustus. Et hoc quidem, non armis, non militum manu, ac robore, non fusâ in campum acie: sed unica dumtaxat Cruce. Hac nimirum (ut Chrysostomi verbis utar) *militem suum Rex cœlorum armavit, non dedit scutum, non galeam, non arcum, non thoracem, nec aliud quid de genere armorum; sed quod his omnibus firmius & valentius est, præsidium à Cruce, & symbolum victoriæ.* At cujus, inquies? de immortali anima, à qua nobilissimum victoriæ genus, quod retulit D. ANDREAS, ut paucis ostendere est animus.

Orat. de ador. Crucis.

V. Victoria de animabus.

In veneris amoribus, lutoque, annis omnino sexaginta quatuor insorduerat senex unus aliquis, *Nicolaus* nomine, qui cùm forte in lupanar intrasset gestans in sinu Evangelii codicem, meretricula, in cujus amplexum ruere parabat, illicò territa, & quasi perculsa fulmine, abscessit, adjiciens etiam illud.

Mira se & prodigiosa vidisse, & cœlestibus mysteriis plena, quibus etiam permotus misellus senex, ad D. ANDREÆ pedes accidit, rogavitque ut apud Deum pro se supplex veniret: venit porrò vir Dei, & post dies quinque vocem

Ribad. in ejus vita.

è cœlis

è cœlis audiit: datum ſibi, Deoq́ue peccatorem illum. Ecce nobilem de animulâ peccatrice victoriam, imò & de ipſis inferis, quibus propè jam merſus erat.

Aliam accipe de peccato, quod pejus inferis. Adoleſcentem, nomine *Soſtratum*, ad ſtuprum ſollicitârat mater, cui dum conſtanter abnuit, en tibi aliud etiam à matre ſcelus, accuſatur filius apud Proconſulem, quaſi matrem vi oppreſſiſſet, & à judice tanquam reus damnatur ad extremum, & infame ſupplicium. Quid hîc adoleſcens? matrem accuſet? at prohibet innatus in eam amor. Quid ergo? ſileat? at ex ſilentio, veluti tacito quodam conſenſu, mors ſecutura; parum eſt, inquit, ſatius eſt filio mori, quàm matrem culpando vivere. Quid deinde? Hæc inter ANDREAM rogat adoleſcens, ut pro ſe apud ſuperos orator accedat: accedit. Mirum dictu, viſuq́ue. Terra tremere, mugire tonitrua, turbariq́ue cœlum omne, emiſſoque inde fulmine & de ſua ſede depelli, dejiciq́ue injuſtus Iudex, & mater ipſa percuti, accendi, ac perire: Sic ſceleri infando data eſt pœna, & vita innocenti, mors autem nocenti. Et ecce D. ANDREÆ nobilem victoriam. Aliam habe de malo dæmone, de profanis fanis, de idolis, quorum cultus tota *Achaia* eliminatus nequicquam fremente *Egæo* Proconſule, à quo & ad crucem damnatus. Hæc ut primùm in oculos venit, ſimul in eas voces erupit vir ſanctus. *Salve crux, diu deſiderata, & concupiſcenti animo præparata. Suſcipe diſcipulum ejus, qui pependit in te magiſter meus.* Dixit, & jam propior cruci factus; in ejus amplexus, & oſcula proruit; in ea deinde ſuſpenſus, affixusq́ue funiculis, vixit

duobus

duobus diebus, dixitque ad frequentem populum ex ea, velut è suggestu nobili: Dixit, inquam, ad hominum viginti, & amplius millia, quos & in sui amorem rapuit, & simul etiam Christianæ Religionis, & ecce aliam de tot animabus victoriam. Denique cœlesti lumine circumdatus ad horam amplius mediam, terris vivere desiit, & cœlo cœpit: en illi ultimam de morte victoriam; ceu nobilem *palmæ* fructum, en cœlestem à Cruce gloriam, en triumphum.

VI. Victoria de morte.

Ne mireris, *Amice Lector*, quod in eo mortis genere, quod mundo quondam infame, gloriam inveniri pronuntiem. Id longè antè pronuntiavit Isaias, qui de cruce, obitaque in illa morte, extulit magnificum, augustumque illud: *Ponam te in superbiam sæculorum*, est enimverò mors Crucis, superbia sæculorum. Cap. 60. v. 15.

Testem appello Prudentium, qui de morte D. *Petri* loquens exclamat: *Vidit superba morte laureatum.* Vidit, inquam, Roma, Orbis Domina. Videt etiam modò dum ad loca, in quo fixa olim Crux fuit, supplices videt, & Reges, & Cæsares, & coronata capita.

Nunc enim (ut magnificè D. Augustinus) *ad memoriam piscatoris flectuntur genua Imperatoris, ibique radiant diademata, ubi fulgent beneficia piscatoris.* Serm. 28. de Sanctis.

Videt Constantinopolis, miraturque Imperatores, Regesque suos, *magnam* (ut cum D. Chrysostomo loquar) *sibi gratiam putare, si non propè Apostolos; sed si vel extra eorum vestibula corpora eorum sepeliantur, fiantque piscatorum ostiarii Reges.* Hom. quod Christus sit Deus.

F Quod

Quod illi de *Petro* Apostolorum Principe : deque illius in cruce morte; hæc ego de D. ANDREA, deque felici illius in ligno Crucis obitu : à quo ex vero dici potest etiam ipse, *superba morte laureatus*, cùm etiam ad sacrum illius caput Quod Romæ in Ecclesia D. *Petri* religiosè asservatur, & supplices accidant Reges, & venerabundi Cæsares genua ponant, suaque inclinent diademata.

Quod si corpori, vel ob id unum quòd aliquando domicilium fuerit magnæ mentis, quòd exuviæ principis animæ, is defertur honos, eaque in terris gloria, quanta in cælis ut sit, est necesse? tanta certè quantam non capit, nec capere potest mens humana, licèt vel maximè esset oculata. & is honos & gloria, fructus est palmæ nostræ longè suavissimus, ac præstantissimus; ut proinde mirum videri non debeat si in eas illius amantis voces eruperit D. ANDREAS : *Ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus.*

VII. Victoria de cœlo.

Ut & tu aliquando tandem in eam ascendas, *mi Lector*, præter Apostoli vota, atque exempla tibi nonnulla sub oculos ponam ad illud incitamenta.

Quæ ad eos carpendos incitamenta?

Primum est, quod in fronte geris Christiani nomen: hoc te invitat ad Crucem, hoc te in palmam evocat : sunt enim jam inde ab ipsis Ecclesiæ incunabulis Christiani, *Religiosi Crucis* appellati.

Tertull. in Apolog.

Quod si ad illam Christiani nominis appellationem addideris Religiosi nomen, gratiamque ac virtutem illi statui, velut adnatam, etiam ex hoc capite Crucem ames, Crucem quæras est necesse. Est enim uti advertit Climacus, ipse Religionis status *perpetua quadam naturæ violentia*, id est

I. A nomine christiani & Religiosi.

Crux

Crux perennis, utque in te sit perennis, attende primò quæ Cruci vis indita: deinde quod illi cœlo judice pretium, quisve valor, auro utique, gemmisque omnibus potior.

Vim illi à Deo impressam ex hoc agnosce. Flumen cum puellis suis trajicere parabat S. *Brigida* virgo: sed neque navis erat, neque vector. Quid igitur sociæ Virgines? sic illæ ad *Brigidam*. *Signa flumen sacratiore Crucis signo, & innoxiè transibimus*. Signavit illa, & cum sociis Virginibus flumen transiit. Crederes ipsum aquæ elementum vim Crucis persensisse, & suæ quasi naturæ oblitum, fuisse illis pro semita duriore, proque marmore.

II. A Crucis virtute.

Bollandus tom. 1. Feb. 1. c.25.

Quod illis; hoc tibi *benevole Lector*. si hæc vita fluminis instar; imò & instar sit oceani; per illam transibis innoxiè, non navi, aut rate: sed vel sola Cruce vectus; hæc quippe illi vis, & hoc ab illa tibi beneficium erit, erit & præsidium, ut tentationes, si forte incurrant, evites, erit ut pericula declines, & fallas.

Ut mundum fugeret, mundique illecebras *S. Martinianus Anachoreta*, in rupem evaserat, & quidem sitam in maris medio. Sed, ô grande malum dæmonis invidia! puellam è naufragio elapsam in eandem rupem, velut in portum, impulit. Quid hìc, Vir sanctus? rejicere, videbatur immanitatis; admittere periculosæ plenum opus aleæ: quod ut advertit homo Dei: sic ad illam: *Igni cum fœno non benè convenit; adeoque nec tecum mihi*. Dixit, & crucis signo munitus sese in mare præcipitem dedit, & ecce! ô amabilem vim Crucis, ô prodigium, ô miraculum Crucis. Delphines duo ex imo maris in summum egressi eum dorso excipiunt,

tom. 2. Feb. die 13.

atque per undas, ventosque tumultuantes in littus exportant, ac deponunt. Tanta vel in solo Crucis signo est virtus; tantaque vis, quanta vel in ipsa Cruce, si in eam ipse ascenderis, si ei in omni vita, imò & in morte fueris affixus. sed fortè longiùs abeo, quàm par sit, ab instituto: ad *Palmam*, hoc est ad Crucem, redeo, eò devectus cogitatione, & amore; & illius tibi pretium, valoremque ostendo, ut in eam venias ipse.

III. A Crucis pretio.

Crucem (si fortè ullus mortalium) amavit in omni vita, quæsivitque B. *Henricus Suso* Dominicanæ familiæ decus insigne; utque amaret ardentiùs, quæreretque studiosiùs; hæc illi quondam objecta species, & Crucis imago.

Bolland. in ejus vita c. 5. 25. Jan.

In mentis excessu vidit sibi aperiri patereque pectus, imò & cor ipsum, amoris sedem, officinamque caritatis; vidit, inquam, & in corde Crucem auream multis gemmis illustrem: in quibus etiam miro decore visebatur augustum, cœleste, divinumque JESU nomen. Ecce B. *Susonis* amores, ecce deliciæ. *Crux, & IESVS*: At cur aurea Crux? quia pretiosa, & auro pretiosior; cur & gemmea? quia gemmis ditior & clarior. Quod si aurea, si gemmea Crux etiam in hac aurâ mortali, etiam in corde carneo;

Quæ, amabo te, *mi Lector*, quæ erit in cœli regia, auraque immortali, quæ erit in anima, Dei templo, Dei throno? certè longè pretiosior, longè ditior, longè clarior.

Tua appello tempora, tuamque fidem, cœlis addita D. *Eusebia*. Crucis in omni vita fueras amantior, & à Cruce, mortua quoque signaberis, docebisque mortales omnes, quæ reposita sit in cœlis à cruce gloria, quæ lux beatitatis:

Vix enim vivere desieras, vix spiritum Deo reddideras, cùm in ipso meridie, sudoque aëre, in cœlo apparuit corona è stellis bellè contexta, in cujus medio crux erat. ea porro crux, ea corona ad sepulchrum usque comes etiam individua, nec videri desiit, nisi cùm terrâ jam tectum, & sepulchro conditum, virginis *Eusebiæ* corpus; tum enim quasi perfuncta officio, cujus causâ inclaruerat, & conspici desiit, & esse.

IIII. A Crucis præmio.

24. Janu. in ejus vita c. 3. 4.

At cur, inquies, ea crux in coronâ, & quidem stellatâ? certè non alio fine, quàm ut sua se luce signet, luce siderum, luce beatitatis, quâ donavit *Eusebiam*, donabitque omnes amantes crucis. Erit illis in cœli tecto pro corona; imò corona ipsa immortalitatis, corona felicitatis æternæ, quam tibi dum opto, voveoque, simul apprecor amores crucis, & quidem eos, quos *Eusebia* virgo, quos ANDREAS Apostolus, quos Sancti omnes, & grandes in terris animæ.

Sed rursum, inquies, ut crux in cœlis sit corona; at in terris est jugum, & quidem grave: sed ne illud time, ne respue; quale, quale est, computrescere faciet Dominus à facie olei. Hoc spondet oleum illud, illeque liquor, qui etiamnum Amalphi effluit è sacro D. ANDREÆ corpore, eluitque corporum ægritudines, atque etiam animorum; molliet ille, lenietque omnem, quæ à cruce est duritiem, atque asperitatem.

Silvester Petra sancta Taumasiæ tom. 3. c. 12.

IN FESTO S. FRANCISCI XAVERII INDIARUM ET IAPONIÆ APOSTOLI.

QUÆSTIO UNICA.

Ad illa verba: *Dedi te in lucem Gentium.* Isay. c. 42. v. 6.

Ecquis ille qui à Deo datus in lucẽ Gentium? & quæ etiam? qualísve lux?

Quis ille? I. Jacob.

HIc unica ferè incidit quæstio, Ecquis ille? Sunt qui velint Patriarcham *Iacob*, qui à Deo ter Opt. ter Max. datus est, ut sua ab illo Gentili populo lux esset.

II. Isaias.

Sunt alii qui ipsummet *Isayam*, qui à Deo donatus est altiore prophetiæ spiritu, veluti luce quadam diviniore, ut ex eâ, sua quoque Gentibus fidei ac religionis lux affulgeret.

III. Cyrus.

Sunt nonnulli qui *Cyrum Regem*: ita, in re aliquomodo controversâ dividuntur animi, sensusque variè opinantium; in quo tamen certius astruitur illud. Eum qui hîc cœlo propitio

propitio conceſſus terris eſt, eſſe *Chriſtum*, qui datus Iudæis *in fœdus*; quia ſcilicet ex pacto quodam, & cœleſti promiſſione: Gentibus autem *in lucem*, non eam, quæ oculis patet; ſed quæ ad animos evadit, eosque pervadit, perfunditque amœnâ quadam fidei, doctrinæque luce, ceu ſole diviniore: Eſt enim ex vero *Chriſtus*, lux Gentium, & ſol Eccleſiæ, ceu cœli novi, à quo deinde Apoſtoli, virique Apoſtolici & ipſi lux ſunt, ac veluti ſoles, qui Gentibus in profundâ errorum, ignorantiæque nocte conſtitutis aſſurgant, diemque faciant amœniorem, diem, inquam, fidei, doctrinæque Evangelicæ, quos inter etiã fuit S. FRANCISCUS XAVERIUS, qui Gentibus, hoc eſt, Indis, Iaponibus, barbariſque nationibus, hoc ævo datus eſt in lucem, & veluti ſolem alterum: quod paucis oſtendent quæ ſubjicientur pagellæ, in quibus aliquæ ſpargentur lucis qualitates, ac veluti nativæ dotes ex D. *Bonaventura* petitæ, ut oculos, animosque magis feriant, ſit itaque

Iſay. c. 42. v. 6.

IIII. Chriſtus.

V. Apoſtoli.

VI. S. Xaverius.

Serm. 1. de S. Ambroſio.

PRIMA DOS LUCIS,
Lux ſemper, & ubique pura.

LUCEM inter aliasque qualitates, hoc intereſt, quòd hæ aliarum veluti contagio infici poſſint, contaminari, & quodammodo ſordeſcere; ſic albedo ſi in nigreſcentia corpora incurrat, nigreſcit & ipſa, atque à ſeipsâ deficit: ſic odor ſi in fœtentem cloacam incidat, etſi antè ſuaviſſimus, & gratiſſimus ad nares appelleret; accidit deinde & teterrimus, & ingratiſſimus; & hoc, quia à cloaca, fœdoque odore

odore vitium passus. At lux à nullo vitium pati potest, à nullo puritatis suæ defectionem: semper, & ubique pura; In rosas, in lilia, in violas veniat, aut putidam cloacam, nihil interest; nullà ab hac sui dispendia patitur. Sic & mens pura, mens candida, mens virginea, à nulla re, locóve quantumvis impuro, infici potest; *Nec lupanaria infamant castitatem: sed castitas etiam loci abolet infamiam*, ut disertè D. *Ambrosius*: nec mirum, quia lux est, adeoque & lucis æmula; imò & quodammodo *candor lucis æternæ*, hoc est, Interprete D. *Bonaventura*, *Candida instar lucis illius æternæ, nihil habens immunditiæ, nihil à luto concupiscentiæ.*

Lib. 2. de Virg.

Supra.

S. Xaverius lux pura à castitate.

Et ea fuit S. XAVERII anima, ea vel ipsa illius innoxia caro, quæ licèt ut cæteræ è luto compacta esset, nihil tamen unquam habuit à concupiscentiæ luto. Angelum dixisses aut è cœlitibus unum aliquem. & certè is dictus vel ipso Summi Pontificis Gregorii XV. oraculo. *Cœlitibus*, inquam, *similis*, ut in eum caderet etiam illud Davidis: *Minuisti eum paulò minus ab Angelis*: hi enim ut mole corporis carent; sic & concupiscentiâ, quod naturæ est, ac felicitatis: at ille, licèt ex carne: uti & alii malè coagmentatus esset, concupiscentiam tamen, si non extinctam; at planè domitam habuit, quod fuit virtutis, & puritatis; audeo dicere etiam Angelicæ; ut enim D. *Ambrosius*. *Castitas Angelos facit, qui eam servavit Angelus est*; Igitur & Angelus XAVERIUS, ut qui virgineum animæ, carnisque illibatæ florem ad extremum usque spiritum servarit. Nec mirum, quia in eo erat & insignis castimoniæ amor, & acerrimum libidinis odium, cujus indicio sit illud quod subjicio.

Imago 1. sec. l. 5. c. 2.

Psal. 8.

Lib. 1. de Virginit.

Olissipone

Olissipone profectionis indicæ diem operienti, fortè nocte intempesta, dormienti ac sopito injecta impura quædam species, & hoc per somnii unius imaginem, quam dum non patitur mens pudica, derepentè à somno excitatur, & quidem ita commota, ut in corpus ipsum evaserit ea commotio: nam & è naribus magnam vim sanguinis profudit, & totus cohorruit. Quî porrò cohorruisset vigil si sopitus ita cohorruit? quî restitisset sibi præsens, ac suus; si alienus à sensibus ita restitit? & hoc primum in illo servati pudoris indicium.

Hujus argumenta.

I. Ab horrore vitii contrarii.

Alterum in eâ, qua fuit nationum barbararum corruptelâ, vagaque libidine; in qua etsi multus esset, etsi ad eas religioni Deoque lucrandas assiduus, ab illis tamen nihil adhæsit contagionis, impuritatis omninò nihil: quî enim adhæreret, cùm & ipse lux esset, ubique pura, ubique innoxia? & hoc secundum virgineæ castitatis indicium.

II. A conversationis puritate.

Tertium fuit extincti corporis integritas etiam miraculo prodita: nam anno plus integro in vivâ calce depositum, & formam tamen, & colorem non solùm constantem; sed & vividum, & suavem servavit, atque etiamnum servat, evoluto licèt à morte sæculo, ut testantur oculati testes, quos inter R. P. Martinius, Chinensis procurator, quem Romæ audivi de integritate sacri illius corporis, non sine voluptatis sensu disserentem.

III. Ab incorruptione corporis.

Quartum indicium illibatæ castitatis fuit ipse lilii candor, quem etiam cœlis additus extulit; utpote symbolum servatæ Virginitatis.

IIII. A lilio castitatis symbolo.

In Calabria oppidum est Potamiense S. FRANCISCI

In ſacra miraculorum gratia miraculo 3.

XAVERII, ceu alterius ævi ſui Thaumaturgi miraculis celebre; cenſet enim quadraginta duo ſupra ducenta, inter quæ & illud, quod facit ad meum inſtitutum.

Ioannes Saglimbenius ex eodem oppido civis, diuturno, atque incurabili morbo laborarat: ſtupore ſcilicet corporis dimidiâ parte; & alterâ acutiſſimis doloribus dirè excruciatus, quibus ſopiendis cùm fruſtra adhibita eſſent remedia, eluſaque ars omnis medicorum, adfuit ipſe XAVERIUS, eique ſeſe videndum obtulit eo vultu, habituque, quo ibidem depictus in templo, videlicet in ſtola, ſuperpellicio, & lilio in una manuum: adfuit, inquam, & ita infirmum eſt allocutus. *Inclama meum auxilium, invoca nomen meum, deinde ſignum crucis ſuper collum afflictum efforma, unge te oleo meæ lampadis, & ſanus eris.* Dixit & ſimul loqui, ſimul & videri deſiit. Paruit æger, & illico ſe ſanum ſenſit. Et hoc à S. XAVERIO prodigium; ſed prodigium effuſæ caritatis, quæ etiam ſeſe offert ultro, malisque mederi gaudet, ſimulque oſtentat miri candoris *Lilium*, ſymbolum utique candidæ mentis, & candidi à Virginitate corporis.

Et hæc è multis pauca de illuſtri S. XAVERII caſtimonia, quam ut imiteris *Amice Lector* tibi ſub oculos pone illud Eucherii ad Valerianum. *In ſecretis tuis, quod velis homines neſcire, ne feceris; quod Deum, ne cogitaveris.* In publico nemo facile minus caſtus: at in ſecreto ſua nimium quàm ſæpe peccandi licentia, ubi peccare licet ſine teſte, ſine cenſore oculo: ideoque etiam hîc opus illo Eucherii ſeu monito, ſeu præcepto: quo primùm actiones jubentur eſſe puræ, atque innoxiæ, deinde & cogitationes.

Actiones

Actiones quidem, ut nihil feceris, quod homines nescire velis.

Cogitationes autem, quod Deum ipsum.

Certè nemo adeo impudoratus est, ut audeat ea facere in oculis hominum, quæ pudor vetat & fieri, & conspici: ita nimirum conspectus ipse & pro fræno, conspectus dico etiam mortalium: quantò magis ipsius Dei, qui non acta despicit solùm; sed & cogitata: ut in his quoque tibi pro fræno sit cælestis ille, ac divinus oculus; qui etiam secreta cordis pervadit, intimosque animi recessus, cogitationes omnes, desideria omnia, affectusque parum pudicos, quos profectò non admitteres, si sub oculis Dei esse te semper, & ubique meminisses.

Ita meminit XAVERIUS: ita & meminisse te oportet ut sis aliquando quod ille, à castitate lux pura, atque innoxia.

SECUNDA DOS LUCIS

Lux impaßiva.

RATIONEM hanc reddit Seraphicus Doctor, *quia nunquam corrumpitur actione extranea*, uti corrumpuntur aliæ qualitates, ut calor frigore, & frigus calore. Supra.

Et ea quoque fuit quæ in S. XAVERIO fuit lux animi, impassiva fuit, & corrumpi nescia. Testes volo, testes appello illius labores, aditaque Religionis, Deique causâ pericula.

Suscipiendum aliquando fuit iter *Travancoriense* etiam In ejus vita l. 6. c. 9.

per medios hoſtes : ſuſcepit XAVERIUS & quidem illæſus, non alio clypeo tectus, quàm luce ſua, virtute ſua, atque imprimis ſingulari in Deum fiducia.

Etiam impaſſivus Xaverius.

Excolendi fuerunt *Mauricæ incolæ*, & ipſi feritate inſignes, atque timendi, excoluit XAVERIUS, & immanem illam barbarorum rabiem excepit etiam innoxiè.

Eundum fuit in *Iaponiam*, extremam Orientis regionem : ivit porro XAVERIUS, & quidem piratico vectus lembo ſecurus periculorum, quæ ab amiciſſimis, & plurima denuntiabantur, & maxima.

Adeunda etiam vitæ pericula in Iaponicorum fretorum trajectu, in quibus non ſemel barbarorum ſagittis impetitus : & illa intrepidus adiit XAVERIUS, viditque ſuos ad pedes innoxia cecidiſſe tela, Deo omnia, à ſervo ſuo propulſante. In mari Molucico naufragium faciendum fuit, & tabulæ non ſemel incubandum biduo triduóve : & illud fecit XAVERIUS, & huic incubuit etiam impunè jactatus.

Penetrandus fuit Sinarum introitus : at non ſine capitis, aut ſervitutis periculo ; & illum penetraſſet XAVERIUS, etiam hoc contempto, adeo ſecurus ſui, quia de Dei auxilio ſecurus, quia ſua de luce, hoc eſt virtute & conſtantia, certus. Quàm porrò certus ex eo diſce : ſic enim aliquando ad Præpoſitum Luſitaniæ Provincialem.

Obſtupeſcunt, inquit, *ſtudioſi mei omnes, & amici, quod tam longinquum ac periculoſum iter ſuſcipere non verear, multa mihi tempeſtatum, Syrtium, piratarum pericula proponunt. Ego autem & hos terrores, & diſcrimina, & ærumnas,*

&

& cruces nihil admodum pertimeſco, nihilq́ue metuo præter ipſum Deum.

Ecce ut Impaſſiva ingens illa, ac cœleſtis XAVERII lux & anima: ecce ut ab elementis, ipſoq́ue irato mari, ut ab hoſtium ſagittis, ut à ſervitute, ut ab ipſa, quæ in oculis erat mortis imagine, pati neſcia.

Nos humiles animæ, abjectaq́ue pectora: non ab illis modò (quod fortè venia dignum) ſed etiam vel ab eorum umbris, ſolaq́ue cogitatione ita patimur, ut animo concidamus, & ſpiritu; quod certè damnandum eſt quàm maximè, & damnat Propheta dum ſic de nobis: *Sagittæ infantium factæ ſunt plagæ eorum.* Pſal. 63.

Ita nimirum ab infantium ſagittis: hoc eſt leviſſima cujuſvis mali incurſione lædimur; non ſic excellæ mentes, non ſic lucida pectora. *Impaſſiva* ſunt illa, & quibuſvis vel fortunæ, vel malevolentiæ telis impervia. Et cùm ea ſint, à D. *Ambroſio* modò componuntur cum forti & generoſo milite, qui *graviſſimorum caſuum ſuſtinet incurſus, conflictus ſubit*: modò cum *provido gubernatore, qui navem in tempeſtate regere, atque occurrendo inſurgentibus fluctibus magis evitare naufragium novit ſulcando undas, quàm declinando*: modò cum Athleta forti, qui cum *graviſſimo licèt dolore luctetur, nec ſe miſerabilem præbeat, ſed oſtendat tanquam in laterna lumen, etiam inter aſperas procellas & graviſſimos fluctus ſuam lucere, nec extingui poſſe animo virtutem*: & ea nobis ſit oportet, ſi modò eſſe velimus, qui debemus: hoc eſt, in hac vitæ militia, generoſi milites. Lib. 1. de Jacob. c. 8.

In hoc mundo, ceu procelloſo mari, gubernatores

providi. In propoſito nobis cum mundo, cum carne, dæmone certamine; fortes, invictique Athletæ.

Sed audio, reclamat hîc, & obſtrepit unus aliquis, nec ſibi ſaxeum corpus, nec ferreum, quod ſenſus expers ſit ac doloris. Non abnuo: ſed hoc etiam ultro tibi concedo, & corpus eſſe quod pati poſſit, quod ſentire vim doloris: certè nec pati quicquam nec ſentire, eſſet inanitatis in animo, ſtuporis in corpore; nec hunc volo, nec illam amo: ſed unum illud, ut ea ſit in te virtus, ea fortitudo, ea vis animi, quæ etſi mala iſta ſentiat, non cedat tamen, non ſuccumbat: cedere poteſt, & malis & vulneri & morti ſuccumbere corpus hoc mortale: at animus, at virtus iis cedere, aut ſuccumbere nec debet, nec poteſt, ſi ea ſit quæ oportet. Teſtem volo, teſtem appello etiam è Paganis unum aliquem: Is erit *Anaxarchus* Philoſophus, qui cùm immanem in modum à Tyranno torqueretur, ſic ad illum.

Plutarch. *Tunde, tunde Anaxarchi vaſculum; at Anaxarchi conſtantiam non teris*; nimirum tundi potuit illud, atque etiam teri: at conſtantia tundi non potuit, nedum teri. Quod ſi etiam in ethnico ea fuerit, quæ eſſe debet in Chriſtiano? ea certè, quæ à nullo tundi poſſit ac teri; uti nec tundi poteſt, nec teri lux ipſa, de qua etiam illud D. *Bonaventuræ*.

TERTIA DOS LUCIS,

Lux eſt ſui communicativa & diffuſiva.

INTER lucem, aliaſque qualitates, hoc eſt diſcrimen: quod hæ ſenſim & lentè diffundantur, nec niſi ad exiguum ſpatium, & quidem etiam ad hoc cum aliquo ſui diſpendio;

dispendio; sic calor, sic frigus, sic etiam odor per aërem spargitur, & gliscit; sed cum aliqua mora, successione, atque ad sphæram non adeo magnam; & quidem non sine quadam suæ virtutis, atque intensionis diminutione. At non sic lux solet; ea enim ferè in momento diffunditur ad longissimum spatium, nec per sui communicationem dispendium ullum patitur.

Vidisti solem, magnum illum aspectabilis orbis oculum, ut surgit, ut lucet, ut lumen effundit etiam in instanti ab ortu in occasum, ab orbe uno in orbem alterum. Sic & Apostoli, viríque Apostolici: sic & S. FRANCISCUS XAVERIUS, quem adinstar lucis ac solis Orientis, primò vidit Gallia, amplissimaque Parisiensis civitas, tum etiam Roma, mundi caput: Tum Venetiæ, tum Bononia, tum Lusitania, tum denique India & Iaponia, aliæque Africæ, atque Asiæ regiones & Insulæ: in quibus obeundis, qui viarum longitudines, locorumque distantias metiri volet, atque ad calculos revocare, inveniet XAVERIUM decennio, intercisis tamen per commorationum intervalla temporibus, centies mille passuum millia devorasse, devorasset etiam plura in Sinarum Regno, aliisque Regionibus, nisi cursum æterna quies ejus desiderio præpropera rupisset; tantus erat ardor animi, tantus alienæ salutis amor & cupiditas. Scytharum legati sic olim Alexandrum compellasse dicuntur. *Si Dii habitum corporis tui, aviditati animi tui parem esse voluissent, orbis te non caperet, altera manu Orientem, altera Occidentem contingeres.*

Ut sui etiã diffusivus Xaverius.

Francisc. Remondi orat. 18. de S. Xaver.

Quæ illi Alexandro ex quadam adulatione & oratoriæ

artis

artis licentiâ: hæc ego S. XAVERIO ex veritate dixero: etsi enim illi moles corporis tanta non fuerit, quæ orbem impleret; at animus illi tam ingens fuit, quem nec mundus expleret; & verò non explevit, unâ certè manu Occidendentem contigit, cùm in Francia, Italia, Lusitania Evangelicæ lucis, amorisque incendia excitavit. Alterâ Orientem complexus est, cùm in Indiam, Iaponiam, & primos Sinarum fines Evangelium, fideique lucem intulit.

Eò ille solem novum, id est Christum, invexit, ibi IESU nomen augustissimum illud coram gentibus & Regibus portavit, ea sanctitate ut Angelus, ea celeritate ut fulgur, eo fervore ac zelo divini spiritus, ut ignis urens non tam videretur, quàm esset. Dictum illi quod olim ab Isaia Apostolis, ceu Dei nuntiis: *Ite Angeli veloces ad gentem* Cap. 18. *convulsam & dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius, ad gentem expectantem & conculcatam.*

Verè enim Gens Indica, gens convulsa, & dilacerata mutuis odiis, bellis intestinis, & dæmonum furore.

Verè populus terribilis, inhumanitate agrestis, infamis barbarie.

Verè populus post quem non alius, ultimi Iapones, extremique Sinæ, & ipsi cum aliis, hoc est Paravis, Malacis, Ianis, Acenis Mindanais, à mille quingentis, eoque amplius Quâ celeritate. annis expectantes Evangelicæ prædicationis lucem, solemque, quem tandem induxit XAVERIUS, admiranda profectò celeritate.

Catech. 35. Dixit aliquando Theodoretus Studita: homo ales, *insolens Angelis & hominibus spectaculum in mundo, & supra mundum.*

mundum. Ex vero insolens: imò & hactenus invisum. At nec insolens, nec invisus orbi nostro XAVERIUS, cujus in Evangelii prædicatione cursum omnem ac celeritatem si attendas, verè dixeris, quod licèt ex natura homo sit; ex gratia ac virtute, *homo ales:* nec enim in regiones illas advenit, accurritque; sed advolavit magnâ celeritate ut ales, imò majore, ut ventus ac spiritus; imò maximâ ut fulgur, ut ei quoque conveniret istud Ezechielis de Geniis cælestibus etiam alatis: *Ibant in similitudinem fulguris coruscantis.* & sic ivisse visus est XAVERIUS, ut volaret, ut micaret, ut etiam feriret. volaret celeritate, micaret Evangelica luce, feriret, etiam, percelleretque, divini Judicii terrore. Cap. 1.

Et hoc quidem zelo planè insatiabili, & qui terminum nesciret nec locorum, nec etiam populorum. De hominis animo extat *Senecæ* pronuntiatum sanè liberum, & audax.

Magna & generosa res est humanus animus, nullos sibi poni nisi communes cum Deo terminos, patitur. Epist. 102.

Romanè dictum, & à Philosopho Romano: sed magnificentius, quàm verius, dum de homine augustiùs, angustiùs de hominis authore decernit. Quam insatiabili zelo.

Verùm ut ut sit de illo *Senecæ* pronuntiato, quod plerisque mortalium convenit, non tam naturâ, quàm aliquo vitio, & insatiabili cupiditate; at certè nonnullis etiam ex virtute aptari potest, dicique quod illis, ex insigni animarum zelo, studioque promovendæ divinæ gloriæ, nullus sit terminus, nisi cum Deo communis; & is fuisse videtur S. XAVERIO, qui nullum unquam lucrandis cœlo animis

terminum ſibi poni paſſus eſt; vix enim unam aliquam regionem Chriſto adjunxerat, cùm ad aliam aſpirabat, & cùm hanc, rurſus ad aliam, & ſic propè in infinitum abibat illius animus, zelusque.

De Româ Orbis capite, Urbium principe, extulit illud Dionyſius Halicarnaſſæus: *Roma prima, & ſola ab omnis ævi memoria terminos ſibi potentiæ fecit, Orientem & Occidentem.* Fecit, inquam, ſed ex inſita ſibi regnandi libidine: at viri Apoſtolici; at XAVERIUS, ſi non primus, nec ſolus, quod ambitionis eſſet, at profectò cum Apoſtolis (quod virtutis fuit zelique divinioris) terminos ſibi potentiæ fecit Orientem & Occidentem, feciſſetque & Meridiem & Septemtrionem, ſi vita diutius ſuperſtes; & ſi votis, animoque par corpori robur, par ſuperiorum, à quibus totus pendebat, voluntas fuiſſet; rediiſſet enim ex Oriente, atque ad meridiem, gelidoſque Aquilones exceſſiſſet; tãtus illi erat animus, & cæleſtis gloriæ tantus zelus, nec mirum, quia lux erat, adeoque ſui communicativa ac diffuſiva, etiam per Orbem univerſum; imò & per orbes alios, ſi eos natura, Deuſque condidiſſet. Et hinc oculis objicitur alia lucis proprietas, ſimulque alia in XAVERIO virtus, de qua ille ipſe, quo authore utor D. *Bonaventura.*

Lib. 1

Supra.

QUARTA DOS LUCIS.

Lux eſt ſpiritualiter generativa & nutritiva.

VIDEMUS appulſu ſolis, ceu lucis, & oculi Orbis univerſi, gigni plantas, ac nutriri: uti & ejuſdem receſſu deficere, atque emori. Quod ſoli, lucique: hoc & Apoſtolis

Viriſque

Virisque Apostolicis, si accedant illi ad animas, ceu molle, subactumque solum; gignuntur hæ in spiritu, & sic progenitæ etiam nutriuntur. Et hoc quidem eorum doctrinâ, sapientiâ, prædicatione, ceu cœlesti quodam lumine: cui aptari potest etiam illud Ecclesiastici: *Sol illuminans per omnia respexit.* Cap. 42. Et ita respexit, ita illuminavit Gentium Apostolus, ac respiciendo, illuminandoque eas cœlo, Deoque genuit. Cujus pronuntiati non alium testem volo, quàm ipsummet, qui sic olim ad Corinthios, qui & à se, & ab Apostolis, ceu Patribus abibant, atque ad alios Doctores gloriolos, ceu Pedagogos, deflectebant; sic, inquam, ad illos.

Nam si decem millia Pædagogorum habeatis in Christo; sed non multos Patres: nam in Christo IESV per Evangelium ego vos genui. 1. Cor. c. 4. v. 15. 16.

Et hæc prima, ac potissima Pauli gloria, Corinthios in spiritu genuisse, non terris, sed cœlo; non tempori, sed æternitati; non hominibus, sed immortali Deo.

Et hoc est, quod paternè illis objicit, ceu summum annuente cœlo beneficium, & meritò. Si enim huic vitæ mortali genuisse magnum videtur pusillis mortalibus; at longè maximum immortali ævo, ac beatitati, quod factum per illam in Christo generationem.

Quod aliquando Corinthiis Paulus, hoc Indis, hoc Iaponibus, hoc Orientalibus populis S. XAVERIUS, *in Christo IESV per Evangelium ego vos genui*: ita enimverò vos genui: sed Religioni ac Deo, quod generationis genus longè perfectissimum atque optatissimum. Et hoc est bene- Ut filios spiritualiter generans Xaverius.

ficium quod S. Xaverio ceu communi parenti, debere se fatentur toto ferè Oriente sparsæ nationes.

Comorinenses, oræ piscariæ, ac Travancoridis incolæ; Tutuchurini, Manarii, Iaphanapatanii, Maranarii, Ceilani, Amboïni, Molucenses, Malabares, Basaïni, Paravæ, Ternatini, Melindæi; aliique populi, numero, propemodum infiniti, quos Christo per Evangelium genuit.

Imag. 1. sec. lib. 3. c. 12. Hoc beneficium, quod altè prædicat, quanta quanta est Iaponia; continet hæc sub uno summo Imperatore, Reges omninò sexaginta, è quibus tres ille, Religioni Christianæ, Deoque adjunxit, & populum ferè innumerabilem, præter alios è primâ nobilitate viros ac matronas, multosque impiorum sacrorum Antistites, quos cœlo peperit, magnus ille Gentium Apostolus.

Hoc beneficium quod experti infantuli, & animulæ fari nesciæ, aliique quos salutaribus aquis tinxit, & in Christo regeneravit ad decies centena millia.

Hoc rursus beneficium est, quod agnoscunt, extolluntque, vel ipsi mortui, vitæ ab illo redditi & huic luci; numero quinque supra viginti; quorum in Christo parens dici, & esse meritò potest Xaverius; eos enim secundò genuisse visus, cùm à morte, sepulchróve excitasse, vitæque redonasse.

Hoc denique beneficium est, quod lapso deinde sæculo amavere ex India, Iaponiaque, cum uxoribus ac liberis optimates, Regesque quamplurimi à S. Xaverii filiis, Religioni nostræ, Deoque additi, qui & ipsi S. Xaverio debent, & debere volunt eam in Christo generationem,

utpote

utpote protoparenti ſuo, atque apud ſuperos, Deumque Patrono ac mœcenati.

Ii porro ſunt Rex Supanorum, Bazani, Soloris, Sionis, Labonamæ, Manibanes, Tambæ, è quibus poſtremus, quoties in hoſtem iret in ipſa Galeæ criſta, conſpicuum geſtabat IESU nomen, litteris aureis expreſſum, ab eo uno & ſibi, & ſuo exercitui animos, roburque pollicitus; imò & hoſtibus terrorem, ac ſtragem. Præter hos Reges acceſſere & alii veluti poſthuma S. XAVERII ſoboles, videlicet Rex Bungi, Saxumæ, Omuræ, Toſæ, Arimæ, Gotto, Mino, è quibus Saxumanus ſimul atque à ſacro baptiſmo elutus fuit, rectà perrexit in templum antiquæ impietatis, ibique ſua manu idolum confregit, moxque etiam faces delubro ſubjecit. Rex autem Omuræ quadraginta idolorum templa demolitus eſt, ne quod priſcæ impietatis veſtigium ſupereſſe videretur. Denique Rex Arimæ nomine *Protaſius*, tres ſanguinis regii juvenes, nepotes ſuos ex ultimo Oriente Legatos Romam miſit ad ſummum Pontificem Gregorium XIII. inclytæ recordationis.

Et hi omnes S. XAVERII, ceu communis omnium parentis, in Chriſto filii, ac veluti nepotes, ac pronepotes & haberi, & eſſe voluerunt; ut illis è cœli regia gloriabundus dicere poſſet, *In Chriſto IESV per Evangelium ego vos genui*, per me, perque meos.

Et hoc beneficium quantum, quantum fuit, fuit ab Evangelica luce, quæ ut dixi eſt ſpiritualiter generativa; nec generativa tantùm: ſed & nutritiva.

Philoſophis nutritio eſt velut altera generatio, per eam *Ut etiam nutriverit.*

eam enim aggenerantur partes, ac toti adduntur, atque animantur.

Quod naturæ sensu, atque ordine; hoc & gratiæ dono conceditur; ubi enim quis alterum genuit in Christo per lavacrum regenerationis, nutrire eumdem debet verbo prædicationis, ceu animæ cibo.

Dei Verbo. Ne mireris, *Amice Lector*, si Dei verbum, cibum appellarim; revera enim est illud animæ, quod hic corpori; testem appello, imò & Iudicem Christum, Servatorem optimum, quod ille dæmoni importunè roganti, ut lapides in panem verteret ea qua poterat manu, viqúe miraculorum? Matth. c. 4. v. 4. *Non in solo pane*, inquit, *vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Satis insinuans & verbo cœlesti vivere hominem; sicut & pane: & quidem vita meliore, vita altiore, quæ scilicet est animæ, ac spiritus.

Orationi dum impensiùs vacaret *S. Efrem*, hæc derepentè Sur. 1. Feb. ad aures ejus vox appulit, *Efrem manduca.* cui ille, ecquid manducabo? ecquis & cibum dabit? tum rursus audita vox alia: *Vade ad Basilium, & ille tibi ministrabit panem*; sed cælestem, sed æternum.

Ivit porro, *Basilium* quæsivit, & de pulpito dicentem invenit, ab illoqúe Dei verbum, ceu animæ pabulum accepit.

Ceu spiritali cibo. Maneat ergo fixum, statutumqúe istud, Dei verbum animæ cibum esse, quo nutriatur, & crescat. At si cibus est, quomodo etiam lux, an luce nutrimur & crescimus? enimverò nutrimur & crescimus vel ipsa luce, veluti cibo.

D. Basi-

D. Basilium appello, & *S. Efrem* illius auditorem. Vidit hic sacri illius oratoris linguam & cælesti luce conspicuam, & igne luculento ardentiorem, vidit & radios evibrare, & quasdam veluti ignis scintillas ejicere. Lucem utique, & scintillas, quas in Auditorum animos immitteret, ut iis veluti cibo spiritali & nutrirentur, & crescerent. Cujus probè conscius S. XAVERIUS nihil magis solemne habuit, quàm ut Christianos, ceu parvulos, eo cibo pasceret, ac foveret.

Amphilochius in cõparat. Basilii & Efrem.

Hinc cùm totum diem, seu concionibus habendis, seu visitandis ægris, seu exomologesi purgandis animis impendisset, quamvis æstu, & laboribus illis fatigatus, sub vesperam tamen Catechismi partem aliquam pueris inculcabat, ut nulla ætas, à cœlesti illa luce, ceu cibo, vacua esset.

Quantus porro vel ab catechistica illa instructione, vel à sacris concionibus fructus ad animos emanarit, vel hinc collige, quod in unica Travaricoridis Insula converterit, baptisaritque etiam die unica ad decem hominum millia. Quot annis decem, quibus in Iaponia, in India illi muneri incubuit? tot certè, ut non hominis unius labor; sed totius Ordinis, non decennii: sed sæculi opus fuisse videatur.

Tursell. in ejus vita l. 2. c. 11.

Crederes illi à Deo ter opt. ter max. dictum illud quod olim Ieremiæ vati. *Ecce ego dedi verba mea in ore tuo in ignem: & populum istum, in ligna, & vorabis eos.*

Cap. 5. v. 14.

Verè enim XAVERII verba data in lucem, & ignem; in lucem, quæ intellectum illustraret; In ignem autem, qui voluntatem incenderet, & populus Orientalis quantus, quantus erat datus quasi in ligna, quæ mox incenderet,

devoraretque

devoraretque XAVERIUS, fortunato sanè divini amoris igne, atque incendio.

Quo ita exarsit Orbis ut *Thomas Bozius* astruere audeat S. XAVERIUM, solis decem annis plures Christo, & Religioni Christianæ addidisse, quàm omnes hæretici annis mille quingentis eoque amplius suæ sectæ è Paganis adjunxerint: sed ne longiùs. Vidimus quî lux nostra generativa fuerit, & nutritiva, attendamus quî etiam confortativa.

QUINTA DOS LUCIS.

Lux est confortativa.

D Bonavent. supra.

EST à natura vis quædam amabilis insita huic luci aspectabili, quæ sese prodit, & in plantis, & in animalibus, atque etiam in ipso homine, maximè si corpore sit malè affecto, infirmaque valetudine: cui ut inimica nox; sic & amica lux, & lucis amœnitas, ac veluti suaves quædam influentiæ, quæ etiam sese effundunt in animalia, quibus suum robur addit ipsa dies, & surgentis lucis aurora, quæ & plantis vigorem adfert, & agris viriditatem, & floribus gratiam conciliat, ac venustatem.

Quod huic luci datum est ab authore naturæ: hoc viris Apostolicis ab eodem concessum est gratiæ beneficio ac favore; nec mirum, cùm & ipsi lux sint mundi, & quidem *D. Bonaventura* teste, *confortativa*; & is fuit olim XAVERIUS.

Supra.

Primum ægris, quorum corpora plagis ac vulneribus deformata arctè visus est non semel complecti, utque & se vinceret,

Ut confortativus Xaverius.

vinceret, amorisque quo æstuabat ingentem vim non dissimularet, ipsa vulnera, quamvis fœda, & putria, & osculari & lambere, atque ex eorum uno stillantem saniem ore excipere, atque exsugere; victoriæ genere, ut inusitato; sic & illustri.

Quod si in eo caritatis Apostolicæ officio subinde abalienati animi fastidium, stomachique nauseam persentiret; sic suam compellabat, castigabatque segnitiem. I. Ægris.

Tibi, ô esca vermium, ô scaturigo fœdissima stercorum, horrorem incutiet frater? nonne in paupere isto Christus est? nonne in plagis istis, Christi agnoscis vulnera?

His ille sibi faciebat animos, omni corporis sensu, naturâque majores: & his etiam tibi facies, *Amice Lector.* His excitatus & lectulo ægrorum sedulus assidebis, & tractabis vulnera, & cum XAVERIO etiam sordidissima ministeria perages, & cum illo (uti scitè notat Urbanus VIII.) etiam aquam, qua horribilia & incurabilia ulcera laveris, ebibes. ebibit certè non semel XAVERIUS, & sic seipse vicit, vicitque reluctantes naturæ motus, impetusque: atque ubi viceris, eris ut ille ægris, ac moribundis *Lux confortativa.* Bulla canoni. 2.

Hujus porrò lucis gratia, favorque, etiam sese explicuit erga naufragos, non sine prodigio. II. Naufragis.

In Oceano Indico, quod tempestatibus fœdum esse solet, passi erant naufragium, & quidem, sole jam infra horizontem deposito destituti, cùm XAVERIUM implorant, qui & solem ipsum restituit, atque (ut manifestius, & stabilius esset beneficium) plurium horarum spatio in rapidissimo L. 5. c. 5. Bonantius in Ecclesiastic.

licèt, & pronissimo in occasum lapsu, immobilem stitit; ut dum sua illis esset solis hujus aspectabilis usura, sua quoque eisdem esset Xaverii *Lux*, & quidem *confortativa*; atque à caritate ignea, cui scilicet Deus (qui totus ignis est, totus & caritas) id imperii dedit in solem, uti & aliis quoque sanctis ob simile quoddam animi votum decusque, quod hîc stylo notasse juvabit ut sua illi prodigio apud posteros sit fides, dum alio simili confirmatum viderint.

Nox erat assumptæ Virgini prævia, quam cùm in ornando templo ferè totam impendissent virgines Deo sacræ, profundùm deinde indormierunt ad auroram usque, & solis ortum.

Hinc rubor, pudorque; hinc & mixtæ lacrymis querelæ, quod scilicet ad officium seriùs quàm par erat, assurrexissent, non sine nota, & aliquo pigritiæ nævo, quem ut detergeret adfuit illicò *B Oringa Christiana*, & bono animo esse jussit, querelasque ponere, metumque dati à somno scandali; adpromisit enim futurum ut & aurora staret, staret & sol eodem quasi vestigio, usque dum officium decurrissent. Et ita factum est non sine amabili stupore: Datum enim æris campani signum, & matutinæ preces de more persolutæ, sole interim immoto, cursumque sistente. Ut & *B. Oringæ* imperio pareret, & piis sororum votis, ac precibus.

Bolland. in ejus vita 2. Jan. c. 7.

Quod illi datum est etiam miraculo: hoc & *S. Fechini* Abbatis desiderio, sole & Deo, velut obediente, voto vel unius hominis.

In ejus vita 20. Janu. c. 4.

Ad Monasterium cum suis redibat Vir sanctus, è quo abierat

abierat negotiorum causâ; sed, ô malum! & longa supererat via, & debilitatæ fractæque vires, & sol ad occasum properans. Quid plura? is cui obedit omnis creatura, ut servi sui voluntati, votisque pareret, solem in gradu suo fixit, nec occidere passus est, usque dum bono Angelo duce ad Cœnobium cum Monachis rediisset.

Magnum illud quidem, & rarum omnino cœlo annuente beneficium; sed audeo dicere majus aliquid, ad imploratum D. XAVERII auxilium: ad hoc enim Deus solem jam àmissum restituit & in eodem gradu defixit nullo XAVERII commodo; sed soli naufragorum bono, atque incolumitati, cui scilicet deservriit Viri sancti *Lux confortativa*, uti & aliis, quorum hîc juvabit meminisse.

In Chinas tendebat XAVERIUS, cùm scaphæ ab sua oneraria divulsæ, in altumque delatæ propitius adfuit, & periclitantes in eâ socios nauticos blandè cõsolans, nequicquam contra nitentibus ventis filiam, quam vocabat, rectà deduxit ad matrem, quod non potuit nisi ambulando super pennas ventorum, & præsens in scapha, & simul tamen in oneraria. III. Periclitantibus in mari. Imago 1. sec. l. 5. c. 5.

Quî porrò factum sit illud, an divinâ vi reproductus XAVERIUS, an cœlesti manu eò deportatus, hîc non disputo: hoc tantùm astruo, nec perturbatæ mentis ludibrium fuisse, nec adumbrati solùm XAVERII simulacrum: sed ipsummet XAVERIUM, qui sociis periclitantibus ubique fuit, quod lux Universo, quod etiam experientiâ suâ probavit institor. In ejus vita l. 5. c. 2.

Hic cùm Malacam Meliapore cogitaret, suo in digressu,

munuſculum à XAVERIO petiit, dedit ille petenti detractam ſibi precatoriam corollam, addiditque ſervaret hanc, non memoriæ tantùm ſuæ: ſed defuturi nunquam auxilii pignus, æternum. Iam ſolverat, & proſpera uſus navigatione Malacam propè attigerat, cùm ecce tibi inopinata vis venti, pondusque procellæ validam quamvis navim, in fruſta diſſolvit. In hæc raptim, temereque compacta cum nonnullis ſe mercator immittit. Et en mirum illud, novumque propitii favore XAVERII, abductus à ſenſibus, non navigare jam ſibi, non ſubire naufragium, non mergi; ſed amicè cum XAVERIO colloqui videbatur.

In relat. canonizat. Nec otioſum, bonique vacuum fuiſſe colloquium eventus docuit; quinto enim poſt die quàm ſe jactarat in tabulas, ſibi tandem mercator redditus, ſanum ſe: ſed ſolum, in ipſo unde ſolverat, littore deprehendit, eò ſcilicet ab ipſo XAVERIO deportatus, demerſis aliis omnibus; ita nimirum clientes ſuos periculis eripit XAVERIUS, ita confortat in malis, ut divina lux ſolet, quod & ſenſere & probavere etiam maria cùm ſuas ſenſerunt, probaruntque mutari in melius aquas.

IIII. Sitibundis. Sinas verſus enavigabat XAVERIUS, unaque cum eo pluſquam quingenti, tam ſaraceni, quàm barbari, cùm deficere cœpit aqua dulcis, ac potabilis, & omnes in præſens vitæ periculum adducere: pereundum ſcilicet erat omnibus; niſi eorum imploratione motus XAVERIUS occurriſſet.

Fuſa igitur ad Deum prece, hauriri jubet è mari, & vaſa repleri, & hauſtum jam erat quantum illa caperent, &

vaſa

vasa repleta: sed erat nimirum, & sentiebatur ab omnibus aqua salsa: ergo elevatis in cœlum oculis, impressoque Crucis signo, jussi iterum à XAVERIO gustare, & en mutatio dexteræ excelsi: dulcem illam, & humanis aptam usibus reperere, approbantibus omnibus, etiam Mahometanis, & nonnullis etiam suscepta Christi fide testantibus. Ecce ut etiam in aquas sese effundit lùx nostra, & periclitantes confortat, quod & aliis argumentis probari posset, quæ omitto, memor propositæ mihi in scribendo brevitatis, transeoque ad aliam lucis nostræ veluti dotem, est illa, D. Bonaventuræ judicio

SEXTA DOS LUCIS.

Lux est purgativa.

VIDEMUS lucis beneficio siccari, purgarique vias & semitas quantumvis lutosas, & hoc æstu, caloreque, qui in luce est (ut Theologi loquuntur) virtualiter, atque eminenter. Cùm in Indias venit XAVERIUS prima illi cura, laborque fuit, perversos Christianorum mores mutare in melius, & detergere quidquid illis adhæserat luti. Hinc statim incubuit in Goam, irruit in Malacam, in Cocinum, in Ternatem, in Armusiam, aliasque urbes Christianorum incolarum frequentiâ nobiles; at vitiis, ac sceleribus infames: in his quidquid non castum, non pium, non sanctum erat, proscripsit, effrænatam licentiam castigavit, avaritiam iniquissimis lucris inhiantem repressit, odia, inimicitias, & strictos in mutuas cervices gladios

D. Bonav. supra.

Ut purgat Xaverius

I. Christianorum mores.

 discussit,

discussit, ex ædibus plurimorum pellices exterminavit, intempestiva convivia ritu saracenorum celebrari solita, turpitudines Mahometicas, aliaque vitiorum monstra impunè grassantia penitus abolevit. Contrà verò collapsam pietatem, justitiam, sanctitatemque pristino vigori restituit, & hoc lucis, ardorisque inde enati (hoc est amoris in proximum divini) beneficio, cujus vim etiam beneficam expertus unus aliquis, in sua improbitate, peccandique licentia pertinacissimus, qui apud se statuerat nunquam resipiscere, nunquam XAVERIO manus dare.

II. Obstinatos in malo. Hunc hominem difficilem adeò, ac repugnantem, nihilominus aggreditur, extraque urbis pomeria deducit, quasi otii fallendi causâ, cumque pervenissent ad saltum palmis consitum, videns se locum & occasionem esse nactum rei præclarè gerendæ, omnem animi vim, & contentionem adhibet, hortatur primùm, obsecratque; dein etiam minas intentat; sed nil horum obstinato prodest: Quid igitur? corpus nudat, aculeatum flagellum arripit, accensoque vultu tam crudeliter in se desævit, ut contumax ille eo spectaculo perculsus, ad genua *Francisci* acciderit, erumpentibusque lacrymis,

Ah parce tibi XAVERI, inquit, ignosce: Ego sum qui scelus admisi, ego pœnas commerui, ego plecti, cædique debui. Desiste, tuus jam sum, quidquid voles impera. Sic ex arenâ victor abiit XAVERIUS, & victus ille suo bono, atque exomologesi ritè purgatus, & hoc lucis illius, quâ de agimus beneficium. Mitto alios propè innumerabiles quos à scelerum suorum luto expurgavit: & ab illis

ad

ad te venio, *Amice Lector.* Spectasti quomodo, dum in vivis esset, & adhuc sub hoc sole, cœloque: audisti, inquam, quî lux fuerit XAVERIUS, vide ut & ipse lux sis.

Hæc semper, & ubique pura, vide ut & tu semper, & ubique sis purus: & verò quidni sis? Certè *ubicumque Virgo est, Dei templum est, nec lupanaria infamant castitatem; sed castitas etiam loci abolet infamiam*, ut suprà ex D. Ambrosio dixisse me memini. Quod si ubicumque Virgo est, Dei templum est, profectò & ubique pura, ubique casta, ubique innoxia, uti & ipsa lux, quæ etiam est *impassiva*, nec mirum, quia ut disertè Amphilochius. Lib. 2. de Virg.

Virginitas cùm Angelis simul consita, supernarum virtutum particeps, incorporearum naturarum comes, utque mundum vincat, conculcet, appetitus refrænet, doloris sit expers, atque à gemitibus immunis.

Ecce ut *impassiva* Virginitas; sed etiam est *communicativa, suique diffusiva*; Duo sunt inquit Sapiens quæ latere non possunt, *Zelus & amor*, nec mirum, quia tam hic, quàm ille, ignis & lux est: quis autem celaverit ignem? quis & lucem?

Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, & vestimenta non ardent? inquiebat Sapiens: nemo certè, nemo unus omnium abscondere ignem potest, nemo & lucem, hoc est Zelum, amoremque proximi: in hunc ut effundat se, est necesse, uti & lux assolet. Ubi autem sic sese effuderit, tum erit ut lux ipsa, etiam *generativa*, multos enim filios in Christo gignet, multos gratiæ pariet, & vitæ spiritali: ubi autem sic pepererit, tum erit eisdem quasi lux *confortativa*, Proverb. c. 6. v. 27.

confortabit,

confortabit, ſolabitur, animabit in adverſis, in ægritudine, in periculis, aliisque vitæ hujus afflictationibus, atque ærumnis.

Quod ſi peccati cœno mergi contigerit, ſi ejuſdem noxæ luto malè deformari; etiam purgabit, & priſtino gratiæ nitori reddet, ubi porro ei reddiderit, reddet & cœlo, gloriæque ſempiternæ, in quâ etiam & ipſe cum XAVERIO lux eris, quæ lucet, lucebitque in omnem retrò æternitatem.

IN

IN FESTO SANCTI NICOLAI PONTIFICIS.

OELUM triennio toto cùm clausisset Elias, sic ut ne pluviæ gutta in terram incidisset, fame jam increscente, illius tandem misertus: Primùm ascendit in verticem Carmeli ad Deum supplex orator venturus, concidens enim *pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua*, tum dixit ad puerum suum: *Aspice, & respice contra mare.* Ascendit & curiosiùs contemplatus ait: *Non est quicquam.* Cui rursum Elias: *Revertere septem vicibus.* Paruit ille, & in septimâ vice. *Ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendebat de mari.* Fuit illa nubecula indicium aperti jam cœli, & imminentis pluviæ, quæ mox defluxit toto æthere, terrasque imbuit, ac fœcundavit: 3. Reg. c. 18. v. 43.

Ecce enim cœli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluvia grandis. Et hæc ad litteram: ad mores pauca, pro quibus ritè formandis, sit vers. 45.

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari.* Lib. 3. Reg. c. 18. v. 44.

Quæ sit illa nubecula parva? quódve vestigium hominis?

Serm. 1. de S. Nicolao sub finem.

DOCTOR SERAPHICUS hæc Scripturæ verba ad mores traducit, & illustria magnarum virtutum decora, quæ in S. NICOLAO magno Pontifice eluxerunt: per *nubeculam* enim, quæ aquam terris infundit, intelligi potest, inquit, insignis Divi NICOLAI in omnes beneficentia. Per *nubeculam parvam* ejus humilitas designari. Per hoc autem; quod *ascendit de mari*, ejus notari caritas, quæ sese vel maximè expandit, atque effundit in mari tribulationis. Denique per *vestigium hominis*, id est Christi, (qui antonomasticè dicitur, & est homo) perfecta ejusdem imitatio exprimitur.

Et hæc sunt illustrium virtutum documenta, quæ colligit, & publico donat D. *Bonaventura*. hausta ex hoc Scripturæ loco, & aptata gestis D. NICOLAI Pontificis sanctissimi, quæ ego more meo fusiùs explicabo.

§. PRI-

§. PRIMUS.

Nubecula symbolum cælestis in D. Nicolaum *beneficentiæ.*

FUIT, eritque omne in ævum nubecula symbolum divinæ beneficentiæ, nam & solem arcet, & æstus ejus temperat, atque ardores, & terris arentibus aquas effundit, quæ & sterilitatem arceant, & fructus donent uberrimos.

Quod agris, hiantique solo nubecula: hoc D. NICOLAO cælestis beneficentia, ea sese explicuit in indole, & anima, quam sortitus est quàm optimam, & jam inde ab infantiâ monstratum voluit, non sine prodigio quod proderet quis, quantusve futurus esset adulta jam ætate, qui is erat ab ipsis propè cunis; à quibus sibi solemne quoddam, certumque jejunium indixit: cùm enim diebus aliis matris ubera frequentiùs (ut infantes solent) exugeret, quartâ tamen, & sextâ feriâ ad vesperam usque abstinebat, & tum, nonnisi semel ad ubera veniebat, contentus modico lacte, quod epotabat, & quo corpusculum sustentabat. Surius in ejus vita 6. Decemb.

Quæ sanè abstinentia, jejuniique in ea ætatula ratio non potest adscribi naturæ; sed gratiæ, & divinæ in eum Infantem beneficentiæ; quæ tum in illum illabebatur, ut in terram solet effusa nubes. A quâ hic primus exivit ab illâ animulâ fructus, jejunii scilicet, atque abstinentiæ salutaris, qui ruborem injicere debet adultis, & maturâ jam ætate viris, qui toti gulæ serviunt, & ventri, infami profectò

ſervitute, & quæ à magnis mentibus & cœli, Deique filiis degenerat, ut enim aureè D. Chryſologus.

Serm. 163. *Degener nimis animus, mens tota ſervilis eſt, quæ coquorum afflatus, ſquallores coquinæ, heſterno horrore fœtentia perquirit obſonia, cui jugiter regius deſervit, atque adjacet apparatus.*

Non ſic præcelſis mentibus & cælo natis; non ſic NICOLAO, à quo etiam infante diſcant viri, diſcant adulti, diſcat omnis ætas quæ abſtinentiæ habenda ratio maximè cùm ad eam imponendam, Eccleſiæ, ſeu providæ matris, authoritas, ac præceptum acceſſerit.

Sed ne longiùs, abeamus è terrâ, & rurſum imminentem D. NICOLAO nubeculam contemplemur; ea in infante, materni lactis ſitim, atque ardorem, ſi non extinxit: at certè temperavit: ſpectemus quomodo in adulta ætate, ipſoque adoleſcentiæ æſtu, etiam libidinis ignes, atque incendia reſtinxerit.

Ut porrò reſtingueret, etiam minimas ab illa ſcintillas excuſſit, hæ ſubinde per oculos, ceu quoſdam animi cuniculos, intrare ſolent, aliàs per verba, & familiaria colloquia; ab his, & illis, ſibi quàm maximè cavit D. NICOLAUS, hinc oculis legem ponere, & cum Jobo fœdus inire, ut Surius ſupra. *ne cogitarent quidem de virgine*; hinc omnia cum mulieribus colloquia declinare, ratus ab illis multas ad aures, imò & ad animam elabi imagines parum pudicas, quas ut declinaret, & formas oculorum illices declinavit, & mulierum colloquia; nec ea admiſit unquam, niſi cùm neceſſitas impulit: quod utinam hoc quo vivimus ævo uſurparent omnes, audirentque præclarū illud D. *Baſilii* monitum:

censebat

censebat ille, primùm non adeundas mulieres nisi gravissimâ de causâ, aut necessitate: tum addebat & illud. *Vbi nos etiam ipsa necessitas ad id adegerit ab ipsis non secus ab igne cavere, adeo ut quàm ocissimè nullâ morâ ab istis nos extricemus.* Constit. Monast. c. 4.

Et hoc magni Præsulis pro muliere visitandâ documentum, aliud accipe pro ejusdem aspectu vitando, & hoc ipso D. *Virginis Mariæ* ad clientem suum, oraculo; Erat hic *Alphonsus Rodriguez* è Societate nostrâ coadjutor. hic cùm patri per urbem eunti socius fuisset casu sublatis in altum oculis fœminam viderat, & quidem invitus: hanc culpam qualem qualem dùm ad examen, & conscientiæ forum revocat, apparet illi Dei Mater, & hæc tria illi in aurem & animum immittit monita.

Quando incedis per viam, non attollas magis oculos quàm sit necesse ad videndum ubi pedes figas: ad neutrum latus convertas oculos, neç caput attollas: sicut hodie fecisti, quando vidisti mulierem. Romæ in M. S. l. 1. c. 18.

Hactenus Augusta cœli, terræque Domina; quâ duce, & magistra nec attolli debet oculus, nec ad latus converti, nec caput erigi, ne fortè sic temerè elatum in fœminæ vultum incidat, quod & periculosum est, & alienum ab eo, quem exigit animi corporisque nitore; quod & intelligi velim, traducique etiam ad masculorum ora, vultusque liberaliores, quia ut disertè *Tertullianus*:

Decor omnis naturâ suâ libidinis invitator est: ne porro sit, audiendus etiam hic D. *Hieronymus*, severus quidem: sed tamen æquus morum censor: sic ille, *semel species formæ cordi per oculos alligata vix magni luctaminis manu solvitur.* Lib. de Cult. fœm. c. 1.

In cap. 3. Thren. *Intueri ergo non debet quod non debet concupiſci: ut munda mens in cogitatione ſervetur, deprimendi ſunt oculi quaſi quidam raptores ad culpam.*

Et ita depreſſit S. NICOLAUS, ad quem redeo, ut impendentem: imo & illum quaſi cingentem divinæ beneficentiæ nubeculam intueat: ea vel maximè ſeſe effudit in ejus ad Epiſcopatum vocatione; quæ prodigio non caruit. Nimirum eſt ille ludus æternæ, ac cæleſtis providentiæ, ut quos elegerit etiam miraculo deligat.

Natus aliquando in Britannia *Cadocus* Gundlei Regis filius, quo cōcepto ſingulis noctibus in quatuor domûs angulis viſæ quatuor lampades igneo fulgore conſpicuæ; & quo deinde nato cellaria lacte & melle plena inventa ſunt in ſymbolum piæ liberalitatis, & eleëmoſynarum, in quas deinde effuſus vir Dei. & hoc primum prodigium. aliud accipe de ejus ad Infulas vocatione.

Bolland. in ejus vit. c. 3. 24. Jan. Apparuit Angelus, & hæc illi de cœlo. E Britanniâ Beneventum eundum eſt tibi, ideoque cras ad locum concionibus tuis celebrem perges, ibi te ſubitò circumcinget nubes lucida, atque operiet, tum ad inſtar aërei currus Beneventum transvehet; paruit ille, ad locum deſignatum venit & mox nube cinctus, eâque veluti cœleſti rhedâ Beneventum tranſportatus. Fortè tùm ibi ſepeliebatur Abbas recens vitâ functus, cùm in Monachorum coronâ & nube deſcendens apparuit S. *Cadocus*, & in Abbatem mox electus, ac deinde in Beneventanum Epiſcopum aſcitus, amabili divinæ Provideutiæ ludo, & nubeculâ quaſi cæleſtis beneficentiæ ſymbolo, à qua ſcilicet effluunt Infulæ, ceu cœli dona, ceu Dei munera.

munera. Quibus etiam ornatus D. NICOLAUS eodem nubeculæ, id est divinæ Providentiæ, beneficio.

Vacabat Myrensis Episcopatus, cui de Præsule subrogando dum habentur comitia; & Cleri suffragia, & populi vota non consentiebant. Inde ad superos itum, & solemnes ad Deum preces, quibus dum vacatur impensiùs; hæc eorum uni mens cœlitùs injecta, ut is eligeretur in Episcopum, qui primus die insequenti ad templum venisset, NICOLAUS nomine. Placuit oraculum, placuit & objecta cœlo favente visio: cui dum paretur, adest statâ horâ NICOLAUS, templi adyta subit, & velut à Deo jam designatus Episcopus acclamatur. Is enim cui data divinitus ea revelatio, vigil cùm staret in vestibulo, adventantem vidit peregrinum, ex quo quæsivit ecquis esset? & quo nomine? Cui ille candidiùs. *Nicolaus peccator.* hoc verbulo indicasse fuit satis, extemplò ducitur ad Episcopos, ad Clerum universum, inde in mediam templi aream, & communibus suffragiis, festivaque populi acclamatione in Myrensis Ecclesiæ Præsulem adsciscitur. Surius supra.

Crederes è nube lapsum esse Episcopum: & certè elapsus erat è nube cælestis beneficentiæ, quam aperuerat oratio, fusæque ad Deum preces. Ab his NICOLAUS, magnus Ecclesiæ Præsul, & parva nubecula: nubecula quidem, à profusâ in egenos beneficentiâ (ut infra videbimus) parva autem ab humili de se sensu, voceque, ut qui suo calculo non audiat, nisi abjectum illud, ac vile. *Nicolaus peccator.* Ita nimirum sibi parvus est, qui Deo magnus.

§. SECUN-

§. SECUNDUS.

Nubecula symbolum effusæ beneficentiæ D. Nicolai *in egenos & afflictos.*

VT nubes ſymbolum fuit largioris beneficentiæ in alicujus opis indigos : ſic & ſymbolum ſanctarum mentium, quæ ea virtute claruerunt.

Ita fuit B. *Agathæ* in omnes beneficæ, ac liberalis, ſupra cujus altare viſa eſt incumbere nubes, adeo denſa, ut illius conſpectum omnibus eriperet: futura utique ſignum illius in afflictos miſerationis, ac liberalitatis.

Bollandus v. Febr. tom. 1. §. 1

Ita etiam fuit *Ioannæ Valeſiæ*, Franciæ Reginæ dum viveret in egenos profuſæ, à cujus obitu ſupra templum monialium, in quo jacebat corpus exanime, domicilium magnæ mentis, conſpecta eſt nubecula candida, & mirè conſpicua; index illius in miſellos mortales beneficentiæ.

4. Febr. in ejus vita c. 4.

Quod illis, aliiſque cœlo annuente datum eſt ſymbolum, hoc & D. NICOLAO dari potuit; aptariq́ue etiam illud, quod pro themate aſſumpſimus. *Ecce nubecula*, tota gravis ab aquis inſignis munificentiæ, tota candida à niveo mentis candore, tota conſpicua à luce bonorum operum; inter quæ eminere viſa eſt ſacra in egenos liberalitas; cujus ſymbolum aliud propono, & quidem D. NICOLAO proprium, ac ſingulare, de quo Eccleſiaſticus, ceu monitor opportunus, *Omni tempore ſint veſtimenta tua candida & oleum de capite tuo non deficiat*; veſtimenta erunt candida, ſi animus à virtute, quæ illi veſtis eſt, ſit candidus totus;

Cap. 9. v. 8.

oleum

oleum de capite tuo non deficiet, si nunquam deficiat miseratio; cujus illud est symbolum.

Hoc Ecclesiastici seu oraculum, seu etiam præceptum audiit in omni vita D. NICOLAUS; imò & à morte audire visus, nihil enim illi solemne magis quàm in egenos afflictosque miseratio, quam adinstar olei effudit in pauperum capita, & vivus & mortuus; ut verè ex illis esset de quibus olim Propheta Regius; *ut exhilaret faciem ejus in Oleo*; Ps.103. v.15. vidisses enim ei exhilarari faciem, explicari vultum: imò & animum in oleo miserationis, & profusæ in indigos liberalitatis.

Nimirum Iustis hæc una lætitiæ gaudiique seges est, afflictis atque indigentibus subvenire, nec mirum, quia ut annotat D. Hieronymus, *Exhilaratur oleo misericordiæ* In illud Ps. *facies coram Deo.*

Rectè *coram Deo*, non coram hominibus; quia justis id commendatum vel maximè, ut eleëmosynas suas faciant Deo uno teste, & sine arbitris: Audiunt enim & observant illud Ecclesiastici: *Conclude eleëmosynam in sinu pauperis.* Cap. 9. v. 15. vel ut habet alia versio; *In corde pauperis.*

Qui thesaurum suum vult esse in tuto, illum abscondit in parte ædium aliis incognita atque impervia, ut omnium manus, imò & oculos fugiat. Eleëmosyna thesaurus est, & quidem ingens, quem sapiens abscondi vult, non solùm in sinu pauperis; sed & in corde, quod nulli pervium. Et ita conclusit, ita abscondit D. NICOLAUS. juvat illius meminisse.

Nobilis unus aliquis, è pinguiore fortuna ad extremam

propè egeſtatem redactus, tres filias (quæ illi eſſe debuerant in amoribus, primiſque curis) proſtituere decreverat, ut infami illo, & meretricio quæſtu, & ſibi & patri conſulerent, ac rei familiaris anguſtias explicarent. Id cælo indice ſubintellexit Nicolaus, & nocte intempeſta pro foribus tranſiens, per feneſtram, quæ fortè patebat, tantum injecit aûri, quantum ſufficeret primæ in matrimonium collocandæ, quod & illicò factum eſt quàm optimè. Id ubi advertit vir Dei, rurſum in rem illam intentus, nocte concubia pertranſiens per eandem feneſtram, & alium auri cumulum injecit, qui eſſet ſatis ut ſecundæ de opportuno connubio provideri poſſet; quod ubi factum, vir ille nobilis, inſcius, quis & qualis eſſet inſignis ille familiæ ſuæ benefactor, invigilare cœpit, ut eum etiam nolentem, etiam fugientem deprehenderet, quod & accidit.

Cùm enim nocte alia, eaque perobſcura ſimilem auri maſſam pro tertia filia nubili immiſiſſet, erupit illicò è domo ſua hoſpes, & fugitantem ſecutus apprehendit, atque ad illius genua accidens, & adjutorem, & ſervatorem ſuum acclamare cœpit, niſi enim adfuiſſes, inquit, & filiabus ſuus periſſet honos, ſuusque pudor; & mihi vita, ſalusque æterna, fortè concidiſſet, unoque caſu tres virgines, miſellæ animulæ, cum parente periiſſent.

Hæc ille abjectus ad pedes, iisque adhærens vel maximè. Spectaſti, *Benevole Lector*, illuſtrem D. Nicolai munificentiam, ſpecta & inſignem in illo animi demiſſionem; rogare enim cœpit, & per quidquid in terris, quidquid in cœlis ſanctum erat, obteſtari, ne cui dum viveret id aperiret.

aperiret. ne publico daret, eam qualem qualem in ſe, filiasque liberalitatem, adeò in animum altè admiſerat illud Christi.

Te faciente eleëmoſynam neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. Adeo nimirum in occulto ea fieri debet, ut ſi ſiniſtra manus eſſet oculata, ab ea ſibi cavere deberet dextra; ne in ſiniſtræ oculos veniret eleëmoſyna, quam dextra ſpargit, & fundit. Matth. 6. v. 3.

Et hæc cautela eleëmoſynæ eſt pro coronide; imò & corona. *D. Ioanni Eleëmoſynario* apparuit aliquando eleëmoſyna, amabili Virginis ſpecie, ramis olivarum probè coronata. Quâ enim potiùs? Eleëmoſyna virgo, ut ſit, oportet: erit autem virgo, ſi à vanâ gloriâ, atque oſtentatione minimè fuerit deflorata, ſi minimè vitiata à pravâ intentione: verbo uno, ſi occulta, & quaſi in abſcondito; ut virgo ſolet, quæ amat abſcondi, & fugit videri: & talis fuit D. NICOLAI Eleëmoſyna: virgo fuit, talis & *D. Ioannis*, cui ab eleëmoſyna, nomen *Eleëmoſynarii*. Ut & tua talis ſit, *Amice Lector*, paulò fuſiùs oculis, animoque tuo ſubjiciam oblatam aliquando huic ſpeciem, habitaque hinc & inde ſacratiora colloquia. Bollandus in ejus vita.

Erat Ioannes in Cypro Inſula, annorum non amplius quindecim, cùm dormienti in amœnâ ſomni imagine apparuit puella, ſpecie, luceque ſupra ſolem, quæ ſtetit ad lectuli caput & latus dormientis leviter pulſans, excitavit à ſomno; à quo ſibi, vigiliæque redditus *Ioannes*, puellam ex vero exiſtimans, primùm ſigno Crucis munivit frontē, tum petiit ecquæ illa? quorſum? & unde? & cur auſa

dormientis arcanum ſubire? propiorque fieri lectulo? Cui illa, ne metue. Ego prima ſum, & princeps Regis Æterni filia, ego cœli hæres ſum, & Cœli hæredes meos alumnos facio; ſi ex iis ſis, ſecurus venies in oculos, conſpectumque ſupremi Iudicis, atque Imperatoris. Dixit & evanuit. Ego verò, inquiebat Ioannes, intellexi miſericordiam eſſe, & in egenos liberalem eleëmoſynam, cui proinde data corona ex virentis olivæ foliis, ſymbolo utique miſerationis.

Et hæc ſunt, quæ à propoſita ſibi virginis illius ſpecie hauſit D. *Ioannes Eleëmoſynarius* & quæ ipſe haurias velim in eleëmoſynas, uti & ille pronus, ac profuſus; ut porrò ſis, recurro ad D. NICOLAUM, cujus in afflictos amabilem providentiam, curamque loquetur omnis ætas: & certè quidni loquatur cùm ea Dei imitatorem fecerit & alterum

a Strom. propè in terris Deum. *Revera* enim *imago Dei eſt benefaciens homo*, ut ſcitè *Clemens Alexandrinus*. Quid dico imago Dei? Deum ipſum dicere debui, & verò ante me dixit D. *Gregorius Nazianzenus*, qui inde nobis facere voluit animos ad benefaciendum: illum audiamus. Sic inquit ſacer orator.

Orat. 17. *Licet tibi nullo labore Deum fieri, noli Divinitatis conſequendæ abjicere occaſionem.* Hæc ubi dixit, tum exponit quæ ſit illa occaſio; & ait:

Orat. 16. *Fac calamitoſo ſis Deus, Dei miſericordiam imitando.* & ita imitatus eſt D. NICOLAUS calamitoſo factus quaſi Deus.

Lubet illius meminiſſe temporis. *Ablavius* Conſtantini Imperatoris à Prætorio Præfectus, tres militiæ tribunos in vincula

vincula conjecerat: Imò & mortis in eos sententiam ab Imperatore extorserat per summam injuriam, summumque nefas. Verùm quid agas? ubi malo dolo, ubi vi res agitur; cessat ratio, cessant consilia; humana quidem; at non sic divina. Ad hæc recurrere visum est, cùm illa jam defecissent.

Ita recurrit è Tribunis illis unus aliquis, memor ille D. NICOLAI, Myrensis Episcopi, ejusque in afflictos beneficentiæ, quæ & insontes aliàs liberarat; eum quà precibus, quà votis, absentem licèt compellare, atque in auxilium advocare contendit; nec irrita vota, nec vanæ preces: Has enim, loco licèt quàm longissimè dissitus, audivit D. NICOLAUS, & mox Imperatori sese etiam in somnis stitit, futurus Innocentibus patrocinio sanè opportuno, dùm sic pro illis. Surge Imperator, & quidem citò, & tres illos exercitus tui tribunos qui carcere iniquè tenentur, libera, libera & morte, ad quam per injuriam calumniamque damnasti; nî feceris, grande tibi imminet malum, bellum imminet, atque excidium.

Excitari se sensit Imperator, & astupuit seu viri vultus, seu liberas illas voces, seu etiam atroces minas; quas dum attendit, horretque. Ecquis, inquit, es tu, qui regiam intempestâ nocte ingrederis? qui voces illas jacis, & minas? Cui vir Dei. Ego NICOLAUS Myrensium Episcopus. His è somno stratoque excitus Imperator, assurgit, reos ad se evocat, audit, causam cognoscit, absolvit, & innocentes pronuntiat, jubetque adire NICOLAUM Myrensium Præsulem, Patronum ac liberatorem, cui renuntient fecisse

se quod jusserat, abstineret proinde minis, & Ecclesiæ suæ sacratiora munera admitteret, velut obstricti sibi Imperatoris anathemata. Ea autem fuere, Evangelium aureum, vas insuper aliud auro, gemmisque dives, atque illustre; & duo præterea cereoli aurei, sacris Altaribus oblata donaria; quibus acceptis, abeunt illi, tonsâ comâ, & animo supplici gratias acturi liberatori suo, atque defensori.

Vidisti Nicolaum à carcere, à vinculis, à ferro, ipsaque morte vindicem, excipe etiam ventorum ac procellarum, iratique maris veluti dominum; excipe, inquam, ac demirare; dicque illi, quod aliquando Christo Servatori suo attonita turba. *Quis est hic quia venti & mare obediunt ei?*

Iactabantur fœdâ tempestate nautæ, & jam in oculis erat infame naufragium; tumultuantibus enim ventis, elatisque in immensum fluctibus, defecerat ars nautica; at non spes, & concepta in D. Nicolaum fiducia; ad hanc, tanquam ad sacram anchoram confugiunt illi; opemque implorant jam Oceano undisque hauriendi. Nec verò defuit pius Præsul absens licèt corpore, non tamen animo, atque auxilio: visus enim ab omnibus in navim insilire, tum auditus dicere: *Ecce me, vocastis me, ne metuite: adsum, quippe auxilio vobis futurus ac præsidio.* dixit & clavum mox tenuit rexitque fluctuantem navem; tum etiam mare increpans damnansque, fluctus sedavit, & ventos. *Quis est hic quia venti & mare obediunt ei?* Christus alter est, & servator alter; alter & Deus. non naturâ, sed imitatione, per quem scilicet divina ad miseros mortales beneficia derivantur. Et hæc sunt quæ & suspicit, & altè prædicat S. *Leo* Pont. maximus

maximus qui sic ad ejusmodi in afflictione liberatores, atque defensores.

In aliorum indigentia materia vobis data est divinæ bonitatis imitandæ, ut per vos etiam in alios beneficia transirent divina. Serm. 6. de collectis.

Ita transierunt ad captivos, ad naufragos D. NICOLAI beneficia; imò quod mireris etiam ad mortuos; è multis unius meminit D. *Bonaventura*, quod ut novum, atque insolens: sic & stupendum magis, atque laudibus omnibus efferendum.

Athenas studiorum ergo tendebant adolescentes duo, iique nobiles, prædivites, ac benè nummati, qui D. NICOLAI famâ permoti, eum prius adire statuerant salutationis, & officii causa; tum etiam precum, & orationum illius suffragia petituri: Myram igitur advenerant. sed, ô malum ingens, avaritia, aurique insana cupido! hac certè victus eorum hospes, ut auro potiretur & nummis, eos fœdè mactavit, & porcorum instar in frusta concisos, etiam eorum carnes in vase salierat. Serm. 1. de S. Nicolao.

Audax, & insolens facinus, & à sæculis inauditum, de quo à bono genio monitus pius Præsul, ad hospitis ædes advenit, eum admissi sceleris commonuit, arguit, damnavitque: tum ad vas, in quo malè salita jacebant fœdè truncata corpora, propius accessit, ac denique vitæ reddidit, & huic luci; non sine hospitis stupore & miraculo beneficentiæ, quam in reliquâ vitâ prædicarunt, laudaruntque illi adolescentes; prædicabit, laudabitque posteritas omnis, quæ in eo prodigio participatam quasi Dei potestatem in

D. NICO-

D. NICOLAO suspiciet, & simul commendabit beneficentiam, quæ etiam post fata se prodet, atque explicabit.

Verùm enimverò de D. NICOLAO illud Ecclesiastici: *Oleum de capite tuo non deficiat.* & sanè non deficit ne quidem à morte; à quâ tamen humana deficiunt omnia. deficit aurum, deficiunt gazæ opulentiores etiam Regum, etiam Cæsarum, qui etsi in vitâ fecissent subditis quàm optimè, à morte tamen desinunt benefacere. At non sic D. NICOLAUS, cujus beneficentiæ metam ponere non potuit ipsa mors, etsi aliorum omnium ipsa sit meta.

Surius supra. Appello sepulchri fidem, piosque cineres, sacrasque corporis illius exuvias, è quibus manat oleum; quasi fons perennis beneficentiæ illius Divi in egenos afflictosque mortales, qui è prodigioso illo D. NICOLAI oleo, & corporibus & animis curandis remedia quærunt opportuna: non sine illustri tantæ miserationis prodigio, quod & in aliis proditum voluere superi.

Bollandus in ejus vita 3. Jan. Ad Sanctæ *Genovefæ* virginis sepulchrum visebatur olim lampas, quæ oleo salutifero adinstar fontis scaturiebat.

2. Jan. Ad puteum in quem injecta corpora *Martyrum Placentinorum* exiliebat fons olei mirè salubris, qui tamen ob insolentem hominum avaritiam fluere tandem aliquando desiit.

7. Jan. Ad sepulchrum S. *Tillonis* Monachi manabat etiam fons olei miseris mortalibus medicus & salubris.

20. Jan. Denique (ne omnia ejusdem generis miracula consecter) è sepulchro S. *Euthymii* Abbatis effluebat etiam oleum, quo è corporibus depulsæ sæpiùs ægritudines. At hoc

hoc oleum: uti & alia ejusdem beneficentiæ prodigia, quæ plerumque oleo notare Deus voluit, tandem exaruerunt, desieruntque vel hominum vitio, & ingratitudine, vel divina sic ordinante providentia.

Verùm D. NICOLAI oleum duravit ad sæcula, duratque etiam hoc quo vivimus ævo, durabitque uti speramus in ævum omne; & hoc quia durat, durabitque pia D. NICOLAI in genus humanum beneficentia, quâ dum frueris, *Amice Lector*, simul etiam audire te velim, atque sequi illud Ecclesiastici: *Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.* Cap. 9.

Ne crede sapienti curam esse de vestimentis illis, quæ corpus obtegunt, & molem carneam ornant; ea in oculis non habet: sed alia prorsus, quæ animo exornando deserviunt, ut sunt virtutes, ex vero animæ vestes. has candidas esse vult, à niveo candore mentis, ab innocentiâ morum, ab insigni castimonia: his ubi animum vestieris, his ubi te ipse ornaris, tum ad proximum curandum elabere, in illum effunde oleum, oleum dico misericordiæ.

Hoc si in egenos effuderis, & ipse à Deo misericordiam consequêris. *Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur*, à Deo scilicet misericordiæ parente, ac remuneratore; de quo sic magnificè Emissenus, agês de oratione & eleëmosyna; *Illa*, inquit, *audientiam Iudicis deprecatur, hæc gratiam promeretur: illa ostium pulsat, hæc aperit: illa supplicat, sed ista supplicantem commendat:* & ita quidem ut condemnari, ut damnari non sinat, Augustinum audi. Matth. Ser. 1. de init. Quadrag.

Ante fores gehennæ stat misericordia, & nullum miseri- 50. hom. hom. 39.

cordem permittit in carcerem illum mitti. Ad ipsas terrestris Paradisi portas constituit olim vindex scelerum Deus Cherubim, qui illas custodiret, arceretque omnes etiam flammeo gladio. Et hoc ingens peccati supplicium. At modò è converso ad inferni Ianuam misericordiam constituit, quæ ingressum impediat misericordi, & quæ (ut ita loquar) ipsi divinæ Iustitiæ impedimento sit, ne in pauperes misericordem eò aliquando demittat.

Et hoc tibi stimulo esse debet ad eam, de quâ agitur, in egenos misericordiam, quod illa pro te perorante, *in die mala liberabit te Dominus*, hoc est interprete D. Chrysolo-
Serm. 14. go, *In die mala illi liberator assistet, qui à malis pauperem liberarit, in angustiis illum Deus clamantem audiet, qui pauperem cùm clamaret audivit, non videbit diem malum, qui diem Iudicii sine advocatione pauperis non intraverit: sine causa enim accusant peccata quem pauper excusat, excusari autem non potest, quem fames pauperis accusarit.* Quomodo enim excusetur quem accusat ipsa miseratio, quæ una excusare debuerat: ab hac excusari si voles in extremo, & decretorio illo die, iterum moneo, MI LECTOR, *oleum de capite tuo non deficiat:* sic nec deficiet divina in caput tuum miseratio. Quî enim deficeret, quæ Christum Judicem quasi constrictum tenet atque obligatum?

Bollandus tom. 2. Feb. die 13. in ejus vita c. 3. B. *Iordanus*, Prædicatorum olim Magister Generalis, cingulum, quod unum ferè supererat, pauperi eleëmosynâ petenti dederat, moxque templum ingressus, atque ante Crucifixi simulacrum de more orans, advertit Crucifixum suomet cingulo cinctum esse: utique quia eleëmosynam

pauperi

pauperi factam, sibi etiam factam probabat Christus, atque eâ se quodammodo teneri atque constringi nos edocebat.

§. TERTIUS.

Vestigium hominis, est Dei hominis, sive Christi imitatio.

E vestigio dignoscitur animal; sit leo, taurus, cervus, lupus, ovis; sic ex perfectâ Christi imitatione, tanquam è vestigio agnoscitur Christianus. Et ita agnitus D. NICOLAUS quasi vestigium Christi, quem sic ad hunc loquentem inducit Seraphicus Doctor. Serm. 1.

Præcedat Dominus meus ante servum, & ego sequar paulatim vestigia ejus. Gen. c. 33.

Primum Christi vestigium, *humilitatis* fuit. *humiliavit enim se formam servi accipiens.* Huic insistendum sibi duxit D. NICOLAUS, cùm & sibi nomen fecit *peccatoris*, & Episcopatum quantum potuit, recusavit. Ad Philip. 2.

Secundum fuit *pietatis vestigium.* Induerat enim Christus viscera pientissimi & indulgentissimi patris, ea prodidit in muliere in adulterio deprehensâ, quam nec accusatam, nec damnatam voluit. Ea in filio prodigo, quem redeuntem paternè excepit. Ea in servo, cui condonavit debitum decem millium talentorum.

Hoc Christi vestigium secutus D. NICOLAUS cùm & patrimonium amplissimum in egenos distribuit, & afflictis subvenit, & captivos, mortique jam adjudicatos liberavit.

liberavit. Non ſic hodie è Chriſtianis plerique, in quos cadere poteſt illud Davidis:

Pſal 9. *Inſidiantur quaſi leo in ſpelunca ſua ut rapiant pauperem.* In hoc certè uno etiam impii, atque immites.

Tertium Chriſti veſtigium fuit *charitatis.* Huic dum ſe inclinavit Deus, *homo factus eſt*, captus, ligatus, cæſus, illuſus, Cruci affixus, lancea transfixus, ut aperto jam ac patenti pectore, pateret peccatori cor Dei hominis, id eſt effuſa in eum charitas; in corde ceu amoris officina, excuſa atque excocta.

Huic Salvatoris ſui veſtigio inſtitit D. NICOLAUS, cujus ſcilicet amore, & mundum valere juſſit, & opulento patrimonio ſe exuit, ut eo Chriſtum in paupere indueret. Et inſuper vincula, & carceres paſſus eſt ſub immani Lyciana perſecutione, paratus cum Apoſtolo *non ſolùm alligari; ſed & mori pro nomine Domini noſtri IESV Chriſti*, quod eximiæ charitatis fuit, & culmen amoris, quo totus in Deum exardeſcebat.

Act. 21.

Quartum veſtigium Chriſti Servatoris fuit *poteſtatis* in opere ſignorum, ac miraculorum. Et per hoc D. NICOLAUS ſibi viam fecit ad innumera, & ſtupenda quæ patravit miracula, quà terra, quà mari, quà cœlo, quà etiam in ipſis inferis, unde & mortuos eruit, ut proinde jure meritiſſimo ei accinat Eccleſia. *Deus qui Beatum* NICOLAUM *innumeris decoraſti miraculis.*

Ab his certè ita orbe toto celebris, ita nominatus, ut in illum quoque verti poſſit iſtud quod olim de Chriſto Iſaïas præſago ſpiritu.

Venient

Venient ad te, qui detrahebant tibi, & adorabunt vestigia pedum tuorum. Cap. 60.

Et ita Barrium ad S. NICOLAI cineres, magnæque mentis exuvias, ex omnibus propè mundi partibus adveniunt peregrini, & ſupplices ad illius ſepulchrum accidunt, adorantque (ut ita cum Iſaïa loquar) veſtigia pedum illius: tantus illi à miraculis honos, tantus amor à beneficiis, tanta à ſanctitate veneratio: in hanc ut venias, *mi Lector*, D. NICOLAI veſtigia lege, hoc eſt virtutes imitare, & quidem primò humilitatem, animique demiſſionem, qui ut hominibus, ut Angelis, ut ipſi Deo magnus ſit, at in ſe parvus eſt; ideoque de ſe & humiliter ſentit, & humiliùs loquitur.

Ita ſenſit, ita locutus eſt D. NICOLAUS, qui ut à vita, moribusque eſſet ſanctiſſimus, nihilominus ſe dixit peccatorem.

Ita etiam S. *Auxentius* Presbyter Archimandrita; qui miracula quæ patrabat & multa, & magna, Chriſto uni attribuebat, hiſce verbis: *Sanat vos Chriſtus; ego enim ſum homo peccator.* Bollandus 14. Febr. in ejus vita c. 2.

Ita denique (ne omnes perſequar) B. *Franciſcus Borgias*, è Duce Gandiæ, tertius Societatis IESU Generalis, qui litteris ſuis ſolitus illud ſubſcribere: *Franciſcus peccator.* Et eum teipſe dicas, *Amice Lector*, ex humilis animæ ſenſu, & ſic D: NICOLAI humilitatem imitaberis. Deinde & pietatem in eos, qui aut calumniam patiuntur, aut aliquod vitæ diſcrimen adeunt, dum eos & hoc, & illâ liberabis. In ejus vita.

Ita liberavit S. *Macarius* ſenior, Ægyptius. Is miſellum hominem, qui ad ſe confugerat & à calumnia exemit, & à

 morte.

morte. Accuſabatur hic velut homicidii reus, & eo nomine ad ſupplicium, ad furcam depoſcebatur. Quid hic *Macarius*? eduxit ad defuncti, ad occiſi hominis ſepulchrum, ſublatiſque in cœlum manibus & oculis, mortuum, ac ſepultum obteſtatus eſt, ut eloqueretur, an ab illo occiſus? Et ecce mirum dictu, audituque! E ſepulchro reſpondit mortuus; & ab illo minimè occiſum, ſe dixit.

In vitis Patrum.

Hîc omnes invaſit ſtupor, timorque, cui tibi aliquid datum eſt, tum rogatus *Macarius*, ut à mortuo expoſceret, Ecquis ergo homicida? renuit *Macarius*, & ait ſibi fuiſſe ſatis innocentem tueri, nocentem prodere nec velle, nec poſſe ex lege caritatis, ac pietatis. Hanc ubi fueris imitatus, tum ad eleëmoſynas, inſignemque in egenos profuſionem deſcendes; etiam, ſi opus ſit vendito, etiam benè diſſipato patrimonio.

Divitibus pleriſque (& fortè tibi, ***mi Lector***) auri pondus, argentique maſſa idolum eſt: ſed age S. ***Theodorum***, Ducem, & Martyrem præeuntem ſequere. Hic ab Imperatore Licinio Deos, & Deorum ſimulacra aurea & argentea ſuum in intimum conclave deferri petiit: & impetravit, ac deinde intempeſtæ noctis ſilentio confregit, atque in egenos diſtribuit: huic manus, illi pedes, alteri caput. Bonum omnino factum; quod in Diis tuis domeſticis, hoc eſt in auro, argentoque tuo, quod tibi pro idolo eſt, ô avare! imitari ſtude: neque inde tibi malè metue, neve crumenam illico nummis vacuandam autuma: eſt qui eam repleat Deus, ſi tu illam in pauperes alendos probè ſciveris exhaurire.

7. Febr. in ejus vita c. 2.

Ita

Ita replevit B. Guilielmi Zucchii, qui loculos in crumena cùm quotidie deferret, ut obviis daret quibusque pauperibus, nunquam tamen iis vacuari, nunquam exinaniri sensit, eam continuò replente Deo ter opt. ter max. Hinc Alexandriæ in *Liguria*, unde ortus vir Dei, in proverbium abiit, cùm ab aliquo, qui pluries eleëmosynam erogarat, rursus pecunia peteretur: pio, & liberali joco respondebatur illud. *Mene B. Guilielmi crumenam, quæ numquam exhauriatur, habere putas?* Sed longiùs abeo: redeo ad D. Præsulem, cujus memoria, & festiva dies hîc est in oculis, atque amoribus, & teipse, *mi Lector*, ad imitandam illius patientiam provoco, qui etsi in omnes esset beneficus, at maleficos in se habuit quamplurimos, unde & vincula, & carceres passus; ut & tu similia pati discas, memor Crucis & Christi, & Sanctorum, cui & ipse es affigendus.

x. Febr. in ejus vita.

Christum ardentiùs orabat B. *Margarita de Cortona*, cùm ecce Crux super eam visa, & auditus sic ad illam Christus: cùm enim ab eo petiisset. *Domine mi, crucifigar ego?* audiit illico. *Filia mea; tu eris crucifixa tribulationibus, & non in cruce.* Quod illi ad aurem Christus, hoc tibi ad animum. Non dabitur tibi configi ligneæ cruci, non ex illa pendere etiam Christi causa, & religionis, quod gloriosum esset: at dabitur crucifigi tribulationibus, persecutionibus, calumniis, aliisque id genus malis, quæ tibi erunt pro cruce, & in qua si vivas, si moriaris invictâ patientiâ, ac fortitudine; eris in terris quod *B. Margarita*, quod S. NICOLAUS, eris deinde ad extremum quod illi in cœlis, fœlix, ac beatus.

22. Febr. in ejus vita c. 5. num. 113.

IN

IN FESTO SANCTI THOMÆ APOSTOLI.

Surge, & veni Columba mea in foraminibus petræ; in cavernâ maceriæ. Cant. 2. v. 13. 14.

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ecquis ille qui ſic evocat: *Surge & veni*? quæ deinde Columba? quæ denique foramina petræ? quæ caverna maceriæ?

HIC mihi variæ injiciuntur quæſtiones, ſeu potiùs quæſtionis unius veluti partes quædam, & membra, è quibus hoc primum, ecquis ille qui his evocat; *Surge, & veni?*

Chriſtus eſt, animæ ſanctæ ſponſus.

ITA D. *Gregorius Nyſſenus*, qui ait à cæleſti Sponſo excitari ſponſam, id eſt animam, quæ fortè à peccato, ſeu ſomno

ſomno indormierat, excitari, inquam, hac vocula, *Surge:* ubi porro excitata ſic fuerit; tum audit blandum illud *veni*, hoc eſt in viam virtutis elabere, & ulteriùs progredere. *Oportet* enim, inquit idem S. Præſul, *ſemper ſurgere, & excitari, & per curſum appropinquando nunquam ceſſare.*

At cur, inquies, iteratæ illæ voces, *Surge, & veni.* Reſpondet D. *Bernardus*, eſſe amantis voces, & nimium quantum amantis. *Commendat*, inquit, *ſponſus multam dilectionem ſuam iterando amoris voces; Surge, & veni: Nam iteratio affectionis eſt expreſſio.* Diſcant hinc ſeduli animarum paſtores, non deſerere errabundas oves: diſcant pii animarum venatores, non abjicere fugaces cervos, & feras: diſcant boni animarum aucupes, etiam ſequi evolantes ex Arca, ceu Eccleſia, columbas, hoc eſt à fide aberrantes animas, diſcant, inquam, exemplo cæleſtis ſponſi, qui ſic ad timidam, fugientemque columbam, hoc eſt animam, hoc eſt Thomam: ad quem ſic internâ voce: *Surge, & veni*; ſurge à ſomno infidelitatis, cui profundùm indormîſti, & ad me veni, ad me redi, ceu Noëmum columba emiſſa quondam ex Arca; excipieris etiam à me, ut olim excepta eſt illa; excipieris amicâ manu, blandaque voce, & animo miſerente. Serm. 61. in Cant.

Hæc cæleſtis Sponſus ad ſponſam, hæc ad Thomam Chriſtus, Servator optimus. Non dixit quod in mundi cunis ille infelix *Caïn*, ad quem cùm diceret Dominus: *Vbi eſt Abel frater tuus*, reſpondit inſulsè, durè, mendaciter, impiè: *Num cuſtos fratris mei ſum ego?* Gen. c. 4. v. 9.

Non dixit quod deinde Principes Sacerdotum ad

Math. c. 27. v. 4. miserabilem Domini proditorem Iudam: *Quid ad nos, tu videris.*

Redierat hic ad se, & pœnitentiâ ductus retulerat triginta argenteos, venditi Domini pretium: imò & sic ad illos; *peccavi tradens sanguinem justum.*

Videri poterat illud esse pœnitentis animi, cui certè opitulari debuissent Sacerdotum Principes, ut potè animarum Pastores, ad quos harum salus etiam spectabát: at nihil eorum spectarunt, impii, atque immites; quin etiam addiderunt durum illud, & à salute pœnitentiâve, (de qua agebatur) absonum. *Quid ad nos? tu videris.*

Sic nempe loquuntur, sic agunt, non pastores ovium; sed lupi; non animarum curatores; sed desertores, in quos Serm. 84. sic aculeatâ oratione D. Chrysologus, *Vbi, ubi sunt, qui semel diabolica impulsione collapsos opprimunt, ne se erigant? qui languoribus curam, vulneribus crudeli spiritu subtrahunt negantque medicinam?*

Ubi illi, ubi sunt? non abeundum è Synagogâ; imò fortè nec de Ecclesia, in quâ nonnulli, si non voce, at re certè ipsa jactant etiam Iudaïcum illud ad peccatores pœnitentes? *Quid ad nos, tu videris.* Iactant, inquam, dum ad se Deumque revertentes peccatores curare negligunt, quasi ad eos nihil attineret.

Non sic ad suos Christus Salvator optimus, non sic ad incredulum infidelemque discipulum Magister pientissimus, sed potiùs blandum illud ac suave ad omnes: *Pax vobis*, dein & medicum istud ad THOMAM.

Joan. c. 20. v. 27. *Infer digitum tuum huc & vide manus meas, & affer*

manum

manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus; sed fidelis.

Ecce inquit D. Gregorius, *miro modo atque inæstimabili Redemptor noster, & incorruptibile post resurrectionem, & palpabile corpus exhibuit, ut monstrando incorruptibile invitaret ad præmium, & præbendo palpabile firmaret ad fidem.*

Et ita discipulum licèt incredulum invitavit, primùm ad fidem, dein ad præmium; & ita peccatores & à fide, Deoque devios illius exemplo invitare nos decet, si modò ii simus re, qui nomine, Animarum Pastores; sed ne longiùs. Institutum prosequamur videamusque, quæ sit illa Columba?

Columba sponsa Christi, id est anima à Deo electa.

NE me levitatis arguas, *Amice Lector*, ut qui *columbam* pro symbolo sponsæ Christi, ceu electæ ad ardua virtutum animæ, statui velim. Voluit ipse Cælestis spiritus, qui ambulat, imò qui evolat super pennas ventorum, super ætheris cælique vastissimos orbes. voluit, inquam, & columbam, mitem illam, atque innoxiam pro eodem symbolo, sacratioreque hieroglyphico posuit. Imò viros à virtute, à dignitate, à rebus clarè gestis, aliquando futuros illustres, eo signo notavit.

Diem suum obierat *Bucolus* Smyrnæ Episcopus, Præsul notæ virtutis, ac sanctitatis: dum ei successor quæritur, dubiaque vertitur alea: ecce tibi sortium arbiter ac moderator

Deus, cælesti prodigio dubium solvit, aleamque jaci in *Polycarpum* feliciter voluit, & hoc quidem à cælesti jam edoctos prodigio.

Fuit autem illud ejusmodi. Dum in templo, frequenti populo considet *Polycarpus*, visa circum illius caput columba cælesti lumine conspicua, indicium utique in Episcopum eligi debere *Polycarpum*, qui deinde & Præsul Smyrnensis Ecclesiæ fuit, & Christi causâ martyr invictus.

Boll. in ejus Vita 26. Jan. l. 5.

Ecce ut in eo symbolo futuris eventibus præludit amabilis Dei providentia: vis etiam ut in eodem aliis præludat? accipe ut in S. *Fabiano* Pontifice, dein Martyre.

E Petri sede fato non immaturo sublatus erat *Anterotes*, summus in ea Pontifex, cùm de alio ei subrogando agitantur consilia, habenturque comitia: in quibus, dubium omne diremit, discussitque cæleste prodigium, symbolumque objectum oculis.

Fuit illud *columba* subitò è sublimi devolans, & capiti *Fabiani* mox etiam insidens, signum utique illabentis in eum Spiritus sancti, cujus etiam instinctu secretiore commotus populus omnis qui astabat, commoti & proceres, Ecclesiæque Principes, uno ore, una voce *Fabianum* Pontificem proclamarunt, quem scilicet ipse Deus, *Columbæ* indicio, ceu muta voce, jam antè proclamarat.

Maneat ergò fixum illud, statumque etiam Cœlo judice; *columbam* symbolum esse electæ ad ardua mentis, adeoque & ipsius D. Thomæ in Apostolum, in Martyrem à Christo delecti: quo enim symbolo meliùs? quo aptiùs?

D. Thomas columba.

Est Columba mitis ingenii, & felle carens, estque imprimis

primis fœcunda: & is deinde esse debuit THOMAS, & inter malevolorum dicteria, petulantes jocos, insana ludibria mansuetus, ac mitis; & inter ipsa tormenta, crudelemque lanienam, etsi summa cum injuria conjunctam, felle tamen irâque vindice carens, ac denique fœcundus à spiritali ac numerosa sobole, quam per Evangelium Ecclesiæ Deoque genuit fertilitate magna, felicitate pari; fertilitatem ex eo cognosces, quòd emissus in Indiam, sterilem utique vineam; imò & aridam, atque emortuam, eam nihilominus fertilem reddiderit, ceu sedulus cultor vineam solet. Cujus argumento (veriùs præsagio) fuit illud, quod subjicio.

Edessæ urbe Syriæ, in quam S. Apostoli corpus est importatum Anno Domini CCXXXVI. uti refert Baronius, visitur illius sepulchrum ea frequentia populi, ac celebritate, quâ fere Romæ SS. Apostolorum Petri & Pauli, ut affirmat D. Chrysostomus; ad illud sicuti admiratione ac veneratione digna sunt plurima; tum illud vel maximè, quod tum in pervigilio festi illius, aurâ hyemali, ac rigidâ, post exactum pensum vesperarum illius diei, Episcopus aperta urna sepulchrali, aridum vitis palmitem inter manus Apostoli collocasset, postridie summo diluculo eundem, non virentem modò cum pampinis: sed & turgentem cum botris invenerit, ut assolet in ubere, maturaque vindemia. Ex his porro uvis tantum vini exprimi placuit, quantum sacrificio illius diei satis esset.

In Annal. 236.

Hom. 26. in ep. ad Hebræos.

Silvester Petra sancta Taumasiæ tom. 3. c. 15.

Et hoc annuente cœlo eò loci ac temporis extitit miraculum, ex quo ad propositum meum facit illud. Aridus

illc palmes qui ſacris D. Thomæ manibus, ceu fertili, fœcundoque ſolo implantatus, mox & viruit, & pampinos, uvasque extulit, indicat eam ubertatem, quam Indiæ, & Indis omnibus, ceu arido palmiti, dedit: dum iis & primam Chriſtianæ fidei radicem, & amœnam ſpei viriditatem, & amoris divini muſtum, vinumque fudit; de quo priuſquam (ut illi) Deo, cœloque litemus, redeamus ad D. Thomam, ceu columbam longè meliorem illâ Noëmi: hæc enim olivam retulit pacis indicem; illa verò turgentes uvas, vinumque mundo affudit: ſed vinum divini amoris, quod hauſerat è foraminibus petræ, è caverna maceriæ, de quâ etiam movebitur quæſtio, ecquæ ſit illa?

Petra Chriſtus: foramina petræ, manuum pedumq; hiantia vulnera: caverna maceriæ, apertum illi latus.

Inter columbas agreſtes & domeſticas hoc intereſt; quod hæ in columbariis nidum ſibi, quietemque ponant; illæ verò in foraminibus rupium, & cavernis maceriarum, id eſt ruderum, lapidum aggeſtorum, & murorum dirutorum commorentur. Quod columbis: hoc & mortalium animabus: ex his aliæ urbes amant, & domeſtica tecta, ibique ſedem quietis ſuæ conſtituunt; molles & delicatulæ animulæ: aliæ verò urbes fugiunt, averſantur populi frequentiam, & inſtar columbæ liberæ atque agreſtis ruri habitant, in ruinis ædium, & rupium latebris: exeunt à cognatione ſua, à patriis ſedibus, à vita molliore, &

ſolitudinem

ſolitudinem quærunt, amantque latere, durisque laboribus aſſueſcere, atque immori.

Et ita amavit D. THOMAS, qui adinſtar ſilveſtris columbæ latere voluit, atque abdi *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* At quæ, inquies, illa? *Iuſto Orgelitano*, caverna maceriæ eſt Scriptura ſacra, exempla meritaque Sanctorum, quæ ſunt veluti foramina petræ, in quibus ſecura conquieſcit anima.

Aponio, foramina petræ ſunt quatuor Evangelia, caverna maceriæ eſt Apoſtolorum doctrina, in quâ & quieſcit anima, & nidum ſibi ſtatuit, cui placidè indormiſcit.

D. *Ambroſio*, foramina petræ ſunt Chriſti geſta, ac veluti propugnacula fidei noſtræ. Caverna maceriæ, ceu muri ſubſidia, verba ſunt Domini.

D. *Gregorio*, petra Chriſtus, vel ipſo teſte, indiceque Apoſtolo: *Petra autem erat Chriſtus. Foramina petræ manuum pedumque vulnera, caverna maceriæ vulnus lateris, quod lanceâ factum.* 1. Cor. c. 10. v. 4.

Et huic ſententiæ in præſentia inſiſtam, dicamque D. THOMAM, ceu colombam agreſtem, & quæſiviſſe foramina ſacratioris illius petræ, & cavernam maceriæ. Hinc illæ ad condiſcipulos, (qui ſe Dominum vidiſſe cum ingenti voluptatis ſenſu jactabant) liberæ voces.

Niſi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus non credam. Joan. c. 20.

Hîc more ſuo, id eſt aureè D. Chryſologus. *Cur* THOMAS *veſtigia fidei ſic requirit? cur tam piè patientem, tam durè* Serm. 84.

diſcutit

discutit resurgentem? cur ea vulnera quæ manus infixit impia, devota dextera sic resulcat? cur latus quod impii militis lancea patefecit, refodere manus nititur obsequentis? cur dolores persecutorum renovat immitis? cur tormentis Dominum, cur pœnis Deum, cur cælestem Medicum probaturus de vulnere discipulus sic requirit?

Ubi hanc quæstionem injecit, tum ad ipsum THOMAM propiùs accedit, & sic illum compellat.

Cur tibi solus THOMA, *sola vulnera præsentari ad indicium fidei nimis callidus explorator expostulas? quid si ista cum aliis abolita fuissent, quod periculum fidei tuæ curiositas ista peperisset? nulla pietatis monumenta, nulla Dominicæ Resurrectionis inveniri æstimas potuisse documenta, nisi manibus tuis sulcares Iudaïca crudelitate exarata sic viscera?*

Postquam sic ad THOMAM Orator aureus, tum sic ad suos olim auditores; sic etiam modò ad nos.

D.Thomas, Quomodo in foraminibus Petræ, in caverna maceriæ?

Quæsivit fratres pietas ista, exegit ista devotio, ut resurrexisse Dominum, nec ipsa in posterum dubitaret impietas. Et hæc prima ratio hujusce petitionis, votique, quo exarsit Apostolus.

Altera est quam subdit, *Quod* THOMAS *non solùm cordis sui, sed hominum omnium curabat incertum, & prædicaturus hæc in Gentibus quemadmodum tantæ fidei astrueret Sacramentum executor strenuus perquirebat.*

Has ubi pro D. THOMA rationes & invenit, & protulit, tum pro illo, omni infidelitatis, atque incredulitatis culpâ liberando hoc etiam effert.

Certè prophetia magis quàm cunctatio fuit. & rationem adjicit:

adjicit: *Nam cur talia peteret nisi à Domino ad indicium resurrectionis suæ servata sola vulnera, prophetali spiritu cognovisset?* ubi causam illam extulit tum ad extremum conficit illud: *Spontè præstitit cæteris, quod sibi tardiùs implorat.*

Hæc pro Apostolo D. Chrysologus, quo judice, atque interprete hæc pauca deduco in sacratiora illius encomia.

Primum est cùm & videre voluit fixuram clavorum, & digitum immittere in locum clavorum, & manum in latus ejus, non dubitantis culpa fuit: sed quidam pietatis, & devotionis æstus.

Secundum etiam charitatis in proximum, ut *omnium hominum curaret incertum*, dubiumque tolleret.

Tertium fuit *fidei Sacramentum*, quod Gentibus propalaret, & eò quidem seu firmitatis, seu certitudinis, ut nec *ipsa in posterum dubitaret impietas.*

Quartum denique *prophetia*; *non cunctatio*, non dubium, aut incredulitas.

Et hæc mihi suggessit Præsul Ravennas, ut D. THOMAM omni culpa eximat, & verò exemptum velim ipse, & velint porrò etiam omnes, si modò possint: utrùm autem possint, vide quæ dixi in Quæstione secunda in Evangelium hoc die sacro legi solitum, ego hîc non repeto, ne actum agere videar.

Unum addo, quod inconcussa deinceps fides D. THOMÆ Apostoli fuerit, nec impressa modò per Christi contactum in tota penitus ejus anima: sed, quod mireris, & ames, etiam in parietibus domicilii ejus. Blasius Buiza Franciscanus.

Res mira; qui de admirandis Palestinæ scribunt, affirmant

Nieremberg. de mirab. nat. c. 26.

ædes S. THOMÆ Apostoli etiamnum perstare, & hoc ingenio esse, ut habitatores non ferant nisi fideles, quod siqui inibi degere audeant alieni ritus, ii statim experiuntur atroci obitu facinus illud suum puniri. Ne verò audeant, jam exempla plurimorum exterrent, qui suo id periculo; imò & interitu pertentarunt.

Silvester Petra sancta Thaumasiæ tom. 3. c. 1.

Crederes Apostolum etiam in tecto, domoque animâ & sensu vacuâ, testari velle, quæ fuerit illi fides à contactu pretiosi corporis: crederes etiam in aliis reparari velle ea dispendia, quæ fortè ab illius quondam infidelitate passa fuit primæva in Christum fides: crederes denique etiam in posteros, serasque ætates protendere velle, & quidem miraculo, eam fidem quam à sacris Christi vulneribus aliquando hauserat.

Sed à sacris illis ædibus redeo ad D. THOMAM, video enim jam ut columba involat in foramina petræ, in cavernam maceriæ, hoc est in Christi latus, & vulnera, jam in *fixuram clavorum* digitos immittit, & manum, *in latus*: eo scilicet consilio, *ut effundant toto orbe iterum hæc vulnera fidem, quæ aquam in lavacrum, sanguinem in omnium pretium jam fuderunt.*

Chrysol. supra.

Et hoc universo Orbi beneficium à D. THOMA, quo rursum *aperiente* vulnera Christi, & aperta magis Resurrectionis Dominicæ fides, & per omnes Ecclesias, ætatesque sparsa. Audierunt enim illæ, audiuntque modò, audientque in ævum omne illud Apostoli effatum & oraculum.

Dominus meus, & Deus meus.

Ecce, inquit D. Chrysologus, *non solum corpus humanum,*

sed

ſed per pœnales corporis paßiones Deum & Dominum eſſe Chriſtum vociferante THOMA, *manifeſtant.*

Et verè Deus qui vivit ex morte, reſurgit ex vulnere, qui talia & tanta cùm ſuſceperit, vivit & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum.

Bona foramina, inquit Bernardus, *quæ fidem aſtruunt reſurrectionis, & Chriſti divinitatem, ait enim, Dominus meus, & Deus meus.* Serm. 61. in Cant.

At unde hoc reportatum oraculum, niſi ex foraminibus petræ? in his paſſer invenit ſibi domum, & turtur nidum ubi reponat pullos ſuos, in his ſe columba tutatur & circumvolitantem intrepida intuetur accipitrem.

Et hoc alterum eſt beneficium, primum ipſi D. THOMÆ proprium; dein etiam aliis commune. Vagus quodammodo, atque errabundus erat THOMAS, ſine domo, ſine tecto, in foraminibus petræ, in caverna maceriæ, hoc eſt in Chriſti vulnere, & domum invenit, & tectum.

Non erat ubi nidum, id eſt quietis locum poneret, non erat ubi pullos ſuos, puta bona deſideria, affectus pios excluderet, reponeretque: *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ* repoſuit.

Non erat refugii locus, aſyli ſedes, in quô ſe D. THOMÆ anima, ceu timida columba, ab infernali accipitre, tueretur ac defenderet; defendit, ac tutata eſt *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.*

Non erat ſpecula unde ſecura circumvolitantem è ſtyge accipitrem intueretur, ac deſpiceret. *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ* ſibi ſpeculam erexit, unde ſine metu,

ſine periculo, ſine damno, & intueri poſſet, & deſpicere, & ridere.

Quod D. THOMÆ eò loci ac temporis ſingulare: hoc deinde & omnibus commune: nempe à foraminibus petræ & ſecuritas, & quies, unde enim potius? ut enim & verè, & piè D. Bernardus.

Supra. *Revera ubi tuta firmaque infirmis ſecuritas & requies, niſi in vulneribus Salvatoris?*

Supra. *Tantò in illis ſecurior habito*, inquit Bernardus, *quantò ille potentior ad ſalvandum. fremit mundus, premit corpus, diabolus inſidiatur, non cado, firmatus enim ſupra firmam petram.*

Sed, inquies, iſta Bernardo; hoc eſt animæ ſanctæ requies, & ſecuritas: non ea erit peccatrici. falleris, enimverò falleris. Bernardum rurſus audi, loquitur ille aſſumptâ quaſi in eam ſcenam peccatoris formâ, & ſic cum illo.

Peccavi peccatum grande, turbatur conſcientia: ſed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini recordabor. Et hæc recordatio ad quietem, ac ſecuritatem eſt ſatis, rationem adjicit, quia *patet arcanum cordis per foramina corporis, patet magnum pietatis illius Sacramentum, patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri in quibus viſitavit nos oriens ex alto.*

Et ita patuerunt olim D. THOMÆ, qui ex iis non ſolatium modò, non quietem, non ſecuritatem à malo dæmone animarum aucupe; ſed & ingens meritum accepit, primùm à Domino, quia, ut ait Bernardus. *Meum meritum miſeratio Domini.*

Deinde

Deinde & magnum virtutum omnium proventum; *in his enim Christi vulneribus & multitudo dulcedinis, & plenitudo gratiæ, perfectioque virtutum.*

Testes volo, testes apello illas Apostoli voces, ingenuamque ac liberam Confessionem: *Dominus meus, & Deus meus.* Ecce fidem certam, ecce spem firmam, ecce accensam caritatem, qua inflammatus ex illis foraminibus petræ, ceu columba evolavit ad nobilem, & copiosam animarum prædam, instructus jam & insigni divinæ gloriæ zelo, & invicto animi robore, atque constantia.

Quæ Dei dona è foraminibus Petræ, è caverna maceriæ?

Zelum porro illum explicuit primùm in condenda solemni fidei professione; in qua dum singuli Apostoli Symbolum conferunt, ille hunc articulum: *Surrexit à mortuis* inseruit, futurum & fidei suæ tesseram, & testem Dominicæ Resurrectionis apud omnes omninò nationes etiam remotissimas, quas doctrinæ suæ luce perfudit, postquam enim Jerosolymam, Iudæamque aliquamdiu excoluisset, transiit in Orientem, ubi *Reges Magos*, qui olim ad Christi cunas venerant de fide in Christum edocuit, baptismi lavacro tinxit, sociosque assumpsit & suæ peregrinationis, & prædicationis Evangelicæ.

Ita D. Augustinus aliique.

Ita Dorotheus Sophronius, & alii.

Tum etiam *Thadæum* è septuaginta Discipulis unum ad *Abagarum* Edessæ Regem transmisit, ipse verò ad Parthos, Medos, Persas, Hircanos abiit; denique in Indias usque evolavit, Æthiopas sacris Baptismi aquis eluit, nec tam corporis, quàm animi nigredinem ponere docuit; tum ad Brasilios usque penetravit, ut ex antiquis eò loci erectis adhuc monumentis, testatur *R. P. Nobrega* è

Societate IESU in iis Regionibus Præpositus Provincialis.

Quomodo inde evolarit? Ecce quò è foraminibus petræ, è caverna maceriæ evolavit innocens columba, & magna illa D. THOMÆ mens & intelligentia; quæ licet orbe propè toto abesset ab illis foraminibus petræ, hoc est Christi vulneribus, abesset, inquam, corpore, animo tamen in illis erat, in illis habitabat, in illis conquiescebat, & ab illis sibi animos, viresque faciebat ad audendum, ad patiendum quidlibet Domini sui causâ. Et certè quidni faceret ejusdem provocatus vel exemplo, vel etiam verbo: de hoc ita D. Bernardus.

Serm. 61. in Cant. *Vult benignus dux devoti militis vultum, & oculos in sua sustolli vulnera, ut illius ex hoc animum erigat, & exemplo sui reddat ad tolerandum fortiorem.*

Ad vincula, ad mortem Et ita reddidit Discipulum suum Magister optimus. Hinc in vincula, in carceres, in plagas, in mortem audax & hilaris ivit, & lanceis, telisque confixus animam per immania vulnera in cœlos emisit, rediturus ad meliorem, id est cœlestem arcam, ab hujus vitæ mortalis aquis, atque eluvie; rediturus ad veriorem *Noëmum*, id est Christum, à quo etiam exceptus, eductusque in sinum æternæ quietis, & hoc quidem per vincula, per carceres, per immanem corporis lanienam, per vulnera, per acerbam mortem, quam non solùm fortiter, sed & alacriter obiit. At unde ea vis, ea fortitudo; imò & alacritas in extrema illa vitæ, tormentorumque scena? unde is propè in corpore stupor? unde & in animo suppliciorum omnium despicientia. Utique à *foraminibus petræ*, *à caverna maceriæ*, in qua & latuit, &

quievit

quievit anima martyris, ceu innocens columba. Bernardum audi, erit ille instar omnium. Sic inquit.

Stat martyr tripudians, & triumphans toto licet lacero corpore, & rimante latera ferro, non modò fortiter, sed & alacriter sacrum è carne sua circumspicit ebullire cruorem. Supra.

Hæc ubi dixit de invicta martyris constantia, de tripudio, ac triumphis etiam in ipsa mortis imagine, tum quærit.

Vbi ergo tunc anima martyris? & respondet. *nempe in tuto, in petra, nempe in visceribus IESV, vulneribus nimirum patentibus ad introëundum. Si in suis esset visceribus scrutans ea, ferrum profectò sentiret, dolorem non ferret, succumberet, & negaret. Nunc autem in petra habitans, quid mirum si in modum petræ duruerit.* Mira constantia, & fortitudine.

Hæc ubi extulit S. Doctor, tum longiùs elabitur, rationemque reddit illius vel duritiei, vel insensibilitatis, vel quod mavelim patientiæ, & quidem insensibilitatem sumit ex eo quod martyr *exul* quodammodo *fit à corpore*, ideoque *dolores non sentit corporis.* causam addit, & quidem amabilem ac mirandam. *Neque*, inquit, *hoc facit stupor, sed amor: submittitur enim sensus, non amittitur: nec deest dolor, sed superatur, sed contemnitur.* Et hoc quidem amoris beneficio, amoris vi, & suavi quadam violentia, à qua si non in membris & corpore sit stupor; at in animo vis est invicta, invicta fortitudo: sed unde tam hæc quàm illa? Concludit S. Præsul.

Ergo ex petra martyris fortitudo. Quòd si ex illa martyris; sic & tua erit *Amice Lector*; si modò cum martyre & cum Apostolo adinstar columbæ resideas *in foraminibus petræ,*

in caverna maceriæ. hoc est in suavissimis Christi vulneribus, seu ea sint pedum manuumque, seu etiam aperti, ac perfossi lateris.

Bollandus 22. Febr. in ejus vita c. 10. Ita residit B. *Margarita de Cortona*, Ordinis S. Francisci Religiosa, Virgo miræ sanctitatis, residet, inquam, ex Christi voto; imò & præcepto. Audiit enim hæc à Domino: *Vade ad crucem, & scrutare plagas meas, intus, & extra.* Et hoc primum illi à Christo beneficium, & quidem magnum: at majus illud cum etiam ab eodem Servatore quàm optimo jussa est ad vulnus lateris ejus exsugere; sic enim ad illam indulgens Christus. *Tibi mando quod sæpe venias ad vulnus lateris, & sugas inde, & sentias, quid exivit pro salute totius humani generis.* Et hoc majus ab illo beneficium: at longè maximum quod subjicio. Cùm sese ei in cruce videndum objecisset Christus; sic etiam ad illam. *Pone palmas super locus clavorum manuum mearum,* cùmque ex reverentia subjecisset istud. *Non Domine mi. Tum subitò patuit vulnus lateris amantis IESV, & in caverna illa cor sui est intuita Salvatoris*; cor, inquam, quod est officina divini amoris, à quo eos hausit amores, eos ardores; imò ab his, & illis etiam eos dolores, ut sæpiùs ex oculis sanguineas lacrymas effuderit, seu compassionis, seu amoris, seu etiam doloris, ob immania mortalium vitia atque ingratitudinem: quam dum odit ac detestatur simulque quà potest compensare studet, audit etiam illud à Christo. *Nulli cor tuum filia, præbeas, nisi mihi dilecto tuo.*

In eadem vita c. 4. num. 132.

Cap. 8. n. 19.

cap. 4. n. 165.

Sed, inquies, paucorum est ea gratia, is à Christo favor, & fortè nulli ab Apostolo datum illud, ut & digitos in loca clavorum,

clavorum, & manum in latus immiserit. Non abnuo; paucorum enimvero est: imò forsitan & unius D. THOMÆ, nec illud ambire te velim: sed hoc dumtaxat unum, ut amore, ut affectu intimo, ut compassione, ut meditatione perenni habites *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ*: clariùs eloquor, in sacris Christi vulneribus sis totus. Ita deinde reliqua vita fuit D. THOMAS.

Ita secundùm illum Sancti quamplurimi. Ita D. Bernardus qui hæc de seipso ingenuè.

Ego confidenter quod ex me mihi deest, usurpo mihi ex visceribus Domini, quoniam misericordiæ effluunt, nec desunt foramina, per quæ effluant. Supra.

Ita S. Comes *Elzearius*, qui cùm in monte pessulano hæreret diutiùs, *Delphino* conjux famulum emisit, ut moræ illius causam cognosceret, cui sic ille.

Corpore quidem sanus sum, & sospes; quod si videre me cupis, quære me in vulnere lateris Christi; ibi enim habito, ibi me invenies, frustrà alibi quæsitura. In ejus vita.

Hæc ille, quocum habitare te velim, *Amice Lector*, non in tectis eburneis, non in domibus laqueatis, hæc quippe vanitatem olent, & luxum ostentant; sed in sacrosanctis Christi vulneribus, in quibus cùm satis latuisset Apostolus, ex iis evolavit ad extrema supplicia, ipsamque mortem, ac denique in cœlum, sinumque beatitatis.

In India cis Gangem ad oram maritimam Orientalem Regni Bisnagæ, civitas est *Meliapor*, quam nos Europei S. THOMÆ appellamus, hîc perantiquus est lapis, qui sculptam præ se fert crucem, ante quam supplex erat Apostolus

ille palmes qui ſacris D. THOMÆ manibus, ceu fertili, fœcundoque ſolo implantatus, mox & viruit,& pampinos, uvasque extulit, indicat eam ubertatem, quam Indiæ, & Indis omnibus, ceu arido palmiti, dedit: dum iis & primam Chriſtianæ fidei radicem, & amœnam ſpei viriditatem, & amoris divini muſtum, vinumque fudit; de quo priuſquam (ut illi) Deo, cœloque litemus, redeamus ad D. THOMAM, ceu columbam longè meliorem illâ Noëmi: hæc enim olivam retulit pacis indicem; illa verò turgentes uvas, vinumque mundo affudit: ſed vinum divini amoris, quod hauſerat è foraminibus petræ, è caverna maceriæ, de quâ etiam movebitur quæſtio, ecquæ ſit illa?

Petra Chriſtus: foramina petræ, manuum pedumq; hiantia vulnera: caverna maceriæ, apertum illi latus.

INTER columbas agreſtes & domeſticas hoc intereſt; quod hæ in columbariis nidum ſibi, quietemque ponant; illæ verò in foraminibus rupium, & cavernis maceriarum, id eſt ruderum, lapidum aggeſtorum, & murorum dirutorum commorentur. Quod columbis: hoc & mortalium animabus: ex his aliæ urbes amant, & domeſtica tecta, ibique ſedem quietis ſuæ conſtituunt; molles & delicatulæ animulæ: aliæ verò urbes fugiunt, averſantur populi frequentiam, & inſtar columbæ liberæ atque agreſtis ruri habitant, in ruinis ædium, & rupium latebris: exeunt à cognatione ſua, à patriis ſedibus, à vita molliore, &

ſolitudinem quærunt, amantque latere, durisque laboribus aſſueſcere, atque immori.

Et ita amavit D. THOMAS, qui adinſtar ſilveſtris columbæ latere voluit, atque abdi *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* At quæ, inquies, illa? *Iuſto Orgelitano*, caverna maceriæ eſt Scriptura ſacra, exempla meritaque Sanctorum, quæ ſunt veluti foramina petræ, in quibus ſecura conquieſcit anima.

Aponio, foramina petræ ſunt quatuor Evangelia, caverna maceriæ eſt Apoſtolorum doctrina, in quâ & quieſcit anima, & nidum ſibi ſtatuit, cui placidè indormiſcit.

D. *Ambroſio*, foramina petræ ſunt Chriſti geſta, ac veluti propugnacula fidei noſtræ. Caverna maceriæ, ceu muri ſubſidia, verba ſunt Domini.

D. *Gregorio*, petra Chriſtus, vel ipſo teſte, indiceque Apoſtolo: *Petra autem erat Chriſtus. Foramina petræ manuum pedumque vulnera, caverna maceriæ vulnus lateris, quod lanceâ factum.* 1. Cor. c. 10. v. 4.

Et huic ſententiæ in præſentia inſiſtam, dicamque D. THOMAM, ceu colombam agreſtem, & quæſiviſſe foramina ſacratioris illius petræ, & cavernam maceriæ. Hinc illæ ad condiſcipulos, (qui ſe Dominum vidiſſe cum ingenti voluptatis ſenſu jactabant) liberæ voces.

Niſi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus non credam. Joan. c. 20.

Hîc more ſuo, id eſt aureè D. Chryſologus. *Cur* THOMAS *veſtigia fidei ſic requirit? cur tam piè patientem, tam durè* Serm. 84.

diſcutit

discutit resurgentem? cur ea vulnera quæ manus infixit impia, devota dextera sic resulcat? cur latus quod impii militis lancea patefecit, refodere manus nititur obsequentis? cur dolores persecutorum renovat immitis? cur tormentis Dominum, cur pœnis Deum, cur cælestem Medicum probaturus de vulnere discipulus sic requirit?;

Ubi hanc quæstionem injecit, tum ad ipsum THOMAM propiùs accedit, & sic illum compellat.

Cur tibi solus THOMA, *sola vulnera præsentari ad indicium fidei nimis callidus explorator expostulas? quid si ista cum aliis abolita fuissent, quod periculum fidei tuæ curiositas ista peperisset? nulla pietatis monumenta, nulla Dominicæ Resurrectionis inveniri æstimas potuisse documenta, nisi manibus tuis sulcares Iudaïca crudelitate exarata sic viscera?*

Postquam sic ad THOMAM Orator aureus, tum sic ad suos olim auditores; sic etiam modò ad nos.

D. Thomas, Quomodo in foraminibus Petræ, in caverna maceriæ?

Quæsivit fratres pietas ista, exegit ista devotio, ut resurrexisse Dominum, nec ipsa in posterum dubitaret impietas. Et hæc prima ratio hujusce petitionis, votique, quo exarsit Apostolus.

Altera est quam subdit, *Quod* THOMAS *non solùm cordis sui, sed hominum omnium curabat incertum, & prædicaturus hæc in Gentibus quemadmodum tantæ fidei astrueret Sacramentum executor strenuus perquirebat.*

Has ubi pro D. THOMA rationes & invenit, & protulit, tum pro illo, omni infidelitatis, atque incredulitatis culpâ liberando hoc etiam effert.

Certè prophetia magis quàm cunctatio fuit. & rationem adjicit:

adjicit: *Nam cur talia peteret nisi à Domino ad indicium resurrectionis suæ servata sola vulnera, prophetali spiritu cognovisset?* ubi causam illam extulit tum ad extremum conficit illud: *Spontè præstitit cæteris, quod sibi tardiùs implorat.*

Hæc pro Apostolo D. Chrysologus, quo judice, atque interprete hæc pauca deduco in sacratiora illius encomia.

Primum est cùm & videre voluit fixuram clavorum, & digitum immittere in locum clavorum, & manum in latus ejus, non dubitantis culpa fuit: sed quidam pietatis, & devotionis æstus.

Secundum etiam charitatis in proximum, ut *omnium hominum curaret incertum*, dubiumque tolleret.

Tertium fuit *fidei Sacramentum*, quod Gentibus propalaret, & eò quidem seu firmitatis, seu certitudinis, ut nec *ipsa in posterum dubitaret impietas.*

Quartum denique *prophetia*; *non cunctatio*, non dubium, aut incredulitas.

Et hæc mihi suggessit Præsul Ravennas, ut D. THOMAM omni culpa eximat, & verò exemptum velim ipse, & velint porrò etiam omnes, si modò possint: utrùm autem possint, vide quæ dixi in Quæstione secunda in Evangelium hoc die sacro legi solitum, ego hîc non repeto, ne actum agere videar.

Unum addo, quod inconcussa deinceps fides D. THOMÆ Apostoli fuerit, nec impressa modò per Christi contactum in tota penitus ejus anima: sed, quod mireris, & ames, etiam in parietibus domicilii ejus. Blasius Buiza Franciscanus.

Res mira; qui de admirandis Palestinæ scribunt, affirmant

Nierem-berg. de mirab. nat. c. 26.

ædes S. THOMÆ Apoſtoli etiamnum perſtare, & hoc ingenio eſſe, ut habitatores non ferant niſi fideles, quod ſi qui inibi degere audeant alieni ritus, ii ſtatim experiuntur atroci obitu facinus illud ſuum puniri. Ne verò audeant, jam exempla plurimorum exterrent, qui ſuo id periculo; imò & interitu pertentarunt.

Silveſter Petra ſancta Thaumaſiæ tom. 3. c. 1.

Crederes Apoſtolum etiam in tecto, domoque animâ & ſenſu vacuâ, teſtari velle, quæ fuerit illi fides à contactu pretioſi corporis: crederes etiam in aliis reparari velle ea diſpendia, quæ fortè ab illius quondam infidelitate paſſa fuit primæva in Chriſtum fides: crederes denique etiam in poſteros, ſeraſque ætates protendere velle, & quidem miraculo, eam fidem quam à ſacris Chriſti vulneribus aliquando hauſerat.

Sed à ſacris illis ædibus redeo ad D. THOMAM, video enim jam ut columba involat in foramina petræ, in cavernam maceriæ, hoc eſt in Chriſti latus, & vulnera, jam in *fixuram clavorum* digitos immittit, & manum, *in latus*: eo ſcilicet conſilio, *ut effundant toto orbe iterum hæc vulnera fidem, quæ aquam in lavacrum, ſanguinem in omnium pretium jam fuderunt.*

Chryſol. ſupra.

Et hoc univerſo Orbi beneficium à D. THOMA, quo rurſum *aperiente* vulnera Chriſti, & aperta magis Reſurrectionis Dominicæ fides, & per omnes Eccleſias, ætateſque ſparſa. Audierunt enim illæ, audiuntque modò, audientque in ævum omne illud Apoſtoli effatum & oraculum.

Dominus meus, & Deus meus.

Ecce, inquit D. Chryſologus, *non ſolum corpus humanum,*

ſed

ſed per pœnales corporis paſſiones Deum & Dominum eſſe Chriſtum vociferante THOMA, *manifeſtant.*

Et verè Deus qui vivit ex morte, reſurgit ex vulnere, qui talia & tanta cùm ſuſceperit, vivit & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum.

Bona foramina, inquit Bernardus, *quæ fidem aſtruunt reſurrectionis, & Chriſti divinitatem, ait enim, Dominus meus, & Deus meus.* Serm. 61. in Cant.

At unde hoc reportatum oraculum, niſi ex foraminibus petræ? in his paſſer invenit ſibi domum, & turtur nidum ubi reponat pullos ſuos, in his ſe columba tutatur & circumvolitantem intrepida intuetur accipitrem.

Et hoc alterum eſt beneficium, primum ipſi D. THOMÆ proprium; dein etiam aliis commune. Vagus quodammodo, atque errabundus erat THOMAS, ſine domo, ſine tecto, in foraminibus petræ, in caverna maceriæ, hoc eſt in Chriſti vulnere, & domum invenit, & tectum.

Non erat ubi nidum, id eſt quietis locum poneret, non erat ubi pullos ſuos, puta bona deſideria, affectus pios excluderet, reponeretque: *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ* repoſuit.

Non erat refugii locus, aſyli ſedes, in quo ſe D. THOMÆ anima, ceu timida columba, ab infernali accipitre, tueretur ac defenderet; defendit, ac tutata eſt *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.*

Non erat ſpecula unde ſecura circumvolitantem è ſtyge accipitrem intueretur, ac deſpiceret. *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ* ſibi ſpeculam erexit, unde ſine metu,

ſine periculo, ſine damno, & intueri poſſet, & deſpicere, & ridere.

Quod D. THOMÆ eò loci ac temporis ſingulare: hoc deinde & omnibus commune: nempe à foraminibus petræ & ſecuritas, & quies, unde enim potius? ut enim & verè, & piè D. Bernardus.

Supra. *Revera ubi tuta firmáque infirmis ſecuritas & requies, niſi in vulneribus Salvatoris?*

Supra. *Tantò in illis ſecurior habito*, inquit Bernardus, *quantò ille potentior ad ſalvandum. fremit mundus, premit corpus, diabolus inſidiatur, non cado, firmatus enim ſupra firmam petram.*

Sed, inquies, iſta Bernardo; hoc eſt animæ ſanctæ requies, & ſecuritas: non ea erit peccatrici. falleris, enimverò falleris. Bernardum rurſus audi, loquitur ille aſſumptâ quaſi in eam ſcenam peccatoris formâ, & ſic cum illo.

Peccavi peccatum grande, turbatur conſcientia: ſed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini recordabor. Et hæc recordatio ad quietem, ac ſecuritatem eſt ſatis, rationem adjicit, quia *patet arcanum cordis per foramina corporis, patet magnum pietatis illius Sacramentum, patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri in quibus viſitavit nos oriens ex alto.*

Et ita patuerunt olim D. THOMÆ, qui ex iis non ſolatium modò, non quietem, non ſecuritatem à malo dæmone animarum aucupe; ſed & ingens meritum accepit, primùm à Domino, quia, ut ait Bernardus. *Meum meritum miſeratio Domini.*

Deinde

Deinde & magnum virtutum omnium proventum; *in his enim Christi vulneribus & multitudo dulcedinis, & plenitudo gratiæ, perfectioque virtutum.*

Testes volo, testes apello illas Apostoli voces, ingenuamque ac liberam Confessionem: *Dominus meus, & Deus meus.* Ecce fidem certam, ecce spem firmam, ecce accensam caritatem, qua inflammatus ex illis foraminibus petræ, ceu columba evolavit ad nobilem, & copiosam animarum prædam, instructus jam & insigni divinæ gloriæ zelo, & invicto animi robore, atque constantia. Quæ Dei dona è foraminibus Petræ, è caverna maceriæ?

Zelum porro illum explicuit primùm in condenda solemni fidei professione; in qua dum singuli Apostoli Symbolum conferunt, ille hunc articulum: *Surrexit à mortuis* inseruit, futurum & fidei suæ tesseram, & testem Dominicæ Resurrectionis apud omnes omninò nationes etiam remotissimas, quas doctrinæ suæ luce perfudit, postquam enim Jerosolymam, Iudæamque aliquamdiu excoluisset, transiit in Orientem, ubi *Reges Magos*, qui olim ad Christi cunas venerant de fide in Christum edocuit, baptismi lavacro tinxit, sociosque assumpsit & suæ peregrinationis, & prædicationis Evangelicæ. Ita D. Augustinus aliique. Ita Dorotheus Sophronius, & alii.

Tum etiam *Thadæum* è septuaginta Discipulis unum ad *Abagarum* Edessæ Regem transmisit, ipse verò ad Parthos, Medos, Persas, Hircanos abiit; denique in Indias usque evolavit, Æthiopas sacris Baptismi aquis eluit, nec tam corporis, quàm animi nigredinem ponere docuit; tum ad Brasilios usque penetravit, ut ex antiquis eò loci erectis adhuc monumentis, testatur *R. P. Nobrega* è

Societate IESU in iis Regionibus Præpoſitus Provincialis.

Quomodo inde evolavit? Ecce quò è foraminibus petræ, è caverna maceriæ evolavit innocens columba, & magna illa D. THOMÆ mens & intelligentia; quæ licet orbe propè toto abeſſet ab illis foraminibus petræ, hoc eſt Chriſti vulneribus, abeſſet, inquam, corpore, animo tamen in illis erat, in illis habitabat, in illis conquieſcebat, & ab illis ſibi animos, vireſque faciebat ad audendum, ad patiendum quidlibet Domini ſui causâ. Et certè quidni faceret ejuſdem provocatus vel exemplo, vel etiam verbo: de hoc ita D. Bernardus. *Vult benignus dux devoti militis vultum, & oculos in ſua ſuſtolli vulnera, ut illius ex hoc animum erigat, & exemplo ſui reddat ad tolerandum fortiorem.*

Serm. 61. in Cant.

Ad vincula, ad mortem. Et ita reddidit Diſcipulum ſuum Magiſter optimus. Hinc in vincula, in carceres, in plagas, in mortem audax & hilaris ivit, & lanceis, teliſque confixus animam per immania vulnera in cœlos emiſit, rediturus ad meliorem, id eſt cœleſtem arcam, ab hujus vitæ mortalis aquis, atque eluvie; rediturus ad veriorem *Noëmum*, id eſt Chriſtum, à quo etiam exceptus, eductuſque in ſinum æternæ quietis, & hoc quidem per vincula, per carceres, per immanem corporis lanienam, per vulnera, per acerbam mortem, quam non ſolùm fortiter, ſed & alacriter obiit. At unde ea vis, ea fortitudo; imò & alacritas in extrema illa vitæ, tormentorumque ſcena? unde is propè in corpore ſtupor? unde & in animo ſuppliciorum omnium deſpicientia. Utique à *foraminibus petræ, à caverna maceriæ*, in qua & latuit, &

quievit

quievit anima martyris, ceu innocens columba. Bernardum audi, erit ille instar omnium. Sic inquit.

Stat martyr tripudians, & triumphans toto licet lacero Supra. *corpore, & rimante latera ferro, non modò fortiter, sed & alacriter sacrum è carne sua circumspicit ebullire cruorem.*

Hæc ubi dixit de invicta martyris constantia, de tripudio, ac triumphis etiam in ipsa mortis imagine, tum quærit.

Vbi ergo tunc anima martyris? & respondet. *nempe in* Mira constantia, & fortitudine. *tuto, in petra, nempe in visceribus IESV, vulneribus nimirum patentibus ad introëundum. Si in suis esset visceribus scrutans ea, ferrum profectò sentiret, dolorem non ferret, succumberet, & negaret. Nunc autem in petra habitans, quid mirum si in modum petræ duruerit.*

Hæc ubi extulit S. Doctor, tum longiùs elabitur, rationemque reddit illius vel duritiei, vel insensibilitatis, vel quod mavelim patientiæ, & quidem insensibilitatem sumit ex eo quod martyr *exul* quodammodo *fit à corpore*, ideoque *dolores non sentit corporis.* causam addit, & quidem amabilem ac mirandam. *Neque,* inquit, *hoc facit stupor, sed amor: submittitur enim sensus, non amittitur: nec deest dolor, sed superatur, sed contemnitur.* Et hoc quidem amoris beneficio, amoris vi, & suavi quadam violentia, à qua si non in membris & corpore sit stupor; at in animo vis est invicta, invicta fortitudo: sed unde tam hæc quàm illa? Concludit S. Præsul.

Ergo ex petra martyris fortitudo. Quod si ex illa martyris; sic & tua erit *Amice Lector*; si modò cum martyre & cum Apostolo adinstar columbæ resideas *in foraminibus petræ,*

in

clavorum, & manum in latus immiserit. Non abnuo; paucorum enimvero est: imò forsitan & unius D. THOMÆ, nec illud ambire te velim: sed hoc dumtaxat unum, ut amore, ut affectu intimo, ut compassione, ut meditatione perenni habites *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ*: clariùs eloquor, in sacris Christi vulneribus sis totus. Ita deinde reliqua vita fuit D. THOMAS.

Ita secundùm illum Sancti quamplurimi. Ita D. Bernardus qui hæc de seipso ingenuè.

Ego confidenter quod ex me mihi deest, usurpo mihi ex visceribus Domini, quoniam misericordiæ effluunt, nec desunt foramina, per quæ effluant. Supra.

Ita S. Comes *Elzearius*, qui cùm in monte pessulano hæreret diutiùs, *Delphino* conjux famulum emisit, ut moræ illius causam cognosceret, cui sic ille.

Corpore quidem sanus sum, & sospes; quod si videre In ejus vita. me cupis, quære me in vulnere lateris Christi; ibi enim habito, ibi me invenies, frustrà alibi quæsitura.

Hæc ille, quocum habitare te velim, *Amice Lector*, non in tectis eburneis, non in domibus laqueatis, hæc quippe vanitatem olent, & luxum ostentant; sed in sacrosanctis Christi vulneribus, in quibus cùm satis latuisset Apostolus, ex iis evolavit ad extrema supplicia, ipsamque mortem, ac denique in cœlum, sinumque beatitatis.

In India cis Gangem ad oram maritimam Orientalem Regni Bisnagæ, civitas est *Meliapor*, quam nos Europei S. THOMÆ appellamus, hîc perantiquus est lapis, qui sculptam præ se fert crucem, ante quam supplex erat Apostolus

cùm ab Indis martyrio est affectus; cujus indicio etiam illud, quod crux, & lapis adhuc appareant respersi ejus cruore: solebat autem ea crux anteactis temporibus, ipso die anniversario ejus martyrii, quotannis primùm colore nigro tingi, mox exhilarari colore cyaneo, & manabat interim ex ea liquor insolita & salubri perennitate.

Sed intermissa aliquo tempore ea prodigia, anno tandem millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, cùm jam è Societate nostra plurimi essent Catholicam Religionem postliminio in Indiam reducturi, redintegrata sunt, augustiore etiam successu: nam eo ipso die Sacerdote ad aras litante, dum Evangelium decantaretur, cœpta est videri nigris notis, iisque nitidissimis ea crux interstingui, deinde copioso liquore madere, postremò etiam purpurascere splendore quodam sanguineo; quo imbuta lintea sunt dum iis humor ille extergitur.

Silvester Petra sancta Thaumasiæ tom. 3. c. 16.

Cui prodigio addo etiam alterum quod recentioris est memoriæ. Anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo septimo, cùm P. *Marcellus Franciscus Mastrilli* (inclytus deinde Martyr) Meliaporam venisset, pervenissetque ad Crucem, quam olim sibi erexerat D. THOMAS Apostolus: miro prodigio Crux illa visa compati Viro Dei: cùm enim quotannis ipso die Apostoli festo, soleret sudore madere, ac diffluere, cessassetque ex quo in eas partes venissent Hollandi: visa est prodigium pristinum instaurasse; nam viginti quatuor horis totis sudore madescere, ac fluere: & quod insolens fuit, sudor ille ab ima Crucis parte cœpit, atque ad summam ascendit; quod prognosticum fuit

Nierembergius in vita P. Mastrilli c. 15.

fuit felicis alicujus, ac fortunati ſucceſſus: uti è contra infelicis, & malè fortunati, cùm à ſummo ad imum deſcenderet. Et hæc prodigia vidit, videtque etiamnum India: alterum ſpectavit Europa, ſpectavit etiam Italia.

Ortona oppidum eſt in Samnitum regione, in ea Religiosè aſſervatur caput S. THOMÆ in argentea theca ſtatuaria, ceu ſacrum illius pignus, quod ſuum eſſe probat, ac teſtatur Apoſtolus, apparens identidem inſtar luminis coruſcantis, cujus grandius quoddam jubar promicat circa faſtigium Ædis primariæ, atque inde progreditur ad alia templa non ſine amabili ſpectantium ſtupore. Et hæc cœli annuentis prodigia, è quibus id haurias, *Amice Lector*.

Primum, ut poſtquam bene latueris in foraminibus petræ, in caverna maceriæ, hoc eſt in ſacroſanctis Chriſti vulneribus, jugi meditatione, amoreque ferventi, ex iis ad Crucem cum Apoſtolo evoles, ad illamque occidere geſtias: ubi enim melius? ad illam nigreſces primò, à luctu, pœnitentiaque ſcelerum tuorum: deinde madebis copioſo lacrymarum imbre, tum ſi cœlum dederit, etiam purpuraſces à fuſo Chriſti causâ ſanguine; denique & jubaris inſtar, ac ſolis lucebis, ardebisque in omnem retro æternitatem, ubi tamen prius luxeris, arſerisque tum à luce bonorum operum, tum ab ardore divini amoris: quo ubi in terris ſatis arſeris, evolabit è corpore, mens libera, ceu è nidulo columba.

Ita evolare viſa eſt anima S. *Blaſii Armentarii* glorioſiſſimi Cæſareæ in Cappadocia Martyris, qui primò crudis nervis dirè cæſus, tum in aqua bulliente ad dies quinque fœdè Bollandus tom. 1. Febr. die 3.

tostus, illæsus tamen, cum servante custode Angelo: denique morientis ex ore visa in cœlum exire columba, index utique puræ mentis ad superos abeuntis, & ita (ut ibi finiam, unde cœpi) exivit magna illa D. THOMÆ anima; exivit, inquam, quasi columba primùm è *caverna maceriæ*, hoc est è Christi vulneribus, dein è corpore, ceu naturæ nidulo, atque in cœlos evolavit, somnique divinæ beatitatis quietem æternam ibi inventura.

IN

IN FESTO SANCTI STEPHANI PROTOMARTYRIS.

IVUS CHRYSOLOGUS, eloquentiâ ut asse'et aureâ, in hoc, & illo nomine feliciter ludit, & quidem primùm in eo seu pugnæ, seu victoriæ epitheto *Protomartyris*; deinde in ipsâ *Stephani* appellatione. De illo sic habet. *Stephanus est* Serm. 154. *Martyrum primus, Stephanus purpuratum ducit exercitum, qui pro Domini sui adhuc calente sanguine, sanguinē suū avidus bellator effudit*; & quia sic effudit, meritò in Ecclesiâ *Protomartyr* audiit; attende quomodo etiam & STEPHANUS. quia, inquit; *cruore proprio tinctam sibi ipse purpuram conquisivit, meritò à Rege suo consecutus est post coronam, qui jam, cùm nasceretur nomen sortitus est à corona*. De hac in præsentiâ mihi erit quæstio, in quam abeo libentiùs, quòd in eam me ducat ipsa ejusdem Divi appellatio, petita jam inde à cunis, non sine Numine, & felicissimo futuræ virtutis, atque gloriæ præsagio. *Iam* Serm. 2. de S. Stephano. *coronæ nomen habebat, & ideo palmam martyrii suo nomine præferebat*, inquit Augustinus.

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Psal.20.v.4. Ad illa verba: *Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.*

Ecquis ille? ecquæ etiam corona?

HÆC quæstio complectitur duo membra. Primùm ecquis sit ille, cujus capiti Omnipotentis Dei manus coronam imposuit? Deinde, quæ sit illa corona? & unde petita?

Ecquis ille?

AD primum quod attinet; authores in alias, atque alias discedunt opiniones.

Una, de *Messia* agi censet, cui Pater Æternus coronam gloriæ, regniq́ue & terrestris, & cœlestis imposuit. Ita Athanasius, Eusebius, Origenes, Augustinus, & Latini propè omnes.

Altera, de Rege *Ezechia* intelligi credit, de cujus regno, ac coronâ hic Psaltes Regius: Ita Theodoretus, Nicephorus, Basilius, aliiq́ue.

Postrema, de ipsomet *Davide* hic sermonem esse existi-
Cap.7.v.59. mat; ita Lorinus in Actâ Apostolorum, aliiq́ue.

Et hæc opinionum varietas, atque dissensio, est de ipso litterali

litterali ſenſu; magis convenit inter omnes tropologicè applicari poſſe, ac debere *Martyribus* invictis Chriſti pugilibus, quibus etiam accommodat Eccleſia inter ſacra Miſſarum ſolemnia, divinaque officia. & huic interpretationi tropologicæ in præſens inhærebo, & S. STEPHANO coronam illam appendi indicabo, vel ut teſtem virtutis, partæque victoriæ, vel ut regiæ poteſtatis inſigne, decus atque ornamentum, vel ut præmium ſymbolumque beatitatis, quâ modo fruitur in cælis, frueturque in omnem retrò æternitatem. His ita ex veritate, authorumque ſenſu compoſitis, ſupereſt pars quæſtionis altera.

Ecqua corona?

DE hac quoque tres ſunt ſententiæ. Prima, coronam eſſe vult idoli *Melchon*, quam tulit David: ſi hæc fuit, difficultas oritur non exigua, an eam capiti ſuo impoſuerit David? an aliam inde ſibi, Regibusque conflarit?

Secunda, credit eſſe coronam devicti Regis *Ammonitarum*; quæ nec capiti Davidis impoſita, nec aliorum Regum verticibus, propter immane pondus, (erat enim in ea auri pondo talentum, & gemma pretioſiſſima) ſed è funibus dependens, & quaſi ſuſpenſa, atque imminens regiis capitibus.

Tertia, opinatur fuiſſe coronam interfecti *Saülis*, quam Davidi retulit adoleſcens Amalecites.

Et hæc Authorum eſt inter ſe pugna; à qua diſcedo lubens, ut deſcendam ad myſticum, moralemque ſenſum, ex quo corona offerri ſolet Martyribus, vel ut inſigne

virtutis,

virtutis, vel ut partæ gloriæ decus, vel ut ſymbolum æternæ felicitatis.

In avia Lybiæ ſolitudine degebat S. *Moyſes* Abbas cum fratribus omnino ſeptem, cùm ecce in Cœnobium valido impete irruunt barbari. Fit ſtrepitus, fit timor, horrorque, quo victus unus è fratribus fugâ ſibi conſulere viſus eſt, intra ſepes, ac dumeta abjectus. Abbas autem cum ſex aliis fratribus imperterritus ſtetit, certus pro fide, proque Deo occumbere: & certè occubuit, ceciditque nobilis Eccleſiæ, Chriſtique victima; cui illico cœlo judice decreta eſt, dataque corona. Nam meticuloſus ille, qui inter palmas ſine palma malè latebat, vidit coronas ſeptem è cœlo delabi, atque in ſeptem Sanctorum Martyrum capita illabi: adeo verum inclytos Martyres coronâ prodi, atque ornari. Sed cur, inquies, illa de lapide pretioſo? Hic mihi quæſtionis ſolvendus eſt nodus.

Bollandus 7. Febr. de SS Moyſe Abbate, & 6. Monachis.

Cur D. Stephano *corona de lapide pretioſo?*

QUamdiu immortalis anima, hoc mortali corpore tegitur, quamdiu hoc luteo vaſe clauditur, eoque quaſi vivente ſepulchro circumducitur, immortalia, cœleſtia, divinaque non cupit, niſi ea ſub oculos poſueris: hinc amabilis, ſuaviſque Dei providentia, quæ ſeſe nobis & majeſtatem inclinat ſuam divitiaſque gratiæ, gloriæque ſuæ aperit; eas noſtris ſubjicit oculis, ſenſibuſque, corporeis quibuſdam, ac craſſioribus ſymbolis, quæ tamen homini ſunt in pretio, atque amoribus, ut ſunt regna, coronæ, margaritæ, lapides pretioſi, aliaque ejuſmodi, quæ ſenſus humanos

humanos feriunt, rapiuntque. Et ita hîc utitur ſymbolo Coronæ, & quidem è *lapide pretioſo*; uti aliàs, aliis, atque aliis coronis, pro alio, atque alio appulſu, ornatuque gratiæ, ac gloriæ, quò excellere, nitereque debuerant animæ ſanctæ, tum in terris, tum in cœlis in omnem æternitatem.

Dum in vivis eſſet D. *Ioannes Eleëmoſynarius*, profusâ fuit in pauperes munificentiâ, ac liberalitate, profuſus ac propè prodigus in eleëmoſynas; inde ei in amœnâ noctis & ſomni imagine apparuit eleëmoſyna, virginis ſpecie, formâque, coronata ramis olivarum, quâ ſcilicet, ut ſymbolo miſericordiæ, coronari debuit in terris, & in cœlis conſpici coronatus. Bollandus in ejus vita 23. Jan.

Altiore in Deum ſpe erectus erat B. *Merulus*, profeſſione Monachus; inde ei hæc oblata ſub noctem viſio; Corona è floribus pulchrè compoſita, in ejus caput è cœlo labi viſa, futura illi & ſpei ſymbolo, & ſimul etiam ornamento. 27. Jan.

Ad ſupplicium raptabatur S. *Iulianus, Martyr* invictus, tum ecce à *Celſo*, Præſidis filio, conſpicitur, circumcinctus multitudine albatorum, cœleſtium utique geniorum, qui ei divitem ex auro puriore coronam imponebant, vel ex eo tantùm, quòd in ſuppliciis, ceu aurum in fornace, probaretur. 9. Jan.

Exerceri debuerat D. *Birgitta*, & aliis atque aliis afflictionibus, perſecutionibus, injuriis, calumniis affici, atque in illis illuſtrem oſtentare patientiam, indeque debitam virtuti ſuæ coronam adipiſci. Et verò adepta eſt; At quæ,

21. Jan. de Reliquiis S. Agnetis. inquies, fuit illa? Ea, quàm è cœleſtibus gazis ei detulit S. *Agnes*, Virgo, & Martyr; ſeptem lapidibus pretioſis ele-ganter exornata, & capiti illius ſuperpoſita, futura vel ar-gumento virtutis, & patientiæ: vel etiam ornamento.

Ecce ut cœlo judice, Angelis, Beatiſque præſidibus, aliæ, atque aliæ parantur coronæ, pro aliâ, atque aliâ magnarum virtutum gratiâ, atque præſidio; pro alio, atque alio pio-rum operum merito, proque paratâ his & illis in Paradiſi Regiâ mercede.

Quod illis, aliiſque: hoc & Beato Protomartyri STE-PHANO, cui dari poſſet corona è ramis olivarum, uti deinde D. *Ioanni Eleëmoſynario*, & hoc propter inſignem illius in egenos beneficentiam, liberaleſque eleëmoſynas, quibus ab Apoſtolis vacare juſſus eſt; cùm enim enata eſſet diſſen-ſio Hebræos inter, & Græcos, eò quòd horum viduæ ne-gligi viderentur, electi ab Apoſtolis viri ſeptem, qui ei miſerationis officio præeſſent, quos inter primus STEPHA-NUS, qui è pecuniis, boniſque, quæ Chriſtiani ad Apoſto-lorum pedes abjecerant, viduis, egeniſque largirentur, quod & providè, & liberaliter fecit STEPHANUS, ex vero magnus naſcentis Eccleſiæ *Eleëmoſynarius*, qui etiam redi-miri poſſet coronâ è floſculis bellè contexta.

Sunt floſculi bonæ ſpei ſymbola; fructus enim porten-dunt, & quidem uberrimos: & qui D. STEPHANO, etiam vitâ functo dati floſculi, quæ ſparſæ ſacro illius corpori è floribus corollæ, fructus portenderunt; imò & tulerunt feliciſſimos.

Juvat illius meminiſſe temporis, quo ſacræ illius Divi reliquiæ

reliquiæ translatæ, non ſine prodigiis, ac miraculis, quibus inſignem ſervi ſui ſanctitatem illuſtrare Deus voluit; inter quæ illud, cujus meminit Divus Auguſtinus Libro de Civitate Dei.

Paganus erat, isque in paganiſmo adeò obduratus, ut nec generi precibus, nec filiæ lacrymis cedere vellet, & in Chriſtianam fidem concedere. Rebus jam deſperatis, deſperatâ etiam illius ſalute, ad D. STEPHANI, ceu bonæ ſpei portum, ceu aſylum confugere placuit, & corollas è floribus, quæ fortè illius corpori ſuperinjectæ fuerant, colligere, atque ad caput hominis pagani adaptare. Dormiebat interim ille altè ſopitus, cùm ſubitò evigilans Epiſcopum inclamare cœpit (is erat Auguſtinus) Presbyterum evocari voluit, baptiſari, & magno animi ſenſu, fuſisque ubertim lacrymis ad uſque mortem ingeminare illud ipſum D. STEPHANI, ſpei plenum, *Domine IESV, accipe ſpiritum meum:* inſcius licèt, hæc ipſa à D. STEPHANO, eadem olim fide, ſpeque prolata. Ecce bonæ ſpei coronam; quæ aptari poſſet Protomartyri STEPHANO, qui eam & in vita ipſe tulit, & à morte etiam aliis donare non deſtitit.

Addi poſſet & corona ex auro puriſſimo, uti deinde S. *Iuliano*, fortiſſimo Martyri. Eſt aurum ſymbolum amoris, ſymbolum caritatis, qua totus effulſit STEPHANUS, effuſa in proximum caritate, quam teſtatur ardens in illo animarum zelus, & fuſa illa concio, quam ad Iudæos habuit, in quâ liberæ illæ voces: ſed ab amore: ſed à caritate aureæ: *Durâ cervice, & incircumciſis cordibus, & auribus,* Act. c. 7.
vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis. qui tamen totus eſt amor,

& nexus amoris; & à quo totus in Dei sui, totus in proximi amore Stephanus, cui proinde conveniens corona ex auro purissimo, amoris symbolo. Verùm ut ea conveniens videri, & esse possit; magis tamen illa, quæ est ex *lapide pretioso.*

I. Ratio. Primò, quia ea magis accommoda generi mortis, cui concessit Stephanus, à Iudæis per summum nefas, & immanitatem lapidatus. Ita nimirum, ut scitè D. Augustinus, *ad lapides currebant, duri ad duros, & petrus lapidabatur, qui pro petrâ, qui Christus est, moriebatur. Lapides undique conjicientium, quasi coronâ cinctus, ita accepit ut id quod agebatur, quasi corona, victoriæ præmium, in manibus adversariorum necteretur*, ut appositè ad Stephani nomen, genusque martyrii D. Gregorius Nyssenus, ex quo velim paucula stylo notes. Unum, quòd *lapides conjicientium*, essent illi quasi corona, quâ cingebatur. Alterum, quòd illud ipsum, quod eò loci, ac temporis *agebatur*, acciperet ipse *quasi coronam, & victoriæ præmium*, quod in ipsis *adversariorum manibus* nectebatur. Ecce ut ex tunc illi corona de lapidibus pretiosis; quidni enim pretiosos appellem lapides, quibus ea corona construebatur? corona victoriæ, corona præmii cœlestis? Et certè pretiosos fuisse lapides illos, etiam cœlum ipsum, Deusque testari voluit & multis, & insignibus prodigiis. Refert D. Augustinus lapidem, qui Stephani cubitum percusserat, à viro pio, qui lapidationi interfuerat, Anconam delatum, plurimis deinde inclaruisse miraculis, uti & sanguinem, qui lapides illos imbuerat, & qui deinde in ampullâ vitreâ collectus est, & in fugâ Wandalicæ persecutionis

Serm. 92. de diverf.

Orat. de S. Stephano.

Serm. 131. de diverf.

à

à S. *Gaudioſo* Bithiniæ Epiſcopo Neapolim delatus.

Latuerat porro ea ſanguinis phiala quàm diutiſſimè intra aram templi, cùm demum anno milleſimo, quingenteſimo ſexageſimo primo Kalendis Septembris inventa rurſus eſt: ſed ſine ullo tamen indicio. Materia enim erat ſubnigra, dura, & craſſa, cùm eam phialam inter manus piè accipiens Canonicus Neapolitanus, *Lucianus* nomine, qui fortè tum aderat, ſenſit ſe divinitus percelli, ut Sanctum Protomartyrem STEPHANUM imploraret, quod ut faceret, neſcio quo interiore impulſu, pronuntiavit illud. *Video cælos apertos, & IESVM ſtantem à dextris virtutis Dei.* Silveſter Petra ſancta Thaumaſiæ Ver. Relig. tom. 3. c. 12.

Res mira, cruor ille ſtatim vividus, & rubicundus miſceri cœpit, atque ebullire, eoque tam evidenti miraculo patefacere, cujuſnam is cruor eſſet. Crederes adhuc perſenſiſſe eas voces, eumque ardorem, qui olim in venis illius DIVI ebullierat. Quod miraculo eo loci, ac temporis datum eſt: hoc & deinceps in S. STEPHANI anniverſario die pariter, atque in ejus inventione ſemper quotannis liqueſcit. Deo teſtante quàm gratus, quàm acceptus ſanguis inter lapides, & ſaxa expreſſus: ut meritò ex illis, quaſi compoſita dicatur illi corona; quæ etiamnum clamat quis, & quantus in cœlo ſit STEPHANUS, cujus laudes, & ſacratiora encomia, ſi homines tacuerint, *lapides clamabunt.* Luc. c. 19. Et verò quidni clament; tanto Chriſtianæ fortitudinis exemplo velut animati, & quaſi vocales facti?

II. Ratio. Et hinc mihi ducitur alia ratio, cur D. STEPHANO è lapide pretioſo ſit corona. Ea petitur ex ipſa lapidis naturâ, ac duritie, à quâ ſymbolum eſt invictæ fortitudinis. Ubi

Ezechielem ad populum rebellem, & duræ infractæque
Cap. 3. v. 8. 9. cervicis emittere voluit Numen; hæc illi: *Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum. Vt adamantem, & ut silicem dedi faciem tuam, ne timeas eos, neque metuas à facie eorum.*

Quod *Ezechieli*: hoc & STEPHANO Deus. si Iudæis dura facies, dura & frons; at durior STEPHANO, quia illi facies ut adamas, ut silex. Quod si ut adamas, ut silex, quid mirum, si ex adamante, & ex silice ei texatur corona; utpote consentanea, atque consentiens illius duritiei, id est infractæque, invictæque in malis fortitudini, quæ vel maximè proditur, atque eminet in adversis, in persecutionibus, in periculis, in suppliciis ipsaque morte per vim tormentorum expressa; quæ ex eo etiam capite donatur coronâ è
III. Ratio. lapide pretioso. Hac donatus est STEPHANUS, hac deinde ex illo & post illum donati Martyres; quibus ipse fuit pro coronâ. Liberum, inquies, audaxque pronuntiatum: fateor equidem; sed ex *Augustino* dicam petitum. Illum audi.

Serm. 94. de divers. *Quando*, inquit, B. STEPHANUS *pro Christo primus sanguinem suum fudit, quasi corona processit è cœlo, ut eam sumerent sequentes in præmio, qui præcedentis pietatem imitarentur in prælio: impleverunt postmodum terram crebra martyria. Quicumque postea sanguinem pro Christi confessione fuderunt, imposuerunt coronam illam capiti suo, & eam secuturis integram servaverunt.*

Hæc D. *Augustinus* de S. STEPHANO, non minus magnificè quàm verè, ex quo digito signanda pauca.

Primum illud, quod *quasi corona processerit de cœlo.* quid augustius?

augustius? Secundò, ut *eam sumerent sequentes in præmio.* quid utilius? Tertiò, *qui præcedentis pietatem imitarentur in prælio.* Quid fortius? quid generosius? Quartò, *quicumque postea sanguinem pro Christi confeßione fuderunt, imposuerunt coronam illam capiti suo.* Quid ad D. STEPHANI laudem & commendationem illustrius dici, aut excogitari potuit, quàm quod ipse aliis quodammodo sit corona, quam fuso Christi & religionis causâ sanguine, capitibus suis imponunt.

Quod si D. STEPHANUS aliis corona, quidni & sibi? corona enimverò; sed de lapide pretioso. At quis, inquies, ille? Apostolis (quos veluti cœlestis hierosolymæ fundamenta vidit, amavitque D. *Ioannes Evangelista*) gemmas attribuit, & lapides pretiosos, & quidem singulos singulis.

D. *Petrus* est Iaspis. D. *Andreas* Sapphirus. D. *Iacobus Zebedæi filius* Chalcedonius. D. *Ioannes* Smaragdus. D. *Philippus* Sardonix. D. *Bartholomæus* Sardius. D. *Mathæus* Chrysolithus. D. *Thomas* Beryllus. D. *Iacobus Alphæi* Topazius. D. *Iudas Thadæus* Chrysoprasus. D. *Simon* Hyacinthus. D. *Mathias* Amethystus. quod si fundamenta cœlestis Hierosolymæ sunt gemmæ, sunt lapides pretiosi; imò si ipsi Apostoli quodammodo gemmæ sint, & lapides pretiosi, quidni & D. STEPHANUS gemma sit, quidni & lapis pretiosus? quidni & corona de lapide pretioso? corona certè ex nomine, de lapide pretioso ex virtute: sed de quo lapide corona?

Ribera in Apoc. c. 21.

Dicere possem ex omni lapide pretioso, quia omnium &

& colores, & nitorem, & pretium exhibet: ſed vel maximè *Iaſpidis, Sapphiri, & Smaragdi.* Ex his tribus (aliis in præſentia omiſſis) D. STEPHANO cœleſti manu fabricatum eſſe dixero coronam, & quidem primùm

EX IASPIDE.

Ex Jaſpide. QUI ut viret, ac lucet, ſic & D. STEPHANI in fide conſtantem viriditatem deſignat; atque inſuper lucem divinioris ſapientiæ quâ illi inclaruit animus.

De illius fide extat luculentum teſtimonium etiam ipſo Scripturæ oraculo, & Apoſtolorum ſuffragio. (Act. cap. 5.) *Elegerunt hi* STEPHANUM *plenum fide,* hoc eſt ſapientiâ Chriſtianâ; quæ eſt à fide, & altiore cœleſtium arcanorum cognitione. Hanc noſce ſi voles, *Auguſtinum* audi. Sic enim inquit, (Serm. 6.) STEPHANO *Martyri & pulchritudo erat corporis, & flos ætatis, & eloquentia ſermocinantis, & ſapientia ſanctiſſimæ mentis, & operatio Divinitatis.*

Audi & *Nicetam* apud Metaphraſtem; qui ſic de STEPHANO. Erat *inter Apoſtolos Apoſtolus; Propheta inter Prophetas, Doctor inter Doctores.*

Doctor, inquam, qui non verbo tantùm doceret & linguâ (ut plerique ſolent) ſed facto; ſed opere.

(Serm. 5. de Sanctis.) Hinc iſtud D. *Auguſtini* de STEPHANO. *Diſcipulus erat ordine; ſed factus eſt Magiſter exemplo.*

Spectavimus fidei lucem, ſpectemus & virorem, eumque ſibi ſemper conſtantem.

Viruit aliquando *Petri* fides, cùm ſic ad Dominum. *Etiamſi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Sed paulò

poſt

post ad ancillæ vocem, ad leviorem petulantis linguæ afflatum, emarcuit.

Viruit & *Thomæ* in Magistrum fides, cùm sic ad Condiscipulos, *Eamus & nos, & moriamur cum eo:* sed & illa, breviore Domini absentiâ, ceu solis aspectu, emarcuit; auditum enim illud incredulæ mentis. *Nisi videro non credam*, quasi verò oculis metienda fides, & fidei mysteria sensibus essent usurpanda.

Viruit & fides *Discipulorum*, cùm unà cum *Petro similiter dixere omnes*: si verba audîsses, credidisses omnes pro Magistri fide mori paratos; at mox & illa quoque emarcuit, *omnes* enim *relicto eo fugerunt*. Ecce ut infidelitatem prodit, & testatur turpis fuga. Ecce ut ad Iudæ proditoris aspectum, ut ad primum militis occursum, & Domini captivitatem, deflorescit fides; & amœna illa, constansque ejus viriditas penitus concidit.

Sed non sic D. STEPHANI. in eum conspirat omnis propè Synagoga, *Libertinorum, Cyrenensium, & Alexandrinorum*, maximè *Libertini*, *servi corruptionis*, ut loquitur D. *Petrus*. *Omnes in quibus eruditionis, atque scientiæ nonnihil inerat, in sese convertebat, & ex iis, qui cæteris præstare eruditione videbantur, coïtione, atque conspiratione factâ, veluti in phalangas quasdã constipati, sic impetum* STEPHANI *sustinere nitebantur. At ille omnibus pariter invictus erat, sive cum multis solus, sive cum paucis congrederetur,* adeò firma, constansque illi in Christum fides: hanc ut labefactent, primò submittunt viros perditæ mentis, & profligatæ conscientiæ, *qui dicerent se audivisse eum dicentem*

Act. c. 6.

Ep. 2. v.

Nyssenus orat. de S. Stephano.

Cap. 7. v. 11.

dicentem verba blasphemiæ in Mosen, & Deum; quod ca-
Vers. 12. lumniæ telum ut certius, & fortiùs feriat; *commovent plebem, & seniores, & scribas*; sed neque his commovetur STEPHANI fides. ubi verba nihil prosunt, venitur ad manus,
Vers. 12. *concutientes rapuerunt eum, & adduxerunt in concilium.* neque vinculis lingua, neque animus eo malignantûm con-
Vers. 13. sessu impeditur, aut terretur. *Statuerunt falsos testes, qui dicerent: homo iste non cessat loqui verba adversus locum sanctum, & legem.* Ecce aliud, & quidem ingens, ac horrendum blasphemiæ telum, quo per calumniam impetitur STEPHANI fides; sed neque huic cedit: neque timet mens innoxia; suâ se conscientiâ involvit, ac tuetur, quod invictæ fidei beneficium fuit.

Eccl. c. 26. v. 5. Certè sapiens id aliquando de seipso. *A tribus timuit cor meum, & in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis, & collectionem populi, calumniam mendacem: super mortem omnia gravia.* Verùm ut gravia sapienti: at levia STEPHANO; quia ea omnia verborum jacula fidei clypeo excipit ac retundit: sed ecce & alia adjiciuntur accusationum capita, sic
Vers. 14. enim aiunt: *Audivimus eum dicentem quoniam IESVS Nazarenus destruet locum istum, & mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyses.*

Supra. Hæc accusatio *Diaboli oratorum est*, inquit D. *Gregorius Nyssenus*, à quâ concuti, & labascere potuit alius quivis, quia illâ non impetebatur STEPHANUS tantùm; sed & Dei filius, sed & verbum Patris, sed & veritas æterna, & quidem per calumniam, & immane mendacium, neque enim ea umquam dixerat Christus, neque à Christo STEPHANUS.

Verùm

Verùm ut ſic impeteretur, commoveri tamen nullo modo potuit, neque à fidei ſtatione dejici; adeò illi firmus in eâ ſtabat animus, ab hoc, in ipſum corpus evaſit auguſtum aliquid, ac cœleſte. *Intuentes* enim *in eum omnes, qui ſedebant in concilio, viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli*, hoc eſt, interprete D. Gregorio Nyſſeno, *angelicum decorem, & mutationem faciei in angelicam formam*; Interprete Auguſtino, *faciem illuſtratam ut ſolem*, Interprete Hilario Arelatenſi, *in* STEPHANI *facie ſpeciem reſurgentis.* Dixiſſes *in ipſo* STEPHANO *abundantiam cordis tranſiiſſe in decus corporis, & in exteriori gloriâ candorem interioris exundaſſe, & per abſcondita pectoris ornamenta, ſpeculum frontis irradiaſſe, & cùm haberet in ſe Spiritum Sanctum, os præ ſe geſtaſſe angelicum.* ut diſertè Hilarius. Verſ. 55.

At unde, inquies, illa faciei lux, unde fulgor ſolis æmulus; imò ſuperior? utique à fide, cœleſtique ſapientia, quâ illi lucebat & radiabat animus; cui proinde corona *de lapide pretioſo*, de virente, & lucente Iaſpide, cui alia lux accedet

EX SAPPHIRO.

SAPPHIRUS gemma eſt cœrulei coloris, & aureis punctis collucens: ſymbolum cœleſtis converſationis, & aureæ caritatis, quâ eminere viſus eſt D. STEPHANUS. Illâ in cœlos, Deumque totus aſcendebat, hac autem deſcendebat in terras, & blandâ caritatis inclinatione ad proximum, ejusque commoda, ſalutemque procurandam ſeſe demittebat. teſtem volo, teſtem appello extremam, quæ illi fuit, E Sapphiro.

Vers. 55. vitæ periodum, de quâ illud Scripturæ oraculum. *Cùm esset plenus Spiritu Sancto, intendens in cœlum, vidit gloriam Dei, & IESVM stantem à dextris virtutis Dei.*

Hîc stylum fige, hîc oculum, *mi Lector*, atque inter hostium cuneos, densaque lapidantium agmina STEPHANUM

Pet. Damian. aspice: intendit in cœlum, quò enim potius? certè *qui Spiritu Divinitatis afflatur, conculcatis terrestribus, cœlestibus inhiat, & æternis.*

Ita inhiavit Divus STEPHANUS, hinc illi in cœlum oculus, quia cor, & amor in cœlo, non deorsum fertur, non declinat ad terrena subsidia, aut solatia: sed sursum totus rapitur, atque ad cœlestia aspirat, utpote totus in

In Cratylo cœlestibus. *Fortitudinis est malis obviis obniti, sursumque ferri*, inquiebat Plato.

Psal. 120. Ita sursum elatus David, cujus eæ voces. *Levavi oculos meos in cœlum unde auxilium mihi.*

Daniel c. 13. Ita & Susanna, *flens suspexit in cœlum*, à quo invocaret auxilium.

Ita & STEPHANUS *intendens in cœlum vidit gloriam Dei:* at quæ, inquies, ea gloria?

Orat. de S. Stephano. D. Gregorio Nysseno est *ipsum lumen divinum in lumine Dei.* D. Augustino est Deus ipse, Deique essentia. Sic ni-

Serm. 99. mirum *videbat Deum, qui migrabat ad Deum*, imò *& Trinitatem ipsam, ac Divinitatem, ac revelatâ facie Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum.* Hæc illi Patres, qui aperto mentis, atque intelligentiæ oculo, volunt D. STEPHANUM Dei essentiam vidisse; uti Paulus in suo ad tertium cœlum raptu. Quæ opinio si vera, quid mirum si totus in cœlo STEPHANUS,

STEPHANUS, qui jam totus in Deo, totus, inquam, mentis oculo; imò totus & oculis corporis; vidit enim prætereà *IESVM stantem à dextris* Dei. Nimirum illi tunc, speciali quodam, & supra omnem naturæ vim concursu, elevati sunt oculi, ut ad cœlum usque empyreum penetrarent, IESUMque stantem à dextris Dei attingerent.

At cur, inquies, stantem? an hic situs gloriosi corporis? enimverò is est. stat tamen quasi Dux cum STEPHANO milite pugnaturus: *cum stante stabat, cum bellante bellabat*, inquit B. Petrus Damianus. Et hæc tria miracula, quæ annuente cœlo tunc edita suspicies, *Amice Lector*.

Primum, vidisse STEPHANUM ipsammet Dei essentiam. Secundum, ipsum Christum in empyrei cœli Regiâ, & quidem solum. *Soli* enim *apparebat, & alii non videbant, sed invidebant*, dicit Augustinus, qui & illud innuit, quod tertium hic miraculum. vidisse Iudæos in STEPHANI fronte crucem miri splendoris, qui eâ jam signatus erat Crucis, & Crucifixi miles; qui ab ipso Duce Christo, donabitur coronâ è lapide pretioso, è lapide sapphirino, qui suâ se luce signabit; luce dico divinæ visionis; uti deinde & ardore caritatis, cujus indicio sunt puncta illa aurea sapphiro bellè à naturâ impressa. Serm. 92.

Nosse vis, quæ illa caritas? attende quæ illi in extremâ vitæ meta, quis habitus corporis, quæ vox, quæ oratio. Corporis situs, & compositio, ea est, quæ supplicis esse solet; orat enim *positus genibus*.

Pro se stans oraverat, pro lapidatoribus oraturus, genua ponit, quæ causa? quia *plus dolebat persequentium peccata*,

quam sua vulnera, inquit Augustinus, & quia plus illa dolebat, in genua sese abjiciebat, quod dolentis erat, quod miserentis, quod & amantis, & nimium quantum amantis. Et hoc primum in STEPHANO fuit caritatis indicium.

Vers. 60. Alterum fuit, eo in articulo validus clamor, *clamavit* enim *voce magnâ*, quod miraculo ascribi debet, morientis enim vox deficit, & certè defecisset STEPHANO, nisi eam servasset; imò dedisset vis altior, vis miraculosa, vis amoris & caritatis, quam aperit, explicatque ingens morientis clamor.

Eò loci, ac temporis alius atque alius erat clamor; alius, atque alius strepitus: *Clamor lapidantium furoris erat, strepitus lapidum crudelitatis. Clamor* STEPHANI *amoris, & pietatis, obruendus ille clamore isto clamor*, inquiebat Petrus Damianus. Et certè obrutus est & clamore illo, & voce magnâ, quæ oris fuit, & linguæ jam deficientis, cui accessit & alia vox, vox oculorum, vox lacrymarum, cui ingens apud Deum, superosque pondus, nam & *lacrymæ pondera vocis habent*, cui additum & pondus orationis in paucula verba: sed amoris plena, plena caritatis. *Domine ne statuas illis hoc peccatum. Putásne*, inquit Augustinus, *verba ista audivit Paulus? audivit subsannans; sed irrisit*. At non irrisit cœlum: sed audivit, & quidem quod mireris ad *Sauli* bonum, Sauli salutem; quem nec postea habuisset Ecclesia, nec haberet nunc cœlum, nisi STEPHANUS orasset. verum enim illud D. Augustini.

Serm. de S. Stephano. Aug. serm. 99. de divers. Serm. 94. de divers.

Si STEPHANUS *non orasset, Ecclesia Paulum non haberet, sed ideò erectus est Paulus, quia in terrâ inclinatus, exauditus est* STEPHANUS. Sed unde clamor? unde lacrymæ? unde

Serm. 1. de Sanctis.

&

& oratio? utique ab amore, quo pugnavit, quo vicit, quo de hostibus triumphavit. Audi quid de illâ S. Fulgentius. STEPHANUS *caritatem pro armis habebat, per caritatem Dei, sævientibus Iudæis non cessit; per caritatem proximi, pro lapidantibus intercessit, per caritatem arguebat errantes, ut corrigerentur, per caritatem pro lapidantibus orabat, ne punirentur. Caritatis virtute subnixus vicit Saülum crudeliter sævientem, & quem habebat in terrâ persecutorem, in cœlo meruit habere consortem.* Serm. de S. Stephano.

Ita nimirum vicit, triumphavitque, ubi victrix STEPHANI caritas: cui *Saülum* dedit indulgens Deus, uti aliquando revelavit B. *Mariæ Ogniacensi*, cognovit hæc aliquando in mentis excessu D. STEPHANO oranti, Deum quasi pro munere dedisse *Saülum*, cui ut in reliquâ vitâ, sic & in Martyrio adfuit, ejus animam è corpore excedentem excepit, Deoque quasi depositum, quasi donum reddidit, adjiciens & illud. *Domine, hoc ingenti, & singulari munere me donasti: ego verò multiplici auctum fructu tibi illud reddo.* Cardinalis Vitriaco in ejus vitâ l. 2. c. 11.

Ecce, ut etiam à morte de *Paulo*, & cum *Paulo* vincit, triumphatque STEPHANI caritas; triumphabitque in cœli Regiâ, in omnem retro æternitatem.

Vis nosse, quî etiam cœlis additus de Iudæis rebellibus triumphet? Accipe, quæ de illo Cardinalis *Baronius* ex *Severo* Majoricæ Insulæ Episcopo. Narrat hic, illatis Majoriam (urbs est Majoricæ) D. STEPHANI reliquiis, Iudæos omnes numero quingentos quadraginta, ad Christi fidem derepentè conversos. Anno Christi 418.

Occasio tam subitæ, tamque inopinatæ conversionis hæc

fuit.

fuit. Ut Divi Reliquias importari viderunt Iudæi, iisdem, quibus olim majores animis, eodem furore, impetuque ad saxa convolarunt, & quà sacras STEPHANI exuvias, quà etiam Christianos illis succollantes, aut venerationis ergò comitantes, impetere cœperunt: sed, ô Divi STEPHANI in suos caritas, ô caritatis umbraculum, ô clypeus, ô subsidium! innoxia in hos, & illos cecidêre saxa: at non abiit innoxia Judæorum immanitas: subitò enim cœlesti igne correpta, exarsit eorum Synagoga (quod STEPHANI vindicis videri potuit) at etiam derepente in alios mutati sunt Iudæi, quod STEPHANI amantis, & miserentis fuit. Ita (ut antè dixisse me probè memini:) ubique victrix est illius caritas; cui proinde cœlo judice, data corona de lapide pretioso, de *Sapphiro*: sed &

EX SMARAGDO.

E Smaragdo.

SMARAGDUS (ut alia de illius naturâ, colore, pretioque taceam) habet illud singulare, ut *eadem quà specula, ratione supini imagines rerum reddat. Hinc Nero princeps, gladiatorum pugnas spectabat smaragdo.* Ex ea similitudine *Smaragdi*, & speculi factum, ut *Smaragdus* symbolum aliquod sit virginitatis; imò & Sanctissimæ Triadis, quæ prima fuit Virgo, genuit enim Æternus Pater Filium sine Matre, & Pater, ac Filius spiravit Spiritum Sanctum, etiam sine Matre.

Plin. lib. 7. c. 5.

Hinc Sanctissima Trinitas quanta quanta est, Virgo est, simulque creaturarum omnium speculum perfectissimum. Et STEPHANUS virgo fuit; à virginitate quasi Dei sui, & Sanctissimæ

Sanctissimæ Triadis speculum, in quo videretur ipsa quantum mortali oculo fas est.

Virginem fuisse testatur D. Augustinus, & D. Fulgentius; talis nimirum esse debuit, qui ei ministerio præesset, qui viduis provideret, qui cum altero sexu instar Angeli versaretur. Et hunc virginei animi, corporisque nitorem indicavit conspecta in Concilio facies ejus ad instar Angeli, quia, ut diserte D. Chrysologus. *Semper est Angelis cognata virginitas*, adeoque cognata facies, orisque decor, & gratia, cui proinde & suum ornatum, pretiumque afferet corona de lapide pretioso, de *Iaspide, Sapphiro, Smaragdo*, cui coronidem imponet alia Serm. 2. de Sanctis. Serm. 148.

EX ADAMANTE.

ADAMAS fortitudinis invictæ hieroglyphicum: maximè verò Arabicus. Ex Adamante.

De hoc ita Plinius: *Arabici Adamantes incudibus deprehenduntur, ita respuentes ictum, ut ferrum utrimque dissultet, incudesque etiam ipsæ dissiliant. quippe duritiâ inenarrabilis est, simulque ignium victrix natura. Vnde & nomen indomita vis Græcâ interpretatione accepit. ἀδαμας enim græcè idem est quod indomitus, invicta quippe illi vis; ferri, ignisque contemptrix.*

Quod Adamanti natura dedit: hoc virtus, & gratia D. STEPHANO, cui aptari potest illud, quod aliquando de D. *Basilio* magnificè pronuntiavit D. Gregorius Nazianzenus. *Duorum lapidum naturam imitabatur: factus enim erat percutientibus Adamas, dissidentibus Magnes. Adamas* In orat. funeb.

 quidem

quidem indomitæ fortitudinis exemplo, atque robore, quo nec minis cessit, nec tormentis: *magnes* autem insigni, ac generosâ mansuetudine, quâ etiam dissidentes à se, rapuit, attraxitque.

Noscevoles quæ illi vis animi, quàm invicta, quàm indomita, attende, quæ ille in extremâ vitæ scenâ cœlo, Deoque teste exhibuerit, etiam sub ipsis JESU Christi oculis.

Act. c. 6. v. 9. Primò in eum insurgit omnis *Synagoga, Libertinorum, Cyrenensium, & Alexandrinorum*, & uno quasi impete, petulantiore linguâ, & acriore disputatione percutit: & in hac invictus STEPHANUS, *& percutientibus adamas.*

Vers. 11. Jerem. c. 17. Submittunt deinde viros, qui eum incusarent *blasphemiæ in Deum, & Moysem. Venite*, inquiunt, *& percutiamus eum linguâ*; & in hac quoque invictus STEPHANUS, *& percutientibus adamas.*

Vers. 12. Tum etiam *commovent plebem, & seniores, & Scribas*, injectaque in eum violentâ manu rapiunt, & adducunt in Concilium. Et coram hoc invictus STEPHANUS, *& percutientibus adamas.*

Cap. 7. v. 54. Tum dissecantur cordibus suis, & dentibus strident in eum. *Super Martyrem* STEPHANUM *dentibus colubrinis stridebant, qui quasi serpentem in corde habebant*, inquit Augustinus. Et tamen etiam in hoc dentium stridore, morsuque invictus STEPHANUS, *& percutientibus adamas.* Hom. 16. de Sanctis.

Vers. 57. Tum denique *impetum faciunt unanimiter in eum, & ejicientes eum extra civitatem* lapidibus impetunt, atque obruunt. Et in hac quoque lapidum, saxorumque grandine,

quæ

quæ undique in ſacrum illius corpus impluit, adhuc invictus STEPHANUS *& percutientibus adamas*, imo, quod in eo violentæ mortis articulo mireris, & ames, etiam *diſſidentibus magnes*, allicit enim, attrahitque à ſe quàm longiſſimè diſſidentes, dum pro illis flexo genu Deum orat, exoratque, emittitque in cœleſtes auras hæc magnetica verba. *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum*; quaſi diceret interprete D. Auguſtino. Verſ. 60.

Certè ego patior, ego lapidor, in me ſæviunt, in me fremunt: ſed ne ſtatuas illis hoc peccatum, quia ut hoc dicam tibi, à te primò audivi. Ego ſervus tuus patior. Sed multum intereſt inter te, & me. Tu Dominus, ego ſervus; Tu verbum, ego auditor verbi, tu Magiſter, ego diſcipulus, tu Creator, ego creatura: tu Deus, ego homo. Multum intereſt inter peccatum iſtorum, qui lapidant me, & illorum qui crucifixerunt te: quando ergo dixiſti. Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt, pro magno peccato petiſti, & me pro minimo petere docuiſti. Ego patior in carne, iſti non pereant in mente.

Hæc S. STEPHANUS ex vero *diſſidentibus magnes*, qui patientiâ ſuâ, manſuetudine, indulgentiâ, oratione vel maximè diſſidentes ad ſe, Deumque attrahit. Ita attraxit *Saulum*; ita & alios quà verbo, quà exemplo invictæ, indomitæque fortitudinis, atque caritatis.

Cognoſcant, inquit Nyſſenus, *Iudæi arma Chriſtianorum, quibus injuriam ulciſcendo magnus* STEPHANUS *uſus, ſui facti exemplo legem vitæ ſanxit.* Orat de S. Stephano.

Cognoſcant & Chriſtiani, diſcantque cum STEPHANO percutientibus eſſe adamantes, & diſſidentibus magnetes.

Adamantes quidem invictâ in adversis patientiâ, ac fortitudine; Magnetes autem caritate, atque in hostes indulgentiâ: Sic Adamas, sic Magnes fuit senex unus aliquis, de quo *Ruffinus* in Vitis Patrum: ab hujus cella Monachus panem etiam ad sustentandam vitam necessarium suffurari solitus erat, non sine optimi senis injuria, gravique damno. Et verò etiam suffurantem viderat non semel, & tacuerat, cumque ad extrema vitæ devenisset intuitus fratrem illum, qui ei panem furtivè auferre solebat: sic ad illum. Accede huc ad me, frater; & apprehendit manum ejus, & osculatus est, adjiciens etiam illud dignum posteris.

Lib 4 n. 74.

Gratias ago manibus istis, fratres, quia per eas arbitror me intrare in Regnum cœlorum.

Dixit, & animum pupugit sui illius latrunculi, eaque caritate in melius inflexit; ex eo quippe tempore & facti pœnitens fuit, & vitæ monachalis, ac sanctioris amantior.

Ecce ut Adamas, ut Magnes fuit pius ille senex; attende quî etiam S. *Meletius*, cognomento *Magnus*, Episcopus Antiochenus, vario jactatus persecutionum æstu, quas inter potissima fuit exilium, quod tertiò pro fide, ac religione, proque zelo pastorali sustinuit, invicta semper patientia, ac fortitudine: Primum sub *Constantio*, Alterum sub *Iuliano*, Tertium sub *Valente* Imperatore; quo sic Antiochiâ eductus. Civitatis Præses, homo ut perfidi, sic & vafri ingenii, eum secum in suam rhedam extulerat, ut occultiùs, & tutiùs in exilium deportaret: Verùm ut semper timidus, ut sagax est amor: ut ferè præsagus impendentis mali, subodorati cives quod erat, honoris specie (veriùs dolo, fraudeque

D. Chrysostomus orat in laudem S. Meletii.

Præsidis)

Præſidis) in exilium rapi communem civitatis Patrem, ad obvia in compitis, & plateis arma, ad ſaxa, inquam, & lapides confugiunt, & facto impete, grandinis inſtar, & nymbi depluunt in noxium Præſidis caput. Quid hîc *Meletius*? an diſſimulet? an prodat infandum caput? an ſaxis obruendum extrudat? minimè gentium. Non is Chriſtiano genius eſt, non ea mens S. Præſuli, non id conſilii in illis imminentis fati anguſtiis. Alia meditatur, alia molitur omnia; de hoc uno ſollicitus, ut hoſtem ſuum tegat, ac protegat: quod ut faciat probè, veſtem explicat, inimicum caput amplectitur, & quod amabit, prædicabitque omnis ætas, propria chlamyde tegit, ac celat, ſicque eripit & civium oculis, & popelli juſtè ruentis armis, & ſaxis impendentibus ſubducit: patientiæ, & manſuetudinis exemplo, quod terra ſuſpiciet, cœlum amabit, inferique perhorreſcent.

Ecce ut Adamas, ut Magnes fuit S. *Meletius*, accipe quomodo S. *Fulgentius*.

Vapularat ille ab infami, rebelliquc presbytero, iterum, iterumque fuſtibus impetitus, & propè contuſus, tum etiam ad ignominiam decalvatus ab eodem, atque denudatus, tum denique ſic ad majus probrum ejectus. Bollandus 1. Jan. in ejus vitâ c. 11.

Vulgatum id facinus Carthagine totâ, & ſummos, & infimos ſummo dolore affecit; & quod ſtupeas, etiam Arianos, quos inter Epiſcopus unus aliquis S. *Fulgentio* olim familiaris, atque amicus, de contumaci illo, immitique Presbytero vindictam ſumere parabat: ſi modò injuriâ appetitus tantùm vel leviter queri voluiſſet: ſed noluit pius

Præſul : imò & amicis id ſuadentibus, reſpondit illud dignum cedro. *Non licet in hoc ſæculo vindictam quærere Chriſtiano.* O ſuaves, ô amicas, ô verè Chriſtianas voces! quas utinam & verbo uſurparent omnes, & facto etiam probarent, non ea eſſet in malum, vindictamque proclivitas, non ea ultionis appetentia; quæ & terras inficit, & cœlum ipſum malè afficit: ſed è contrà vigeret, floreretque caritas, & fructus uberrimos etiam in ipſam æternitatem efferret tam grata ſuperis, Deoque injuriarum remiſſio.

At quos, inquies, fructus? eos certè quos D. STEPHANO. At quinam illi? primò mors, ad inſtar ſomni longè ſuaviſſima. Vix enim in cœlos extulerat illas voces: *Domine*
Verſ. 60. *ne ſtatuas illis hoc peccatum*, cùm *obdormivit in Domino. Felix ſomnus cum requie, requies cum voluptate, voluptas cum æternitate*, inquit Damianus. Ecce fructus illius indulgentiæ, requies, voluptas, æternitas, & quidem beata: ad hanc aſpiras, *Amice Lector*, D. STEPHANUM ſedulus imitare; injurias tibi, tuoque nomini illatas ultrò condona: imò & pro inimicis ora, ſicque & pro illis, & pro teipſo Deum exorabis; & primò, etiam in hac aurâ mortali, requiem invenies bonæ mentis, ac conſcientiæ: tum etiam ex illâ voluptatem, effuſumque geſtientis animæ gaudium: denique & beatam æternitatem; in quâ te decorabit coronâ de lapide pretioſo; eaque compoſita. Primùm ex *Iaſpide* in præmiùm fidei tuæ, & ſapientiæ altioris. Tum etiam è *Sapphiro*, in decus æternum cœleſtis tuæ in terrâ converſationis, & caritatis planè aureæ. Tum è *Smaragdo*, ad nitorem, & ornamentum illius, quæ in te fuit virginitatis. Denique ex

Adamante

Adamante in laudem & gloriam invicti roboris, longævæ patientiæ, atque indomitæ fortitudinis.

Ab his certè magnarum virtutum ornamentis donatus est STEHANUS corona immortalitatis.

Ab his etiam donatus S. *Cornelius Centurio*, Cæsareæ Episcopus, qui in extrema vitæ meta hanc à cœlo, Deoq́ue vocem audiit: *Corneli veni ad me. Ecce enim est tibi parata corona justitiæ.*

Ab his denique donati Sancti omnes quotquot super astra vivunt ævo beatiore: atque ab hac quoque doneris oportet, quisquis cœli, & beatæ æternitatis es candidatus.

IN

IN FESTO SANCTI JOANNIS EVANGELISTÆ.

UI D. IOANNIS elogia in unum veluti cumulum congeſſit, pronuntiavit non minus liberè, quàm verè, quod eſſet *Cherubim Dei*, *Benjamin Chriſti*, *Deiparæ adoptivus*, *Evangeliſtarum aquila*, *ſapientiæ abyſſus*, *charitatis incendium*, *integritatis Smaragdus*, *virgo ſine labe*, *Martyr ſine morte*, *amiantus in igne*, *ſol Eccleſiæ*, *deliciæ fidelium*, *Theologorum vertex*, *Prophetarum apex*, *cœli fulmen*, *orbis tonitru*, *ſecretarius Æterni Verbi*. Quæ elogia, ut præclara: ſic & illius dignitati, virtuti, gratiæque quàm maximè conſona. Ex illis ego unicum attingam, quo ſcilicet ſeipſum in cœli regiâ ſignatum vidit, ac deinde ſcriptis expreſſit; ut quæ tum in exceſſu mentis, aperto veluti intelligentiæ oculo, ſuſpexerat; haberet deinde, ac ſuſpiceret orbis univerſus; quod, ut & ipſi habeamus, ſuſpiciamusque, ſit

Cornelius Prolog. in Apocal.

QUÆSTIO

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *In conſpectu ſedis tanquam mare vitreum ſimile criſtallo, & in medio ſedis, & in circuitu ſedis quatuor animalia, plena oculis antè, & retrò. Et animal primum ſimile leoni, ſecundum animal ſimile vitulo, & tertium animal habens faciem quaſi hominis, & quartum animal ſimile aquilæ volanti.* Apoc. c. 4. v. 6. 7.

Quæ ſit illa ſedes? quod mare vitreum? quæ animalia?

SEdes illa, Dei ſedes, Dei eſt thronus, Ita textus Syriacus, qui habet *ante thronum*, & Arabicus, *Ante ſedem Dei*.

Mare vitreum, eſt cœlum empyreum, in quo Dei ſedes eſt, ac thronus. *Mare* dicitur ob amplitudinem, ac vaſtitatem; *vitreum* autem, quia cryſtallo non abſimile, puriori tamen, ac cœleſti, quod ſcilicet & Angelos capiat, & Beatos.

Quatuor animalia, ſunt quatuor Evangeliſtæ; vel potiùs quatuor Evangeliſtas exprimunt, referuntque.

Leo D. Marcum exhibet, & consonat ejus Evangelio, quod incipit à clamore, & rugitu S. IOANNIS in deserto.

Vitulus S. Lucam ostentat, cujus scilicet Evangelium initium ducit à Sacerdotio Zachariæ, oblataque cœlo victima.

Homo, repræsentat S. Mathæum, cujus Evangelium ducitur ab humanâ Christi genealogiâ.

Denique *Aquila*, in auras, in æthera, in cœlum ipsum effert D. IOANNEM, qui terris superior, & in ipsa Divorum atria, & in ipsum quasi Divinitatis sinum evadit, orditurque Evangelium ab ipsâ Divinitate Verbi. Ita D. Hieronymus, Ambrosius, Gregorius, aliique Patres, & Scripturæ sacræ Interpretes, quorum opinioni in præsentiâ insistam; & paucis investigabo cur D. IOANNES *Aquila?*
Cap. 1. v. 10. & cur etiam (uti vidit Ezechiel) *desuper ipsorum quatuor?*

Ad primum quod attinet, dicitur, & est IOANNES velut *Aquila*; quia ut hæc inter volucres omnibus eminet quasi princeps: sic & ille inter Evangelistas, quos transcendit, & longis intervallis post se relinquit; & hanc quoque rationem attigit D. Augustinus. Sic enim inquit.

Lib. 1. de consensu Evang. c. 4. *Longè à tribus istis superius fertur: ita ut si hos videas quodammodò in terris conversari: illum autem transcendisse nebulam, quâ tegitur omnis terra, & pervenisse ad liquidum cœlum, unde acie mentis acutissimâ, atque firmissimâ, videret in principio Verbum apud Deum, per quem facta sunt omnia.*

Hactenus S. Doctor, ex quo videas alios Evangelistas terris quodammodò adrepere, atque in terris versari:

D. verò

D. verò IOANNEM transcendisse nebulam, quâ terrâ involvitur: nec illam tantùm; sed & evasisse ad ipsum cœlum, ipsam Empyrei sedem: hoc est ipsiusmet Dei sedem, ac thronum, & instar cœlestis *Aquilæ*, acie mentis acutissimâ, in ipsam quoque Divinitatem, ipsam Divini Verbi generationem penetrasse, & quidem acie firmissimâ, atque irretorto mentis oculo solem illum Æternum, hoc est Divinitatem, aspexisse, & hinc D. IOANNES audit *Aquila*; sed cœlestis, indeque etiam illius supra omnes Evangelistas; imò & super omnes Sanctos excellentia, quam ex variis capitibus deducere mihi in præsentiâ est animus: sit itaque

I. EXCELLENTIA D. IOANNIS.

A sanguine, & natalibus.

CECINIT aliquando Vates. *Et genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi, vix ea nostra puto:* quod verum est quàm maximè, cùm ab iis ducitur omnis laus & commendatio, hoc est deforis, & non potiùs domi, atque intrinsecus à virtute, cæterisque animi ornamentis; quæ ex verò nostra sunt.

Certè qui genus jactarit suum, qui Proavos longâ serie recensuerit, qui famosas majorum imagines ostentarit, & aliud nihil, nihil quod suum erat, ostentasse dixero; sed aliena omnia jactitasse. Et hoc apud benè sensatos est extra controversiam. Uti & illud, à genere, à proavis, ab avito sanguine, & majorum gloriâ decus aliquod peti posse, non tamen omne: quia potissima hominis commendatio duci

debet ab iis, quæ verè nostra sunt, hoc est à præclaris seu naturæ, seu etiam gratiæ donis: licèt fateamur ab aliis etiam trahi posse. Et ita in præsens mihi deducendam existimavi primam D. IOANNIS excellentiam, à sanguine scilicet & natalibus.

At quæ, inquies illa? eadem propè, quæ Christi; certè illi proximè juncta. Fuit enim *Zebedæi* filius, & *Salomes*, de quâ sua inter antiquos lis est, quæ fuerit illa?

Sunt quàm plurimi, iique non ignobiles, qui contendunt quod *Salomes* D. Annæ filia fuerit, adeoque D. Virginis MARIÆ germana soror. Ita S. Chrysostomus Act. 1. c. 5. Beda Præfatione in IOANNEM, S. Bernardus de lamentatione Virginis. Hugo de S. Victore, & Glossa in c. 1. ad Galatas. Albertus Magnus in cap. 19. IOANNIS. Abulensis in c. 20. Mathæi. Gerson, & alii, quibus accessit S. Birgitta l. 1. Revel. c. 10. in quo D. IOANNEM appellat sororium Christi, quòd natus sit ex sorore Matris Christi, & consequenter B. Virginis fuerit ex sorore nepos, & Christi consobrinus. Quod si verum est, verissimum & istud insignem inde B. IOANNI laudem, decus, atque ornamentum accedere illustre. Quid enim illustrius, quàm sanguinem ex eodem propè fonte ducere, ex quo & ipsa Dei Mater?

Aliis tamen hæc opinio minus arridet, censent enim D. *Annam*, unicam habuisse prolem, videlicet eam virginem, quæ deinde fuit Dei Mater: & hoc, inquiunt, magis decuisse & S. *Annæ* gravitatem, & dignitatem, seu ipsius Deiparæ Virginis, seu etiam Christi. Ita Euthymius, Theophi-

Theophilactus, S. Thomas, Ianſenius, Caniſius, Baronius, Suares, aliique, qui tamen fatentur etiam illud, D. IOANNEM & Virginis, & Chriſti conſanguineum fuiſſe, quod facit ad illius decus æviternum.

Enimverò ſi in humanis illud inter illuſtria familiarum ſtemmata reponitur, originem duxiſſe è Principe, è Regio, è Cæſareo ſanguine; quid erit ab eodem unde Dei Mater, unde & Dei filius? Erit certè iſtud, non dico Regium, non Cæſareum: ſed hoc, & illo majus: imò quod in humanis eſſe poteſt, longè maximum: ab illo quippe non Regia, non Cæſarea ducetur majeſtas; ſed altior aliqua, ſed cœleſtis, & propè divina, ut quæ accedat ad communionem, & conſanguinitatem cum ipsâ Verbi Incarnati perſonâ, hoc eſt, cum divina; ipſoque Deo ter Opt. ter Max.

De S. *Genoveſa*, virgine ſanctiſſimâ, pronuntiavit illud D. Germanus, in ejus nativitate magni gaudii, & exultationis in cœlo ab Angelis celebratum fuiſſe myſterium; audeo dicere majoris & gaudii, & exultationis celebratum fuiſſe myſterium in nativitate S. IOANNIS, utpote futuri & Chriſto, & ipſi Deo conſanguinei. Et hic primus excellentiæ illius fuit gradus; à quo nobis ad alios facilior erit aſcenſus. Bollandus 3. Jan. in ejus vita c. 7.

II. EXCELLENTIA D. IOANNIS.

A ſingularis gratiæ prærogativa, data ſanguini & natalibus.

IN Eccleſiâ (quæ veluti cœlum novum) uſuvenit, quod in cœlo illo aſpectabili. In hoc, aſtra minora, ſeu illius

ocelluli, ſeu gemmæ; eò magis illuſtrantur à ſole, veluti fonte omnis luminis, quò fuerint illi viciniora. Sic & in Eccleſiâ, in quâ Chriſtus quaſi ſol, & origo prima, fonsque omnis lucis, hoc eſt omnis gratiæ, ii qui fuerunt illi à ſanguine, & Natalibus viciniores, ab ipſius quoque lumine magis illuſtres.

Ita D. *Virgo*, quia Dei Mater futurà, adeoque propinqua, ac vicina quàm maximè, majoribus, & clarioribus cœleſtis gratiæ, id eſt lucis divinæ radiis illuſtrata, quam ullus umquam vel in terris homo, vel in cœlis Angelus. Ratio in oculis eſt, quia propiùs ad Chriſtum, hoc eſt ad ſolem, acceſſit, quàm ullus vel hominum, vel Angelorum.

Ita S. *Ioſeph* præ omnibus illius ævi ſanctis, à gratiâ major, atque illuſtrior fuit, vel ex hoc uno, quod Chriſti, hoc eſt Dei, nutritius, & quaſi pater electus, adeoque vicinus magis.

Ita D. *Anna*, auguſta Virginis Mater, quia inde Chriſti avia, & D. *Ioachim*, quia ejuſdem avus, à gratiâ quoque, & ſanctitate cæteris illius ſæculi majores, quia illi viciniores.

Ita D. *Ioannes Bapt.* quia & ipſe illi cognatus, quia & Paranymphus; major & ipſe inter natos mulierum, quia & ſanguine propinquior.

Quod illis: hoc & D. *Ioanni Evangeliſtæ*, utpote Chriſti conſanguineo, adeoque & ſanguine propinquo, datum eſt, ut à Chriſto, ſeu ſole plus hauriret divinæ lucis, ac ſplendoris, qui eſt à gratiâ, ac ſanctitate, quàm cæteri ab eodem remotiores. His certè data tantùm aliqua lucis illius portio: at D. IOANNI quaſi ſe totam infudit gratiæ

plenitudo;

plenitudo; & quæ in aliis sparsit cœlestium donorum charismata, in hoc uno collegit; ut videre erit ex

III. EXCELLENTIA D. IOANNIS, *Ab omnibus Sanctorum titulis.*

E quibus primus erit à nomine illi à parentibus indito, qui boni ominis fuit: audiit enim IOANNES, Hebraïcè *Iochanan*, id est gratia Dei, aut Deo gratiosus; ut jam inde portenderet illud, quod de seipso deinde extulit; *Discipulus, quem diligebat IESVS.* I. Joannes.

Et hoc illi quodammodo à naturâ nomen: aliud à Christi voce, gratiaque: ab hac dictus *Boanerges*, hoc est *filius tonitrui. Clangat tuba, filius tonitrui*, inquiebat D. Hieronymus. *Verè tonitrui filius per propriam suam grandiloquentiam, velut ex quibusdam nubibus à sapientiæ ænigmatibus, piam nobis de filio intelligentiam persuadens*, aiebat D. Epiphanius. Ep. 85. ad Evagrium. II. Boanerges. Hæresi 73.

Verè tonitrui filius, ut qui Evangelium suum nonnisi præviis tonitruis, & fulguribus in auras eduxerit. Crederes alterum fuisse Moysem qui legem à Deo accipit, non sine tonitruo, & fulmine. Et verò si Legi antiquæ prænuntia quasi tonitrua, & fulgura: quidni & novæ? quam educit, eructatque *tonitrui filius*, vel ex ipso sinu Æterni Patris, à quo & illud. *In principio erat Verbum*: ab hoc Evangelio, quod scripsit Anno à Christi Nativitate nonagesimo-nono, audiit Silvester Petra sancta Thaumasiæ tom. 4. c. 30.

Evangelista, non quales alii: sed altior longè, ac superior, III. Evangelista

ut

ut qui tantum ab aliis distet sua luce, quantum sol ab alio quovis minore sidere.

Ab illo certè excessu divinæ quodammodo lucis; D. Dionysius Areopagita in epistola, quam etiam illimet inscripsit; *solem Evangelii* appellat.

IV. Apostolus. Fuit deinde & *Apostolus*, & quidem jure suo præcipuus, à Petro primus; imò & Petri socius, ac surgentis Ecclesiæ, ceu ædificii spiritualis, columna princeps.

Et talem profectò suspexit, pronuntiavitque D. Paulus, Cap. 2. v. 9. dum sic de illo ad Galatas. *Iacobus, Cephas, & Ioannes, qui videbantur columnæ esse, dexteras dederunt mihi, & Barnabæ.*

V. Theologus. Fuit etiam *Theologus*, ut liquet ex Apocalypsi, quæ Græcè inscribitur. *Apocalypsis S. Ioannis Theologi*, quem etiam, etsi cætera taceant, loquuntur, & proclamant, quæ terris reliquit scripta. Hom. 2. in diversos. quibus, ut ait Origenes, *quasi intimæ Theologiæ pennis, supervolat non solùm, quæ intelligi, ac dici possunt; verùm etiam, quæ superant omnem intellectum, ut qui scilicet extra, & supra omnia, ineffabili mentis volatu in arcana unius omnium principii, sit exaltatus.*

Ab hac porrò exaltatione, ubi ad se, suosque rediit, summorum Theologorum fuit magister, atque imprimis S. *Gregorii Thaumaturgi*, de quo D. Gregorius Nyssenus hæc in ejus vitâ.

VI. Doctor hominum. Fuerat ille magni Origenis primò discipulus; deinde & Neocæsareæ Episcopus, quo munere dum fungitur, nescio quæ ab Origenistis sparguntur errorum, & hæreseos semina, maximè verò Arianismi; quæ dum ex episcopali solio, veluti specula, despicit *Gregorius*, animi certè dubius, anxiusque,

Deum

Deum orat, Deique Matrem, ut lucem afferat doctrinæ ſanctioris. Nec vana fuit oratio, boniique vacua: adfuit enim in amœnâ ſomni unius imagine *Diva Virgo*; adfuit & illi comes S. JOANNES, qui illico Gregorio datus eſt à Virgine magiſter, à quo & mox accepit fidei ſymbolum, quod deinde celebravit quinta Synodus œcumenica, & tota Orientalis Eccleſia: quo in ſymbolo ille ipſe cœleſtis Magiſter & pleraque Evangelii ſui myſteria aperit, explicatque, & ea maximè, quæ de Verbo Patri Homouſio aliquando protulerat.

Et hic primus è Theologis D. IOANNIS diſcipulus: alter ab illo fuit D. *Ioannes Chryſoſtomus*, cui in Monaſterio adhuc degenti apparuit D. *Petrus*, Apoſtolorum princeps, & D. IOANNES Theologorum apex: ille clavem porrexit; hic autem Evangelii librum: itaque *Chryſoſtomus* à D. *Petro* Pontifex; & à D. IOANNE Doctor eſt creatus, longè alius ab illis, qui in Scholis, qui in Academiis & pileo donantur, & doctorali epomide. In ejus vitâ.

Et hi quidem D. IOANNIS diſcipuli: ſed in terris, & obſcuro, ignaroque ſolo: meliores, altioreſque illi, quia etiam è cœlo; cœleſtes utpote genii, quorum etiam vivus, ac ſpirans Magiſter fuit IOANNES, de quo ſic aureè *Chryſoſtomus. Tonitrui filius eſt, Chriſto dilectiſſimus, columna omnium, quæ in orbe ſunt Eccleſiarum, qui cœli claves habet, qui Chriſti calicem bibit, qui ſupra pectus Domini multâ cum fiduciâ recubuit, non fabulas effingit, non perſonatus incedit, non orcheſtram ſupplodit, non aureo ornatur veſtimento, ſed ſtolâ puriſſimâ, veritatis decore intexta & diſtincta amictus* Et Angelorum. Præfat. in Evang. Joan.

V progreditur,

progreditur, cui proscenium est universum cœlum, theatrum Orbis terræ, spectatores, auditoresque omnes Angeli, & quicumque homines Angeli sunt, aut fieri desiderant. Hi dumtaxat ejus harmoniam audire possunt. Ipsi enim Angeli, Cherubim, & Seraphim nobiscum per IOANNIS *vocem didicerunt, quæ cognovimus.*

Ac, ne ab illo hæc dicta crederes licentiâ quadam artis oratoriæ, ipsum è cœli regiâ testem *Paulum* evocat. Sic adhuc in terris, in scriptis loquentem. *Vt innotescat Principatibus, & Potestatibus in cœlestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei. Huic enim Apostolo supernæ adfuere virtutes.*

Ad Ephes. c. 3. v. 10.

Ecce, ut Apostolo teste, *& Virtutes, & Principatus, & Potestates*: imò & judice Chrysostomo etiam *Cherubin, & Seraphin*, id est supremæ cœlorum Intelligentiæ magistrum habuere D. IOANNEM, utpote Theologorum & in terris, & in cœlis facilè principem; quem æstu quodam seu amoris, seu stuporis excitus, sic alloquitur B. *Laurentius Iustinianus*, simulque ante dictorum rationem reddit; dum ita ad IOANNEM.

Lib. de agone Christi c. 5.

Sapientiæ arcana contemplando rimaris, curris per Angelos, discurris per Archangelos, cæterasque spirituum legiones considerationis pennâ percurrendo rimaris, tibi nunc pandun-tur indicibiles sapientiæ thesauri, tibi reserantur revelationum sacra mysteria, Divinitatis altitudo, Æterna Verbi generatio, & cœlestis gloriæ triumphale regnum.

Quod si & hoc, & illa ei reserantur; quid adeò mirum si ab his, & illis fuisse dicatur etiam cœlestium Intelligentiarum Magister, & Doctor?

Fuit

Fuit & *Propheta.* Prophetias loquitur, atque aperit Apocalypsis, in quâ, ut ait S. Hieronymus, *Medullata Ecclesiæ Sacramenta contexuntur, in quâ arcana, ac mystica visio dilecti discipuli*, ut annotat D. Dionysius Areopagita. VII. Propheta. Lib. 9. in Isai.

In hac D. IOANNES & terris, & seipso superior, modò sedet cum Agno, cum Angelis, & viginti quatuor senioribus ante thronum Dei, & Agni, modò versatur cum duodecim millibus, signatorum ex qualibet Israëlitica Tribu, cum turbâ magnâ gentium, cum palmatis martyribus, & virginibus liliatis, modò cum muliere amictâ sole, ornatâ stellis duodecim, & lunam sub pedibus premente: modò cum Henoh, & Elia, cum sanctis stantibus supra mare vitreum, modò supra fulgura, & tonitrua, in cœlo novo, & terrâ novâ, in Hierusalem novâ de cœlo descendente, modò gustat melioris vitæ lignum, ducitque ad ipsos vitæ fontes, ut ex iis beatarum mentium delicias liceat prægustare, utque omnia paucis complectar, in cœlesti throno residentem Agnum videt, ejusque majestatem adorat, ac veneratur: Angelorum, ac Beatorum venerationem edocet, prædestinatorum signationem, Martyrum, & Virginum gloriam, futurasque Ecclesiæ persecutiones exponit, atque ab iis palmas, ac triumphos educit ad usque Antichristi tempora, totiusque Universi excidium. Ecce nobiles, ecce deductas per longa sæcula vaticinationes, à quibus jure meritissimo inter Prophetas reponitur; imò & Prophetarum omnium princeps, ac coryphæus nominatur: sed hæc, inquies, omnia & amori sunt, & stupori. Demus alia, quæ imitationi serviant, & moribus ex virtute formandis,

 hæc

hæc inter primum erit illud, quod etiam *Virgo* fuerit.

VIII. Virgo. Virginem fuisse, etiam ad ultimam usque vitæ metam testantur antiquiores propè omnes.

Lib. 3. c. 4. D. Augustinus contra Faustum de IOANNE loquens, *inexpertem veneris appellat.*

Lib. 1. D. Hieronymus contra Iovinianum etiam virginem proclamat, ac tuetur.

Tuetur & Tertullianus libro de Monogamiâ. Neque hîc objici potest illud D. Augustini. (Præfat. in Joan.) *Ioannem dominus de fluctivaga nuptiarum tempestate vocavit*, quasi is fuisset, qui sponsus in nuptiis Canæ Galileæ. Enimverò nec ibi sponsus fuit, nec unquam aliàs sponsus, nec cum Dominus evocavit de fluctinagâ tempestate nuptiarum jam initarum: sed potius ineundarum: quod majoris beneficii fuit in Domino, & in IOANNE majoris puritatis: ut qui nuptiis nunquam fuerit illigatus, nedum contaminatus.

Et hinc factum ut Christo fuerit in amoribus, primisque curis, utpote *Virgo*. Hinc factum ut cæteris Dominum non agnoscentibus, agnoverit ipse primus, extuleritque illud ad condiscipulos (Joan. c. 21. v. 7.) *Dominus est*. Nimirum ut rectè D. Hieronymus, *Prior virginitas virginale corpus agnoscit*; sive (Ep. ad Pammachium.) quòd virgini purior sit oculorum acies, ac defœcatior, sive quòd Virgini Dominus amet pristinam speciem objicere, unde & agnosci possit à Virgine, ignotus cæteris. Hinc denique factum, ut etiam moriens, è cruce IOANNI Matrem commendarit, utpote Virginem Virgini: *Pura puro commissa est*, inquit Theophilactus, (Lib. de instit. Virgin. c. 6.) *ne quis scilicet eam convitio temeratæ integritatis aspergeret*, ut annotat Ambrosius,

quasi

quasi diceret, (ut explicat paraphrasis) *Mulier*, hoc est, *amans virginitatis Mater, ecce Virginem filium, & vice versa discipulo virginitatis studioso, ecce Virgo parens tua absque partu.* Et hæ, emorientis filii, postremæ ad Matrem voces, ut IOANNI deinceps cohabitaret.

Quo cum enim potiùs *Virgo habitare debebat, quàm cum eo, quem filii hæredem, integritatis sciret esse custodem?* ut advertit, explicatque D. Ambrosius. Supra c. 7.

Et hæc D. IOANNEM, Virginem fuisse satis, superque probant; imo & virginitatis tuendæ patronum exhibent, atque ostendunt. Et ita exhibitus aliquando S. *Coletæ*, virgini sanctissimæ; ut erat illa virginitatis amantior, D. IOANNEM pudoris sui, illibatæque castitatis tutorem, ac defensorem elegit, nec in cassum. Ei quippe sese visendum dedit, eamque annulo aureo quasi sponsam sibi despondit, Virgo scilicet virginem. Ut ei & ipse despondi possis, jungique nexu casti, virgineique amoris, paucis accipe, quæ aliquando S. *Eduardo* D. IOANNES; & quæ D. IOANNI S. *Eduardus*. Voverat hic nulli negare eleëmosynam, qui eam petiisset Divi IOANNIS nomine. Placuit superis votum, placuit & eleëmosyna ex voto concepta, dataque liberaliùs; quod liquidò ostendet illud, quod subjicio. Surius in ejus vitâ c. 20. die 6. Martii.

Aberat ab *Eduardo* Rege Camerarius, cùm forte peregrinus, annis gravis, atque ab extremâ, ut videbatur, paupertate gravior, stipem petiit, idque D. IOANNIS nomine. Quid hic Rex pius? negare, videbatur nefas; dare, importunum, atque intempestivum: nihil enim erat ad manum Surius 5. Jan.

 quod

quod daretur: at erat in manu Regius annulus, auro pretiosus, & gemmâ. Hunc illicò digito exerit, & pauperi donat; abit ille dono lætus, ac dives: sed etiam eleëmosynæ memor, & gratus probè; nimirum in cœlis reponitur, quod in terris dederis. Et ita hic repositum. Labitur interea tempus non modicum, cum duo Angli peregrinationis ergo ad Domini sepulchrum Hierosolymam veniunt, & quia vîarum ignari erant, declinant à viâ, aberrantque quàm longissimè.

Errantes nox occupat, & cum nocte timor, horrorque: & anxia sollicitudo, quam illico detersit, qui se spectandum obtulit senex, vultu, & canitie venerandus, qui & in viam reduxit, ad urbem adduxit, & hospitio lautiùs excepit, & lectulo, in quo nox abiit in alta, securaque quiete, placidoque somno, quem ut Oriente sole excussere peregrini, ecce iterum adfuit illico senex, & hæc illis.

Ite, redite læti, patriamque revisite, iter prosperum habituri me duce, me defensore, ac patrono. Quis porro sim si quæritis? paucis accipite. Ego sum Ioannes, Christi Apostolus, qui Regem vestrum ob virgineum animi, corporisque nitorem amo, redamoque. Hunc ergo annulum, quem mihi aliquando in habitu peregrino quasi mendico dedit, reportate, eique reddite: & hæc ex me illi edicite. Instare ei mortis diem, lucemque non ingratam, quæ ubi post menses sex illuxerit, adero & ipsi, animamque è corpore abeuntem excipiam, ducamque in amœna Paradisi, ut mecum *Agnum* sequatur, virginem virgo. Dixit, atque ex oculis evanuit, simulque nobis exemplum reliquit caritatis,

caritatis, atque castitatis, & tam hujus, quàm illius in cœli regiâ præmium.

Hoc si ambis, *Amice Lector*, illud imiteris est necesse, virgo sis, castus sis, & eris qui fuit IOANNES, Christo, Virginique in amoribus.

Fuit & D. IOANNES Martyr. Etsi enim cervices ferro non dederit, ut *Paulus*, etsi sanguinem cum vitâ non effuderit; martyrium tamen subiit, & diuturnum, & permolestum: tum ad pedes, & ima crucis cum Virgine Dei Matre; tum in Insulâ Pathmos à Domitiano eò relegatus, non sine ingentibus exilii longioris molestiis; tum denique Romæ ante Portam Latinam ejusdem Domitiani jussu, in ferventis olei dolium immissus, è quo non tam evasit miraculo, quàm à morte quasi redivivus surrexit. IX. Martyr.

Vidi Romæ ejus martyrii locum Sacello jam insignem, in cujus pariete eminet ipse in dolio olei bullientis, adjectâ hac epigraphe.

Ioannes Christi Apostolus, Evangelista, Propheta, & Martyr, è dolio ferventis olei vegetior exivit.

In averso autem pariete leguntur hi versus, & suâ simplicitate, & antiquitate venerabiles.

Martyrii calicem bibit hic Athleta IOANNES,
Principii verbum cernere qui meruit.
Verberat hunc fuste Proconsul, forfice tondet,
Quem fervens oleum lædere non valuit.
Conditur hic oleum, dolium, cruor, atque capilli,
Quæ consecrantur inclyta Roma tibi.

Hæc vates antiquus, ex quo habes S. IOANNEM primò

fuste

fuste percussum ad pœnam, deinde etiam attonsum ad ignominiam; tum relegatum in Pathmos, exilii locum, denique in dolium ebullientis olei validâ carnificum manu injectum ad extremi supplicii horrorem, & pondus, quod dum æquâ lance expendit Tertullianus, sic Urbi gratulatur, & congaudet.

Lib. de Præscript. c. 36. *Felix Roma, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: ubi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, ubi Paulus Ioannis Baptistæ exitu coronatur, ubi Apostolus Ioannes postquam in oleum igneum demissus, nihil passus est, in Insulam relegatur.* Et hæc de martyrio, ut ita dicam sanguinis; de martyrio seu amoris, seu doloris. Ita S. Bernardus in lamentatione B. Virginis, ubi de IOANNE, deque Deiparâ ad Christi crucem.

Tacebant ambo illi martyres, & præ nimio dolore loqui non poterant. Isti duo virgines audiebant Christum voce raucâ, & semivivâ loquentem, ipsum videbant paulatim morientem. Amabant flere, & flebant amarè. Amarè flebant, quia amarè dolebant. Nam gladius mortis Christi, animas utrorumque transibat. Transibat sævus, sævus perimebat utrumque: & peremisset omnino, nisi vis altior adhuc vitæ reservasset. Reservavit autem, ut is esset, qui à Christo audiit *Boanerges*, hoc est *filius tonitrui.* Tonitrui quidem à zelo, quem induit, & sacro horrore, quem malis incussit: fulguris autem, ab exemplo vitæ sanctioris, ut de eo jure potiori dici posset illud, quod deinde de S. Basilio extulit

Orat. de S. Basilio. D. Gregorius Nazianzenus. *Tonitruum erat oratio, quia vita fulgur.*

Vis

Vis audire tonitruum, quod aliquando contra Samaritanos in Christum injurios concepit? audi quod in illos expressit. *Domine vis dicimus, ut ignis descendat de cœlo, & consumat illos?* Luc. c. 9.

Vis spectare fulgur, quod ex eodem tonitruo vibratur, & micat? specta vitam omnem, specta virtutes cœlo dignas, imprimisque arduam in proximos caritatem. Specta parata ab illo auxilia etiam de superum domo.

In campum venire debuerat *Theodosius*, pius Imperator, signaque collaturus cum *Eugenio* Tyranno. Theodoretus l. 5. c. 24.

Res erat ardua, & periculosæ plenum opus aleæ, dum ea jacitur, ad D. IOANNIS, ceu Tutelaris opem, auxiliumque confugere visum, nec frustrà: adfuit enim dimicanti D. IOANNES cum D. *Philippo*, veste nitenti, & candidâ, equoque portatus albo, per medias excurrens acies atque etiam in hostes sua tela retorsit; eumque terrorem injecit, ut terga verterit: verè *Tonitruum*, verè *fulgur*, qui & terreret, & fugaret.

Ut is aliquando esse possis, *Amice Lector*, vide ut sis, qui IOANNES, sit vita tua fulgur ab exemplo vitæ sanctioris, quod oculos feriat, & *tonitruum* erit oratio tua.

IV. EXCELLENTIA D. IOANNIS.

Hæc est, quod in cœna recubuit super pectus ejus, id est Christi Servatoris.

CUM sibi nomen facere voluit IOANNES, non aliud extulit, quàm istud. *Discipulus quem diligebat IESVS,*

X qui

Joan. c. 21. *qui & in cœnâ recubuit super pectus ejus.* Fuit nimirum indicium illud eximii in eum amoris, ac propensionis: quæ IOANNI concessa privilegio prorsus singulari; quod quantum sit agnosces.

Ad Coloss. c. 21. Primùm in eo, quod ut Filius est in sinu Patris, sic & IOANNES sit in sinu Filii, in quo, ut sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei: sic & illos inde hausit IOANNES, vel ut rivulos de fonte, vel ut radios de sole.

Antiquis illud habitum est in primis honoribus, in Regum, Cæsarumque throno considere potuisse: & eò quidem ut apud Persas, & Romanos crimen esset læsæ Majestatis, non expiandum nisi morte, si quis non acceptâ veniâ in eo resedisset. Nimirum hoc crimini datum est: ut illud honori, ac gratiæ, etiam singularis, si cui facta esset facultas in eo sedendi, ut refert Ioannes Saristerensis, Divi Thomæ Cantuariensis olim secretarius.

Quod si favoris, amorisque regii id fuit, quanti erit in ipso Servatoris, id est Dei hominis, sinu recubuisse? ecquid enim aut Regis, aut Cæsaris thronus ad Dei ter opt. ter max. sinum? sit ille è polito marmore, sit ex ebore indico, sit ex auro purissimo, sit è gemmis, ac margaritis si voles; ecquid illa? animâ certè vacua sunt, vacua & sensu, & ipso homine longè inferiora, nec ab illis ad animum aut ornamenti, aut gratiæ, aut dignitatis, aut sanctitatis quicquam accedere potest. At Dei hominis sinus, & animâ plenus est, & Divinitate, adeoque thesauris omnibus sapientiæ, & scientiæ Dei; imò & sanctitatis. Quid ergo erit, & quantum in eo recubuisse? erit certè summum quod esse potest divini

ſeu ſavoris, ſeu amoris, ſeu gratiæ.

Apud Hebræos Pontifici ſummo honori fuit in Sancta Sanctorum vel ſemel tantùm in anno ſubingredi, pedibusque atterere ſacratius ſolum.

Magno *Bapt. Ioanni* gratiæ fuit Domini caput vel leviter aquis intingendo, tangere.

Magdalena ſacros Chriſti pedes eluere lacrymis, atque exoſculari.

Hemoroiſſa vel ſolam veſtimenti fimbriam attingere. At quid iſtæc omnia ad illud, in Chriſti ſinu recubuiſſe? omnino aut nihil, aut perparum. Hæc nimirum IOANNI ſervata gratia, hiç favor, amorque Salvatoris, à quo illi ſummum decus, & ſummum propè bonum accedere neceſſe fuit: certè omnino ſingulare & nulli vel mortalium, vel etiam immortalium conceſſum. Quid autem inde ſecutum boni? exponit D. Hieronymus in Ezechielem. Cap. 2.

IOANNES *recubuit in pectore ejus, ut hauriret fluenta ſapientiæ, ut poſſet dicere. In principio erat Verbum, quia enim in pectore Chriſti ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi: merito ſuper pectus ejus recumbit, quem majore cæteris ſapientiæ, & ſcientiæ munere donat.*

V. EXCELLENTIA D. IOANNIS,

Expreſſa his Chriſti morientis vocibus: Fili ecce Mater tua. Joan. c. 19. v. 27.

SI quo umquam loco, aut tempore ſeſe prodit, explicatque cujuſquam amor, & propenſa in aliquem

inclinatio, maximè in ultimâ vitæ periodo, cùm mors imminet, & anima jam abituriens est in extremis labris.

Nimirum vita nostra non absimilis est faci, aut lucernæ, quæ dum propè extinguitur, flammam aperit, ejicitque vehementiùs, quasi in postremâ cùm tenebris impendentibus, hoc est cùm illius occasu, ceu morte, lucta. Quod vita: hoc & testatoris animus, ut proinde rectè dixerit

In Declam. Quintilianus: *Testamenta sunt, quibus omnem animi fatemur affectum*; crederes cor, amoris, affectusque sedem eatenus clausam, tum primùm aperiri, ac patescere.

Et certè aperitur, ac patescit per ultimas testamenti tabulas, quas Jurisconsulti appellant, *testationem mentis*, quasi tum per illam mens loquatur, & mutâ quadam voce

In epist. affectum latentem pandat. Hinc Plinius appositâ sanè, atque eleganti similitudine *Testamentum* vocat *speculum animi*: in quo & luceat, & videatur animi facies, hoc est amor, & benevolentia ex eo nata.

Quod si apud pusillos mortales, quibus tamen minus est animi, minus & affectus, id usu venit; multò magis apud Deum nostri causâ mortalem; imò & morientem. Testamentum eò loci, ac temporis condidit; in quo bona omnia suis legavit. Militi quidem tunicam, peccatori veniam, latroni Paradisum, pœnitenti crucem, Patri Æterno spiritum, sepulchro corpus, Ioanni matrem; Ecce nobilissima testamenti portio, Dei scilicet Mater illi relicta: nemini profectò (si Patrem Æternum exceperis) melius, aut dignius quicquam est concessum.

Gaudeat latro de Paradiso sibi dato ultimis Christi

tabulis,

tabulis, voceque ultima, gratuletur sibi sepulchrum de sacro sancto illius corpore, & spiritum sibi redditum amet Æternus Pater. Tu IOANNES de relictâ tibi Dei Matre & gaudebis, & gratulaberis, & triumphabis. Habes enim in illâ quod terris sanctius, quod cœlis gratius, quod Christo carius, quod Deo pretiosius ab ipso Deo: habes & in hoc & arrham divini in te amoris, ex quâ emittas in sæcula, & in omnem retro æternitatem, hoc tibi ab illa partum nomen. *Discipulus quem diligebat IESVS.*

VI. EXCELLENTIA D. IOANNIS.

Hisce verbis notata: Mulier ecce filius tuus. Joan. c. 19. v. 27.

ALIÆ, atque aliæ sunt appellationes, quibus notari, gaudereque solent excelsæ in terris animæ.

Virginis Deiparæ servum se dixit B. *Walterus de Bierbeke.* Propugnatorem ejusdem Virginis appellari se voluit S. *Cyrillus.* Sacellanum S. *Ildefonsus.* Clientem B. *Albericus,* & totus Ordo Cisterciensis, qui ab illâ clientelâ etiam visus sub sacro MARIÆ paludamento. Procuratricem vocavit, atque sibi elegit pupillus apud S. *Ioannem Eleëmosynarium.* B *Petrus Damianus* mancipium se esse voluit. Alii aliud, ex alio, atque alio virginei amoris impulsu. At quid isthæc omnia ad Virginis filium, quo nomine audiit D. IOANNES etiam ipso Primæ Veritatis oraculo, etiam ultimâ Christi morientis voce: dum hæc audiit ad Matrem dici: *Mulier ecce filius tuus.* Quid sanctius? quid augustius? quid divinius, quàm esse Deiparæ filium: & Dei hominis ex eo etiam

 fratrem?

fratrem? Certè si filii dignitas petitur à Matre, cùm Deiparæ Matris dignitas ad infinitatem quodammodo accedat (ut censet D. *Thomas*) necesse est dignitatem ex illâ petitam esse quodammodo infinitam.

Verùm, inquiet, unus aliquis etiam MARIA fidelium omnium Mater est, & ipsi fideles etiam filii. Non abnuo. Lib. 4. Revel. c. 138. Et ita D. *Birgittæ* revelavit ipsa Dei Mater, & se fidelium Matrem nominavit. Et ita filios se nominarunt devotæ Virgini animæ.

Ita cæteros inter *Alfonsus Rodriguez* è Societate IESU Coadjutor, notæ sanctitatis, cui etiam cum Virgine certamen fuit; sed amoris: cùm enim ei sese visendam dedisset Dei Mater; sic ad illam *Alfonsus: O bona Mater plus te amo, quàm tu me.* Cui Virgo, falleris enimverò, *Alfonse*, falleris. Nemo umquam me superavit amando nisi IESUS, filius meus.

Eccl. c. 24. Maneat ergo quòd Virgo fidelium Mater sit, & *Mater pulchræ dilectionis*: at Mater est favore, & gratiâ. Non sic IOANNI: huic enim Mater est, etiam ipso adoptionis jure, etiam ipsis testamenti tabulis: imò & donatione inter vivos omninò irrevocabili; factâ à Christo moriente extremis vocibus, & ipso ejusdem sanguine signata, & deinde Joan. c. 19. morte firmata. Cujus probè conscius D. IOANNES, *ex illa hora accepit eam in sua.* id est inter ea, quæ jure quodammodo possidebat ut sua. Quid ditius? quid illustrius? quid divinius à Deo dici potuit? quid & melius, ac firmiùs à IOANNE possideri, quàm illud, quod omni jure suum?

Gaude

Gaude ergo, & triumpha IOANNES, hac una donatione, terris dives, & cœlo beatus.

Sed & gaude, ac triumpha, ô fidelis anime, quod & tibi secundùm IOANNEM MARIA sit Mater, & tu filius.

Et certè quidni sic gaudeas, sic & triumphes? cùm matrem habeas quam ex vero D. *Bernardus* appellat *Inventricem gratiæ*, *Mediatricem salutis*, *Restauratricem seculorum*, ad cujus pedes dum supplex accides simul & humili animo, humili voce dices illud: *Monstra te esse Matrem*, & illa monstrabit, & in hoc ævo mortali, & in altero etiam in omnem retro æternitatem. Vis clara tam hujus, quàm illius testimonia? paucis accipe. Epist. 174.

In Gandiâ, urbe Hispaniæ nobili, vir impius Matronæ in paucis castæ per summum nefas objecerat, quod omnes proles ex adulterio suscepisset, & sibi, & conjugi injuria. Iacta calumnia fortè ad mariti aures appulit, qui nimium credulus, uxori, licet cœlo teste, innoxiæ, extrema meditari cœpit: imò & ad illa venit. Uxorem enim dormientem è lectulo in subjectum hortum extraxit, injectoque in collum laqueo ex arbore appendit. Sed adfuit opportunè Dei Mater, quam pridie ut Matrem invocarat illa, & quasi manu allevans, ac sustinens invocarat: *Monstra te esse Matrem.* Habes ab hac subsidium in mundo hoc aspectabili, accipe etiam in altero mortalibus oculis invisibili. Philibertus Monetus in litteris annuis 1618. Colleg Societ. JESU Provinciæ Aragoniæ.

Refert *Petrus Cardinalis Damianus* Burgundum civem, nomine *Bassum* letalis noxæ reum occubuisse dum fortè rediret è suscepta ad Virginis ædem peregrinatione. Vix è corpore excesserat anima, cùm eam susceperunt Angeli Lib. 1. ep. 2. epist. 14.

qui...

quasi suam, peregrini titulo, jureque: sed & dæmones repetiere jure etiam suo, ex debito scilicet peccati mortalis. Sic lucta fuit bonos inter, malosque genios, quam illicò diremit Dei, & illius indulgens Mater, quæ animam in corpus redire jussit, peccataque sacrâ exomologesi expiare, ac deinde è corpore, ceu hospitio repetito, rursum egredi, ac mori, victuram in omnem æternitatem.

Ecce quanti interesset pusillo homini habere Dei Matrem etiam suam: ut illam ipse habeas, *Amice Lector*, age, esto primùm illi filius amore, obsequioque uti IOANNES; esto deinde ut ille virgineus totus ab animæ, corporisque munditiâ atque candore; sic erit illa tibi, quæ IOANNI fuit nimium quàm bona Mater. Mater dico, quæ præstet omnibus, & terræ gazis, & cœli etiam si voles: ideoque his, & illis omninò præferenda.

Contro-vers. lib. 6. Controv. 3.

Seneca teste, Lex olim fuit, *ut major frater patrimonium divideret, minor eligeret. Quidam cùm haberet legitimum filium, alium ex ancillâ sustulit, & decessit. Major frater sic divisit, ut totum patrimonium ex unâ parte poneret, ex alterâ Nothi matrem. Minor elegit matrem.* Orta hinc controversia an minor natu fratrem accusare posset circumscriptionis, in quâ sic major ad minorem. *Ego nihil aliud quàm divisi: circumscriptio non in divisione est, sed in electione. Habes matrem, quam quidam totis redemerunt bonis, habes gloriam, quam per ignes quidam, multi per arma quæsierunt.* Hactenus ille, nec malè. Mater enim filio pro bonis omnibus, & pro gloriâ est: quærenda est illa filio etiam per ignem, etiam per arma. Quod si sic quærenda est

mater,

mater, quæ filiolum terris genuit, & miseræ huic auræ mortali; qnanto magis MARIÆ, quæ nos cœlo gignit, vitæque immortali, ac beatæ.

VII. EXCELLENTIA D. IOANNIS.
Singularis in proximum caritas.

DIscipulum Christi se dixit IOANNES; sed discipulum, quem diligebat IESUS. At unde, inquies, discipulum, & quidem antonomasticè? utique ab effuso, & singulari in proximum amore, qui unica fuit Discipuli nota, character unicus, in quo id nominis videri, legique potuit; testes amo, appelloque Christi voces; verius oracula, quæ sic edidit.

In hoc cognoscent omnes, quia Discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad invicem. Ioan. c. 13. Sed, ô Servator optime, an non erat alia disciplinæ tuæ tessera? quidni fides, quæ montes transferret imperio, quæ ventos sedaret, & maria? quidni donum miraculorum? quidni vaticinia, & de futuris rebus editæ prophetiæ? Et hæ profectò, & illa pro Discipuli notâ esse videbuntur illis, qui in extremo judicii dicent: *Domine, nónne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo ejecimus dæmonia, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Ita est enimvero, & prophetastis, & dæmonia è corporibus, velut ex usurpatis malè hospitiis, ejecistis, & miracula multa patrastis, & quidem in Christi nomine. Ecquid ergo? an inde Discipuli? minime gentium. Christum audiamus, quid ille ad hæc omnia? quid ad illos prophetas?

Chrysost. hic.

quid ad istos Taumaturgos? hoc unum. *Nunquam novi vos*. Cur ita? quia defuit illis in proximum amor, & caritas, defuit *dilectio ad invicem*, quæ sola est Discipuli nota. Et hanc animo excepit, hanc operibus exhibuit D. IOANNES, & quidem primò in levandis proximi angustiis, etiam iis, quæ corpus malè afficiunt, ut est egestas, & rerum omnium indigentia, quo in genere illustre est illud quod subjicio.

Metaphrastes in ejus vitâ.

A D. IOANNE stipem petebat unus aliquis, cumque nihil esset ad manum, nihil in paupere vacuaque nummis crumenâ; herbam è vicino agro succrescentem prensare jussit, quantum ambæ manus caperent, Paruit ille, herbam exscidit, collegitque inscius quid deinde ex illa: tum Apostolo tradidit. Mirum sanè dictu, visuque. Brevi oratione, & signo crucis herba illa quanta quanta erat in aurum abiit, & hoc illico pauperem habere jussit, indeque etiam opportunum paupertati levandæ subsidium.

Bollandus in ejus vita cap. 8. VIII. Jan.

Dicuntur olim auri grana in ossibus S. *Frodoberti* Abbatis apparuisse; dixisses ossa in aurum mutata: & verò mutata erant ab aureâ illius dum viveret caritate. Et herbæ in D. IOANNIS manibus in aurum vertuntur purissimum, ab aureâ etiam illius in egenum caritate: hac certè impulsus aurum sibi non retinet, nec in marsupio recondit, sed in pauperculi manus, sinumque projicit, futurus posteris omnibus exemplo, ac documento, ut & ipsi, idem quod ille, faciant. Fecit profectò S. *Marcella*, cujus hoc effatum dignum cedro. *malle se aurum in ventribus egenorum recondere, quàm in avaro tenaceque marsupio.*

Bollandus in ejus vitâ

Sed corpori, egenisque levandis datum satis, demus etiam

etiam quod communi mortalium miseriæ, atque afflictioni levandæ serviat. Et hanc levare studuit S. IOANNES etiam post fata, ut noveris etiam in cœli regia, & amare, & benefacere afflictis mortalibus. Illius Divi tunica sedente Divo Gregorio Magno perlata est Romam, & sub altari ejus collocata in Constantiniana Basilica. De ea porro sic *Ioannes Diaconus* illius ævi scriptor, ac testis oculatus. In vita Divi Gregorii Magni.

Quæ quidem vestes usque hactenus tantis miraculis coruscare probantur, ut siccitatis tempore foras excussæ pluviam conferant, inundationis verò serenitatem reducant.

Ecce amorem, ecce beneficentiam illius sancti, à quo & pluvia datur arenti exsuccoque solo, & serenitas aëris reducitur pluvio cœlo, sicque miseris mortalibus levamen datur etiam corpori, demus aliud quod animo: major sanè in hunc caritas, quàm in illud; & quantum inter hæc interest: tantum inter hujus, illiusque amorem necesse est interesse.

Cùm è Pathmo Insula, in quâ diu exularat, & sibi, & suis redditus esset D. IOANNES, nihil illi magis curæ fuit, quàm animas fidei, Deoque acquirere. Has inter fuit Adolescens eximiæ indolis, præclarique ingenii, quem ubi sacris aquis intinxit, docuitque probè, commendavit illius loci Episcopo, qui eum in suam familiam adscivit, habuitque in primis curis, atque amoribus, utpote sacrum, ac nobile depositum sibi ab Apostolo relictum. Res initio benè cessit, ex Adolescentis bono, & Episcopi voto. Verùm ut mutabile est illius ætatis ingenium, utque ad malum proclive, à malis sociis, ceu laqueis quibusdam, irretitus in alium abiit: abiit enim à seipso, à probis moribus, à virtute, à Deo, atque

in vitia totus abiit, factus ipse prædo; imo prædonum princeps. Labuntur interea anni aliquot, cum ad illius loci Præsulem redit D. IOANNES, quæritque ex illo ecquid cum Adolescente, quid agat? ubi degat? obticuit Episcopus, vocemque tenuit; non tamen lacrymas, & gemitus, quos ut persensit Apostolus, & malum aliquod subesse præsentiens. Sic ad illum. *Age, depositum nobis redde, quod ego & Christus Ecclesiá teste apud te deposuimus.* Obstupuit Episcopus, ratus pecuniam apud se depositam repeti, cum nulla tamen; imo nec aliud ejusmodi depositum animo occurreret. Tum Apostolus rem omnem clarius evolvens, Adolescentem, inquit, repeto, & fratris animam tuæ curæ, fideique concreditam. Cui Episcopus, mortuus est, inqnit. Urget D. IOANNES, ubi? quando? & quomodo mortuus? Deo, inquit, Episcopus, mortuus enimvero est à peccato, & latrociniis, quibus immersus est totus. Tum Apostolus altum suspirans, atque ingemiscens ait, ô præclarum sanè fratris tui custodem, ô sacri depositi malè retinentem. At ubi, ubi, inquit, est meus ille adolescens? ubi sua exercet latrocinia? ubi prædas facit? cumque intellexisset in vicino colle; tum equum expediri jubet, atque accersiri viæ ducem, moxque admotis calcaribus, laxatisque habenis elabitur, & præcipiti cursu in montem ascendit, statimque in prædones incurrit ipse, nihil omnino veritus, nec eorum manus fugiens, nec vincula detrectans: *Ecce,* inquit, *ecce me, ad hoc veni, agite, agite, ad ducem vestrum educite.* Parent illi, rati cum eo mox agendum esse quam pessimè: at ubi in ducis oculos, conspectumque venit, ab eo mox

agnitus.

agnitus. Quid hic ille? an verbo lacessat juvenis senem? an manû injiciat? an spoliet & veste, & vita? minimè gentium; oculos primùm ab optimi Parentis vultu detorquet eum non sustinens: tum elabitur præcipiti fuga, fugientem sequitur Apostolus, atque inclamat. Ecquid armatus inermem fugis? juvenis senem? filius parentem? siste, siste gradum, & te parenti, tibique redde. Hac voce, ceu tonitru percussus, sistit, & hæret quasi attonitus, tum oculos in terram abjicit, tum arma ponit, tum dextram tot latrociniis infamem, tot cædibus cruentatam occultat improbè, ratus indignam quæ Parenti quam optimo porrigatur, tum denique funditur in lacrymas, abit in gemitus, ruitque in amplexus, voceque miserabili vix exprimit, extorquetque verbulum, quo culpam deprecetur, & veniam. Hæc dum oculis usurpat bonus senex, & pius parens, simul etiam animos juveni facit, veniam pollicetur, seque apud superos, Deumque sponsorem facit. Et unà etiam Ecclesiæ, Christoque, ceu summo pastori, errantem oviculam reducit, redditque; reddendam deinde etiam cœlo, ac beatitati. Ecce pronus, ecce præceps Apostoli in perditam oviculam amor, ecce effusa caritas, ecce provida salutis alienæ cura; in qua sic excelluit, ut nemo magis. Utque eam factis expressit, sic & verbis commendavit quàm maximè. Cùm enim jam senio gravis, & laboribus confectus nec ad Ecclesiam ire posset, nec vocem jam ab ætate grandævâ languidulam in longiores conciones expedire: deferri se curabat in sacram ædem, & cygneâ voce, hoc unum dumtaxat & thematis, & concionis loco. *Filioli diligite alterutrum:*

trum: cumque per singulos propè dies, repetitæ voces, seu stuporem, seu nauseam Discipulis creare viderentur; sic ad Magistrum illi; *quid idem semper loqueris, ô Pater?* quibus ille: *quia Domini præceptum est, quod si fiat, sufficit.* Digna Apostolo, digna IOANNE responsio, digna & Discipulo, *quem diligebat IESVS*, digna quæ ceris melioribus, quæ Divorum atriis inscribatur: sed digna magis quæ omnium imprimatur animis, & piâ quadam æmulatione etiam factis exprimatur.

VIII. D. IOANNIS EXCELLENTIA.

Mors adinstar somni placidißima; adinstar & raptus.

ET sua inter Authores lis, & controversia, sitne D. IOANNES mortuus, nécne? sunt qui hanc, sunt qui illam amplectuntur opinionem.

S. *Hippolytus*, Episcopus, & Martyr, qui ex Arabia olim Romam venit ad sacra Apostolorum limina, sub *Severo* Imperatore, & *Callisto* Papa, à quo ob singularem planè doctrinam, ac vitæ, morumque sanctimoniam detentus, & creatus Episcopus Portuensis, ut in ea dignitate, velut è speculâ quadam conspicuus, Ecclesiæ, mundoque universo illucesceret. Et certè illuxit, quà virtutum gratia, quà doctrinæ luce, multa enim, eaque præclara scripsit, ac inter hæc etiam Canonem temporis, qui etiamnum extat excisus in statua ejus marmorea, & insigni, & ingenti, illi erecta in bibliotheca vaticana, futura monumentum æviternum ingenii

Lib. de consum. sæculi.

genii illius, ac ſcriptorum, Is, inquam, *Hippolytus* (qui deinde ſub *Vlpiano* Juriſconſulto, acri Chriſtianorum, hoſte, capitis damnatus, glorioſum ſubiit martyrium, cenſet D. IOANNEM cum *Henoch*, & *Elia* in extremo judicii die venturum, & cum Antichriſtò decertaturum, ab eoque tandem morte afficiendum.

S. *Hippolytum* ſequuntur è recentioribus, *Catharinus*, *Salmeron*, *Barradius*, qui etiam addunt D. IOANNEM, etſi necdum mortuum, divinâ tamen diſpenſatione Deum videre, Deoque frui, ut Beati ſolent.

In eam ſententiam veniunt primum ex illo Chriſti ad Petrum de IOANNE: *Sic eum volo manere donec veniam.* Joan. c. 21. v. 23.

Deinde ex hoc, quod ipſe IOANNES à Chriſto hæc audiit: *Oportet te iterum prophetare gentibus.* Si iterum. Ecquando? niſi ſub extremum judicii diem. Et iſta quidem pro illa opinione.

Deſcendunt alii in eam ſententiam, ut omnino velint eſſe mortuum. Ita D. *Hieronymus*, *Euſebius*, aliique communius, & is videtur ipſius Eccleſiæ ſenſus; cui conſentio; deſcendóque ad felicem illius è vivis exceſſum; qui ſomno, qui raptui ſimilis fuit, non morti, hanc nempe aut infert ignis, & ferrum, & violenta tyranni alicujus manus; aut, ægritudines, & morbi, afflicto jam corpuſculo, è quo animam veriùs exprimunt, expelluntque vi quadam, quàm molliter educant. At non ſic D. IOANNI accidit, exceſſit illc, abiitque è vitâ, non depulſus ex eâ, vi, impetéque tyrannico, non morbi moleſtiis, non agone, luctáve, quæ in extremis eſſe ſolet corpus inter & animam, vitam & mortem: Metaphraſtes in ejus vitâ.

tem: ſed quaſi placido ſopore, aut verius raptu. cum enim inſtaret decreta à cœlo dies ultima, cum Diſcipulis ſuis in vicinum urbi montem aſcendit, tum juſſit expediri ligonem, & ſarculum, & altè terram erui, ſibiq́ue ſepulchri locum parari. Ubi paratus ille, defoſſaq́ue profundè terra; tum ſeſe ſigno crucis communiens hæc in cœlum emiſit. *Et tu mecum eſtò Domine IESV.* Deinde hæc ad circumſtantes. *Pax vobis fratres*, denique demiſſo molliter in foveam pallio, & ipſe in foveam deſcendit, ſimulq́ue luce quadam, ceu nube cinctus, & oculis ereptus eſt, & cœlis additus.

Hîc omnes invaſit ſtupor, dolorq́ue, hîc fuſæ Parentis optimi manibus lacrymæ: hîc dati gemitus, quibus ubi datum eſt ſatis, in urbem, è quâ exceſſerant, rediere, dieq́ue proximè ſequenti iterum ad ſepulchrum, verius ad inanem, vacuamq́ue foveam, in quam dum curioſius introſpiciunt, pallium aſpiciunt & crepidas, velut exuvias, reliquiasq́ue illius, qui & corpore, & animo in cœlos exceſſerat. Et hic exitus fuit, hic obitus D. IOANNIS, cui ſimilem nulla vidit, nulla videbit ætas: quî enim uideret, cum ſupra omnem ſit mundi curſum, ſupráque omnes naturæ leges, non aliâ vi illatus, quam cœleſti, ac divinâ; à quâ & illud manavit in ſæcula.

Ex ea fovea, in quam pallium demiſit Apoſtolus oritur, atque emanat pulvis minutulus, maximè autem die illi feſto; in quo quantumvis numeroſus confluat populus, ex eóque pulvere hauriat, non tameu unquam exhauritur: ſed eò abundat magis, quò plus ex illo accipitur crederes eſſe inexhauſtum

inexhaustum quemdam thesaurum, qui seipso semper uberior, semperque ditior, omnes etiam ex eo, si non divites, certè sanos facit, pulsa è corporibus, quæ attigerit, etiam omni ægritudine.

Barcinone pulverem sepulchri S. *Raymundi*, aiunt semper succrescere; etsi frequentissimè, magnaque copia illum eruant, & secum exportent religionis causa, qui illuc commeant. Silvester Petra sancta tom.3. Taumasiæ c. 2.

Pulvis pavimenti, quod est circa sepulchrum S. *Remigii*, serpentes fugat, nec ad illi dicatas ædes unquam accedunt colubri; aut si obrepant aliunde, illico pereunt. Flodoard. l. 1. hist. Remensis.

Nimirum, annuente cœlo, datum illud viris illis à virtute, illustribus, ut etiam à sepulchri pulvere florerent gratia, gloriaque miraculorum. Et hoc quia sepulchro ubi conditum corpus affusa quodammodo sanctitas, visque etiam prodigiosa: sed audeo dicere, major aliqua illi pulveri, qui è D. IOANNIS fovea dimanat; hæc enim non aliis exuviis dives fuit quam pallio, aut crepidis: & tamen adhuc ab illâ effluit prodigiosus cinis; qui & corporibus medelam afferat, & animis.

Et hæc è cæteris non minima est D. IOANNIS prærogativa, quam dum suspicis, *Amice Lector*, simul suspice præclara magnæ illius mentis decora, & virtutes cœlo dignas, imprimisque virgineam castitatem, quam à cunis eduxit ad tumulum, tum invictam in tormentis, igneque constantiam, tum effusam, ardentémque in proximos caritatem, tum etiam singularem in Deiparam amorem, qualis scilicet esse potest filii, & vicissim Deiparæ in IOANNEM,

qualis & matris esse solet.

Denique teipsum ut ille ad extrema compara; tibíque sepulchrum etiam vivo defodi cura, atque in illud, si minus corpore, át saltem animo, descende, memor ultimæ lucis, ac sepulchri. In hoc certè etiam corpore descendit S. *Severus* Episcopus Ravennas, descendit, inquam, in sepulchrum, in quo conjux sepulta unà cum filiâ conquiescebat, ibíque se medium collocavit, atque in pace obdormivit; somno veriùs quàm morte.

Animo descendit S. *Ioannes Eleëmosynarius*, qui sibi in aurem quotidie illud ingeri curabat. *Pater jube tibi perfici sepulchrum*; eo consilio, ut semper in oculis, semper in animo esset mortis, ac sepulchri memoria. Ut tibi quoque perennis ea sit, age & D. IOANNEM, & Christianos illos Heroas imitare, ut postquam supparem illis virtutem in terris fueris adeptus; supparem quoque illis gloriam in cœlis assequaris.

IN CONVERSIONE DIVI PAULI.

ECCLESIA, ceu provida Mater, solemni cultu celebrat Sanctorum festa, & quidem eo præsertim die, quo terris erepti sunt, & cœlis additi: & hanc lucem Sanctorum veluti natalem appellat, quod in ea nascantur cœlis, & terris occidant: subinde tamen etiam natalem in terris colit, ut Divæ Matris, & S. Ioannis Baptistæ. Nullius tamen, quod sciam ad meliora conversionem, præterquam D. PAULI. quæ causa?

Una esse potest, quod miraculo facta: & non via divinæ providentiæ ordinaria.

Altera, quod per eam *Sauli* ad saniora consilia mutationem conquieverit ingens illa persecutionis tempestas, quâ concussa fuerat eo loci ac temporis enascens Ecclesia.

Postrema, ut peccatori etiam gravissimo addantur animi, nec concidant umquam à scelere quantumvis immani; si enim ab hoc, *Saulo* data venia; imò & gratiæ decus, ipsiusque Apostolici culminis gloria; quidni & aliis dabitur?

Mitto alias instituti illius festi rationes, ut veniam ad modum, quo spectante cœlo; plaudenteque terra peracta est ea Conversionis scena: pro qua sit

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Vicit Leo de tribu Iuda.* Apocal. c. 5. v. 5.

Quis ille Leo? de quo victoria? & quibus armis parta?

SATIS convenit inter Authores Leonem illum, de quo hîc Evangelista, esse Christum, Servatorem optimum; qui dicitur Leo ex aliis, atque aliis analogiis.

Leo Christus.

Prima, quia ortus è Tribu Iuda, cujus insigne fuit Leo.

Secunda, propter eximiam fortitudinem, quâ Potestates inferni, mortemque vicit: & mortis causam peccatum, *Expolians Principatus, & Potestates, & triumphans illos in semetipso,* ut ait Apostolus.

Ad Coloss. c. 2. v. 15.

Tertia, ob regiam dignitatem: ut enim Leo Rex est animalium: sic & Christus Rex mundi.

Quarta, quia ut Leo cæteris animantibus est terrori, & *terror omnium vigilans*: sic & Christus inferis.

Hilari. in Psal. 132.

Quinta, quia ut Leo apertis oculis dormit: ideoque symbolum est vigilantiæ: sic & Christus semper, & ubique vigil, aperto scilicet mentis oculo per beatificam visionem, & scientiam infusam.

Sexta,

Sexta, quia ut *Leo in monte oberrat, & venatorem odoratur, suaque vestigia caudâ obtegit, ne illis insistentes venatores lustrum inveniant, ipsumque capiant; sic & Christus vestigia sua, hoc est Divinitatem suam, cooperuit objecta humanitate.* Epiphan. in Phisiol.

Septima denique, quia ut olim apud Thebanos virorum fortium sepulchris insculpebatur Leo; sic & Christi sepulchro insculpi, appingique potuit, ac debuit: quia verè vicit Christus ut Leo, at quem inquies hostem? Pausanias in Bœcticis.

Mundum vicit, mundique principatus, atque inferni potestates, vicit & mortem, vicit & peccatum ipsâ morte gravius: sed & deinde SAULUM vicit. Et certè Alcazar hîc opinatur ab Evangelista alludi ad ipsam SAULI conversionem, quam fecisse Christum narrat fusè S. *Lucas*. Et hæc profectò fuit insignis victoria Leonis nostri, id est Christi, qui aliter, atque aliter vincit adversos sibi, atque rebelles; subinde molliter blandiendo, subinde terrendo suo quasi rugitu. Illi victoria de mundo & tyrannis.

S. *Sisinium* sibi in judicium præsentari voluit Laodicius Præfectus, ad extrema utique supplicia fidei causâ damnandum. Præsentavit *Apronianus Commentariensis*, & ipse idolorum cultor, & Christianorum persecutor acerrimus, at mox è cœlo visa lux ingens, & è nube audita vox blanda: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum paratum vobis à constitutione mundi.* Et hæc vox fuit *Leonis* nostri; sed abblandientis, quam ut audiit *Apronianus*, mox ad *Sisinii* pedes accidit, manus dedit, & supplex sacris aquis intingi voluit. Et hæc fuit insignis *Leonis* nostri victoria; sed ut Bollandus 26. Jan. in S. Sisinii vita cap. 2.

dixi abblandientis, atque allicientis paratâ cœlestis regni mercede, atque coronâ. Vis aliam terrentis, atque minitantis, accipe de S. *Athanasio Commentariensi.*

Spectabat ille S. *Sosynum* Eremitam præcisis primùm auribus fœdè cruentum, dein in lebetem liquato plumbo horribilem, collo tenus immersum; spectabat, inquam, cùm ecce in theatrum erupit Leo rugitu terribilis, & inter
9 Jan. rugitus etiam humanâ voce terribilior, nam & hæc miraculo data, cum ille naturæ: Multa hîc Leo auditus loqui, multa de Leone altero, id est Christo, bonis amabili, malis autem formidabili, quæ ut auribus, ut animo excepit *Athanasius*, à S. *Sosyno* jam à tormentis, vinculisque libero, & de Christianâ fide probè edoctus, & baptisatus est. Et ecce altera *Leonis* nostri, id est *Christi*, victoria. Vis tertiam
De Saulo. de SAULO, accipe ab Evangelista, sic inquit. *Saulus spirans*
Act. c. 9. *minarum, & cædis in Discipulos Domini.*

SAULUS nomen fuit mali ominis, sive Hebræam, sive Græcam illius etymologiam attendas. *Saul* enim Hebraïcè quasi *Schaul*, id est postulatus, *quòd ad vexandam Eccle-*
In ep. ad Philem. *siam fuisset à diabolo postulatus*, ut annotat D. Hieronymus, cui interpretationi consonat & illa, quâ Hebraïcè *Saul* alludit ad *Scheol*, id est infernus, quòd semper postulet, & nunquam satietur. Infernus insatiabiliter *cava guttura pandit*, ut canit ex antiquis nonnemo. Et is quoque fuit SAULUS, quasi semper hians ad sanguinem, & fidelium cædem. Et ista ab Hebræa etymo à *Saulo* portendebantur mala; nec minora à Græcâ: *Saulus* enim quasi à Σάλος dictus, id est inquietus, omnia agitans, omnia quatiens, ut solet agitatum ventis,

ventis, ac fluctibus mare, quod Latinè salum dicimus.

Denique *Saulus* à Σαῦλος, id est vitiosus, fluxus, delicatus, levis. Ecce quæ in uno nomine, mali nominis omina; nec omina tantùm: sed & res ipsæ quàm pessimæ. Minæ scilicet atroces, & cædes cruentæ in Discipulos Domini.

At unde minæ? unde & cædes? utique à *Saulo*, ceu ferociente lupo in Domini gregem; in quem cadit illud Iacobi de Benjamino vaticinium: *Benjamin lupus rapax mane comedet prædam.* Et certè mane, hoc est primò comedit prædam, divitem sanè, & cœlo caram, hoc est fideles, quos ad vincula, ad ferrum, ad ignes, ad mortem rapere parabat. Et re etiam ipsâ rapuisset, nisi opportunè obvius adfuisset *Leo de Tribu Iuda*, qui lupum stitisset, ac debellasset, & ex lupo etiam ovem fecisset, quæ mutatio fuit: sed *Leonis* nostri. At qui facta est illa? & Gen. c. 49.

Quibus armis de eo parta victoria?

PRimò cœlesti quadam, ac propè divina luce. *Subito enim circumfulsit eum lux de cœlo.* Est Deus Lux Æterna, lux Divina: est Princeps, & Author lucis illius quam spectamus, & eâ pro armis utitur ad debellandos sibi, cœloque rebelles. Quibus armis? Primo luce.

Ita debellavit ipsos carnifices, qui jam S. *Martinæ* jugulo imminebat, subito enim eos circumcinxit lux de cœlo ad instar fulguris, è quo etiam hæc vox erupit. *Nisi pro vobis orasset famula mea Martina, jam dudum periissetis.* Perculit ea vox octo carnificum aures, & animos, perculit & oculos Bollandus 1. Jan in actis S. Martinæ c. 2.

cœleste

cœleste lumen, atque ad fidei lucem adduxit, inde etiam ad martyrii ardores, & victrices palmas.

9. Jan. in act. S. Juliani c. 8. Ita debellavit milites omnino viginti, qui S. *Iulianum*, ejusque Socios martyres in vincula, obscurosque carceres intruserant, dum illicò hos vident, & superno lumine nitere, atque illustrari, & insuper suavissimo odore compleri. Dum, inquam, hæc vident, à nocte carceris ad fidei diem accesserunt; Deo pro S. *Iuliano*, sociisque non aliis armis pugnante, quàm cœlesti luce. Nimirum victrix est illa, & quidem victrix tenebrarum, seu eas stygis esse velis, seu peccati, seu etiam peccatoris.

Et ita victrix fuit *Pauli* in Christianos sævientis, adeo

Cap. 3. v. 11. verum illud *Habacuc* Prophetæ. *In luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis hastæ tuæ.*

Ibunt enimverò peccatores; sed *in luce sagittarum tuarum*, ô Deus, ibunt & *in splendore fulgurantis hastæ tuæ*, ibunt, inquam, ad te, luce tuâ, ceu sagittâ saucii, ceu hastâ percussi, non ad mortem; sed ad vitam, vitam dico gratiæ, ac miserationis.

Et certè quidni irent ab illa luce, illoque splendore? non erat illa solis hujus, non cœli, non siderum lux erat: sed ab alio sole, Christo, inquam, è cujus corpore glorioso manabat illa lux, omni solis luce major, atque ad instar fulguris, ac coruscationis, quæ & terreret simul, & sterneret: & ita *Saulum* terruit, ac stravit: mox enim in terram concidit; quasi perculsus, ac sideratus: habet enim vim illam fulmen, & fulgur; homines sternit; imò & animalia, & arbores, & domos, & templa.

Ita

Ita fulmine everſum idolum orante S. *Martina*, ſcilicet arma cœli ſunt fulmina: quod ſi cœli, etiam & Chriſti. His certè proſtratus eſt *Saulus*, qui cadens in terram etiam audivit hanc vocem: *Saule, Saule, quid me perſequeris?* Et ecce tibi alia Salvatoris arma, quibus in *Saulum* pugnat, expugnatque. Vox ſcilicet, eaque cœleſtis, ac divina, vox Chriſti. Eſt ille cœli ludus, ut voce ſola & pugnet, & vincat etiam armatos.

II. Voce.

S. *Secundina*, Virgo, & Martyr inclyta, primùm à *Valeriano* Præfecto capta: dein palmis crudeliter cæſa à miniſtris immanis illius lanienæ, qui & manus, & validos lacertos explicabant, ut tenellulam virginem fœdum in modum lacerarent. At mox voce de cœlo lapſa, & ſævire deſtiterunt, & ad *Secundinæ* pedes acciderunt. Hac ſola voce conterriti. *Vos oratione Secundinæ vivitis: aliàs non victuri.*

Bollandus in ejus vita 15. Jan.

Vix enim ea vox ad aures appulerat, cùm etiam appulit ad animos, & in alios abire fecit lictores octo ſupra viginti, qui & à S. *Secundinâ* in fide primùm edocti, dein etiam ſacro baptiſmate eluti, teſtes futuri, ac præcones illius fortitudinis, quæ in S. Virgine elucebat, cùm pro ſanguine lac puriſſimum è lacero corpore effunderet, & animam Deo redderet inter illas accinentium Angelorum voces: *Veni Sponſa Chriſti, accipe coronam, quam tibi Dominus præparavit in æternum.*

Quod poſtea lictoribus illis, ac carnificibus, hoc prius *Saulo*, cujus aures, animumque feriit illud tonitru divinæ vocis: *Saule, Saule, quid me perſequeris?* Non ſine Numine facta eſt ea geminatio vocis, tum ut index eſſet profun-

 diſſimi

ex persecutore prædicator, ex lupo ovis, ex hoste miles.

O mira vis divinæ lucis, ô mira vis & vocis! Erat in *Saulo rabida voluntas*, erat *furiosa*, erat & *cæca*. Et ecce mox ad pauculas voces, & mitescit illa, & furias ponit, & cœcitatem exuit, & à morte, cui profundùm indormierat, redit ad vitam.

Aug. l. 1. ad Simplic. q. 2.

Astupuit aliquando Iudæa cùm illud à te audiit, ô Christe: *Lazare veni foras*: sed & astupuit magis, cùm à morte ad vitam, à sepulchri squallore, ac tenebris ad lucem rediisse vidit: at illud astupescat magis est necesse, cùm ex *Saulo Paulum*, ex persecutore Apostolum, ex lupo ovem, ex hoste militem, ex mortuo viventem viderit; *Mortuum*, inquam, *mente*, ac deinde vivum & mente. Majus certè hoc illo miraculum est. *Lazarum* quippe *carne Dominus suscitavit, Saulum mente*, uti advertit D. Gregorius. At quâ ratione? quibúsve armis? Luce primùm, dein & voce: tum etiam cœcitate: *Surgens enim Saulus de terrâ, apertisque oculis, nihil videbat*, Lux enim, quæ oculos ejus adinstar fulguris perstrinxerat, ei etiam visum ademerat, non humorem cristallinum exsiccando, aut tunicas oculares lædendo: sed pelliculas quasi squammas eis obducendo. Ita Dominus, qui prius luce pugnavit, & voce; pugnat inducta corpori cœcitate, ut dum extrinsecùs quasi clauduntur oculi corporis, intrinsecùs aperiantur oculi mentis, & per cœcitatem corporis, sanetur ea, quæ in illo fuerat cœcitas mentis. Hinc Bernardo judice *felix* PAULO *cæcitas*, felix & aliis. quâ scilicet *malè* quondam *illuminati in prævaricatione, tandem in conversione salubriter excœcantur.*

Lib. 3. Dialog. c. 17.

Vers. 8.

III. Cœcitate.

Serm. 1. de convers. S. Pauli.

Cujus

Cujus felicitatis probè conscii viri primæ notæ, ac sanctitatis, cœcitatem corporis & adamarunt, & à Domino impetrarunt.

Ita S. *Aquilinus* Episcopus, etsi cœcos ipse etiam miraculo benè oculatos faceret, à Deo tamen cœcitatem sibi petiit, & accepit. Surius 19. Oct.

Ita S. *Audomarus* & ipse cœcus, cùm sacræ D. *Vedasti* reliquiæ Atrebatum deportarentur, à Deo visum sibi reddi petiit, & impetravit, ut sacra illius Divi Lipsana oculis usurpare posset: 6. Febr. & mox ad cœcitatem redire voluit, si modò ea saluti, animæque curandæ utilior esset ipso visu; voluit, inquam, atque à Deo, beneficii loco, accepit, reliquâ vitâ cœcus corpore: at mente oculatus.

Ita S. *Lutgardis* Cisterciensis Ordinis Religiosa, undecim ante obitum annis cœca, longè plura, atque majora, quàm aliàs unquam à Deo lumina hausit: adeò felix illi, ac 16. Jun. fortunata cœcitas, uti prius & *Saulo*, felix, inquam, illi primùm; dein & Orbi universo: ut enim præclarè D. Chrysostomus: *Pauli cœcitas totius Orbis illuminatio effecta est*, Hom. 4. de laud. Pauli. pugnante scilicet Deo, & per cæcitatem vincente, non *Saulum* tantùm, sed & Orbem universum: cujus victoriæ socium, & velut adjutorem habere voluit *Ananiam*, ad IV. Ananiæ præceptionibus. quem & *Saulum* transmisit, novo sanè, ac mirabili, vincendi, pugnandique modo: *Ananias* enim *interpretatur ovis. Ecce lupus rapax adducitur ad ovem sequendam, non rapiendam, & ne rapientem ovis expavesceret lupum, ipse Pastor de cœlo, qui omnia faciebat, nuntiavit lupum venturum ovi: sed non sæviturum: & tamen tam immanis fama*

 lupum

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Vicit Leo de tribu Iuda.* Apocal. c. 5. v. 5.

Quis ille Leo? de quo victoria? & quibus armis parta?

SATIS convenit inter Authores Leonem illum, de quo hîc Evangelista, esse Christum, Servatorem optimum; qui dicitur Leo ex aliis, atque aliis analogiis.

Leo Christus.

Prima, quia ortus è Tribu Iuda, cujus insigne fuit Leo.

Secunda, propter eximiam fortitudinem, quâ Potestates inferni, mortemque vicit: & mortis causam peccatum, *Expolians Principatus, & Potestates, & triumphans illos in semetipso*, ut ait Apostolus.

Ad Coloss. c. 2. v. 15.

Tertia, ob regiam dignitatem: ut enim Leo Rex est animalium: sic & Christus Rex mundi.

Quarta, quia ut Leo cæteris animantibus est terrori, & *terror omnium vigilans*: sic & Christus inferis.

Hilari. in Psal. 132.

Quinta, quia ut Leo apertis oculis dormit: ideoque symbolum est vigilantiæ: sic & Christus semper, & ubique vigil, aperto scilicet mentis oculo per beatificam visionem, & scientiam infusam.

Sexta,

Sexta, quia ut *Leo in monte oberrat, & venatorem odoratur, suaque vestigia caudâ obtegit, ne illis insistentes venatores lustrum inveniant, ipsumque capiant; sic & Christus vestigia sua, hoc est Divinitatem suam, cooperuit objecta humanitate.* Epiphan. in Phisiol.

Septima denique, quia ut olim apud Thebanos virorum fortium sepulchris insculpebatur Leo; sic & Christi sepulchro insculpi, appingique potuit, ac debuit: quia verè vicit Christus ut Leo, at quem inquies hostem? Pausanias in Bœoticis.

Mundum vicit, mundique principatus, atque inferni potestates, vicit & mortem, vicit & peccatum ipsâ morte gravius: sed & deinde SAULUM vicit. Et certè Alcazar hîc opinatur ab Evangelista alludi ad ipsam SAULI conversionem, quam fecisse Christum narrat fusè S. *Lucas*. Et hæc profectò fuit insignis victoria Leonis nostri, id est Christi, qui aliter, atque aliter vincit adversos sibi, atque rebelles; subinde molliter blandiendo, subinde terrendo suo quasi rugitu. Illi victoria de mundo & tyrannis.

S. *Sisinium* sibi in judicium præsentari voluit Laodicius Præfectus, ad extrema utique supplicia fidei causâ damnandum. Præsentavit *Apronianus Commentariensis*, & ipse idolorum cultor, & Christianorum persecutor acerrimus, at mox è cœlo visa lux ingens, & è nube audita vox blanda: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum paratum vobis à constitutione mundi.* Et hæc vox fuit *Leonis* nostri; sed abblandientis, quam ut audiit *Apronianus*, mox ad *Sisinii* pedes accidit, manus dedit, & supplex sacris aquis intingi voluit. Et hæc fuit insignis *Leonis* nostri victoria; sed ut Bollandus 26. Jan. in S. Sisinii vita cap. 2.

dixi abblandientis, atque allicientis paratâ cœlestis regni mercede, atque coronâ. Vis aliam terrentis, atque minitantis, accipe de S. *Athanasio Commentariensi.*

Spectabat ille S. *Sosynum* Eremitam præcisis primùm auribus fœdè cruentum, dein in lebetem liquato plumbo horribilem, collo tenus immersum; spectabat, inquam, cùm ecce in theatrum erupit Leo rugitu terribilis, & inter
3 Jan. rugitus etiam humanâ voce terribilior, nam & hæc miraculo data, cum ille naturæ: Multa hîc Leo auditus loqui, multa de Leone altero, id est Christo, bonis amabili, malis autem formidabili, quæ ut auribus, ut animo excepit *Athanasius*, à S. *Sosyno* jam à tormentis, vinculisque libero, & de Christianâ fide probè edoctus, & baptisatus est. Et ecce altera *Leonis* nostri, id est *Christi*, victoria. Vis tertiam
De Saulo. de Saulo, accipe ab Evangelista, sic inquit. *Saulus spirans*
Act. c. 9. *minarum, & cædis in Discipulos Domini.*

Saulus nomen fuit mali ominis, sive Hebræam, sive Græcam illius etymologiam attendas. *Saul* enim Hebraïcè quasi *Schaul*, id est postulatus, *quòd ad vexandam Eccle-*
In ep. ad Philem. *siam fuisset à diabolo postulatus*, ut annotat D. Hieronymus, cui interpretationi consonat & illa, quâ Hebraïcè *Saul* alludit ad *Scheol*, id est infernus, quòd semper postulet, & nunquam satietur. Infernus insatiabiliter *cava guttura pandit*, ut canit ex antiquis nonnemo. Et is quoque fuit Saulus, quasi semper hians ad sanguinem, & fidelium cædem. Et ista ab Hebræa etymo à *Saulo* portendebantur mala; nec minora à Græcâ: *Saulus* enim quasi à Σάλος dictus, id est inquietus, omnia agitans, omnia quatiens, ut solet agitatum ventis,

ventis, ac fluctibus mare, quod Latinè salum dicimus.

Denique *Saulus* à Σαῦλος, id est vitiosus, fluxus, delicatus, levis. Ecce quæ in uno nomine, mali nominis omina; nec omina tantùm: sed & res ipsæ quàm pessimæ. Minæ scilicet atroces, & cædes cruentæ in Discipulos Domini.

At unde minæ? unde & cædes? utique à *Saulo*, ceu ferociente lupo in Domini gregem; in quem cadit illud Iacobi de Benjamino vaticinium: *Benjamin lupus rapax mane comedet prædam.* Et certè mane, hoc est primò comedit prædam, divitem sanè, & cœlo caram, hoc est fideles, quos ad vincula, ad ferrum, ad ignes, ad mortem rapere parabat. Et re etiam ipsâ rapuisset, nisi opportunè obvius adfuisset *Leo de Tribu Iuda*, qui lupum stitisset, ac debellasset, & ex lupo etiam ovem fecisset, quæ mutatio fuit: sed *Leonis* nostri. At quì facta est illa? & Gen. c. 49.

Quibus armis de eo parta victoria?

PRimò cœlesti quadam, ac propè divina luce. *Subito enim circumfulsit eum lux de cœlo.* Est Deus Lux Æterna, lux Divina: est Princeps, & Author lucis illius quam spectamus, & eâ pro armis utitur ad debellandos sibi, cœloque rebelles. Quibus armis? Primo luce.

Ita debellavit ipsos carnifices, qui jam S. *Martinæ* jugulo imminebat, subito enim eos circumcinxit lux de cœlo ad instar fulguris, è quo etiam hæc vox erupit. *Nisi pro vobis orasset famula mea Martina, jam dudum periissetis.* Perculit ea vox octo carnificum aures, & animos, perculit & oculos Bollandus 1. Jan in actis S. Martinæ c. 2.

cœleste

cœleste lumen, atque ad fidei lucem adduxit, inde etiam ad martyrii ardores, & victrices palmas.

9. Jan. in act. S. Juliani c. 8. Ita debellavit milites omnino viginti, qui S. *Julianum*, ejusque Socios martyres in vincula, obscurosque carceres intruserant, dum illicò hos vident, & superno lumine nitere, atque illustrari, & insuper suavissimo odore compleri. Dum, inquam, hæc vident, à nocte carceris ad fidei diem accesserunt; Deo pro S. *Juliano*, sociisque non aliis armis pugnante, quàm cœlesti luce. Nimirum victrix est illa, & quidem victrix tenebrarum, seu eas stygis esse velis, seu peccati, seu etiam peccatoris.

Et ita victrix fuit *Pauli* in Christianos sævientis, adeo Cap. 3. v. 11. verum illud *Habacuc* Prophetæ. *In luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis hastæ tuæ.*

Ibunt enimverò peccatores; sed *in luce sagittarum tuarum*, ô Deus, ibunt & *in splendore fulgurantis hastæ tuæ*, ibunt, inquam, ad te, luce tuâ, ceu sagittâ saucii, ceu hastâ percussi, non ad mortem; sed ad vitam, vitam dico gratiæ, ac miserationis.

Et certè quidni irent ab illa luce, illoque splendore? non erat illa solis hujus, non cœli, non siderum lux erat: sed ab alio sole, Christo, inquam, è cujus corpore glorioso manabat illa lux, omni solis luce major, atque ad instar fulguris, ac coruscationis, quæ & terreret simul, & sterneret: & ita *Saulum* terruit, ac stravit: mox enim in terram concidit; quasi percullsus, ac sideratus: habet enim vim illam fulmen, & fulgur; homines sternit; imò & animalia, & arbores, & domos, & templa.

Ita

Ita fulmine eversum idolum orante S. *Martina*, scilicet arma cœli sunt fulmina: quod si cœli, etiam & Christi. His certè prostratus est *Saulus*, qui cadens in terram etiam audivit hanc vocem: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Et ecce tibi alia Salvatoris arma, quibus in *Saulum* pugnat, expugnatque. Vox scilicet, eaque cœlestis, ac divina, vox Christi. Est ille cœli ludus, ut voce sola & pugnet, & vincat etiam armatos. II. Vox.

S. *Secundina*, Virgo, & Martyr inclyta, primùm à *Valeriano* Præfecto capta: dein palmis crudeliter cæsa à ministris immanis illius lanienæ, qui & manus, & validos lacertos explicabant, ut tenellulam virginem fœdum in modum lacerarent. At mox voce de cœlo lapsa, & sævire destiterunt, & ad *Secundinæ* pedes acciderunt. Hac sola voce conterriti. *Vos oratione Secundinæ vivitis: aliàs non victuri.* Bollandus in ejus vita 15. Jan.

Vix enim ea vox ad aures appulerat, cùm etiam appulit ad animos, & in alios abire fecit lictores octo supra viginti, qui & à S. *Secundinâ* in fide primùm edocti, dein etiam sacro baptismate eluti, testes futuri, ac præcones illius fortitudinis, quæ in S. Virgine elucebat, cùm pro sanguine lac purissimum è lacero corpore effunderet, & animam Deo redderet inter illas accinentium Angelorum voces: *Veni Sponsa Christi, accipe coronam, quam tibi Dominus præparavit in æternum.*

Quod postea lictoribus illis, ac carnificibus, hoc prius *Saulo*, cujus aures, animumque feriit illud tonitru divinæ vocis: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Non sine Numine facta est ea geminatio vocis, tùm ut index esset profun-

dissimi illius soporis, quo in peccatis indormierat *Saulus*; tum ut illius amoris, ac commiserationis, quo totus in eum ferebatur Christus, qui & subjicit illud conquerentis, atque expostulantis: *Quid me persequeris?*

O verè inæstimabilis divinæ dignatio pietatis: *Illustrat cœlesti fulgore vel aforis, intus adhuc luminis incapacem; qui, necdum infundi poterat, divina circumfunditur claritate. Et vox facta est. Lucis, & vocis testimonia credibilia facta sunt minis*, inquit D. Bernardus.

Serm. 1. in convers. S. Pauli.

Sed quid istud. *Me persequeris*, quî enim Christum persequatur, qui in cœlo est, & extra teli jactum? *Membris adhuc positis in terra, caput clamabat in cœlo, & non dicebat, quid persequeris fideles meos; sed quid me persequeris?* Cur ita? Respondet D. Augustinus: *Persecutorem suum vocavit Persecutorem membrorum suorum.* Verè enim etiam ipsum caput persequitur, qui membra persequitur, unum quippe videri possunt, caput, & membra. Hinc illud Augustini ad *Saulum*: *Non expavescis vocem capitis de cœlo clamantem pro membris suis?*

Aug. serm. 14. de Sanctis.

In ep. Joan. tract. 10.

In ep. S. Joan. tract. 10.

Expavescit profectò, & ait: *Quis es Domine?* an aliquis è cœlo genius? an Deus ipse? ut ut sit, Dominum vocat, & ei quasi servum se submittit. Cui Christus: *Ego sum IESVS.* Non dicit: Ego Dominus, ego Deus, ego Dei filius, sed *ego IESVS*, hoc est Salvator, qui scilicet salvare *Saulum* venerat, non perdere: quasi illi in cordis aurem diceret: *Humilitatis meæ insignia suscipe, & tuæ superbiæ, squammas depone.* Et certè quidni deponas, *durum* enim *est tibi contra stimulum calcitrare.*

Beda ex S. Gregor.

Adagium

Adagiũ ſumit à bobus cervicoſis, qui cùm ab aratoribus, vel aurigis ſtimulo punguntur, recalcitrant. Et ita recalcitrare antea viſus eſt *Saulus*. Sed quis ille ſtimulus? alius eſſe potuit, atque alius. Stimulus *Saulo* fuerat & *Stephani* ſanctitas, & exhortatio ſuis aculeis plena. Stimulus fuerat ipſa *Sauli* conſcientiá, quæ ut deinde dixit Quintilianus. Lib. 5. Inſtit.
Durus animo eſt accuſator, judex, carnifex, & vermis remordens. Stimulus fuerat ipſa vis miraculorum, quæ viderat *Saulus*. Et jam ſtimulus erat aliis omnibus validior, illa ipſa Chriſti vox: *Quid me perſequeris?* Si enim verum illud quod *verba ſapientium* ſint *ſicut ſtimuli, & quaſi clavi in altum defixi*. Eccl. c. 12. v. 11.
Quid erunt ipſa Chriſti verba? erunt certè ſtimuli, & quidem aculeati, ac potentes; & ii fuere *Saulo*. Audio enim, *tremens, ac ſtupens* exclamat: *Domine quid me vis facere?*

Sed unde tremor? unde & ſtupor? utique à Chriſti luce, voceque, ab inſita illi potentia, ac majeſtate, ad quam ſequatur tremor eſt neceſſe, ſequatur & ſtupor. Si enim *Danieli* ab unius Angeli conſpectu tantus incuſſus timor, Daniel. c. 10.
ut *diſſolutæ ſint compages illius, & nihil in eo virium remanſerit?*

Si *Ezechiel* à viſâ Dei gloriâ cecidit in faciem ſuam? ſi Cap. 12.
Manue Sampſonis pater conſpecto Angelo, Dei utique vicario, exclamavit: *Moriemur, quia vidimus Deum*. Quid Judic. c. 13.
Saulus, viſo, imò & audito ipſomet Chriſto? Videamus; imò & audiamus, exclamat enim, *Domine, quid me vis facere?* jamque (ut annotat D. Auguſtinus) *parat ſe ad obediendum, qui prius ſæviebat ad perſequendum. Iam formatur* Serm. 14. de Sanctis.

ex persecutore prædicator, ex lupo ovis, ex hoste miles.

O mira vis divinæ lucis, ô mira vis & vocis! Erat in *Saulo rabida voluntas*, erat *furiosa*, erat & *cæca*. Et ecce mox ad pauculas voces, & mitescit illa, & furias ponit, & cœcitatem exuit, & à morte, cui profundùm indormierat, redit ad vitam.

Aug. l. 1. ad Simplic. q. 2.

Astupuit aliquando Iudæa cùm illud à te audiit, ô Christe: *Lazare veni foras*: sed & astupuit magis, cùm à morte ad vitam, à sepulchri squallore, ac tenebris ad lucem rediisse vidit: at illud astupescat magis est necesse, cùm ex *Saulo Paulum*, ex persecutore Apostolum, ex lupo ovem, ex hoste militem, ex mortuo viventem viderit; *Mortuum*, inquam, *mente*, ac deinde vivum & mente. Majus certè hoc illo miraculum est. *Lazarum* quippe *carne Dominus suscitavit, Saulum mente*, uti advertit D. Gregorius. At quâ ratione? quibúsve armis? Luce primùm, dein & voce: tum etiam cœcitate: *Surgens enim Saulus de terrâ, apertisque oculis, nihil videbat*, Lux enim, quæ oculos ejus adinstar fulguris perstrinxerat, ei etiam visum ademerat, non humorem cristallinum exsiccando, aut tunicas oculares lædendo: sed pelliculas quasi squammas eis obducendo. Ita Dominus, qui prius luce pugnavit, & voce; pugnat inducta corpori cœcitate, ut dum extrinsecùs quasi clauduntur oculi corporis, intrinsecùs aperiantur oculi mentis, & per cœcitatem corporis, sanetur ea, quæ in illo fuerat cœcitas mentis. Hinc Bernardo judice *felix* PAULO *cœcitas*, felix & aliis. quâ scilicet *malè* quondam *illuminati in prævaricatione, tandem in conversione salubriter excœcantur.*

Lib. 3. Dialog. c. 17.

Vers. 8.

III. Cœcitate.

Serm. 1. de convers. S. Pauli.

Cujus

Cujus felicitatis probè conscii viri primæ notæ, ac sanctitatis, cœcitatem corporis & adamarunt, & à Domino impetrarunt.

Ita S. *Aquilinus* Episcopus, etsi cœcos ipse etiam miraculo benè oculatos faceret, à Deo tamen cœcitatem sibi petiit, & accepit. Surius 19. Oct.

Ita S. *Audomarus* & ipse cœcus, cùm sacræ D. *Vedasti* reliquiæ Atrebatum deportarentur, à Deo visum sibi reddi petiit, & impetravit, ut sacra illius Divi Lipsana oculis usurpare posset: & mox ad cœcitatem redire voluit, si modò ea saluti, animæque curandæ utilior esset ipso visu; voluit, inquam, atque à Deo, beneficii loco, accepit, reliquâ vitâ cœcus corpore: at mente oculatus. 6. Febr.

Ita S. *Lutgardis* Cisterciensis Ordinis Religiosa, undecim ante obitum annis cœca, longè plura, atque majora, quàm aliàs unquam à Deo lumina hausit: adeò felix illi, ac fortunata cœcitas, uti prius & *Saulo*, felix, inquam, illi primùm; dein & Orbi universo: ut enim præclarè D. Chrysostomus: *Pauli cœcitas totius Orbis illuminatio effecta est*, pugnante scilicet Deo, & per cæcitatem vincente, non *Saulum* tantùm, sed & Orbem universum: cujus victoriæ socium, & velut adjutorem habere voluit *Ananiam*, ad quem & *Saulum* transmisit, novo sanè, ac mirabili, vincendi, pugnandique modo: *Ananias* enim *interpretatur ovis. Ecce lupus rapax adducitur ad ovem sequendam, non rapiendam, & ne rapientem ovis expavesceret lupum, ipse Pastor de cœlo, qui omnia faciebat, nuntiavit lupum venturum ovi: sed non sæviturum: & tamen tam immanis fama* 16. Jun. Hom. 4. de laud. Pauli. IV. Ananiæ præceptionibus.

Serm. 14. de Sanctis. *lupum illum præcesserat, ut non posset ovis audito ejus nomine non conturbari*: sed & conturbationem excussit ille ipse supremus Pastor, qui mittebat; quia & ab illo *lupo sævitia interdicitur, & lupus captivus ad ovem ducitur, & ab Agno pro ovibus mortuo, fit ovis secura de lupo*, ut scitè D. Augustinus. Et certè quidni esset secura, cùm & ipse lupus deinceps sit futurus ovium custos?

Surius in ejus vita c. 37. Non minus jucundum illud, ac mirabile, quod datum aliquando *Norberti* nomini, ac sanctimoniæ. Ex ejus Monasterio puer unus aliquis in agros emittebatur, ut oves pasceret, & quidem solus sine fido ovium custode, cane: ideoque anxius: *Quid me fiet*, inquit, *quid ovibus*? si fortè incurrat lupus, ovem rapiat, efferatque? cui pio joco responsum: *Lupo præcipe, & hoc Magistri tui Norberti nomine, jussuque, ne ovem abripiat, néve devoret.* Paruit puer, incurrit in gregem lupus, ovem arripit, ac fugit, cui ille: *Siste prædo, siste raptor, & ovem redde.* Paret lupus, cursum sistit, ovemque restituit: imò quod mireris, absente puero, ceu pastore, fit deinceps ipse gregis custos fidelissimus. Quod illi postea: hoc prius Ecclesiæ, ceu Christi gregi, à *Saulo*, qui ex lupo factus & ipse ovium custos, ac pastor.

Et hæc tua, ô Christe victoria; hi de *Saulo* triumphi, hæc spolia erepta mundo, hæc erecta cœlo trophæa. PAULUS scilicet ex *Saulo*, ex persecutore Apostolus, ex lupo ovis, imò ovium custos, ex vase iræ, ac contumeliæ, vas in gratiam & honorem: *Vas electionis*; audio enim, sic ais ad Act. 9. *Ananiam.*

Vas electionis est mihi iste. Vas, inquit, hoc est instrumentum:

mentum: Hebræi enim *Keli*, id eſt *Vas*, vocant quodlibet inſtrumentum. Sic *Vaſa cantici* ſunt inſtrumenta muſica. *Vaſa belli* ſunt arma, & armati, quibus bellum agitur. *Vaſa mortis* ſunt gladii, & tela, quibus infertur mors. Vas igitur fuit *Paulus*, hoc eſt electum Dei inſtrumentum, quod eſſet in ejus, ceu ſupremi artificis, manu. Vel ut vertit Tigurina: *Organum electum*, in quo reſonaret ipſe Dei ſpiritus, ejus quaſi afflatu animatus. *Organum electum*, quod ſuavem, ac cœleſtem quandam ederet harmoniam, quæ homines quantumvis efferos ad ſe raperet.

Amphionem ſtulta jactet antiquitas, qui movit lapides canendo. Jactet & *Orpheum mulcentem tygres, & agentem carmine quercus.* Virgilius. PAULUM ex vero jactabit Eccleſia, velut omnipotentis inſtrumentum, velut organum Divini ſpiritus. *Inſtrumentum*, quod ab illo, ceu ſummo artifice, moveatur. *Organum*, quod non reſonet niſi ex Dei afflatu, nutu, ac voluntate. Teſtes habeo, teſtes appello primas illius organi voces: *Domine quid me vis facere?* quas dum audit D. Bernardus exclamat illico.

Hæc planè fratres perfectæ converſionis eſt forma, & verbum breve, ſed plenum, ſed vivum, ſed efficax, ſed dignum omni acceptione. Serm. 1. in converſ. S. Pauli.

Hæc ubi ſtylo notavit, extulitque pius Præſul, tum ad nos, noſtramque hanc ætatem conversâ oratione ſic queritur, ſic expoſtulat.

Quàm pauci inveniuntur in hac perfectæ obedientiæ formâ, qui ſuam ita abjecerint voluntatem, ut ne ipſum quidem cor proprium habeant, ut non quid ipſi, ſed quid Dominus velit,

ómni horâ requirant, dicentes sine intermissione. Domine quid me vis facere? Hæc ubi dixit, tum deplorat hujus ævi vitium; & ait. *Heu plures habemus Evangelici illius cæci, quàm novi Apostoli imitatores.* Cur ita? quia quod illi; hoc & nobis. *Quid vis* (ait *Dominus ad cæcum illum*) *ut faciam tibi?* Hanc Domini indulgentiam ut audivit, stupuitque *Bernardus*, sic ad illum. *Quanta est miseratio tua Domine, quanta dignatio tua? Siccine Dominus quærit, ut servi faciat voluntatem? verè cæcus ille, quia non consideravit, non expavit, non exclamavit. Absit hoc Domine, tu magis dic quid me facere velis. Sic enim decet, sic omnino dignum est, non meam à te: sed à me tuam quæri, & fieri voluntatem.*

Et ita quæsivit, ita fecit PAULUS, vel in ipso limine suæ ad Christum conversionis; at non sic hodie, non sic mortalium plerique; ut enim ille ipse Bernardus: *Multorum usque hodie pusillanimitas, & perversitas exigit, ut ab eis quæri oporteat: Quid vis ut faciam tibi? non ipsi quærant. Domine quid me vis facere? Nimirum considerare necesse habent Ministri, & Vicarii Christi, quid sibi præcipi velint; non ipsi considerant, quæ voluntas sit præceptoris.*

Quid facias? homines sunt, & abjectæ in terras animulæ: non sic Apostolus, non sic. Unum ille jactavit, unum extulit. *Domine quid me vis facere?* Et illud unum jactemus, atque efferamus ipsi: si ut ille ad Dominum verè converti velimus. Et certè quidni velimus ejus & exemplo, & bono nostro tum in hac mortali vitâ, tum etiam in alterâ immortali. In illâ quidem propriam voluntatem sanando à serpentis venenati, hoc est dæmonis, morsu; in

hac

hac autem, consecutione beatitatis, quæ fructus est, & præmium abnegatæ propriæ voluntatis.

Tradit ex Fazelo *Alanus Copus*, eos qui Melitæ nascuntur in festo Conversionis S. PAULI, innoxiè tractare serpentes, & venenatis morsibus suâ salivâ mederi. Et hæc gratia, favorque Apostoli cœpit ex eo quo Insula Melitensis à virosis animantibus immunis esse cœpit, hoc est, ex quo ibi S. PAULO haud nocuit viperæ morsus; ex eo, inquam, tempore ad alios quoque id beneficii emanavit; uti & illud. Ex eo specu, in quo S. PAULUS menses tres exegit, eruunt, non modo incolæ, sed & advenæ, terram candidam, ut usui sit pro amuleto adversus venena omnia: sed eruunt insuper innatos lapillos subrubeos, summique lævoris instar linguæ colubrum, & quæ ad oram extremam appareant denticulis quibusdam asperati. Monumentum verò ii lapilli sunt miraculi ante dicti & præsentissimam opem conferunt contra virus, & pestiferas febres. Quæ res ita probata experimentis superiorum ætatum, ut terra ex eo antro eruta passim nominetur, *Gratia sancti* PAULI.

Lib. 3. c. 28. Dialog.

Silvester Petra sancta Taumasiæ tom. 3. c. 23.

Quæ certè gratia si ad corpora emanat, multò magis ad animos, ut & hi immunes sint à viperæ morsu, hoc est à mali dæmonis suggestionibus, *innoxieque tractent serpentes*, hoc est peccatores, quibuscum agant, & versentur etiam innoxiè; imò *saliva*, hoc est verbo Dei, & lingua sacratiore venenis medeantur: id est peccatis, quæ ex vero animæ venena sunt, ac veluti pestiferæ quædam febres, contra quas præsentissimum remedium afferat ipsa D. *Pauli gratia*, favor, ac patrocinium, à quo, ut dixi securi vivemus, ac

Bollandus in ejus vita 25. Jan. c. 14.

deinde ſecuri excedemus è vita. Sic exceſſit S. *Poppo*, Abbas Stabulenſis, qui ſub ultimam vitæ metam à Deo ſupplex petiit, ut ſibi liceret ipſo Converſionis S. PAULI die, è terris excedere: & hoc in argumentum abſolutiſſimæ ad Deum converſionis. Supplici annuit pium Numen, eo quippe die, cilicio ad extremam cum morte luctam accinctus, ſub noctis medium & oculos, & manus in cœlum extulit, & primo mane animam efflavit, & D. PAULO olim converſo, jam in cœli regiâ beato, commiſit, acclamante totâ, quæ circumſtabat Monachorum coronâ. *Ecce*, ô B *Poppo, hæc hora ſanctitatis tuæ indicio eſt omnibus*, indicio & beatitatis: ad hanc ſi aſpiras, *Amice Lector*, & cum Apoſtolo ad IESUM perfectè convertere; & cum S. *Poppone* etiam ad PAULUM oculos, animumque converte: Sic enim, illo ſeu duce, ſeu adjutore, ibis in cœli tecta, ibis in ſinum æternæ felicitatis.

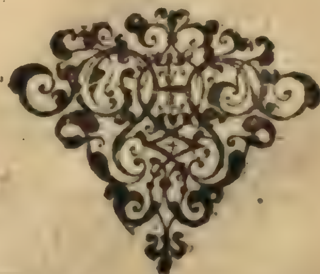

IN

IN FESTO SANCTI MATHIÆ APOSTOLI.

ST vocatio noſtra, & vitæ ineundæ ſtatus quaſi via, & ſtadium, in quo rectà decurrimus ad metam, ut bravium cœleſtis gloriæ, ac beatitatis tandem aliquando aſſequamur. Benè habet ſi quis in eo rectè currit, nec aberrat, nec deflectit in avia, & invia vitiorum.

Rectà cucurrêre Apoſtoli numero undecim, in cœpto vitæ inſtituto conſtantes, ac firmi : ſed ab eo deflexit unus, isq́ue proditor *Iudas, ut abiret in locum ſuum*, locum utique devium. Ecquis ille ſi quæris? Oecumenio hîc, eſt *laqueus*, quem ſibi nexuit, D. *Berdardo* eſt *aër*, in quo ſuſpenſus creparet *aërearum collega poteſtatum*. Ubi enim potius? certè Domini proditorem nec cœlum recipere poterat, nec terra ſuſtinere. Aliis, locus ille *Iudæ* proprius, erat *infernus*, cui cùm immerſus eſſet, in ejus locum ſuffectus eſt D. MATHIAS, de cujus in Apoſtolatum electione mihi in præſens erit diſceptatio, ad quam priuſquam delabar, unius te monitum velim, *Amice Lector, ut qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat*. Et hoc Apoſtoli ad Corinthios oraculum fuit; hoc D. Bernardi ad ſuos præceptum; quos neque à loco ſanctiore, neque à vitâ religiosè prius actâ ſecuros eſſe voluit.

In Pſal. 90.

1. Cor. 10.

voluit. Certè ut in Clara Valle tot essent eò temporis sancti, quot Monachi: neque tamen inde de salute, de æternitate tutos esse passus est: sic enim aliquando ad illos pius Præsul.

Serm de diversis de triplici genere cogitationum.

Nusquam est securitas, fratres, neque in Cœlo, neque in Paradiso, multo minus in mundo: in cœlo enim cecidit Angelus sub præsentia Divinitatis: Adam in Paradiso, de loco voluptatis: Iudas in mundo in schola Salvatoris. Hæc ubi altius extulit Orator sacer: tum subjicit. *Hæc idcirco dixerim, ne quis sibi de illo blandiatur, quia dicitur locus iste sanctus est: quia non locus homines, sed homines locum sanctificant.* Sed ne longiùs, sit

Serm. de ligno, fœno & stipula.

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Cant. c. 5. v. 10.

Ad illa verba: *Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus.*

§. PRIMUS.

Ecquis ille dilectus, & cui?

PRima, quæ hîc incurrit quæstio est, quæ sit illa, quæ loquitur de *Dilecto*? tum quis ille *Dilectus*? Interpretes in tres dividuntur sententias.

Una, vult sponsam, cujus hîc auditur vox, esse *Ecclesiam*;

Altera, esse *Animam*. Postrema, *Deiparam Virginem*.

Sponsum

Sponſum verò eſſe Chriſtum. Et hic communis eſt Interpretum ſenſus, à quo paululum diſcedit D. *Bonaventura*, ut à littera tranſeat ad accomodatitium; ex quo illi *dilectus* ſit S. MATHIAS, ad quem ſic *Eccleſia*, ceu Sponſa. *Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus.* Ego in præſentia D. *Bonaventuram* ſequar, & D. MATHIAM pronuntiabo Eccleſiæ unicè Dilectum, electum ex millibus, candidum, & rubicundum: tum his ita conſtitutis, quæram quomodo electus? quomodo & candidus, & rubicundus? Serm. de S. Mathia.

§. SECUNDUS.

Quomodo S. Mathias *electus ex millibus?*

SI Patriam ſpectes, & natale ſolum, *electus* certè è millibus, utpote è *Bethleem*, è quâ & ipſe Chriſtus, reparator Univerſi. Si Tribum, è quâ prognatus, & ab hac *electus*: regia quippe fuit, & *Tribus Iuda*, de qua prodiit & ipſe Chriſtus, ut in his, & illo cum eo conſentiret.

Si Parentes, & ab iis quoque cœlo propitio *electus*, fuerunt enim illi ut genere, & proſapia: ſic & virtute illuſtres, in qua ferè vera nobilitas. Si magiſtrum à quo jam inde à teneris annis in bonis artibus, & in avitâ lege, ac cæremoniis edoctus probè, & ab hoc etiam *electus*: fuit enim ille S. *Simeon*, Sacerdos ſummus, qui & Chriſtum ulnis excepit, & in cygneas illas voces erupit. *Nunc dimittis ſervum tuum Domine ſecundùm verbum tuum in pace.* *Simeon* dico, vir ea ætate nulli ſecundus, de quo ſic *Lazius*, antiquus auctor. Bollandus 24. Febr. in Actis S. Mathiæ c. 1.

 O beatum

O beatum virum, qui sub umbrâ positus opera lucis exercebat, qui Legi subditus virum gratiæ præferebat.

Si deinde Vocationem: & ab hac quoque *electus*, primùm à Christo in sortem, ac numerum septuaginta duorum Discipulorum: Tum etiam à Petro, & cæteris Apostolis in locis Iudæ proditoris, in Apostolici culminis dignitatem, à qua verè *electus ex millibus*. At quomodo electus? sorte, ut Scriptura testatur: *Dederunt enim sortes eis, & cecidit sors super* Mathiam; & hoc in confesso est apud omnes: sed illud in dubio, quæ fuerit illa sors.

Act. c. 1. v. 26.

Gagneius, Salmeron, & *Sanches*, opinantur sortem illam non aliud fuisse, quàm scrutinium suffragiorum, quibus electus in Apostolum Mathias. Cui sententiæ favet, quod ab illâ sorte dicitur *annumeratus est*, Græcè *communibus calculis cooptatus est. Vatablus,* & *Pagninus*, suffragiis additus est undecim Apostolis, fuere igitur suffragia, & iis cooptatus in Apostolum Mathias.

Lorinus, Mariana, Cornelius, aliique electum sorte propriè dicta, ut ipsa verba sonant; sic videlicet ut uni carthulæ inscriptum fuerit *Iosephi* nomen; alteri autem Mathiæ, tum sorte eductum è duobus unum, quod Mathiæ fuit, Domino sic sortes attemperante.

Quo autem sortiendi modo, quâve ratione non constat? constat illud apud Antiquos aliam, atque aliam fuisse sortiendi rationem.

Apud alios enim in sinum conjiciebantur chartulæ, aut globuli. Apud *Homerum* in galeam. Apud *Plautum* in situlam. Apud *Ciceronem* in hydriam. Apud *Virgilium* in urnam.

urnam. Quid ápud Apoſtolos eò loci, ac temporis, non liquet. Hoc certè liquet in electione ad Eccleſiaſticas dignitates, & Infulas, in uſu fuiſſe ſortes.

Vacabat Archiepiſcopatus Bituricenſis, cùm illi Præſulem eligi placuit: ſed etiam ſorte, pro quâ mittendâ ſic conventum, ut ex Ordine Ciſtercienſi, cujus in Eccleſia tum florebat eximia ſanctitas, ex Abbatum numero deligeretur unus aliquis: ſed miſsâ ſorte. Ventum igitur ad ſacram Divæ Virginis ædem: & ſub auguſtum Miſſæ ſacrificium, inſcripta ſchedulis Abbatum nomina, & ſub altaris pallâ repoſita tum eo peracto, à Sacerdote educta eſt una, & quidem ſorte, ac fortuito, in eaque inventum nomen S. *Guilielmi Abbatis* Caroli Loci, & hic illico proclamatus eſt Archiepiſcopus, & totius Aquitaniæ Primas. Maneat igitur etiam eâ ætate uſum fuiſſe ſortis, cujus & in naſcente Eccleſiâ uſus fuerat; & fortaſſis etiam fuit in ipsâ D. MATHIÆ ad Apoſtolatum electione; etſi non deſint authores, & doctrinâ & ſanctitate conſpicui, qui ſecùs omninò ſentiant, velintque aſcitum in eam dignitatem cœlèſti prodigio, quæ illi ſors fuit, & quidem fortunata. Bollandus x. Jan. in ejus vita c.1.

Certè D. *Dionyſius Areopagita*, cenſet fuiſſe cœleſte quoddam, ac propè divinum ſignum, quod Scriptura *ſortem* appellavit: ipſe verò *quiddam divini, & præcipui muneris.* Eccl. Hier. c. 5.

S. *Antoninus* exiſtimat fuiſſe radium è cœlo in MATHIÆ caput emiſſum. 1. Parte. tit. 6. c. 2.

Dionyſius Carthuſianus opinatur fuiſſe columbam cælitus in eum delapſam.

Ita

Ita nimirum ſubinde fieri ſolet amabili Dei providentiâ, à quâ ſi quis ad Inſulas deſtinatur, ſimili aliquo prodigio demonſtratur.

Ravennæ, Præſule mortuo vacabat ſedes Epiſcopalis, cùm ecce de altero ſubſtituendo cogitat Clerus, populusque; Operi textrino intentus vacabat B. *Severus*, qui ſic ad uxorem: *Vadam, & videbo viſionem mirabilem, quomodo divinitus è cœlo columba veniat, & ſuper caput electi conſideat.* Vadit enimverò, & quia pannoſus erat totus, atque in ſpeciem abjectus, ad templi valvas ſeſe abſcondit: ſed mox cœli indicio panditur; expletâ quippe ad ſuperos oratione, ecce candicans columba ſupernè devolat, atque in B. *Severi* caput illabitur, conſidetque. Quid hîc Vir Dei? columbam iterum, iterumque à capite ſuo removet, abigitque quà poteſt: ſed pertinaci volatu, lapſuque redit illa, & dilectum ſibi caput reviſit, eique inſiſtit. Quod ut advertit Clerus omnis, populusque B. *Severum* in Epiſcopum ſibi depoſcit, eligitque. Quod illi columbæ indicio; hoc aliis cœleſtis luminis appulſu. Ita ſupernæ lucis radio demonſtratus fuit Pontifex D. *Gregorius*, cognomento, & re etiam ipsâ, *Magnus*. Quod ſi adoleſcente jam Eccleſiâ illi ſic in Præſules adlecti, quidni & in naſcente D. Mathias eadem quoque ratione in Apoſtulum ſit aſſumptus?

Bollandus tom. 1. Febr. die 1. in ejus vita c. 2.

Certè Treviris in Monaſterio, (cui à D. Mathia nomen eſt, & fama) ubi de ſacris illius reliquiis ex profundâ ſepulchri nocte, eruendis actum eſt; non tam deſtinato hominum conſilio, quàm mirabili Dei providentiâ factum,

Lambertus Monach. Trevir. in M. S. c. 1.

factum, ut eæ proditæ ſint indicio ſtellæ, quæ ſuboriens & Civitatem Trevirenſem, & totam, quà longè, lateque patebat, provinciam, ſuâ luce perfundere videbatur. Crederes, non ſtellam fuiſſe; ſed ipſum ſolis jubar, adeo lucebat, ardebatque tota: Quod ſi ſic oſtenſæ exuviæ magnæ illius animæ, quidni ſimili aliquo lumine, ad Apoſtolicæ dignitatis lucem dicatur ipſe tum electus, atque evectus? Verùm ut ut ſit, ſorte ſit electus, an prodigio, quod pro ſorte fuerit, non multum intereſt: hoc autem plurimum, quod cœleſti, divinaque ſorte, à quâ profecto venit ad Apoſtolici gradus faſtigium, ad regium in animas imperium, ſacramque majeſtatem, ad Chriſtiani ducis officium, ad cœli claves, & ſupremi poſt Deum Iudicis miniſterium.

Extollant Syracuſani ſuum olim Iovis Sacerdotem in annos ſingulos ſortitò electum.

Sortem ſuam prædicet Dionyſius Syracuſanus, vel ex eo, quòd ex littera M, quæ illi ſorte obtigerat, augurium cœperit ſuæ deinde Monarchiæ, ac majeſtatis.

Judices ſuos jactet Areopagum litteris in urnam conjectis, & fortuitò eductis ad id muneris aſcitos. Reges ſuos oſtentent Hebræi. & Saulem prædicent, aliosque fortunatâ ſorte ad coronam evectos.

Suas & Græci Colonias ſortibus deducant, ſuas & alii, quibus *funes ceciderant in præclaris.* Tuam ego (ô Divos inter longè maxime) tuam inquam, ô MATHIA, extollam ſortem, ab eâ quippe & ſummus es in Dei templo Sacerdos, & Regibus potentior, & Iudicibus formidabilior, obtento ſcilicet in animas imperio, extenſoque, non

ad unicam dumtaxat monarchiam: ſed ad Orbem univerſum; nec hunc tantùm, quem pedibus terimus, ſed & illum quem oculis, quem animo ſuſpicimus, cœlum dico, cœleſtemque monarchiam, in quâ tibi cum cæteris Apoſtolis commune eſt imperium, communiſque dominatus, felici ſanè, ac fortunatâ ſorte, ipſis etiam Cœlitibus invidendâ.

Bonum omnino factum, in cujus aliquam partem ſi venis (ô Chriſtiane). & ſanè quidni venias à Deo vocatus in partem ſortis Sanctorum? *Cognoſce* in eo divinæ vocationis beneficio *juſtitias, & judicia Dei*, qui te è millibus; imò & propè innumeris elegit, & *ſta in ſorte propoſitionis*, ſta, inquam, & conſtanter perſevera in propoſitâ tibi ſorte, hoc eſt, in vocatione tuâ; atque *in partes vade ſæculi ſancti*, id eſt per bona opera ſic profice, ut tibi tandem aliquando obtingat pars aliqua ſæculi ſancti, pars gloriæ, ac beatæ æternitatis.

Eccl. c. 17.

Ita certè cognovit, & amavit juſtitias, & judicia Dei, ille ipſe, qui in oculis eſt S. MATHIAS, ita ſtetit in propoſitâ ſibi Apoſtolici muneris ſorte, atque ita *venit in partes ſæculi ſancti*, & nunquam interituræ æternitatis. Et hoc quia à Deo electus ex millibus.

At quî, inquies, electus? ſi Latinam vocem attendas, ea eſt in aperto: at ſi Hebræam, occulta, ac ſecrèta explicat myſteria, quæ ſub unâ latitant vocula. Hebraïcè enim eſt *Dagul*, id eſt, *Antiſtans, princeps, excellens*, atque adinſtar vexilli cæteris eminens: verbo uno *vexillatus*. Hinc *Vatablus* vertit: *Vexillatus* in decem millibus; hoc eſt eodem interprete, *gerens vexillum crucis inter omnes Chriſtianos.*

Ecce

Ecce quæ D. MATHIÆ encomia continet, aperitque vel unica vocula. Ex illâ quippe antestat omnibus, eminet omnibus, ut in acie explicari, eminereque solet vexillum. Et certè Christianas inter acies eminere visus est D. MATHIAS, quà nitore candidæ mentis, quà rubore fusi pro Christo sanguinis, ut postea videbimus,

§. TERTIUS.

Cur D. Mathias *candidus? & unde candor?*

PUlchritudinem corporis, quæ animæ est vestis urbana, in duobus reposuit *Plato.* Primò in suavitate coloris, deinde in ipsâ mebrorum harmoniâ. Est autem ille color candidus rubore mixtus, & vermiculatus, hoc est roseus. Qualem *Adonidi*, Iuvenum pulcherrimo dedere *Poëtæ*, quos inter *Statius*, qui sic de illo:

Niveo natat ignis in ore purpureus.

Et hinc factum existimo, ut sponsa, sponsi sui venustatem petierit à colore, eoque candido, & rubicundo; quem etiam (ut non abeam à propositâ mihi in præsens quæstione) *Ecclesia*, ceu sponsa in D. MATHIA, ceu sponso suo, commendat. Fuit ille longè speciosissimus, quia *candidus & rubicundus.* At quis, inquies, ille candor? quis & rubor? ne crede eum fuisse qui corpori, qui faciei insidet (hic enim ad sponsi pulchritudinem, & castos sponsæ amores, aut parum, aut nihil attinet) sed multum ab illo diversum, eum scilicet, qui evadit ad animum, ejusque in cœlestis sponsæ oculis decorem mirè commendat. At quis

iterum ille? est candor niveus puræ mentis, est vitæ, morumque innocentia tota candida.

De Christo, qui ex vero sponsus est, & quidem cœlestis, ac divinus, extulit istud symbolum Nicænum: *Quod candor sit lucis æternæ, & speculum sine maculâ.* Et justus omnis, & sanctus omnis, *candor* est, & *candor lucis* ab æternâ illâ participatæ. Est & *speculum sine maculâ.* Et is fuit S. MATHIAS: quod primò probat vel ipsum nomen; omen, & præsagium futuræ in illo sanctitatis: dein & vita omnis. Et quidem ad nomen quod attinet, MATHIA fuit, quod alias, atque alias patitur etymologias, atque interpretationes.

Venerabili Bedæ MATHIAS idem est, quod *Dei donum*, vel *donatus à Deo*, ut vel in ipso nomine omen esset, donandum à Deo in Apostolum Ecclesiæ.

Aliis MATHIAS idem est quod *parvus Dei*, parvus, inquam, ab humilitate, insigniquе demissione, qualis esse solet in pueris, & parvulis, quibus ut innoxiæ, ut puræ sunt animulæ; sic & humiles, & sui despicientes in paucis.

Aliis denique MATHIAS idem est quod illud: *Quid tu Deus?* quia conflatum credunt ex Hebræo *Maatta ia*, id est, *quid tu Deus?* quasi vel ipso nomine sibi diceret MATHIAS. *Quid tu, Deus?* quid ego? tu abyssus omnis entis, omnisque boni; ego abyssus nihili, & omnis mali. Qui profectò sensus est humilis, & abjecti in seipso animi. Ecce quæ in uno nomine magnarum virtutum decora, atque ornamenta; candor puerilis; & insignis morum innocentia, cui germana soror, & comes humilitas, comes & nivea puraque castitas, à quibus meritò dicitur, & est S. MATTHIAS

totus

totus *candidus*, & quia is est, etiam jure meritissimo audit & *donum Dei*, & *donatus à Deo*. Sed hactenus nomini datum satis, demus etiam vitæ, illi maximè, quæ fuit in Apostolici culminis dignitate: quæ porro fuerit illa, vel ex eo liquet, quòd etiam ante adeptum illud sacræ majestatis fastigium fuerit innocentissima, & longè sanctissima; Argumento sit illud, quod cœlesti, divinaque sorte sit electus; & præpositus ipsi *Ioseph*, qui *vocabatur Barsabas, & cognominatus est justus*. Act. c. 1. v. 23. Cùm enim ageretur de substituendo aliquo in locum, sedemque *Iudæ* proditoris: Apostoli, cæterique fideles ex omnibus duos dumtaxat elegerunt: quasi Apostolatus candidatos, ut super eos mitteretur sors, & videretur super quem ea caderet. At quales illi, quantique viri?

Primus fuit *Ioseph Barsabas*, *Iacobi* Minoris & *Iudæ*, ac *Simonis*, Apostolorum, frater, indeque etiam ipsi Christo proximè sanguine junctus; eoque nomine, ut videbatur eligendus. Maximè cùm ad illam cum Christo, Deoque cognationem accederet illustris vitæ morumque sanctimonia, à quâ cognomen hoc accepit *Iustus*. Pulchrum omninò nomen, quod ne vacuum fuisse putes illius, quam præferebat laudis, paucis accipe, quid deinde illo factum sit.

Creatus primò *Eleutheropolis* in Palæstinâ Episcopus, quo in munere divini verbi prædicationi vacavit impensiùs; tum etiam fidei causâ multa à Iudæis passus est, propinatumque sibi venenum etiam bibit, exhausitque innoxius, ad extremum in Iudæâ glorioso fine quievit, atque inter Sanctos relatus est, coliturque etiam modò Beatos inter, Martyrol. Rom. 20. Julii. ac Dei electos. Et tamen ùt is esset, non est in Apostolum

 ascitus,

ascitus, nec sanguini datum illud, nec justitiæ illius, ac sanctitati; ut meritò dari poterat, & humano calculo etiam debebat: sed in MATHIAM sors incidit, non humana: sed divina, ut ex illa nosces quis, quantúsve cœlo judice esset ille. Quod si is ante acceptam à Deo Apostolici muneris dignitatem, quis, amabo te, *mi Lector*, illam adeptus? collige ex incenso in Deum amore, & zelo ardentiore animarum. Hunc explicuit primùm in Iudæâ, quæ illi obtigit, deinde in Æthyopiâ, vastissimâ illâ, incultaque regione, quàm sic pervasit, sic excoluit: ut miros inde fecerit animarum proventus, non tamen sine labore, sine sudore multo, quem fudit in magnâ illâ, & periculosâ peregrinatione barbaras inter nationes, per avia, & invia locorum sparsas; in quibus candida illa anima sic versabatur, ut nihil inde maculæ, nihil animo suis contraheret. Nimirum illi usu veniebat, quod purissimo solis radio, qui sive in flores, cultasque ac nitentes areolas incidat, sive in putidam, fœtentemque cloacam, semper innoxius incidit. Et ita semper incidit S. MATHIAS, eoque à cœlesti sponsâ dilectus, quia totus *candidus*: sed & totus *rubicundus*, ut jam ostendemus.

§. QUARTUS.

Cur D. Mathias *rubicundus? & unde ille rubor?*

IN promptu est responsio, quia Christi Martyr. Martyres vocavit âuthor unus aliquis modò *Candidatos Æternitatis*, modò *Heroës Purpuratos*. *Candidatos* quidem, non solùm à niveâ vitæ innocentia, ac puritate: sed etiam à cœlesti

Silvester Petra sancta in Tausnasia ver. Rel. tom. 2. c. 36.

cœlesti quodam candore lucis,qui in illorum ore,vultuque emicabat, eosque à reliquo hominum cœtu discriminabat.

Certè Maximianum Principem ferunt, id credidisse de S. *Luciano* Martyre, & fuisse admonitum etiam periculum fore, ne Christianus evaderet, si eum contueretur. Quod causæ fuit, cur nonnisi velo interjecto alloquii copiam fecerit, quando eum jussit adduci. Ex Simeone Metaphraste.

Quod D. *Luciano* Martyri, hoc & S. MATHIÆ evenit: ille enim ipse lucis radius, qui ei pro sorte fuit, indicioque claro divinæ electionis, etiam fuit pro candore: imò & ardore mentis, quo niteret, quo micaret totus, ex vero *candidatus Æternitatis*, sed & *Heros purpuratus*; at quâ, inquies, purpurâ? & quo murice? non alio quàm affuso sanguine.

Hunc porro in Martyribus candorem, hunc & ruborem ostendit aliquando Deus etiam miraculo.

Unum volo, unum amo in Apostolo *Paulo*, de quo sic Baronius: *Ex communi traditione habetur tres fonticulos scatere cœpisse dulcis aquæ, ubi* Paulo *caput excisum tribus saltibus, vi quadam divini spiritus agitari visum est, quorum primus dulcis lactis saporem reddit aliquâ ex parte. Cæteri haud longè à primo distant, cujus rei ea ratio afferri solet, quòd ipso primo fluxu lac venæ dederint, & inde sanguinem*: ut inde nosces *Paulum* & *Cœli Candidatum* à lacte, & *Heroëm purpuratum* à sanguine. Anno Christi 69.

Sed paululum abeo à proposita mihi quæstione, ad illam redeo, & inde ad D. MATHIAM, quem appellavi, probavique *Æternitatis Candidatum*; modò appellabo, probaboque

r

probaboque etiam *Heroëm Purpuratum.*

Iudæis pariter, ac Gentilibus Dei verbum, ceu cœleste semen, copiosâ manu sparserat Apostolus; cùm & ab his, & ab illis impeti se sensit, primò verbis acrioribus, ceu linguæ jaculis; deindè etiam saxis, ac lapidibus, consueto Iudæis supplicio, denique etiam ferro, quo illi præcisum caput, ut ex immani illo vulnere, ceu patente portâ, exiret animus *candidus, & rubicundus,* exiret, inquam, & Christo redderetur, ac Deo: terris occidens, & cœlis nascens. Quî autem factum illud paulò fusiùs accipe. Christum ut Messiam Iudæis annuntiabat Apostolus, non tulerunt illud rebellia cœlo capita: ad Iudicis tribunal, ad Pontificem illicò rapuerunt; qui cùm liberas illas de Christo voces non ferret, ut blasphemum lapidibus ex more legeque obruendum popello tradidit.

Ducitur ergo, atque ex urbe educitur in *Bethlaskila,* hoc est *Domum lapidatorum.* Hîc testes duo secundùm legis mandatum illius capiti, ceu mortis victimæ, manus imponunt; tum primi in illum lapidem singuli mittunt, vibrantque valido impete, & hos lapides sibi consepeliri voluit, petiitque Apostolus, futuros utique testimonio invictæ mentis, ac veluti gloriosi martyrii instrumenta; quæ etiam irent ad posteros omnes; denique, (ut aliquid etiam in hoc Romano præsidi delatum videretur) securi, Romano more percussus est, & sic per immania saxa, per ferrum, per vulnera, per mortem è corporis ergastulo in libertatem filiorum Dei, in cœli regiam sinumque Divinitatis evolavit magna illa mens, & cœli novi, hoc est Ecclesiæ

Ex M. S. Trevir. c. 3.

Intelligentia;

Intelligentia; sicque mortalibus occidit, & Immortalibus nata est.

Beatus omnino qui sic occidit, sic & nascitur. *Carolum* Imperatorem, hujus nominis quintum, audivimus de tribus gloriari solitum. Primò, quod ipso D. MATHIÆ sacro die natus esset. Secundò, quod eodem adeptus imperium. Tertiò, quod eodem insignem de hostibus suis victoriam consecutus. Nec certè tanto Cæsari defuit occasio, causaque sic gloriandi: sed audeo dicere, major illi, qui ex vero gaudere, gloriarique poterit, eo se die cœlo per gratiam renatum, eo se die insignem de se, suisque passionibus, ceu domesticis hostibus, victoriam reportasse, eo denique se die consecutum, non terræ imperium; sed cœli regnum. Ut porro sic & gaudere, sic & gloriari possis, *mi Lector*, age, esto ut ille Ecclesiæ, ceu sponsæ tuæ *dilectus*, esto *electus ex millibus*, ut sis, esto etiam *candidus* à virgineâ puritate, & innocentiâ vitæ: esto & *rubicundus* à fuso Christi causâ sanguine; sin minus reipsa (quod paucis omnino conceditur) at saltem voto, & imitatione, quod offertur omnibus. Esto denique D. MATHIÆ cultor eximius, sic enim uberem ab illo gratiam excipies, seu cœli rorem, seu cœlestium charismatum fontem, seu denique oleum divinæ miserationis, quod in te per illius manus, ac patrocinium effluet. Certè, & hæc, & illa adpromittunt, visa ad illius reliquias olim prodigia.

Cùm piæ illius Divi exuviæ adhuc laterent in altâ defossæ humo, civis unus aliquis ad illius sepulchrum excubans, oransque concubiâ nocte, sibi conspicere visus est Ex eodem M. S. c. 4.

D. MATHIAM jacentem, & quasi placidè sopitum, sub quo manabat, fluebatque fons uberrimus, è quo hi se abluere, illi bibere, alii corporis tabem, morbosque diluere videbantur, adeo medicus erat fons ille. Et hoc primum annuente cœlo prodigium, aliud accipe.

Cùm sacra illius ossa educerentur è terrâ, in quâ diutissimè jacuerant; primùm ex illis emanavit odor suavissimus, tum Sacerdos in paucis illi devotus, qui ipsius reliquias eruerat ipse, tractaratque; hoc deinceps ab eodem Apostolo beneficium accepit, ut quoties de illius cultu, ac veneratione ageret; illico ex ejus dextera stillaret oleum; index utique Apostolicæ caritatis, ac miserationis, quod & in illum, & in alios omnes ejusdem cultores effluet quàm uberrimè; utque in te effluat, opto, voveoque, *benevole Lector*.

IN

IN FESTO SANCTI JOSEPHI VIRGINIS SPONSI.

CRIPTORES Antiqui ut Virorum illustrium encomia in lucem efferrent, eos inter se, & cum aliis componere soliti.

Ita Plutarchus Græcos Romanis comparat, & unumquemque suo simili. Theseum cum Romulo, Hannibalem cum Scipione Africano. Alexandrum Magnum cum Iulio Cæsare. Demosthenem cum Cicerone. Agesilaum cum Pompeio. Themistoclem cum Camillo. Aristidem cum Catone. Pirrhum cum Caio Mario. Periclem cum Fabio Maximo, Licurgum cum Numa Pompilio. Solonem cum Publicola, Lysandrum cum Sylla; & ita alios cum aliis. Et hoc, quia sic compositi lucem aliquam, commendationemque sibi mutuò affundunt: ut solent inter se juncta in cœlis minora sidera.

Quod Plutarchus deinde: hoc longè ante Ecclesiasticus; qui IOSEPHUM componit cum *Enoch*, *Sem* cum *Seth*. *Adamum* denique cum cæteris hominibus. Ego in præsens aliis omissis Ecclesiastici vestigia legam, & S. IOSEPHI, Virginis Sponsi encomia deducam, utarque illis ipsis

Eccl. c. 49. v. 16. 17. vocibus, quibus olim ille: *Nemo natus est in terrâ qualis* IOSEPH; tum quæram quis ille IOSEPH? denique cur nemo natus qualis ille?

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Nemo natus est in terrâ qualis Ioseph.* Ecclesiastici c. 49. v. 617.

Quis ille *Ioseph?* & cur nemo natus in terrâ qualis ille?

DUos Orbi sub oculos ponit Ecclesiasticus, quibus nemo mortales inter par fuit.

Unus est *Enoch*, primo mundi sæculo ante diluvium nulli secundus.

Alter est IOSEPH, posteriore post diluvium sæculo & ipse nulli secundus. Cujus rationem si voles, hanc effert; Vers. 17. *Qui natus est homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimentum populi.* Et hæc IOSEPHI encomia quasi in compendium conjecta; è quibus illud, uti primum; sic & singulare: *Qui natus est homo*, Græcè ἀνήρ, id est *vir*, quia jam inde à puero virilem sapientiam, gravitatem, virtutemque præ se tulit: cùm alii contrà, nec homines nascantur, nedum viri, quia in eâ ætatulâ, illis infantilia, puerilia sunt omnia, virile nihil.

Ad

Ad hoc in IOSEPHO viri nomen, decusque, accedit quòd ideo natus sit, ut esset *Princeps fratrum, firmamentum gentis suæ, & populi stabilimentum.* Et hæc de Patriarcha IOSEPH dicta sunto; cui IOSEPHUM Virginis sponsum comparare, mihi est animus: sed in hoc tantùm, quòd *nemo natus sit in terrâ qualis* IOSEPH. Hoc enim, ut de illo verum: sic etiam de hoc longè verissimum.

I. *Ex ipso nomine, quod ex vero* Ioseph.

MIrum profectò, quæ apud Antiquos omnes boni nominis cura, quæ observantia, quæve religio; ex hoc enata, quod crederent in eo multum esse boni ominis, multumque momenti ad lætiores in vitâ successus. Quæ opinio apud omnes propè invaluit seu in togâ, seu in sago; seu etiam in Ecclesiâ.

Ex antiquiore disciplinâ militari, ducibus id curæ fuit, vt in primo agmine, primisque ordinibus, statuerentur ii, quibus boni augurii nomen esset; quale vel Cæsaris, vel Alexandri, vel Scipiadæ, vel aliorum, qui spectabantur ut fulmina belli.

In re politicâ illud etiam lege cautum, ut in publico foro prostarent venalia nomina, eaque speciosa, & fortunata, quæ parentes filiis suis coëmerent, atque imponerent.

Melius, & sanius in Ecclesiâ, in quâ Theodoreto teste Parentibus illud commendatum imprimis, ut filiis suis ea deligerent nomina, quæ à Christiano robore, ac fortitudine magis essent commendata, qualia rebantur esse illustrium in Ecclesiâ Martyrum.

Lib. de opcrib. Christi. Ratio si petitur, eam olim extulit D. *Cyprianus*, quod *nomina magnarum rerum indicia sint*, vel etiam omina. Quod si ea sint, multò magis sacratiora IESU, MARIÆ, ac IOSEPHI nomina, de quibus pronuntiavit illud aliquando Vir pius: *Hæc tria nomina, bona sunt omina, & mundi lumina, & cæli limina.*

Omina quidem, quia boni aliquid portendunt. IESUS enim salutem promittit vel ipso solo nomine. MARIA
Serm. 142. verò Dominium ostentat universi; ut enim aureè D. Chrysologus: MARIA *Hebræo sermone, Latinè Domina nuncupatur, ut Dominatoris Genitricem trepidatio deserat servitutis, quam nasci, & vocari Dominam, ipsa sui germinis fecit, & impetravit authoritas.*

IOSEPH denique incrementum pollicetur, idem enim est quod *accrescens*, sibi primùm: dein & aliis. Ut enim
Lib. 2. de Virg. MARIA cap. 1. disertè Cassianus: IOSEPH *vir justus erat ex lege, justus ex fide, justus ex moribus.*

Ecce ut incrementum illi vel ipso nomine. Accipe ut etiam aliis. IOSEPH, inquit, *nomen augmenti sibi congruum magisque mysterio; quoniam omnia erant augmentanda per gratiam; & mundi detrimenta, jam ad incrementa revolvebantur.*

Senescens Orbis per tot sæcula ingentia passus erat *detrimenta*, detrimenta dico rationis: facti enim erant homines sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus: *detrimenta* fidei, quot enim universo sparsi infideles? quot idololatræ? notus in Iudæa (hoc est in uno mundi angulo) Deus, ignotus cæteris. *Detrimenta* denique gratiæ ab immani

immani illâ ſcelerum omnium eluvie, quæ terram occupabat, mergebatque, à IOSEPHO, qui felici omine *accreſcens* appellatur, *ad incrementa revolvitur*, incrementa dico rationis, fidei, gratiæ, ac ſalutis.

Ecce, quæ in uno nomine bona ſunt *omina*, Ex quibus certè *nemo natus in terrâ qualis* IOSEPH etiam

II. *Ex ipsâ nativitate.*

DE antiquiore illo IOSEPHO dixit Eccleſiaſticus: *Qui natus eſt homo*, Græcè ἀνὴρ, id eſt *vir*. Et de Virgine MARIA pronuntiavit Evangeliſta: *Deſponſatam viro, cui nomen erat* IOSEPH. At cur, inquies, *Viro*? quid in hoc myſterii? quid gratiæ? quid virtutis? quid ornamenti?

D. Athanaſius opinatur cœleſti conſilio, cœleſtique oraculo dictum ab Angelo, *Virginem deſponſatam viro, primum ut oſtenderet MARIAM verè hominem eſſe.* Ea quippe ejus dignitas, ea erat excellentia, ut niſi fides cohiberet, non dixiſſes hominem: ſed quiddam humano majus, & propè divinum; propeque Numen alterum. Ut ergo hominem proderet Angelus, adjecit illud *Deſponſatam Viro*: quia non deſponſatur Viro niſi homo, niſi fœmina. Deinde dicitur *Viro*, quia de IOSEPHO verè dici potuit: *Hic Vir, hic eſt.*

Ep. ad Epictetum.

Alii, qui naſcuntur ex communi mortalium lege, communique ſorte, in qua nihil naturâ majus, nihil expers corruptionis, & nativæ labis, maculæque originalis; ii, inquam, ſic naſcuntur, ut & rationis expertes ſint, & gratiæ,

&

& quod inde consequens est, animales toti; imò & toti cœlis, ac superis invisi; Deique (quod propè summum est malum) inimici.

At non sic S. IOSEPH: *natus is est homo*, imò & homine quid majus, quia natus in gratia, quam vel ex ipso matris utero hausit, privilegio planè singulari; de quo sic Gerson Cancellarius Parisiensis: *Sicut decuit ut Virgo summâ puritate niteret: sic decuit ut haberet suo modo parem sponsum purißimum.*

Serm. de Nat. Virg.

Sed unde suo modo par? è duobus maximè, primum, quia uterque sanctificationem in utero recipiens.

Alterum, quia cum perpetuâ Virgine virgo permansit. Et certè ea jam inde ex utero hausta sanctitas, IOSEPHUM omnino decebat; ut Virginis sponsum, ut Christi nutritium; imò ut Patrem.

Sed hoc, inquies, non videtur IOSEPHO singulare, quia etiam aliis, & quidem plurimis id privilegii concessum existimant Authores non infimæ notæ.

De Ieremiâ certè id censet D. Antoninus.

De Patriarchâ Iacob S. Ambrosius.

De Moyse S. Ephrem. De Sampsone alii.

De S. Iacobo Minore Egesippus, & Eusebius Cæsariensis.

De S. Paulo idem sentiunt nonnulli ex illo ipsius de se testimonio. *Cùm autem placuit ei, qui me segregavit ex utero.*

Ad Galat. c. 1.

De S. Nicolao qui natus stetit rectus, & de B. Dominico, qui jam in cunis, egrediens lectum, jacebat in terra, idem opinatur D. Antoninus. Non igitur in eo singularis D. IOSEPHI nativitas? enimverò singularis: etsi enim ex eo

3. Part. sum. tit. 18. c. 5. 6.

capite

capite non esset singularis, quod nonnullis aliis etiam id commune, uti jam insinuavimus; aliunde tamen aliquid sibi uni proprium, ac peculiare vindicare potuit; & quidem primò ex copiâ infusæ tunc gratiæ, collatæque sanctitatis, quam ex eo haurio, quòd Gerson IOSEPHI in utero sanctificationem componat & jungat cum eâ ipsâ Virginis in utero sanctificatione, quam uberrimam, & longè maximam fuisse constat vel ex eo, quod Dei Mater esset aliquando futura; quidni etiam in IOSEPHO, vel ex hoc quod Dei Pater & ipse futurus esset. addo quod & Virginis custos, ac sponsus.

De *Abinadab* Eleazari filio, habetur illud in libris Regum, quod *sanctificaverunt eum*, vel ut Chaldæa versio exponit: *Præparaverunt, ut custodiret arcam Domini.* 1. Reg. c. 7.

Ecquid, amabo te, *mi Lector*, erat *Arca Domini*? lignum erat, & ut pretiosum esse, ac videri posset: attamen lignum erat, & quidem aridum, atque exsuccum, quo claudebatur manna; ceu ros quidam cœlestis; & tamen ut ea tantum esset *Arca*, qui illam custodire debuit, præparari & ipse debuit, sanctificari debuit. Et non debebit S. IOSEPH, qui verioris, nobilioris; imò & propè cœlestis *Arcæ*, id est Virginis custos esse debuit fidelissimus? debebit enimvero; at quæ præparatio? quæ sanctificatio? ea certè, quæ viventis illius, ac cœlo spirantis arcæ custodem decebat, illius, inquam, arcæ, quæ non manna clauderet: sed Verbum Patris, sed Dei Filium, sed Deum ipsum. Et hæc prima ratio, propter quam *nemo natus in terra qualis* IOSEPH; cui accedit etiam altera, quia natus est *princeps fratrum*,

Ee *firmamen-*

firmamentum gentis, stabilimentum populi. Natus dico, non factus. Mirum illud in IOSEPHO Patriarcha, qui ut inter fratres minor esset natu; factus tamen est eorum princeps; non naturæ, aut natalium vi, & privilegio: sed cœlesti gratiâ, ac divinâ prædestinatione, quæ illum sic nasci voluit, sic à primo nativitatis instanti destinavit, ut esset aliquando *Princeps fratrum, firmamentum gentis suæ, stabilimentum populi*, uti reipsâ fuit, cùm ad Ægyptiaci Imperii culmen evectus est. Quod IOSEPHO Patriarchæ, hoc & IOSEPHO Virginis sponso; qui *natus princeps fratrum, firmamentum gentis suæ, & stabilimentum populi*, ut ex dicendis magis patebit: uti & illud, quod *nemo natus in terra qualis* IOSEPH, etiam ex hoc

III. *Quòd Virginis Sponsus.*

CUM IOSEPHUM, dico Virginis Sponsum, similem dico, & propè parem: hoc enim exigunt sponsalium leges, & pacta, sive naturæ dona spectes, sive fortunæ, sive etiam gratiæ.

In prima hujus Universi molitione, postquam è limo meliore formatus Adam, ne solus esset sine teste, sine comite, sine conjuge, vitæ socia, dixit conditor omnium Deus: *Faciamus adjutorium simile sibi.* Conjugem vocat *adjutorium* viri, & vult illud esse *simile*, simile, inquam, à naturâ, simile & à gratiâ. Quod primis in orbe nuptiis, primisque conjugibus datum est, etiam cœlo judice; hoc & secundis, hoc & postremis, hoc & omnibus dari debet, si fortunatas ac felices velis esse nuptias, ac beata conjugia:

Gen. c. 2.

similes

ſimiles ſint, & quantum natura, gratiaque patitur ſimiles ſint conjuges, & per omnia quà licet pares etiam in ipſis fortunæ bonis; ex illo Poëtæ etiam profani:

Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Quod ſi receptum illud ex hominum ſenſu, & calculo; quidni etiam ex cœleſti, ac divino? ſi Rabbinis habenda fides, Aſſenetta Ægyptii Pontificis filia ſeipſam in arctiore turri, ceu carcere, clauſerat, certa mori Virgo, & nulli nubere niſi Deo. Fortè in oculos incurrit Patriarcha IOSEPH, & ſimul incurrit in animum, amoresque, ac deinde etiam in Sponſum venit, utque veniret, in dotem illi ab Ægypti Rege numerati ſex ſcutorum milliones: ingens omnino ſumma, & digna Pharaone, digna & Virgine dos fuit. Si à profanis ad ſacra tranſire mihi liceat: dicam ego, quod templo ſeſe arctè incluſerat MARIA, certa vivere, & mori Virgo, nec umquam eſſe Mater, niſi Dei, & quidem Virginitate ſemper ſalvâ; quærendus ad hoc fuit Sponſus, & quidem ſimilis, ac propè par; ſponſus, qui & ipſe Virgo; & ecce cœleſti prodigio offertur IOSEPH.

De Virgine nuptui tradendâ deliberabant inter ſe Sacerdotes, dubii, & anxii cui traderetur; ſed dubium mox ſuſtulit audita cœlo vox, verius oraculum; quo ſignificabatur eum Virgini dandum eſſe ſponſum, cujus virga floruiſſet, & cujus capiti advolans columba inſediſſet. grata fuit ea vox, & gratum oraculum, cui illicò reſpondit eventus, nam & IOSEPHI virga mox germinavit in flores, & à virgâ columba devolans, in IOSEPHI caput involavit, eique inſedit.

Hujus porro ſeu oraculi, ſeu prodigii teſtes habeo Authores probæ notæ, & ſanctos Patres, quos inter, S. *Euſtachius* in ſuo Exameron. Sic ille de IOSEPHO: *Simul atque à Sacerdote virgam accepit, ex eâ columba volans capiti* IOSEPH *inſedit, quare princeps Sacerdotum, Sacerdoteſque omnes, qui convenerant rem admirati, pari voto MARIAM illi deſponderunt.*

Hoc porrò miraculum ſæculis longè conſequentibus confirmatum etiam novo miraculo.

Anton de la Penna in ejus vita.

B. *Margareta*; IESU, MARIÆ, ac IOSEPHI, ut erat amantior, ſic eos cordi ſuo altè impreſſerat, imò & voce ſæpiùs expreſſerat, dum ſic ſæpè ſæpiùs ad ſocias Virgines: *O ſi ſciretis vos, quod ego in corde meo geſto, & retineo.*

Hæ porro voces ſæpiùs ab illâ auditæ, fecerunt, ut mox à morte corpus aperiri placuerit, & ecce novum, atque à ſæculis inauditum prodigium. Ubi exenteratum corpus, eductum, diffiſſumque cor, in eo repertæ tres veluti gemmæ: in quarum una viſebatur Virgo miri decoris, in alterâ infantulus, quem cingebant oves innoxiæ; in poſtremâ Vir, aſpectu, ſpecieque venerabilis, in cujus caput involabat columba. Et hæ quidem non è mari indico petitæ gemmæ; ſed cordi ſanctiſſimæ Virginis adnatæ, apprimè referebant caſtos illius amores, IESUM, MARIAM, & IOSEPHUM, quorum imagines impreſſerat ipſa Dei Omnipotentis manus. Sed ne longiùs: ad IOSEPHUM redeo Virginis ſponſum, etiam miraculo deſignatum.

At quis? & quantus ille? quantus certè Virginis ſponſus, hoc

hoc est sponsæ similis. Is enim esse debuit si sponsus, & hoc cœlesti consilio, cœlestique gratiâ. Ubi enim aliquem elegerit Deus cuicumque demum muneri, cuicumque & dignitati, eum & huic, & illi parat, additis ad hoc è cœli gazis, melioribus donis, ita cum Apostolos elegit, *idoneos fecit Ministros Novi Testamenti*, idoneos dico, à doctrinâ, inditaque divinitùs sapientiâ; à quâ, cæteroquin rudes, ignarique piscatores, & Platonem sapientiâ, & Aristotelem subtilitate, & Demosthenem superarent eloquentia, à quâ verissimum illud, quod extulit aliquando D. Ambrosius, *scientia piscatorum stultam fecit sapientiam philosophorum.* Quod si in Apostolis id usuvenit, non eveniet in Virginis sponso, in Dei ipsius Patre, ac nutritio? eveniet enimverò, fiet ille idoneus virginali conjugio, fiet omnino dignus Virgine sponsâ, Dei Matre: adeoque illi persimilis, illi propè par; audeo dicere, illi quodammodo superior. Si enim Apostolo teste *Vir est caput mulieris*, & IOSEPH MARIÆ, ceu sponsæ, caput fuit.

D.Thomas.

Ad Coloss. c. 3.

Ad Ephes. c. 5.

Et hinc summa IOSEPHI dignitas, laus, & commendatio; quod Virginis, quod MARIÆ sponsus, quod dum dico, omnia dico.

D. Gregorius Nazianzenus oratione funebri habita in laudem sororii sui, D. *Gorgoniæ* sororis suæ mariti, cùm omnia, quæ de illo jactari poterant, brevi compendio; imò verbulo uno complecti vellet, pro eâ quâ erat eloquentiæ vi, *Vultis*, inquit, *uno verbo virum describam? Vir erat Gorgoniæ, nec enim scio quid amplius necesse sit dicere.*

Matth. c. 1. Quod Sacer Orator de illo dixit; hoc Evangelista de IOSEPHO, de quo ubi sermo incidit, *Virum* appellat MARIÆ, & hoc ad laudem satis. Ecquid enim cùm *virum* dicit, sponsum dicit; coronam dicit, coronam gratiæ, coronam sanctitatis, coronam gloriæ, ac beatitatis. Ut enim Apo-
1. Cor. c. 7. stolus: *Mulier est corona Viri.*

Philonis uxor cùm ex patriæ more rituque renuisset capiti suo auream coronam imponere; exprobranti sibi; scitè, & prudenter respondit, non aliam se vellē coronam præter mariti virtutem: hæc enim, inquiebat, mihi pro coronâ est, & omni capitis ornamento. Quod illa fortassis ex nimiâ amoris inclinatione pronuntiavit, hoc ex veritate S. IOSEPH, cui non aurea, non gemmea, non stelligera si voles corona erit pro nobili capitis ornamento: sed uxor, sed sponsa, sed Virgo MARIA. Hæc certè erit pro corona, pro diademate: uti enim mulieri Vir est subinde pro co-
Prov. c. 12. ronâ: & *Mulier diligens corona viro suo*, ut rectè Sapiens. Multò magis MARIA suo Viro erit pro coronâ; quam quia capite circumgestat, meritò de illo dixerim: *Nemo natus in terrâ qualis* IOSEPH, quia nemo natus *Vir MARIÆ, MARIÆ sponsus.* Et hinc delabor ad aliud gloriæ caput, & hoc quidem excelsum, cœleste, ac propè divinum. Hoc nempe

IV. *Quòd Christi Pater.*

NE crede à sola generatione quemquam esse, & dici posse Patrem. Sunt enimvero alii, atque alii tituli, aliaque

aliaque nomina, quæ Patrem faciant, & notent, è quibus is est .

Primus, jure veri, & legitimi matrimonii: qui enim uxorem ducit, ejus filii pater est, etsi eum mundo, & carni non genuerit: quia ex vero maritus est, & illa ex vero uxor; adeoque, ut hæc mater, sic & ille pater: Ut enim verum matrimonium esse potest sine copulâ carnali: sic & verè filius sine illâ: & hoc ex ipsius connubii lege. Ubi Adamum inter, & Evam incundæ nuptiæ, dixit ad illos Deus: *Erunt duo in carne unâ*, quod si duo in carne unâ, consequens est ut unius fœtus censeri possit fœtus alterius, & hoc jure translati dominii corporum, quod fit per matrimonium, in quo *mulier corporis sui potestatem non habet, sed vir.*

Res patebit in simili. Sit tibi ager, sit hortus, cujus verè sis Dominus, quidquid in eo crescit, tuum est: etsi tuis ipse manibus nec severis, nec plantaris: ratio in oculis est, quia quod succrescit in fundo, accrescit Domino fundi, & omni jure illius est. IOSEPHUS uti sponsus: sic & Dominus virginei corporis, è quo proinde, quod nascebatur, IOSEPHO quodammodo nascebatur, & IOSEPHI erat ut Domini, ut Patris.. Et hic primus, ac potissimus titulus ex ipsius connubii lege, ac naturâ petitus.

Alter erat ex communi hominum sensu, quo IOSEPHUS Christi Pater erat *Putatitius*; opinione haustâ ex matrimonio, quod IOSEPHUM inter, & Virginem intercedebat.

Alius denique Patris titulus à S. IOSEPHI merito, ac sanctitate quæsitus. Fiunt alii à naturâ Patres, dum eo jure, quod

quod matrimonii lex admittit, ac parit, utuntur: eo dum cedit IOSEPHUS, & Virginem sponsam relinquit, & amat; eo jure Virginis filii Pater est; jure dico gratiæ, ac meriti. Virgo, Dei Mater ut esset, commeruit illibata Virginitate. *Sit MARIA Mater Christi virginitate servata*, inquiebat Augustinus, atque etiam *sis & tu IOSEPH, Pater Christi, curâ castitatis, & honorificentiâ virginitatis.*

Serm. 14. de Temp.

Prima quippe tibi cura fuit, primusque honor Virginem servare, quam Virginem acceperas, dumque servas commeruisti quod Virgo: illá Dei Mater ut esset, virginitate suâ promeruit; & tu ejusdem virginitatis custodiâ, curaque, Dei hominis Pater ut sis promereberis, quod quantum sit, & quam excelsum, novit is, qui novit quam excelsus Deus; quo cum veluti partitur Patris nomen: ille quippe Filii Pater est in cœlis, hic autem ejusdem Pater in terris.

Iactet Romanus Orator, indeque se magnum æstimet, quòd *Pater Patriæ sit appellatus.*

Iactet Augustus, quod Senatorii ordinis Pater.

Alius quod Pater populi, Abraham quod Pater multarum gentium; ista, inquam, jactent pusilli mortales. Tu sanctissimæ Patriarcha, hoc unum in fronte ostenta, quod Christi sis Pater, & hóc ad laudem satis.

Sabellio teste antiquus Orator dum Philippo Macedoni panegyricam orationem contexit, pro coronide; adjicit illud: *Hoc unum dixisse sufficiat, Philippe, filium te genuisse Alexandrum.* Alexandrum dico belli fulmen, & orbis domitorem. At quid & quantum illud? quantum Alexander,

hoc

hoc eſt, quantum homo luteus, quantum mortalis, quantum urna pulveris, quantum bulla, quantum vanitas. *Vanitas* enim *omnis homo.*

Melius, ô melius de te ipſo hoc unum dixiſſe ſufficiat, ô IOSEPH, Filium te habere Chriſtum, in quo, omnia dixi; dixique & illud quod in quæſtione eſt. *Nemo natus in terrâ qualis* IOSEPH.

V. *Quia Chriſti Nutritius, & illi familiaris in paucis.*

NON eſt in poſtremis reponendum illud, quod IOSEPH Chriſti *Nutritius* fuerit, hoc eſt illius, qui nutrit orbem. De Eccleſiâ extulit aliquando magnificum illud Iſaïas: *Erunt Reges nutritii tui, & Reginæ nutrices tuæ.* Cap. 49.
Fuit nimirum illa laus, illa commendatio, illud decus naſcentis Eccleſiæ, quod illi fuerint *Nutritii Reges, & Reginæ nutrices.*

Dicam, & verè dicam de parvulo IESU, quod de Eccleſia Vates: *Erunt Reges nutritii tui, & Reginæ nutrices tuæ.*

At quæ Regina? qui Reges? ne multos quære, néve multas. Plus ſatis unus, plus ſatis & una. Regina eſt Virgo, Chriſti Mater, hæc Infantulum nutrit, & lacte potat. Rex eſt S. IOSEPH, qui Chriſtum alit, ac ſuſtentat, non ut Reges ſolent petitâ è gazis opulentioribus annonâ, ſine curâ, ſine labore, ſine ſudore: ſed arte ſuâ, eaque fabrili, atque in paucis laborioſâ; ſed opere manuum ſuarum; ſed in ſudore vultus ſui; quod ut operoſum eſt, ita longè maximum.

Primo homini, id est Adamo, in peccati pœnam dictum
Gen. c. 3. illud : *In sudore vultus tui vesceris pane.*

Et secundo Adæ, hoc est Christo, & dictum illud ; imò & factum. In sudore vultus optimi Patris tui vesceris pane : quod IOSEPHO quàm gloriosum, quàm magnificum fuerit, nemo non videt ; qui modò videt quid sit sudor, & quid vesci pane in sudore vultus : Hoc enim omni annonâ, omni munificentiâ, omni liberalitate pretiosius, qui enim sic nutrit, quasi de seipso, deque suâ substantiâ nutrit ; ecquid enim est sudor, nisi expressa quædam liquidioris sanguinis portio ? ex quâ qui alium nutrit, & sanguine suo quodammodo nutrire dicendus est ; adeoque si IOSEPH Christum nutrivit labore suo, sudore suo ; & sanguine quoque suo nutrivisse dicendus erit : quod ut Infanti Deo gratissimum : sic & IOSEPHO gloriosissimum.

Ad hoc amabile, ac suave *Nutritii* nomen accessit singularis quædam cum Christo familiaritas, qualis parenti cum filio, infantulo cum nutritio esse solet, ea sese explicuit multis, & clarissimis beneficentiæ divinæ argumentis ; è quibus

Primum fuit quod IOSEPHO sese visendum tot annis dederit, ut qui continuò esset in oculis, esset etiam in amoribus.

In Regula Monach. Tit. de Castitate. De S. Ioanne Bapt. dixit aliquando D. Hieronymus : *Vivebat in eremo, & oculis desiderantibus Christum, nihil aliud dignabatur aspicere.* Et nihil aliud etiam IOSEPH, quid enim aspicere desideret, qui Christum aspicit ? Aspiciebat autem IOSEPH, non solùm ut alii, speciem illam,

vultumque,

vultumque, & ora infantuli: sed longè penitiùs, etiam ipsam, quæ corpore tegebatur animæ gloriam, natasque ex eâ dotes gloriosi corporis; imò & ipsam Dei ter opt. ter max. essentiam.

De illâ mihi author, & sponsor erit Bernardinus de Bustis, qui sic aliquando:

O Sanctissime IOSEPH *si Petrus semel tantum videns gloriam, & pulchritudinem IESV transfigurati, dixit: Domine bonum est nos hic esse. Quid tu dicere debebas, cui non semel, sed sæpius ut piè creditur, se benedictus IESVS transfiguratum in corpore glorioso ostendit*; dumque sic ostendit, & in se rapuit æstu quodam suaviore vel amoris, vel voluptatis; sed tum maximè, cùm etiam aperto mentis illius oculo, divinam essentiam visendam obtulit; ut obtulisse credunt Viri pii & docti, qui opinantur & Virginem Matrem, & IOSEPHUM Patrem eò evectum esse, ut Dei essentiam, sub Christi corpusculo latentem clarè, atque apertè, ut est in seipsâ viderit, videndoque amarit quàm ardentissimè. Serm. 12 de desponsatione MARIÆ. Novarinus l. 4. Electorum excursu CXVI. n. 1081.

Quî autem factum illud, ex Theologorum placitis edisce. Censent illi hominem etiam in hac viâ mortalis vitæ, privilegio singulari elevari posse ad claram apertamque Dei visionem, & hoc, modo duplici.

Primùm, concursu Dei extraordinario, & supra omnes naturæ vires, ordinemque: quo sic attollitur, ac roboratur intellectus, ut Deum ipsum, divinamque essentiam clarè attingat, penetretque quantum mortali fas est, & hoc tantum per transennam.

Secundò per lumen aliquod humanæ menti infusum,

quale ferè in beatis est lumen gloriæ: hoc instructus, atque elevatus intellectus in arcana Dei, divinamque essentiam evadit, eamque quà licet obtutu claro sibi objicit, & hoc, ut dixi, transeunter: ut enim transiens est lumen illud; ita & transiens visio. Et talis videtur fuisse in S. IOSEPHO, etiam dum in vivis ageret.

Ab illo porro divinæ essentiæ aspectu, dum sibi redditur; redditur & humanitati Christi de vicino contemplandæ, familiaritate vel ipsis Angelis invidendâ. Hujus beneficio, modò Infantem IESUM brachiis gestat, pectorique suo apprimit; modò oscula legit, & casti amoris oscula; modò in ipsius sinu recumbit, quiescitque suavissimè, ex eoque haurit & altioris sapientiæ fluenta, & divini amoris incendia deducit, sicque totus & lucet, & ardet. Lucet ab effuso cœlestis sapientiæ lumine, ardet autem ab incenso in IESUM amore, atque ab hoc, illóve virtutum omnium in se rivulos derivat quàm copiosissimè. Quidni enim derivet?

Si verum illud, quod qui ramulum illius plantæ, quæ dicitur *Agnus castus*, vel solâ manu prensarit, gestaritque; fieri in paucis castum. Quidni & totus Virgo sit IOSEPH, totus & castus, qui Agnum castum, Agnum Dei suis ulnis gestarit, qui pectori suo appresserit, qui oscula infixerit; imò qui in ejus sinu quasi conquieverit? *Leonides* magni *Origenis* pater, ac deinde Martyr invictus; cùm filiolum in cunis placidè dormientem aspiceret, dicitur quàm sæpissimè & oscula illius pectori dedisse, & lacrymas unà cum osculis infudisse, ex hoc, quod Deo revelante didicisset,

quantum

quantum aliquando in eo ſcientiæ eſſet recondendum.

Quæ *Leonidi* deinde in Origenem ſuum inclinatio, ea prius IOSEPHI in IESUM Infantulum, in cujus ſacro pectore, *abſconditi erant theſauri omnes ſapientiæ, & ſcientiæ Dei,* quos ut haurit liberaliùs; ita etiam in ſibi devotos clientes effundit liberaliſſimè, ſi modò ii ſint, qui eſſe debent. Ut porro ii ſint, ſit Coloſ. c. 2.

CORONIS HUIUS DISCURSUS PANEGYRICI.

Nonnulla ſeu pietatis, ſeu venerationis in D. Ioſephum *officia.*

PRIMUM erit eximia quædam illius veneratio. Eſt Trinitas in cœlis: *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.* Eſt & Trinitas in terris. IESUS, MARIA, IOSEPH: quibus ſecunda poſt Auguſtiſſimam Triadem debetur veneratio. Hanc aliquando reddidit Hiſpanus mercator, de quo S. Vincentius Ferrarienſis, reddidit, inquam, non tam voce, quàm reipsâ. Solebat ille die natàli Domini tres pauperculos domi ſuæ lautiore menſâ excipere: nempe fœminam, ſenem, & puerum; & hoc in memoriam illius Triadis IESU, MARIÆ, IOSEPH, quæ olim viſa in ſtabulo Bethleëmitico. Serm. de Natali Domini.

Placuit ſuperis ea devoti animi veneratio: cùm enim ad extrema veniſſet mercator, jamque anima abituriens eſſet in extremis labris; adfuit, & oculis ſeſe ſpectandum dedit IESUS, MARIA, IOSEPH, & hæc illi in aurem: *Quia nos*

& domi tuæ, intimisque penetralibus sæpius excepisti. Veni modo, corpus hoc mortale, & terras desere, & cœlis gaude, epuloque cœlesti.. Et hoc pro terrestri casa, proque epulo terrestri quod nobis apparasti; & quo nos olim excepisti. Dixit & illius animam excepit, utique deportandam in sinum ipsius Sanctissimæ Triadis, in sinum æternæ beatitatis. Tantum interest, quî IESUM, MARIAM, IOSEPHUM colueris in terris, & hoc primum sit bonæ mentis in D. IOSEPHUM, ceu Tutelarem, officium: cui sua merces, est mors bona, mors fortunata. Et hanc jam inde in terris cùm adhuc viveret, IOSEPHO adpromisit IESUS, ut devotus parenti filius, sic enim ad illum Isolano teste: *Ero auxiliator omni homini in Ecclesiâ Iustorum, qui in die memoriæ tuæ, ô IOSEPH, Deo sacrificia obtulerit, & qui meditabitur in vitâ tuâ, & laboribus tuis.*

Hactenus IOSEPHO, IESUS; qui stylo notat duo eximiæ pietatis obsequia. Primum est oblatum Deo sacrificium inter ipsa Missarum solemnia. Alterum accurata meditatio in vita, ac laboribus sanctissimi illius Patriarchæ; cui addo tertium impositionem nominis illius, quæ sanè est boni ominis.

Hanc aliquando accepit B. *Hermannus*, Canonicus Regularis*; lubet illius paucis meminisse.

Nox erat media cùm solitis precibus in choro vacaret *Hermannus*, cui oblata hæc species.

In chori medio spectabatur Virgo miri decoris, miri & splendoris; cui à dextrâ, levaque assistebant Iuvenes duo, & ipsi formâ mirum quam decori, quos Angelos esse

intellexit,

intellexit, ad tantæ Virginis, ac Dominæ obſequia paratiſſimos; quos oculo dum luſtrat, ac demiratur, ſimul etiam ex eorum uno audit: *Cuinam deſponſabimus hanc Virginem?* ad quæ alter. *Cui? niſi fratri hic præſenti?* tum ille. *Adſit igitur.* Adfuit tremulus, ac pavens; tum rurſus ille. Oportet hanc Virginem tibi in præſentiâ deſponderi. Sur. 7. April.

Quid ad hæc *Hermannus?* primò animum occupavit timor, tum etiam pudor, tum ſui conſcia demiſſio, abjectaque humilitas, ex cujus ſenſu indignum cùm ſe dicit, eo Virginis connubio; Angelus dexteram illius prenſat, & Virginis dextræ copulat: adjiciens & illud paranymphi; *Hanc ego Virginem tibi trado ſponſam.* utque tibi impoſterum ſit ſponſa, & nomen ſponſi pariter accipe: dixit, & deinceps IOSEPH vocitari voluit, ſic qui *Hermannus* prius audierat, deinde IOSEPH ſemper audiit; nomine certè felici, ac fortunato, quo velim gaudere quàm plurimos, ut ſimul & ſponsâ Virgine gaudeant, & IOSEPHI nomen dum induunt, induant & caſtos tam hujus quàm illius amores.

Ita certè eos induit R.P. *Alexis Salo* Capucinus, cui proinde morienti adfuit MARIA, adfuit & IOSEPH, & illius animam apertis quaſi ulnis admiſit, deportandam utique in ſinum æternæ beatitatis. Ut & tuam ſic deportet, *Amice Lector*, ſit tibi MARIA, ſit & IOSEPHUS in amoribus: ſit & virginea tam hujus quàm illius caſtitas vel ipſius etiam IOSEPHI exemplo. Hiſtor. Capuc.

Viſus ille aliquando *Ioannæ de Loudun* ſiniſtrâ *Lilium* prætendens: dextrâ verò cor accenſum, & flammeum, in Anno 1637.

cujus

cujus medio legebatur augustum MARIÆ nomen: at cur *Lilium*? cur & *Cor* flammeum? In oculis est responsio. *Lilium*, ut castitatis symbolum. Cor autem igneum ut symbolum amoris Mariani, ut vel exemplo suo te doceret, & virginitatis amores, Marianos ignes, quibus totus ardeas. Ubi porrò sic arseris, & igne Mariano, & castis D. Iosephi amoribus: ab his, & ab illo sua tibi merces erit primùm in hac vita, à candida, ac nitenti gratiæ veste. Et ita fuit D. *Teresiæ*, quæ sic de seipsa. Dies erat Assumptæ in cœlum Virginis, cùm mihi visa est astare Diva Virgo; astare & illius sponsus D. Ioseph; & tam hic, quàm illa mihi aptare vestem miri candoris, miri & splendoris: illius qui nivem vinceret, hujus autem qui etiam solem. Et hic mihi primus à Virgine favor, cui mox accessit etiam alter: me quippe manu prensans, gratias egit, quod zelo, affectuque altiore in Iosephi sponsi sui cultum ac venerationem sedula incubuissem: tum adjecit & aliud, peterem quidquid luberet, indubiè me obtenturam, in cujus promissi arrham torquem aureum collo injecit, unà cum Cruce gemmis, & unionibus divite. Ecce quæ in terris merces, videlicet lux gratiæ, & splendor caritatis, à qua manet alia in cœlis, felix scilicet, ac beata æternitas.

IN

IN FESTO SS. APOSTOLORVM PHILIPPI ET JACOBI.

ULTA ſunt, eaque ſpecioſa nomina, quibus Apoſtolos deſcripſerunt aut ſacræ Paginæ, aut Divi Patres.

Scientiæ altioris *lumina* appellavit S. Hilarius, ex illo etiam primæ Veritatis ad illos oraculo: *Vos eſtis lux mundi.* Eadem appellatione uſus S. Cyrillus, eos eſſe dixit *Oecumenica lumina*. S. Dionyſius ab Areopago *Soles* eſſe, & dici voluit: & ſic etiam D. Joannem Evangeliſtam *Evangelii ſolem* nominavit. In Math. Math. c. 5. In c. 45. Iſa. Ep. 10.

Arnobius *Cœlos* eſſe credidit, in quibus & juſtitiæ ſol, & illuſtria ſtellarum merita. *Cœli*, inquit, *facti ſunt Apoſtoli, habentes in ſe ſolem juſtitiæ, & merita in modum ſtellarum pro varietate diverſo ſplendore radiantia*, quibus ab Eccleſia ſublatis eveniret, quod cœlo ſubductis ſole, luna, ac ſtellis, ut diſertè notavit D. Ambroſius: *Ipſum cœlum ſine ſole non habet decorem ſuum. Triſtes ſine ſole dies ducimus; noctes ſine luna non placent: ipſi enim ſunt quidam mundi oculi. Detrahe ſtellarum lumina, & quædam eſt in cœlo ipſo cæcitatis deformitas*: ſic & in Eccleſia ſi Apoſtolos detrahas. Hinc etiam ab aliis appellantur *orbis oculi*, quos, ut eleganter Tertullianus ait, *Chriſtum in agnitionem veritatis oculaviſſe*, ut In Pſ. 58. Lib. de Noë, c. 7.

 homines,

homines, quos fraus, & impietas exocularat, quodammodo ocularent Apoſtoli; quod quia fecerunt, probè dicti ſunt ex vero *mundi oculi.* Et ita Magnum Athanaſium
Orat. 23. D. Gregorius Nazianzenus vocavit *Sanctiſſimum orbis oculum.*

Alii Apoſtolos tanquam *Lucernas* oſtenderunt in ipſo Eccleſiæ candelabro, ut qui in Eccleſiâ oleum lætitiæ effunderent, denſaſque ſeu ignorantiæ, ſeu errorum tenebras diſſiparent. Ita D. Auguſtinum Nolæ Antiſtes, Paulinus, appellavit, dum ſic in illius admiratione obſtupefactus ex-
Ep. 41. clamat: *O lucerna dignè ſuper candelabrum Eccleſiæ poſita, quæ latè Catholicis urbibus de ſeptiformi lychno paſtum, oleo lætitiæ lumen effundens, denſas licet hæreticorum tenebras diſcutis, & lucem virtutis à confuſione tenebrarum ſplendore clarifici luminis enubilas.*

Ego in præſens aliis appellationibus, & multis, & ſanè magnificis, prætermiſſis, huic uni inhærebo, & magnos illos Apoſtolos PHILIPPUM & IACOBUM componam cum *olivâ*, quæ Lucernæ oleum ſubminiſtrat, & ab hoc lucem etiam, & ignem in ipſo naſcentis Eccleſiæ candelabro, quod ut aliquo rerum dicendarum ordine, ac momento faciam, ſit

QUÆSTIO

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Hi ſunt duæ olivæ, & duo candelabra in conſpectu Domini, terræ ſtantes.* Apoc. c. 11. v. 4.

Qui ſint iſtæ duæ Olivæ? & qui duo candelabra?

ZAcharias Propheta, in exceſſu mentis vidit duas olivas Cap. 4.
ad dextram candelabri, & ad ſiniſtram ejus: audiitque v. 11.
ab Angelo: *Iſti ſunt duo filii olei, qui aſſiſtunt Dominatori* Verſ. 14.
univerſæ terræ. At quinam illi? Lyranus, aliique multi, cenſent eſſe *Zorobabelem* Principem populi, & IESUM filium Ioſedec Pontificis, qui duo reſtituent Iudæis principatum, & Sacerdotium reſtaurabunt, perficientque & urbem Ieruſalem, & templi fabricam.

Victorinus, Aretas, Cornelius, aliique exiſtimant eſſe *Eliam* & *Henoch*, qui Eccleſiam, ceu candelabrum ſuſtentabunt, Chriſtique fidem tuebuntur adverſus immanem Antichriſti vim, ac tyrannidem, & favet huic opinioni.
D. Ioannes Evangeliſta, qui eum locum explicat de *Elia* & Apoc. c. 11.
Henoch, qui Angelo interprete ſunt *filii olei*, id eſt pingue- v. 4.
dinis, hoc eſt à bonis operibus pingues, & fertiles, vel ut Aquila vertit, *filii ſplendoris.* Quia luce doctrinæ ſanctioris

Iudæis omnibus prælucebunt. Et hic ſenſus favet litteræ: ille, quem ſubjicio, favebit ritè formandis moribus, referetque magnos illos Apoſtolos, PHILIPPUM & IACOBUM, qui verè ſunt *filii olei*, hoc eſt à gratiâ, virtuteque pingues: *filii ſplendoris*, à doctrinæ luce, ab igne caritatis illuſtres,
Apoc. c. 11. verè *duæ olivæ, & duo candelabra in conſpectu Domini terræ ſtantes.* Ut ex dicendis clariùs apparebit.

Oliva, ſymbolum ſanctitatis, & Sanctorum.

IAM inde à primis ſæculis *oliva* hieroglificum fuit eximiæ ſanctitatis: imò & ipſi ſancti dicti ſunt *olivæ*, appellatione plena gloriæ, ac majeſtatis. Eccleſiam, uti Chriſti ſponſam: ſic & mirè ſanctam vocavit Deus *olivam*, ſic enim
Cap. 11. v. 16. ad illam Ieremiæ voce: *Olivam uberem, pulchram, fructiferam, ſpecioſam vocavit Dominus nomen tuum.*

Ioannem & Paulum, invictos Chriſti Martyres, qui & *Conſtantiam* Conſtantini Magni filiam in ſervandæ virginitatis propoſito firmarunt, & gallicanum exercitus cæſarei ducem Chriſto adjunxerunt, ac tandem ſub Iuliano Apoſtata cervices ferro dederunt; Eccleſia *olivas* appellat, ſic enim die illis feſtivo accinit: *Iſti ſunt duæ olivæ, & duo candelabra lucentia ante Dominum.*

Eximios ævi ſui Doctores *Thomam Aquinatem*, & *Bonaventuram* in Solemni Canoniſmo SIXTUS V. *Olivas* nominavit. Sic enim de illis: *Hi ſunt duæ Olivæ, & duo Candelabra in domo Dei lucentia, qui & charitatis pinguedine, & ſcientiæ luce totam Eccleſiam colluſtrant.*

Ita,

Ita, & Dei ipsius ter opt. ter max. voce, atque oraculo, & Ecclesiæ calculo, & summorum Pontificum litteris, ac diplomatibus, sancti *olivæ* dicuntur, atque etiam sunt.

Quod si & hi, & illi *olivæ*, quidni PHILIPPUS, & IACOBUS, Apostolica lumina, etiam *olivæ* audiant, & *candelabra* in Ecclesia, ceu Dei domo, *collucentia*? *Olivæ* quidem, quia ut hæ pingues sunt; sic & illi pinguedine quadam divini spiritus, ac cœlestis gratiæ delibuti.

Candelabra verò à luce bonorum operum, exemplisque vitæ sanctioris, ab hac D. IACOBUS *Iusti* nomen sortitus est, vel ut ex eo præferret justitiam, hoc est consummatam vitæ sanctitatem: Et certè quidni præferret, cùm *Hegesippo* teste jam inde à matris utero sanctificatus. Cùm ad ultimā usque vitæ metam castus, & Virgo, ut asserit Epiphanius.

Hæc porro sanctitatis opinio sic abiit in vulgus, sic apud omnes invaluit, ut ipsi Iudæi, licèt Christiani nominis hostes acerrimi, certatim accurrerent; imò advolarent, ut vel ipsius vestimenti fimbriam aut manu tangere, aut labiis, osculóve suaviari possent, tanta apud omnes erat fama sanctitatis. Ab hac autem etiam illi concessum, quod nulli alteri, ut in *Sancta Sanctorum* intrare posset: utpote Sanctus ipse, & Sanctus Sanctorum, hoc est inter sanctos sanctissimus.

Et hæc D. IACOBI sanctitatem generatim ostendunt, & probant; ista etiam D. PHILIPPI, quod præ reliquis Apostolis & ipse admissus ad *Sancta Sanctorum*, hoc est ad aliquam cum Christo supra cæteros familiaritatem.

E quinque panibus alenda erant hominum quinque

millia, petit à PHILIPPO Christus, *unde ememus panes ut manducent hi?*

Suscitato Lazaro, adveniunt è Gentilibus non pauci, Christi videndi causâ, quis eos admittat? quis inducat in *Sancta Sanctorum?* hoc est in Christi oculos, conspectumque? utique PHILIPPUS, illi familiaris in paucis. Habita à Christo fuit extrema concio, veluti quidam traditæ prius doctrinæ epilogus, in quâ multa de Æterno Patre; nemo unus omnium sermonem excipit, nemo loquitur, nemo quicquam ex Christo quærit, unus PHILIPPUS aspirans præ cæteris ad *Sancta Sanctorum*, ad sinum Æterni Patris, ad fontem sanctitatis. *Domine*, inquit, *ostende nobis Patrem, & sufficit nobis*: & hoc consummatæ sanctitatis indicium est, desiderare conspectum Æterni Patris, divinæque essentiæ visionem, & cætera omnia fastidire; quia scilicet illa sufficit, illa bonæ menti plus satis.

Oliva symbolum misericordiæ.

IUstos inter, & impios hoc interest, quod his saxeum sit pectus, & caucaso durius, illis autem contrà mollius;
Prov. c. 12. v. 19. solvitur enim simulatque ad ignem admoveris: *Novit justus jumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia*, inquiebat Sapiens. Laboret jumentum, & sub onere succumbat, novit justus levare, novit mederi, & hoc quia illi cara est etiam jumenti anima, cara & vita: contrà verò *viscera impiorum crudelia*, quæ nec moveri, nec tangi solent etiam maximis aliorum miseriis. Non sic justi, non sic

sic sancti; & tanguntur hi, & moventur aliorum miseriis, & dum misericordiâ moventur illis remedium quærunt: ex vero *Viri misericordiæ, filiique olei*, hoc est in paucis misericordes, & pii: quorum scilicet symbolum est *oleum*; quod etiam miraculo Deus compensatum voluit.

Ad fines Regnorum duorum, Catalauniæ, Aragoniæque, juxta oppidum *Fraga*, Cœnobium est Sanctissimæ Trinitatis, in quo doliolum est manans oleo perenni, atque unum esse perhibetur ex vasculis Viduæ, cui *Elisæus* Vates olei ubertate, hospitii gratiam compensavit: adeo superis, Deoque grata est hospitalitas, Germana miserationis filia. Quod de vasculo illius Viduæ: hoc & de vasculo olei Sancti *Wefredi* Abbatis, quod nunquam deficit, aut decrescit in Helvetiorum oppido *Stein*. Et hoc quia illius Divi in egenos miseratio, dum viveret, nunquam defecit.

Silvester Petra Sancta tom. 3. Taumasiæ c. 28.

Scottus in Helvetia sacra.

Quod vasculis illis datum est, etiam miraculo: hoc & corporibus Sanctorum, qui imprimis in alios misericordes fuerunt, & pii, ex eorum enim ossibus visum est scaturire oleum, ut annotat Philippus Episcopus Eystettensis in vita S. *Wilibaldi*. Ita ex S. Nicolai, S. Catharinæ, S. Walburgæ sacris ossibus emanat oleum, velut insigne pietatis, ac misericordiæ: ut qui hanc, & illam dum in vivis essent, exercuerunt; etiam exerceant mortui, & cœlis additi, oleo illo prodigioso miseros, ægrosque sanando: verè *Viri misericordiæ, quorum justitiæ finem non invenerunt*.

Ex his fuere invicti Ecclesiæ pugiles, Apostoli Domini, PHILIPPUS & IACOBUS, quorum in proximos misericordiam nosce si voles, attende illorum miseriã, quam levarunt.

D. Chry-

D. Chryſoſtomus, ore ut aſſolet aureo ſpiritualme eleëmoſynam cum corporali componit. Sit, inquit, unus aliquis, qui in mendiculum decem millia talenta effuderit, magnum aliquid tibi videbitur effudiſſe, & meritò: at longè majus, qui animæ à gratiâ nudæ, ac pauperculæ, vel unicam gratiæ guttulam affuderit. Rationem hanc adjicit: *Qui dederit pauperi, famem ſolvit: qui correxit peccatorem, impietatem extinxit, ille corpus liberavit à dolore, hic animam eripuit à gehenna*: adeoque quantum corpus inter & animam, quantumque inter hujus illiúsve miſerias intereſt; tantum neceſſe eſt intereſſe inter miſericordiam, quæ has, & illas levat, aut tollit.

Tom. 5. orat. Adv. Judæos.

Corporum miſerias aut levarunt, aut ſuſtulerunt alii: at animarum miſerias & levarunt, & ſuſtulerunt Apoſtoli.

Hieropolim, Phrygiæ urbem nobiliſſimam, venerat Philippus, cùm ecce incurrit in oculos fanum arte & materiâ nobile, in quo viſebatur ingens vipera, quam colebat inſana multitudo, oblatis illi ut Deo, ſacrificiis: ſenſit *Apoſtolus* ſe hîc tangi miſeratione, & tantæ in populo cœcitatis, & ſimul irâ, zeloque tantæ in malo dæmone immanitatis, à quâ hi viperæ præda fiebant ab illa dentibus, oreque hianti abſumpti; illi ad illius aras fœdè mactati, velut infelices victimæ, cadebant. Ita nimirum in ſuos ſævit cacodæmon, ita humanum ſitit, exſugitque ſanguinem. Ne porrò diutius exſugeret, in genua provolutus Apoſtolus Deum ſupplex oravit; & quà lacrymis, quà etiam gemitibus exoravit: nam & vipera illico extincta concidit, & ab illius dente, morſuque Phrygiæ plebs omnis

omnis libera, & ab immani diaboli servitute immunis fuit. Vidisti quæ in populo illo, urbeque miseria, vidisti quæ etiam in D. PHILIPPO misericordia, attende quæ etiam in D. IACOBO; nam & hic vir est, & *Vir misericordiæ*; & *sicut oliva fructifera in Domo Dei.* Vis nosce quis fructus? Psal. 51. utique olivæ, id est miserationis; ad hanc unctus in Pontificem Ecclesiæ Ierosolymitanæ à magnis Apostolis, *Petro, Iacobo, & Ioanne,* ut jam inde ab ipsis Ecclesiæ cunis daretur posteris exemplum, & præscriberetur ritus, quo inungi solerent, ac deberent Episcopi, tribus scilicet Episcopis sacratioribus illis cæremoniis assistentibus: Ita ritè inunctus D. IACOBUS, totus effundi cœpit in opera misericordiæ, totus in animarum lucra incumbere, probè conscius quantæ pietatis esset, quantæ & miserationis animulas à gratiâ nudas vestire stolâ novâ, stolâ caritatis, & simul etiam famelicos pascere verbo, hoc est cibo Evangelicæ prædicationis, à quâ exemplum petas oportet, *Amice Lector*, petas & ipse, qui à Deo vocatus es sacer Ecclesiastes, ne in te aliquando cadat illud immisericordis animi, & antiquæ illæ Ieremiæ Vatis querelæ: *Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis.* Thren. c. 4. v. 4. Certè si animi est parum humani, imò & crudelis, inediâ fameque laboranti corpusculo negare panem; multò magis erit eum animæ denegasse: negat autem, qui prædicationis verbum cùm possit, negat.

Oliva symbolum pacis.

DEUM inter, & homines grave intercesserat bellum, eoque malorum res venerat, ut aquis mersum esset

genus omne mortalium, si pauculas animas excepisses; *Noëmum* scilicet cum filiis, ac filiabus; qui cùm aliquamdiu immensâ illâ aquarum eluvie jactati fuissent, tandem pace orbi reddita, advolavit columba, index concordiæ cœlum inter, ac terram, de qua ne dubium superesset, ramum etiam virentis *olivæ* Noëmo detulit; cujus enim potius? Est *oliva* symbolum pacis, indiciumque optatæ tranquillitatis. Lib. 2. c. 103. Plinio teste oleum ita tranquillum est, ut etiam ipsum mare, sævissimum utique elementum, tranquillet; atque ob id urinantes, aiunt, oleum ore spargere, eò quòd mitiget elementi naturam asperam, lucemque deportet. Quod si à naturâ tale est oleum, talis & ejus mater *oliva*: quid mirum si pacis hieroglificum existat. At cui cedet ea pax? cui dabitur & *oliva*? an forte amicis? an iis qui tibi fecerint benè? qui te favoribus, ac gratiis compleverint? minimè gentium. Dabitur enimverò inimicis, dabitur iis qui te malefactis, injuriis, calumniis impetierint, obruerintque; imò & illis, qui te vel ferro perdiderint, vel fustibus contuderint, vel etiam in malam crucem egerint; quibus enim meliùs? quibus potiùs ex virtutis genio, ex Matth. c. 5. v. 46. 47. cœli voto? *Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nónne & publicani hoc faciunt? & si salutaveritis fratres vestros tantùm; quid amplius facitis? nónne & Ethnici hoc faciunt?* Quod si & publicani id faciunt, faciunt etiam Ethnici, quid amplius vos, qui à Christo Christiani dici, & esse vultis? amplius certè. At, ecquid illud? Hoc profectò, diligetis eos, qui vos oderunt; salutabitis etiam extraneos, etiam inimicos. Et hoc

Christianum

Christianum est, hoc Apostolicum. Testes appello, testes amo præcelsos Apostolos, PHILIPPUM & IACOBUM.

Hieropoleos accolas, civesque liberarat PHILIPPUS ab immani unius viperæ lanienâ, ab infami mali dæmonis jugo, illustri sanè beneficio, pro quo gratiæ, amor, favorque rependi debuerant: at benefacta malis compensant impii.

Primum enim PHILIPPUM vinculis onerant, dein in obscurum trahunt carcerem, tum flagris lacerant, tum etiam in crucem agunt, in eumque, tanquam in scopum, saxa, lapidesque jaciunt. Quid hæc inter PHILIPPUS? quid cœlum ipsum? quid vindex scelerum Deus? sentio commoveri, concutique terram, quasi impatiens esset tantæ, & tam diræ immanitatis, succutiuntur ædes, labant ædificia, & insanæ substructionum moles undequaque concidunt, & suos incolas involvunt, sepeliuntque in ipsis ruinis.

Hæc omnia irati cœli flagella, è cruce, ceu speculâ, videt PHILIPPUS, & tangi se sentit miseratione, Deumque pro inimicis orat, exoratque; & simul pacem impetrat, ac tranquillitatem. Ecce puros, ecce suaves, ecce amabiles *olivæ* fructus, pax inimicis alta, optataque tranquillitas; hanc nimirum etiam inimicis amat, impetratque Christiana caritas, à quâ abfuere quàm longissimè Ethnici, apud quos vulgare fuit, amicos diligere, & illis facere benè, inimicos autem odio habere, & iis facere quàm pessimè. Hinc illud Publii Syllæ ut publicum, sic & infame pronuntiatum: *Amicos se superare beneficiis: inimicos verò maleficiis.* Non sic PHILIPPUS, non sic & IACOBUS, apud quos

solemne id fuit etiam inimicos superare beneficiis. Et ita superavit D. IACOBUS, qui è pinnaculo templi à Iudæis in præceps actus, immemor injuriæ, memor clementiæ, & genua semifracta ad preces inflexit, & animum in has cum Domino suo voces explicuit: *Domine, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Et hæc illi extrema fuere verba: sed pacis verba, pacis & oscula; à quibus inter immanes hostium clamores, ac verbera, placidè obdormivit. Grandemque ac præcelsam animam Deo Creatori suo reddidit.

Præcelsam dico animam, quid enim excelsius est quàm in ipsa cruentæ mortis imagine etiam injuriarum oblivisci, & caritatis, pacis, ac veniæ solius meminisse: in quo habent, quod suspiciant Christiani, habent & quod imitentur, & ament.

Quod si ex eo Apostolicæ caritatis exemplo, ac prodigio, non hauriant quod sequantur, hauriant etiam ab Ethnicis, atque erubescant.

Hauriant, inquam, à *Phocione*, qui damnatus ad mortem, jam jamque occidendus, rogatus ab amicis, num quid filio nuntiatum vellet? respondit, *Volo ut illatæ mihi ab Atheniensibus injuriæ obliviscatur.*

Hauriant à *Lycurgo* Lacedæmonum Rege, qui à juvene quodam petulantiore orbatus oculis, illum à populo captivum accepit, ut quo liberet modo, puniret. Ille eum optimè instituit, & jam probis moribus instructum, in theatrum produxit, populoque ostendit, adjecitque etiam illud dignum *Lycurgo*. *En quem à vobis injurium, ac violentum accepi, jam frugi, & popularem vobis restituo.*

Plut. in Lycurgo.

Regiæ

Regiæ profectò voces, regius & animus, quem utinam induant Christiani; & certè nisi induant, ut Christiani esse desinant, est necesse: sunt enim Christiani olim dicti *Sacerdotes pacis*, quia illis pro unico, ac solemni sacrificio pax erat: hanc quippe cœlo, Deoque offerebant quasi nobilem victimam: ex imitatione summi Sacerdotis, id est Christi, qui eam in arâ crucis Æterno Patri obtulit, cum pro inimicis oravit; atque exoravit.

Iam stylum è membranâ subducere parabam, cùm in oculos, animumque incurrit illud, cujus meminit Curopalates.

Diogenes Romanus, Imperator Constantinopolitanus captus à Turcis, recusata non semel pace cum *Asam* Sultano; ab eodem nihilominus habitus est humanissimè, mensæque etiam adhibitus, sub quâ hoc etiam ingessit *Sultanus.* Si captivus in tuas incidissem manus, sicuti tu in meas, quid me actum voluisses? ille, non minus liberè, quàm imprudenter, imo & impudenter, respondit. Baron. Anno Christi 1071. n. 4.

Ego te fustibus tundi, contundique tamdiu voluissem; donec sub illis emortuus concidisses. cui *Sultanus.* Ego verò tuam illam inclementiam, atque immanitatem non imitabor; audivi enim Messiam vestrum illud imprimis asseclis suis mandasse, ut in alta viverent pace, & injurias sibi illatas obliviscerentur. Cujus dicto, atque imperio, ego in præsens obsequi velim. Dixit, & verò etiam fecit: nam & pacem cum *Diogene* inivit; sanctéque adpromisit illud, nunquam se vivo bellum cum illo instaurandum, atque insuper liberum cum suis omnibus dimisit:

rarò ſanè in Turcica, hoc eſt barbara natione, exemplo; quod utinam ſequerentur Chriſtiani.

Oliva ſymbolum certaminis, & victoriæ.

POëtæ antiquiores in docta commenta faciles, ac fœcundi Minervam olivæ inventricem fecere, quæ enim potiùs? Eſt Minerva Præſes, ac Dea belli, cui proinde percommoda eſſet *oliva*, quæ ſcilicet oleum funderet, quo pugiles, atque athletæ certaturi ſeſe inungerent. Et hinc oleum certaminis ſymbolum fuit, & ſignum imminentis cum hoſte luctæ. Imò & victoriæ, quo factum ut in triumphis miniſtri triumphantium oleaginis coronis ornarentur, in ſignum partæ de hoſtibus victoriæ.

Quod pugilum, athletarumque corporibus datum eſt: hoc Apoſtolorum, Martyrumque animis: illis corpora inungebantur, his autem animi, quod dum advertit Tertullianus ſic ad Martyres: *Chriſtus IESVS vos ſpiritu unxit, & ad hoc ſcamma perduxit, voluit vos ante diem agonis ad duriorem tractationem à liberiore conditione ſeponere, ut vires corroborarentur in vobis. Nempe enim & Athletæ ſegregantur ad ſtrictiorem diſciplinam, ut robori ædificando vacent, continentur à luxuriâ, à cibis lætioribus, à potu jucundiore. Coguntur, cruciantur, fatigantur, quanto plus in exercitationibus laboraverunt, tanto plus de victoriâ ſperant. Et illi, inquit, Apoſtolus, ut coronam corruptibilem accipiant; nos æternam conſecuturi, carcerem nobis pro palæſtra interpretemur, ut ad ſtadium tribunalis benè exercitati incommodis* (Cap. 3.)

omnibus

omnibus producamur. Quia virtus duritiâ extruitur, mollitiâ verò destruitur.

Hactenus stylo altiore Tertullianus ad Martyras, quæ ego ad Apostolos. Illos *Epistates Christus spiritu unxit*, spiritu gratiæ, unctione misericordiæ, & ante diem agonis ad duriorem tractationem seposuit, ut in iis vires corroborarentur.

Vis nosce quæ fuerit illa durior tractatio? attende quid Divis PHILIPPO & IACOBO.

In Scythia excolenda totis viginti annis laborarat PHILIPPUS, non sine sudore multo, cum *Hieropolim* venit, ubi illi primùm cum immani viperâ certamen fuit, dein cum malo dæmone, ejusque ministris idolorum sacrificulis, à quibus in carcerem tractus est. *Domus diaboli est carcer*, inquit Tertullianus. *Sed Vos*, ô Apostoli, *ideo in carcerem pervenistis, ut illum etiam in domo sua conculcetis.* Et ita conculcavit S. PHILIPPUS. *Etsi enim tenebras haberet ille carcer, at illi lumen erat ipse. Etsi sua haberet vincula: at solutus erat Deo. Etsi triste illic expiraret: sed ille odor erat suavitatis.* Et hæc prima pars victoriæ, à quâ tamen rursum ad certamen evocatur, nam & vinculis oneratur, & flagellis cæditur, & toto lacer corpore in suo quasi sanguine natat. *Heros purpuratus.* Sed *nihil crus sentit in nervo, cùm animus in cœlo est*, uti reipsa erat S. PHILIPPI animus, & in carcere liber, ac suus, & in atroci illa corporis lanienâ hilaris, ac lætus, & hæc altera pars victoriæ, à quâ rursus ad luctam, ad certamen, ad crucem educitur, quæ tyranno quidem infamis erat supplicii sedes, crudeleque mortis instrumentum.

Supra cap. 2.

Cap. 2.

Cap. 2.

At

At S. PHILIPPO & gloriæ theatrum, & cathedra veritatis, ex illâ enim velut è pulpito multa de Christo, multa de Christianâ Religione ad subjectum populum jactare, atque in tormentis, ipsaque mortis imagine exultare. Et hæc etiam potissima pars victoriæ: à qua iterum ad nova vocatur certamina, nam & lapidibus à petulantiore plebecula impetitur, & propè obruitur: sed quot illi in caput, in corpus impinguntur saxa: tot illius coronæ adjiciuntur margaritæ. Ita simul & pugnatur, & vincitur: sed tum vel maximè ubi terra, velut impatiens tanti sceleris horribilem in modum concuti, ac contremiscere cœpit, & omnia circumquaque ædificia evertere, suaque mole, ac ruinis involvere adversa cœlo, adversa Apostolis capita, tum enim & de infidelibus triumphavit S. PHILIPPUS, & de fidelibus. De his quidem, dum illos in suscepta jam fide confirmavit: de illis autem, dum ad eam attraxit quà timore, quà horrore impendentis mali. Et hæc gloriosa fuit D. PHILIPPI victoria, hæc erecta cœlis trophæa, hæc spolia de tartareo hoste relata; animarum scilicet lucra, quæ dedit è cruce, ceu doloris, ceu amoris lectulo.

Lectulum appello Crucem, in quâ ita molliter quievit *Apostolus*, ut ex ea deponi se non sit passus; tantus amor, tantus ardor fuit in Cruce moriendi.

Venio ad D. IACOBI & certamina, & victorias, cùm plurimos quà concionibus suis, quà etiam exemplo vitæ sanctioris à Iudaïsmo, ad Christi fidem traduxisset: in Sacerdotum, ac Levitarum invidiam, odiumque incurrit; maximè verò *Adam* Principis Sacerdotum, qui ut erat

Christiano-

Christianorum hostis acerrimus, simulque etiam subdolus; Apostolum rogavit, ut quoniam in Templo: imò & in Sancto Sanctorum erat assiduus, vellet de templi veneratione, deque observantia antiquæ legis, ad populum dicere ipso die Paschatis, die solemni, die benè ominato. Audiit Apostolus, & lucem illam concioni suæ addixit; statoque die, ac horâ ad frequentissimum populum sermonem habuit: sed de Christo cruci affixo, deque illius cultu, ac novà, id est Christianâ lege: excepta concio à fidelibus grata, suavique admurmuratione: sed à Levitis, ac Sacerdotibus cum irâ, tumultu, clamoribusque insulsis, ac propè rugitu: Leones dixisses, non homines, ita fremebant toti, ita rugiebant. A rugitu illo, fremituque ventum ad manus; nam & lapidibus impetitus Apostolus, & deinde ex eminente templi loco ad ima dejectus, quo in casu & luxatum corpus, & fracta propè membra; at non fractus animus, nec fracta illi vox, & hanc & illum explicuit in easdem cum Christo, ceu Magistro, voces: *Domine ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Ecce certamen, ecce victoriam, victoriam de seipso; & innatâ homini inclinatione, quæ malè vult esse malis, victoriam de inimicis, de mundo, carne, dæmone, à quibus quid restat nisi victrix in cœlis *oliva*, victrices palmæ. & ab his æterna beatitas; hanc adeptus anno septimo *Neronis*, cùm Ecclesiam, ceu bonus Pastor, rexisset annis omninò triginta, ut opinatur D. Hieronymus.

Oliva symbolum beatæ æternitatis.

OLIVA lignum est imprimis firmum ac solidum; nec cariem sentit, nec ventos, aut vetustatem.

Et hinc ab Antiquis *sempiterna* dicitur, estque symbolum Æternitatis, ex quo manavit illud Ciceronis: *Sempiternam oleam in arce tenere potuerunt Athenæ.* Lib. 1. de Legib.

Quod si ea *Oliva*, quid mirum si symbolum sit & ipsa Sanctorum, quos Tertullianus appellat *Candidatos Æternitatis*, quales fuere Divi Apostoli, PHILIPPUS & IACOBUS. At unde illis beata Æternitas? unde & *olivæ* pressura; hæc dum premitur, dum teritur, dum frangitur in torculari, oleum fundit; ceu vitam, ceu sanguinem. Et beati Apostoli, invicti Christi pugiles dum pressuris, ac tunsionibus tyrannorum, ceu torculari premuntur, atque conteruntur, & sanguinem, & vitam effundunt morte sanè pretiosa: *Pretiosa* enim *est in conspectu Domini mors justorum ejus.* Psal. 115. Pretiosa enimvero, utpote *quæ emit immortalitatem pretio sui sanguinis, quæ accepit coronam de consummatione virtutis.* Cyprian. ep. 9. ad Martyres.

Et ita immortalitatem emerunt Apostoli, ita coronam acceperunt, & ita emant, accipiantque Christiani est necesse, proindeque ut D. Cypriani verbis utar. *Si vos acies vocaverit, si certaminis vestri dies venerit, militate fortiter, dimicate constanter, scientes vos sub oculis præsentis Domini dimicare, confessione nominis ejus, ad ipsius gloriam pervenire, qui non sic est ut servos suos tantùm spectet: sed & ipse luctatur in nobis, ipse congreditur, ipse in certamine agonis nostri & coronat pariter, & coronatur.* Supra.

Ideoque

Ideoq́ue eſte ô Chriſtiani, eſte *ſicut eſſe oportet in divinis caſtris milites Chriſti. ut incorruptam fidei firmitatem non blanditiæ decipiant, non minæ terreant, non cruciatus, ac tormenta devincant, quia major eſt, qui in nobis eſt, quàm qui in hoc mundo, nec plus ad dejiciendum poteſt terrena pœna, quàm ad erigendum tutela divina.* Ac ne verbis tantùm ſit fides, *probata res eſt certamine fratrum glorioſo, certamine* dico & Apoſtolorum, *qui ad tormenta vincenda cæteris duces facti, exemplum virtutis, ac fidei præbuerunt, congreſſi in acie, donec acies ſuccumberet victa. Tolerarunt enim uſque ad conſummationem gloriæ duriſſimam quæſtionem, nec ceſſerunt ſupliciis, ſed potius ipſis ſupplicia ceſſerunt, & finem dolorum, quem tormenta non dabant, coronæ dederunt.* At quæ inquies, coronæ? Cyprianum audi. *Vel de opere candidæ, vel de paſſione purpureæ, in cœleſtibus enim caſtris pax & acies habent flores ſuos, habent & coronas, quibus miles Chriſti ob gloriam coronetur.* Pax quidem, à virginitate, & bono opere; candidas acies autem, à paſſione, martyrumq́ue cruore, purpureas: ſi fortè, has terra, cœlumq́ue tibi non dederit: at illas tibi dabit, ſi modò is ſis qui eſſe potes, ac debes, à bona conſcientia, à bonis operibus candidus totus.

IN FESTO SANCTI JOANNIS BAPTISTÆ.

RIMA Orbis ætas, utpote innoxia, plerumque prolibus nomen fecit ab aliquo insigni Dei beneficio, quod eâ appellatione & veniret sæpiùs in animum, & in posteros quoque transferretur, non sine gratâ ac suavi admurmuratione.

Ita filius *Agar* dictus est *Ismaël*, hoc est *exauditio Dei*, quòd Deus (qui misellis adesse solet, eorumque preces exaudire) etiam *Agaris* vocem exaudisset.

Ita magni Legislatoris, id est *Moysis*, filius, appellatus *Eliezer*, quasi *Dei adjutorium* in durâ illa Ægypti servitute, à qua tandem Dei beneficio liber.

Ita denique (ne antiqua omnia consecter) *Anna* & ipsa ab ætate, naturaque sterilis, filiolum appellavit *Samuelem*, id est *à Deo postulatum, & datum*.

Ita nimirum, ut doctè advertit Lippomanus: *Sancti beneficiorum Dei memoriam perennem instituunt sibi nominibus filiorum, ut quandocumque liberos aspicerent, vel vocarent, divinorum beneficiorum recordarentur ex nomine.*

Quod olim illis, hoc & in præsentiâ magno *Baptistæ*: cui inditum Angelo duce, IOANNIS nomen, benè ominatum, quod

quod *gratiam* ſonat, ut quoties ad aures, animumque appuliſſet id nomen; appelleret quoque *gratia* copioſiſſima, & illi, & parentibus à Deo quàm uberrimè collata; ut ſequens pagella docebit.

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *IOANNES eſt nomen ejus.* Luc. cap. 1.

Potuítne dari vel aptius, vel ſpecioſius nomen?

DIVI Patres æſtu quodam vel amoris, vel ſtuporis abrepti, & plurima, & ſanè magnifica congerunt nomina, quibus magni BAPTISTÆ vel animum explicent, vel collata illi Numine propitio beneficia propalent.

D. Chryſologus, eloquentiâ ut aſſolet aureâ, ea velut in cumulum cogit. Audiamus etiamnum viventem, ac ſpirantem in ſcriptis. IOANNES, inquit, *virtutum ſchola, magiſterium vitæ, ſanctitatis forma, norma juſtitiæ, virginitatis ſpeculum, pudicitiæ titulus, caſtitatis exemplum, pœnitentiæ via, peccatorum venia, fidei diſciplina, major homine, par Angelis, legis ſumma, Evangelii ſanctio, Apoſtolorum vox, ſilentium Prophetarum, lucerna mundi, præco judicis, præcurſor* Serm. 127.

 Chriſti,

Christi, metator Domini, Dei testis, totius medius Trinitatis.

Hactenus Præsul Ravennas, cui durantè præluxit D. Augustinus, & ipse in S. IOANNIS nomina fœcundus in paucis, & facundus: sic enim aliquando de illo; vivæ vocis oraculo; sic etiam modò cultiore calamo, styloque:

De S Joan. Bapt. serm. 3. *Nascitur major homine, par Angelis, tuba cœli, præco Christi, arcanum Patris, Filii nuntius, signifer superni Regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio Gentium, & ut propriè dicam. Legis, & gratiæ fibula.*

Augustinum proximè sequitur Guarricus Abbas, & ipse D. IOANNIS præco magnificus; cui, ille dicitur: *Columna cœli, gloria generis humani, miraculum mundi.* Mitto alios in ejusdem Divi nominibus ingeniosè pios, & piè facundos. Mitto etiam augusta illa nomina, longamque titulorum seriem, quibus eum ornarunt Divi Patres, hæreoque in uno IOANNIS nomine, in quo clauditur quidquid augustum habet terra, quidquid cœleste ostentat polus, propè dixi, quidquid divinum habet Deus, quod Deus non sit. Ecquid enim est IOANNES? gratia est, quod ubi dixi, omnia dixi,

Joannes totus est gratia. quia ut doctè D. Thomas: *Bonum unius gratiæ majus est bono naturæ totius universi.* At tale est D. IOANNIS, vel ex hoc uno, quod sit IOANNES, id est gratia;

Vnde IOANNES gratia? A Parentibus.

I. Quod à talibus Parentibus.

SI parentes attendâs, non sunt illi nisi à cœli favore & gratiâ. De his ita sacer Historicus: *Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ Sacerdos quidam nomine Zacharias, & uxor ejus de filiabus Aaron, & nomen ejus Elisabeth.*

Regis

Regis impii nomen aſcribitur, ut ſimul aſcribatur & gratia, quæ eſt à *Zacharia*: Ut enim ſcitè D. Chryſologus: *Dum dicitur ſub quo Rege quis Sacerdos ſit, temperantur mala, adeſt ſemper in mœrore ſolatium, nec conſolator deeſt, cui imminet perſecutor. Vſque ad Herodem Iudaïcæ Genti Sacerdotalis ſanctitas, ſenum gravitas, patrum pietas præſidebat, jus erat lex divina, ambitio nil ibi, nil temeritas, præſumptio nil valebat, quia gerebatur totum divino ordine, non humano. Sed Herodes veniens ex gente alienâ invaſit regnum, violavit Sacerdotium, confudit ordinem, mutavit mores, ſprevit ſenes, infecit juvenes, tribus miſcuit, delevit ſtemmata, corrupit genus, tulit quidquid erat & divinæ, & humanæ funditus diſciplinæ.* Serm. 86.

Vidiſti quantum ab Herode malum: attende quantum à *Zacharia* bonum, quantumque ſpiritalis gratiæ. *Vſque ad ipſum*, inquit ille ipſe D. Chryſologus, *ab abavis, avis, patribus transfuſum genus manſit Sacerdotii, tempus legis, ſacrificii omnis ſervata eſt diſciplina, eò quòd impietatem regis, iniquitatem temporis, ambitionis rabiem, temeritatis furorem, Sacerdotis & meritum ſuperavit & vita.* Ecce quæ orbi Iudaïco à *Zacharia* gratia; quæ & IOANNI à parente quàm optimo; quæ deinde ab eodem etiam Eccleſiæ, audiamus.

Factum eſt, inquit Evangeliſta, *ut incenſum poneret ingreſſus in templum* Domini, *& omnis multitudo populi orabat foris in hora incenſi.*

Rectè, inquit Chryſologus, *in horâ incenſi, quia jam ſol Iudaïco occumbebat in templo, ut in Eccleſiâ matutinus exurgeret: & Iudaïcæ doctrinæ inſtabat veſper, quia Evangelii*

imminebat

imminebat aurora, legis obscurabatur dies, ut totus reluceret in gratiâ. Hinc est quod Zacharias *in horâ incensi, hoc est, in extremo tempore legalium cæremoniarum prophetali spiritu incensum infert, offert preces, desideria ingerit, vota commendat, tempus admonet, promissa repetit, exigit Christum.* Ecce quæ Ecclesiæ à *Zacharia* gratia, nosce vis, quæ etiam populo? Chrysologum audi, pergit ille, ea quâ solet facundæ mentis eloquentia. *Multitudo* (uti advertit) *orabat foris, ut ergo populus, qui stabat foris intromitteretur, exorat, quia quos lex adducit ad januam, gratia intromittit in templum,* & certè quidni intromitteret, qui jam erat ingressus in templum Domini; imò, qui & ipse templum erat Domini, ut piè, atque ingeniosè annotat D. Chrysologus.

Benè dixit ingressus in templum, non ingressus templum, quia ipse erat Dei familiarius templum, portans in sui pectoris puritate tota legis arcana, & apponens non tam thuris, quàm puræ supplicationis incensum, quod Deo longè gratius, ut enim ille ipse D. Chrysologus. *Gratius Deus in suo, quàm in hominis opere requiescit, & non tam lubenter odoratur arabicæ arboris guttam, quàm sinceri pectoris, & cordis sanctitatem.*

Vidimus quæ Synagogæ à *Zachariâ* gratia, quæ deinde Ecclesiæ, quæ etiam omni populo; imò quæ & ipsi *Zachariæ*, cui affula de cœlo sanctitas, & gratia, ut ab illo filius Ioannes audiret, id est *gratia.* Spectemus modò, quæ etiam ab ejus uxore.

Erat, inquit Evangelista, *uxor ejus de filiabus Aaron.*
Serm. 88. Rectè de filiabus Aaron, quia *Aaron primus Pontifex in lege, fuit*

fuit Sacerdotii origo, propterea merito prætermissis omnibus ejus filia dicitur, cujus in se memoriâ prætulit sanctitatem, quam tanti generis pia custos, gloriosissimè transfudit in filium. Ecce ut illi à matre gratia; ecce ut ab illâ meritò etiam IOANNES, id est *gratia*; attendamus quæ deinde ab utroque. De his ita textus sacer.

Erant justi ambo ante Deum, non sine Numine id dictum, non sine mysterio id scriptum; quia ut disertè Chrysologus. *Placere judiciis humanis, coram hominibus esse justum, est virtutis humanæ, maximi est & laboris: ante Deum, qui scrutatur corda, cogitationes discutit, videt mentium motus, esse justum, humani laboris non est, muneris est divini. Et si magnus est, qui non peccat in carne, quantus est, qui corde non peccat? IOANNES ergo supra carnem est natus de istis, qui ante Deum, nec corde, nec corpore peccaverunt,* adeoque ex illis merito audit IOANNES, id est *gratia*, & quidni sic ab illis audiat, qui sunt *incedentes in omnibus mandatis, & justificationibus Domini sine querela?*

Benè *incedentes*, quia *incedit, qui non stat in triviis peccatorum, qui peregrinum se hoc sentit in sæculo, qui asperas virtutum intrat intrepidus mansiones, qui montes justificationum, mandatorumque colles indefessus viator ascendit.* Et ita ascenderunt Divi BAPTISTÆ parentes quàm optimi. Et hoc quidem *sine querela?* quod alterum sanctitatis, & gratiæ caput. Quis enim in hoc mundo vivit, nec unde queratur, habet? *Quis fumi nescius cupiditatum transit incendia? Quis vitæ lubricum nunquam lapsus evadit? per vitiorum gurgites quis impollutus incedit? carnis negotia, vitæ causas,*

 actu-

actus mundi quis peragit, & non erit in querelâ, cùm nasci ipsum plenum sit lacrymis, & querelis? iamque parturiens queritur ex dolore, & natus in lacrymas queritur ex natura; sed in Zacharia & Elisabeth reatus occidit, periit querela, omnis est amputata causatio; quia in illis parabatur, unde tota sanctitas nasceretur. Quod si tota sanctitas, tota & *gratia,* hoc est IOANNES; qui gratiam suo nomini consonam etiam accipit ab *Elisabetha*, vel ex eo quòd esset sterilis, *sterilis* dico *corpore, sed fœcunda virtutibus, tarda soboli, sed non tarda Deo, non germini clausa, sed tempori, non negata pignori, sed servata mysterio.* Erat enim *sterilitas ista non maledicta, sed mystica, in qua partus non ablatus, sed dilatus.* ita nimirum *colebatur tempore, virtute serebatur, maturabatur ætate, senectute crescebat, ut in filio singulari tota fœcunditas pensaretur, quando in uno nascebatur numerositas congesta virtutum.* Quod si numerositas congesta virtutum, certè & *gratia*: quæ etiam ex alio fonte defluxit: nempe

Serm. 91.

II. Quod à Matre sterili, & Patre longævo.

Ab Angelo nuntio.

Serm. 16.

IS se Zachariæ spectandum, audiendumque dedit. *Apparuit* enim *illi Angelus stans à dextris altaris incensi,* merito à dextris, ut *esse in sanctis Angelis intelligas nil sinistrum.*

III. Quod ab Angelo nomen accepit.

Apparuit, inquam, & ait *exaudita est deprecatio tua*, qua scilicet pro solo pignore supplicasti, ut scilicet illud Deus *daret universitati, largiretur sæculis, populis condonaret, & fieret Sacramenti filius inter sacraria delatus, inter Sacramenta*

Serm. 88.

Sacramenta concessus. Et verò concessus; addit enim *&* *uxor tua Elisabeth pariet tibi filium. Sic Angelus ore Angeli sancta dilatatus in viscera,* quod profectò gratiæ fuit singularis: uti & illud quod subjicit. Et *vocabis nomen eius* IOANNEM. *Ecce ut angelico præconico* IOANNIS *profertur gloria, virtus insonat, laus collaudatur.* etiam ex eo quod subjicitur. *Et multi in nativitate eius gaudebunt.* Ita nimirum *non est unigenitus, qui est cunctorum creatus ad gaudium,* cujus causam intelligere si voles, hanc adjicit. *Erit enim magnus coram Domino. Qui coram Deo magnus est, quantus sit penes homines quis probabit?* Enimverò nemo unus omnium. At unde, magnus? utique à virtute, à gratia magnus; hæc enim unica coram Deo magnum facit, cætera, ut hominibus magna videantur, non tamen sunt, nec magnum faciunt. Hinc ut IOANNES jam inde à conceptione magnus audiret:

Serm. 91.

IV. Quod commune fuerit mundi gaudium.

Serm. 88.

V. Magnus coram Domino.

Hæc de illo cœli genius, isque cæteros inter facilè princeps Gabriel. *Et Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero Matris suæ,* quod quantum sit expendit D. Chrysologus. *Videtis,* inquit, *quemadmodum* IOANNES *ante pervenit ad cœlum, quàm tangeret terram: ante accepit divinum Spiritum, quàm haberet humanum: ante suscepit divina munera, quàm corporis membra, ante cœpit Deo vivere quàm sibi.*

VI. Quod sanctificatus in utero.

Serm. 91.

Et inde etiam Chrysologo judice beatus: *Beatus* enimverò, *qui ante Dei Spiritu meruit intonare, quàm hominis vagiret in fletu, qui ante divina possidere meruit, quàm sortiretur humana: Beatus qui ante meruit cœlum scire,*

quàm terram : Beatus qui ante Deum capere, quàm suo ipse caperetur à corpore : beatus, qui antequam saperet quærere, meritum conquisivit : beatus denique, *qui non pervenit ad gratiam per laborem : sed ad labores ipsius gratiæ dignatione descendit :* ad quos autem labores infrà ostendemus, ubi prius ostenderimus etiam & alterum, quod IOANNI datum est à gratia singulari ; videlicet & in utero Matris exultasse, & Christum, Servatorem suum, ac Dominum in Virginis utero & agnovisse, & salutasse ; imò & nuntiasse.

VII. Quod in matris utero exultans. Serm. 91.

Felix nuntius, inquit D. Chrysologus, *qui ante gestivit nuntiare, quàm vivere, impatiens dux, qui antequam perveniret ad corpus, pervenit ad Regem : ante rapuit arma, quàm membra : ante aciem petiit, quàm lucem, & ut vinceret mundum, vicit ante naturam :* quî porrò vicerit, paucis excipe. *Ipse sine visceribus viscera matris exsuscitat, & quia tardabat corpus solo spiritu implet evangelisantis officium ;* imò & nuntiantis jam in Virginis utero perfectam Divini Verbi Incarnationem : quod ut faceret IOANNES, *antequam Christum præcederet se præcessit : & Patris, Matris, Filii corda, unus, atque idem implevit Spiritus, ut uno sanctitatis organo resonaret Nativitatis Dominicæ cantilena.*

VIII. Quod Incarnationem nuntians.

Et ita à D. IOANNE resonavit, non sine inusitato gratiæ miraculo : quod & auctum ex eo quòd Parenti à suâ culpa, & incredulitate muto vocem reddiderit, & loquelam. Dixerat illi Angelus : *Vxor tua Elisabeth pariet tibi filium.* Sed, ô malum ! *non credit* Dei *promissa, sed discutit, & opera divina non fide percipit, sed humanâ ratione disquirit, & mox infidelitatis culpam longa silentii condemnatione persolvit.*

IX. Quod Patri muto vocem reddens. Serm. 90.

Cùm

Cùm enim objecisset frigidum illud, atque incredulum. *Unde hoc sciam? ego enim sum senex, & uxor mea processit in diebus suis.* Statim ab Angelo vindice audiit illud: *Et ecce eris tacens, & non poteris loqui.* Bonum factum, & verè bonus, ac *magnus Dominus, qui infirmantem curat de vulnere, nutantem de ultione confirmat, de supplicio fidei perficit Sacramentum.* Et sanè perfecit: cùm enim jam ei natus esset Infans, & IOANNEM adhuc mutus inscripsit, & mox vocem recuperavit. *Ita dat verbum fides, negat infidelitas verbum.* Sed unde fides? unde & verbum? utique à IOANNE, id est gratia, unde enim potius? *Editus* IOANNES *Zachariæ solvit silentium: absurdum enim erat voce Verbi progressa Patrem manere elinguem*, ut disertè D. Gregorius Nazianzenus, à quo redeo ad IOANNEM, qui etiam gratia

A vita, rebusq; gestis.

DE his, & illa, sic ad Zachariam cœlestis nuntius. *Vinum, & siceram non bibet*; in quo duo notat vitia, quæ ab illis, ceu fonte quodam emanare solent: videlicet ebrietatem, & luxuriam, quæ juventutem vel maximè inficere solent, atque devenustare; & quæ à D. IOANNE procul erant abfutura: quod & gratiæ fuit singularis, & meritò. *Qui enim natus est sancto de corpore Sacerdotis, & summâ senectute ab omnibus vitiis defæcato, atque exempto juventutis incendiis; vinum nescit, ignorat siceram, quæ pariunt luxus ebrietatis, & vitia, & tota dissipant morum decora, ornamenta virtutum.* Ne porrò dissiparent in IOANNE, tempestivè de

X. Quod procul à vitiis juventutis.

Serm. 88.

cœlo cautum, & hoc peculiari gratiæ privilegio: quod & inde incrementum accepit non modicum; quod Christum præcursurus esset: sed *in spiritu, & virtute Eliæ, quem videlicet spiritum per divinam gratiam accepit, non quem carnis est consecutus ad vitam, & per virtutem, quam de supernis habuit, non quam propter corporis adeptus est firmitatem.* IOANNES *ergo Eliæ venit in spiritu, & in ejus virtute graditur, qui totum victu, vestitu, castitate, abstinentiâ, & omnibus Eliam virtutibus repræsentabat*, quod, ut insinuavi, gratiæ fuit, non naturæ; uti & illud, quod subjicit ille ipse de cœlo nuntius. *Et convertet corda Patrum in Filios*, & ita è Iudæis plurimos convertit, quà concionibus, quà exemplo vitæ severioris, ita etiam è Christianis, quos inter fuit S. *Onuphrius* Ægyptius, qui audita *Eliæ*, & S. IOANNIS BAPTISTÆ vitâ, mox è Cœnobio exivit, atque in profundam eremum sese abdidit, ubi sexaginta totis annis hominem nullum vidit.

XI. Quod in spiritu Eliæ.

XII. Quod multos converterit.

Tantum apud illum valuit vel unicum tanti Præcursoris exemplum; quod IOANNIS, id est gratiæ fuit; uti & illius ad Iordanem conciones; ad quas dum elabor, veniam mihi dabis, *Amice Lector*, ab ejus nativitate (cujus tamen hodie festa recolimus) abeundi; id enim facio ut per omnia demonstrem istud, quod initio mihi proposui, D. IOANNEM, non tantùm in conceptione, & nativitate esse IOANNEM, id est gratiam: sed & in omni vitâ: imò & in morte pro castitate, proque Deo feliciter obitâ. Igitur ut stylum promoveam; primùm ad profunda deserti ingredior, deinde & ad ipsas Iordanis ripas, ac fluenta descendo:

&

& quid in his, & illis actum sit ostendo etiam ex D. Chrysologo, quo ferè auctore hîc utor. De gestis in deserto sic ille.

Posteaquam legis vomere, & jugi cultu exinanita Iudaïci cespitis est ubertas, beatus Ioannes *gentium convolans ad desertum, sentes criminum spiritus igne succendens, infructuosas arbores excidens ultionis securi, complanans asperos superbiæ colles, humilitatis convalles erigens exæquando, & planitiem terræ totam (gramine perdito) nutricibus fluentis submittens irrigua Iordanis, ac sic Evangelico semini novalia diffusa præparat, fœcunda componit.* Serm. 137.

Ubi hæc Ioannes in deserto, venit ad Iordanem, ut *qui fuerat vox clamantis in deserto, vox etiam esset Domini super aquas.*

Venit, inquam, ad Iordanem, interprete D. Chrysologo duas ob causas. *Vna quia Iudaïcas sordes non poterat hydria jam lavare, sed lumen.*

Altera, ut *pœnitentes potaret aquâ, non vino.* Vinum quippe luxuriæ servit, & aqua pœnitentiæ. Ut in hanc trahat etiam cœlo, Deoque rebelles, sic ad illos *in spiritu Eliæ*; spiritu & gratiæ, quo enim alio diceret, qui vel ex nomine Ioannes, id est *gratia?*

Progenies, inquit, *viperarum. Exemplo corripit, comparatione notat, figurâ prodit: ut jam non mores solùm, sed ipsam naturam possit venenosi germinis immutare.* Et certè quidni mutaret in melius, quod ipsi jam mutarant in pejus. *Quos* enim *Deus creaverat homines, malitia peperit, & convertit in viperas, & quos conditos cœlestis dulcedine pietatis*

infuderat,

infuderat, hos impietas amara fecit letales vomitus, serpentium virus effundere, & infando crudelitatis auspicio de morte patris concipi, matris de morte generari. Verè *progenies viperarum, & soboles ingrata naturæ, cujus ortus est genitoris exitium, cujus vita est mors parentis.* Verè *progenies viperarum.*

Vipera enim *conceptus sui tempore intra os suum receptum caput conjugis refertur abscindere, ut per cruenta oscula non fœtum concipiat illa: sed crimen: ac sic carnifices sceleris sui pariat filios, vindictæ ordine, non naturæ. Nam genimina patris concepta de cæde; sanguinis, antequam lactis exigunt nutrimentum, & ultionem petunt matris: namque uterum viperæ dicuntur exscindere, & scelestum conceptus sui domicilium adhuc immaturis visceribus maturo furore confringere: ut hoc sit illis vivere, matrem suam, matrem, quæ illos tales genuit, non videre.*

Ubi hæc altiore spiritu dixit IOANNES, ubi Synagogam, ejusque filios tales fuisse demonstravit, *utpote ad quam Christus affectu conjugis cùm venisset, ut ad sponsam sponsus, inter amplexus, & oscula Iudæ, Christi caput est expetitum, & ore petitum, cùm dictum infandum illud, Crucifige, Crucifige:* Ubi hæc, inquam, dixit, tum ad illos eodem spiritu. *Quis ostendit vobis fugere à venturâ irâ?* Rectè ventura ira: hæc enim timenda vel maximè, at quænam illa? *Illa, quæ non habet finem, quæ hominem non absolvit morte: sed colligat, nec jam veniæ spem habere permittit, quem semel tartari deputavit ad pœnam.*

Audisti, *Amice Lector*, quæ in spiritu IOANNES, accipe quæ

quæ ab illo in auditores effluxerit gratia, quid enim aliud effluat à IOANNE, hoc est à gratia?

Quid faciemus, inquiunt, *ut salvemur?* Quibus ille. *Qui habet duas tunicas det non habenti, & qui habet escas similiter faciat.*

Non petit gemmam, sed tunicam: non aurum, sed panem. Hunc, & illam si pauperi dederis, salvaberis; si negaris, reus eris: reus quippe est, *qui ad hoc vestes suas carcerat, & panem claudit, ut pauper fame pereat, frigore consumatur. Ille vestes sepelit, non reponit: non credit diligentiæ, sed sepulchris, qui quod negat pauperi, dat tineis.* Ille, inquam, reus est.

Ubi hæc ad Iudæos IOANNES; alia deinde ad Publicanos: nam & hi venerunt dicentes, *Quid faciemus?* Quibus ille. *Nihil amplius, quàm constitutum est vobis, petatis,* quia *qui plus petit, fraudis exactor est, non tributi.* Ubi hæc illis, tum ad milites convertitur; nam & hi quoque advenerunt dicentes. *Et nos quid faciemus?* Quibus ille. *Neminem concutiatis, neque calumniemini, contenti estote stipendiis vestris.* Et rectè. *Verus* enim *miles est, qui non concutit, sed defendit, qui calumniam non ingerit; sed repellit, qui currit ad Regis stipendia, non civis currit ad prædam.* Et ita currere docuit IOANNES, qui postquam Iudæos, Publicanos, militesque cœlesti instruxit spiritu, instruxit & Herodem, dum sic ad illum liberâ voce, animo liberiore. *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Audiit Herodes; sed & audiit filia Herodiadis, & infremuit; scelusque exinde meditari cœpit, quod ut pareret, opportunum illi patrando tempus elegit; quo scilicet *Herodes natalis sui cœnam fecit.* *Benè cœnam,* Chrysol. Serm. 174.

 quia

quia non luci, sed tenebris addictus est hic natalis, in quo noctis filius natus est, non diei.

Hanc cœnam fecit *Principibus, Tribunis, & primis Galileæ, ut non tam multos convivii sui socios, quàm innumeros criminis sui testes assumeret, & tot haberet facinoris sui arbitros, quot habebat præsides disciplinæ.* Hos inter pedem sub-

Serm. 173. intulit Herodiadis filia, *criminis filia, non naturæ.* Intra-

Serm. 174. vit, saltavit, placuitque Herodi, cujus *caro oppressa crapulis, ebrietate captiva, titillante luxuria, & non tam ludente, quàm illudente lascivia, promitteret quidquid turpitudo peteret.* Et verò promisit; sic enim ad illam. *Pete à me quod vis, & dabo tibi, & juravit illi. Iurat miser, & quidquid honestatis est, & virtutis abjurat*, dum addit illud. *Pete à me quod vis. Quid peteret luxuria, nisi castitatis interitum, pudicitiæ necem, mortem sibi semper contrariæ sanctitatis?* Hanc certè petiit, mox enim à matre malè docta filia. *Volo,*

XIII. Quod pro virtute, Deoque mortuus. inquit, *ut des mihi caput* IOANNIS *in disco. Sed cur in disco? cur pretiosè gestas quem viliter occidis, nisi quia pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus?* Pretiosa enimverò, quia coronis vitæ, coronisque gratiæ, quàm ut à vitâ sic & à morte prætulit IOANNES, ostentavitque universo: occidi terris potuit, cœlo non potuit.

Vox enim *occidi non potest, sed magis clamat angustiis corporis absoluta. Sic vox Abel in suo jam effusa sanguine ma-*

XIV. Quod ab ipsa morte vivus. *gis sonat, magis penetrat; magis pertendit ad cælum. Sic nunc* IOANNES *toto orbe clamat, totis sæculis facinus vestrum cunctis refert, & ostentat in gentibus*, simulque etiam illud, quod *justus omnis tunc inchoat vivere, cum pro Christo meretur*

meretur occidi; transfertur enim ista morte vita martyris, non aufertur, & morte magis claret, qui ob hoc mortuus est, ut æternum viveret. Et ita mortuus IOANNES, quî enim aliter moreretur, qui vel ex ipso nomine uti vitam, sic & mortem plenam gratiæ, plenamque meriti promittebat; imò (quod ames, ac mireris) etiam à morte, crudelique cæde miseris mortalibus præsens auxilium, & gratiam etiam

A Miraculis.

INTER alias Ecclesiæ Orthodoxæ notas, hæc non minima, quod miracula recenseat, & quidem etiam perennia, ut in posteros eat, ævumque omne virtus miraculorum etiam in ipsis Sanctorum exuviis; imò & cineribus: quo in genere mirum illud, ac solemne, quod vidit, stupuitque non semel Genua, urbs Italiæ, ut opulentissima, sic & nobilissima; cùm adversus maris fluctus flabris lybicis tumescentes, ac sese portui superfundentes, navigiis in ipsâ statione perituris, unicum esse præsidium, ac veluti propugnaculum, exportare è templi sacrario, cum supplicatione Cleri, Senatus, populique Genuensis sacros Divi IOANNIS BAPTISTÆ cineres, atque iis objectis, non tamen injectis (ne fiat cœlestis illius thesauri jactura) compescere vim omnem undarum, fremitumque, atque impetum ventorum.

XV. Quod afflictis auxilio.

Silvester Petra Sancta tom. 3. Thaumasiæ c. 12.

Est qui opinetur: imò etiam scribat, quando Deus Universi conditor, legem ponebat aquis ne transirent fines suos, ex littore accepisse pugillum arenæ, quam dum spargeret quasi inambulans pro imperio dixisse. Hîc terminus

Philo Judæus.

esto ; *Hic confringes tumentes fluctus tuos*. Ingeniosa interpretatio, veráne, hîc non disputo. Certè ut vera esset, non adeo admiranda, quia omnipotens Dei manus etiam vel uno arenæ grano, & irata maria compescere, & tumentes fluctus infringere, & limites iis ponere potest; objecto quasi propugnaculo : sed mirabilius illud etiam id moliri ab ipsis sanctorum cineribus, & quidem (quod ad meum institutum facit) magni BAPTISTÆ cineribus, sacrisque exuviis : experimento erit illud, quod nostra spectavit ætas.

Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo, ipso Paschatis die, oppugnata fuit Genua vehementissima maris, ac lybicorum ventorum conspiratione, jactis in altum aquarum molibus, dixerim, an montibus; quibus dum oppleri, obruique portus ipse videretur, remedium fuere unicum illi ipsi magni BAPTISTÆ cineres, quos dum objicit Dei Sacerdos; & mari indignanti terminum præscripsisse visus est, & illius iram omnino fregisse, victoriâ sanè memorabili, de invicto alias elemento, & quæ etiam illustrata fuit Senatus decretis, & gratiis palam persolutis, atque insuper libello precum in eum finem typis excuso, authoritate Eminentissimi *Duratii* S. R. E. Cardinalis, atque Archiepiscopi Genuensis, in quo singillatim hæc leges.

Pro gratiarum actione ob innumera beneficia à Deo Opt. Max. Civitati Genuensi ipsius Sancti Præcursoris patrocinio collàta, præcipuè ob maris sævissimam tempestatem mirabiliter sedatam in die Paschatis Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo. Et hoc est beneficium, quod Genua, urbs

Regia

Regia totius Liguriæ, debet, & debere se fatetur sacris IOANNIS BAPTISTÆ cineribus, aliud etiam quod Ecclesia ejus sanguini, quod scilicet fidei orthodoxæ sit quasi pro firmamento, & tacito quodam testimonio, in paucis tamen efficaci. Est autem illud ejusmodi.

Silvester suprà.

XVI. Quod fidei firmamentum.

Neapoli visitur D. IOANNIS BAPTISTÆ sanguis, qui intra vas perspicuum liquescit Sacerdote aris perlitante ad memoriam ac venerationem ejusdem sancti Præcursoris.

Visitur autem ille sanguis primò concretus in ampulla vitrea eo situ ut supernè sit, & intra locus pateat, in quem utique vacuum defluere guttatim possit cum solvitur & liquatur. Deinde post sacrificii exordia, oblationemque & preces consuetas, ubi ventum est ad Canonis verba sacratiora, & panis ac vini immolationem, conversionemque in Corpus ac Sanguinem Domini, plerumque hoc illud momentum est, in quo sanguis intra phialam purpurascere, colliquefieri, defluere in imam vitri regionem, ac fervere videtur; & tamdiu resolutus manet, quamdiu est in arâ sacrificium. Crederes sanctum illum Christi Præcursorem in sanguine suo rursum vivere, loqui, & ingeminare illud. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Et verè, nam & hîc Agnus est in sacratiore Missæ Sacrificio. Et hoc ab illo sanguine prodigium, servit, ut dixi, firmandæ fidei. De illo ita lusit *Clemens Merlinus* testis oculatus, & Romanæ Curiæ auditor, & caput gravissimi, atque integerrimi illius Senatus, Decanum vocant. Ita inquam de illo sanguine lusit.

Silvester suprà c. 15.

Hic dum perspicuâ delubro clauditur urnâ,
Frigore duratus desiit esse liquor.
Iam tamen aut glacies, aut gemma gelata, ruborem
Sanguinis in solido servat, amatque globo.
Quin simul attiguâ divina litatur in arâ
Victima (res oculis testibus acta meis)
Liquitur in subitum nova per miracula rorem
Et natat in nitido defluus orbe cruor.
Ebullitque recens, & gestit, & urget, & instat,
Et quacumque licet quaerere quaerit iter.
Carceris impatiens nexus nisi vitreus arctet,
Cernis in amplexus Christe subire tuos,
Scilicet in Matris quod pridem conditus alvo,
Sanguis idem in vitreo carcere clausus agit
Exultatque iterum, atque iterum praecurrere certat,
Nuncius in Domini sanguine, sanguis adest.

Et ista hactenus ille; à quo discedo ut abeam ad aliud ejusdem sanguinis prodigium: servatur ille in ampulla vitrea in Sacello privato *Marci Antonii ab Auriâ*, Viri Illustrissimi: & ipso decollationis ejus die liquescit totus; imò sunt qui scribant toto id octiduo anniversariae ejus celebrationis contingere; ut illustrius sit miraculum, quo diuturnius. Crederes ideo liquescere, ideo ebullire sanguinem, ut Herodem rursum arguat, dicatque mutâ voce; sed voce sanguinis etiam illud. *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Crederes rursum ideo liquescere, ac solvi, ut *qui* olim *arguit adulterum, exponat, & damnet homicidam, & qui* Chrysol. serm. 174.

piè

piè vivens incestum vocarat ad pœnitentiam, reservaverat ad veniam, homicidium etiam damnaret occisus.

Crederes denique ideo ſacrum illum ebullire, ac veluti ſpirare cruorem : ut vel illo æſtu oſtendat, quis magni illius Præcurſoris in terra amoris divini fuerit æſtus, & quis modò ſit etiam in cœlis, & quis ſpiritus, & quæ vita. Loquetur illa etiamnum Herodi, dicetque ore aureo D. Chryſologi.

Ecce IOANNES *Christi capite gloriatur, qui capite putabatur addictus. Ecce eo die quo tu finisti tuum, ille sibi natalem cœlitus conquisivit : quia quando tuus ortus mersit in finem, tunc illius finis ortus est in natalem. Ecce tu jaces in morte :* IOANNES *vivit occisus. Tu fucatam murice purpuram perdididisti,* IOANNES *cruore suo fulgente purpurâ semper gloriatur indutus.* Supra.

Tui convivæ nunc participes efficiuntur in pœnis, IOANNES *cœlesti mensa cum choris vescitur Angelorum. Ille audit cœlestem jugiter Symphoniam, tu audis inferni semper gemitum, & stridorem. Ille meretricis tuæ, saltatricis tuæ addictus in pretium, nunc regno, nunc præmiis cœlestibus honoratur ; tu mercedem sententiæ tuæ cum tua filia in tartaro percepisti.*

Et hæc IOANNES ore Chryſologi ; qui inde duo etiam deducit præclara formandis moribus documenta.

Primum eſt quod IOANNES *non solùm adulteras arguit : sed & licita mulierum consortia virginitatis amore calcavit.*

Secundum, *etsi* IOANNES *tantus*, IOANNES *talis, tanta eremo separatus à fœminis, fœminarum pericula non evasit, quis est, qui inter fœminas vivens, evasurum se sine maximo labore, maxima sine cautione confidat ?* Nemo certè, nemo

unus

unus omnium; ſed ne longiùs, redeò ad illam quam dixi mortalibus dari vel in vita, vel etiam in morte gratiam à D. IOANNE, qui totus eſt *gratia*. Et quidem pro vita teſtabitur illud, quod ejus beneficio expertus eſt D. *Birgittæ* filius. Hic fortè D. IOANNEM ex eo graviter offenderat, quod in vigilia feſti illius jejunium non ſervaſſet; quod ubi reſcivit pia Mater, enimverò vehementiſſimè indoluit, flevitque quàm uberrimè: ſed & dolorem, & lacrymas excuſſit, deterſitque indulgens & Matri, & Filio Domini Præcurſor: Apparuit enim, & hæc illi; ſtylo ſimplici, & candido.

Surius tom. 4. pag. 346.

Quandoquidem ploraſti; quod Filius tuus offendit me, non jejunans in vigilia feſti mei, mallesque eum ſervire mihi, quàm regni dignitate excellere, ego illum adjuvabo, & armis meis communiam. Dixit, & evanuit, relicto tamen illi cœleſti præſidio, armisque in omnem vitam, quibus ſe tegere, ac tueri poſſet adverſus mali dæmonis inſidias, aut vim inſolentiorem.

Spectaſti in vitâ magni illius Divi auxilium; ſpecta & in morte ſolatium. S. *Hildegundis* Ciſtercienſis Ordinis, Virgo ſanctiſſima, ut D. IOANNEM amarat impenſiſſimè; ſic & ab illo viciſſim amari meruit, atque in extremâ vitæ meta juvari; adfuit enim morienti, & ſeſe viſendum obtulit vel ad præſidium in illâ vitæ cum morte lucta, vel ad ſolatium in illis, ut aſſolet, anguſtiis, vel denique ad gaudium proxima jam, atque imminente beata æternitate, in cujus poſſeſſionem dum totis votis abit, etiam hunc Domini Præcurſorem, ductorem meruit obtinere.

Menologium Ciſterci. 5. Aug.

Ut & illum obtineas aliquando, pauca tibi sub oculos ponam, *Amice Lector*. Primum ut Divi illius solitudinem ac secessum imiteris, quantum tuæ vitæ ratio patietur, hominum consortia fuge; maximè verò fœminarum, ne ab illis aliqua tibi aspergatur macula. Conclusio: & fructus.

A *B. Ægidio*, Patris Seraphici socio, petiit aliquando unus aliquis, cur IOANNES BAPTISTA etiam puer eremum petiisset, eaque ibidem abstinentiâ, cibi, potusque parsimoniâ victitasset? Quid enim illa opus, aiebat, puellulo eâ vitæ innocentiâ, & gratiâ, & sanctificatione jam inde ex matris utero? cui ille. *Eccur*, inquit, *sale aspergitur caro recens mactati bovis?* cui alius, *ut à putredine servetur.* tum illi Vir Dei. *Sic & IOANNES sale pœnitentiæ condiri debuit, ut ejus gratia, sanctitasque & diutiùs, & meliùs servaretur.* Hæc ille appositâ profectò similitudine. Surius in ejus vita tom. 7.

Alterum, ut advertas quàm facile, & pronum sit à vino & epulis, à mensa & poculis, haustaque ab illis ebrietate, ad alia vitia delabi: uti delapsus olim *Herodes* impius, qui ut meretriculæ illecebris serviret, & leviusculæ saltatrici, ad venerem, & luxuriam sese turpiter inclinavit, ad illicitos concubitus descendit, & ab his etiam ad effundendum innocentis sanguinem etiam per summam immanitatem atque perfidiam: in hanc certè venit ad pauculas unius saltatricis voculas. *Volo*, inquiebat, *ut mihi des caput* IOANNIS *in disco.*

Rogavit aliquando Alexandri Magni parens, nimium procax, & effera, ut hominis cæteroquin innoxii caput, vitamque sibi daret, & hoc mercedis loco. Cui ille. *Aliam*

parens optima posce mercedem, hominis enim salus nullo beneficio pensatur. Et rectè. Quid enim humanæ vitæ dabis æquale ? potuisset, imò & debuisset furenti saltatriculæ id objicere, id obtrudere Herodes, sistereque furiosos impetus. At nec hoc, nec illud fecit. Annuit illico, & *præcepit afferri caput in disco.* Hoc nimirum ebrietati, hoc luxuriæ, hoc immanitati ferculum debebatur, ut in illo videas, quæ scelerum monstra, quæ portenta criminum pariat ebrietas; ea certè, quæ omnis damnet, & damnabit ætas.

D. Hieronymus in caput decimum-quartum Matthæi, ad illa verba : *Et allatum est caput ejus in disco.* Legimus, inquit, in Historiâ Romana, Flaminium, Ducem Romanum, quod accumbenti juxta meretriculæ latus, quæ nunquam se vidisse diceret hominem decollatum, assensus esset, ut reus quidam capitalis criminis in convivio truncaretur, à Censoribus Curiâ pulsum, vel ex eo quòd epulas sanguini miscuisset, & mortem, noxii licet hominis, in alterius delicias præstitisset;

Quod si judice Romana curia, & reus habitus est Flaminius, & exilio damnatus, quòd libidinem pariter, & homicidium miscuisset hominis cæteroquin rei; quantò magis terra, cœloque judice, damnandus Herodes, quòd IOANNEM Præcursorem Domini, virumque innocentissimum, & libidinis simul, & crudelitatis victimam fecisset ? *Quid* enim (ut D. Ambrosii verbis utar) *crudelitati cum deliciis ? quid cum funeribus voluptati ?* Enimverò nihil, nisi apud animam multo vino madidam, & malè sana libidine captam, atque obcœcatam : hanc fuge, ac detestare, & D. IOANNEM

Lib. 3. de Virgin.

imitari

imitari in hoc ſtude: ſed & in illo, ſi forte ſacer ſis Eccleſiaſtes, liberâ ſemper voce, liberâ & mente in peccatores declama, nec hominem aſpice, externaſque phaleras, ſit ille in ſacco ſordidus, ſit nitens in purpura, nihil intereſt, ad id enim muneris te vocavit Deus. *Habacuc* Propheta emiſſus à cœlo fuerat, ut & populi ſcelera carperet, & impendentia ſupplicia denuntiaret, & hinc ita de ſeipſo.

Plaſmavit me (ſcilicet Deus) *ut arguam diſciplinam ejus.* Cap. 1.
Alia verſio habet. *Finxit me Deus, ut arguam populum, & annuntiem ei ſupplicia.* Et ita te quoque plaſmavit, ita finxit ſupremum Numen: vide reſpondeas plaſmatori tuo, figulo tuo, cujus es, & eſſe debes vas in honorem; & ne time ab illis concuti, ac diffringi, ut ſolent vaſa teſtea: ad hoc enim te, vas quaſi teſteum, & fragile Deus eſſe voluit. Illum audi *Oſeæ* voce, ſic de Prophetis ſuis, ſic de te ipſo. *Dolavi* Cap. 6. v. 5.
in Prophetis, & occidi eos in verbis oris mei.

Dolavi, inquit, *corda populi, corda Regum* lapidea, ut lapidem ſolent lapicidæ; non tamen ſine periculo, ſine vulnere, ſine ſanguine: ſolet enim ex percuſſione lapidis fruſtum illius aliquod in dolantis faciem, caputque ſæpiùs proſilire: ſic & peccatores, dum ab Eccleſiaſte redarguuntur, ſubinde & reſiliunt ipſi, & in arguentem inſurgunt. Et ita D. Ioanni Baptistæ evenit; ita & tibi eveniet. Sed ne dubita, ne time, ne à propoſito tibi ſcopo recede; glorioſum tibi erit ita cædendo cadere. Vobis autem, ô quicumque, vel Baptistæ alicujus, vel alterius ejuſdem genii eſtis auditores, vobis, inquam, id denuntiatum velim, id dictum. *Hi ſunt, qui ſanctiſſimè cædunt, & ſaluberrimè* Philo Carpathius in Cant. c. 5.
vulnerant:

vulnerant: ab his vobis melius vulnus salutis infligi, ab his curari, ab his ad tempus occidi, quàm ab adulantibus ad gehennam exosculari.

Descendo ad ultimum, quem ex hoc discursu panegyrico, fructum, colligi velim: erit ille hujus Divi cultus, ac veneratio. In hanc venit olim Ecclesia, & quidem impensiùs, quàm in ullum unquam Sanctorum.

Sub *Ottone* II. Romanorum Imperatore soliti erant Sacerdotes ipso DIVI IOANNIS Natali die sacra duo celebrare, ut refert Surius tomo 4. in vita S. *Vdalrici Episcopi.* Et hæc illius ævi pietas fuit; ea in Divum illum veneratio; majorem refert *Amalaricus Fortunatus* libro 3. de officiis Ecclesiasticis, in quibus testatur in die Nativitatis D. IOANNIS BAPTISTÆ, tria olim à Sacerdotibus sacra dici solita, Deoque immortali offerri: quod etsi modò inolitum sit, ostendit tamen singularem Sancti illius Præcursoris apud Majores nostros fuisse venerationem; eamque tacitâ quadam, ac mutâ voce commendat; ut in eam venias, author tibi sum, *Amice Lector*, imò tibi author sis oportet, si modò teipse, tuumque bonum ames. Aderit ille tibi ut tutor, ut patronus. Si fortè in virtutis tramite molestias pateris. Ita adfuit *Cononi* Monacho & Sacerdoti, cui id demandatum erat officii, ut baptismo alios elueret: eluebat enimvero, sed quoties eo initiandæ erant mulieres id muneris detrectabat; imò eò etiam venerat ut Cœnobium deserere cogitaret, fecissetque nisi D. IOANNES BAPTISTA visus esset ei adesse, atque in hæc verba dehortatus: *Tolera, & persevera, ego te de hoc bello liberabo.*

Cùm

Cùm autem nihilominus aliquanto pòst recuſaſſet adoleſcentulam ſpecioſiſſimam ex Perſide adductam fonte ſacro abluere; veritus ne ſe interim animo & corpore inquinaret: rurſus à fugâ eum S. IOANNES reduxit ad Cœnobii ſepta, ter ei cruce umbilicum obſignans, addensque interim illud. *Crede mihi volebam te pro hac pugnâ mercede donari: ſed quia non vis, ecce abſtuli à te hoc bellum, mercede autem hujus operis carebis.* Silveſter Petra Sancta Thamaſiæ tom. 2. c. 2.

Hactenus Domini Præcurſor, qui non tantùm illi Monacho animos facit: ſed & omnibus Eccleſiæ Miniſtris, ſi fortè in ſacris officii ſui miniſteriis tentationem patiantur: his enim aderit, uti & illi, & ſi ſubinde interiores illas animi moleſtias, aut ſcrupulos non omnino tollat: at faciet ut in illis ſaltem non ſuccumbas. Quod ſi ab illis propè victus nutare, aut deficere inceperis, aderit ipſe, confirmabitque in benè cœptis. Ita adfuit S. *Ivano* Regis Dalmatiæ filio, cui eremum deſerere cogitanti, animos ad perſeverandum fecit, oblata etiam illi Cruce lignea. Faſtorum Marian. 24. Junii.

Si in via ſis virtutis, & in illa tibi comes erit: ita D. *Bernardo* comes fuit, cui & Monachos in Hiſpaniam mittere perſuaſit, & Hiſpaniam jam ingreſſis ſeſe adjunxit, vel ut laboris ſocius, vel ut tutor, ac defenſor. Menologium Ciſterc. 23. Dec.

Si denique es in extrema brevis ævi meta, & in illa tibi patronus aderit, ac ductor in Divorum atria, beatamque æternitatem; ut ſuprà oſtendi in S. *Hilgedunde*, cui comes, imò dux fuit in cœli regiam: eritque etiam tibi, ſi modò is ſis, D. IOANNI, quod illa fuit, hoc eſt cliens, atque in Domino ſervus.

IN FESTO SS. APOSTOLORVM PETRI ET PAULI.

N porta Civitatis Mantuanæ visebatur olim Angelus, altior utique Poëticæ genius, opere statuario bellè expressus, qui dextrâ coronam prætendebat. Visebatur etiam hinc *Virgilius*, inde *Baptista Mantuanus*, Poëtæ laureati: subjecta erat hæc epigraphe. *Cui dabo?* Adeo pares à calamo, doctisque ingenii monumentis videbantur, ut nescires cui danda esset palma, cui & corona.

Si sacra profanis componere mihi liceat, aut certè ex his, ad illa aliquid in rem meam traducere. Dicam in Ecclesiæ fronte, portáve, videri mihi cœlestem genium, qui corònam exhibet, ostentatque; coronam utique gratiæ, coronam virtutum, coronam gloriæ, quam dum jactat, legendum objicit & illud lemma, *Cui dabo?* PETRÓNE, an PAULO? Et huic, & illi dabis, ô bone Angele; nam & huic, & illi terra dedit, dedit & cœlum, dum Roma, uno, eodemque die & Apostolos dedit, & Martyres, meritis utique pares, pares & gratiâ, pares & gloriâ. Et hanc, & illam oculis, animoque dum lego, tam huic, quàm illi brevem discursum panegyricum apparo, in eoque uberem gratiarum, id est magnarum virtutum, coronam; pro quâ texendâ sit

QUÆSTIO

QUÆSTIO UNICA
MORALIS.

Ad illa verba: *Illi Viri misericordiæ sunt, quorum pietates non defuerunt.* Eccl. cap. 44. v. 10.

Qui sint illi Viri misericordiæ? & quæ eorum pietates?

ERIT fortasse unus aliquis, qui mirabitur me hac luce, Divis Apostolis PETRO & PAULO, sacra ac solemni, hoc mihi signasse thema, hoc argumentum panegyricæ dictionis elegisse, ecquid enim, inquiet, an desunt alia & plurima, & fortassis magis apta, consonaque Apostolicæ gloriæ, laudique, cui volumus velificari? Enimverò non desunt.

Si enim Ecclesia *Hortus* est, *hi* in eo sunt *duæ Olivæ*, quæ oleum effundunt cœlestis in mortales omnes beneficentiæ. Apoc. c. 12.

Si *Aula* quædam, regiaque supremi Principis, & hi in ea sunt *duo Candelabra in conspectu Domini.* Apoc. c. 12.

Si *Templum* alterius, id est novi Salomonis, & hi in eo sunt duæ ac principes *columnæ*, quæ illud fulciunt ac sustinent. 3. Rex c. 7.

Si *Castrorum acies ordinata.* Ecce *duo gladii*, *duæ tubæ* veri Moysis, id est Christi: hæ quidem ut in arma, aciemque Cant. c. 6.

evocent:

evocent: illi verò ut hostem feriant, sternantque.

Gen. c. 1. Si *Cœlum* est, ecce in eo Apostolos, veluti duo *Luminaria magna.* Unum quidem ut cœcæ gentilitati luceat: alterum ut Iudaïcæ perfidiæ, atque obstinationi.

Si denique Ecclesia *Propitiatorium* est. Ecce in eo *duo Cherubini*, duo Apostoli, qui & Cherubinos scientiâ vincant, & Seraphinos caritate: hæc nimirum sunt electiora, & sacratiora encomia, quæ producere possem hac ipsa die Apostolorum gloriæ, laudibusque enarrandis dedicata. Non abnuo ejusmodi illa esse. Cur igitur ab iis discedo? cur abeo in illud, in speciem, ut videtur, minus conspicuum, atque illustre? Cur in mediam concionem affero illud. *Hi sunt Viri misericordiæ?* Angelos, Cherubinos; imò & Seraphinos appellare potui, quod & fatebor non invitus; sed & fatebor etiam illud, eò me duci ab Ecclesia, ceu matre quàm optima, ceu Magistra sapientissima: quæ luce Apostolicæ solemnitati octavâ, hoc ipsum, veluti thema nobile, velut argumentum sacræ dictionis mihi sub oculos posuit; ut & illud ipse Auditorum meorum oculis, animisque objicerem, quod illa prius inter Missarum solemnia objecisset. Pareo igitur, ceu matris amantior filius, ceu Magistræ obsequentissimus discipulus; iterumque repeto illud. *Illi Viri misericordiæ sunt.* At quinam? & cur illi?

Antiqui Patriarchæ Viri misericordiæ.

HOc capite Ecclesiasticus extollit, prædicatque primorum sæculorum Patriarchas, Virosque sapientiâ, ac pietate illustriores, quales *Enoch, Noëmus, Abraham, Isaac*

&

& Iacob: Cui ideo Codices Græci præfixere titulum: *Hymnus Patrum*. Tigurina, *Majorum laudes*. Hos porrò appellat ſpecioſo ſanè nomine *Viros miſericordiæ*, quod duplici modo accipi poteſt.

Primò paſſivè, ut dicantur, & ſint *Viri miſericordiæ*, hoc eſt, à Deo miſericordiam conſecuti, ut opinatur Rabanus.

Secundò activè, ut *Viri miſericordiæ*, idem ſint ac Viri miſericordes, ex miſericordiâ, quaſi ex matre geniti, totique ex eâ conflati; ut alii Interpretes communiùs. Ego tam huic, quàm illi explicationi inherebo, oſtendamque Apoſtolorum Principes PETRUM & PAULUM, ex vero fuiſſe *Viros miſericordiæ*, & hoc quidem utroque ſenſu à me in præſentiâ producto.

DD. Apoſtoli PETRVS & PAVLVS Viri miſericordiæ. *hoc eſt miſericordiam conſecuti.*

DIvus Bernardus piè ut aſſolet, & ingenioſè tractans hunc Eccleſiaſtici locum, eos aſſerit eſſe *Viros miſericordiæ* ex triplici capite. *Sive quia miſericordiam conſecuti, ſive quia miſericordia pleni, ſive quia miſericorditer à Deo nobis donati*; quod paucis expono, & quidem

Serm. 3. de SS. Petro & Paulo.

Primò *Viri* ſunt *miſericordiæ*, hoc eſt miſericordiam à Deo conſecuti tam PETRUS quàm PAULUS.

Ille quò retia evaſit ſæculi, iſte quò ex prædone confeſſor factus eſt Chriſti. Ecce enim *duos elegit* Chriſtus, *unum piſcatorem, alterum graſſatorem. Illum vocat ex littore, iſtum*

D. Aug. ſerm. 4 de SS. Petro & Paulo.

evocent: illi verò ut hostem feriant, sternantque.

Gen. c. 1. Si *Cœlum* est, ecce in eo Apostolos, veluti duo *Luminaria magna*. Unum quidem ut cœcæ gentilitati luceat: alterum ut Iudaïcæ perfidiæ, atque obstinationi.

Si denique Ecclesia *Propitiatorium* est. Ecce in eo *duo Cherubini*, duo Apostoli, qui & Cherubinos scientiâ vincant, & Seraphinos caritate: hæc nimirum sunt electiora, & sacratiora encomia, quæ producere possem hac ipsa die Apostolorum gloriæ, laudibusque enarrandis dedicata. Non abnuo ejusmodi illa esse. Cur igitur ab iis discedo? cur abeo in illud, in speciem, ut videtur, minus conspicuum, atque illustre? Cur in mediam concionem affero illud. *Hi sunt Viri misericordiæ?* Angelos, Cherubinos; imò & Seraphinos appellare potui, quod & fatebor non invitus; sed & fatebor etiam illud, eò me duci ab Ecclesia, ceu matre quàm optima, ceu Magistra sapientissima: quæ luce Apostolicæ solemnitati octavâ, hoc ipsum, veluti thema nobile, velut argumentum sacræ dictionis mihi sub oculos posuit; ut & illud ipse Auditorum meorum oculis, animisque objicerem, quod illa prius inter Missarum solemnia objecisset. Parco igitur, ceu matris amantior filius, ceu Magistræ obsequentissimus discipulus; iterumque repeto illud. *Illi Viri misericordiæ sunt.* At quinam? & cur illi?

Antiqui Patriarchæ Viri misericordiæ.

Hoc capite Ecclesiasticus extollit, prædicatque primorum sæculorum Patriarchas, Virosque sapientiâ, ac pietate illustriores, quales *Enoch*, *Noëmus*, *Abraham*, *Isaac* &

& Iacob: Cui ideo Codices Græci præfixere titulum: *Hymnus Patrum*. Tigurina, *Majorum laudes*. Hos porrò appellat specioso sanè nomine *Viros misericordiæ*, quod duplici modo accipi potest.

Primò passivè, ut dicantur, & sint *Viri misericordiæ*, hoc est, à Deo misericordiam consecuti, ut opinatur Rabanus.

Secundò activè, ut *Viri misericordiæ*, idem sint ac Viri misericordes, ex misericordiâ, quasi ex matre geniti, totique ex eâ conflati; ut alii Interpretes communiùs. Ego tam huic, quàm illi explicationi inherebo, ostendamque Apostolorum Principes PETRUM & PAULUM, ex vero fuisse *Viros misericordiæ*, & hoc quidem utroque sensu à me in præsentiâ producto.

DD. Apostoli PETRVS & PAVLVS Viri misericordiæ. *hoc est misericordiam consecuti.*

DIvus Bernardus piè ut assolet, & ingeniosè tractans hunc Ecclesiastici locum, eos asserit esse *Viros misericordiæ* ex triplici capite. *Sive quia misericordiam consecuti, sive quia misericordia pleni, sive quia misericorditer à Deo nobis donati*; quod paucis expono, & quidem Serm. 3. de SS. Petro & Paulo.

Primò *Viri* sunt *misericordiæ*, hoc est misericordiam à Deo consecuti tam PETRUS quàm PAULUS.

Ille quò retia evasit sæculi, iste quò ex prædone confessor factus est Christi. Ecce enim *duos elegit* Christus, *unum piscatorem, alterum grassatorem. Illum vocat ex littore, istum* D. Aug. serm. 4 de SS. Petro & Paulo.

clamat ex itinere. Illum accersit ex ponto, istum terret de cœlo. Ecce ut *Viri misericordiæ*, ut misericordiam à Deo consecuti, & quidem ut ad singulos speciatim descendam.

Primò Petrus, sed quis ille? piscator, hoc est artificio vilis, genere abjectus, & pauperculus, mundoque despicabilis: si à sanguine nobilem, si à scientiâ illustrem, si à rebus in togâ, sagoque præclarè gestis conspicuum elegisset Christus; æquitatis illud, ac justitiæ videri poterat: datum enim fuisset illud aut sanguini, aut sapientiæ, aut meritis seu in Lycæo, seu in martio pulvere. At piscatorem adlegisse, hoc enimverò solius misericordiæ opus fuit, & quidem prægrande. Audi quid de illo D. Augustinus.

Suprà. *Cùm* Petrus *linea castra laxaret in freto, Christus retia misit in verbo. Cepit Christus, cepit &* Petrus. *Christus Discipulum,* Petrus *pisciculum; dum circumdat gentem squammeam, ipse venit in retia:* sed amoris, sed misericordiæ retia: *Dum* enim *insidiatur gregibus æquoreis in mari, ipse in rete incidit Salvatoris. Fit de prædone prædatio, de piscatore piscatio, de pirata captivitas.* An non illud misericordiæ? an non amoris divini prodigium? omnino prodigium, vocatum esse de mari, de navicula, de piscatione: quod etiam inde augetur, quod vocatus sit ut esset deinde piscator hominum. Ita *de pisce ad hominem, de rete ad Ecclesiam, de* (Suprà.) *mari ad fontem, de captura factus est factura; ut qui ante capturam latebat in salo, verbi nunc retia spargat in mundo; & qui prius pisces induxit, nunc homines sagenis spiritualibus irretiat.*

Vidimus Petrum ex vocatione sua, primoque melioris

vitæ

vitæ limine Virum fuisse misericordiæ; attendamus quomodo ex illa etiam PAULUS. Ecquis enim ille? audi ex eodem Augustino. *Ibat*, inquit, *Saulus furiis invectus, duri pectoris efflabat incendium, Sanctorumque sanguinem sitiens per totam Iudæam alienus ferebatur insania, ut Christi membra laniaret in terris, utque Iudæa, quæ pridem sævierat in capite, crudelitatem exerceret in corpore.* Et hoc authore Saulo, persecutore Saulo. Spectasti in illo crudelitatem, specta in Christo misericordiam. *Saule*, inquit, *Saule quid me persequeris?* Ecce *caput pro membris clamat, inquietatur in terris corpus, & insonat Christus in cœlis, & contra sævitiam* PAULI, *provincia conqueritur cœli*, quod profectò eximiæ cujusdam, ac singularis misericordiæ fuit, à quâ *prosternitur audacia, ut sanctitas erigatur, & cadit miles diaboli, ut surgat signifer Christi.* Et ita surrexit PAULUS, qui hæc aliquando ingenuè de seipso. *Qui fui blasphemus, & persecutor, & iniquus: sed misericordiam consecutus sum*: ut verè de illo dici posset, uti & de PETRO. *Illi sunt Viri misericordiæ*, hoc est misericordiam à Deo consecuti.

Act. c. 9.

Suprà.

SS. Apostoli PETRUS & PAULUS Viri misericordiæ, *hoc est misericordiâ pleni.*

VT in homine duplex miseria; una corporis, altera animi: sic & in sanctis duplex quoque misericordia, una in corpus effunditur, ut illius mala aut levet, aut tollat: altera evadit ad animum, ut illius salutem omni ratione

procuret. Et hæc, & illa in D. PETRO fuit copiosissimè: & quidem primùm ea quæ ad animam evadit, illiusque miseriam, hoc est pusillanimitatem, aliosque mentis morbos aut sublevat, aut curat.

Et ita curavit in *Rabaudo*, Viro Principe in Gallia, qui cùm religiosæ vitæ asperitatem, utpote lautiori vitæ assuetus, graviter ferre cœpisset, & separatos cibos paulò commodiores Abbatis indulgentiâ admisisset, sic eum sanavit D. PETRUS Vir omnino misericordiæ, hoc est misericordiâ plenus.

Die quodam dum Fratres reliqui communi mensâ, arido scilicet pane, & fabis vescerentur, *Rabaudus* videre sibi visus est duos senes, alterum calvum, cui binæ claves è collo pendebant, alterum habitu Monachum, qui crystallinam pixidem manu gestabat. Hi toto cœnaculo circumeuntes, unicuique Monacho, nescio quid edulii è vase illo impertiebant; *Rabaudum* solum ita prætereuntes, ut etiam severo, ac subirato vultu eum intuerentur. Quid hic ille? primùm hærere, dein mirari, denique ex ejus, qui proximè assidebat, portiunculâ aliquid suffurari, quod ut gustavit, visa est illi ejus suavitas omnium ciborum, quos unquam in vita sua, etiam sæculari, comedisset, suavitatem longè antecellere.

Quod visum cùm ter contigisset, ad Abbatem accessit, ac diligenter inquisivit, quinam essent hi duo senes. Intellexit Abbas facilè, unum eorum esse PETRUM Apostolum, in cujus tutela erat Monasterium, alterum verò *Honoratum* Cœnobii illius authorem: causam autem cur ipsi uni

Platus de bono status Rel l 3. c. 16. sub medium.

communis

communis illa esca negaretur, eam esse, quòd communem aliorum severitatem non sequeretur: quod audiens *Rabaudus*, animo confirmato ad omnem ejus vitæ disciplinam perferendam, multò eam faciliorem, ac leviorem reperit, quàm antea putasset.

Et hoc Apostolorum Principis beneficium fuit, hæc erga illum, aliosque misericordia; quæ ut dixi ad animos immortales transiit: demus aliam, quæ corpora malè affecta respicit vel à morbo, vel à paupertate, quæ sæpiùs morbis est gravior. Ibat aliquando in templum PETRUS, cùm ad portam illius speciosam occurrit mendicus, claudus jam inde ex matris utero, oculos intendit ille, & simul vocem explicat, ut eleëmosynam accipiat. Cui PETRUS. *Argentum* Act. c. 3.
& aurum non habeo, quod autem habeo hoc tibi do. In nomine IESV Christi Nazareni, surge, & ambula. Et apprehensa manu ejus dextera allevavit eum, & protinus consolidatæ sunt bases ejus, & plantæ.

Et hæc insignis D. PETRI miseratio, hæc eleëmosyna in pauperculum, & mendicum, & quidem benè larga.

Beata planè largitas, exclamat D. Augustinus, *quæ petenti argentum non contulit: sed contulit sanitatem. Beata largitas, quæ de thesauris suis aurum non protulit: sed protulit medicinam: imò & beatus ille claudus, qui dum stipem quærit pecuniæ, divitias accepit incolumitatis. Hoc enim ab Apostolis donum meruit, quod nullus thesauris à medicis redimere potuisset.* Et hæc est ea largitas, hoc donum quod etiam posteros docuit sic esse liberales.

Serm. 2. de SS. Petro & Paulo.

S. *Vinualgo* occurrit aliquando cœcus, qui (ut assolet simile

Surius in ejus vitâ tom. 2.

ſimile genus hominum) importunè eleëmoſynam efflagitabat: cui ille idem dixit quod olim PETRUS claudo, dixit, inquam, & viſum pro eleëmoſyna reſtituit. Dedit nimirum quod habebat optimum, ſanitatem. Et ita dandum docuit aliquando Chriſtus *S. Lutgardem*, alioſque, qui pecuniis ut ſint deſtituti, non ſint tamen miſericordiâ.

Surius tom. 3.

Ores, inquiebat, *pro paupere, & dediſti quod tuum eſt.* Sed redeo unde paululum abii, ad inſignem D. PETRI in afflictos miſerationem, ea patuit vel maximè cùm vel aurâ ſolâ tranſeuntis, vel etiam umbrâ infirmis omnibus afferret ſanitatem, cujus probè conſcii, *in plateas ejiciebant infirmos, & ponebant in lectulis, ac grabatis, ut veniente* PETRO *ſaltem umbra illius obumbraret quempiam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus ſuis.* Et hæc in illo fuit prodigioſa miſeratio, ex qua id conficit D. Auguſtinus. *Si tunc opem ferre poterat umbra corporis, quanto magis nunc plenitudo virtutis? Si tunc ſupplicantibus proderat aura quædam pertranſeuntis, quanto magis gratia nunc permanentis? Si tam medicabilis fuit obumbratio viſitantis, quanto magis catena vincientis? Et ſi ad præſidium ſupplicantium tam potens fuit* PETRUS *ante martyrium, quanto magis efficax poſt triumphum?* Certè ita efficax, ut quidquid illum ſolummodo vel leviter attigerit, eandem efficaciam, virtutemque medicam videatur imbibiſſe.

Act. c. 5.

Serm. 5. de SS. Petro & Paulo.

S. *Hugo* Abbas Cluniacenſis, Caſulam S. PETRI, Antiochiâ in Gallias perlatam, habens præ manibus in baſilica S. *Genoveſæ*, ubi jam ad aras litaverat.

Silveſter Petra Sancta Thaumaſiæ tom. 2. c. 16.

Vtinam, inquit, *aliquis æger adeſſet, in quo virtutis*

Apoſtolicæ

Apostolicæ caperemus experimentum. Cùm ecce vir adducitur omni membrorum usu destitutus, & repentè contactu sacri illius indumenti convaluit. Ea nimirum D. PETRI etiamnum in cœlis erga infirmos miseratio.

Eadem & D. PAULI; nam & Athenis cœcum à nativitate illuminavit dicens. *Christus Dominus, & Magister noster, qui oculis lutum imposuit cœci nati, & lumen restituit ei, ipse te potentiâ suâ illuminet*, cui mox videnti. *Vade*, inquit, *ad Dionysium, & dic ei, quia* PAULUS *servus IESV Christi ad te me misit, ut memor sponsionis tuæ, ad eum venire non differas, quo baptismum salutis accipiens, ab omnibus possis absolvi nexibus delictorum.* Thaumasiæ tom. 1. c. 66.

Interrogatus autem, num cœcus natus esset? *Ego*, inquit, *sum ille, cui hactenus sol non luxit.*

Quare *Dionysius* cum uxore *Damari*, totaque familiâ nomen Christo dederunt, & à Sancto PAULO lustrali fonte sunt initiati: in quo habes duplicem D. PAULI in afflictos miserationem, corporum unam, alteram animorum. Illa certè adeo familiaris erat, & propè quotidiana, ut *super languidos deferrentur à corpore ejus sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur*, ita nimirum pervicaces illi spiritus, & morbi quantumvis pertinaces, Apostoli caritati, ac miserationi cedebant. Sed hoc, inquies, datum est PAULO adhuc apud mortales spiranti ac vivo; demus aliud, quod etiam mortuo, ut etiam in hoc vivere noveris illius miserationem. Act. c. 19. v. 12.

Constantia Augusta pro ea qua erat in D. PAULUM religione, à D. *Gregorio*, nomine, & re etiam ipsa *Magno*, petierat Taumasiæ tom. 2. c. 14.

petierat caput, & sudarium S. Pauli, ut hoc sacro pignore tam esset gloriosa Ecclesia Constantinopolitana, quàm erat corpore S. Petri Ecclesia Romana. Imperatricis pietati dandum aliquid censuit S. Pontifex, & aliquid de limatura catenarum illius Divi transmittendum; & sic ad illam.

De catenis, quas ipse S. PAVLVS Apostolus in collo, & in manibus gestavit, & quibus multa miracula in populo demonstrantur, partem aliquam vobis transmittere festinabo; si tamen hanc tollere limando valuero. Quia dum frequenter ex catenis iisdem multi venientes benedictionem petunt, ut parum quid de limatura accipiant; assistit Sacerdos cum lima, & aliquibus petentibus ita concitè aliquid de catenis ipsis excutitur ut mora nulla sit. Quibusdam verò petentibus diu per catenas ipsas ducitur lima, & tamen ut aliquid inde exeat, non obtinetur. Hactenus ad Augustam Magnus Pontifex. ex quo duo in rem meam stylo notabo.

Primum è sacratioribus illis catenis aliqua decerpi ramenta urgente, ac mordente lima, iis scilicet quibus id indulgeri vult Apostolus; aliis autem, quibus id beneficii negat, minimè.

Alterum iis catenis, ac ramentis multa miracula demonstrari in populo, miracula utique sanitatum, quibus vincuntur, & cedunt morbi omnes, & certè quidni cederent *misericordiæ Viro*, cui omnis cedere debet miseria; quod si fortè eorum culpa non cederet, tum verò vel maximè affligebatur Apostolus, & alienis malis illacrymabatur, non suis. Ut enim de illo D. Chrysostomus. *Nullus tanto affectu mala propria, quanto* Paulus *deflebat aliena*, indeque etiam

Hom. 2. de laudibus Pauli.

etiam factum ut PAULUS *crebrò flevisse legatur, risisse nunquam æquè, ac Christus.* Et sanè quomodo rideret qui hoc de se ipso, & verè, & piè?

Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalisatur, & ego, non uror? quasi diceret, infirmatur nemo, quin & ipse infirmer; nemo scandalisatur,& à scandalo velut uritur, quin eodem & urar ipse, quod summæ profectò miserationis est indicium; uti & illud,quod subjicio, adesse atque opitulari in morte, quæ summum est naturæ malum, & prima, ac potissima, nobis à peccato relictâ miseria. Adesse autem tum temporis Viros illos misericordiæ, duobus exemplis, probaturus venio; major enim factis est fides quàm verbis. 2. Cor. 11.

Morbo graviore oppressa ad extremâ venerat B. *Maria Ogniacensis*, animamque jam agebat: cùm ei sese spectandum obtulit D. PETRUS, clavesque, quas gerebat ostendens. His, inquit, clavibus tibi cœli januam reserabo. Dixit,& abiturientem animam excepit, cœloque induxit, cœli claviger. Quod illi D. PETRUS: hoc alteri S. PAULUS. Puella erat, & formæ gratiâ nobilis, & genere illustris, quæ mundo, ejusque pompis valere jussis monasticæ vitæ sese addixerat: ea exactis in religiosâ professione annis quàm plurimis, ad extremam vitæ periodum deductâ, in quâ dum stat, quasi in confinio temporis, atque æternitatis, ad se venientem aspexit Apostolum, collectisque ut potuit viribus assurgens, ac deinde in genua prolabens, benedictionem petiit, adjiciensque solemne illud *Benedicite*, expiravit, probè munita Apostolicâ benedictione adversus omnes Surius tom. 3. p. 776. Surius tom. 6. p. 423.

tartarei hoſtis inſidias. Quod illis: hoc & aliis, atque inprimis *S. Niceto* Epiſcopo Trevirenſi, cui apparens PAULUS ad requiem vocavit, duxitque ſempiternam: uti & B. *Caſſium* Epiſcopum Narnienſem, qui ipſo die SS. Apoſtolorum PETRI ac PAULI, & moriturum ſe Deo revelante didicit, & ab illis in cœli Regiam induci meruit. Ita nimirum cum miſeris mortalibus agunt *Viri illi miſericordiæ*; adſunt paratiſſimi, atque in iis anguſtiis veniunt; in quibus non de vitâ agitur mortali; ſed de immortali, non de temporis uſurâ breviore; ſed de ipſâ quantâ quantâ eſt æternitate; in quâ opem ferre, manumque dare, eſt ſummæ miſerationis.

S. Gregor. Turon l. de vita Patrum c. 17.

S. Gregor. Papa Hom. 37. in Evãg.

Vidiſti *mi Lector*, quomodo adſint in morte *Viri* illi *miſericordiæ*, attende quî etiam poſt mortem, ad ſepulchri gratiam ac honorem, in quo etiam elucet inſignis eorum miſeratio.

Surius in Octobri.

S. *Oſitha* Virgo & Martyr ex proſapia Regum Angliæ, cùm nupſiſſet Regi *Sibero*, ab illo impetravit, ut Cœnobium talami expers intraret. Bonum omnino factum, cui deinde ſua de cœlo merces, martyrii ſcilicet palma, quæ virginitati decorem addidit; cùm enim Cymbri Inſulam illam longè, lateque popularentur, atque in Chriſtianos ſævirent, capite plexa eſt; & quod miraculo datum, recto gradu, firmiſque veſtigiis ad tria ferè ſtadia cervicem abſciſſam tulit: ac deinde ad templum Sanctorum Apoſtolorum PETRI & PAULI ſubſiſtens, manu cruenta fores pulſavit, aditum utique efflagitans; quem etiam mox obtinuit, inventura ibidem & ſepulchri gratiam, & ad ipſas Aras debitos Virgini & Martyri honores: & hoc à SS. Apoſtolis, *Viris* utique

miſericordiæ,

misericordiæ, quam etiam testatam voluit D. PETRUS, pia in Ecclesiam sollicitudine ac providentia.

S. *Leo* Romanus Pontifex Synodo Ephesinæ per Legatos suos symbolum fidei missurus, contra emergentes Eutychetis, ac Nestorii hæreses, illud prius collocavit in tumulo Principis Apostolorum, ita deprecans. Baron. Anno Christi 449.

Si quid, ut homo minus cautè posui, tu, cui à Domino Salvatore nostro IESV Christo, & hæc sedes, & Ecclesia commissa est, emenda.

Quid hîc Apostolus? apparuit S. Leoni, & hæc illi: *Legi & emendavi.* Et re etiam ipsa de sepulchro receptum est symbolum cum emendationum notis. Ecce *Virum misericordiæ*, qui & corporibus prospicit & animis; & fidei orthodoxæ in quo profectò summa est miseratio.

SS. Apostoli PETRVS & PAVLVS Viri misericordiæ, *id est misericorditer à Deo nobis donati.*

DIvus Augustinus more suo ingeniosè & doctè ostendit Apostolorum Principes Ecclesiæ à Deo donatos aliis atque aliis nominibus ac titulis.

Primum ut *fundatores Christiani nominis*. Secundò ut alios à Christo *Salvatores.*

Hi duo, inquit, *electi sunt ad duorum populorum salutem, PETRVS ad Iudæorum, PAVLVS ad Gentium.* Serm. 5. de SS. Petro & Paulo.

Tertiò ut *cultores* Ecclesiæ, seu Domini Vineæ. *Petrus*, inquit, *Vineam ubi jam fuerat reparat, PAVLVS plantat,*

ubi non erat. PETRVS in Iudæis arborem ab antiqui germinis nobilitate degenerem in radice sua excolit; PAVLVS verò in alieno fomite peregrinos ponit Gentium ramos. PETRVS in Iudæis terram malè fœcundam excolit. PAVLVS in Gentibus nondum cultam fœcundat.

Quartò, ut *medicos*, & animarum curatores. *PETRVS*, inquit, *in Iudæis mollit duritiam; PAVLVS in Gentibus illuminat ignorantiam. PETRVS tenebras, & vitia pellit ex oculis. PAVLVS reddit oculos à nativitate cæcatis.*

Quintò, ut *Duces*, atque Antesignanos. *Vario*, inquit, *ac diverso genere innumeri populi ad unius Regis militiam congregantur, ac si duo potentissimi Duces*, PETRUS *Antiquum de veteribus reducit*; PAULUS *novum de tyronibus Christi conducit exercitum.*

Sextò, ut *Negotiatores. Discurrunt*, ait, *per universum mundum, duo splendidissimi negotiatores, portantes coram Gentibus, Regibus, & filiis Israël pretiosa fidei mercimonia. Circumferunt aromata justitiæ, thura divinæ venerationis, incensum compunctionis; balsamum castitatis.*

Septimò, ut fideles in Christo *dispensatores. Erogant*, inquit, *per omnem terram, spiritales dispensatores pretia salutis, thesauros sanctitatis.*

Octavò, ut optimos, ac pientissimos *Parentes*, de quibus sic ille ipse Divus Augustinus: *Quærunt, quos secum ad cœlos attrahant piissimi animarum parentes, dispares partium studiis, operum meritis pares.*

Et hæc speciosa nomina, hi pretiosi sunt tituli, quibus à Christo nobis dati sunt Apostoli, cœlesti profectò misericordiâ,

misericordiâ, & eximiâ quadam divini amoris inclinatione. *Ipsa*, inquit Augustinus, *genuit PETRVM, ipsa parturivit & PAVLVM, ut ex lupo fieret agnus.* Serm. 1. in Festo SS Petri & Pauli.

Genuit enimverò PETRUM. At quomodo genuit? utique baptismo, ceu spiritali quadam regeneratione: & quidem PETRUM ipsemet Christus, de quo sic Nicephorus.

Baptismum Christus consecravit in Jordane, à S. Ioanne Baptista eodem irroratus. L. 2. Histor. c. 3. Ipse deinde ex viris quidem S. PETRUM, ex mulieribus verò MARIAM Virginem, & sanctissimam suam Genitricem hoc sacro fonte initiavit: tum eodem S. PETRUS lustravit *Andream, Iacobum, & Ioannem*; & hi denique cæteros Apostolos, ac Discipulos Domini; qui hac ratione in Christo geniti, & Ecclesiæ ab illis donati: at PETRUS, isque inter Apostolos unicus à Christo sic genitus, & nobis donatus. PAULUS autem tanquam & ipse *natus, baptisatus est à Matre*, scilicet Ecclesia, *& illuminatus à Deo Patre*, ut notat Augustinus. Serm. 1. de SS. Petro & Paulo. Ecce ut tam hîc, quàm ille *Viri misericordiæ*, hoc est à Deo nobis misericorditer donati; *quorum pietates non defuerunt.* Ut porrò intelligamus ecquænam illæ, sit

(∴)

QUÆSTIO SECUNDA MORALIS.

Eccl. c. 44. Ad illa verba: *Quorum pietates non defuerunt.* Quæ ſint illæ pietates?

PIETAS apud Theologos, & Scripturæ ſacræ Interpretes eſt duplex. Una Deum reſpicit, eſtque ejus cultus, invocatio, oratio, debitaque illi ſubmiſſio, atque obedientia.

Altera delabitur ad proximum, & aliud nihil eſt, quàm prona, ac facilis in eum beneficentia, ac miſeratio.

Pro vocula illa *Pietates*, græcè legitur *Iuſtitiæ*, cui favet Syrus, qui vertit. *Iſti Viri gratiæ & juſtitiæ*; quaſi ex hac, & illâ eſſent compoſiti, imò tam hæc, quàm illa.

D. Gregorius Nazianzenus, facundus ſanè, & ſimul pius orator, ut D. Athanaſii ſpeciem aliquam oculis objiceret, Orat. 20. aut auribus, animiſque affunderet: ſic exorſus. *Athanaſium laudans, virtutem laudabo,* quaſi idem eſſet Virtus, & Athanaſius; idemque Athanaſium laudare, ac laudare Virtutem: Quod de hoc extulit ille: hoc D. Chryſoſtomus de Divo PAULO: cujus iſtud ab illo elogium eſt inſtar omnium: Hom. 6. de laudibus Pauli. *PAULUS fuit ſtatua virtutis*, vel quia virtutem exprimebat, referebatque; vel quia PAULUS ipſe, Virtus erat. Quod

de

de D. PAULO, hoc & de S. PETRO Apoſtolorum Principe; ut patebit ex iis, quæ ſubjiciemus

SS. Apoſtolorum PETRI & PAULI Pietas erga Deum in humili ſubmiſſione & obedientia.

ISaïas præſago ſpiritu, calamoque hæc de Eccleſia. *Non vocaberis ultra derelicta: ſed vocaberis voluntas mea in eâ.* Cap. 62. v. 3. Hoc nimirum illi nomen inditum ab humili ſubmiſſione, debitaque Deo immortali obedientia; à quâ quid gloriæ, quid honoris in eam emanarit, audiamus ejuſdem Vatis ore. *Et eris*, inquit, *corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui.* At unde corona gloriæ? unde & diadema regni? Utique ab hoc uno, quòd Dei *voluntas in eâ*: Ubi enim Domini voluntas fuerit: ibi & erit corona gloriæ, & diadema regni cœleſtis, quo ſcilicet ornatur, quo ditatur, quo & beatur obediens anima.

D. Chryſoſtomus *incorporeas virtutes* vel ex eo *beatas exiſtimat, quia Deo in omnibus parent.* Homil. 64. Et hinc primò beatos prædicabo Apoſtolorum Principes, quia jam inde, ab ipſo limine ſuæ ad Chriſtum converſionis ei paruerunt; & quidem

Primò PETRUS. Piſcator erat PETRUS, Piſcator & Andreas, cùm ſic ad illos Dominus. *Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum.* Matth. c. 4.

Quid deinde illi? non verbo reſpondent, non linguâ, ſed opere. *Relictis enim retibus ſecuti ſunt eum.* Ita cùm vellet

PETRUS

Serm. 4. de SS. Petro & Paulo. PETRUS *concludere piscem, hamo verbi Christus, & ipsum tenuit piscatorem.* Rectè *hamo verbi*, quia scilicet, vel unicum verbum pro *hamo* fuit, & illud satis, ut qui *exercebat in æquore violentiam, pateretur in mente capturam*, inquit Augustinus.

Vidimus obedientiam; attendamus & enatam ex eâ coronam gloriæ, primùm in hoc orbe, mortalique vita; dein in altera immortali ac beata. Illam ex eo metitur Augustinus. *Quod volens Christus superborum cervices frangere, non quæsivit per oratorem piscatorem: sed de piscatore lucratus est Imperatorem. Magnus orator Cyprianus, sed prius* PETRUS *piscator.* Ita nimirum per piscatorem, & oratores convertit Deus, & Imperatores, verticesque coronatos; sed per *piscatorem*, qui *Simon* esset, hoc est *obediens*: tantum in obedientia est momenti, tantum gloriæ, tantum & utilitatis. *Prorsus totum mundum dimisit PETRUS, & totum mundum PETRUS accepit*, & hoc quia ad vocem obaudiens omnia dimisit. Et hæc obedientiæ merces, etiam in hac aurâ mortali: sed major in immortali alterâ. Intulerat

Matth. c. 19. v. 27. aliquando illud PETRUS. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis?* Cui illico Christus. *Amen dico vobis, quod Vos, qui secuti estis me, in regeneratione cùm sederit Filius hominis, in sede Majestatis suæ sedebi-*

Vers. 28. *tis & Vos super sedes duodecim, judicantes Duodecim tribus Israël.*

Laboriosa paupertas, humilis, & à mortalibus contempta obedientia; sed *pro laboribus sessio, pro contemptu tantæ*

In hunc locum. *redditur celsitudo potestatis*, inquit D. Bernardus. *Felix* profectò,

profecto, imo & beata obedientia, *quæ tam securos, imò gloriosos faciat in illo singulari fragore elementorum, in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto discrimine judiciorum,* inquiebat ille ipse Bernardus, à quo discedo ut veniam ad singularem D. PAULI obedientiam, ac submissionem ad omnem nutum divinæ voluntatis. *Dum portat* PAULUS *funereum contra milites Christi gladium, fulmineum de cœlo accipit testimonium, & dum grassatur, percutitur; dum Christi sanctos persequitur, violento radio cœlestis luminis cæcatur, & qui adversus Deum erigebatur, divinâ voce terribiliter prosternitur.* Audit enim illud. *Saule, Saule, quid me persequeris? & subitò ad istam divinam vocem increpationis infixus in terram, & sævitiam perdit, & semitam;* ait enim, *ecquis es Domine?* cui ille. *Ego sum IESVS, quem tu persequeris.* Cui mox totus alius à seipso. *Domine quid me vis facere? Hæc perfectæ conversionis est forma.* Paratum, inquit, *cor meum Deus, paratum cor meum. Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam mandata tua. Domine, quid me vis facere? O verbum breve,* exclamat Bernardus, *sed plenum, sed vivum, sed efficax, sed dignum omni acceptione. Quàm pauci inveniuntur in hac perfectæ obedientiæ forma.* Illam audisti, audi & inde secutum gloriæ decus, specta coronam, specta diadema cœlestis aliquando regni, simulque audi illud. *Vas electionis est mihi iste. Vas* enimverò *electionis,* inquit D. Hieronymus, *tuba Evangelii, rugitus leonis, tonitru gentium, fluvius eloquentiæ Christianæ. Vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso. Vas auri ob sapientiam, solidum ob caritatem, ornatum cæteris omnibus virtutibus,*

Serm. 8. in Psal. *Qui habitat.*

August. serm. 4. de SS. Petro & Paulo.

Serm. 1. in convers. S. Pauli.

Ep. 6 ad Pauma-chium.

Præfat. in ep. Pauli. inquit D. Thomas. At unde omnis ille ornatus? unde aurum? unde gemmæ? unde ſapientia? unde caritas? & reliqua virtutum omnium gratia, atque collectio? Utique ab unâ in Deum ſubmiſſione, atque obedientiâ. Tantum intereſt ut in Deum hac ratione ſis pius.

SS. Apoſtolorum PETRI & PAVLI Pietas erga Deum. Fide in eum ſtabili ac firma.

Cant. c. 4. v. 9. SIc olim Sponſus ad ſponſam, hoc eſt Deus ad animam fidelem. *Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa, vulneraſti cor meum in uno oculorum tuorum:* Ecquis ille oculus? ecquod ab illo vulnus? Sponſæ, ſeu animæ duo ſunt oculi, rationis unus, quo naturales res omnes aſpicit; alter fidei, quo ſupernaturalia objecta contemplatur, ac ſuſpicit. Vulnus ab hoc cordi ſponſi inflictum, eſt amoris vulnus, vulnus pietatis: hoc petitur, ut ita loquar cor Dei, hoc ipſius amor capitur, hoc cor quodammodò aufertur, unde ſeptuaginta ſcitè verterunt. *Abſtuliſti cor meum.* D. Ambroſius. *Cepiſti cor meum:* itaque fides, ceu oculus animæ, Deum vulnerat, Deum capit, Deum quodammodo aufert, dum illius capit aufertque amores.

Et ita abſtulit D. Petrus, cæteris à fide præeminens. Hanc porrò fidem teſtantur multa.

Primùm, mutatio nominis, cùm enim prius diceretur Simon, poſtea ipſo primæ Veritatis oraculo Petrus audiit, dum audiit & illud. *Tu es* Petrus, *& ſuper hanc petram*

petram ædificabo Ecclesiam meam. Petra erat Christus, petra & PETRUS: Petra pro virtute Dominus, petra pro devotione PETRUS. Rectè consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis, in eadem enim domo PETRUS fundamentum posuit, inquiebat S. Maximus Taurinensis Episcopus. Homil. 4. de Petro.

Et hanc PETRI fidem confirmat illud, quod viso Domino in mare exilierit; *Non cogitat*, inquit ille ipse S. Maximus, *labentes aquas, non fluenta currentia, & dum Christum respicit, non respicit elementum:* quî enim respiceret is, cui unicus erat fidei oculus, ad hanc apertus, ad alia clausus, quod si sentiens subsidere sub pedibus aquas, exclamarit quasi timentis illud. *Domine, salva nos, perimus*, & ille clamor fidei clamor fuit, credidit enim à Domino, (utique furentis elementi Domino) salvari se posse.

Eandem PETRI fidem ostendit & illud, quod deinde ad Christum. *In verbo tuo laxabo rete.* Laborarat, sudaratque nocte tota, & nihil piscium ceperat, jubetur mittere retia in mare, nec mora mittit, quod fidei fuit, & ingentem capit vim piscium, quod fidei ejusdem proventus fuit.

Denique eandem PETRI fidem, & quidem firmam, statamque probat illud Christi ad PETRUM. *Oravi pro te, ut non deficiat fides tua.* Luc. c. 22. Quod uni PETRO dixit, minimè cæteris. Nimirum in aliis deficere fides potuit, in PETRO autem, & successoribus nec debuit, nec etiam potuit, ex vero, Christi scilicet oraculo, ac promisso; quod quia stat; stabitque in ævum omne, stabit & D. PETRI ab illa fide erga Deum pietas; cui suppar stabit & D. PAULI, nam & huic firma, atque inconcussa in Deum fides. D. Chrysostomo

In illud symboli, Credo in Deum. *Fides est lumen animæ, ostium vitæ, fundamentum salutis æternæ.*

Et hoc altè jecit, jecisseque debuit PAULUS. Primùm quia à Deo ascitus ut esset gentium, imò & orbis universi Doctor, ac fidei Christianæ prædicator adversus Iudæos, Philosophos, Oratores, Magos, Reges, & Tyrannos: à quibus quò magis impetebatur fides, eò magis in PAULO augebatur: ut enim advertit D. Chrysostomus. In c. 20. Matth. *Talis est natura fidei, quantò magis vetatur, tantò magis accenditur.* Et quod mirere magis, *Virtus fidei in periculis secura est, in securitate periclitatur.* Ita secura fuit in PAULO quàm maximè, ut videre est in periculis, ac præliis, quæ pro illa vel retinenda, vel propaganda subiit.

Eandem in D. PAULO fidem confirmavit, auxitque raptus illius in tertium cœlum, in quo vidit ea mysteria, quæ fide credimus.

Probant eandem opera heroïca, quæ orbi conspicienda dedit: hæc quippe sunt, quæ fidem testantur, & hominum oculis, imò & ipsius Dei, conspicuam faciunt: ideoque ritè monet D. Bernardus. Serm. 24. in Cant. *Credis in Christum, fac Christi opera, ut vivat fides tua. Fidem tuam dilectio animet, actio probet. Non incurvet terrenum opus, quem fides cœlestium erigit.*

Denique PAULI fidem ostendunt, atque explicant suscepti pro ea labores, itinera, pericula, verbera, carceres, ac tandem ferro illata mors, quæ fidei testis est luculenta. Ut enim in simili de bono Latrone dixit Augustinus. Serm. 120. de Tempore. *Solus testis est majestatis, qui socius probatur doloris,* & ita probatus est D. PAULUS, qui & stigmata Christi IESU in suo corpore Ad Gal. portavisse

portavisse se & ingenuè, & verè gloriatur : stigmata, inquam, id est plagas, ac cicatrices Christi causâ corpori impressas, quas ostentat vel ut trophæa quædam militiæ Christianæ, vel ut luculenta fidei suæ in Christum testimonia. Et hæc sunt, quæ in oculis universi exhibuit PAULUS, & quæ etiam nos ipsi exhibere debemus, si modò ii sumus re, qui nomine, fideles. Et hoc ipsum est ad quod nos exhortatur D. Cyprianus, altiore ut solet voce, styloque.

Ad omnia, inquit, *te paratum facere timor Dei, & fides debet. Sit licet rei familiaris amißio, sit de infestantibus morbis aßidua membrorum, & cruenta vexatio, sit de uxore, & liberis avulsio; non sint tibi scandala ista, sed prælia. Nec debilitent, aut frangant Christiani fidem: sed potiùs ostendant in colluctatione virtutem; cùm contemnenda sit omnis injuria malorum præsentium, fiduciâ bonorum futurorum.* Certè *nisi præcesserit pugna, non potest esse victoria.* Quî enim esset? *Gubernator in tempestate dignoscitur, in acie miles probatur. Et arbor, quæ alta radice fundata est, ventis incumbentibus non movetur. Sic & Apostolus PAVLVS post naufragia, post flagella, post carnis, & corporis multa, & gravia tormenta, non vexari se, sed emendari dicit adversis, ut dum graviùs affligitur, veriùs probaretur.* Et sic reipsa probatus est, & sic ut proberis ipse necessum est.

Tract. de mortalitate.

SS. Apostolorum PETRI & PAVLI Pietas erga Deum. Ab incenso in eum amore.

MEminerunt Authores profani cujuſdam lapidis, cui nomen *Aveſtos*, is vel ſemel tantùm injectus in ignem, eum ita concipit, ita tenaciter retinet, ut extingui in eo non poſſit. Hinc illud Poëtæ:

Qui ſemel accenſus ſuſceptos detinet ignes
Extinguique nequit.

Quod illi lapidi natura inſeruit: hoc D. PETRO Salvatoris gratia: cui enim potius? Petra erat PETRUS, qui ſemel admiſſos à Domino ignes, admiſſoſque amores non dimitteret.

A morte ad vitam, à ſepulchri nocte ad lucem, ſolemque redierat Chriſtus cùm SIMONI PETRO dixit. *Simon Ioannis diligis me plus his?* cui PETRUS. *Etiam Domine tu ſcis, quia amo te.* Cui ſecundò Chriſtus. *Simon Ioannis diligis me?* Cui rurſum PETRUS. *Etiam Domine tu ſcis, quia amo te.* Cui denique tertiò Chriſtus. *Simon Ioannis amas me?* Quid hîc PETRUS? *Contriſtatus eſt, quia dixit ei tertiò, amas me,* & ſimul addidit illud amantis, & mirum quantum amantis. *Tu ſcis, quia amo te.* Non vacat myſterio trina illa Chriſti interrogatio, uti nec trina PETRI confeſſio. Illud aperit D. Auguſtinus. *Ter negaverat timor, ter confeſſus eſt amor Trinitas negationis, deſertio veritatis: trinitas confeſſionis, teſtimonium dilectionis.* Et hoc quidem primum, quod

Joan. c. 21. v. 15.

In vigilia SS. Petri & Pauli.

exiit

exiit à PETRI voce, in oculis Domini.

Alterum ejuſdem dilectionis teſtimonium eſt ab ipſo Chriſto, Primaque, atque infallibili veritate; quæ illi committit, quod ſibi unicè carum erat, ait enim primò. *Paſce agnos meos*, deinde & illud ipſum. *Paſce agnos meos*. Denique & iſtud. *Paſce oves meas*, quaſi diceret (ut explicat D. Auguſtinus) *ſit amoris officium paſcere dominicum gregem: ſicut fuit timoris indicium negare paſtorem*. Sicque eodem interprete D. Auguſtino; *interrogatur amor, & imperatur labor*. At quis ille labor? in agnorum, oviumque cura, id eſt animarum, quæ Chriſto, ceu ſupremo Paſtori erant in amoribus atque deliciis, & quæ ideo non creduntur niſi amanti, & mirum quantum amanti.

Vidimus hactenus D. PETRI in Deum pietatem, id eſt amorem; ſpectemus & S. PAULI. Hunc ſpectavit, amavitque D. Chryſoſtomus, qui cùm eum oculis, animiſque ſubjicere non poſſit, ſicuti eſt in ſe, utitur opportuna ſimilitudine, ut per illam ſupponat & ſenſibus. *Sicut ferrum*, inquit, *miſſum in ignem, totus ignis efficitur; ſic PAVLVS caritate ſuccenſus, totus factus eſt charitas*. Ea certè tanta fuit, ut ex hæreticis nonnulli (uti advertit Origenes) crediderint, licèt falsò, S. PAULUM eſſe ipſummet Spiritum ſanctum, qui totus in divinis amor eſt. Habet nimirum illud amor ut amantem quaſi mutet in amatum, nec vivat amans, niſi vel ipſa amati vita: & ita vixit D. PAULUS, cujus eæ voces liberæ: ſed & veræ. *Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Chriſtus*, & cùm ita viveret, nihil pœnè loquebatur niſi IESUM, niſi Chriſtum, nempe ex abundantia

Homil. de laud. Pauli.

Ad Philip. c. 1.

cordis,

cordis, id est amoris, os loquitur; illud quà voce, quà calamo exprimit, quod amat. Ita qui illius Divi Epistolas accuratiùs decurrerunt, annotavere augustum, & amabile IESV nomen in iis expressum ducenties decies novies. Christi verò quadringenties, & semel. Ita scilicet è corde PAULI in os illius, calamumque effluebat, quod amabat ardentiùs.

Ex hoc porrò amore, duo etiam manabant illustria ejusdem argumenta. Primum ut impensè cuperet dissolvi, & esse cum Christo.

Alterum, ut quasi in certamen vocaret hostes omnes, ærumnas omnes, pericula omnia, & quidquid seu terra habet, seu inferi tegunt, seu cœlum etiam celat, futurus de illis victor, non aliis armis, quàm amoris. Illum audiamus.

Ad Rom. c. 8.

Quis, inquit, *nos separabit à caritate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* Ubi hæc omnia in arenam vocavit, quasi jam victor, ac triumphans, *Certus sum*, ait, *quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo IESV Domino nostro.* Quid ea charitate illustrius dici, aut cogitari potuit? beatus qui ea caritate cum PAULO vulneratus est. De seipsa dicebat olim Sponsa Sponsi sui amantior. *Vulnerata caritate ego sum. Quàm pulchrum est, quàm decorum à charitate vulnus accipere? Alius jaculum carnei amoris excipit, alius terrena cupidine vulneratus est: tu nuda membra tua, & præbe te* jaculo

jaculo electo; jaculo formoso. Beatum est hoc jaculo vulnerari; inquiebat Origenes. Hom. 2. in Cantic.

SS. Apostolorum PETRI & PAULI Pietas erga Deum. A singulari reverentia, & in eum religione.

REverentiam, quæ supremo Numini debetur, testantur potissimùm duo. Primum demissio sui ipsius, & abjectus de se sensus. Talis olim fuit in *Abrahamo*, qui cum Deo suo acturus, hæc priùs de seipso & piè, & verè. *Loquar ad Dominum, cùm sim pulvis & cinis.*

Alterum, est enatus ex sui-ipsius cognitione timor quidam, & sacer horror. Is fuit in *Davide* Regum maximo; qui templi adyta subiturus, hæc sibi. *Introibo in domum* Psalm. 5. *tuam, & adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.* Timor ille fuit in eo primus ac potissimus reverentiæ ac religionis partus. Et hic fuit in D. PETRO Apostolorum principe; patuitque vel maximè, ubi abjectum ad pedes suos Christum vidit, sic enim ad illum. *Domine tu mihi* Joan. c. 13. *lavas pedes?*

Magna in singulis verbis est emphasis, quam dum expendit D. Augustinus. *Quid est*, inquit, *tu? Quid est mihi? Cogitanda sunt potiùs, quàm dicenda, ne forte, quod ex his verbis aliquatenus quidem concipit anima, non explicet lingua.* Quî enim explicaret etiam illas dumtaxat voculas. *Tu, & mihi?* Quî & has. *Lavas pedes*, qui abjectissima corporis humani pars. Has certè dum apud se expendit PETRUS,

ſeu timore, ſeu horrore victus erumpit in illud. *Non lavabis mihi pedes in æternum*: quaſi diceret, interprete D. Cypriano, *Ego, ſi oportuerit me mori tecum, paratus ſum: hoc enim debeo, hoc amplector. Pro te libenter cervicem porrigo percuſſori. Sed Deum meum, & Dominum meum ad pedes meos proſtratum, non patior, non audeo ſuſtinere.* Nec ſuſtinuiſſet un-
Verſ. 8. quam, niſi victus fuiſſet illa Chriſti comminatione. *Si non lavero te, non habebis partem mecum*: tum enim ceſſit. Et hoc primum fuit in PETRO reverentiæ Chriſto debitæ argumentum.

Alterum fuit cùm ex Domini juſſu, ac præcepto miſit in mare retia ſua, & præter ſpem omnem, atque expectationem, ingentem cepit piſcium multitudinem; ſic ut propè diffringeretur rete: tum enim & ad Chriſti pedes accidit, &
Luc. c. 5. v. 8. in illud exclamavit. *Exi à me, quia homo peccator ſum, Domine*: quaſi indignum ſe crederet & Chriſti conſortio, & præſentiâ.

Quæ in PETRO fuit profunda corporis animique demiſſio ac reverentia; eadem & in PAULO. Teſtes illæ
Cap. 12. v. 28. ad Hebræos voces. *Habemus gratiam, per quam ſerviamus placentes Deo, cum metu & reverentia*; Græcè eſt αἰδοῦς, id eſt *pudore*, ſeu *verecundia*, quam gignit religioſus, ſacerque metus: is fuit in *Davide*; qui dum orator ad Deum venit.
Pſal. 45. *Confuſio*, inquit, *faciei meæ cooperuit me*. Et is etiam in PAULO qui & hanc illius ſeu timoris, ſeu pudoris cauſam adjicit. *Etenim Deus noſter ignis conſumens eſt*, quia eos urit, conſumitque, qui hoc metu, ac reverentia deſtituti, ad eum acceſſerint.

Ne

Ne porrò ſic accedas, *mi Lector*, age, PAULUM imitare. *Is ſemetipſum Deo per ſingulos dies immolabat*, inquit Chryſoſtomus, *quam hoſtiam dupliciter offerebat.* Primò *quotidie moriens* ſibi per carnis mortificationem. Secundò *ad pericula jugiter paratus, conſummans voluntate martyrium.* Et hæc fuit religioſa hoſtia, quam Deo, ceu authori ſuo obtulit, cum metu, pudore, ac reverentia. Eandem & ipſe offeras eſt neceſſe. Homil. 1. de laud. Pauli.

SS. Apoſtolorum PETRI & PAULI Pietas erga proximum. A ſingulari pro animabus zelo.

HUNC induit PETRUS ſi ullus Apoſtolorum: nec mirum, quia illi, & quidem uni, dictum illud à Chriſto. *Paſce agnos meos, paſce oves meas.* Et certè pavit, non Joan. c. 22. unius Provinciæ aut Regni paſtor, ſed Orbis univerſi, quem per ſe, perque ſuos etiam vivens pavit, inſigni animarum zelo. Hunc explicuit, cùm Diſcipulos ſuos, atque Epiſcopos per omnes propè mundi partes longè lateque ſparſit.

Sic inſtitutos à PETRO Epiſcopos habuit *Sicilia* Pancratium, Marcianum, Berillum. *Capua* Priſcum, *Neapolis* Aſprem, *Tarracina* Epaphroditum. *Æquicolæ populi* Marcum & Ptolomæum. Romulum *Feſuli.* Paulinum *Luca.* *Ravenna* Apollinarem. *Verona* Eutrepium. *Patavium* Proſdocimum. *Ticinum* Syrum. *Aquilena* Hermagoram. Et hos à PETRO accepit *Italia.* In *Galliis Lemovicenſes*,

Burdigalenses, *&* *Tholosani* Martialem. *Tungrenses*, *Colonienses* *&* *Trevirenses* Maternum. *Rhemenses* Sixtum. *Arelatenses* Trophimum. *Senonenses* Sabinianum. *Cenomanenses* Iulianum. *Vienna* *&* *Moguntia* Crescentem. *Catalaunia* Nenimium. *Bituricenses* Ursinum. *Arvernenses* Austremonium. *Sanctonenses* Eutropium. *Germania* Eucharium, Egistum, & Marcianum. *Hispania* Torquatum, Ctesiphonem, Secundum, Indalesium, Cecilium, Hesichium. *Anglia* Iosephum ab Arimathia. *Carthago* Crescentem, Petri discipulum. *Alexandria* Marcum. *Thebæ* Rufum. Ecce quot Orbis partes complexa D. PETRI pietas, zelusque. *Italiam*, *Germaniam*, *Galliam*, *Hispaniam*, *Angliam*, *Africam*, & in iis longè, lateque dispersos populos, & Nationes ingenio, moribusque diversissimas, quas tamen omnes, & inter se, & secum etiam conjunxit, copulavitque uno Christianæ caritatis vinculo: Tantum potuit, tantum valuit insita illi in proximum *pietas*, quâ incensus *Piscator* pauperculus id effecit, quod & stupuit terra, & inferi gemuere, & cœlum ipsum, superique omnes probavere; non sine illustri caritatis miraculo, cui ideo sese inclinat Orbis, & se quoque inclinant coronati vertices. Ita

Serm. 28. de Sanctis. nimirum, ut elatè D. Augustinus. *Nunc ad memoriam Piscatoris flectuntur genua Imperatoris, ibique radiant gemmæ diadematis, ubi fulgent beneficia Piscatoris.* Propter hæc,

Hom. quod Christus sit Deus. uti advertit D. Chrysostomus. *Relictis omnibus ad sepulchra piscatoris*, *&* *Pellionis* (id est PAULI, qui è pellibus faciebat tabernacula) *currunt* *&* *Reges*, *&* *Præsides*, *&* *milites*, *&* *Constantinopoli Reges nostri magnam gratiam putant*,

si

si non propè Apostolos; sed si vel extra eorum vestibula, corpora sua sepeliantur, fiantque Piscatorum ostiarii Reges.

Et hæc DD. PETRI, PAULIQUE gloria, veluti fructus aliquis, proventusque pietatis tum in Deum, tum in proximum; hanc legimus in illâ fidei per universum propè Orbem propagatione, eaque à D. PETRI, illustri sanè animarum zelo, cui parem in D. PAULO legemus, & quidem in tribus impressum, expressumque.

Primum in corde, dein in lingua, & scriptis; denique in opere, exemploque vitæ sanctioris, de his ita D. Bernardus in illud Christi ad PETRUM, *Pasce oves meas*, quod quia tertiò repetit, tripliciter docet esse pascendas. Serm. 2. de Resurr.

Pasce, inquit, *mente, pasce ore, pasce opere. Pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione.*

Et ita pavit D. PAULUS. Primò mente & corde, quod quale, quantumque fuerit, exponit D. Chrysostomus. sic enim de illo.

Cor Christi erat cor PAULI, tabulaque Spiritus Sancti, & volumen caritatis. Ecce quale cor PAULI. Scire vis quantum, & quàm vastum? Audi ex eodem Præsule. *Si quis*, inquit, *totius Orbis cor dixerit, & elementum primarium salutis nostræ, non erraverit.* Hom. 32. in ep. ad Rom.

Quod si tale cor, quod est divini amoris officina, & prima ac potissima zeli sedes, qualis ab illo *lingua*, qualis & oratio? Utique ignea tota: imò & ignis, sed sacer ille, ac cœlestis.

De Eliâ dicunt sacræ Paginæ. *Surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Eccl. c. 48.

Et Ieremias de ſeipſo. *Erat ignis flammigerans in oſſibus meis.* Et talis erat in corde, talis in oſſibus PAULI, & inde *ignitum eloquium* ejus; quod ureret peccatores, non perderet.

In Pſ. 118. Ut enim D. Ambroſius. *Vrit ſermo divinus ut corrigat conſcientiam peccatoris, non exurit ut perdat.* Quod ſi is ſermo PAULI, & ea quoque illius ſcripta, illiuſque epiſtolæ, quas dum aſpicit, ſuſpicitque D. Chryſoſtomus, PAULUM appellat *Chriſti Rhetorem, mundi piſcatorem, qui per quatuordecim epiſtolas, veluti ſpiritualia retia, ad ſalutem captat.* Captat igitur verbo, captat ſcripto, captat & facto. Retia ſunt verba. His captus eſt *Felix*, licèt incæſtus, atque injuſtus Præſes; PAULO quippe de juſtitia, de caſtitate, deque futuro judicio acriter diſputante, totus contremuit, totus cohorruit.

Hom. 6. de Pœnitentia.

His captus eſt *Feſtus*, qui ſic olim ad PAULUM. *Inſanis PAVLE, multæ te litteræ ad inſaniam convertunt.* Cui PAULUS. *Non inſanio, optime Feſte: ſed veritatis, & ſobrietatis verba loquor:* ſed quia, & malis ſunt retia, ab iis expedire ſe dum non poſſunt, inſana putant eſſe deliria: cùm ex vero ſanis ſint retia.

His etiam captus eſt *Rex Agrippa*, qui ſic ad PAULUM. *In modico ſuades me Chriſtianum fieri*: adeo fortis, & efficax ſuada PAULI.

His capti quoque *Lycaonii*, qui ad PAULI vocem, ſacramque eloquentiam attoniti, ſic ad ſe invicem. *Dii ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos, & vocabant PAVLVM Mercurium, quoniam ipſe dux erat verbi*, & altioris eloquentiæ princeps; cui etiam tanquam Deo Sacerdos

Lycaonius

Lycaonius hostiam parabat, eidem utique immolandam, nisi PAULUS ipse acri objurgatione prohibuisset. His denique capti populi propè innumerabiles, quod dum amat, ac suspicit D. Chrysostomus, pro miraculo habet, *Quod* (ut ait) *homo ignobilis, abjectus, & circumforaneus, qui artem exercebat in pellibus, in tantum virtute progressus sit, ut vix triginta annorum spatio, Romanos, & Persas, & Parthos, & Medos, & Indos, & Scythas, & Æthiopes, & Sauromatas, & Saracenos, & omne prorsus humanum genus sub jugum mitteret veritatis.* Homil. 4. de laudibus Pauli.

Quod si PAULI verba retia fuerint, & retia quoque fuerunt ejus *Epistolæ*. His religioni, cœloque captus olim Augustinus. Hærebat ille dubius, & quasi fluctuans ab æstu suarum cogitationum, affectuumque: cùm hinc in sua hæresi, ac libidine retineretur vinculis molitæ consuetudinis, ac voluptatis: inde conscientiæ stimulis, metu cœlestique gratiâ ac inspiratione retraheretur, inter quæ & audiret vocem illam: *Tolle lege, Tolle lege.* Sustulit porrò, librum aperuit (Deoque sic regente) incidit in illud D. PAULI. *Non in commessationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicitiis, non in contentione, & æmulatione: sed induimini IESUM Christum.* Ad Roman. c. 13. Et ecce mox eo, seu rete captus est; & fluctuantis animi æstum composuit, litem diremit, & ab hæresi ad fidem, à scortatione ad castitatem translatus est; quam & reliqua vita illibatam conservavit. Adeo verum illud, *Epistolas PAULI* esse spiritualia quædam retia. Quod si retia *Epistolæ*, & facta quoque *PAULI* retia fuere; retia virtutes, exemplaque vitæ sanctioris. De his ita D. Chrysostomus.

PAULUS

PAVLVS omnium virtutum arca fuit, adeo ut si quis totum contra eum justorum chorum sigillatim appendat, inveniat trutinam virtutum ponderibus à PAVLI parte depressam. Quid amplius, quid illustrius dici potuit? Quid cogitari efficacius ad illam, qua de agimus, prædam animarum? & hæc de singulari Apostolorum zelo dicta sint; descendo ad ultimum eorum actum, videlicet mortem, ac martyrium, qui totius vitæ, virtutumque est veluti coronis: imò & præmium. ut enim D. Ambrosius. *Ipsa mors Martyrum præmium vitæ est.*

Orat. de fide Resurr.

SS. Apostolorum PETRI & PAVLI Martyrium. Sive coronis illorum erga Deum Pietatis.

HActenus Apostolos in arduo virtutum cursu, stadioque currentes sumus contemplati, non sine magno voluptatis sensu, & rerum præclarè ab iis gestarum admiratione: modò propiùs accedimus ad metas, adeoque ad bravium, & palmas; palmas dico, quas à morte pro Religione, proque Deo fortiter obitâ & legent ipsi, & in ævum omne ostentabunt; quid enim aliud nisi palmas?

Est palma Martyribus suavis ad cibum, umbrosa ad requiem, honorabilis ad triumphum, semper virens, semper vestita foliis, semper parata victoriæ, atque ideo non marcescit palma, quia Martyrum victoria non marcescit.

Ambrosius serm. 24.

Et ea PETRO & PAULO palma fuit, & suavis illis ad animæ cibum, spiritalemque refectionem, & umbrosa ad felicem,

felicem, æternamque requiem, & honorabilis ad triumphum, non tam Capitolio, Romanisque tectis inferendum, quàm ad cœli regiam, sinumque beatitatis educendum; Ad hunc priusquam animi convertamus oculos; etiam si vacat corporis oculis & eorum certamina spectemus, & victoriam ab iis partam suspiciamus.

D. Augustinus non sine Numine, singularique providentia factum proclamat, ut Apostoli *Æquales meritis, æquales essent* etiam *passione*, æquales *& fidei devotione*, æquales *& Martyrii gloria. Nec sine causâ factum putat quod una die, uno in loco tyranni unius toleravere sententiam.* Serm. 3. de SS. Petro & Paulo.

Vna, inquit, *die passi sunt, ut ad Christum pariter pervenirent: uno in loco, ne alteri Roma deesset; sub uno persecutore, ut æqualis crudelitas utrumque constringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute.* Hæc ubi dixit Augustinus, tum rursus infert hanc quæstionem. *Et in quo tandem loco Martyrium pertulerunt Sancti Apostoli?* & illico respondet. *In urbe Roma, quæ principatum tenebat, & caput obtinet nationum; scilicet ut ubi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis, & ubi gentilium principes habitabant, illic Ecclesiarum principes morerentur.*

Hæc S. Præsul, à quo discedo, ut Beatos Apostolos mentis oculo sequar in arenâ, in quâ de sanguine, deque vitâ certamen est, & quidem primò B PETRUM, deinde & Beatum PAULUM, nascentis Ecclesiæ prima lumina.

Iam in cœlos præmiserat PETRUS, & conjugem, matronam longè sanctissimam, & Beatam *Petronillam*, quam ex

Clemens Alexandrin. l.7 Stromatum.

eâ susceperat filiam: illam quidem glorioso martyrio laureatam; hanc verò repentinâ, non tamen inexpectatâ morte sublatam: cùm enim ob singularem vultus orisque gratiam à *Flacco* in matrimonium expeteretur, mortem à Deo precibus impetravit, vitam perdere malens, & lucis hujus usuram, quàm virginitatis aliquod pati detrimentum. Ubi peracta est hæc amabilis scena: una cum uxore, & quidem cruentâ; altera cum filiâ à virginitate candida: cœlo spectante, probanteque, ventum est ad ultimum actum: in quo PETRUS, quasi ultima illius sanctæ familiæ victima cecidit.

Exegerat in Pontificatu annos viginti quatuor, menses quinque, dies undecim, cùm Anno Domini sexagesimo nono, Neronis autem decimo tertio, Iunii verò nono & vigesimo ad legendam gloriosi martyrii palmam est evocatus.

Tyrannus *Nero*, causa mortis, odium fidei; occasio communis PETRO & PAULO, relata scilicet de Simone Mago insignis victoria, spectante, plaudenteque Româ, & bonis omnibus.

Neroni erat in deliciis *Simon Magus*, qui suis præstigiis, arteque magicâ plurimos dementabat, & eò quidem ut in aëra sublimis, cœlumque evolaret, iturus, ut aiebat, quasi Christus alter, quasi Dei Filius ad Patrem.

Cornelius Proem. in ep Pauli c. 6.

Dum sic volat, sic se in æthere librat magicâ levitate: in genua provolvitur PETRUS, provolvitur & PAULUS, & illicò *precatione sanctâ magicam vincit levitatem.* Ut enim D. Maximus. *Prior ascendit ad Dominum oratio quàm volatus,*

volatus, & ante pervenit justa petitio, quàm magica præsumptio. Ante, inquam, PETRUS, ante & PAULUS, *in terris obtinuit quod rogavit; quàm Simon perveniret in cœlestia quo tetendit. Tunc igitur* PETRUS, tunc & PAULUS *velut vinctum illum de sublimi aëre deposuit, & quodam præcipitio in saxo elidens ejus crura confregit. Et hoc in opprobrio factum illius est, ut qui paulò ante volare tentaverat, subitò ambulare non posset, & qui pennas assumpserat, plantas amitteret.* Hactenus Præsul Hipponensis, quæ subjicio addit Suetonius in *Nerone.*

Hom. 5. de SS. Petro & Paulo.

Cap. 12.

In theatro exhibitum spectaculum, quo Icarius hic exhiberetur volatus, qui adeo infelix illi fuit, ut *Icarus primo statim conatu juxta Neronis cubiculum deciderit, ipsumque cruore resperserit.* Et hinc iræ truces, hinc minæ, hinc vincula injecta tam PETRO, quàm PAULO, & utrique decreta mors, utpote Simoni suo antagonistis & quasi conjuratis hostibus.

Decreta dico PETRO mors, eaque exigenda in cruce, in monte Vaticano, ubi nunc & Augusta PETRI Sedes, & Summorum Pontificum fida statio, & Basilica prorsus magnifica à *Constantino Magno* primùm erecta, dein à fundamentis de novo extructa, & per annos centum, eoque amplius ab aliis, atque aliis Pontificibus exædificata, eo sumptu, qui summos in Ecclesia decet Antistites, eâ mole, eaque magnificentia, ac majestate, quæ Apostolos non dedeceat; eo honore, cultuque, qui Ecclesiæ principibus debebatur.

Urbis profectò, imò & Orbis miraculum, quod non

credat, nisi qui viderit: sed redeo ad D. Petri vincula, crucemque. *Felicia vincula*, exclamat Augustinus, *quæ reum suum usque ad crucem, non tam conder natura, quàm consecratura miserunt. In illa itaque cruce imitari metuens sacrificium redemptoris, capite in terra demergi elegit. O virtus humilitatis ingenitæ; honorari etiam supplicii genere pertimescit, & qui non recusat Dominici tormenta patibuli, similitudinem expavescit triumphi.*

Supra serm. 8.

Dum hæc in Vaticano, ceu Urbis, Orbisque sublimi theatro exhibetur feralis scena; alia tertio circiter ab urbe lapide apparatur Paulo, cui occasionem mortis dedit ea quam subjicio causa; & quidem uni illi propria, ac singularis; de quâ sic D. Chrysostomus. *PAULUS pellicem Neronis, quam ille deperibat, cùm induxisset fidei ac religionis Sacramenta suscipere, persuaserat unà etiam incestum illum, impurumque congressum declinare; hæc ille crimina objectans, corruptoremque nequam, flagitiosum, ac nebulonem PAULUM vocitans, primùm conjecit in vincula; cum verò ut puellæ ejusmodi monita, atque consilia dare desineret, persuadere non posset, eundem necavit.*

Lib. 1. adversus vituperat. vitæ Monasticæ.

Hactenus Orator aureus, ex quo habes Paulum caput ferro dedisse; quòd continentiæ monita daret, quòd pro eâ tuendâ fortiter staret: uti prius steterat *Ioannes Baptista*, & pro eâ pariter retinendâ caput ferro obtulerat amputandum: sicque tam hic, quàm ille castitatis victima cecidit; & quia sic cecidit Paulus, & resecta cervice pro sanguine lac profudit; de quo sic D. Ambrosius. *De PAULI cervice, cùm eam persecutor gladio percussisset, dicitur fluxisse*

Serm. 68.

lactis

lactis magis unda, quàm sanguinis, & mirum in modum sanctum Apostolum baptismi gratia, in ipsa cæde extitisse splendidum potius, quàm cruentum. Hæc ubi extulit S. Præsul rationem hanc adjicit. *Quid enim mirum si abundat lacte nutritor Ecclesiæ?*

Dixerat aliquando Corinthiis. *Lac vobis potum dedi.* 1. Cor. 3.
Lac utique doctrinæ candidæ, & sanæ: à qua Corinthiis & vita fluxit, & salus, & eadem à lacte, quod moriens è venis effudit: cùm enim in ipsa percussoris veste lacteus apparuisset humor, non sanguis; barbaricum illius animum reddidit melle dulciorem, & candidiorem lacte, atque cum sociis ad fidem traduxit, ut testatur D. Chrysostomus. Orat. in Princip. Apost.
Et hoc primum à lactea PAULI morte prodigium, cui mox accessit alterum; quod scilicet resectum illius caput, tres in terra quasi saltus dederit, & quolibet saltu, è terrâ fontem elicuerit, unum lactei, alios alterius saporis, cujus ea redditur causa, quòd caput recisum primò lac fuderit, deinde sanguinem. Visitur hîc locus trium fontium, & maximopere peregrinorum concursu celebratur; Et hæc est coronis Apostolicæ in Deum pietatis, mors scilicet pro illo fortiter obita; in qua, ut D. Ambrosii verbis utar, Serm. 93.
Immensa Dei nostri pietas multiplex ad bonitatem, & artifex ad salutem, proponens arduam virtutum palmam, raro appetitore pretiosam, in paucorum triumphis, plurimorum commodis prospicit. Illorum siquidem merita, nostra vult esse suffragia; simulque dum nobis fidem veram duro martyrii agone commendat, afflictionem præcedentium, instructionem efficit posterorum.

Hæc ubi dixit mellifluus Doctor; æstu quodam seu amoris, seu stuporis evictus, exclamat. *Quanta est erga nos Dei nostri sollicitudo! Illos examinat, ut nos erudiat, illos conterit, ut nos acquirat, eorumq; cruciatus, nostros vult esse profectus. Meritò ergo eos colimus, qui periculis suis pugnant, & nostris utilitatibus militant, qui per lucis, vitæq; contemptum, edocent nos, quantum Deo nostro debeamus affectum.* Hæc ubi ad instructionem nostram extulit pius Præsul, tum conversa ad nos oratione sic hortatur, sic monet, sic urget. *Honoremus Beatos Martyres,* dicam in præsentia, Beatos Apostolos, *principes fidei, intercessores mundi, præcones regni, cohæredes Dei.* At quomodo, inquies, honoremus? demus illud paucis, quasi pro coronide hujus discursus panegyrici.

SS. Apostolorum PETRI & PAULI cultus. Esse hic potest alius, atque alius.

VNus, tributum annuum, quod Divis illis severè pendatur. Et ita pendere quondam voluit S. *Ina* Rex Occidentalis Saxoniæ; qui regnum suum Romano Pontifici vectigale fecit, singulis argenteis nummis (quos deinde *Denarios* S. PETRI appellare visum est) in singulas domos impositis.

Bollandus 6. Febr. in ejus vita §. 6.

Cujus etiam exemplum secutus *Offa* Merciorum Rex; idem in regno suo statuit imposito annuè simili vectigali, quod deinde auxit *Athulfus* Rex, qui totius Insulæ imperium tenuit.

Ita Anglia, florentissimum Regnum D. PETRO vectigale fuit,

fuit, quod in illum pietatis fuit, ac summæ religionis, à qua mirum quantum degeneravere illorum in eodem regno successores, non jam D. PETRO, ejusque in terris Vicario Tributarii, sed potiùs hostes infensissimi.

Alter, qui Divis illis exhiberi potest cultus, est Aras illis erigendo, & Basilicas. Ita PETRUM Apostolorum Principem sibi honorandum censuit *Seberthus* Rex Orientalis Britanniæ; qui Londini extra mœnia templum illi extruxit sumptu planè regio; quod etiam miraculo probatum voluit Apostolus; cùm enim dies esset constituta pro solemni illius inauguratione; nocte quæ illam antecedebat piscatori cuidam apparuit S. PETRUS ad Thamesim amnem, & nauli sponsione (uti erat schemate peregrini amictus) impetravit ut in ripam ulteriorem ad eam Basilicam transveheretur.

Beda Histor. Anglic. l. 2. c. 3.

Intravit igitur nauta comite, & ecce mox de cœlo lux altior affulsit, quasi dies esset æternitatis; adfuit deinde multitudo Cœlitum modulatè canentium, & ab ipso Apostolorum Principe sidereis administris peracta ritè ea omnia, quæ pro sacra templorum inauguratione in Ecclesia orthodoxa præscribuntur. Tum ille ipse, qui spectaculo interfuerat quasi alienatus à sensibus, ad piscationem redire jussus est, atque ad prædam retia explicare, quam uberem quidem pro naulo accepit: sed ea lege ut piscem, quem præ aliis eximium cœpisset, Episcopo Londinensi ferret, nuntiaretque ab ipso Apostolorum Principe cum Cœlitum choro Basilicam jam fuisse initiatam, quod signa consueta parietibus impressa testari poterant: Paruit ille, & *Mellitum* Londini

Episcopum,

Episcopum adiit, qui (propterea Romam profectus ad *Bonifacium* hujus nominis quartum (inter alia, illud inprimis in Synodo Romana discuti voluit, num rata haberi deberet ea templi Londinensis inauguratio? quam omnino ratam voluere Patres.

Sed non omnium, inquies, est templa Divis illis erigere; Principum, Regum, & Cæsarum sit oportet, non abnuo, ideoque alium tibi Apostolorum cultum propono: est ille ad sacra illorum limina peregrinatio: hæc primis Ecclesiæ seculis in usu ac frequentia, & eò quidem ut ad illa peræ grè proficiscentibus etiam liceret Eucharistiam secum deferre, futuram utique pro sacratiore Viatico, si necessitas exhiberet: sed rursum objicies, nec omnium esse eam peregrinationem & illud ultro tibi concedo, paucorum sit illa, at hæc, quam subjicio, est omnium, sacratæ illis diei veneratio; quam qui, uti decet, exhibet, Apostolos sibi propitios facit, patronos ac tutelares: secus autem vindices, atque inimicos. Ita sibi fecere homines pagani, qui cum ipso die Anniversario Divi PETRI, ludis & choreis vacarent, moniti sunt à S. *Eligio* Episcopo, ut à prava illa consuetudine cessarent illico: sed illi monitis primò reluctari, dein etiam ridere, atque insultare S. Antistiti; denique eidem ferocius minari.

Kranſ. l. 4. Histor. Saxonicæ c. 33.

Non tulit inultum id scelus vindex Deus, neque etiam tulere vindices Apostoli, mox enim ex iis longè plurimi aliis petulantiores à malo dæmone correpti sunt, nec nisi anno evoluto, hoc est, ipso die quo peccaverant, supplice pro illis S. *Eligio*, à malo hospite liberati: ut & cœli Iustitia

pateret

pateret in pœna, & in venia *Viri misericordiæ*, id est Apostoli, quorum cultus, isque gratissimus, est virtutum, quas in vita expresserunt, imitatio : ad hanc quippe nos provocat illa ipsa, de qua agimus festiva dies, eo quippe fine ab Ecclesia est instituta, ut dum in ea præclarè ab illis festa audimus, ad piam eorundem æmulationem excitemur.

Scriptura sacra, inquit D. Gregorius, addam ego & Ecclesia; *narrat gesta Sanctorum, & ad imitationem corda provocat infirmorum: dumque eorum victricia facta commemorat, contra vitiorum prælia debilia nostra confirmat, fitque ut eò minus mens inter certamina trepidet, quò ante se virorum fortium triumphos videt.* Ita dum Apostolorum triumphos, & victrices spectamus lauros, ad paria cum illis certamina animamur, atque à desidia, torporeque, cui indormivimus, excitamur. 2. Moral. c. 1.

Ferunt Themistoclem (principem scilicet Atheniensem) ob id noctes inquietas exigentem, & quærentibus cur ita? respondisse; quia me trophæa Melchiadis de somno excitant. Quod si illum Melchiadis unius à somno excitarint trophæa, quid nos Apostolorum victoriæ, erectaque ab illis, non dico in terris, brevi peritura trophæa; sed in cœlis bravia, coronæ, triumphi, cœlestisque ac beatæ æternitatis monumenta? Hæc dum è vita, velut è via, suspicimus, ad eorum aras supplices provoluti, iisdem studeámus insistere virtutum magnarum vestigiis, ut aliquando iisdem insistamus semitis gloriæ ac beatitatis. Valer. Max. l. 8. c. 13.

IN FESTO SANCTÆ MARIÆ MAGDALENÆ.

ANCTA Mater Ecclesia, ipso die D. MAGDALENÆ festivo ac solemni, sub oculos ponit hinc paratum à Pharisæo Christo Servatori convivium; inde in illud quasi derepentè irruisse mulierem, & quidem, *quæ erat in civitate peccatrix*: nec sine Numine, cœlestique consilio, ut videlicet & Christi pietas in eo eluceret, & MAGDALENÆ virtus ac pœnitentia, cujus scilicet unius causâ ad Pharisæi prandium venerat Christus. ut enim D. Chrysologus.

Serm. 93. *Pharisæi domum Christus intravit, non accepturus Iudaïcos cibos, sed divinam misericordiam largiturus; neque accubuit pocula saporata melle, floribus odorata sumpturus: sed pœnitentis lacrymas ex ipsis oculorum fontibus potaturus.* Cujus rationem si voles, hanc subjicit; ex cœlesti, divinaque bonitate petitam; quia Deus *delinquentium gemitus esurit, sitit lacrymas peccatorum.* Et cùm illos sic esuriat, & has ita sitiat; tam has, quàm illos dabimus, vel potiùs dabit ipsa pœnitens MAGDALENA, de qua sit.

QUÆSTIO

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix.* Luc. cap. 7.

Quæ fuerit illa mulier? & quo fine ingressa domum Pharisæi?

HIC moveri potest duplex quæstio. Una, quæ fuerit illa mulier, cujus nomen reticet Evangelista? Altera, quo fine & domum Pharisæi subintrarit, & ipsum convivii locum? Ut enim D. Chrysologus: ***Pharisæus ad manducandum vocat Christum, quid ibi quærit mulier non vocata? certè claustra domus non prorumpit extraneus, convivii secretum non præsumit non invitatus intrare.*** Et tamen præsumit ea mulier: quæ causa? Supra.

Ad primam quæstionem quod attinet, inter Authores satis constat fuisse MAGDALENAM. Sed unane, an plures? hoc est in controverso. D. Chrysostomus duas fuisse censet. Origenes, Theophilactus, & Euthymius tres. Unam, quæ hîc pœnitentia ducta Christi pedes & lavit, & unxit. Alteram, quæ biduo ante Christi passionem, & mortem eundem piè & religiosè unxit. Postremam, quæ sex diebus ante Pascha, & Passionem alabrastrum unguenti in Christi caput effudit.

Alii unicam volunt, eamque *Marthæ & Lazari* ſororem: ita D. Auguſtinus, D. Cyprianus, D. Gregorius, quibus in præſentia ſubſcribo; & deſcendo ad ſecundam quæſtionem, quam ſolvet ille ipſe D. Chryſologus, qui, ut aliàs ſemper ingeniosè, & piè, ait in Phariſæi domo duplex Servatori quàm optimo exhibitum fuiſſe prandium. Unum ab ipſo Phariſæo: in quo oblata fercula quæ corpori ſervirent, & ventri. Alterum à MAGDALENA, à qua quidquid appoſitum eſt, animæ impendi debuit, ac virtuti.

In priore convivio eſcæ omnes, potus omnis carnalis fuit; in poſteriore ſpiritualia omnia. De his ita Sanctus Præſul Ravennas.

Serm. 95. Venit mulier in domum Phariſæi, *Mulier*, inquit, *ignota, imò malè nota, onuſta luctibus, plena lacrymis, clamoſa planctu, ipſumque convivii pervolat ad ſecretum, & facit domum lætitiæ, domum lamentationis, & planctus. Venit ſatisfactura Deo, non homini placitura. Venit pietatis illa, non voluptatis exhibitura convivium, utque exhibeat pœnitentiæ ponit menſam, fercula compunctionis apponit.*

Quæris, quæ ſint ea fercula? Tria omnino ſunt, non plura, videlicet lacrymæ, oſcula, unguentum.

Luc. c. 7. De his ita ſacer hiſtoricus. *Ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubuiſſet in domo Phariſæi; attulit alabaſtrum unguenti, & ſtans retro ſecus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus.* Ecce primum ferculum, quod intulit in pœnitentiæ menſam.

Videlicet dolentis, ac mœrentis animæ lacrymas. *Et oſculabatur pedes ejus.* Ecce alterum compunctionis

ferculum,

ferculum, oscula Dominicis pedibus infixa, *& unguento ungebat.* En postremum ferculum, ipsum scilicet unguentum, quod etiam facit ad *delicias Deitatis totas*, ut advertit ille ipse S. Præsul.

Pretiosa sanè fercula; pretiosi profectò cibi, quos *dum taliter apportat divinis oculis, totas misericordiæ copias sic reportat.*

Convivii spiritualis à MAGDALENA Christo exhibiti

FERCULUM PRIMUM.

Pœnitentiæ lacrymæ.

DE hoc incurrit prima quæstio: quid sint illæ, & quales lacrymæ?

Tertulliano. *Lacrymæ doloris in animo concepti testes sunt incorrupti, & manifesti indices latentis in corde pœnitentiæ.* Lib. 5. contra Marcionem.

D. Gregorio Nysseno. Lacrymæ sunt veluti *sanguis vulnerum animi.* In orat. funebri de Placilla.

D. Ambrosio. *Lacrymæ tacitæ quodammodo preces sunt, quæ veniam non postulant, & merentur, causam non dicunt, & misericordiam consequuntur.* Serm. 46.

D. Chrysostomo. *Lacrymæ sunt animi voces, omni buccina clariores,* quas etiam cœlum audit, & Deus ipse. Hinc illud Davidis ad Dominum: *Auribus percipe lacrymas meas.* Psal. 38.

Non ait, oculis vide: sed auribus percipe: & hoc, quia sua lacrymis est vox, & suus clamor.

Lib. 2. de offic. Eccl. S. Isidoro. Lacrymæ *animi baptisma* sunt: & quidem laboriosum. Inde istud D. Leonis de *S. Petri* lacrymis. *Felices S. Apostole lacrymæ tuæ, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutem sacri habuere baptismatis.* Serm. 9. de Passione.

Cant. c. 1. v. 9. Cœlesti Sponso Lacrymæ sunt veluti *margaritæ*. Sic enim de sponsa in amoris divini Cantico. *Pulchræ sunt genæ tuæ.* Tigurina lectio habet, *propter margaritas*; hoc est propter lacrymas, quæ molli lapsu per genas effluunt, densantur in globulos, & cœli calculo vertuntur in *margaritas*.

Ecce quæ, qualésve lacrymæ, *margaritæ* sunt, & uniones sanè pretiosi; quos Christo, seu hospiti suo, seu convivæ apponit MAGDALENA. Quid enim potiùs in *convivio pietatis, in pœnitentiæ mensa* apponere potuisset? Cleopatra Ægypti Regina, ut in amores suos, sic & in convivia, luxumque prodiga; unionem æstimatum ducentis quinquaginta aureorum millibus, aceto priùs maceratum, *Marco Antonio*, cui pro uxore erat, absorbendum dedit, insanâ omnino profusione. Chrysolog. supra.

Meliùs & salubriùs Pœnitens MAGDALENA: lacrymas, ceu oculorum gemmas, ceu amantis ac dolentis uniones, Christo Servatori suo, veluti nobile ferculum obtulit, gratius utique gemmis, atque unionibus omnibus, seu quas terra genuit unquam, seu quas effudêre maria: gratius dico, quia pretiosius. Vis nosce quod illis pretium, quísve valor? Chrysologum audi: exclamavit ille aliquando de pulpito, exclamat etiam modò de cœlo. Serm. 93.

O quanta vis in lacrymis peccatorum! rigant cælum: & hoc primum, & quidem prodigio simile, *mutatur* enim

ordo

ordo rerum, pluviam terræ cœlum dat ſemper, & ecce nunc rigat terra cœlum, dum Chriſtum irrigat cœli Dominum. Deinde *terram diluunt*; hoc eſt animum quantumvis terreſtrem, ac luteum, diluunt tamen illæ ipſæ pœnitentiæ lacrymæ; & ita diluerunt in MAGDALENA.

Denique gehennam extinguunt, & parata jam apud inferos incendia. Dicitur olim B. *Gelbebes*, S. *Furſei* mater, illo adhuc gravida ignem luculentum, cui à tyranno erat adjudicata, ſic extinxiſſe: lacrymas in ſubjacentem terram pauculas effudit, atque ex iis fons adeo copioſus erupit, ut rogum, cui erat injicienda, penitus extinxerit. Bollandus in vita S. Furſei c. 2.

Quod illius lacrymæ huic igni, rogoque: hoc pœnitentis fletus eſt inferis, æternisque incendiis, illa certè, velut affusâ aquâ, & copioſo fonte ſalutis, extinguit; & ita ſibi extinxit MAGDALENA.

Tanta vis in pœnitentis animæ lacrymis, ut meritò de illis exclamet B. Laurentius Iuſtinianus. *O lacryma humilis, tua eſt potentia, tuum eſt regnum, tribunal judicis non vereris, non eſt, qui te ad Deum accedere vetet, ſi ſola intraveris, vacua non redibis. Quid plura? vincis invincibilem, ligas omnipotentem, aperis cœlum, diabolum fugas, extinguis & ipſa inferorum incendia.* Lib. 6. de ligno vitæ c. 9.

Hîc paucis te volo, *mi Lector*, & primùm ut mentis oculo ſpectes illud, atque expendas, quod lacryma *vincat invincibilem:* ita certè victum ſe proclamavit etiam ipſe cœleſtis Sponſus, dum ſic ad ſponſam. *Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa, vulneraſti cor meum.* Cant. c. 4. v. 9.

Alii legunt, *excordaſti* me, alij *vindicaſti tibi cor meum*,

in uno oculorum tuorum, hoc est in uno oculorum officio: est quippe oculis duplex veluti munus. *Videre*, *& flere*: & in hoc uno, sponsa, id est pœnitens anima, *vulnerat* cor Sponsi, amoris vulnere, amoris plaga, aufert cor Sponsi, & quodammodo *excordat*, *vindicat* cor Sponsi, & suum quasi facit: & hoc primum advertas velim, *Amice Lector*, tum etiam alterum, ut sic tibi vindicare studeas; sic etiam peccata diluere, vel ipso Pœnitentis MAGDALENÆ exemplo; *in cujus caput purgandis criminibus refluebat lacrymarum unda, & suo fonte mulier in novum baptisma suorum dilueret eluviem peccatorum.* Et certè quidni dilueret, imò mergeret, absorberetque immenso veluti lacrymarum oceano.

D. Chrysol. serm. 93.

D. Gregorius Nazianzenus, S. *Ephremi* lacrymas *pelagus* appellabat, *quod vix liceret absque lacrymis transfretare.*

Orat. de S. Ephrem.

Et D. MAGDALENÆ lacrymæ pelagus fuere, quo detergi maculæ omnes, quo natare, quo mergi omnia anteactæ vitæ scelera; & quod vix ulli liceat sine lacrymis transfretare.

Fuit illud in Christo amoris miraculum, amoris dico in S. *Brigidam* Virginem longè sanctissimam, cujus lacrymas ex oculis fluentes non semel suis ipse manibus detersit.

Bollandus 1. Febr. in ejus vita c. 8.

Dicam ego, atque ex vero dicam, prodigium fuisse divini in MAGDALENAM amoris, non quod oculos illi deterserit, sed animum, sed conscientiam à peccatis fœdè maculatam: ut & sic in te aliquando detergat, *Amice Lector*, age MAGDALENAM imitare: effunde rorem, effunde pluviam, effunde flumina, imò & pelagus lacrymarum,

&

& peccatis tuis superinfunde, & sic tibi, non oculos dico, sed animam deterget ipse Christus, piarum amator lacrymarum.

SECUNDUM FERCULUM.

Amoris, ac venerationis oscula.

IN convivio illo spiritali, quod Salvatori suo instruxit MAGDALENA (ut annotat D. Chrysologus) *Praecesserant intervenientes lacrymae, ut oscula devota sequerentur, quia lacrymae satisfactionis sunt documentum, oscula sunt reconciliationis indicia.* Et hinc prima petitur hujus ferculi dignitas, quòd scilicet oscula sint reconciliati Numinis indicia. Altera, quòd sint etiam venerationis.

Ita S. *Iulianus* Medicus, & ipse deinde Emessae in Phoenicia Martyr si fortè Christianis, qui ad bestias erant damnati, occurreret, eos venerari solebat dato osculo, quod illi, aliisque symbolum erat sacri cultus, ac venerationis: & hinc altera osculi gratia; cui accedit & tertia, quae est amoris, nihil enim magis hunc prodit quàm osculum. Bollandus vi. Febr.

Osculum, inquit Cyrillus Alexandrinus, *est symbolum perspicuum, eminensque nota benevolentiae, & caritatis.* Unde apud Graecos vox eadem & *amare, & osculari* significat, ut videre est apud Xenophontem, & hinc, ut dixi, tertia osculi dignitas, cui additur quarta; bonorum scilicet communicatio ac profusio, exprimi solita etiam osculo. Lib. 5. glaphyr p. 169.

Quod videre fuit in facto *Isaaci*, in theatro illo innocentiae, & humanitatis, in quo & naturae vis, & gratiae virtus

ſeſe magnificè explicavit. Qui propè cœcus erat, in beatiſſima ſenectute; clariſſimè divina contuens, dum myſterium grande meditatur, ſic ad filium. *Accede ad me*, inquit, *& da mihi oſculum fili mi.* Acceſſit, & oſculatus eſt eum: tum ſecuta illa benedictio, quæ *Iacobum* filium inexplicabilibus donis cumulavit: ſed quid ad illam opus oſculo? *Toſlatus* vir magnus, & in divinis oraculis interpretandis judicio excellenti, vidit, & explicuit hoc arcacanum, aitque fuiſſe primogenituræ communicationem, & ſignum delati principatus. Ita nimirum Patriarcha ſanctiſſimus filium quodammodo evocavit in os, ut quam vim, & dominatum in populo Dei habuiſſet, eum per oſculum in filium ſuum *Iacob* transfunderet.

Gen. c. 7. v. 26.

Ita etiam in conferenda laurea magiſtrali, & Doctorum inauguratione oſculum tribui conſuevit, ut per illud principes Academiarum magiſtri, quam habent in docendo authoritatem in alios quoque tranſmittant, & hoc per oſculum, velut apertum animi introitum, exitumque.

Ita denique in ſolemni Sacerdotum conſecratione myſtica fiebat oſculatio, quam *Dionyſius Areopagita* appellare ſolebat *conſecrantem ſalutationem.* Crederes Pontificem totum quaſi animum in os educere, ad tribuendam illam ſacræ poteſtatis communicationem.

De Hier. Eccl. p. 126.

Maneat ergo fixum illud, ſtatumque, oſculo transfundi quandam & bonorum, & principatus, & authoritatis communicationem; etiam in oſculo, quod ei infigitur, qui illis pollet. Ut videre eſt in *Iacobo*, qui *Iſaaco* Parenti dedit oſculum. Quod ſi ita eſt, quæ tranſmiſſio, quæ transfuſio,

quæ

quæ communicatio cœlestis gratiæ, divinorumque charismatum, fieri debuit ab osculis, quæ sacris Christi pedibus infixit MAGDALENA? ea certè quæ à cœli, terræque Principe, quæ à cœlestium Intelligentiarum magistro & fieri potuit, & expectari.

Terris vivere desierat, & cœlis jam cœperat S. *Euphrosyna* Virgo; jacebat corpus exanime, cùm ad illud supplex, ac venerabundus advolvitur è fratribus unus aliquis, isque monoculus; qui ubi virgineo corpori osculum dedit, alterum oculum illico recepit. Bollandus xi. Febr. in ejus vita c. 4.

Quod illi in corpore datum est ab osculo; hoc D. MAGDALENÆ in animo: fuerat illi hactenus unus intelligentiæ, ac mentis oculus, quo terram aspiceret: osculatur Christi pedes, & ecce mox illi redditur alter bonæ mentis oculus, quo cœlum suspiciat: & hæc prima ab osculo illo gratia: cœlestium videlicet intelligentia, ad quam deinde addita est altera: cœli nimirum & Christi amor quàm ardentissimus, atque ab amore veneratio, & à veneratione etiam bonorum omnium, quæ in Christo erant, communicatio, & quasi per osculum transfusio.

Et hæc sacratioris illius ferculi vis fuit, hic valor & pretium. Quod enim aliud haurias *in convivio pietatis, in pœnitentiæ mensa,* quam Christo instravit MAGDALENA? Ut & ipse haurias, *Amice Lector,* author tibi sum, ut illius exemplo te ipse prosternas ad Christi pedes; quos si non adeas in Pharisæi domo, adeas certè in aliquo Christi è cruce pendentis simulacro: & quod non potes in persona, præstes in imagine; sic enim Christo, Servatori tuo

prandium instrues, & grata dabis illi fercula, oscula dico reconciliati Domini signa, amoris, venerationis beneficentiæ symbola, quæ dum dabis, dabit ille tibi cum osculis meliora cœli charismata.

Et hoc primum à MAGDALENÆ osculis tibi sit monitum. Alterum erit, ut illius exemplo alia declines, fugias, & horreas oscula, & quidem primò impudica, quæ *Clemens Alexandrinus* appellat *veneni plena*, eò quòd certum in animum virus immittant.

Lib. 3. Pædag. c. 11.

Deinde etiam alterius sexus quocumque demum & quacumque ex causa inferantur. A Maximiano Cæsare venerat *Claudius*, Vir clarissimus, ut *Susannam* Virginem, ut genere, ita virtute nobilem, ei in uxorem deposceret; cumque constanter renuisset illa, admiratione tantæ virtutis ei osculum dare voluit: cui Virgo. *Noli contaminare os meum, quia Dominus meus IESVS Christus novit, quia nunquam os ancillæ suæ tetigit Vir.* Ecce ut *Claudii*, etiam Patrui osculum refugit *Susanna*, etiam amoris ergo, etiam venerationis, & hoc quidem quia osculo contaminari sibi os credebat, multoque magis & animum. Et hoc ut ipse credas oportet, adeoque ut oscula fugias. Certè si danda sunt oscula. *Illum osculemur, quem osculari castitas est; illi copulemur, cui nupsisse virginitas est*, ut piè, & eleganter S. Paulinus.

Bollandus 8. Febr. in ejus vita cap. 1.

Ep. 4. ad Sever.

TERTIUM

TERTIUM FERCULUM.

Unguenta virtutum.

Conficiebatur olim unguentum, S. *Antonini* Abbatis Surrentini, & in pixide eburnea probe claudebatur, ac deinde in ipsa altaris arca reponebatur, ac denique post exactos tres dies in jejunio & orationibus inde educebatur. Et si quidem in extima superficie cœlesti manu notatum fuisset signo Crucis, vim habebat medicam; sin minus, omnino nullam. Ut inde nosces virtutem illam non ab unguenti natura, ac compositione fluxisse, sed ab ipsa Cruce, Deoque dimanasse. Bollandus 16. Febr. in ejus vita c. 4.

De *Ioanna*, Franciæ Regina longè sanctissima referebat aliquando illud *Stephanus Mathè*, Ludovici XI. chirurgus: si ægris, aut læsis unguentum applicuisset suis ipsa manibus, virtutem obtinuisse medicam, & supra vim naturæ; secus si aliena manu & opera. Credidisses aliquid affundi à regiis manibus aut virtutis, aut etiam sanctitatis. In processu beatificationis.

Quod de hoc, illóve unguento dictum est deinde: hoc jure potiori de illo, quod sacris Christi pedibus superinfudit MAGDALENA. Si illius naturam spectasses, nulla illi vis erat, virtus omnino nulla supra naturæ leges, ac terminos: at si impressam vel ab ipsis Christi pedibus vel à MAGDALENÆ manibus vim attendisses, erat illa & corpori, & animo medica, & naturâ, imò & seipsâ superior. Hinc de illa elatè, & magnificè SS. Patres, piè & eleganter S. Chrysologus, qui unguentum appellat *humanitatis* Serm. 93.

ſacramentum, dum enim expendit illud MAGDALENÆ Domini pedibus oleum infundentis. *Quod facit hæc mulier*, inquit, *non eſt mollis*, *& carnalis obſequii: ſed plenæ humanitatis eſt ſacramentum.*

Appellat deinde *Pietatis oleum*, dum ſic ad ſuos olim Auditores, *fratres, ſi nos eſſe peccatores novimus, & eſſe no-*
Serm. 94. *lumus peccatores, pedibus Chriſti demus lacrymas, ſpargamus capillos, figamus oſcula, pietatis oleum tota devotione fundamus.*

Denique appellat *unguentum miſericordiæ*, quam ſcilicet
Serm. 95. à Chriſto eſt conſecuta. *Sedes Domini*, inquit, *lavat lacrymis caritatis, confeſſionis labiis oſculatur, & totum miſericordiæ profundit unguentum.*

Ecce D. Chryſologo judice, quæ dignitas, quæ gratia illius unguenti, hoc eſt ferculi Chriſto à MAGDALENA oblati. Unguentum quidem eſt ſi naturam ſpectes: at ſi myſterium in eo reconditum, *ſacramentum eſt humanitatis, pietatis oleum, unguentum miſeritordiæ.* Sed paululum abeo à D. Chryſologo, (quo hactenus authore ſum uſus) atque ad D. Bernardum venio.

Diſtinguit hic unguentum triplex, quod MAGDALENA pœnitens ſacris Domini pedibus affudit.

Primum, inquit, eſt, *unguentum contritionis.* Emanavit
In feſto B. Mariæ Magdalenę. illud è duplici fonte, ex perenni, vivaque *recordatione peccatorum, & ex ſpiritu contrito, & contribulato.* Recurrebant animo anteactæ vitæ delicta omnia, veſtium immanis luxus, atque in venerem, libidinem, prohibitosque amores nimium prona, præcepsque voluntas; & hinc velut

velut è prima ſcaturigine funditur *unguentum contritionis*, ac deinde è ſecunda, dum enim oculo mentis occurrunt ea ſcelera, conteritur, ac contribulatur ſpiritus ingenti doloris, ac pœnitentiæ ſenſu: & inde etiam effluit *contritionis unguentum*, hoc irrigat, hoc lavat Domini pedes; pedes, inquam, illius, qui ambulat ſuper pennas ventorum.

Qui ſint iſti ſi quæris, audies ex D. *Bernardo* & amandum illud, & timendum. *Pedes iſti, ſunt miſericordia, & judicium; quorum alterum ſine altero oſculari, atque ungere; vel temeraria ſecuritas eſt, vel deſperatio fugienda.* Ne in hanc, aut illam incurreret MAGDALENA, utrumque Domini pedem & oſculari cœpit, & ungere. Sic enim Domini miſericordiam attendit, amavitque, ut & Judicium, expectaret, horreretque.

Vide Mariam, inquit Bernardus, *judicii pedem fortiter attendentem, dum nobilis & laſciva mulier convivantium faciem non attendit, ſed extenſo corpore provolvitur pedibus majeſtatis, doloris plena, timoris impatiens, compunctionis jaculo vulnerata. Sed & miſericordiæ pedem labiis impreſſioribus oſculatur, in cujus ſpe firmiter inhæret, donec audiat, Remittuntur tibi peccata tua, vade in pace.* Et hæc Domini indulgentis verba, hæc oracula miſerentis, quæ dum audit D. *Bernardus*, exclamat in illud & amantis, & ſtupentis. *Magnam prorſus miſeriam magna miſericordia diluit, & abſtergit; & hoc quidem feſtinanter, quia ſine ullo intervallo conjunguntur & lacrymæ peccatricis, & miſericordia Salvatoris.*

Hæc ubi pro MAGDALENA dixit D. *Bernardus*, tum

ſcitè

ſcitè monet, urgetque ut & ipſi Domini pedes ſic oſculemur, ſic & ungamus: ſed pedes, inquit, non pedem. *Fallitur* enim *qui ſic oſculatur miſericordiæ pedem, ut pedem judicii non attendat, qui totum de miſericordiæ pede præſumit, hoc ſolum ad ſalutem ſufficere credens, quod credit: fallitur & ille, qui judicii pedi ſic moroſius incumbit, ut pietatis intuitum ferocia judicantis excludat. Vtrumque igitur inungat pedem animæ pœnitens affectus, & nunc miſericordiam amplectens, nunc judicium deoſculans, contribulati ſpiritus offerat holocauſtum.* Et hoc de primo D. MAGDALENÆ unguento.

Secundum eſt *unguentum devotionis*, emanat illud à *recordatione beneficiorum Dei. Digniſſima eſt*, inquit Bernardus, *hujus unguenti compoſitio*: ea fit ex aliqua magnarum virtutum inter ſe mixtione, è quibus prima eſt diligens, & accurata meditatio beneficiorum Dei: altera eſt gratiarum actio, quam appellat *ſacrificium laudis.*

Tertia eſt animi demiſſio, & humilis de ſe ſenſus, à quo id nanciſcitur anima, ut divinis beneficiis indignam ſe reputet. Et hoc unguento ungitur Domini caput, inquit
Supra. Bernardus. Sic enim ille. *Pedes ungimus Salvatoris, cùm de peccatis compungimur; caput, cùm de collatis virtutibus, virtutum largitori gratias cumulamus.* Et pedes, & caput Domini unxit MAGDALENA, hos primò cùm adhuc eſſet peccatrix; ſed peccati tamen, ſuique pœnitens. Caput autem cùm alia fuit à ſeipſa; cùm *jam electa, jam familiaris effecta, longeque à peccatricis illius obvoluta veſtigiis.* Hujus
Cap.14. v.3. porro unctionis meminit Evangeliſta Marcus, cùm ait. *Et cùm eſſet Bethaniæ in domo Simonis leproſi, & recumberet,*

venit

venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi, & fracto alabastro effudit super caput ejus. Et hæc de secundo unguento dicta paucis ex mente D. Bernardi, superest

Tertium *unguentum*, & illud est *pietatis*, hoc instructæ piæ mulieres, MARIA MAGDALENA, & Maria Iacobi, & Salome venerunt ut *ungerent IESVM.* Hoc unguentum non in pedes, aut caput dumtaxat; sed & in totum Christi corpus effuderunt illustri sanè pietate. Marc. c. 16.

Et hæc sunt unguenta, quæ tum pedibus, tum capiti, tum ipsi Servatoris corpori profudit MAGDALENA; *Felix*, inquit Bernardus, *quæ unxit pedes IESV, felicior eadem, quæ unxit caput authoris, felicissima, quæ rorem unguentarium toti corpori Christi præparavit.* Supra.

Quod si ex hoc, judice Bernardo, felicissima, at magis ex illo, quòd pretiosarum virtutum unguento, & ipsum quodammodo Christi animum imbuerit; majus enim animo Servatoris unguentum affundere, quàm corpori. At quænam illæ virtutes? hoc nobis superest explicandum.

Mystica hujus unguenti compositio ex virtutibus.

PRIMA.

Ex ardenti desiderio gratiæ, & salutis recuperandæ.

VIrtutes illius aliquas jam attigi ex DD. *Chrysologo* & *Bernardo*, jam ex aliis alias. Semiramis Assiriorum Regina, cùm ei circa cultum corporis occupatæ nuntiatum

esset Babylonem defecisse, altera parte crinium adhuc soluta, protinus ad eam expugnandam cucurrit, nec prius decorem capillorum in ordinem, quàm tantam urbem in suam potestatem redegit. Quocirca statua ejus Babylone posita est illo habitu, quo ad ultionem exigendam celeritate præcipiti tetendit. Quid si MAGDALENAM in cultu corporis, & componendis crinibus fingamus fuisse occupatam, cùm ei renuntiatum est Christum in Pharisæi domo accumbere; sicque incompositis crinibus istuc advolasse, ea certè fictio nec videbitur aliena ab æstu quo tum agitabatur MAGDALENA, nec ab animi sanitate, quam quærebat impensiùs, nec à tantæ rei, quam agitabat momento: majoris enim res est momenti recipere amissam Dei gratiam, quàm Babylonem recuperare. Et quia id probè norat MAGDALENA: hinc præcipiti gradu, pronaque mente ad Christum, ceu medicum, currit, impulsa ingenti recuperandæ gratiæ desiderio; quod ex variis patet, ac proditur argumentis.

Valerius Maximus l. 9. c. 3.

Primum est quod illico advolarit, ubi intellexit Christum esse in domo Pharisæi, quod indicant illa Evangelistæ verba. *Vt cognovit*, cognovisse fuit satis, cognovit, venit, vidit, vicitque Christum. Non sic mortalium plerique, qui ut peccatores sint, & quidem longè gravissimi, ad ponendam peccati sarcinam non festinant, non properant ad medicum animæ remedium petituri; sed differunt de die in diem, & nihil intonant, nisi corvinum illud. *Cras, cras.* Si dicatur illis. Restitue aliena, redde malè parta. *Cras* respondent, aliud nihil. Peccata confitere, rursum ingerunt

lentum

lentum illud *Cras*. Concubinam dimitte: iterum & procax illud *Cras*. Et quid deinde? Ut vivunt diu, sic & citissimè in peccatis moriuntur, ac pereunt. De illo certè, qui sic procrastinat, pronuntiavit aliquando Augustinus. *Remansit foris in voce corvina, quia non habuit gemitum columbinum. Cras, cras corvi est; geme ut columbus, tunde pectus.* Ita gemuit MAGDALENA, nec *cras* illud ingessit, sed hodie, hac hora, hoc momento: & hoc in illa primùm, ingens salutis desiderium. Serm. 93.

Alterum est quod mulier, ut erat primæ nobilitatis, licèt malæ famæ: mulier, ut ait D. Chrysologus, *Malè nota, nescio janitore, nullo conscio, ipso ignorante pastore, domus aditus percurrit omnes, transit totas ministeriorum catervas, ipsumque convivii pervolat ad secretum*; nec illud satis; sed etiam ad Domini pedes sese abjicit, eos lacrymis lavat, capillis tergit, unguento illinit: nec hæc inter erubescit; nec Pharisæi supercilium timet, nec à Domino repulsam pati reformidat. Unum dumtaxat attendit, unum amat, unum sequitur gratiæ recuperandæ desiderium. *Consideravit*, inquit D. Gregorius, *quid fecit, & noluit moderari quid faceret. Super convivantes ingressa est, non jussa venit, inter epulas lacrymas obtulit. Discite quo dolore ardet, quæ flere inter epulas non erubescit.* Quæ causa? hanc subjicit sanctus Pontifex. *Quia turpitudinis suæ maculas aspexit, hinc lavanda ad fontem misericordiæ cucurrit; convivantes non erubuit*, cujus rationem etiam adjicit. *Nam quia semetipsam graviter erubescebat intus, nihil esse credidit, quod verecundaretur foris.* Serm. 93. Hom. 33. in Evang.

Et hæc prima ab unguento illo myſtico ac ſpiritali virtus emanavit, quam utinam ſpectarent, exhiberentque ii omnes, qui cum MAGDALENA in vanos, impudicosque implicuerunt amores, iisque fœdum in modum ſeſe deformarunt: non erubeſcerent illi turpitudinem ſuam, nec ſubterfugerent eam confiteri: Et certè cur ſubterfugerent? dic enim amabo te, quiſquis es, ô Iuvencula, ô Iuvencule, decoris amans, ac pulchritudinis. Si tibi fortè facies maculata, ſi plena eſſet ſordibus; nónne ut primùm illud advertiſſes, ad abluendam, ad probè detergendam faciem procurreres? Enimverò procurreres, nec quiſquam tibi vel ruborem, vel remoram injiceret: quia unus tibi à maculâ illa rubor, unus & à ſordibus dolor, pudorque. Et non erit ab anima peccati labe, lueque fœdata? Erit certè, vel ex eo quòd anima potior corpore, & animæ ſordes, graviores ſordibus corporis.

Ita fuit in latrone de quo Climacus gradu quarto de obedientia. Hic ad meliora converſus, atque ad monaſticam vitam aſpirans, non erubuit in templo etiam publicè audientibus facilè ducentis, anteactæ vitæ ſcelera omnia quantumvis pudenda, atque enormia recenſere, videlicet furta, latrocinia, veneficia, homicidia, adulteria, aliaque, quæ & audire horror eſt, & eloqui pudor; non erubuit, inquam, publicè, palamque confiteri; non ſine lacrymis, & gemitu; quos inter è fratribus unus, qui aderat, vidit procerum quemdam, aſpectuque terribilem virum, qui unâ manu calamum, alterâ prælongam chartam typis tartareis exaratam tenebat, & cùm pœnitens humi proſtratus

peccatum

peccatum aliquod olim à se admissum propalaret, illud calamo illico delentem. Vidit, inquam, & astupuit, posterisque memorandum illud tradidit, ne & ipsi pudore aliquando victi peccata confiteri erubescerent: sed potius, ut hîc MAGDALENA, ut istic bonus ille latro, fateri ingenuè discerent.

SECUNDA.

Ex vitæ, ac morum in melius mutatione.

HÆc in eo posita est, ut quæ fuerunt instrumenta peccati, fiant deinde instrumenta virtutis. Et ita in MAGDALENA factum fuisse & videmus, & amamus. Peccarat hæc membris propè omnibus, quæ scilicet aliis, atque aliis vitiis servierant; effecit ut eadem servirent virtutibus. Peccarat tactu, cùm virum incautè tangeret, atque impudicè: quid enim aliud faceret mulier peccatrix? at Pœnitens etiam tactu resarcivit quæ fecerat quàm pessimè, Christum quippe tetigit, & mox *peccatrix fit bona, fit sancta, fit innocens, cùm tetigerit veniæ largitorem*, ut inquit D. Chrysologus. nec mirum, *stercora contingunt; sed non inquinant solem: medicum cùm tangit vulnera, putredo non polluit: judicem quamvis tangat reus, non potest maculare cùm supplicat; sic peccator cùm Dominum tangit, non Dominum sordidat; sed ipse & peccato caret omni, & rapit subitò sanctitatem.* Serm. 94.

Sic rapuit MAGDALENA vel ab uno Christi contactu; & ita contactus Viri, qui prius vitio datus est; jam datur virtuti: quod tactui, hoc & aliis sensibus; quod manibus, hoc & aliis corporis membris. Peccarat unguento, *quod sibi pro*

Supra. *odore suæ carnis adhibuerat*, ut annotat D. Gregorius. *Quod ergo sibi turpiter exhibuerat hoc jam Deo laudabiliter offerebat.* Peccarat *oculis, quibus terrena concupierat, sed hos jam per pœnitentiam conterens, flebat.* Peccarat capillis, *quos ad compositionem vultus exhibuerat; sed jam capillis lacrymas tergebat.* Peccarat *ore, quo superba dixerat: sed pedes Domini osculans, hos jam in Redemptoris sui vestigia figebat.* Hæc ubi de MAGDALENA pronuntiavit magnus Pontifex, tum conficit illud. *Quot ergo de se habuit oblectamenta, tot de se invenit holocausta; convertit ad virtutum numerum, numerum criminum, ut totum serviret Deo in pœnitentia, quod ex se Deum contempserat in culpa.*

Ecce quæ vitæ morumque in meliora mutatio, eam ut imitemur ipsi, necessum est. Quî porrò imitabimur ostendit D. Gregorius. Unguentum illa effudit in Christi pedes.

Supra. *Quid unguento nisi bonæ opinionis odor exprimitur.* Et nos

2. Cor. 2. *Christi bonus odor simus in omni loco:* erimus si *per recta opera, quæ agimus, opinionibus boni odoris Ecclesiam respergamus.* Stetit illa *secus Domini pedes. Contra pedes Domini nos stetimus, cùm in peccatis positi ejus itineribus renitebamur: sed si ad veram pœnitentiam post peccata convertimur, jam retro secus pedes stamus, quia ejus vestigia sequimur, quem impugnabamus.* Lacrymis pedes ejus rigavit. *Quod nos quoque veraciter agimus, si quibuslibet ultimis membris Domini per compassionis affectum inclinamur, si eorum tristitiam nostram putamus.*

Capillis, quos rigavit pedes, tersit. *Capilli superfluunt corpori. Capillis ergo pedes Domini tergimus, quando sanctis*

ejus,

ejus, quibus ex charitate compatimur, etiam ex his, quæ nobis superfluunt, miseremur, quatenus sic per compaßionem doleat, ut etiam larga manus affectum doloris ostendat. Rigat namque lacrymis Redemptoris pedes, sed capillis non tergit, qui verba quidem doloris tribuit; sed non ministrando, quæ desunt, vim doloris minimè abscindit. Osculatur mulier pedes, quos tergit, quod nos quoque planè agimus, si studiosè diligamus eos, quos ex largitate continemus, nec animus unquam à dilectione torpescat.

Certè si torpescat aliquando, dicet nobis quod Pharisæo Christus. *Aquam pedibus meis non dedistis, hæc autem dum meorum pedes lavat, pedes ungit, pedes osculatur; fecit servis, quod vos Domino non fecistis; fecit pedibus, quod capiti vos negastis; impendit minimis, quod vos vestro denegastis authori.* Sed quando dicet illud Servator optimus? Utique in extremo die judicii, quando & dicet istud. *Quod uni ex minimis meis non fecistis, mihi non fecistis.* Ne porro id obtrudat aliquando, rubore nostro, malo nostro, id Christi servis, Christi pedibus, Christi minimis (hoc est pauperibus) impendamus, quod MAGDALENA Domino, quod capiti, quod authori suo, id est Christo, olim impendit. D. Chrysol. serm. 95.

TERTIA.

Ex dolore de peccatis.

FUIT hic enatus, non ex gehennæ metu, non etiam ex spe gloriæ, ac beatitatis: sed ex pura, putaque Dei bonitate, puro, putoque Domini amore; adeoque contritio longè

perfectissima,

perfectissima, quam D. Bernardus designari vult ipso etiam
Serm. 10. in Cant. unguento. Sic enim, inquit, *Ecce hoc est unum unguentum, quo anima peccatoris, suæ conversionis primordia condire debet. Primum namque sacrificium spiritus contribulatus.* Et hoc MAGDALENÆ sacrificium fuit, hoc unguentum, quo conversionis suæ primordia condivit, & quod incendit igne divini amoris, unde & manavit odor suavitatis & in Ecclesiam, & in cœlos, ipsumque Numen evasit.

Ubi ab aquis diluvii terris redditus est Noëmus, obtulit immortali Deo sacrificium, & *odoratus est Dominus odorem suavitatis*, vel, ut in Hebræo, *odorem quietis.* Adeo quippe ex illius sacrificio suavis ad Deum appulit odor, ut dici posset ipsa suavitas; adeo placidus, ut dici posset ipsamet quies. Quod *Noëmo:* hoc MAGDALENÆ. Sibi illa, Deoque reddita erat ab immensa illa aquarum, id est peccatorum, eluvie. Quid inde? Sacrificium obtulit, unguentum contritionis incendit, & *odoratus est Dominus odorem suavitatis, odorem quietis,* à quo mox ab illo audiit. *Vade in pace.* Ecce quies bonæ mentis, ecce suavitas odoris, id est virtutis, quo non MAGDALENA tantùm: sed & Ecclesia tota est repleta; de quo Bernardum audi; examinat hic, expenditque accuratè illud Evangelistæ de hoc ipso unguento, quod ad Christi pedes effudit MAGDALENA; videlicet. *Et domus impleta est ex odore unguenti.* Stupendum illud simul, & amabile. *Peccatricis manibus distillabatur, & extremis membris corporis, id est pedibus fundebatur, & tamen totam domum vis aromatum, & suavitas replet odoris.* Mirabile illud, ô *Bernarde*: sed mirabilius quod subjicis.

Unius

Unius peccatricis conversione fragrantiâ respergitur Ecclesia, & multis fit odor vitæ ad vitam. Multi enim MAGDALENÆ exemplo à peccati morte ad vitam gratiæ redeunt, atque ad veræ pœnitentiæ lamenta descendunt: & hic est *odor suavitatis, odor & quietis. Hoc gaudete pœnitentes, pusillanimes confortamini, & securè manus vestræ distillent myrrhæ amaritudinem, in salubrem hanc unctionem, quia cor contritum, & humiliatum Deus non despicit.*

QUARTA.

Ex ardentissimo in Christum amore.

NON est quod huic probando laboremus, probatus ille satis ipso Primæ veritatis, id est Verbi Incarnati, oraculo, dum sic de illa ad Pharisæum, & convivas alios. *Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Probatum est*, inquit D. Chrysologus, *quia dilectio delet & abluit universa peccata.* Serm. 94.

Probatus idem amor & lacrymis, de quibus sic ille ipse S. Præsul. *Lacrymas ad pedes Domini profluo amore profundit*, quasi cum lacrymis proflueret ipse amor, illæ quidem ex oculis, hic autem ex corde, cujus æstus, & ardor per lacrymas effunditur; ideoque eas appellat *lacrymas caritatis, lavat*, inquit, *Domini pedes lacrymis caritatis.* Probatus deinde & osculis, quæ diximus esse amoris indicia.

Probatus etiam ad Crucem, ad quam diffugientibus Discipulis stetit ipsa, nec timori cessit, nec periculo: quod certè est amantis, ut enim Tullius, vel sola ratione duce.

Lib.9.Epist. *Vt aurum igne, sic benevolentia fidelis, periculo aliquo perspici solet.* Et ita perspecta MAGDALENÆ in Christum benevolentia & caritas.

Probatus denique vel maximè à morte Christi, ad illius sepulchrum, ubi alia, atque alia dedit certi amoris argumenta, è quibus hoc primum. Quod IESUM quæreret, & quidem unicum, cæteros nec quæreret, imò nec admitteret. Adsunt illi Angeli, futuri utique consolatores, & ideo injiciunt illud. *Mulier quid ploras?* Quibus illa. *Tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum.* Sed, ô MARIA; sunt enimvero Angeli, sunt cœli cives, & cœlestes genii, eos intuere, eos audi, erunt tibi solatio. Quid illa? audi Hom. de Magdalena. Origenis ore. *Onerosi mihi sunt omnes consolatores, gravant me, & non consolantur.* Quæ causa? *Quæro,* inquit, *creatorem, & ideo mihi gravis ad videndum omnis creatura. Non quæro Angelos, sed eum qui me fecit & Angelos. Non quæro Angelos, sed meum & Angelorum Dominum. Tulerunt Dominum meum, ipsum solum quæram, ipse solus me potest consolari.* Hæc ubi dixit, exclamat excita amoris & doloris æstu. *Heu me miseram, quid agam? quò ibo? quò enim abiit dilectus meus? quæsivi eum in monumento, & non inveni; vocavi eum, & non respondit mihi. Heu me, ubi eum quæram? ubi eum inveniam?* Ubi ista apud se dixit, tum pergit, & seipsam amando magis, ac magis incendit. *Surgam certè, & circuibo omnia loca quæ potero, non dabo somnum oculis meis, non dabo requiem pedibus meis, donec inveniam illum, quem diligit anima mea.* Hæc ubi dixit ingenti amoris impetu, tum sic ad oculos, sic ad pedes. *Effundite*

lacrymas

lacrymas oculi mei, plorate, & nolite deficere. Ambulate pedes mei discurrite, & nolite quiescere. Ubi hæc ad oculos, pedesque, tum altum suspirans, atque ingemiscens. *Heu*, inquit, *heu quo abiit gaudium meum? ubi latet amor meus?* Ubi *est dulcedo mea? O dolores! ô angustiæ!* Ecce amoris ignes, ecce ardores. Vis & alios? accipe ex alio amantium argumento. hoc est, quod qui amat, nescit timere; & ita timere nesciit MAGDALENA.

Petrus & Ioannes venerant & ipsi ad monumentum, sed non invento corpore abierunt ad semetipsos quia timuerunt, & ideo non steterunt. Maria autem non timebat, quia nihil suspicabatur sibi superesse quod timere deberet: perdiderat enim magistrum suum, quem ita singulariter diligebat, ut præter ipsum nihil posset diligere, nihil posset sperare, nihil & timere. *Perdiderat vitam animæ suæ, & jam sibi melius arbitrabatur fore mori, quàm vivere, quia forsitan inveniret moriens, quem invenire non poterat vivens, sine quo tamen vivere non valebat.* Nimirum *fortis est ut mors dilectio: quid enim aliud faceret mors in Maria? facta erat exanimis, facta insensibilis, sentiens non sentiebat, videns non videbat, audiens non audiebat; sed neque ibi erat, ubi erat, quia tota ibi erat, ubi Magister erat.* Et hoc erat indicium summi in ea erga Christum amoris, cùm magis esset in Christo, quàm in seipsa: imò non in seipsa: sed tota in Christo: ubi enim potius, cùm amaret? amans certè est in amato; & *anima magis est ubi amat, quàm ubi animat*, ut scitè D. Augustinus.

QUINTA.

Ex raptu, excessuq; in Deum.

GRandes animas, & cœlo natas, non terris, subinde Deus extra se rapit, subinde etiam cœlesti concentu recreat, emissis etiam è cœli choro cantoribus.

Bollandus 4. Jan. Ita B. *Angelam de Fulginio* quandoque triduo toto in mentis excessu tenuit, ac recreavit.

Ita S. *Ignatium* Societatis IESU Parentem octiduo integro alienatum à sensibus sic habuit, ut mortuum credidisses, nisi levis arteriæ pulsus, ac micatio vitam indicasset.

15. Jan. Ita S. *Macarium* Ægyptium, Abbatem longè sanctissimum, in perpetua quasi extasi sic retinuit, ut non jam terris spirare videretur, sed cœlis. Amat nimirum Deus, etiam ex hac mortali vita, ad se rapere felices animas, ut in eo raptu cœli gaudia prægustent. Nec hoc tantùm: sed quandoque etiam cœlesti musica recreare.

9. Jan. Ita S. *Iulianum*, invictum Ecclesiæ Martyrem, etiam in ipsis ergastuli angustiis, squalloreque carceris, altiore concentu, id est angelico, recreavit.

25 Jan. Ita B. *Henricum Susonem*, Dominicanæ familiæ sidus illustre, post oblatam Beatæ Virgini, ceu matri, corollam, etiam cœlesti cantu detinere voluit, non sine amabili aurium, animique sensu, ac voluptate.

Quod illis deinde, hoc diu ante B. MARIÆ MAGDALENÆ. Ut Deo, cœloque propior esset, quo ab hominum consortio remotior, secesserat in aviam solitudinem, in qua &

mansérat

manserat totis triginta annis, herbis & radicibus victitans; nisi quod illi cibus oratio, & altissima divinarum rerum contemplatio; à quâ ubi abierat, ab illo quasi labore, conatuque recreanda, septies in die ab Angelis in sublime ferebatur, ut cœlestem auribus, animoque musicam exciperet, quid enim aliud insonaret illi animæ, nisi cœli concentus, & gaudia, cui jam desipuerant terrena, & caduca omnia? Ubi porrò cœlestibus illis deliciis dati sunt anni omninò triginta, eoque amplius, imminente jam felici è terris excessu, Præsbyterum monuit, ut ad se Dominica proximè sequenti S. *Maximinum* accerseret; qui adfuit statâ die, & horâ, & B. MAGDALENAM à terra sublimem reperit; brachiis, manibusque in cœlum porrectis, quo scilicet aspirabat, tendebatque animus: quem & sacra Eucharistia refecit, & mox expirantem vidit, non tam morte, quàm raptu, altioreque excessu. Eo nimirum, è terra, corporisque hujus ergastulo, eo, inquam, exitu abire debuit, quæ affectu, amoreque jam pridem & à terra, & à se exierat.

Ferunt Annales B. *Henricum Susonem*, in extasi, raptuque mortuum. Ita nimirum rapiuntur altissimæ illæ, non dico cœli; sed soli hujus Intelligentiæ. Et ita rapi debuit MAGDALENA, & in sponsi sui, *id* est Christi, amplexus venire. Ut & sic rapiaris ipse, *mi Lector*, age MAGDALENAM imitari stude. Animo ægra, peccati rea, & medicum, & Salvatorem quæsivit, & ipse quære: abjecit illa sese ad Christi pedes, quod humilitatis fuit, & te quoque ad illos abjice; eos lacrymis lavit, quod pœnitentiæ fuit, & illos etiam tu lava; oscula illis infixit, quod amoris fuit, & tu

Bollandus supra.

oscula iis infige, infiges autem amando. Capillis suis tersit. Sunt capilli superflua naturæ, de illis capiti suo, id est Christo, servivit: & de superfluis Domini pedibus, id est pauperculis, subvenire stude; & sic MAGDALENAM imitaberis, audiesque etiam cum illa. *Dimittuntur tibi peccata*
Serm. 94. *tua, quia dilexisti multum*, & tunc (ut aureè D. Chrysologus) *erit remissio peccatorum, quando tolletur materia tota peccandi, quando corruptio induet incorruptionem, quando mortalitas immortalitatem consequetur, quando peccati caro, caro totius efficietur sanctitatis, quando terrena servitus cœlesti dominatione mutabitur, quando militia humana divinum promovebitur ad regnum, quod nobis concedat Æternus Pater authore ipso Christo, cui est honor & gloria.*

SEXTA.

Ex gratia etiam miraculo concessa illius capiti, & capillis, & sacro Christi cruori ab illa Massiliam delato.

AD unguenta gratiarum, quas Theologi gratum facientes appellant, accedet & altera, quæ gratis data dicitur, estque gratia quædam miraculorum, seu gratia concessa supra omnes naturæ leges, miraculo scilicet, ac cœlesti prodigio; quod etiamnum visitur in sacratioribus
Tom. 3. S. MAGDALENÆ exuviis, & quarum meminit Silvester
c.12. pag 99 Petra Sancta testis oculatus in sua Thaumasia veræ religionis, estque hujusmodi.

In S. Maximini Cœnobio juxta Treviros religiosè asservatur,

asservatur, coliturque caput S. MARIÆ MAGDALENÆ, in cujus fronte adhuc est cutis particula, quantum scilicet duo digiti tegere possunt, capite cæteroquin exuto undique pelle omni.

Narrant ibi ex revelatione ipsius constare modicam eam in fronte cutem ideo non diffluere, sed inhærescere, quia manu ibi eam tetigit Christus, quando à resurrectione visus est illi adesse in Calvariæ horto, pronæque, atque ad genua præcipiti dixit. *Noli me tangere*; Et hoc primum annuente cœlo prodigium in ipso capite: en aliud in capillis. Ibidem cristallo probè inclusi spectantur crines ejusdem Divæ, qui nunquam canitie, seniove decolorari potuerunt, & hoc (ut creditur) in præmium obsequii, quo domini pedes iis extersit, postquam abundè eos proluerat. Et hoc ipsa perinde atque aliud revelavit, ut animulæ peccatrici stimulos adderet ad similia in Christum Servatorem obsequia; à quibus & paria in terris sibi polliceretur præmia, atque in cœlis longè ampliora.

Descendo ad postremum miraculum, quod vel sacro Christi cruori datum est, vel insigni D. MAGDALENÆ in eum religioni. E Palestinæ littoribus à Judæis expulsa, extorris, & exul, Deo navigium regente Massiliam cùm venisset MAGDALENA, secumque extulisset ampullam sanctissimi cruoris Christi Domini, eam dono dedit Provinciæ de se quàm optimè merenti, quippe hospitali suæ.

Hic porrò sanguis religiosè servatur in oppido S. Maximini, quod urbi Massiliensi finitimum est, claretque perenni miraculo, quippe anno toto concretus, tribus diebus resolvi,

liquescere,

liquescere, rubescere, fervereque videtur: scilicet feria sexta majoris hebdomadæ, Kalendis Ianuarii, hoc est ipso die Circumcisionis, ac denique in festo Inventionis sanctæ Crucis ineunte Maio: diceres illi inesse quodammodo sensum istorum dierum, quibus olim effusus ad humani generis bonum; adeo in illis solvitur, æstuatque totus. Et hoc (ut dixi) cœli annuentis prodigium, cui accedit & alterum; quod mutato, & correcto Kalendario ex pontificia Gregorii XIII. sanctione, ii ipsi terni dies eodem miraculo insigniri videantur juxta mutationem, & correctionem ejusdem Kalendarii. Usque adeo non errat Ecclesia Romana in iis, quæ subinde decernit ad Orbis Christiani regimen, ac gubernationem. Hujus porro miraculi mentionem facit Silvester Petra Sancta in Thaumasia veræ Religionis; cui fidem astruxit ex testimonio Viri Religiosi. Is est R. Pater Frater *Ioannes Richeome* Prior Conventus S. Sixti Ordinis Prædicatorum, qui ut illius miraculi aliquando fuit testis oculatus, sic & præco religiosus, ac sacer; ut legere est in litteris ab illo datis 20. Maii Anno 1645. Quæ videri possunt loco à me citato; ego ne longior sim, illis in præsentia supersedeo, ut redeam ad D. MAGDALENAM, cujus in Christum pietatem & suspicimus, & amamus etiam in hoc, quod Christi sanguinem, seu terram sanguineam, ejus scilicet cruore imbutam & amanter collegerit, & religiosè servarit, & in posteros transmiserit, ut esset simul & monumentum perenne christianæ pietatis, & incitamentum divini amoris, quo ut ardebat ipsa: sic & alios ardere peroptabat quàm maximè.

Tom. 3. c. 12. p. 105.

IN

IN FESTO SANCTI JACOBI APOSTOLI.

SAACO parenti & captam in venatione, uti aiebat, prædam, & seipsum ſtiterat *Iacob*, opportuno *Rebeccæ* matris conſilio, ut paternam inde derivaret in ſe benedictionem. Et certè derivavit, quod cùm audiſſet *Eſau irrugiit clamore magno, & conſternatus*, primò de fratre queri cœpit, dein & debitam primo genito benedictionem poſtulare: ſed fruſtrà, eam jam tulerat *Iacob*. Audiit itaque à parente quàm optimo. Gen. c. 27. *Benedixi ei, & erit benedictus.*

Quod olim *Iſaacus* filiolo ſuo *Iacob*: hoc D. IACOBO Deus, hōc Chriſtus, generis noſtri Servator, *Benedixi ei, & erit benedictus*; quod ut magis in aperto ſit, & clara luce, unam more meo movebo quæſtionem ex ipſis Eccleſiaſtici verbis petitam.

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Dilectus Deo & hominibus, cujus memoria in benedictione est.* Eccl. c. 45.

Quis ille dilectus? & quæ ei benedictio?

SI Litteram attendas, & sensum Scripturæ, ut aiunt, litteralem, *dilectus* ille est *Moyses*, hanc enim illa exprimit: at si sensum tropologicum, alius esse potest, atque alius pro alio, atque alio divini amoris, & cœlestium benedictionum appulsu.

Serm. de D. Benedicto.

D. *Bernardus* hæc Scripturæ verba accommodat D. Benedicto, ut nomine, sic etiam re benedicto: *dilectus sanè Deo*, inquit, *& hominibus, cujus non sola præsentia in benedictione fuit; sed & memoria ejus etiam nunc in benedictione est. Nam & usque hodie in triplicem amoris Dominici confessionem, triplici ex fructu pascit Domini gregem, pascit vitâ, pascit doctrinâ; pascit intercessione.*

Quod de D. *Benedicto* S. *Bernardus*, hoc ego in præsentia de D. IACOBO, qui etiamnum mortales omnes pascit vitâ, & rarioribus virtutum magnarum exemplis. Pascit & doctrinâ, quam in varias orbis partes Evangelica sua prædicatione sparsit. Pascit denique & intercessione, suisque

apud Deum precibus, quibus & impendentia mala à capitibus noſtris avertit, & bona omnia nobis accumulat, ut proinde meritò dicatur, & ſit illius *memoria in benedictione*, ut ex dicendis magis patebit.

PRIMA D. IACOBI BENEDICTIO.

Ex ipſo nomine, ejusq́ etymologia, ac mutatione petita.

DE *Iacob*, fratre ſuo ſic olim queſtus Eſau. *Iuſtè vocatum eſt nomen ejus Iacob: ſupplantavit enim me en altera vice. Primogenita mea ante tulit, & nunc ſecundò ſurripuit benedictionem meam.* Gen. c. 27. v. 36.

Quod *Eſau* de fratre ſuo *Iacob*, hoc de Sancto IACOBO mundus, hoc caro, hoc dæmon jurati illi hoſtes, quos ſupplantavit, & quidem primò mundum, cùm relictis omnibus, ſpretis omnibus mundi bonis, ſecutus eſt Chriſtum, pauper pauperem: ſecundò etiam carnem, cùm vocatus à Domino abiit à domo, à patria, à patre, imò & à ſeipſo, abnegando ſeipſum, & ſuam ipſe voluntatem, ut ea quæ Chriſti erant indueret.

Denique & dæmonem, dum illius ſimulacra & in Hiſpania, & in aliis orbis partibus evertit, atque diruit, ut meritò audiat IACOBUS, id eſt *ſupplantator*, mundi ſcilicet, carnis & dæmonis. Et hinc prima illi à nomine benedictio. Altera ducitur à tranſpoſitione litterarum, Hebraïcarum ejuſdem nominis, quæ ſi per modum anagrammatis

tranſponantur, ex *Iacob*, legitur *Galeatus*, ut annotavit Georgius Venetus. Ut ſic in tanto viro, nihil invenias, niſi quod arma, bellumque ſpiret adverſus Chriſtiani nominis hoſtes, ut infrà videbimus. Tertia denique benedictio ducitur à mutatione factâ nominis, in qua duo mirari poſſumus, & amare. Primùm quod ea mutatio facta ſit vivæ vocis oraculo, oraculo, inquam, primæ Veritatis, id eſt Chriſti.

Bollandus VI. Febr. in ejus vita c. 2.

Ordo D. Auguſtini in Eccleſia longè celeberrimus, ſuſpicit, & commendat nomen B. *Angeli de Furcio*, vel ob hoc unum, quod à D. Michaële Archangelo illud acceperit, eo quippe momento, quo ex utero materno prodiit. nomen habuit ab illo ipſo cœli Principe: quod ſanè magnum eſt, atque illuſtre: at quid illud, quantumque ſi cum D. IACOBO componatur, qui à Chriſto, mundi Servatore, Deo homine, nomen eſt ſortitus, & hoc quidem mutatione in melius facta.

V Febr. in vita S. Adelheidis c. 3.

Vivere deſierat S. *Megengor* D. *Adelheidis* Virginis pater, cum uni è ſororibus viſendum ſe dedit. Rogavit illa num eſſet Dominus *Megengor* ſuos inter olim clarus, clarus à natalibus, clarior à virtute. Cui Vir Dei jam beatis additus. Hoc mihi, inquit, nomen fuit in terris, ſed aliud in cœlis, in his enim dicor *Megengaudus*, quia corporis vinculis abſolutus, gaudiis Sanctorum perfruor in Dei mei regia. Dixit, & evanuit: poſteriſque id documenti reliquit, ſuperum gratiâ, Deique favore magnarum mentium mutari nomina: at ſemper in melius. Et ita factum videmus, in duobus fratribus, *Ioanne* & IACOBO, quos ipſe Chriſtus appellavit *Boanerges*, id eſt *filios tonitrui*, non ſine Numine,

&

& magna illorum commendatione, quibus datum est à Christo, quod nulli Apostolorum nisi *Petro*, cujus nomen etiam mutavit, ut ex *Simone* diceretur *Cephas*, id est *Petra*, qui futurus erat Ecclesiæ *Petra*, & quasi *lapis fundamentalis*: & Divi *Ioannes* & IACOBUS, quia futuri erant *filii tonitrui*, dicti à Christo *Boanerges*, ut de illis quoque dici posset, quod de D. *Basilio* magnificè extulit D. Gregorius Nazianzenus. *Tonitruum erat oratio, quia vita fulgur.* Sic quia Divorum *Ioannis* & IACOBI vita futura erat instar fulguris, ab exemplis illustrioribus virtutum omnium; eorum quoque oratio erat adinstar tonitrui, quod altùm insonaret, quod terreret, quod frangeret etiam indomita cœlo capita, animosque pervicaces.

Sub *Marco Aurelio* Romanorum Imperatore nominata fuit Christianorum militum *Legio*, vulgo dicta *Fulminatrix*, ex eo nomen sortita quòd in summa aquæ penuria, quâ laborabat Romanus exercitus, oratione ad Deum fusa pluviam impetrasset: mox enim ab illa & cœlum in nubem cogi, & insonare tonitrua, & micare fulgura cœperunt; quibus & recreati Christiani, & Infideles longè plurimi interfecti. Ita tonabat, fulgurabat, atque in impios fulminabat illa Legio. Quod illi: hoc Divis *Ioanni* & IACOBO, qui fidelibus uberem è cœlo gratiæ pluviam impetrare soliti, & infidelibus tonitrua, pœnarumque fulmina, ceu totidem irati cœli fulmina.

Tertullian. Apolog. c. 5.

SECUNDA D. IACOBI BENEDICTIO.

Ab eximio Christi in eum amore.

D*Ilectus Deo*, inquit Ecclesiasticus. Dilectus & Christo, hoc est Deo homini. Ea porrò dilectio fundamentum aliquod habuit in natura, ipsoque sanguine, cui sine vitio dari potuit singularis aliqua dilectio; erat enim D. JACOBUS ex provincia Galilææ, filius *Zebedæi*, & *Mariæ Salome*, adeoque consobrinus Christi secundùm carnem; verùm ut hinc concedi potuit amor aliquis etiam sine nævo, præcipuè tamen is gratiæ est concessus, & aliis, atque aliis argumentis proditur, maximè vero familiaritate; quæ amoris index esse solet. Reges ac Principes composuerunt Antiqui cum sole, qui planetis, ac stellis lucem suam communicat: sic illi suas quodammodo cogitationes, & consilia, seu lucem; suos ardores, & æstus, seu amores, communicant; & testes adhibent ad præcipua quædam, & heroïca facinora; & ita adhibiti sunt Apostoli *Ioannes* & IACOBUS.

A morte ad vitam revocare parabat Principis Synagogæ filiam: facinus erat invisum terris, & cœlo dignum: ad illud testes educit secum duos fratres *Ioannem* & IACOBUM, veluti sibi in paucis familiares.

Ascendere voluit sublimis in montem *Thabor*; atque abire in alium quasi à seipso, ibi (ut loquitur Scriptura) *transfigurari*, splendere facies ejus sicut sol; imò solem vincere, & luce, & ardore, & testes admittit illius lucis, illiusque

illiusque gloriæ *Petrum, Ioannem, & Iacobum*, veluti præcipua Apostolici Collegii capita, & quæ erant in primis amoribus. Orandum, flendum, sudandum fuit in horto *Getsemani*, & veniendum veluti ad ipsa mortis confinia; in ipsa quasi cum vita; morteque lucta (quam agoniam vulgo dicimus) & hujus quoque testes esse vult eosdem, *Petrum, Ioannem, & Iacobum*, veluti sibi amicissimos. Hac porrò amicitia, ac familiaritate innixa *Maria Salome* eorum mater, etiam ausa Christum interpellare, rogareque ut filiorum suorum unus ad dexteram, alter ad sinistram consideret in ejus regno. Ardua sanè, audaxque petitio, quæ filios Christo Iudici postulavit velut assessores in cœli curia.

Magnificum illud, & planè singulare quod de S. *Fintano* Abbate in Hibernia referre solebat Sanctus Pater *Columba*. Videbat nimirum illum omnibus noctibus Dominicis Christo Iudici astare inter Angelos: ut esset istic commissi sibi gregis, ac populi, vel advocatus, atque intercessor, vel secundus à Christo Iudex. Magnum profectò illud, & S. *Fintano* perhonorificum: sed audeo dicere, par illud; imò & majus, quod petit Zebedæorum mater, dum filiorum unum optat à dextris Christi considere, & alterum à sinistris. At unde id optat, id sperat, id exigit à Salvatore quàm optimo. Dicámne credidisse dandum illud cognationi, & sanguini? fortè non aberrabo ab ejus mente. Dicámne amori, & ferè amicitiæ Christi cum filiis? propiùs accedam & ad mentem parentis, & ad rei (qua de agitur) veritatem. Magna nimirum illis cum Christo

Bollandus 17. Febr. in ejus vita c. 4.

intercedebat

intercedebat familiaritas, atque (ut ita loquar) amicitia. De amicitia etiam eâ, quæ homini est cum homine, ita loquuti veteres, quasi ea esset summum in terris bonum. De illa sic Cassiodorus, & eleganter, & verè.

Prologo de Amicitia. *Amicitia est divitibus pro gloria, pauperibus pro censu, exulibus pro patria, imbecillibus pro virtute, pro medicina ægrotis, mortuis pro vita.* Ecce quantum bonum amicitia etiam hominis cum homine; etiam paris cum pari; quod si cum superiore, majus certè bonum.

Cùm vidisset *Antiochus* Machabæos, fortia illa pectora, & grandes animas, etiam irâ, tormentisque suis superiores extitisse, ut ex iis Iuniorem vel moveret, vel flecteret in suas partes, non solùm verbis hortari cœpit: *Sed & juramento affirmare se beatum illum, & divitem facturum, & translatum à patriis legibus amicum habiturum.* Machab. l. 2. c. 7.

Non invenit potentius telum, quo impeteret, quo feriret, quo læderet, quo frangeret invictum Adolescentis animum, quàm amicitiam sui: non divitias, non honores, non ipsam beatitatem posuit pro ultimo, adeoque potentiore telo; sed amicitiam: at quænâm, inquies, illa? *Antiochi*, Regis quidem: sed tyranni, attamen quia erat amicitia, in summis bonis repositam putavit. Quod si ea est, etiam sapientum calculo, quæ erit amicitia Dei, amorque Dei: certè id bonum, quo nec in terra, nec in cœlis majus, quo nec in tempore, nec in æternitate optabilius. In humanis, amicus fit permagni, & hoc quia, ut scitè D. Chrysostomus, *alium pro se ipso habet, qui amicum habet.* Hom. 2. in 2. ad Thessalon.

Quod si hoc magnum, hoc optabile, quid erit illud, non

non alium pro se ipso habere, id est similem pro simili, parem pro pari, hominem pro homine: sed Deum habere pro seipso, hoc est infinitis parasangis se ipso meliorem. Et ita Deum, ita Christum habuit D. IACOBUS, amicum sibi, amantem sui, quod summum illi bonum, summaque benedictio, cui suppar alia.

TERTIA D. IACOBI BENEDICTIO.

A singulari Deiparæ in eum amore.

AMorem Veteres composuere cum igne, *lumine qui semper proditur ipse suo*, lumen porro amoris sunt opera, quæ si adsint amor est; si desint non est amor, sed amoris umbra, & velut inane simulacrum. Ut enim Divus Gregorius. *Amor operatur magna si est; quod si operari renuit, amor non est*; & ita qui Divæ Matris in IACOBUM fuit amor, & magna, & prodigiosa operari visus est.

Erat in Iudæa magna Mater, & Virgo MARIA, erat in Hispania IACOBUS, longo terrarum, & oceani tractu dissiti, atque disjuncti, sed amor propinquos fecit, etiam inviso hactenus amoris miraculo.

Cùm *Cæsaraugustæ* Dei verbum unà cum discipulis suis disseminaret D. IACOBUS, fortè cum illis urbe exiit, atque ad Iberi fluminis littora venit, venturus de more ad Deum orator procul à turba, & hominum tumultu; sic enim orare à Magistro suo, id est Christo, didicerat, & ecce illi novum, & mirabile amoris prodigium; adest Virgo, Dei Mater, cum insigni ac numeroso Angelorum comitatu,

 concinentium

concinentium utique Dei laudes; adest, inquam, & sese visendam exhibet insistens columnæ ex jaspide, quæ fortè ad Iberi fluminis ripam fuerat erecta: notos sibi vultus, & amores agnovit D. IACOBUS, & illico in terram concidit, eam supplex veneraturus, cùm hæc ei Virgo. Hoc in loco mihi basilicam extrue; futurum enim est, ut hæc regio mihi, meoque cultui sit in paucis addicta: & ego quoque illi & favores meos, & patrocinium addico, uti & inprimis tibi, qui primus meo honori, cultuique velificari studueris; dixit, & simul videri, simul & loqui desiit: Ecce miraculum, ecce prodigium amoris; quod nulli Apostolorum datum est. Ut illi quà posset responderet, simulque Virgineo, seu amori, seu mandato, Deiparæ adhuc viventi, ac spiranti magnificum templum erexit, & columnam cui insederat, eidem inclusit, à qua & nomen accepit, retinuitque, in hunc usque diem, vulgo dicta Ecclesia *Del' Pilar*, sive *De columna.* & hinc prima, seu Christianæ Religionis, seu virginei cultus jacta sunt fundamenta, quæ & Virgini Matri debet Hispania, & virgineo in D. IACOBUM amori.

Bollandus 22. Febr. in ejus vita c. 4.

Fuit illud in Christo miraculum amoris erga B. *Margaritam de Cortona*: cui & matrem suam ostendit, & addidit illud amantis. *Filia mea, ecce tibi ostendo, & dono electam meam.* At audeo dicere majus aliquid à Virgine in D. IACOBUM, cui & seipsam adhuc vivens ostendit non sine amoris ac cœlestis potentiæ miraculo: quia absens absenti; & insuper illi sese quodammodo donavit, futuram electam illi ex millibus.

QUARTA

QUARTA D. IACOBI BENEDICTIO.

Ab insigni, & numerosa animarum conversione.

EA *Benedictio* è duobus peti potest, primò ex animarum pretio. Secundò ex earum numero, ac multitudine.

Pretium hinc colliges, quod nihil illi in hoc orbe aspectabili dari possit æquale; *Quam* enim *commutationem dabit homo pro anima suâ?* hoc est effatum, hoc oraculum Incarnatæ Sapientiæ, quæ ex te hoc quærit, ô quisquis es homo; *quam commutationem dabis pro anima tua?*

Dabis aurum, argentum, omnesque Principum, ac Regum gazas? non est æqua commutatio.

Dabis gemmas, & uniones, seu quas videt Oriens, seu quas efferunt maria? nec ab illis æqua commutatio.

Dabis urbes, provincias, regna, imperia, sceptra, coronas, ac diademata; neque ab illis æqua commutatio.

Dabis universum terræ ambitum, dabis effusa maria; dabis cœlum ipsum, & cœli oculos, cœli gemmas, solem, lunam, ac sidera? sed neque ab illis omnibus æqua commutatio.

Igitur, ô homo, (ut te ipse cum Augustino compellem) *Homo*, inquam, *qui miraris siderum altitudinem, & maris* Lib. 10. Conf. c. 8.
profunditatem, animi tui abyssum intra, & mirare si potes. Quod si satis mirari non potes; certè nec satis æstimare potes; quod si nec satis æstimare, profectò nec satis eum æstimare, qui animum illum lucrifecerit, qui Deo, &

Religioni addiderit, uti addidit D. IACOBUS, nec animum dumtaxat unum: sed propè innumerabiles; & hinc mihi duplex D. IACOBI benedictio. Unâ ab animarum pretio, alterâ à numero.

Sed erit hic unus aliquis, qui mirabitur à me de numero moveri quæstionem: quis nescit exiguum illum fuisse. Dei verbum, seu semen, jecit Apostolus in *Iudæa* primùm, & *Samaria*, deinde & in *Hispania*; sed quam paucos animarum manipulos collegit? Velagius Episcopus, cæteroquin Apostoli magnus Præco; septem dumtaxat illius Discipulos memorat, & his nominibus notat. *Calocerus*, *Basilius*, *Pius*, *Chrysogonus*, *Theodorus*. *Athanasius*, & *Maximus*. Ecce quos illi fructus dedit cœleste semen, quos cœlo partus Hispania, & multos mihi interim jactitabis, enimverò multos, evenit enim illis quod semini, quod subinde centesimum, subinde & millesimum reddit; & in hoc cœlesti semine audeo dicere miriadas etiam ab uno D. IACOBO.

Plutarcho visus est celebris dux quidam cui nomen *Thimotheus*, quorum facinora ut notarent alii, pinxere hominem dormientem, atque ab ejus manu dependens rete, in quod properabant ingredi oppida, provinciæ, regna; hac ipse evigilans delectatus pictura, ait, *Si tanta vel dormiens conficio, quid excitatum me facturum putatis?*

Habes, *Amice Lector*, emblema nobile, quod & Apostolum refert, ceu invictum militantis Ecclesiæ ducem, dormit ille altùm à morte sopitus, molliter cubat in sua Hispania, quæ sacris ejus exuviis gaudet, exultat, triumphat, & interim unâ manu tenet rete, quid enim aliud

teneat

teneat piſcator, & piſcator hominum? In illud porro veniunt; imò properant urbes, provinciæ, regna, imperia, ſeu quæ aſpicit ſol Oriens, ſeu quæ videt Occidens; nec enim in illius etiam dormientis retia venit Hiſpania ſola, quæ tredecim cenſet Regna; ſed utraque India, & in iis vaſtiſſima Regna, tot ſcilicet, quot armis jam occupavit Hiſpania; quot fide ac religione debellavit, Deoque adjunxit D. IACOBUS, etiam à morte dormiens, ac requieſcens. Tantum valuit apud Superos, Deumque invictiſſimi Ducis potentia, ac felicitas. Fatebor enim ea omnia animarum ſpolia deberi vel uni D. IACOBO Hiſpaniæ Patrono, ac Divo Tutelari; adeoque & omnem, quæ ab illis eſt benedictionem.

De Sampſone pulchrè notat Hiſtoricus ſacer quod *multò plures interfecit moriens, quàm ante vivus occiderat.* Apprehendens ille ambas columnas, quibus tota innitebatur domus, ita fortiter concuſſit, excuſſitque, ut domus ruina, & Philiſtinorum Principes oppreſſerit, & ſpectatores omnes ad tria millia: ſed & ipſe eadem ruina oppreſſus occubuit. Fortior Sampſone D. IACOBUS, inferni columnas, hoc eſt Iudaïcam perfidiam, & idololatriæ cœcitatem, ac pertinaciam ita concuſſit, ut excuſſerit; non uti Sampſon ad cædem ac mortem: ſed meliore fato ad vitam, ac beatitatem: ſicque multo plura vitiorum monſtra interfecit mortuus, quàm vivus occiderat, à quo profectò magna illi terra, cœloque data benedictio. Judic. c.16.

QUINTA DIVI IACOBI BENEDICTIO.

A felici morte, ac martyrio.

DE vita, deque morte, multi multa, hoc ad præsens institutum.

Vita est scala, per quam scilicet in cœlos fit ascensus per alios, atque alios excelsarum virtutum gradus; Ita *Pittacus* inter Græciæ sapientes, & factis, & dictis illustris.

Mors autem est *porta ad Deum*, per hanc enim animus è corpore, velut ergastulo, exiens, ad cœli regiam intrat, atque ad Deum ipsum evadit. Ita *Clemens Alexandrinus*.

Et talis D. IACOBO vita, morsque fuit. *Vita* quidem *scala*, virtutes veluti gradus, è quibus primus fuit ab expedita, promptaque obedientia, quâ ad paucas Christi invitantis voces, eum illico secutus relictis retibus, & Patre.

Secundus ab ardenti zelo, & divinæ gloriæ curâ, studioque: hoc inprimis patuit, ubi à Samaritanis summa inhospitalitate rejectus est Christus, tum enim ita cum *Ioanne* fratre, sic exarsit IACOBUS, ut à Domino petierit, liceret ignem cœlo devocare, qui incenderet, perderetque rebellia Christo capita, & inhospitales animas; quem zelum, etsi repressserit Christus, quod non esset illius temporis; amavit tamen, & nos amare, ac suspicere voluit.

Tertius ab incenso animarum salvandarum zelo, à quo & *Iudææ*, & *Samariæ* fines omnes excolendos suscepit, ac deinde per vastos oceani tractus, & periculosa maria in *Hispaniam* enavigavit.

Quartus

Quartus ab invicta in malis, ac persecutionibus patientia, morteque fortiter obitâ Christi, ac Religionis causâ, morte dico, quæ illi etiam ad *Deum porta* fuit, quæ tamen ei non est aperta; nisi per immane Iudæorum odium, per vincula, per carceres, ipsumque ferrum, quo illi aperta est porta ad Deum, ac beatitatem. Iuvat illius meminisse temporis.

Ex Hispaniâ Hierosolymam vix redierat Apostolus, cùm in Iudæorum invidiam, odiumque mox incurrit. Excitarunt illi Magum eò loci, ac temporis nominatum, *Hermogenem*, & magistro illi supparem discipulum *Philetum*, ut cum D. IACOBO congrederentur, primò verbis, acrique disputatione, deinde (si ea non succederet) magicis artibus, incantationibus, præstigiis agerent; imò & minis, ac verberibus, inflictis etiam à malo dæmone plagis, ac vulneribus. Verùm nihil horum successit; adfuit enim *Philetus*, qui statim Apostoli verbis, ac rationibus convictus manus dedit, & colla subjecit fidei jugo, pro quo suscepto, ne ab *Hermogene* magistro, aut potius à dæmone malè tractaretur, sudarium illi dedit veluti potens amuletum adversus hostis insidias, ipsamque inferni rabiem, vimque tyrannorum.

Phileto sic devicto successit *Hermogenes*, qui & ipse ab Apostolo victus, & Religioni Christianæ, Deoque additus, qui ne ipse aliquid à malo dæmone pateretur, veluti illius, stygisque desertor, baculum ei dedit, quo diabolos omnes, tanquam canes à se procul abigeret. In quo mireris, & ames, *mi Lector*, sanctorum vim, atque potentiam, à quâ & sudario, & baculo fugantur, ac franguntur omnes

inferorum

inferorum potestates. Et ita fugatæ, fractæque à D. IACOBO, quod dum non sustinet insana Iudæorum invidia, rabiesque; novas ei moliuntur insidias, vimque parant insolentiorem.

Conveniunt enim Centuriones duos, *Lysiam* & *Theocritum*, & pecuniâ corrumpunt, ut Apostolo manus injiciant, in vincula raptent excitatâ prius ab ipsis seditione, ac tumultu. Res ex eorum voto successit, sic dissimulante cœlo, Deoque ad servi sui gloriam, ac beatitatem. De more ad confertam Iudæorum multitudinem dicebat JACOBUS, & quâ erat sacratioris eloquentiæ vi, omnium commovebat animos, seu pœnitentiæ studio, seu desiderio vitæ melioris.

Quod ubi advertit *Abiatsar*, Iudæorum Princeps, & anni illius Pontifex, illico signum dedit; nec mora, mali corvi malum ovum erupit, malus, inquam, mali Pontificis scriba, *Iosias* nomine, qui in Apostoli collum funem immisit; simulque manum violentam: quo, veluti classico, excîti Centuriones illi duo, cum validâ militum, ac sicariorum turbâ in eundem incurrunt, involantque, vinctumque, ut erat, deducunt ad *Herodem* Archelai filium, qui ut Iudæis placere, moremque gerere videretur, & alios Apostolos Hierosolymis comprehendi jussit, & D. IACOBUM capite plecti. Quid non audes livor? quid non potes furor? quid non moliris malè sanum populo placendi studium? ad supplicium, ad mortem rapis innocentem cœli victimam, & caput illud, vel ipsis Angelis verendum, petis ac detruncas. Verùm nihil agis, ô invidia, ô furor, ô rabies,

manet,

manet, manebitque Apostolo sua laus, sua gloria; imò & sua vita: sed melior illa, atque altior: laus quidem à paralytico, cui etiam vinctus, atque ad cædem raptatus sanitatem reddet, atque incolumitatem: gloria verò vel ab ipso *Iosia*, quem ad meliora convertet, ac deinde fidei ascriptum, ac religioni, etiam sibi, cœloque martyrem addet. Manebit denique & vita, quia illi mors licèt violenta, licèt truculenta, atque in speciem infamis; erit illi *ad Deum porta*, erit aditus ad beatam æternitatem, à quâ illi summa benedictio. *Pretiosa* enim *in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Psal. 115. *Pretiosa*, inquit D. Bernardus, *mors Sanctorum, pretiosa planè tanquam finis laborum: tanquam victoriæ consummatio, tanquam vitæ janua, & perfectæ securitatis ingressus.*

Hunc oculis, hunc animo dum spectas, expectasque, *mi Lector*, simul etiam specta, atque expende quid sit mors Iustorum, ut eam ambias ipse, atque dum licet, etiam assequaris.

Primò est *finis laborum*, uti è contra mors impiorum laborum est inchoatio. *Laborum* dico *finis*, quia cum morte, justis moriuntur, & finem inveniunt labores omnes, ægritudo, dolor, luctus, lacrymæ, paupertas, frigus, æstus, fames, sitis, persecutio, ferrum, ignis, cædes, & si quis alius in vita labor est, aut si quod malum.

Deinde *victoriæ consummatio.* Vita quippe justi est militia, in hac pugnæ, in hac certamina adversus carnem, mundum, dæmonem, quibus dum resistitur, cedit resistenti nobilis victoria. Est militia, in quâ congressus cum persecutoribus, cum tyrannis, cum igne, aqua, ferro, ipsaque

ab illis illatâ morte. Sed mors illa, ut mors videri possit malè sanis hominum oculis; at cœli, Deique calculo est *victoriæ consummatio.*

Quid deinde. Est *vitæ janua*: nec enim possumus ad vitam immortalem ingredi, nisi per mortem, per hanc justus cœlum intrat, ac beatitatem.

Denique est *perfectæ securitatis ingressus.* at cujus securitatis? perfectæ utique, ac beatæ: securitatis nunquam amplius peccandi, nunquam excidendi à gratiâ, nunquam excidendi à gloriâ: ô perfecta, ô beata securitas! ad hanc aspira, *mi Lector*: sed prius ad labores, ad dolores, ad vincula, ad carceres, ad ferrum, & ignes Christi, ac Religionis causâ, si opus sit tolerandos; idque D. IACOBI vel hortatu, vel exemplo, qui scilicet inter Apostolos primus sanguinem fudit, vitamque profudit pro Dei cultu, atque amore.

De magno illo *Eleazaro*, qui pro patriis legibus primus inter Machabæos occubuit, extulit magnificum illud D. Ambrosius. *In moriendo, tormentis factus est cæteris magisterium perseverantiæ.* Quod ipsum D. IACOBO ascribere possumus, ceu nobile lemma, quod moriendo pro fide, pro religione, proque Deo, factus sit omnibus mortalibus *magisterium perseverantiæ*; longè aliter quàm in scholis, aut lycæo soleret: in hoc enim, & illis magisterium finitur cum vita, desinitque in morte: at in D. IACOBO cœpit cum ipsa morte, ab hac enim non tantum magister factus est Christianæ perseverantiæ: sed ipsimet *magisterium perseverantiæ*, in quo etiam summa illi, cœlo propitio, & annuentibus superis, collata benedictio.

Lib. 2. de Jacob c. 10.

SEXTA

SEXTA D. IACOBI BENEDICTIO.

A sepulchri luce, ac gloria.

CUM *Emmanuelem*, id est Christum, amores utique suos, describeret *Isaïas*, ubi de vita, deque morte multa, hoc etiam de illius sepulchro. *Et erit sepulchrum ejus gloriosum.* Gloriosum sanè à sacris illius corporis exuviis; gloriosum à miraculis, ac prodigiis, gloriosum à cœlesti luce, quâ subinde inclaruit, gloriosum à concursu peregrinorum, cultuque ac reverentia, quæ illi exhibetur. Cap. 11. v. 10.

Quod *Isaïas* de Christi sepulchro: hoc ipsum de D. IACOBI sepulchro extulit Seraphicus Doctor, D. *Bonaventura*: cui etiam illud inscribi voluit lemma. *Et erit sepulchrum ejus gloriosum*: tum *quia in principio miraculis plurimis fabricatum, tum quia in medio magnis virtutibus adornatum, tum denique quia magnis privilegiis est dotatum.* Hactenus S. Doctor; cujus mentem, stylumque dum sequor, pauca dicam de sepulchri illius luce ac gloria. Serm. 2.

Annus, quo terris occidit, & cœlis ortus est D. IACOBUS fuit Domini quadragesimus quartus: dies autem Martii vigesimus quintus Annuntiatæ Virgini sacer: placuit tamen festum illi solemne transferre in vigesimum quintum Iulii, quo scilicet in *Hispaniam* elatum est sacrum illius corpus.

Cùm ferro cecidisset; *Calocerus*, aliique digni tanto magistro discipuli, corpus primùm extulerunt in *Ioppen*: dein oblato miraculosè navigio in Hispaniam, per longos, & difficiles oceani tractus, quibus superatis tandem appulerunt

in *Galliciam*, & primò exſcenderunt in civitate ***Iria Flavia***; deinde *Compoſtellam* venerunt, ibique ſacras Apoſtoli exuvias in ſepulchro marmoreo depoſuerunt: tum auſpice Deo, Chriſti fidem longè lateque diſſeminare cœperunt, non ſine magno animarum proventu: Verum, ut humana ferè omnia in pejus concidunt, etiam in Hiſpaniâ peſſum ire Religio, pietasque: hinc veriti Diſcipuli, ne qua ſacro corpori fieret injuria, illud terræ altè defoſſum occultarunt; & ſanè occultatum ſic fuit, per annos quingentos, eoque amplius, cùm tandem poſt multa ſæcula, mœſtosque ſoles, placuit ſuperis illud iterum oculis hominum, & priſtino cultui reddere, ſub *Alfonſo* Hiſpaniæ rege, cui cognomen ***Caſtus***: ſub quo enim potiùs Caſtitatis cultor, ac vindex efferretur, quàm ſub Caſto Principe? Caſtos nonniſi caſta decent. Et verò decuiſſe probavit Deus etiam miraculo.

Eò loci, ubi depoſitum olim Apoſtoli corpus, per longa illa ſæcula, excreverat ingens ſylva, & opaca, quæ ſacratiores illas exuvias ita tegebat, ut nulla amplius illarum apud mortales eſſet memoria: ſed erat apud immortales, apud quos nulla Sanctorum oblivio; ne porro diuturnior eſſet etiam apud illos, nocte concubiâ viſa lux magna illi loco & ſylvæ imminere, idque ſæpiùs, ac ſæpiùs à vicinis omnibus, remotisque notatum cùm eſſet, placuit *Theodemiro* Iriæ Epiſcopo id ipſum prodigii genus deferre, qui & ipſe deinde eandem lucem, ſplendoremque nocte intempeſtâ cùm ſpectaſſet, curavit humum altè effodi; & ecce jucundum oculis, animisque ſpectaculum: ſacellum viſitur

pulchrè

pulchrè fabricatum, & in eo arca marmorea, quâ conditum erat D. IACOBI corpus.

Hîc omnes invasit stupor, amorque, & restaurata statim Apostoli veneratio: quam & auxit Rex *Alfonsus*, extructa ibidem basilica, sumptu planè regio, & multis deinde ejusdem Regis munificentiâ, ornata donis, dotataque privilegiis. Et meritò, hæc enim quasi jure suo exigebat Apostolus, futurus deinde Hispaniæ Patronus, Tutelaris, ac propugnator acerrimus, & hæc ipsa deferebat Hispanica, id est Catholica, in sanctos veneratio, atque in superos pietas; quam etiam miraculo probatam Deus voluit, ut sciret Hispania, sciret Orbis universus, eò loci latere Divum Hispaniæ Tutelarem, qui etiam è sepulchrali urna & pericula illi impendentia denuntiaret, & ex eadem, quasi in arma, aciemque prodiens averteret.

Refert Ioannes Eusebius Nierembergius, & ex illo Silvester Petra Sancta, Pericula Hispaniæ imminentia indicari per bellica murmura, per tubarum veluti clangores, & sonitus armorum, qui prodeunt, audiunturque ex ipso D. IACOBI sepulchro; quæ murmura, qui clangores, qui sonitus non semel sunt auditi; ac nominatim priusquam vulgaretur immanis illa conjuratio Neophytorum Maurorum, quos *Morizos* appellant. Lib. 10. mirac. Europæ c. 11.

Vigilat nimirum etiam in mortis somno, etiam in sepulchri nocte Divus ille Hispaniæ Tutelaris, & pericula denuntiat, ut avertat. Nec illud apud Sanctos novum est, & insolens: notum quippe illud, sepulchra quædam Divorum, strepitu suo significare mortalibus, Clientibus utique

 suis,

ſuis, aut imminens lethum, aut triſte aliquid, ac funeſtum.

Bollandus 5. Febr. in ejus vita §. 2 Ita ad ſepulchrum S. *Bertulphi* Abbatis, cum publica impendet calamitas, auditur è ſepulchro veluti quædam manuum comploſio, atque inter ſe colliſio; ut conſtanti fama Gandavi traditur.

Ita è tumulo magni illius *Cid Ruit*, altè inſonat armorum fragor, belli imminentis præſagium. Sic publicis malis veluti præludunt ingentes illæ animæ; nec publicis tantum, ſed & privatis.

Silveſter Thaumaſiæ tom 3. c. 20. *Meſſanæ* in Sicilia, arcula, intra quam exuviæ B. *Euſtachiæ*, quieverunt, ſuo pulſu indicat, è monialibus unam aliquam brevi morituram, nec unquam ſine funere fuit ea religioſa domus, poſt auditam ejus tumuli admonitionem.

Nec funeſta tantùm nuntiant ea heroum ſepulchra: ſed quandoque etiam læta, & fortunata, quo in genere ut jucundum; ſic mirabile illud, quod de *Ferdinando Gonzale*, Caſtellæ comite, narrat idem Nerembergius. *Memoria*, inquit, *dignum eſt, oſſa Comitis Caſtellæ, fortiſſimi Ferdinandi Gonzalis, quæ jacent in Sancto Petro Arlaveæ, ſuo ſtrepitu, & concuſſione ſignificare victorias Catholicorum contra infideles. Et obſervatum inſonuiſſe vehementer in oppugnatione Granatenſis Regni, cùm tandem Hiſpania mauricum jugum excuſſit. Nec tantùm noſtratum victorias ſonitus hic prædicit, ſed etiam externorum. Nam anno milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſexto, pridie ante victoriam Ioannis Hanniadis cum profligavit Turcas, inſonuere pariter. Aliquando etiam alius prodigiis noſtrarum felicitatem promittit idem Comes: quippe ante illam victoriam, miraculoſam quidem,*

quidem, quam vocamus De Las Navas, cùm Rex Alfonsus Octavus, innumeras Maurorum catervas prostravit, auditus est in tota civitate Legionensi bellicus strepitus, usque ad templum S. Isidori, cujus foribus pulsatis, vigilanti Sacerdoti nunciatum fuit, Comitem Ferdinandum Gonzalem adesse cum Cide Rex Diaz, atque adventasse illuc, ut evocaret Regem Ferdinandum Primum, qui eo in templo jacebat. Postero die secuta victoria. Magnis utique illis heroïbus, Ferdinando Comite, & Ferdinando Rege pro sua Hispania pugnantibus, atque è sepulchri nocte (ut ita dicam) in lucem, solemque armorum prodeuntibus; quod etiam non semel fecisse visus est D. IACOBUS, ut ostendet ea, quam subjiciam, illius à Deo benedictio.

SEPTIMA D. IACOBI BENEDICTIO.

Ab armorum fulgore, ac præsidio.

ERecta quondam Iulio Cæsari honoris ergo statua virenti redimita lauro, quæ dextrâ rotabat ensem, sinistrâ calamum regebat. Subjecta erat hæc epigraphe.

Ex utroque Cæsar.

Denotabat illa utroque excelluisse Cæsarem, mente scilicet, & manu; calamo peræquè, ac ferro.

Et hoc Cæsaris, hoc Principis, hoc magni est Ducis; quod etiam notavit Historicus sacer, qui dum recenset nomina fortium David: hoc effert de Duce quodam imprimis forti, cujus nomen reticet; sic interim de illo. *Sedens in cathedra* 2. Reg. c.23.

sapientissimus

ſapientiſſimus princeps, inter tres ipſe eſt tanquam tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno. Ecquis ille ſapientiſſimus Princeps, qui & in cathedra ſedet, quod Doctoris officium, & ſimul arma rotat, hoſtesque ſternit; quod bellici Ducis eſt munus?

Veniam dabis, *Amice Lector*, ſi abeam à litterâ, deſcendamque ad ſenſum tropologicum, dicamque ex illo, D. Iacobum eſſe Principem illum ſapientiſſimum inter tres, quos ſcilicet ſibi Chriſtus adlegit veluti præcipuos exercitus ſacri Duces, *Petrum, Ioannem, & Iacobum.* Eſt ille, ſi natalia ſpectes, abjectus imprimis, & quaſi vermiculus, ex aquis ſcilicet evocatus ad ſidera. Sedet tamen in cathedra, dum Apoſtolicum munus obit, dicit è pulpito, docetque ſubjectam turbam; interea tamen, quod ſtrenui Ducis eſt, facit, juratos fidei hoſtes ſternit impetu uno, non octingentos, ut ille; ſed totos exercitus.

Iuvat illius meminiſſe temporis. gemebat Hiſpania ſub infami Saracenorum jugo, & quotannis iis pendere debebat luctuoſum ſanè, & miſerabile tributum, centú ſcilicet Virginum, quæ abducebantur, ut infelices victimæ; ſi non ad cædem corporis; at profectò ad certam animæ perniciem. Hoc tributo ſe, ſuosque liberare dum ſtudet *Ramirius* Rex, ejus nominis primus, Saracenorum in ſe odium, armaque concitavit. Advolant illi, in Hiſpaniam irrumpunt totis copiis, & eas longè, lateque fundunt. Venitur ad arma, & pes pedi, manus manui jungitur: ſed, ô malum! vincitur, fugatur, cæditur Hiſpanicus exercitus, & paucæ illius reliquiæ evadunt in montes, ibique ſe tuentur, non jam armis; ſed

ſed natura loci, per avia ſcilicet, & invia ſparſi. Quid hîc Rex *Ramirius?* noctem exigit inſomnem, & ſupplices in cœlum manus extendit: nec in vanum. Eadem quippe nocte ſeſe Regi viſendum exhibet D. IACOBUS, mandatque ut luce proximè ſequenti, ubi primùm miles omnis & ſacra exomologeſi purgatus fuerit, & Euchariſtiâ refectus, eat confidenter in hoſtem: invocato & Dei, & ſimul etiam ſuo nomine, affuturum ſe veluti Hiſpaniæ Patronum, ac Tutelarem, cui ſcilicet protegendam Deus commiſiſſet. Et certè adfuit armis conſpicuus, albo vectus equo, vexillumque niveum manu præferens, ſtetit in prima acie. Ita Duce, atque Anteſignano D. IACOBO, Mauros vicit, ſtravit, profligavitque *Ramirius*, cæſis ad ſexaginta, eoque amplius eorum millibus, capta etiam urbe *Calabora*, aliisque minoribus oppidis, excuſſoque penitus duro illo, atque infami Maurorum jugo.

Contigit ea victoria Anno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo ſexto ad Clavigium, qui locus etiam hodie variis ejus victoriæ monumentis ornatur. Saxei bacilli ibi innaſcuntur, & conchæ petreæ. Alii lapides aut enſe, aut lancea, aut veſtigio equorum inſigniuntur. Et quod mirabilius eſt exciſæ ibi rupes effigiem S. IACOBI, naturâ, Deoque artifice oſtendunt: ut eat in poſteros omnes & tanti beneficii memoria, & Sancti illius Tutelaris cultus ac Religio. Et verò jam ivit, ibitque, uti ſperamus, in ævum omne; Reges enim, & Præſules, & Regni magnates ex eo die Eccleſiæ D. IACOBI attribuerunt privilegium, ac veluti tributum, quod *Vota* appellant, & ipſe Hiſpanus miles jam cum

Nieremberg. ſupra l. 1. c. 6.

hoste congressurus, hoc veluti classicum insonat. S. IACOBE *Hispania pugnat.* Nec in cassum eæ jactantur voces, visus certè iis de cœlo devocari Apostolus, & pro Hispanis suis non semel & pugnare, & vincere etiam visibili specie in omnium oculis, tum contra Mauros in Hispania, tum in Indiis contra Infideles. Ut proinde mirum non sit, si Hispani Reges, defensoris sui vel amore, vel beneficiis illecti Ordinem instituerint Equitum D. IACOBI, cui & magnates, & nobilissimi quique inscripti, & ipse Rex ejus Ordinis supremus sit Magister. Et hæc tua in terris gloria, hæc erecta tibi trophæa, hæc monumenta sunt Catholicæ, id est Hispanicæ, pietatis, quam è cœlo dum despicis, confirma, & auge in ævum omne, ut sub signis tuis vivat, vincat, triumphet Hispania.

OCTAVA DIVI IACOBI BENEDICTIO.

A præsenti, ac prodigioso in clientes suos ac peregrinos auxilio.

EA Dei ter Opt. ter Max. benedictio non minima, quâ gaudent in cœlis Sancti, & quâ imprimis D. IACOBUS, ut suis adesse possit, atque opitulari clientibus ac peregrinis ubi exegerit extrema necessitas, & fatalis infelicis ævi meta, hoc est ipsa mors etiam per vim, atque injuriam illata; quo in genere mirabile illud, ac prodigiosum quod subjicio.

In prisca Hispaniæ urbe (quam S. Dominici Calciatensis

vulgo

vulgo appellant) adoleſcens fuit, in quo rarâ ſanè concordiâ, pulchritudo ſimul inerat, & pudicitia. Ibat ille Compoſtellam ad D. IACOBI, unà cum parentibus pietatis ergo, ac peregrinationis; cùm ecce de via ad hoſpitium deflexit, ibique ab hoſpitis filia tentatus, atque ad complexum illectus, tantumque non adactus. Sed ut erat in paucis amans caſtitatis, virgineique pudoris, impudoratam illam à ſe repulit, illius, imò & ſui victor ſanè glorioſus. Quid hîc puella? Ut repulſæ impatiens eſt obſcœnus amor, ſic & impatiens puella, nec impatiens tantùm; ſed & in odium præceps. Ita nimirum fieri ſolet ubi ſibi illuſum viderit amor, in odium vertitur; imò & ad calumniam, & malos dolos convertitur, & ita hîc converſus; adoleſcens enim à puella conſtitutus quaſi furti reus, atque ut is ab illâ accuſatus, quaſi ſurripuiſſet clanculum domi argenteum craterem, qui etiam à Iudice repertus apud ipſum eſt in penulæ viatoriæ cucullo, in quo ſcilicet eum per fraudem puella occultaverat.

Nieremberg. de mirac. nat. Europæ l. 1. c. 1.

Igitur ad reſtem damnatus Iuvenis, innocens licèt, ac pudicus, ſicque illo orbati parentes mœſtiſſimi, proſecuti tamen ſuam illam ad D. IACOBI limina peregrinationem, quæ nec inanis fuit, nec boni vacua: in reditu quippe à filio appellati, monitique ut Iudici ſignificarent, & à Virgine Deiparâ, & à D. IACOBO vivum adhuc eum in patibulo ſervari, quia & criminis expers fuerat, & tanti Patroni pius cliens ac peregrinus: veniret proinde Iudex & juberet incolumem demitti ac dimitti.

Benè monenti filio obſequuntur Parentes, atque ad

Iudicem veniant, erat ille fortè in mensâ, gallulum ac gallinam jam cultro secturus, cùm ad ea, quæ jactabantur, subridens. Ita, inquit, vivit filius vester: uti & vivunt hæ aves; & ecce momento tam gallus, quàm gallina revixit, imò & ille etiam more suo, genioque cantillavit.

Hìc omnes invasit stupor, amorque tanti prodigii, à quo probè moniti, statim ex ipso triclinio ad locum patibuli properarunt, inveneruntque innoxium Iuvenem, ac verè adhuc superstitem, quem & Parentibus restituerunt. Porro eas aves ambas in templum asportarunt, ubi & septennium exegere, atque in fine pullos duos simillimos genuere, qui stirpem illam propagarent.

Hoc ferè semper fit in ea Ecclesia quolibet septennio, magnæque semper admirationi est, quod etsi illac innumeri fermè commeent peregrini, omnesque à pullis illis plumam excerpere soleant, nunquam tamen illi implumes inveniuntur. Ita perenni miraculo probatur, quod probatum est prius.

Hìc te volo, te compello, *mi Lector*, atque ad D. IACOBI limina, si minus corpore; at saltem animo deduco, ut, postquam ea lustraris priùs, dein ediscas, quæ D. IACOBI apud Superos gratia, quæ apud Deum benedictio, quis favor, quæ vis ac potentia etiam in ipsam mortem, quæ Clientem ac peregrinum reverita, nec ausa è medio tollere, quia tollere vetabat Apostolus. Ubi porro hoc didiceris, simul & disces illud, hunc amare, colere, ac revereri, certus etiam de illius ope, ac præsidio.

IN

IN FESTO SANCTI LAURENTII MARTYRIS.

DIVUS CHRYSOLOGUS invictissimi Martyris LAURENTII, felicem è vitâ discessum multis ex capitibus commendat. Serm. 135.

Primò quia passus est in ipso capite gentium, id est in ipsa urbe Romana.

Secundò quia *in ipso Iuventutis flore, decorem Iuventutis suæ sanguine purpuravit.*

Tertiò ex ardenti desiderio pro Christo moriendi. Hinc *Episcopum suum Sixtum pergentem ad martyrium sequebatur fide fultus, tristis affectu; non quia ille patiebatur; sed quia ab illo ipse deserebatur.*

Quartò ex eo quòd opes Ecclesiæ sibi creditas in tutò posuerit, eas *desiderabat persecutor non tam avarus, quàm furiosus: oderat* nimirum *quem occidebat; sed amabat apud eum, quod ille contemnebat:* & certè quidni contemneret S. LAURENTIUS *pauper opibus, dives moribus.*

Quintò ex immani quod illi decretum est supplicio, quo in craticula torreri; imò & assari debuit.

Sextò ex invicta illius patientia, à qua *craticulam supplicii, lectum quietis putabat.*

Septimò denique ex igne, quo magis æstuabat intus

quàm foris; *plus ardebat quam urebat, urebat in carne, ardebat in corde*, inquit ille ipse D. Chrysologus. Quo judice duplici LAURENTIUS exarsit igne, uno in carne, altero in corde, quod ut in aperto ponatur, sit

---

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Probavit me quasi aurum quod per ignem transit.* Iob. c. 23. v. 10.

Quis ille qui probat? quem probat? & quomodo?

Deus probat.

QUI probat, Deus est, Supremus Judex & arbiter; probat ille Iustos, probat & impios: quod Zachariæ vati indicatum voluit, ubi populum dispersum divisit ipse in tres partes. *Erunt*, inquit, *in omni terra, partes duæ, in ea dispergentur & deficient*: ecce injusti & impii, qui à Domino probati deficiunt, *& tertia pars relinquetur in ea. & ducam tertiam partem per ignem, & uram eos, sicut uritur argentum, & probabo eos sicut probatur aurum.* Ecce justi & pii, qui & ipsi à Deo probantur & subsistunt. Hinc de illis Dominus; *Ipse vocabit nomen meum, & ego exaudiam eum: Dicam populus meus es & ipse dicet: Dominus Deus meus.*

Cap. 13. v. 8. 9.

Quem?

Et quomodo?

Ex his intelligis, *Amice Lector*, quis probet, & quos; paucis

paucis accipe, quomodo? Duplici modo Deus suos probat, uno per felicitatem, altero per adversitatem.

Et hoc & illo modo probavit *Iobum*. Primò quidem cùm ei ex voto cessere omnia, cùm domi & foris abundaret, cùm ei pulchra, & numerosa esset soboles, deinde cùm hæc à malo dæmone erepta, eversaque omnia. Ecce ut probatus in prosperis, ut probatus etiam in adversis.

Ita probatus & *David*, felicitate quidem cùm ad regnum evectus; adversitate cùm & à Saüle, & ab Absalone persecutionem passus. De hac, & illa ait ad Dominum. *Probasti* Psal. 136. *me, & cognovisti me.*

Ita probatus & Gentium Apostolus *Paulus*, dum *per arma Iustitiæ* adversus hostes feliciter depugnavit, & quidem *à dextris & à sinistris*, hoc est prosperis & adversis. 2. Cor. c.6. Ita nimirum ut annotat Theodoretus, *sicut in rebus tristibus probamur, eodem quoque pacto in secundis rebus exercemur.*

Verùm multò verior, multò acrior & diligentior, probatio, per labores & ærumnas, quàm per gloriam & honorem; quamvis utrumque examen virum ostendat & probet, an sciat abundare, & penuriam pati, atque adversus hostem pugnare *per arma Iustitiæ, tam à dextris quàm à* Philipp. c 4. v. 12. *sinistris.*

Ita denique probatus D. LAURENTIUS, uti fusiùs explicabimus.

Quomodo

Quomodo à Deo probatus S. Laurentius?

IUſti omnes hæc aliquando ore, calamoque Davidis: *Tranſivimus per ignem & aquam*: hoc eſt per adverſa & proſpera. Ita D. Auguſtinus, quem juvat audire etiamnum in ſcriptis ſpirantem ac loquentem. Sic inquit. *Quando res anguſtæ & aliquæ infelicitates ſunt in hoc mundo, quaſi ignis eſt, quando ſunt res proſperæ & abundantia ſæculi circumfluit, quaſi aqua eſt.*

Pſal. 65. v. 12.

In Pſal. 65. v. 12.

Hæc ubi extulit S. Præſul, tum adjicit illud oportunum perficiendis moribus documentum. *Vide ne te ignis exurat, ne aqua corrumpat, firmus eſto adverſus ignem, coqui te oportet, tanquam vas fictum, mittêris in caminum ignis, ut firmetur quod formatum eſt: vas ergo quod in igne formatum eſt aquam non timet: vas autem ſi ſolidatum igne non fuerit, tanquam lutum aqua ſolvetur: noli feſtinare ad aquam, per ignem tranſi ad aquam, ut tranſeas & aquam.*

Hoc eſt (ut clariùs eloquar) ab adverſis ad proſpera tranſi: ſic enim per hæc ſecurus tranſibis, nec diſſolveris, ut ſolet in aqua lutum. Sed ne longiùs, maneat illud Auguſtino interprete, quod aqua ſymbolum ſit abundantiæ ac felicitatis; quia ſummè ferax eſt, ex ſe enim & in ſe gignit omne piſcium genus; imò & margaritas, atque uniones, qui apud puſillos mortales ſummo ſunt in pretio. Ignis autem ex ſe, & in ſe nihil generat, maximè ſi purus ſit, atque elementaris, obſtat enim generationi puritas illa, & vehemens vis illius elementi.

Quod

Quod si vaporibus, & halitu crassiore sit permixtus, uti est in inferiore nostra regione, extra suam sphæram, fortè in se aliquid generat.

Dico fortè, quia res apud Authores adhuc est sub lite. Affirmat Aristoteles, qui fornaces aërias Cypriæ insulæ asserit incoli à bestiolis pennatis muscâ majoribus. Asserit, & Seneca, & Plinius, qui ea animalia, quæ vocat *Pyraustas*, ait esse vivacia per ignes, quod & alii de *Salamandris* astruunt.

Verùm ut dixi, licèt demus ea animalia in igne vivere, velut in nativo elemento, negamus tamen ex eo nasci; ignis enim iis patria esse potest, non pater; quia nullius geniture est capax, ut facilè est conjicere ex Moysis historia, quæ igni nullam tribuit genituram, neque Deus ullum ei gignendi præceptum dedit, uti aliis elementis; Et hoc, ut dixi, maximè verum de igne puro, atque elementari, qui proinde symbolum est sterilitatis, adeoque & adversitatis.

His ita ex veriore Authorum opinione constitutis, videamus qui probatus à Deo fuerit D. LAURENTIUS?

Primò prosperis; tum quia electus à *Sixto*, Pontifice sanctissimo, Ecclesiæ Archidiaconus, ipsique familiaris & carus in paucis, atque in sacris ministeriis assiduus; tum quia ei commissæ & concreditæ omnes Ecclesiæ facultates, quæ & multæ erant & magnæ, licèt ab illis dives esse nollet, qui ut antè dixit D. *Chrysologus*, etiam inter divitias universosque Ecclesiæ thesauros *pauper erat opibus, sed dives moribus*; tum denique quia ei commissa divini Sanguinis dispensatio, quam dum in primis honoribus reponit, sic ad *Sixtum* *Experire utrum Ministrum idoneum elegeris, cui commisisti*

Dominici sanguinis dispensationem. Et hæc, ut ita dicam, summa fuit D. LAURENTII in terra felicitas, qua probatus est à Deo; sed probatus magis in adversis, immanique corporis cruciatu, à quo factum ut qui transiverat per aquam, hoc est per abundantiam & felicitatem; transiret deinde per ignem, hoc est, per adversitatem; in quâ Deo probatus quàm maximè. de hac porrò probatione ita D. Augustinus. *Verè beatum corpus quod non ad pœnam funestus ignis à fide Christi immutavit: sed ad requiem Dominicam sancta religio coronavit; sed & ipsa flamma ideo suscepit martyrem, non ut eum à fide sua ignis mutaret: sed ut probatum Domino suo redderet: tali enim incendio beata consecrata sunt viscera, non condemnata.* Et hinc mihi alia injicitur quæstio.

In festo S. Lauren. serm. 3.

Quo igne probatus sit D. Laurentius?

VIdebitur fortasse cuipiam hæc quæstio supervacanea, cùm in aperto sit quo igne, utique materiali, atque elementari; non est tamen ita hic in aperto; quin alius ignis sit in occulto. Ideoque alium, atque alium distinguit Seraphicus Doctor.

PRIMUS IGNIS.

Illuminans & inflammans.

De S. Lauren. serm. 1.

ET *hic est ignis divinæ gratiæ cujus officium est animam illuminare ad verum, & inflammare ad bonum.*

Luc. c. 12.

Et hic est ignis, de quo Christus ipse. *Ignem veni mittere in*

in terram , *& quid volo nisi ut ardeat*, & de quo olim Dominus. *Ignis in altari meo semper ardebit, quem nutriet Sacerdos subjiciens ei ligna per singulos dies.* Altare cor huma- Levit. c. 6.
num, ignis gratia, ignis & caritas; ligna, bona opera, quæ subjicit Sacerdos, Christianus omnis, qui unctus est Domini.

Hoc igne arsit D. LAURENTIUS. Primo gratiæ. De hoc D. Chrysologus invicti hujus Martyris gloriosus prædicator, qui sic de illo. *Itaque beatissimus Martyr ostendens, quàm quietè jaceret in illo ignito ferro, ait circumstantibus, Iam me versate, & si una pars cocta est, vorate*: liberæ sanè voces, liberior animus. *Miramur patientiam, donum Dei miremur. Ibi fides non solùm non arsit; sed & consolabatur ardentem, quia fidelem tenebat promittentem. Vt fides non deficeret, ut spes non averteretur, ut caritas inter pœnas igneas corporales plus accenderetur Dei dona erant.*

Ecce gratia, ecce primus ignis, quo exarsit magna illa D. LAURENTII mens & anima: vis alterum, qui est à caritate? audi D. Augustinum.

Exponit primùm illud Christi; *Ignem veni mittere in* Luc. 12.
terram: tum etiam istud Discipulorum euntium in Emaüs, & cum Christo colloquentium. *Nonne cor nostrum ardens* Luc. 24.
erat in nobis dum loqueretur in via, & aperiret Scripturas. Exponit, inquam, & ait. *Hoc igne B. LAURENTIUS accensus* Serm. 1.
flammarum non sentit incendium, & dum Christi ardet desiderio persecutoris pœnam non sentit. In quantum enim in illo fidei ardor fuerit, in tantum supplicii flamma frigescit. Corporali enim B. LAURENTIUS laborat incendio; sed divinus

Salvatoris ardor materialem Tyranni restinxit ardorem.

Quamvis enim in favilla membra solvantur, fidei tamen fortitudo non solvitur. corporis quidem detrimenta sustinet, sed lucrum salutis acquirit.

Ecce duplicem ignem, quo ardet LAURENTIUS. Unus est corporis, alter est animi; ut tam hoc, quàm illo ardeat magis; sic ad Deum Davidis ore. *Proba me Domine, & tenta me, ure renes meos & cor meum.* duplici se postulat igne comburi: *Nam si de solo mundi igne loqueretur, sufficeret renes tantùm exurendos incendiis obtulisse. Cor autem nisi flamma Christi non urit, atque ideo ad comprobandam devotionem suam, geminum sibi ignem postulat, ut luctamine habito, ostendat nobis plus posse amorem Christi quàm pœnam Tyranni:* hæc ubi de LAURENTII igne magnificè extulit D. Augustinus, tum ad auditores suos, tum etiam ad nos stylum convertit. *Quis nolit,* inquit, *ad horam uri* LAURENTII *igne, ut æternum gehennæ non patiatur incendium?* Nemo certè, nemo unus id nolit, si modò sapit: utque sapiat, utque sapiamus & ipsi; *Beati* LAURENTII *exemplo provocamur ad martyrium, accendimur ad fidem, incalescimus ad devotionem, & si nobis persecutoris flamma deest, fidei tamen flamma non deest. Non ardemus quidem corpore pro Christo; sed ardemus affectu.*

Psal. 25.

Ita arsit *Lucia Narniensis*, Virgo sanctissima, quæ etiam ab amore, cutem gestabat subnigram, & velut ab igne tostam; & hinc identidem tanquam amens exclamabat: *Ignem, ignem sorores meæ, amore IESV torreor, & vivere nequeo.*

Histor. Dominicarum.

Ita

Ita arſit B. *Angela de Fulginio*, quæ cùm audiret de Deo quemquam vel verbulum tantùm eloqui, tota commovebatur, & ſtridebat horrendè, nec ſtridorem illum cohibere poterat. Qui enim cohiberet, quæ ardorem cohibere non poterat? ardorem dico divini amoris. In ejus vita c. 18.

Ita denique (ne omnes conſecter) arſit ſoror *Maria de Incarnatione* Carmelitana Diſcalceata, quæ quindecim annorum ſpatio, ob inſolentem, ut ita dicam, caritatis impetum, tantis etiam in corpore doloribus fuit agitata, ut ferè ſemper inter duas culcitras lineas contineri cogeretur, quo tremores cohiberet, quibus tota concutiebatur, admirabili divini amoris violentiâ. Ea nimirum eſt, ut etiam in corpus ipſum evadat; hinc ſubinde uſtulari videtur illud, hinc contremiſcere, ac ſtridere, hinc etiam reſolvi, ac colliqueſcere, quo in genere prodigioſum illud, quod de Sancto LAURENTIO ſubjiciam. In ejus vita fol. 535.

In Latio oppidum eſt Principum Columnenſium quod S. LAURENTII nomine ſimul, & ſanguine gloriatur. Hic verò ſanguis ab ejus die feſto deinceps octiduum efferveſcit, mox autem eo exacto ſenſim indureſcere de integro videtur. Crederes eum ſanguinem, uti olim; ſic & nunc ebullire, atque efferveſcere æſtu quodam divini amoris, uti & qui ex ejuſdem ſancti corpore quondam effluxit adeps, quem in ejus feſto aiunt liquefieri Neapoli in templo S. LAURENTII Religioſorum Ordinis S. Franciſci, & in templo etiam S. Mariæ de Alvina, Sanctimonialium Ordinis D. Benedicti, atque etiam Romæ continuato feſti ejuſdem octiduo in ædibus Principum Columnenſium ex Sylveſter Petra Sancta Thaumaſiæ tom. c. 12. Sylveſter ſupra. p. 113.

 dono

dono Philippi Hispaniarum Regis. Ita nimirum ille ipse, qui ab igne expressus est adeps, & qui etiam ab igne divini amoris emanavit, liquescere, ac resolvi ab eodem videtur etiam post fata, etiam post sæcula, ut in posteros omnes abeat tam prodigiosæ caritatis memoria ex relicto monumento liquescentis etiamnum ejusdem sacri corporis adipis.

Huic caritatis Christianæ miraculo aliud subjicio, quod vidit, amavitque Roma, etiam in exanimi LAURENTII corpore, etiam in tumulo, in quem cùm inferretur corpus S. Stephani, recessit ipse ad lævam, & Prothomartyri, ac primo Levitæ digniorem locum cessit: quod non solùm humilitatis fuit indicium; sed & caritatis, qua etiamtum ardebat, evidens argumentum.

SECUNDUS IGNIS.

Probans & examinans.

D Bonaventura supra.

IGnis ille elementaris quem oculis, quem & tactu subjicimus, probare solet quod, qualéve sit vas omne quod illi superponitur. Si vas luteum sit & vacuum, mox ab igne crepat, rumpitur, & solvitur. Contrà verò si plenum sit, ignem sustinet, ac durat: sic & metallum omne probatur, atque examinatur igne, verúmne sit, an adulterinum, Quod vasi, quod metallo; hoc & mortalibus usu venit. Probantur illi ærumnis, tribulationibus, tormentis, ipsaque morte, tanquam igne, & qui sint ostenduntur, sintne vasa in gloriam & honorem; an contrà vasa in contumeliam, atque interitum, sintne aurum, an aurichalcum, probatum, verumque metallum, an adulterinum.

Ita

Ita probati quondam Israëlitæ, quorum duæ partes à Deo tribulationibus, exilio, aliisque ærumnis examinati, à se, Deoque suo defecerunt, & illis, ceu igne, disrupti sunt, atque consumpti: ut solent vasa vacua, ut adulterinum aurum; Unâ dumtaxat tertia iisdem afflictationibus, ceu igne probata, illas omnes invicto robore sustinuit, ut ignem assolet vas plenum, ut argentum, ut aurum verum ac solidum.

Ita probati deinde in Ecclesia quadraginta Martyres, è quibus triginta novem tormentis omnibus, ipsaque morte superiores extitere; & hoc quia gratia pleni, quia à caritate toti aurei: unus dumtaxat iisdem cruciatibus examinatus, qui esset prodidit, defecit enim, & in illo supplicio quasi in igne crepuit, atque à se, Deoque defecit, ab aquis enim, geluque rigidiore ad tepens balneum transiit, & inde etiam ad inferos, æternaque incendia. Ita ex veritate tam justus, quàm impius dicere potest illud Davidis. *Domine probasti me.* Psal. 138.

Ita enimverò probasti me tribulatione, ceu igne, *& cognovisti me* quis essem, vas plenum, an vacuum, vas solidum, an futile, aurum verum, an auricalchum.

Ita (ne ab argumento mihi proposito discedam) probatus est D. LAURENTIUS. sub Decio & Valeriano Tyrannis sistitur invictus Christi pugil, jubeturque nudari, tum scorpionibus fœdè laniari, tum proferri, & sub oculos poni omnia tormentorum instrumenta, si fortè terrerent: at non terruerunt; sed probarunt: ad eorum enim conspectum hæc libera voce ad Decium.

Et hæc, inquit, *omnia mihi pro epulis sunt, ac deliciis.*

obstupuit,

obstupuit, infremuitque Tyrannus, tum in carcerem retrudi jussit, interim alia atque alia suppliciorum genera excogitaturus. Ubi nox, diesque sic abiit, producitur LAURENTIUS, & primò verberatur crudeliter, tum ex equleo suspenditur, tum etiam cremantur, uruntur que latera. Quid hæc inter LAURENTIUS? oculos, qui ferè soli liberi erant in Cœlum extollit, & hæc ad Deum.

Te Dominum meum accusatus, non negavi, & interrogatus, confessus sum; non tam voce, quàm patientia, non tam ore quàm sanguine, sua nimirum sanguini vox est, & sua in illâ amoris probatio, & testimonium luculentum, quod dum non sustinet *Decius*, in alia descendit supplicia. Iubet plumbatis cædi, adeò crudelem in modum ut ferè exhalaret animam, quæ dum paululum respirat, hæc in Cœlum. *Tolle Domine animam meam*, cui mox de superis ea vox insonuit. *Majora tibi*, ô LAURENTI, *debentur certamina, tormenta & majora.* Ecce ut probandus, ut examinandus Athleta Christi.

Et certè probatus illicò ab immani carnificina; corpus enim universum ferreis pectinibus, & unguibus excarnificatum; sic nimirum & sibi, & aliis probari debuit Christi miles, sibi quidem ad meritum & gloriæ decus, aliis autem ad emolumentum & salutem. & ita probatus militi qui fortè aderat, is erat *Romanus* nomine, qui in ea ferali, & cruenta scena, Angelum vidit, amabili Iuvenis specie, qui LAURENTII vulnera, immania quidem illa, linteo tergebat, abstergebatque, & hoc spectaculo & ipse religioni, Christoque additus, atque à LAURENTIO baptismi aquis,

deinde

deinde tinctus, mox etiam & proprio sanguine, ceu nobili purpurâ: Iugulum enim Tyranno dedit Christi ac Religionis causâ. Ita LAURENTIUM & *Romanum probavit Deus, & invenit illos dignos se:* hunc quidem ferro; sed illum etiam igne; prius tamen tenebris, altaque carceris nocte, ut ad supplicia quoque accederet noctis horror, ac tenebrarum. In his rogatur à *Decio* cujas esset? Respondit genere quidem Hispanum esse se, religione verò Christianum, tum idolis immolare jussus, quod dum renuit, lapidibus, saxoque duriore os illi tunditur ac contunditur: sed & hæc inter tormenta libera illi vox, liberior animus, qui Christum confiteatur & laudet, dumque id sedulus facit, ad ultima ventum est supplicia, expeditur enim craticula ferrea, in eaque distenditur LAURENTIUS, & subjectis carbonibus lento igne torretur, lentaque morte absumitur, inaudito à sæculis supplicii genere, quod more suo & piè & doctè expendit D. Augustinus, non sine amabili stupore illius, quæ fuit in martyre, fortitudinis. *Non enim*, inquit, B. LAURENTIUS *brevi vel simplici passione premitur; nam qui gladio percutitur semel moritur, qui in flammarum camino mergitur, uno impetu liberatur: hic autem longâ & multiplici pœnâ cruciatur, ut mors ei adsit ad supplicium, & desit ad finem: dum enim illum super ferrea crate distentum lenta flamma consumit, non tam inflammando citò interimit, quàm diu excruciando torquet.*

Sap. c. 3.

Serm. 1. de S. Laurentio.

Ubi sic immane illud tormenti genus explicuit; tum B. LAURENTIUM cum beatissimis illis adolescentibus *Anania, Azaria, & Misaële* componit. *Hos*, inquit, *legimus in*

camino ignis inclusos in pœnarum suarum deambulasse flammis, & igneos globos pedibus conculcasse. Sed majus aliquid S. LAURENTIUM, *siquidem illi in pœnarum suarum flammis ambulabant, hic & in ipso supplicii igne discumbit: illi vestigiis pedum conculcarunt incendia, iste laterum suorum diffusione extinguit: illi stantes in pœnâ elevatis manibus orabant ad Dominum, hic autem prostratus in sua pœna toto corpore Dominum deprecatur.* Sic non sola oris precatio fuit: sed totius corporis, in quo etiam tot linguæ quot sanguinis, quot adipis stillæ. Et hæc amoris probatio fuit: hoc caritatis incensæ testimonium, quo dum extinguitur, qui foris urebat ignis, accenditur quæ intus ardebat divini amoris flamma, quam etiam in immensum augebit ignis ille quem subjicio.

TERTIUS IGNIS.

Glorificans & beatificans.

D. Bonaventura supra.

IGnis, de quo mihi prius injecta quæstio, nec visitur, nec ardet nisi in terris, quem postea monstrabo, & visitur, & ardet etiam in cœlis. Quis ille ignis quæris? *Amor* est, *charitas* est, ea duplex. Una *viæ*, quæ in terra hac, vitaque mortali, accenditur; Altera *patriæ*, quæ non lucet, non ardet nisi in cœlo, vitaque immortali. De hoc, & illo igne, seu amore, ita quondam Isaïas. *Vivit Dominus cujus ignis est in Sion, & caminus in Hierusalem.* (Cap. 31.)

Sion idem quod specula, quæ militantem designat Ecclesiam, in eâ *Ignis* est, amor est; sed qui in viâ esse solet, modicus. At in *Hierusalem*, quæ visio pacis est, & cœlestis Curiæ,

Curiæ, ac triumphantis Ecclesiæ typus; *caminus* est, & propè incendium, hoc est ardentissimus Dei amor, & suis numeris absoluta charitas. Et hæc in B. LAURENTIO fuit, eritque in omnem retrò æternitatem.

Et certè quidni esset in cœlis, quidni esset in patria is amor & charitas? quæ jam inde in terris, inque via cœpit, ut in immensum augeretur in patria. Nimirum hunc amorem, & *Glorificantem & beatificantem* exegit ea fidei probatio, id examen quod fuit in terris: Itaque D. LAURENTIO evenit quod deinde extulit Apostolorum Princeps. *Vt probatio vestræ fidei multò pretiosior auro, quod per* 1. Pet. 2. *ignem probatur, inveniatur in laudem, gloriam & honorem in revelatione IESV Christi.*

Invenitur enimverò ejus fidei, quæ in D. LAURENTIO fuit, probatio; invenitur, inquam, etiam in ipsius Dei laudem & gloriam: Ut enim elatè D. Hieronymus. *Triumphus Dei est passio Martyrum, pro Christi nomine cruoris effusio, & inter tormenta lætitia.* Ep. 150. ad Hedibiam q. 11.

Ita nimirum triumphat in Cœlo Deus cùm in terris patitur Martyr, triumphat & Christus ubi ipsius nomine, & cruor effunditur, & inter ipsa tormenta gestit, atque exultat Martyris animus. Et hinc illæ Apostoli voces, & prona in Deum gratiarum actio, quod ea Christi Athletis, ac pugilibus detur gratia, ut inter extrema supplicia lætentur, & gaudeant.

Deo gratias, inquit, *qui semper nos triumphat in Christo IESV.* 2. Cor. 2.

Ut enim hic D. Hieronymus. *Cùm quis viderit tanta*

perseverantia stare Martyres, atque torqueri, & in suis cruciatibus gloriari, ardor notitiæ Dei disseminatur in Gentes & subit tacita cogitatio, quod nisi verum esset Evangelium nunquam sanguine defenderetur : at quia sic defenditur. *Triumphat nos Deus*, vel quia de nobis triumphat, vel quia per nos triumphat de carne, mundo, dæmone, juratis suis hostibus. Et ita triumphavit in D. LAURENTIO, quia in eo fides vicit infidelitatem, veritas mendacium, charitas Christi malevolorum odia, patientia ferrum & ignes. Ut proinde meritò ignis ille dicatur & sit *Glorificans ac beatificans* : tum quia ab illo gloria, ac beatitudo acquisita est sempiterna : tum quia ille ipse ignis, hoc est ille ipse amor patriæ, amor est *beatificus* ; imò ipsa beatitas, vel pars illius saltem non minima.

Et hæc paucis dicta sint de D. LAURENTII igne, de quo pro coronide lubet adjicere illud quod olim D. Augustinus. *Quis nolit uri* LAURENTII *igne ?* Certè nemo est qui nolit, nisi qui alio ardere, utique velit. At quis inquies ille ? D. Bonaventuram audi, exponet ille, & sub oculos ponet. Est ille alius, atque alius.

Serm. 1. de S. Laurentio.

Supra.

Primus est *maculans, & animam deformans.* Et hic est ignis culpæ. *Ignis*, ut Iobus ait, *usque ad consummationem devorans.* Hoc si hactenus arsisti malè, age, aquam affunde, & extingue ; aquam dico è salutaris pœnitentiæ lavacro petitam. Hanc infer sine mora antequam totus ardeas, & consumaris. Certè nemo est qui si tectum, si domum suam incendi viderit, aquam illicò non hauriat, non affundat ; & erit qui animam ardere viderit, nec aquam inferet ? non erit

Cap. 31.

erit profectò, non erit nisi malè sanus, & amens.

Sed & alius ignis est, *isque purgans & lavans*; *Quis stabit ad videndum eum? ipse enim quasi ignis conflans*: ut enim hic metallum purgat à rubigine: sic & ille animam à peccati nævo, atque macula: *Quis stabit ad videndum eum?* inquit Malachias: quo Iudice si vix quispiam stare potest ad videndum, quis stabit ad sustinendum? D.Bonaven. supra. Malach. c.3.

O quàm satius igne LAURENTII hîc uri, quàm istic igne Purgatorii: sed etiam alius ignis est, isque *crucians & exterminans*. Et hic inferi ignis est: de hoc quærit Isaïas. *Quis ex vobis poterit habitare cum igne devorante?* Nemo certè nemo unus omnium; is enim est de quo Deus ipse, justus scelerum vindex. *Ignis succensus est in furore meo & ardebit usque ad inferni novissima.* Et hinc timendus quàm maximè, quod & succensus in furore Dei, & æternum arsurus. Finge tibi, non dico tot annos, tot annorum miriades quot cœlo stellæ, quot arborum folia, quot littorum arenæ, quot Oceani guttæ, nihil finxeris ad æternitatem: quia illa omnia, ut propè innumerabilia, finita tamen sunt; at æternitas infinita, adeoque ad illam nulla finiti proportio: & hac tamen quanta, quanta erit æternitate, ardebit ignis ille, & reos ita devorabit, ut tamen devoret nunquam: ut enim D. Gregorius Pont. Max. Cap. 33. Deutheron. c. 32.

In inferno est vita semper moriens, & mors semper vivens. Moral. l. 9. in Job. c. 39.
I modò quisquis es peccator, eo igne urere si voles, non voles certè; sed potiùs cum Augustino, cum bonis omnibus dices. *Quis nolit ad horam uri* LAURENTII *igne ut æternum gehennæ non patiatur incendium.*

IN FESTO S. BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

DE SANCTO BARTHOLOMÆO multæ moveri possunt quæstiones. Prima, quid nominis? Secunda, quid hominis? Tertia, quæ ab illo gesta? Quarta, quod illi mortis genus?

Ad primam quod attinet, sunt qui & nomine, & re etiam ipsa velint fuisse *Nathanaëlem* & BARTHOLOMÆI appellationem non aliud indicare, quàm filium *Tolmai:* quæ appellatio proprium nomen non continet; sed tantùm quo parente natus sit, exprimit, & notat. Alii tamen aliter sentiunt, & distinctos volunt.

Ad secundam, sunt qui natione Syrum fuisse credant, & quidem è sanguine regio: quod minus est verosimile. Alii genere Galilæum fuisse contendunt, & arte piscatorem: & illud verosimilius, ut astruit *Iosephus* & ex illo *Metaphrastes.*

Ad tertiam, quæ videlicet ab illo gesta, qui datus vitæ cursus, & Apostolici officii cura? ea ferè sunt in occulto, saltem pleraque vel temporum injuria, vel illius ætatis incuria, & vitio, quod arguit, deploratque D. Chrysostomus, & tota posteritas, quæ illa historiæ luce destituta, jacet,

jacebitque in densioribus ignorantiæ suæ tenebris, damnandaque nocte. Quid facias? ea posteris invidit prima illa nascentis Ecclesiæ infantia, vel potiùs, quæ in illa fuit vis Tyrannorum, quæ & Apostolorum, & Martyrum acta suppressit, unà cum eorumdem vitâ.

Ad quartam, quod nimirum illi mortis genus, quæ ratio? Et hæc etiam sub lite est; & ferè in occulto.

Hippolitus, & ex illo *Surius* opinatur affixum cruci, & quidem capite deorsum pedibus sursum, eo ferè modo, quo *Petrus*, Apostolorum Princeps, & hoc quidem ex voto suo, quo ita voluit cum Magistro suo Christo consentire in genere mortis, ut tamen dissentiret in modo, quod reverentiæ fuit, ac demissionis.

Metaphrastes & *Nicephorus* existimant affixum cruci, eo modo, quo alii eâ ætate communius.

Abdias Babylonius, Apostolorum discipulus ad extremum capite plexum fuisse scribit: ita tamen ut prius fœdum in modum virgis cæsus, deinde excoriatus, denique cùm illi tormento quasi superior adhuc viveret, capite minutus.

D. *Ambrosius*, D. *Isidorus*, aliique Patres, volunt pelle omni exutum, & in crudeli illa laniena mortuum: & hic videtur communis Ecclesiæ sensus, qui majorum traditione ad posteros transiit. Et illud in præsentiâ mihi magis arridet. Sed his omissis, quæ ad historiæ fidem faciunt; veniam ad ea, quæ magis ad formandos mores. pro quibus erit

QUÆSTIO

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Posuit vineam meam in desertum, ficum meam decorticavit nudans spoliavit eam, & projecit, albi facti sunt rami ejus.* Ioël. c. 1. v. 7.

VT Israëlis excidium, ac Synagogæ populationem oculis, ac sensibus subjiciat Propheta, sic de illis tristi Cap. 1. v. 7. nænia; *Posuit vineam meam in desertum, & ficum meam decorticavit*; At quæ illa vinea? quæ ficus? ne crede eam esse quæ terris innascitur, quæ visitur in montibus, & quæ erucæ, locustæ ac bruchi pabulum fit: hujus certè, Vati aut nulla, aut exigua est cura: parum enim interest, si aut excedatur vinea, aut decorticetur ficus: vineæ unius, aut ficus, arboris non magnæ, jactura, atque excidium est in minimis reponendum. Alia Prophetæ est vinea, alia etiam ficus, cujus vastitatem luget, ac deplorat Ecquæ ergo est illa? audi ex probatis authoribus.

Ribera Cornelius. *Vinea* est Synagoga; *ficus* autem illius Sacerdotes ac Principes, qui in populo Judaïco eminebant ut ficus in vinea: quique populum universum vel sacræ Scripturæ sapore, vel sanctarum legum dulcedine adinstar dulcissimæ, ac sapidissimæ

ſapidiſſimæ ficus & paſcebant, & recreabant, quos tamen, ô dolor! ô malum! Chaldæi, jurati illorum hoſtes, vel opibus exuebant, vel libertate, vitaque privabant, nudabantque omnibus, ut ficus ſolet decorticata. Vel ſi mavelis, dic quod *vinea* ſit Eccleſia: *ficus* verò, illius Principes, ac Principulos, quos inter eminet D. BARTHOLOMÆUS, ut in vinea ficus ſolet.

Ac ne credas illud ex meo ſenſu, calamoque duci, ejus authorem tibi produco Doctorem Angelicum D. *Thomam Aquinatem*, qui in ea concione, quam olim ad ſuos habuit, ac deinde poſteris reliquit, uſus eſt eo ipſo themate die D. BARTHOLOMÆO ſacra, ac ſolemni. *Ficum meam de-* Joël.c.1.v.7.
corticavit, albi facti ſunt rami ejus.

In hoc primo per *ficum* D. BARTHOLOMÆUM intelligit, & hoc quidem propter tria, videlicet *lignum, folia, fructus*. In *ligno* deſignatur *cordis ſanctitas*, quæ petitur è tribus, quæ ſunt in ligno. Primò è *medulla*, in qua eſt candor, & hæc notat candorem fidei. Secundò è *ligno*, in quo eſt robur, & hoc ſignificat fortitudinem ſpei. Tertiò è *cortice*, à quo utriuſque conſervatio: Et hoc indicatur charitas; ſicque in ligno expreſſam habes veram, atque abſolutam ſanctitatem, quæ reſidet in fide, ſpe, charitate, quæ omnia virtutum decora quia fuerunt in D. BARTHOLOMÆO, in eo quoque perfecta, & ſuis numeris abſoluta fuit ſanctitas.

Tranſit deinde ad ſecundum quod viſitur in *ficu*, nempe ad *folia*, & in his auditur *locutionis utilitas*, quæ ſimiliter ducitur è tribus quæ pariter ſunt in foliis *ficus*: In his enim primò eſt *lacteus* quidam humor, & hic index eſt illius

 puritatis,

puritatis, quæ esse debet in locutione. Secundò est *viriditas* in colore, utque hæc oculos rapit ac delectat, sic etiam delectat locutio *ex honestate.* Tertiò est *asperitas quædam in palpatione,* sic & subinde aspera est, & acris locutio: utilis tamen, quia corrigit: & ea D. BARTHOLOMÆO locutio fuit pura, delectabilis, àspera: bonis quidem delectabilis: aspera verò malis, quos scilicet pungebat acriùs, & hoc ad vitæ, morumque emendationem, ac salutem.

Ab his descendit ad *fructus,* in quibus habetur *actionum suavitas, & utilitas,* & hæc quoque notatur in *ficu,* in qua primò *intus est rubicunditas,* & hæc est nota charitatis, quæ rubore signari solet. Secundò *extra est viriditas:* & viridis color colores inter quasi medius, & virtus in medio posita, & in medio tutissimus ibis. Tertiò in *gustu suavitas;* & hæc index est hilaritatis, à qua in Dei obsequio, læta omnia, omnia suavia. Et hæc omnia conveniunt D. BARTHOLOMÆO, ut consideranti patebit.

Ab his venit ad mortis genus, quod simile ficui decorticatæ, decorticatur enim Apostolus, excoriatur, quod enim ficui cortex; id homini pellis.

Excoriatur autem propter tria: Primò ut adinstar innocentis agnelli, cui detrahitur pellis, Deo offeratur in holocaustum. Secundò, ut omni terreno humore, hoc est affectu exoneretur. Tertiò, ut instar serpentis, qui veterem pellem deponit, & abjicit, renovaretur. Et hæc illi beneficia ab ipso mortis genere, à quo & illud, *albi facti sunt rami ejus.*

Ut enim excoriatæ ficus rami redduntur albi; sic &

rami

rami animæ, id eſt ejus potentiæ, & rami corporis, id eſt ſenſus, facti ſunt albi, id eſt glorioſi: albus enim color index eſt gloriæ. Et hæc ex D. *Thoma*, à quo ſumpto themati ſua vis erat, ſua gratia, atque authoritas, ex quâ quidquid à me dicetur, ſuum quoque habebit pondus, cui & dabitur ex dictis illa concluſio.

Vinea eſt Eccleſia; in ea D. Bartholomæus *quaſi ficus decorticata, nudata, projecta.*

VIneâ deſignari vel Synagogam, vel Eccleſiam nemo eſt qui ignoret; ſi modò ſcripturas vel levi oculo decurrerit.

Certè de Synagoga extat illud Regii Vatis. *Vineam de Ægypto tranſtuliſti, ejeciſti gentes & plantaſti eam.* Et hoc Iſaïæ Prophetæ. *Vinea facta eſt dilecto meo in cornu filii olei:* hoc eſt in Iudæa, quæ robuſta eſt ut cornu, fertilis & pinguis inſtar olei. Pſal.79.v.9.

De *Eccleſia* verò illud Servatoris optimi expreſſum in ea parabola. *Homo erat Pater-familias qui plantavit vineam.* Matth. c. 21. v 33. *Homo* ille Chriſtus: magnus enimverò *Pater-familias*: *Vinea* Eccleſia: in qua (ut ad propoſitam mihi initio quæſtionem deſcendam) *ficus* ſuccreſcens, & cæteris eminens eſt D. BARTHOLOMÆUS, in quo præclara magnarum virtutum decora expreſſa in *Ficu*, ceu ſymbolo.

Non eſt res nova, & inſolens in ſacris Paginis, excelſas mentes deſignare plantis, plantiſque componere. Certè ipſa Dei Mater, modò cum *Cedro* & *Cypreſſo* comparatur,

modò cum *palmâ, Oliva, vite*, modò cum rubente *Rosa*,
Cap 24. *myrrhaque* odorata; sic enim de illâ Ecclesiasticus. *Quasi Cedrus exaltata sum in Libano & quasi Cypressus in monte Sion, quasi palma exaltata sum in Cades, quasi oliva speciosa in campis, quasi plantatio rosæ in Iericho, & quasi myrrha electa.* Ecce quibus componitur Angelorum Regina, mundi Domina, Dei Mater, MARIA. Et hoc ipso Scripturæ sacræ testimonio, verius Cœli oraculo, cui & ipse obaudiens D. Bartholomæum hic comparabo cum *ficu*, planta nobili, succulenta, & in paucis suavi. In eâ D. *Thoma* interprete tria potissimùm notantur.

Lignum, folia, fructus, ceu symbola magnarum in Divo Bartholomæo virtutum, quas stylo signare mihi in præsens est animus; & quidem in *Ligno* infractum excelsæ mentis robur, invictamque in adversis fortitudinem. Deinde in *foliis* Apostolicæ prædicationis veluti quandam viriditatem. Denique in *fructibus* insignes proventus animarum, quas Cœlo intulit. sit igitur primum,

In ligno ficus designatur illustris D. Bartholomæi *fortitudo & patientia.*

ORatori Romano *fortitudo est considerata periculorum susceptio, & laborum perpessio*; Et hæc illius definitio, in qua duæ partes. Una est *periculorum susceptio*, quæ docet agendum esse fortiter; Altera *laborum perpessio*, quæ sustinendum patienter ostendit. Hinc duo illius quasi officia, aggredi & sustinere, vel quod in idem ferè recidit

sustinere

sustinere & abstinere, quæ Græci expressere his voculis: ἀνέχου καὶ ἀπέχου, *sustine & abstine.*

Et hæc invictæ fortitudinis munia implevit quàm optimè D. BARTHOLOMÆUS: & quidem primum illud, *Abstine*, hoc est abi à terrenis omnibus, à patria, à parentibus & amicis, à re familiari, ab opibus, à luxu, ab honoribus; imò & à teipso. Et hæc est illa ἀπαγωγὴ Isidoro Pelusiotæ adeo laudata, secessio, inquam, & quasi avulsio sanctorum à materiâ, à terrenis omnibus, ipsoque proprio corpore; imò & à seipso. Et hæc visa in D. BARTHOLOMÆO, qui ad primas Christi voces, abiit à parentibus, à patria, à domo, à retibus, omnique rerum humanarum cupiditate, ut nudus nudum Christum sequeretur, & hæc fuit à terrenis secessio; cujus alia, atque alia extant argumenta; primò neglectus sui & cultûs corporis, tum etiam pecuniæ, honoris, aulicique favoris & gratiæ.

In Armeniam venerat Apostolus, atque ex eâ in templum suâ mole visendum, in quo colebatur Idolum *Astaroth*, quod populum ementitis oraculis, ac miraculis dementabat. Ad ingressum illius obmutuit Idolum, obmutuit malus Dæmon, aliàs satis loquax, causamque rogatus, eam edixit, quòd templi limina subiisset BARTHOLOMÆUS, Christi Apostolus, quem è capillitio, ore, oculis, vultu, habituque corporis descripsit, ut agnosci illicò posset; in quo illud solemne, atque ad meum institutum, quod vestem non mutasset ad annos sex supra viginti, adeo illi ne- Ribadineira
glectus erat cultus corporis, quem etiam miraculo Deus in ejus vita.
probatum voluit, dum toto illo temporis intervallo, ne

vel minimum illi detrita vestis, Cœlo sic approbante illam vestium, externique cultus, imò & sui despicientiam, quæ certè arguit vitium hujus ætatis, & quæ in eâ est insolentem in vestimentis luxum atque luxuriem.

Ut vestis in Apostolo contemptus fuit: sic & pecuniæ, ac thesaurorum, quibus plus æquo inhiare solent eorum avidi mortales.

Obsidebatur à malo Dæmone *Polemonis* Regis filia, quæ sæpiùs oblata idolo *Astaroth*, nec tamen eo liberata: alium fortè ab eodem malo hospite obsessum liberarat Apostolus, & illius fama, jam ad Regem pervenerat, cùm ecce quæritur hic, & in aulam adducitur, sistiturque illi filia, à quâ illicò, ceu ab usurpato malè hospitio, pessimum illum spiritum expulit. Eo beneficio captus *Polemon*, mox illi per aulicos ingentem submisit auri argentique vim, vel gratitudinis ergò, vel sublevandæ illius inopiæ gratiâ: sed mirum, ut à cæteris videretur Apostolus, ab aulicis illis videri nunquam potuit: nempè videri non poterat, qui auro capi non poterat, nec ipsa videre munera, qui ea concupiscere nec poterat; uti deinde ipsi *Polemoni* aperuit; cùm enim hic concubiâ nocte solus esset in cubiculo, januis probè clausis BARTHOLOMÆUM vidit, ab illo hæc audiit, non sine stupore, & amore tam excelsæ fortitudinis.

Venisse se in Armeniam, ac deinde in Regiam, non pecuniæ, auri, argenti, gemmarumque, atque unionum gratiâ; sed dumtaxat animarum Christo lucrandarum cupiditate. Hæc, inquam, ex illo, Rex audiit, stupuitque. Ita nimirum primam illam fortitudinis partem implerat

Apostolus,

Apostolus, quæ posita est in abstinentia illâ, ac secessione à terrenis omnibus, eorumque cupiditate. Videamus quî impleirit secundam, quæ in sustinendo est reposita.

De illâ sic olim D. *Paulus* ad Corinthios: *Signa Aposto-* 2. Cor. 12.
latus mei facta sunt super vos in omni patientia, in signis & prodigiis.

Hic Interpretes hærent, & quærunt cur Gentium Apostolus Apostolici muneris signa, notasque recensens, non reponat primo loco signa & prodigia: hæc enim magis in hominum oculis sunt, & admiratione, quam in adversis patientia: & tamen hanc in fronte ponit ut in eâ legas, ac videas Apostolum. Quæ causa? hanc affert D. Chrysostomus optimus Interpres *Pauli*, quia *hoc Apostoli specimen, & argumentum est, omnia forti animo ferre.*

Cujus rationem ultra si investigare pergas, hanc audies vel ex ipso Sapientis ore. *Doctrina viri per patientiam* Proverb.
noscitur, quod effatum ut illustre: sic & verum: ita exponit c. 19.
Lyranus. *Veritas Apostolicæ doctrinæ ex eo apparet quod non recusaverit homo pro ipsâ mori.*

Si nec recusavit *Paulus*; sic nec recusavit BARTHOLOMÆUS, qui dum insudat disseminandæ Apostolicæ veritatis, atque Doctrinæ, in Paganorum odium incurrit, maximè verò Sacerdotum qui dum non ferunt templa sua destrui, idola, ac simulacra conculcari, Deosque suos præ Christo crucifixo contemni, diram in Apostolum tempestatem excitarunt.

Vicinam provinciam regebat *Astiages* Regis *Polemonis* Germanus frater; hic tum è truci, qua erat indole, tum ex sacrificulorum

ſacrificulorum invidiâ, rabieque concitatus, Apoſtolum comprehendi jubet, & primùm virgis cædi, fœdum in modum, deinde excoriari, tum etiam (ut volunt, Authores nonnulli) capite minui: denique & in mare abjici, ratus ſublato jam BARTHOLOMÆO, eodem turbine Eccleſiam quoque diſturbari poſſe, atque everti: ſic eò loci, ac tem-
Joël. c. 1. poris jactari potuit illud. *Poſuit vineam meam in deſertum, ficum meam decorticavit, nudans ſpoliavit eam, & projecit.* Ita enimverò, ita factum eſt: immitis ille Tyrannus *Aſtiages* Domini vineam, id eſt Eccleſiam, quæ tum primùm in Armenia naſcebatur, & creſcebat, *poſuit in deſertum* & BARTHOLOMÆUM, ceu illius principem, plantam, & *ficum decorticavit*, & omni pelle nudans *ſpoliavit eam ac projecit*, & quidem hac ratione, modoque.

Quatuor aliorum Martyrum corpora loculis incluſit, tum etiam ipſum D. BARTHOLOMÆI corpus altero, atque in mare abjecit ut eſſent vel Oceani, undarumque præda, vel ludus, ac ludibrium ventorum. Sed is qui imperat ventis & mari, ſervo ſuo funus adornavit etiam miraculo, quippe glorioſi illi Martyres D. BARTHOLOMÆO pompam funebrem ſic inſtituerunt, ut duo à dextris eſſent, & duo à ſiniſtris; medius autem BARTHOLOMÆUS: triumphalem pompam dixiſſes, non funebrem apparatum cui ſervierunt & undæ & venti; pontum enim illum ſine gravi jactatione tranſmearunt, tum ad Boſphorum Thracium in Propontidem venerunt, Helleſpontique anguſtias tranſierunt, deinde tranſmiſſo Ægeo & Jonio mari ad Siciliam applicuerunt, & Siracuſas ad ſiniſtram relinquentes, atque

in

Occidentem versus tendentes, ad Insulam Liparam pervenerunt, & ab illius incolis excepti perhonorificè, imprimisque ab illis Præside, ac Gubernatore, *Agathone*, qui jam cœlesti revelatione, didicerat appulisse sacras D. BARTHOLOMÆI exuvias, quæ mox eò loci conditæ sunt, tum invicti illi Christi pugiles suis loculis inclusi, quasi perfuncti jam illo pietatis officio, alii aliò atque aliò recesserunt, quò scilicet eos Divina providentia destinabat. Metaphrastes in vita S. Bartholo

Ecce ut Martyrum, ut Apostoli cara cœlo, Deoque corpora, quibus succollant etiam ipsa maria, quibus obediunt venti, & eorum gloriæ ac triumphis, velificantur, quibus enim potiùs? Vos (ut Cypriani verbis vos alloquar) *Vos*, inquam, *congressi estis in acie donec acies succumberet victa, nec cessistis suppliciis; sed potius vobis supplicia cesserunt: finem dolorum quem tormenta non dabant, coronæ dederunt: Laniena gravior ad hoc perseveravit, non ut stantem fidem dejiceret; sed ut homines Dei ad Dominum velociùs transmitteret.* Et ita gloriosos illos Martyres transmisit, ita & BARTHOLOMÆUM, aliosque Christi pugiles, quos velim in oculis habeas, & in primis amoribus. Ille *cùm igne, & ferro, & belluis, & Tyrannis alacri animo velut in alienis corporibus, imò quasi corporum expertes dimicarunt*, ut & ipse sic dimicare discas, *Amice Lector*: & certè quidni discas tantorum virorum vel exemplis incitatus, vel gloria ac triumphis illectus? Hos (ut alios taceam) adeptus Apostolus, non tamen sine cæde, & sanguine, qui ut olim in venis illius ebulliit ardore quodam patientiæ; sic & modò extra venas ebulliet exemplo, atque incitamento ejusdem patientiæ. Ep. 9. ad Martyres. Gregor Nazianz. orat. 1 contra Julianum.

Cæsar de Eugen. in Neapoli. Neapoli in æde sacrâ Parthenici Asceterii S. *Patritiæ* Virginis, intra crystallinum vas, est pars aliqua pellis D. BARTHOLOMÆI Apostoli, & simul phiala sanguinis ejus. Quoties verò hæ reliquiæ sunt in conspectu mutuo: semper momento eodem liquescit, atque ebullit sanguis. Crederes illi sensum esse, & animam, quæ etiamnum & pellem Christo dare velit, & sanguinem fundere: tantus ardor patiendi etiam post fata, tanta vis, & præcelsæ mentis fortitudo, quam in eo dum miraris & amas, etiam imitari stude, memor illius quod aliquando magnificè extulit D. Gregorius Nazianzenus. *Duo nequeunt superari, Deus nempe & animus sapientis, qui quidem in vinculis liber est, & in tribulationibus superior illis.*

Silvester Petra Sancta Thaumasiæ tom. 3. c. 12.

Orat. 18.

In foliis ficus explicatur quæ in D. Bartholomæo *fuit Apostolicæ prædicationis amœna viriditas, & in fructibus animarum proventus.*

HÆC duo jungi placuit, quia ut in arboribus folia sine fructibus omnis ferè boni vacua; sic & Divini Verbi prædicatio inanis est nisi ad eam accesserit animarum proventus. Ut autem hic accedat, Dei auxilio opus: ut enim Apostolus, *Neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid; sed qui incrementum dat Deus.* Nimirum hic primus est, & princeps animarum cultor, à quo cultores cæteri, & à quo fructus omnis. Et hoc est quod sumptâ à piscatione metaphorâ, discipulis suis Christus indicatum voluit, cùm sic ad illos. *Venite post me & faciam vos piscatores hominum.*

Matth. c. 4.

Et ita fecit D. BARTHOLOMÆUM, quem in Ecclesia, si *mare* est, fecit piscatorem hominum, & si *vinea* est, ficum; sed virentem, sed fructuosam illam. Viror porrò à cœlestis verbi prædicatione, fructus autem ab animarum lucro, atque proventu: & hunc, & illum mentis, atque intelligentiæ oculo spectemus.

In ea, quæ ab Apostolis facta est universi sortitione, D. BARTHOLOMÆO obtigit *Licaonia*, pars magna provinciæ *Cappadociæ*, quæ est in *Asia*, hanc ubi apprimè excoluit, transiit in Indiam citeriorem, deinde in Armeniam. Nimirum. una provincia, regnum unum non satis erat illius animo, zeloque, qui complexus erat Orbem universum.

In hoc illi congressus fuit. Primò cum malo Dæmone, cum idolo *Astaroth*, quem suo aspectu, verboque mutum fecit etsi aliàs facundum, & loquax. Deinde cum Dæmonibus, qui miserorum corpora malè occuparant, quos inter fuit filia Regis *Polemonis*, quem etiam verbo expulit, coëgitque etiam invitum, ac reluctantem fateri Deum se non esse: sed inane simulacrum, quod quia Deo quondam rebelle fuit à veri Dei Angelis vinculis ferreis alligatum se dixit, & BARTHOLOMÆUM Christi Apostolum confessus est, tum etiam (everso, dirutoque prius ipsius simulacro,) ut quis illius fuisset hospes appareret, visus est dæmon ex illo elabi nigerrimi Æthiopis specie, scintillantibus oculis, & vinculis igneis undique constrictus: tantum verbo, tantum prædicatione sua potuit Apostolus, tantum deinde in animulas, quas cœlo, Deoque peperit insigni sanè proventu,

qui, quis, quantúsve fuerit: ex hoc collige.

Primò Regem *Polemonem*, Reginam, prolesque regias, aulamque totam Christianæ Religioni adjunxit, deinde in uno illius Regno, duodecim urbes, & nominatas & celebres Deo addidit. Mitto propè innumeros alios, quos tum in Licaonia, tum in Cappadocia, tum in India veræ fidei ascripsit.

Et hi sunt fructus, hi proventus ficus nostræ fructus omninò suaves, ac sapidi; non hominibus modò, sed & Angelis, sed & ipsi Deo. At unde inquies illi? Utique à Deo qui incrementum dedit. At rursum unde dedit? audi vel ex ipsis inferis, vel ex ipso Dæmone, qui ut mendax sit, cœli tamen nutu, atque imperio, etiam quæ verissima sunt eloqui, & propalare cogitur.

Idolum *Astaroth* (ut antè dixi) mutum reddiderat Apostolus, quod dum mirantur, ac dolent idolorum sacrificuli, dæmonem alium, qui vicina in urbe colebatur super eo consulunt, fatetur ille vel invitus à Bartholomæo mutum effectum; tum eum pulchrè describit: primùm oris lineamenta, tum etiam habitum corporis, denique & præcelsa animi decora, quæ inter, Oratio, & assidua cum Cælo, Deoque conjunctio; addit enim Apostolum in die centies orare solitum, tum etiam centies nocte.

Et hinc deducta cœlestis gratiæ fluenta, quæ & ficum nostram irrigarent, alerentque; & ornarent illam amœna quadam divinioris Verbi viriditate, tum etiam ditarent fructibus, hoc est collectis ex tot provinciis, totque regnis, copiosis animarum manipulis; hos cœlo, Deoque reddere si

paras,

paras, *Amice Lector*, age Apostolum imitare, & quod ille in *vinea Domini*, esto *ficus* fructifera, esto ut ille inter adversa fortis, atque inconcussus, esto virens à Dei verbo, ceu foliis bonæ mentis, à sacratioribus, divinisque colloquiis; non emarcidus, ac fluens ab inani confabulatione, esto denique frugifer ab animarum lucro, proventuque, ne in te cadat ea maledictio, fulmen illud, quod aliquando ex Incarnati Verbi voce cecidit in ficulneam infructiferam.

Manè revertens in Civitatem Servator optimus, esuriit, & videns fici arborem unam secus viam venit ad eam & nihil invenit in ea nisi folia tantùm. Et ait illi, Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuò ficulnea. Sed quid amabo te Christe? quid peccarat ficulnea? an suo vitio infructifera? fortè vitio soli, vitio culpaque cultoris, & hortulani, non suo talis erat, & tamen tangitur, feritur eo fulmine maledictionis? quæ causa? ut tibi exemplo sit, ô anima, ne & tu ut illa sis infructifera. Esurit Christus, & quærit unde extinguat famem, sitimque. At quid esurit? utique salutem animarum: hæ enim sunt fructus quos in te, & à te requirit, ceu à ficu plantatâ in *vinea Domini*, in Ecclesia dico, in Religione, statuque perfectionis: si eos non invenerit, si vacuus à te recesserit, si folia tantùm, hoc est speciem externam, & apparentem illam viderit, dicet, quod olim illi ficulneæ, *Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum.* Et quid inde? continuò arefies ut illa, & nulli in posterum eris usui, nisi ut sis ignis præda, & pabulum ignis æterni, quod à te avertat, qui potest Deus.

Matth. c. 21. v. 19.

IN FESTO SANCTI MATTHÆI APOSTOLI ET EVANGELISTÆ.

IRUM fortasse cuiquam videri poterit, quod Ecclesia, quæ tamen cœli spiritu regitur, die D. MATTHÆO sacro ac solemni, non aliud oculis, animisque fidelium objiciat, quàm D. MATTHÆI ad meliora conversionem; nihil enim de vitâ, quæ deinceps illi fuit Apostolica, nihil de Divini Verbi prædicatione, de relatis animarum spoliis, nihil de morte & fortiter & feliciter obita, nihil denique de illius in cœli regiâ beatitate; quæ omnia videbantur reponi posse, ac debere in primâ discursus panegyrici fronte, utpote conspicua magis, ac speciosa. Verùm mirari desinet, ubi audierit nihil eâ ejusdem Apostoli conversione mirabilius.

Collat. 12. c. 12. Quæsivit aliquando Abbas *Cheremon* apud Cassianum, ecquæ opera Dei miranda magis? & respondit in hæc ipsa verba. *Quod majus esse potest prodigiũ, quàm sub momento brevissimo, ex rapacissimis publicanis Apostolos fieri? & ex persecutionibus truculentis, Prædicatores Evangelii potentissimos reddi, ita ut eam quam persequebantur fidem, etiam effusione*

sui

ſui ſanguinis propagarent. Hæc pius Præſul, quo judice ſi nihil mirabilius objici, nihil certè potius proponi debuit. Et iſta quidem pro Evangelio hac luce inter ſacra Miſſarum ſolemnia, legi ſolito, ubi & pro themate, quod more ſuo, ideſt doctè & piè, ſumpſit olim D. *Bonaventura*, & ego Serm. 1. in præſentiâ mihi tractandum exiſtimavi; pro quo ſit

---

QUÆSTIO UNICA MORALIS.

Ad illa verba: *Converſus ſum ut viderem vocem, quæ loquebatur mecum.* Apocal. c. 1.

Quis ille converſus? quæ vox? & cujus?

SI litteram ſpectes, ille eſt D. *Ioannes*, qui in mentis exceſſu *converſus* eſt, ut *videret vocem*, hoc eſt, authorem vocis, ſive vocantem ſe, & loquentem. *Videret*, inquam, id eſt, cognoſceret: cum enim ea vox eſſet intellectualis, erat ipſa viſio, quia in mente & ſpiritu, idem ſunt videre & audire. Et hæc pro litterali ſenſu: pro myſtico & accommodatitio, ſit illud. *Converſus* ille eſt MATTHÆUS, de quo prima mihi injicitur quæſtio, quid nominis? quid & hominis.

Quis

Quis D. MATTHÆVS?

SI nomen illi inditum spectes, aliam, atque aliam nobis ingerit seu laudis, seu etiam gratiæ segetem.

Origeni & Isidoro MATTHÆUS Hebraïcâ linguâ idem est quod *donatus*, utique à Cœlo, Deoq́ue donatus ad magnum universum bonum.

Lib. 7. Etymolog. c. 9. Pagnino idem est ac *donum*. *Mittam* enim Hebraïcè, Latinè *donum* dicitur, donum profectò cœleste, ac pium MATTHÆUS.

Lib 8. Hexam. Anastasio Antiocheno MATTHÆUS appellatur, & est *mandatum altissimi*, non sine bono omine, & aliquo futurorum præsagio, futurum enim erat, ut illicò pareret, altissimi mandato, cùm ad pauculas, id est duas Christi voces, *sequere me*, secutus est, relictis omnibus; imò & seipso; quod obedientiæ genus longè præstantissimum.

Et hæc à nomine petita laus & commendatio: at longè major ab homine, de quo primùm videri potest, quis fuerit ante suam illam à Christo vocationem? quis deinde post Serm. 28. illam? De hoc, & illo statu sic D. Chrysologus. MATTHÆUS *publicanus generat nobis non parvam suis quæstibus quæstionem, & magnum nobis negotium suâ negotiatione proponit.*

At quam, inquies, quæstionem? quódve negotium? hoc certè, unde? & quò? vocatur: unde? à telonio. quò? ad Apostolatum. De illo sic D. Chrysologus. MATTHÆUM *de telonio divitem, de usuris locupletem, lucris sæculi onustum, quod in Apostolatum elegerit, quid dicemus?* Dicemus certè amoris fuisse prodigium, miraculum caritatis; quod patebit magis

magis confideranti quis, qualísve in Thelonio MATTHÆUS? audi ex ipso ore D. Chrysologi, & simul audies unde, & quò vocatur?

Quomodo, inquit, *infirmitas, non laboret humana, quando videbat apud Christum pecuniam sic valere, ut daret fraudulento fidem, venali gratiam, cupiditatis Magistro officium largitatis, doctori fœnoris magistrum sanctitatis, publicano sæculi cœleste secretum.* Et hoc est, quod dum non capit infirmitas humana, in eo labòrat; imo & scandalum patitur, ingeritque importunum illud ad Discipulos Christi. *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat Magister vester?* Matth. c. 9. sic apud illos *erat nefas publicanos Christo participes, vel in cibo esse*, quod si hoc erat nefas, *divinis sociare, quid erit publicanum?* Serm. 21. erit profectò nefas aciei humanæ, quæ caligat in Divinis: at non oculo divinæ mentis, non amori, non caritati Christi.

Miraris Iudææ cur misceatur convivio peccatorum, qui propter peccatores & nasci voluit, & non recusavit occidi? Ibidem. oblatras *cur peccatorum vinum bibat, qui pro peccatoribus sanguinem suum fudit? Et si vis nosce amplius, suscepit ipse peccatum, ne perderet peccatores, in se sententiam suam judex retorsit, ut amasse se peccatores proderet, magis solvendo debitum, quàm donando.* Et hoc ipsum est quod reponit Christus, injustis illis querelis, dum sic ad illas; & earum authores: *Non veni vocare justos, sed peccatores.* Et hinc Matth. c. 9. mihi injicitur secunda quæstio.

Quomodo vocatus à Christo ?

EXponit Evangelista seriem, modumque suæ vocationis cùm sic ait. *Dum transiret IESVS.* Hoc primum *transiret*, *benè transiret*, *quia transibat Iudæam*, *ut veniret ad Gentes. præteribat Synagogam*, *ut in Ecclesia permaneret*, *prætergrediebatur carnis Patriam*, *ut Deitatis suæ, remearet ad sedem*, doceretque nos eodem remeare; ita tamen ut in vitæ hujus transitu etiam aliorum studeamus saluti, uti studuit hìc Christus; *transivit enim ne* Matthæus *remaneret ibi, transivit, ne* Matthæus *ibi taliter permaneret*, deinde *vidit hominem.* En secundum. *Vidit plus divinis oculis, quàm humanis. Vidit*, inquam, *hominem ut peccata hominis non videret. Vidit opus suum, ut despiceret opera peccatorum. Vidit illum Deus, ut ille videret Deum. Vidit illum Christus, ut ille pecuniæ latebras amplius non videret.* Et hoc divinæ in eum misericordiæ fuit, miseriæ istud in Matthæo, quod vidit *sedentem* & hoc tertium est. Sed cur *sedentem ? quia stare non poterat pondere cupiditatis oppressus, & ipsâ totus conscientiâ fraudis incurvus*, sed unde oppressus ? unde & incurvus ? utique ab avarâ, insanaque auri cupidine. *Aurum* quippe *naturâ grave, gravius fit avaritiâ. hinc est, quod plus habentem deprimit quàm ferentem, & vehementius aggravat corda, quam corpora.* Et ita aggravarat cor Matthæi, qui *pressus cupiditatis pondere surgere non valebat*, in hoc deterior paralytico, quem ante curaverat IESUS, *quia ille carnis patiebatur paralysim,*

D. Chrysol. serm. 30.

Serm. 28.

Serm. 29.

Serm. 29.

iste

iste mentis; ille jacebat captus carne; sedebat corpore, & animo iste captivus. Ne porro diutius sic sederet, ait illi Christus, *sequere me, hoc est me sequere, de supernis ad superna tendentem; & non aurum de inferis ad inferna mergentem.*

Sequere me, hoc est, depone pondera, disrumpe vincula, solve laqueos, & me sequere, perde usuram, ut te valeas invenire, & hæc illi Servator optimus, quid deinde MATTHÆUS? *& surgens secutus est eum.* Serm. 28.

Generosus animus, inquit Chrysologus, *qui sic ea, quæ putarat magna, facilè & quasi nulla contempsit; apparet illum per ignorantiam lucra ante præsentia conquisisse, à quibus ut se sensit, & vidit liberum, sic raptus est ad divina.* Serm. 29.

At unde sic raptus? primùm à cœlesti illius prædicatione, quæ sic influebat in aures, ut tamen, magis influeret in animos; Deinde à luce miraculorum, & curatione paralytici, quæ adhuc erat in oculis, & hanc rationem affert D. Chrysologus, orator aureus; qui MATTHÆUM *miraculorum jam famâ perdomitum* appellat. Denique à cœlesti fulgore, & *majestate Divinitatis occultæ, quæ etiam in humanâ facie relucebat & primo ad se, videntes trahere poterat aspectu.* Et hæc postrema ratio placuit D. Hieronymo, qui etiam eam à simili confirmat. *Si enim*, inquit, *in magnete lapide, & succinis, hæc esse vis dicitur, ut annulos, & stipulam, & festucam sibi copulent, quantò magis Dominus omnium creaturarum ad se trahere poterat, quos volebat?* Et hinc etiam Porphyrium & Iulianum, arguit inscitiæ, quod & MATTHÆUM illi, & alios Apostolos levitatis arguerent ex eo quod, ad primas Christi voces eum essent secuti.

Ad quid vocatus? & quæ ab ejus vocatione dignitas?

BEatus Petrus Damianus ad tria potissimum vocatum affirmat, & in iis vocationis illius dignitatem reponit; hisque verbis exprimit. *Evangelista fuit, Æthiopiæ Apostolus, & Virginitatis victima.*

Serm. de S. Matthæo.

Hoc igitur primum laudis & gloriæ caput. *Evangelista*, quod notasse visa est Syriaca inscriptio ipsius Evangelii, quæ sic habet. *In virtute Domini, Deique nostri Ieschua Christi, incipimus scribere librum sacrosancti Evangelii, primumque Evangelium, MATTAI præconium.*

Merito sanè *MATTAI præconium*. Quod enim potius? Evangelium D. Clementi in Apostolicis Constitutionibus, dicitur, & est *omnium Scripturarum absoluta perfectio.*

Lib. 1. cap. 5.

D. Basilio *oraculorum omnium cœlestium veluti coronis.*

Hom. in divers.

D. Chrysostomo *sapientia recta.*

D. Ambrosio *morum magisterium.*

In Liturgia.

Origeni *totius Scripturæ primitiæ est Evangelium*, quod si tale est, uti ex vero est; quid adeo mirum si prima Divi MATTHÆI laus, atque commendatio ducatur ab Evangelio, quod & scripsit ipse, & posteris transmisit. Certè Divus Hieronymus eam esse dixit: *Evangelii majestatem, ad cujus fulgura omnis mortalium sensus hebetetur.* Nec mirum si ea sit majestas, cùm cœlestis sit, ac divina, & talis propè qualis, & Dei, qui per Evangelium nobiscum est, quam in rem extat præclarum illud D. Augustini. *Semper ante te habes quem sequaris, Dominus exemplum in terra posuit, cùm Evangelium*

In Ps. 118. Præfat. in Joan. Ex. 12. Hom. 34. ex 50.

Evangelium ibi reliquit. In Evangelio tecum est. Et hinc factum ut sacrorum Antistites, Divique Patres Evangelium omni propè loco, omniquè tempore penes se habere studuerint quam impensissimè, cui curæ, studioquè & cœlum ipsum favere visum est.

Ad S. Virginem *Brigidam* venerat S. *Aidus* Episcopus, ab eaquè petierat, ut Evangelium si fortè apud se haberet, commodaret quam citissimè. Cui illa, enimvero non habeo: sed ad superos, Deumquè supplex veniam, ut tibi illicò transmittat: venit ergo, oravit, exoravitquè, ecce enim mox à cœlo prodigium: ex eo quippe visum est elabi, Evangelium, immittiquè in *Brigidæ* sinum: excepit illa Dei donum, ac munus, & S. *Aido* in manus dedit, qui deinde reliqua vita Evangelium illud & manu terere, & sinu gestare cœpit, & illi quodammodo convivere. Alii etiam Religiosius, & illi commori; imo & cum eo sepeliri voluerunt; rati in eo quasi Numen esse; & Divinum quiddam. Bollandus 1. Febr. in Vita S. Brigidæ. § 14.

Ita inde à primis Ecclesiæ temporibus, in consecrationibus Pontificum, eorum capitibus imponebantur *à Deo data oracula*, ut loquitur D. Dionysius: hoc est Evangelia; quibus ut floreis, ut gemmeis redimiri corollis, ac triumphare. De Eccl. Hierar.

D. Epiphanius cùm inter navigandum jam jam esset efflaturus animam, & in beatæ vitæ portum successurus; supra pectus Evangelia posuit; ut eo veluti naulo munitus, in fælicissimam vivorum regionem transfretaret. In ejus Vita.

Amplius aliquid D. *Barnabas*, & ipse Apostolorum collegio sociatus, non modo vivus ad collum, atque pectus

Niceph. l. 8. c. 37. Evangelium habuit: verum etiam & mortuus: cùm enim MATTHÆI Evangelium exſcripſiſſet, id ſupra mortui pectus, in eodem eſſe tumulo voluit, ut animi thecam, ut cordis bullam, ut piæ mentis anathema, ut lemma bonæ conſcientiæ, ut religionis honorificum epigramma.

Ita nimirum decebat, ut qui vitam omnem ex Evangelio compoſuiſſet, illiusque præco fuiſſet: illo eodem ut dulci comite in tumulo gauderet, ut eſſet præſidium quietis, ſpei ornamentum, teſtimonium ſuæ in Deum caritatis nunquam intermorituræ, quale nimirum erat Evangelium MATTHÆI, à quo proinde prima illius laus, primaque gloria, cui accedet altera ab ipſo Apoſtoli nomine, atque dignitate.

Ut eam Antiqui Patres ſub oculos ponerent, Apoſtolos, aliis atque aliis appellationibus inſignitos voluerunt, ut vel ipſo nomine proderent, quod latebat in homine.

Catech. 6. D. Cyrillus Hieroſolymitanus, Chriſtum eſſe dixit *Medicum animorum & corporum*, quam appellationem ut plenam utilitatis ac caritatis, ad ipſos Apoſtolos tranſtulere Priſci Patres, quos inter Origenes, qui cùm Chriſtum Hom. 1. in nominaſſet *Archiatrum*, ſubdidit Apoſtolos eſſe *Medicos animarum, quibus curandorum vulnerum diſciplina commiſſa eſt.* Et is fuit D. MATTHÆUS animarum & corporum curator ac medicus, non in vitâ ſolùm, quod in eo ames; ſed & à morte, quod mireris magis. In vitâ medicum agnoſcit, & clamat Egipius, Regis Ægypti filius, & hæres, quem mortuum vitæ reddidit, & Patri. A morte verò medicum prædicat quod ſubjicio.

Cæſar

Cæsar Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium, gravissimam extulit sententiam. *Deus Opt. Max.* inquit, *cùm multis modis Sanctorum cineres illustravit, eo etiam honore dignatus est, ut ex aridis ossibus, liquorem medicamenti vim habentem, ad curandas infirmitates effluere voluerit.* Tom.3. c.12 p. 232. Et ita voluit in Apostolo, cujus honori hæc scribimus, de quo ita Silvester Petra Sancta in sua Thaumasia. Salerni ejusmodi liquor effluxit aliquot sæculis ex corpore Sancti MATTHÆI Apostoli & Evangelistæ, ediditque miracula sanè multa, tam ad corporum, quàm animarum sanitatem. Sed deinde ex arcano Dei judicio sensim evanuit cessavitque; non ita tamen quin ex vero audierit, audiatque Apostolus, *Animarum, corporumque Medicus.* sed & alia nuncupatione. *Cor Hierusalem*; imo cor universi.

Sic eos appellandos esse censuit Isaïas Vates, ut mihi au- In Isaïam. thor est Procopius. Rationem promere visus Athenarum lux magna Dionysius; qui è mysticæ Theologiæ arcanis, *cor*, ait, *symbolum esse divinæ, & (ut ita loquar) Deiformis* De cœl. Hier. c. 15. *vitæ*, quæ vitalem vim suam benignè in omnia corporis membra dispergit. Et ita dispersit D. MATTHÆUS veluti cor magni corporis, Æthyopiæ dico, incultæ illius & vastissimæ regionis, quam malus dæmon, & magicis artibus inficere, & perdere cogitabat; Erant enim eò loci Magi duo; *Moroës & Arfaxes*, qui suis præstigiis, immissoque in viscera toxicò, infælicem popellum in varias trahebant corporis, animique ægritudines; quas tamen depellebat Apostolus, ceu *medicus*, ceu *cor populi*, qui in membra jam vitiata, vitæ spiritalis; imo & corporeæ succum salubrem

immittebat,

immittebat; ut ab illo sua rediret corpori vis, suus & animo vigor, ac sanitas; quam ubi malis artibus pessundare non potuit dæmon, aperto marte congressus est, & in campum emisit duos dracones timendæ molis, qui è sylvis, ac nemoribus egressi in oppida, in urbes, in domos irruerent, & stragem immanem facerent, quà pecorum, quà etiam hominum. Quid hic Apostolus? vim vi repellere placuit.

Ad tom. 6. At quæ? inquies, & unde vis? unde & arma? justitiæ, inquit Paulus arma, *Arma lucis*, *Armatura Dei*, *Iacula Dei*.

At quæ illa jacula? D. *Cyrillo* sunt virtutes, quibus Apostoli pugnant, vincunt, triumphant. Prophetæ *Abacuc*, *Iacula* sunt ipsi Apostoli, sic enim ille ad Messiam. *Iacula*

Cap. 3. *tua ibunt in splendorem coruscationis armorum tuorum.* *Iacula tua*, id est Apostoli tui, ibunt in hostem, eumque sternent, ac profligabunt; & ita ivit Beatus Matthæus, ivit, inquam, & obvium pectus tulit, in dracones illos, & solo signo Crucis ad nemora coëgit; seu imbelles agnos, seu fugaces cervos; adeo potentia *Iacula tua*, Apostoli tui, ô Christe. Vidimus quomodo Apostoli, in morbis animorum sint *medici*, quomodo etiam *corda populorum*, qui spiritum & vitam inspirent. Quomodo adversus hostes *Iacula*: sed Jacula Dei. Videamus quomodo etiam lumina, orbis oculi, & soles ad lucem animorum.

In cap. 45. Isai. Cyrillus certè eos esse dixit *œcumenica lumina.*

Hom. 15. in Cant. S. Leo esse in Ecclesiæ corpore veluti *geminum lumen oculorum.*

Ep. 10. S. Dionysius Areopagita *soles* appellavit: sic enim aliquando de S. *Ioanne*, quem *Evangelii solem* esse voluit. Quod

si

ſi D. *Ioannes Evangelii ſol*, utique & MATTHÆUS *Evangelii ſol* erit, & quidem primus, qui Chriſtiano orbi ſurrexit; qui facem prætulit, & amœnam ac cœleſtem Evangelii lucem. Qui porro ab illa luce radii, qui fulgores in alios emanarint, videamus.

Eſt in luce candor & fulgor, candor argenteus; fulgor aureus & igneus. Et hic, & ille à MATTHÆO, ſeu luce, ſeu ſole mundi effluxit. Pro eâ quâ erat ſacratiore dicendi copiâ, exemplis vitæ ſanctioris, & miraculorum patrandorum gratiâ; Ægypti Regem, Reginam, ejusque filiam unicam *Iſigeniam* nomine, Chriſtianæ Religioni jam addiderat, & ſimul etiam ſubjectam illi ditionem propè univerſam, in quâ, ut genere, formaque Regia; ſic & virtute eminebat *Iſigenia*, quæ ut audiit Apoſtolum de Virginitate multa, eaque præclara proferentem, illius amore incenſa, eam cœlo, Deoque vovit; utque ſervaret ſtudioſius ac ſecurius, Aſceterii ſeptis ſeſe incluſit, unà cum ducentis Virginibus, quæ ei ſeſe comites adjunxerant; tantæ & tam potentes in Virginitate ſunt illecebræ. Nec mirum, ea quippe Virginitatis eſt gratia, is apud ſuperos favor, ut homines faciat *Aſſeſſores Comitesque Dei*: faciat eſſe Deo quam proximos. *Incorruptio facit eſſe proximum Deo*, ut rectè Sapiens. Facit eſſe Dei ter Opt. ter Max. *ſedes*. Amplius Cap. 6.
dico, facit eſſe *Altaria Dei*, cujus Aſſertionis authorem, ac fidejuſſorem habeo D. Ambroſium qui ſic olim ad Virgines.

Neque dubitaverim vobis patere altaria, quarum mentes fidenter altaria Dei dixerim. Et paulò pòſt. *Beatæ Virgines, quæ tam immortali ſpiratis gratia, ut horti floribus, ut*

templa religione, ut Altaria Sacerdotio. Ecce quæ à Virginitate gratia, quæ laus & commendatio, quæ & Beatitas; ut nemini proinde mirum videri debeat, si eam à Deo impensè amarit, servaritque *Higenia*, illamque & coronis, & sceptro prætulerit: certè ab his non colliguntur nisi spinæ; sed ab illa rosæ, & candicantes, & subinde etiam purpureæ: candicantes à niveo Virginitatis candore, purpureæ autem ab effuso illius causâ, etiam sanguine, ut videre est, & amare in Divo MATTHÆO, qui illius tuendæ causâ & vitam, & sanguinem fudit, & quem proinde S. *Hippolitus* appellat *Virginitatis victimam*; quod pro illâ ceciderit, ut ad aras solet oblata cœlo victima: quod ut magis in aperto sit, & clarâ luce juvat illius paulo fusius meminisse.

Ubi vivere desiit Ægypti Rex, *Hirtacus*, ejus frater regnum invasit, occupavitque; potentes enim apud homines hujus sæculi sunt in purpurâ, sceptroque illecebræ; & eò quidem ut sæpius pro eo obtinendo servandoque, nec vitæ parcatur, nec sanguini; ita certè nec huic, nec illi pepercit *Hirtacus*, qui ut imperium magis firmaret suum, *Higeniam* Regis defuncti filiam, regnique paterni hæredem in sponsam sibi deposcere voluit; quod ut obtineret, Apostolum rogavit, ut qui illi author fuerat devotæ jam Deo Virginitatis, author etiam esset nuptiarum, quas adeo amabat, deperibatque. Stata igitur die, ac loco adest D. MATTHÆUS, & pro concione multa de matrimonio, illiusque authore Deo, dicit: multa etiam de Virginitate, & præclaris illius encomiis, & quantum Virginum status distaret à nuptiarum conditione, statuque.

Theologiæ

Theologiæ mysticæ Doctoribus triplex, est castitas, *Conjugalis*, *Vidualis*, *Virginalis*, atque inter has discrimen illud.

Virginitas aurum, *Castitas argentum*; *Iugalitas æramentum.*

Virginitas sol, *Castitas lucerna*, *Iugalitas tenebræ.* Denique *Virginitas regina*, *Castitas domina*, *Iugalitas ancilla.* Ex quibus id conficis, quantum inter aurum, argentum, atque æs interest, quantumque inter solem, lucernam, & tenebras, quantumque inter Reginam, Dominam, & Ancillam: tantum necesse sit interesse, inter Castitatem, *Conjugalem*, *Vidualem*, & *Virginalem*; quod in frequenti concione, audiente etiam Rege *Hirtaco*, aulaque nobiliore, dum exponit Apostolus, in illius iras, odiumque incurrit, ex eoque maximè, quod adjecerit horrendum etiam illud, intentatas cœlo minas, & fulmina iis omnibus, qui in alterius cujusquam nuptias, torumque per nefas involarint, violatis etiam casti connubii legibus, quod ut in humanis timendum esset, violatâ scilicet fide conjugali: sic & maximè in cœlestibus, ac divinis nuptiis, in quibus mens casta, pura, virginea, Christi est sponsa, & sponsa etiam voto firmata, qualis & *Higenia.*

Hæc ut audiit *Hirtacus*, indoluit, infremuitque totus, & in iras, minasque excessit; nec in aëra abiere minæ. Ad arma enim, cædemque mox itum, & Apostolus ad ipsas aras, in quibus Deo immortali jam litarat, impetitus, cæsusque, ad eas cecidit illustris *victima virginitatis.* Victima superis, Numinique gratissima.

Credidit eo casu simul etiam *Isigeniæ* animos concidere posse Rex impius: at contrà accidit, invaluere illi magis. Nec mirum, quia ut disertè Tertullianus. *Vbi Deus, ibi pudicitia, & ubi pudicitia, ibi & Deus.* Stetit ad illecebras immota, ad minas invicta *Isigenia*, & quæ Christum, Deumque immortalem admiserat sponsum, mortalem constantissimè recusavit; *Hirtacumque* iterum valere jussit, atque abscedere; & certè abscessit; sed in iras excessit, extremaque *Isigeniæ*, sociisque Virginibus supplicia; monasterium enim in quo degebat illa, mox incendi jussit, ut quæ impuro suo amore, igneque non arserat, alio statim arderet igne; iretque in mœstos cineres: sed nec illa arsit, nec sociæ virgines, nec ipsum Asceterium; adfuit enim Apostolus, & medio in aëre conspicuus apparuit, injectasque flammas aut dissipavit, aut extinxit.

De Cultu fœmin. c. 8.

Ita nimirum plerumque fieri solet, quæ à veneris igne non exarsit virgo; ab igne elementari non ardet, flamma scilicet eam reverente.

Ita S. *Prisca*, Virgo & Martyr semper invicta, conjecta in ardentem rogum, in eo stetit illæsa, intactaque, igne scilicet partim pluviâ ingruente, partim afflante vento, mox disperso, dissipatoque: imo, & in ministros circumstantes converso: Deo flammas in noxia capita retorquente.

Ita etiam S. *Martina*, Virgo & Martyr inclyta, & ipsa in flammas injecta, iis non arsit, pluviâ etiam, ac vento cedente flammâ, atque in astantes conversâ.

Ita denique (ut concludam in D. *Agnetæ* Virgunculâ)

&

& ipſa in copioſum ignem immiſſa, in eo vicit, ac triumphavit, flammæ enim quaſi virginem reveritæ, in duas partes hinc & hinc diviſæ, *Agnetem* mediam intactam reliquêre, & ſeditioſos illos circumſtantes invasêre, atque exulsêre. Quod illis Chriſti, ceu ſponſi, beneficio: hoc S. *Iſigeniæ* D. MATTHÆI gratiâ, favore, præſidio; eam enim nec attigit flamma, nec ſocias Virgines, Apoſtolo eam diſſipante, arcenteque à Virgineis tectis, nobilique Aſceterio, atque in *Hirtacum* Regem convertente, qui etſi flammâ illâ elementari non arſerit; at arſit interiore aliâ, exurente etiam leprâ, infami illâ ac pudendâ, quâ ad extremam deſperationem adactus, ſibi vim intulit, ſibi ipſe, & Judex & ultor, & carnifex. Ita de tyranno triumphavit Apoſtolus, triumphavit *Iſigenia* Virgo, ille *Virginitatis victima*; cœlo oblata, ſacrificio cruento: Hæc, ejuſdem Virginitatis hoſtia, Deo ſacras ad aras dedicata.

Et ita vincere, ita triumphare nos oportet, ſi ii ſumus, qui à Chriſto dicimur Chriſtiani, qui ab Apoſtolis Apoſtolici. Sedabat ad telonium MATTHÆUS ſæcularibus curis implicitus, & pecuniâ, ceu retibus malè captus: audiit a Chriſto. *Sequere me, & ſtatim ſurgens ſecutus eſt eum.*

Audis & ipſe, auribus utique condis; & animi; audis illud, & Chriſti, *ſequere me.* Surge, & ſequere, pecuniam perde, ne te illa perdat, relinque cum *Andrea*, cum *Petro*, ea retia; retia ſunt cupiditates tuæ, & illas abjice; & Deum vocantem audi: dicet ille tibi in aurem, *Ducam te per ſemitas æquitatis*, hoc eſt juſtitiæ, ac virtutis, per has te ducet Prov. c. 4. v. 11.

 ad

ad ardua montium, invicta ſcilicet in adverſis fortitudine; ac patientiâ; ducet ad ſemitas ſpinis conſitas, dumetis horridas, nec enim mollis ad ſuperos eſt via: ſed aſpera, & ſpinis, hoc eſt mortificationibus, horrida, hac te ducet Deus, ducet & viâ lacteâ: viâ dico candidâ, virgineâ, quali & *Higeniam* Virginem duxit; & hanc, & illas, inire ſtude, ſi modo æternitati ſtudes, & facili, certæque ad cœlos viæ.

IN FESTO
SS. APOSTOLORVM
SIMONIS ET JUDÆ.

IVINA PROVIDENTIA, quæ mortalibus oculis amat objicere arcana ſapientiæ ſuæ, ad ea utitur quibuſdam ſymbolis, ut per ſenſus veluti canales influant in animos eò fælicius, quò facilius.

Sic olim in Salomonis templo, templo vetuſtæ religionis diverſorio, aureum candelabrum collocavit ſeptem haſtilibus, totidemque lucernis diſtinctum, atque ad imitationem (ut ait Ioſephus) ſeptem planetarum perfectum, ut per hoc indicaret ſacratos immortali Deo homines in terris eſſe, quod in templis, candelabra, quod in cœlis planetæ. Lib. 3. c. 10.

Quod Salomon Regum ſapientiſſimus; hoc D. *Ioannes* Chriſti ſcriba, Chriſti amor & deliciæ: qui viros cœlis acceptos, ac Deo; modò cum Olivis, modò cum Candelabris compoſuit. Sic enim de illis in Apocalypſi: *Hi ſunt duæ Olivæ, & duo candelabra in conſpectu Domini.* Olivas illas diximus eſſe Beatos Apoſtolos *Philippum* & *Iacobum*, hîc autem Candelabra, dicemus eſſe SIMONEM & IUDAM, & ipſos Apoſtolos, atque inter prima ſurgentis Eccleſiæ lumina, de quibus inſtituetur Cap. 11.

QUÆSTIO

QUÆSTIO UNICA
MORALIS.

Ad illa verba: *Hi ſunt duo candelabra in conſpectu Domini.* Apocal. cap. 11. v. 4.

Quæ ſint illa duo Candelabra?

IN mentis exceſſu dùm jubetur *Ioannes* metiri templum, in eo vidit *duo Candelabra in conſpectu Domini*, mirum quantum lucentia. Quæ ſint illa? non prodidit ipſe qui voluit eſſe in occulto, arcanoque myſterio; prodidere tamen Interpretes, quos inter etiam ſua lis eſt; & controverſia. Ait enim *Ioanni* Deus. *Dabo duobus teſtibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis ſexaginta, amicti ſaccis.* Hos porro teſtes ſtatim componit cum duabus Olivis, & duobus Candelabris: Dicit enim. *Hi ſunt* enim *duæ Olivæ, & duo Candelabra in conſpectu Domini.* At qui illi duo teſtes? qui deinde Olivæ? qui & Candelabra dicuntur?

Pannonius, duos illos teſtes cenſet eſſe prædicatores, qui duo teſtamenta, novum ſcilicet, & vetus edocebunt. *Arias Montanus*, Legem & Prophetam; legem quidem in Moyſe, prophetam in Elia. *Alazar* ſapientiam & ſanctitatem Eccleſiæ primitivæ, quæ Chriſto dabunt teſtimonium contrà pervicacem Iudæorum ignorantiam, ac cœcitatem.

Vbertinus

Vbertinus & *Michaël Citſingerus*, cenſent teſtes illos eſſe Chriſtum ipſum, & Ioannem Baptiſtam.

Lyranus, *Aureolus*, & S. *Antoninus* eſſe Sylverium Papam, & Mennam Patriarcham Conſtantinopolitanum, qui acriter contrà Eutychetis hæreſim decertabunt.

Vbertinus, aliique pauci, Divos Patriarchas Dominicum & Franciſcum.

Cornelius, cæterique communius eſſe *Eliam* & *Henoch*: & hoc veroſimilius; quia, quæ hîc prodit Apoſtolus, ad extrema perituri mundi tempora pertinere videntur; in quibus contra Antichriſti malos dolos, immanemque vim, in aciem deſcendent *Elias* & *Henoch*, fortiſſimi Chriſti pugiles, & Eccleſiæ defenſores. In hac Authorum inter ſe pugnâ pro litterali ſenſu, deflectam ad ſenſum accommodatitium, & pronuntiabo eſſe Beatos Apoſtolos SIMONEM & IUDAM, qui in Eccleſiâ, ceu Dei templo fuere; quaſi duo Candelabra; duæque illis eminentes candelæ, ceu ſacratiora illuſtrando orbi lumina.

Et certè nec novum illud, nec inſolens viros cœlo, terriſque illuſtres candelabris, & candelis accenſis deſignari.

Huic orbi, & mortalibus oculis vivere, viderique deſierat S. *Furſeus*, cùm eum Dux *Haimo* (cujus filium, eumque unigenitum à morte excitarat) vidit unà, cum duobus Diaconis, & tribus cereis, quos ſuper menſam poſuerunt; tum quaſi peracta ſcena, cujus ergo venerant, abierunt, vidit, inquam, non ſine ſtupore amabili, intellexitque jam obiiſſe, extinctumque eſſe terris ut cœlo luceret, ac beatitati.

Bollandus 16. Jan. in ejus vita c. 13.

Idem 28. Jan.

Terris insepultum diu jacuerat corpus S. *Caroli* Imperatoris, cognomento, & re etiam ipsâ, magni, cum è sepulchri nocte, latebrisque educi placuit in lucem, solemque Universi. Et ecce tibi prodigium. Visæ concubiâ nocte, candelæ tres accensæ super pinnaculum templi, luce, fulgoreque mirabili, quæ primò consistere visæ sunt; deinde trina revolutione, & crucem turris, & totius Ecclesiæ molem, quasi in gyrum ambire; attonitis omnibus ad tantam in densâ nocte, tenebrisque claritatem.

Sed unde? & cur eæ candelæ? utique à cœlo, Deoque parente luminis, qui servos suos, à vitæ sanctimoniâ spectabiles, spectari vult, atque terris rursum ostendi eo candelarum accensarum symbolo. Maneat ergo fixum illud, atque indubitatum, mentes cœlo magnas, & candelabris, & candelis, demonstrari mortalibus oculis, ut per has, ad animum evadat ea lux, is ardor, qui in Sanctis fuit, dum huic auræ spirarent, & mortali vitæ. Quod si Sancti alii sic monstrantur; quidni & Apostoli? majora utique cœli lumina, & candelabra principalia in domo Dei; quæ inter, uti lucent, ardentque Sancti SIMON & IUDAS: sic & nobis lucem, ardoremque illum, hac illis festivâ, ac solemni luce exhibebunt: est enim in iis, & cœlestis quædam ac divina prope lux, est & ardor entheus, ut insequentes pagellæ docebunt.

PRIMA

PRIMA LUX

Sanctorum Apostolorum SIMONIS *&* IUDÆ.

A ſanguine & natalibus orta.

HÆC olim Deus Abrahamo in paucis ſibi caro. *In Iſaac vocabitur tibi ſemen: ſed & filium ancillæ faciam in gentem magnam, quia ſemen tuum eſt.* Gen. c. 21. v. 12.

Filius ancillæ fuit Iſmaël feroci vir ingenio, & moribus truculentus & tamen ut is eſſet, eum amabilis Dei providentia fecit in gentem magnam: vel ab hoc tantum quod Abrahæ ſemen, & ſanguis eſſet: tantum intereſt quo naſcaris ſanguine, quo Parente gignaris; ut proinde mihi merito Sanctorum Apoſtolorum prima lux, primaque laus petendâ videatur à ſanguine & natalibus.

Fuit illis Mater *Maria Alphei*, Pater autem *Cleophas*, fælici ſorte progenitores, atque in filiis ſanè fortunati; ut qui è duodecim Apoſtolis, tres habuerint filios, videlicet *Iacobum* cognomento *minorem*, SIMONEM & IUDAM, quibus acceſſit *Ioſeph*, qui *Mathiæ* competitor fuit, cùm ſors ſuper *Mathiam* incidit; digni tantis progenitoribus filii; Principes Eccleſiæ, & nova, novi cœli lumina; quæ à Patre, ac Matre generis ſui lumen accepere, redditurі utique magno cum fœnore. At unde generis illius lumen? utique primùm à virtute, in qua ferè ſola nobilitas; deinde à conſanguinitate. Virtutem Matris quam optimæ ex eo duco; quod Chriſto Servatori comes individua, quod illius

amans vel maximè. Ut ignis aspirante vento invalescit magis, atque exardescit: sic & amor (qui & ipse ignis est) adversâ afflante aurâ augetur magis, atque explicatur. Et ita auctum, explicatumque vidimus, in *Maria Alphæi*, Apostolorum, (de quibus agimus) Matre: hæc enim diffugientibus Apostolis, & Christo ad crucem eunti comes fuit, atque etiam cruci astitit unà cum Virgine Matre, quod & eximiæ fortitudinis fuit, & caritatis summæ, ut quæ nec timori cessit, nec mortis imagini, quæ propè erat in oculis. Et hæc à Matre petita lux magni nominis, nec minor à Patre; cui nomen *Cleophas*, nomen profectò boni ominis, *Cleophas* enim græcâ etymo idem est quod *gloria omnis*, κλέος, quippe est *gloria*, & πᾶς *omnis*. Hebraïcè autem *Cleophas* idem est quod *concio, cœtus, Ecclesia*: & hæc ab illo, seu progenitore fuit, multos enim filios, ac nepotes Ecclesiæ, Christoque dedit: fuit enim frater, S. *Iosephi* sponsi Divæ Virginis, & Pater Apostolorum *Iacobi Minoris*, Simonis & Iudæ, Avus autem *Iacobi Majoris*, & *Ioannis*, qui prima nascentis Ecclesiæ lumina, nobilisque cœtus; quem portendebat, explicabatque vel ipsum *Cleophæ* nomen; quod mira, à virtute, morteque fœliciter obita, incrementa accepit. De illo sic scribit *Helecas* Episcopus Cæsaraugustanus, in additionibus ad Cronicon *L. Dextri & M. Maximi*, Alphæus, *qui & Cleophas, unus de septuaginta Discipulus, ut docet Hieronymus, & frater Ioseph sponsi B. Virginis, in castello Emmaunte pro Christo occiditur.* Fuit igitur invictus Ecclesiæ pugil, & Christi Martyr, quod eximiæ fortitudinis fuit, & caritatis; quam ut in posteros efferret

Martyrologium

Martyrologium Romanum, ſic de illo ad diem 25. Septembris, *In caſtello Emmaus natalis B. Cleophæ Chriſti Diſcipuli, quem tradunt in eadem domo, in quá menſam Domino paraverat pro confeſſione illius à Iudæis occiſum, & glorioſâ memoriá ſepultum.*

Ecce quæ à Parentibus, Sanctis Apoſtolis SIMONI & IUDÆ, affuſa lux & claritas; videamus quæ deinde à conſanguinitate.

Iam vidimus *Cleopham* Ioſephi fratrem fuiſſe, à quo ut ſocietas, & communio ſanguinis; ſic & gloriæ ac honoris, imo & virtutis; *frater* enim *ferè alter*, non ſanguine tantum; quod naturæ eſt; ſed & virtutis, quod gratiæ.

Maria autem ipſius Divæ Matris, ac Virginis ſoror appellatur, non quod propriè ſoror fuerit, & ſimul *Ioachimi, Annæque* filia (ut credidit D. Hieronymus, Theodoretus, Beda, aliique) ſed cognata, vel conſobrina, Hebraïca ſcilicet phraſi, qua cognata, & conſobrina ſoror appellatur.

Eadem ratione BB. hi Apoſtoli dicuntur Chriſti fratres; Matt. c. 13. v. 15. non quod fuerint filii *Ioſeph* ſponſi Virginis, ex aliâ videlicet uxore, adeoque privigni B. Virginis, & propriè fratres Chriſti (uti opinatus eſt Nyſſenus, Origenes, Theophilactus, Euthymius, aliique:) ſed quod Chriſti fuerint conſanguinei, vel affines, qui apud Hebræos recepto more, modoque loquendi *fratres* appellantur. Et certè non fuiſſe propriè fratres, ex eo conſtat, quod *Ioſeph* Virgo fuerit, & Virginem animam cœlis intulerit, (ut docent D. Hieronymus, Beda, Rupertus, D. Thomas, aliique communius & verius.) Et hæc paucis de SS. Apoſtolorum natalibus ac

 ſanguine,

ſanguine, à quibus non minima laus, maximè cum non ſint, majoribus ſuis inferiora ſecuti; ſed potius ad ſuperiora gradum fecerint, & quam ab illis acceperunt nominis claritatem, mirum quantum ſuâ virtute auxerint.

SECUNDA LUX

Sanctorum Apoſtolorum.

Ab indito illis nomine.

VIdeo Antiquiores, magnum in nomine pondus conſtituiſſe; quod crederent in eo bonum ineſſe omen. Et hinc prima illis cura ſtudiumque fuit præclarum aliquod prolibus recens natis, nomen imponere, futurum utique ſtimulo ad ardua virtutum, ad honoris gloriæque culmen, & faſtigium alicujus fœlicitatis, maximè ſi menſuram dati ſibi nominis implere ſtuduiſſent; De quo alibi pauca dixiſſe, me probè memini, his unum adjiciam, quod in eo genere ſanè mirum; & quod etiamnum legitur Romæ marmori inſculptum in clauſtro S. Salvatoris ad Laurum.

Petrus Doutreman in Amore Increato l. 4. c. 2. ſect. 2.

Anno poſt milleſimum quandringenteſimum ſeptuageſimo quarto, *Ioannes Mares*, & *Catharina Calaquica* conjuges, ortu Barcinonenſes, cum octennio toto ſterile illis fuiſſet matrimonium, ſacro Apoſtolorum collegio votum nuncuparunt, ut prolem eorum apud Deum precibus impetrarent: cujus voti, jam rei, ſub ſolemne Miſſæ ſacrificium; quod in honorem duodecim Apoſtolorum cantabatur,

cantabatur, duodecim cereos duodecim Apostolorum nominibus insignitos accenderunt. Et concepto voto, & devotioni huic, suus constitit fructus, quippe nono post mense filiam enixa est mulier, & sic deinceps per annos singulos felici partu familiam auxit; ita ut duodecim annorum spatio, etiam duodecim omninò liberos tulerit, octo scilicet masculos, puellas quatuor, quorum singulis cujusque Apostoli nomen inditum, nec plures quantumvis superstitibus, & adhuc vegetis iis nati sunt; crederes naturæ, partuique limitem datum esse duodenarium numerum. Et verò datus erat, uti & illud etiam miraculo proximum; imo reipsa miraculum, quod unusquisque eo die vivere desiit, qui ei Apostolo sacer erat, cujus nomen vivens, ac vegetus gestaverat.

Ut hujus rei tam novæ, tamque prodigiosæ memoria deferretur ad posteros; *Petrus Mares* fratribus reliquis, sororibusque superstes, marmori incidi curavit; quod ego omnium animis incidi, imprimique malim, ut agnoscant quantum in bono nomine ponderis, quantum & momenti.

Ne discedam ab argumento mihi proposito, paucis excutiam, quod omen, quæ notio, quæ vis in nominibus SS. Apostolorum SIMONIS & IUDÆ. Fœlix utique omen, fœcunda bonorum notio. & vis ad ardua humanis viribus major, quod patebit primò in S. SIMONIS nomine.

Lia (mater omnino pia) ut beneficii à Deo accepti memoria, sæpius animo, sæpius auribus insonaret, filiolum sibi natum SIMEONEM vocavit, hoc est *auditio*, vel potius *exauditio*,

exauditio, quod Deus ejus afflictionem, orationemque exaudisset. Et *Maria Alfæi* filium sibi à cœlo concessum, SIMONEM vocavit, fœlici ac fortunato omine: SIMON enim idem est quod *audiens*; quod *obediens*, quod is esset aliquando re etiam ipsâ futurus, qui erat in nomine Christi audiens, Christo vocanti obediens; ecce quæ vis in ipsâ etymo, quæ virtus in nomine: nec minor in cognomine, Matt. c. 10. v. 4. à quo audiit *Chananæus*, non quod oriundus esset ex *Cananæis*, ut vult Munsterus; sed quia natus in *Canâ Galilææ*: *Cana* autem *zelum* significat, *unde Cananæus*, idem est quod *zelotes*, quem Nicephorus & Baronius credunt fuisse sponsum in nuptiis ad quas vocatus Christus, aquam in vinum convertit. Ecce quæ in cognomine portenditur virtus, zelus utique divini honoris, zelus & animarum, quem ut cognomine; sic & factis expressit, ut ex dicendis apparebit. A S. SIMONE transeo ad S. IUDAM, nomen utique boni ominis, JUDA enim id est *confeßio & laus*, quæ Apostolo convenit quam optimè: fuit enim & Dei, & Christi confessor gloriosus, & laudator magnificus: fuit & æmulus illius roboris, ac fortitudinis, cujus olim IUDAS, in filiis Iacob & fortissimus, & celeberrimus. Et hæc à nomine laus & commendatio, suppar illi à cognomine, quod illi duplex fuit.

Primum enim dictus est *Lebbeus*, id est *Leoninus*, vel *cordatus*. *Labi* enim Hebraïcè. idem est quod *Leo*, & *Leb* idem est quod *Cor*, symbola utique magnarum virtutum; maximè vero invictæ fortitudinis, cujus hieroglyphicum est *Leo*, animâlium fortissimus; uti & *Cor* fortitudinis sedes, ut

ut docet Plinius; qui & illud tradit *Aristomenum*, qui totam Lib.11.c.37.
Græciam rapuerat audaciæ miraculo, post mortem dissectus, inventum esse habere cor totum pilis hirsutum, & horridum. Ecce quod omen in cognomine, & quæ prodita ex illo virtus, infractum animi robur, invictaque fortitudo in S. IUDA, qui ideo cognominatus est *Lebbeus*, id est *Cor* vel *Corculum*; in quo, ut symbolo, leguntur, alia ingentium virtutum decora, & quidem primò prudentia, & solertia, prudentes enim, & acuti dicebantur *Corculum*, ut annotat Plinius, & Festus. Unde *scipio nasica* ob singula- Lib.7.c.31.
rem prudentiam bis Consul, appellatus est *Corculum*, ut refert Cicero in Thusculanis.

Deinde notatur amor, benevolentia, atque effusa in omnes caritas, cordati enim, benevolique in omnes, appellantur *Corculum*. quod sedes est, & officina amoris, ac benevolentiæ. Et hæc in S. IUDA fuit, quam maximè; cognominatus deinde *Thaddæus*, vel ut alii volunt *Saddeus* à Syro *Thad*, vel ab Hebræo *Sad*: Syri quippe, & Chaldæi sæpius *S* Hebræum vertunt in *T*. Sicque pro *Sad*, dicunt *Thad*, & pro *Saddeus*, *Thaddæus*. Maneat, ergo amabile *Saddei* nomen, dicaturque fœlici cognomine S. IUDAS, non *Thaddæus*, verum *Saddeus*, id est *mammeus*, uberalis, dulcis, misericors, benignus, & in omnes beneficus; qualis propè & Deus, qui *Saddai* dicitur, id est *mamma*, quasi fons lactis, & bonorum omnium origo. Ecce quæ in uno S. IUDÆ cognomine gratiarum fluenta, quæve virtutum decora, atque ornamenta: sed majus illud, atque augustius, quod subjicio, utpote quod ad Deum ipsum propius

accedit, & divinum quiddam importare videtur. Est autem illud ejusmodi; quod IUDAS Hebraïcè includat omnes litteras nominis tetragrammaton *Jehova*, indeque etiam accedit ad reverentiam quæ debetur ineffabili ipsi nomini, quod ut IUDÆ penitus singulare: sic vel maximè honorificum. Sed hæc de nomine, ac cognomine pro instituto satis, sit illis sua lux, suusque splendor; at major virtutibus, quæ ex iis elucere, eminereque videbuntur, implereque mensuram tanti nominis, tanti & cognominis.

TERTIA LUX

Sanctorum Apostolorum.

Ab altiore, id est cœlesti sapientia.

Serm. 15. de Temp. VT verum: sic & magnificum illud pronuntiatum D. Augustini: *Scientia piscatorum, stultam fecit sapientiam Philosophorum.* Ita nimirum scientia *Petri, Andrææ, Ioannis, & Iacobi*; uti & aliorum Apostolorum, stultam, & quasi amentem fecit omnem sapientiam Philosophorum; hæc enim ad Apostoli culminis dignitatem eligendos putabat, divites, auro graves & gemmis nitentes, honoribus auctos, & purpuræ, sceptrisque natos: illa verò pauperculos, pannosos, inglorios adsciscendos, & re etiam ipsâ ascitos ostendebat.

Hi nempe (ut Chrysologi verbis utar, & sacratiore tanti
Serm. 28. Præsulis eloquentia) *in Apostolorum Principes eliguntur; pauperes censu, loco humiles, viles arte, obscuri vitâ, labore*

communes,

communes, addicti vigiliis, fluctibus mancipati, negati honoribus, injuriis dati, præsidio retis, solo piscium captu, victum, vestitumque conquirentes: hi, inquam, eliguntur, & hoc est, quod non videt, non capit sapientia Philosophorum.

Alterum est, quod ii ipsi terris, & honoribus pusilli: cœlo interim, Deoque essent magni, atque excelsi. *Erant* Supra. enim *censu pauperis, sed innocentiâ locupletes: loco humiles, sed sanctitate sublimes, viles arte sed simplicitate pretiosi, obscuri vitâ, sed vitæ merito perlucentes, labore communes: sed proposito singulares, addicti vigiliis, sed ad cœlestes victorias jam vocati; fluctibus mancipati, sed fluctibus non demersi, negati honoribus, ditati magis honoribus, non negati: injuriis dati, sed injuriis non relicti: captores piscium, sed piscatores hominum,* & hoc est, quod non capit sapientia Philosophorum: uti nec illud in cruce, hoc est in opprobriis, in tribulationibus, in angustiis, in carceribus, in tormentis, in ipsâ denique morte repositam esse beatitatem. *Hinc est* (ut aureè D. Chrysologus) *quod regna, gentes, carceres, vincula,* Supra. *tormenta, mortes, sævientes homines terris omnibus, sic vicerunt Apostoli*, ut æternum & vincerent, & triumpharent. Utque, sic & vincere, & triumphare doceremur ipsi; docuit & verbo, & exemplo Christus ipse, Magister optimus, & Incarnata Patris Æterni sapientia, qui è cruce, velut è pulpito docuit: & quam crucem, etiam in scholis, etiam in pulpitis docuere Apostoli, in eaque repositam probavere sapientiam. Ita (ut cum Origene loquar) *Crux* Hom. 4. in Exodum. *Christi, cujus prædicatio stultitia videbatur, conversa est in*

ſapientiam, & tantam ſapientiam, ut omnium Ægyptiorum ſapientiam devorarit.

Et hæc ipſa Crux eſt, quæ fuit ſcientia piſcatorum, & quæ ſtultam fecit ſapientiam Philoſophorum.

Hanc porrò crucis ſcientiam docuerunt Apoſtoli SIMON & IUDAS. SIMON quidem in Ægypto, in quâ propè innumeros Eccleſiæ, Chriſtoque adjunxit. IUDAS autem in Meſopotamia. Deinde tam hic, quàm ille, in Perſide, in quâ, ut animæ multæ; ſic & meſſis multa in horreum Eccleſiæ venit, collecta primùm à luce Evangelicæ prædicationis, deinde à luce ſcriptorum, doctisque melioris ſapientiæ monumentis, ac monitis, quæ S. IUDAS Epiſtolæ ſuæ inſeruit, & poſteris tranſmiſit ad bonum Eccleſiæ univerſæ.

Scio hæreticos (quos inter Lutherus, Brentius, Kemnitius, & Centuriatores, qui ſe habent ut talpa ad ſolem) hanc Epiſtolam rejicere, damnareque velut apocrypham. At etiam ſcio SS. Patres, Dionyſium Areopagitam, Epiphanium, Nazianzenum, Cyprianum, Hieronymum, Auguſtinum, Ambroſium, aliosque habere, ac revereri pro Canonica, & pro tali habet, ac reveretur Catholica, & Romana Eccleſia. Et Origenes etiam ipſe, inter antiquiores nominatus, & ab ingenii ſui monumentis orbi notiſſimus, eam ait paucorum quidem eſſe verborum; ſed plenam gratiæ cœleſtis, ac luminis diceres eſſe veluti margaritam, quæ ut exigua ſit mole: at ſummi eſt pretii, ut de eâ dici poſſit, illud quod pronuntiavit D. Hieronymus: Eam Epiſtolam *brevem eſſe, & longam; brevem in verbis, longam in ſententiis, ut rarus ſit, qui non in ejus cæcutiat lectione*; quo modo enim

In cap. 13. Matth.

Ad Paulinum.

enim non cœcutiret humana, id est debilis mentis acies, ad tantam altioris ſapientiæ lucem, ac ſolem? Cœcutit quidem ſubinde mens bona, mens ſancta: & quod non capit, ſuſpicit, ac reveretur: at non ſic hæretica, & Lutherana; quæ non capit; imo quæ non probat, imprudenter, atque impiè damnat. Nec mirum quia ſuos in eâ Epiſtolâ damnari ſcit errores, & ſuas tenebras amœnâ illâ luce diſſipari. Scit in eâ confutari hæreſes etiam eò loci ac temporis enatas, videlicet *Simonis Magi*, *Nicolaitarum*, *Cherinthi*, moxque ex iis etiam naſcituras *Gnoſticorum*, *Ebionis*, *Menandri*, *Baſilidis*, *Saturnini*, *Valentini*, *Marcionis*, atque ejuſdem farinæ homuncionum; quorum hæreſes, ut ſpiritu agnovit Apoſtolus; ſic etiam ex tunc arguit, damnavitque.

In Aſiâ minore (in quâ ut docuit Apoſtolus) florebat ſchola *Simonis Magi*, in quâ jactabatur impium illud dogma, ſolam fidem etiam ſine bonis operibus ad ſalutem ſatis eſſe. Inſuper & hoc *Gnoſticorum*, nullum eſſe peccatum præterquam infidelitatis; ſed omnia eſſe adiaphora, bona, ſcilicet benè utentibus; mala autem malè utentibus; ac proinde impunè licere vacare commeſſationibus ac libidinibus.

Et hanc *Simonianorum*, ac *Gnoſticorum* effrænatam peccandi licentiam, infandamque libidinem acriter perſtringit S. IUDAS, eisque ſeverum Dei Iudicium ab *Enoch* prædictum intentat, in ſuâ Epiſtolâ, quam & Græcè conſcripſit, & enciclicam eſſe voluit, ut prodeſſet univerſis, maximè verò *Simoniacis*, ac *Gnoſticis* à ſanâ doctrinâ, fideque deviis, quos appellat *nubes ſine aquâ*, *arbores autumnales*

fructus feri maris, sidera errantia. Et hoc, non tam ut pungat acriore stylo: quam ut sanet, & à densis errorum ac hæreseos tenebris, ad amœnum fidei, ac veritatis jubar reducat, eâ quâ pollebat, altioris, id est cœlestis sapientiæ, luce, soleque. Surrexit hic, atque illuxit orbi propè universo, & quidem primò à S. Simone in Ægypto, tum à S. Iuda in Mesopotamiâ, deinde ab hoc, & illo in Perside; quam vix subierant Apostoli, cum idola, quæ antè plus æquò loquacia & garrula, illicò conticuerunt, atque obmutuerunt. Reddebant illa (ut Ethnicis, cœcis illis, atque amentibus videbatur) oracula: verius mendacia, quibus & veritatem involuerent, & densis errorum tenebris, ceu profundâ stygis nocte, tegerent: sed eas mox dissipavit lux evangelica, & gemina illa Ægypti Mesopotamiæ, Persidisque lumina, ceu gemini soles, à quibus &

QUARTA LUX

Sanctorum Apostolorum.

A spiritu prophetiæ & miraculis.

PRophetiæ spiritus, & miracula sunt veluti sigilla quædam, quæ veræ religioni fidem dant, atque authoritatem; imo & lucem, & quidem cœlestem ac prope divinam. Hinc illud Dei ad idololatras Isaïæ voce, calamoque.
Cap. 41. v. 23. *Annuntiate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia Dii estis vos.* Certè annuntiare ventura, aut Dei solius est, aut à Deo, hominibus Deo proximis, concessum; uti concessum

concessum SS. Apostolis. Venerant hi in Babyloniam cum *Baradach* exercitus Babylonici dux arma parabat, atque expeditionem contrà Indos, juratos sibi, regnoque suo hostes. Placuit super eo consulere sacrificulos, & Sacerdotes; nam Idola, Dæmonesque jam muti conticuerant, dixerunt illi, & anceps, & longum futurum prælium, nec sine multo sanguine transigendum. Contrà Apostoli, ab eodem *Baradach* consulti edixerunt dirimendam esse rem totam sine prælio, sine cæde, sine sanguine; affuturos enim die insequenti, ab Indis Legatos, qui pacem supplices exposcerent: & ita docuit eventus, qui & prophetiæ fidem dedit, & SS. Apostolis authoritatem conciliavit; uti & edita, deinde miracula; inter quæ & solemne illud, quod facit, & ad testandam Christianorum innocentiam, & ad dissipandam superinfusam illis calumniæ, atque accusationis nubem.

Imprægnata erat nescio quæ puella, viri alias suos inter clarissimi, nec in aperto erat à quo vitium passa; nimirum ejusmodi opera, sunt opera tenebrarum, quæ lucem fugiunt; interea usus iis malus dæmon, usi & infidi illi tenebriones, ut Religionis Christianæ diem, quæ primò surgebat, aut obscurarent, aut inficerent; culparunt enim ex Diaconis recens creatis unum aliquem, quasi illius culpæ, infandique criminis reum: imo ipsamet puella, vel parentum minis, vel pollicitationibus evicta, in Diaconum peccatum omne, quale quale erat, rejecit; ratâ sic, & se maculâ illâ aliquousque liberari posse, & infamari simul religionem cujus asseclæ in id venissent audaciæ, ac libidinis, ut etiam nolentem, ac reluctantem puellam opprimerent.

Ea

Ea accuſatio in ſpeciem vera, in re autem ipſâ falſa, eam tamen vim habuit, ut & Diaconus in vincula & ad Regem mox eſſet raptandus; quod ubi ſubintellexerunt Apoſtoli, ne qua inde labes aſpergeretur aut Religioni, aut ejus adminiſtris, rogarunt ut Regi ſiſterentur puellæ parentes, & puella etiam ipſa; imo & infans recens natus. Poſtulatis Rex annuit; itaque in ejus conſpectum venêre omnes, etiam ipſi Apoſtoli, qui ab infante adhuc elinqui, & fari neſcio petierunt tamen, ut clarâ voce ediceret an Diaconum pro parente haberet, & agnoſceret, qui illicò attonitis omnibus reſpondit Diaconum illum nec eſſe ſibi Patrem, nec reum illius criminis, ſed caſtum & ſanctum. Ubi ſtupor omnes tenuit & parentes, puellamque etiam rubor, petierunt illi ab Apoſtolis, ut juberent infantulum fari ecquis ergo illius pater? negarunt illi ſe id facturos, quod eorum tantum eſſet inſontes culpâ eximere, non accuſare, non detegere ſontes, maximè ubi occultum eſt ſcelus, hoc enim aperire plerumque injuſtitiæ crimen eſt, non zelus, amorque veritatis. Et ita hinc & inde diſceſſum eſt, & ſua Diacono caſtitas, bonumque nomen ſtetit, & Religioni Chriſtianæ ſua quoque integritas & ſanctitas; imo & authoritas, quam mirum quantum auxit Apoſtolorum & in dæmones, & in effera animalia imperium, cujus argumento ſit illud, quod ſubjicio.

Ex India fugerant inſignes Magi duo *Zaroës* & *Arphaxad*, à D. Matthæo qui eò Evangelii lucem intulerat, expulſi, veneran tque ad Babyloniæ Regem; ſed, ô malum malis! ô bonum bonis! occurrerunt & hic Apoſtoli duo SIMON

&

& IUDAS, quos ut perderent, illicò serpentes ac dracones è latibulis suis in campum evocarunt, ut Apostolos veneno infuso tollerent, verum secus omninò accidit: ut enim pateret omnibus, etiam animalia rationis expertia, etiam serpentes Dei ter Opt. ter Max. servis subjici, imperarunt illi, ut ipsos Magos, invaderent, morderent, inficerentque citrà tamen mortis periculum, ipsamque mortem: ut & sua sceleratis illis esset pœna, & sua simul Apostolis in eos miseratio & clementia; Christianæ caritatis fœtus nobilissimus; à quo sua illis lux fuit, ut etiam

QUINTA LUX
Sanctorum Apostolorum.
A terrenorum contemptu.

HEbræi sapientes ut ostenderent, quæ vis esset pecuniæ ad sui amorem excitandum, & incendendam hominum voluntatem, sacra lingua argentum appellarunt *Chesepb*, cujus etymon Rabbini petunt à *Chasaph*, id est amare, concupiscere, desiderare: quod idem propè sit argentum, ipsæque divitiæ, ac concupiscentia; & inde facilis, ac præceps ab illo ad hanc lapsus; cujus probè conscii Apostoli in primâ Apostolicæ vitæ institutione, primisque rudimentis, divitiarum contemptum posuerunt, quasi basim ac fundamentum Christianæ religionis, quod scirent divitias *impedimenta esse, non adjumenta, onera non subsidia: possessione enim, & usu opum non fulcitur religio, sed evertitur,* ut disertè Salvianus. Lib. 2.

Et hinc illud Christi ad Discipulos ceu fundatores, ceu propagatores religionis suæ, *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris*, quod Salvatoris monitum dum expendit D. Ambrosius, Dominus, inquit, pecuniam in zonis portare prohibet, *non enim sæcularia, sed æterna debet zona nostra portare.* Et ita portare docuit S. JUDAS, non verbo (quod exiguum foret) sed exemplo, quod summum.

Math. c. 10. v. 9.

Lib. de Parad. c. 13.

Eusebius.

Missus aliquando fuerat ad Abagarum Regem Edessæ, quem & fidei addiderat, & Christo, uti & Edessenos, subjectos illi populos, cujus beneficii, ne ingratus esse videretur, ad Regia dona, regiamque munificentiam animum convertit, eique ingentem vim auri, tum cœlati, tum rudis illi obtulit, cui Apostolus oblata munera respuens, atque aversans, *Si nostra*, inquit, *prorsus derelinquimus, quomodo accipiemus aliena?* enimvero nunquam accipiemus. Qui B. JUDÆ animus fuit, quæve opum despicientia: eadem & B. SIMONI Apostolo. Tam hic, quàm ille, fortissimo Babyloniæ Duci *Beradach*, prædixerat fore, ut Indi supplices advenirent, futuri utique pacis candidati, atque oratores, quam prædictionem cum exitus probasset, Apostolis obtulit munera sanè pretiosa, quæ illi omnia respuerunt, ut qui venerant daturi beneficium; non accepturi, daturi, inquam, meliores, id est perennes, ac cœlestes divitias, non accepturi terrenas, ac brevi perituras. Et hæc prima Apostolicæ vitæ gratia, laus prima: insignis auri, argenti, opumque despicientia, ad quam nos invitat primò ipsius Christi, ceu Magistri, quam optimi exemplum;

exemplum; *qui cum esset dives, propter nos egenus factus est*; 2. Cor. 8.
in quod exemplar dum oculos intendit Tertullianus effert magnificum illud. *Ipse Dominus in nullis divitiis reperitur, semper pauperes justificat, divites prædamnat.* De Pœnit. c. 7.

Provocat deinde & Apostolorum sors, natalium conditio, ipsaque vivendi norma: erant enim ut aureè D. Chrysologus, *censu pauperes*; *sed innocentiâ locupletes, loco humiles*; *sed sanctitate sublimes.* Serm. 28. Provocat etiam primorum Christianorum exemplum, & illustris, in iis rerum terrenarum despicientia; à quâ *Christiani* olim dicti *pauperes*, quidni enim pauperes dicerentur & essent quam maximè, qui rerum suarum pretia etiam ad Apostolorum pedes abjecissent? Et certè quidni abjiciamus, & ipsi? quidni & pauperes simus, si modo Christiani, si cœlestium opum amatores, si beatæ æternitatis candidati, si vitæ, quam ducimus, probè conscii; si illius ad quam aspiramus amantes.

Hæc mortalis vita, qualis qualis demum est, *Via* est. *In via multa oneri sunt, mediocria usui, & magno viatico breve vitæ iter, non instruitur, sed oneratur.* Ambros. l. 8. ep. 19. *Via* est, ut disertè Minutius, ac veluti cursus, stadiumque virtutis: In Octavio. sed *virtutis via, non capit magna onera portantes*, ut pulchrè Lactantius. L. 7. c. 1. Quod si ea non capit, non est certè, quod ea ultro nobis accersamus: sed potius, ut etiam oblata, etiam habita, ac possessa, cum Apostolis abjiciamus, si modo ii simus re, qui sumus nomine, *Christiani*, id est *pauperes*.

Et hæc paucis dicta sint de fulgore, quem Ecclesiæ,

 mundoque

mundoque universo intulere Apostoli, ceu gemina in domo Dei candelabra; superest modo, ut persentiamus, quis etiam ab illis ardor? quisve æstus ad animos appellat, incendatque? est enim (ut ante dixi) in luce *fulgor* & *ardor*: fulgorem oculis hausimus, sentiamus ardorem.

PRIMUS ARDOR

SS. Apostolorum SIMONIS & IVDÆ.

Ab incenso divinæ gloriæ zelo.

Cap. 8. v. 2. EZechiel in excessu mentis vidit adumbratam aliquam Dei similitudinem, velut hominis effigiem ex electro conflatam, cujus pars inferior ignesceret tota, superior splenderet. Illa verò species auri splendentis, & ignis flammantis repræsentabat Deum amatorem & zelotypum: color enim pectoris aureus amorem cordis vehementem significabat; ignis autem circumstans zelum, quo succensus ardebat sponsus, videns dilectam sponsam sibi præposuisse infame idolum Baal.

Quod Deo ter Opt. ter Max. hoc proximis Deo hominibus, hoc Apostolis: habent illi quidem speciem hominis; at in eâ Divinum quiddam, auri quidem fulgorem, symbolum amoris, & caritatis in proximum, ignem verò, ardoremque indicium zeli, quo toti exardent, atque exæstuant.

Hoc igne arsit, æstuavitque David, cujus hæ fuêre voces velut illius indices. Ps. 68. v. 17. *Zelus domus tuæ comedit me.*

Hoc

Hoc igne arsit, æstuavitque Sponsa, quæ se fuscam, & decoloratam à sole confirmat: à sole utique ardoris, & zeli divinæ gloriæ, quo sic exarsit; ut fusca apparuerit, & decolorata, & quasi subnigra, atque exusta, tantus in illâ fuit ardor, æstusque tantus. Cant. c. 1. v. 6.

Et hic fuit in SS. Apostolis SIMONE & IUDA; cujus hoc primum sit argumentum, obitæ terrâ, marique tot regiones, tam incultæ, tam barbaræ; *Ægyptus, Mesopotamia, Persia, Indiaque*, & hoc quidem incredibili celeritate, *tantum*, inquit Chrysostomus, *valet in Deum zelus & tam leves efficit alas.* Hom. 1. ad popul.

Alterum ejusdem zeli indicium fuit impugnata, expugnataque hæresis, ceu è styge exurgens hydra, sive ea fuerit *Simonis Magi*, sive *Nicolaitarum*, sive *Cerinthi*, sive *Gnosticorum*, & aliorum, quæ ut monstra, in reluctantes auras prodierunt; terrasque fœdâ errorum lue fœdarunt.

Tertium ejusdem etiam zeli signum fuit quod domita longè, lateque fuerit idololatria, eversa idola, diruta profana fana, Deorumque cultores, ac sacrificuli Apostolorum, labore, sudore, ac prædicatione, velut fulmine quodam percussi, atque prostrati. D. *Ambrosius*, facundus orator, extollens *Phinees* magnanimi zelum, quo Madianitas olim confodit, perdiditque; eodem incensus zelo, in campum, in aciem evocat, seu Præsulem, seu Apostolum aliquem, seu virum Apostolicum, exclamatque. *Veni & nunc Phinees, arripe gladium verbi, interfice perfidiam, jugulato hæresim, ne propter eam populus universus pereat. Vrget ira cœlestis.* In Psal. 118.

Quæ sibi, quæ aliis Ambrosius; hæc ego tibi; *Amice Lector*, tibi, ô quisquis es Ecclesiastes, præcoque divini Verbi; *Veni & nunc* ipse, & cum SS. Apostolis SIMONE & IUDA, *arripe gladium* cœlestis Verbi, *interfice perfidiam* idololatrarum, *jugulato hæresim*, seu ea Lutheri, seu Calvini fuerit, seu aliorum de styge hæreticorum. *Vrget* enim *ira cœlestis*, & impendentia noxiis capitibus fulmina, *urget* & populi pereuntis miseratio, *urget* & zelus divinæ gloriæ, honorisque amplificandi, *urget* & amor, zelusque animarum, quas sibi, cœloque Christus acquisivit, etiam effuso per immania vulnera sanguine. *Vrget* denique & ipse SS. Apostolorum SIMONIS & IUDÆ exemplum, vitaque sanctè acta, & mors ipsa pro fide, pro Religione, proque Deo fortiter obita: à quâ erit

SECUNDUS ARDOR

SS. Apostolorum SIMONIS & IVDÆ.

Ab incenso patiendi, ac moriendi desiderio.

SAnctissimos Apostolos, invictosque Christi Martyres diximus esse in Ecclesia, quod in Dei domo *duo Candelabra*.

Lib. de Virg. c. 24.

D. Gregorius Nazianzenus altius assurgens insignes appellat *in polo stellas*, quæ mortalibus oculis sic occidunt, ut surgant immortalibus; sic occidunt, ut tamen occidendo, & lucem spargant, vitæ dico lucem, claraque magnarum virtutum exempla: & simul etiam ignem ostentent, ignem,

ignem, inquam, divini amoris, qui maximè proditur illustri patiendi, ac pro Christo moriendi desiderio, quod in SS. SIMONE & IUDA videre licuit, atque admirari.

E Babylonia post exantlatos illic labores excesserant Apostoli, venerantque in urbem, cui *Suamira* nomen; cum ecce rursum incurrunt in Magos illos, simulque in eorum odium; atque malevolentiam; ab hac excitati idolorum sacrificuli, violentas in illos manus injiciunt, & SIMONEM quidem adducunt in templum solis, IUDAM autem in fanum Lunæ, ut istis Idolis sacra facerent, thusque incenderent. Quid hic Apostoli, magnæ illæ mentes, & cœli novi, id est Ecclesiæ surgentis, Intelligentiæ? idola venerentur? at impium illud: recusent illi, cultumque respuant pertinaces? at vita in lubrico, & mors in oculis. Verum stat potius mori, quam noxios vivere, certum occidere terris, & cœlo surgere; imo quod mireris, & ames, & supplicia ipsa in votis sunt, & mors in deliciis, tantus ardor patiendi, tantus & moriendi. Ut huic, & illi aperiatur via; supplices ad cœlum manus extendunt, Deum orant, exorantque; & ecce quæ orationi vis, quísve ab ea fructus: idola ipsa mox concidunt, confriguntur impia simulacra, & ipsi cacodæmones ex illis excedunt horrendâ in speciem Æthyopum figurâ, ingentique clamore; quo ita concuti omnia, ut concuti, ac convelli videantur ipsa profana fana, ruinamque minari. Quid hic sacrificuli? quid idolorum sacerdotes? quid plebs insana, ac furens? In iras truces, in minas acres itur; imo & in vulnera, ac cædes proruitur, irarumque, ac furoris victimæ sunt Apostoli;

cadunt

cadunt illi, atque ab his & illis fœdum in modum discerpuntur ac dilaniantur, spectaculo quidem hominibus lamentabili; at superis grato ac jucundo, noxiis autem capitibus ferali, ac funesto. Mox enim cœlum ipsum quasi tanti sceleris, tantæque immanitatis impatiens turbari cœptum, & quod ante serenum erat, atrâ nube involvi, tegique, indeque mugire tonitrua, exilire fulgura, & quaquaversum in scelerata capita evibrari; ipsaque idolorum fana dirui, soloque æquari, æthere ipso etiam in saxa, templorumque moles, sæviente, potissimum autem in magos illos, qui ultore cœlo, Deoque, unà, cum aliis è Gentilitate illa quamplurimis, malè perierunt. Et hic cruentæ illius tragœdiæ finis fuit, Apostolis quidem gloriosus; sed impiis illis fatalis; piis autem salubris, atque (ut ita loquar) vitalis.

Ab hoc enim casu, qui labi atque occidere visi sunt Apostoli, ab eodem resurgere, atque resuscitati illis superstites.

Lib. 1. de Abraham c. 1. Eleganter Ambrosius, ait Moysen *imitandum* nobis Abrahamum descripsisse, *ut corda hominum, in vitium labentia, hujus viri contuitu, velut è quodam terreno busto resuscitaret.* Quod magnus ille Præsul de Abrahamo ad imitandum hominibus proposito, hoc ego, & potiori quidem jure, de SS. Apostolis Simone & Iuda. Erant eò loci ac temporis hominum corda in vitium omne labentia, pars enim in hæreses infandas, pars in immanem idololatriam, pars in alia scelerum monstra declinarat, quis illis finem, modumque ponat? quis labentes erigat? quis in mortem pronos, ac præcipites retineat? In certamen, in theatrum eduxit Deus fortissimos illos Christi pugiles, Simonem & Iudam

IUDAM quorum *intuitu*, *velut è quodam terreno busto eos resuscitaret.* Et ita factum est, & factum quàm optimè. Arserat orbis: imò & ardebat igne concupiscentiæ, igne libidinis, & eò usque arserat, ut non nisi infame bustum esset. quis evigilabit? quis excitabit à terreno illo, luteoque busto? Nemo unus omnium præter Apostolos, præter SIMONEM & IUDAM. Qui enim potius? si de *Basilio Magno* D. Gregorius Nazianzenus pronuntiavit audax illud, & liberum, verum tamen. *Communem* Orat. 20. *fuisse virtutis tabulam*, in quam *velut in vivam quandam legem intuentes* mortales, vitam omnem suam dirigerent.

Si Sanctos viros esse *leges animatas* edixit Philo inter L. de Abraham. antiquiores illustris scriptor, quidni & ego, eadem, imò & meliore de causâ, Beatos Apostolos dixerim esse *communem virtutum omnium tabulam*, & *legem quandam*, non emortuam illam, sed *vivam*, sed *animatam*, à quâ pusilli mortales vitæ meliùs instituendæ, & præcepta peterent, & exempla. Dicam certè, atque cum Lib. 2. Histor. c. 16. Eusebio ex vero dicam. esse *exemplaria quædam splendida*, & speciosa religionis nostræ: dicam cum Bernardo esse veluti *ligna fructifera* in horto sponsi, & paradiso Serm. 23. in Cant. Dei, *de quorum bonis actibus ac moribus, quot sumis exempla; tot carpis bona.* At quæ, inquies bona? non ea, quæ mortali vitæ serviunt; sed quæ etiam immortali: non ea, quæ terris innascuntur; sed quæ in cœlis reponuntur, & hoc quidem in perpetuas æternitates; bona dico virtutum, imprimisque cœlestis sapientiæ, quæ

nos edoceat divina ſapere, divina votis omnibus concupiſcere, terrena verò faſtidire, atque averſari; tum etiam incendi zelo divinæ gloriæ, honoriſque propagandi; denique pro religione, proque Deo, & agere, & pati fortia, ipſamque (ſi cœlum exigat) per immania vulnera pulchram obire mortem; & ab illâ beatæ æternitatis atria ſubire. Ut porro ſubeas, *Amice Lector*, in

Gregor. Nazienz. Orat. 21.

Apoſtolos illos SIMONEM & IUDAM, velut *in virtutum exemplaria*, virtutum ſimulacra oculos injice, atque ad eos quà licet etiam in cœlis poſitos cogitatione, ac piâ meditatione tranſi. Et certè quidni ſic tranſeas? Tranſire docent majorum exempla, etiam Gentilium.

Themiſtocles ad illuſtria Melchiadis facinora totus animo, totus affectu tranſibat, & ex illis ſibi ad ſimilia faciebat animos.

Achillis facta cogitatione propè perenni ſpectabat *Alexander*, nomine, & re etiam ipſâ *Magnus*, atque ex illis ad paria ſeſe excitabat.

Alexandri geſta perpetuò volvebat, revolvebatque Iulius Cæſar, & inde talis ac tantus evaſit Imperator.

Habent nimirum illud exempla Heroum, ad ſimilia vocant, imò & compellunt, etiam infirmorum corda, animoſque.

a. Mor. 1.

Hinc ut ſcitè D. Gregorius, *Scriptura ſacra narrat geſta Sanctorum, & ad imitationem provocat corda infirmorum; & dum eorum victricia facta commemorat, contra vitiorum prælia debilia noſtra confirmat, fitque ut minus*

mens

mens inter certamina trepidet, quò ante se positos, tot virorum fortium triumphos, videt.

Eâ de causâ Lacedæmonii in conviviis suis præcipua majorum suorum facta canere faciebant, quò juniores ad eorum imitationem invitarentur: ut cùm inter epulas caro pasceretur, etiam animus præclaris illis suorum facinoribus reficeretur, atque ad eos à mensa transiret, si minus mole corporis: saltem votis, ac desideriis. Quod Lacedæmonii filiis suis: hoc Seneca discipulis, quos transire docuit, ad illos qui in elisiis campis Divis admixti credebantur; sic enim aliquando ad Lucilium. *Ad meliores* Ep. 104. *transi, cum Catonibus, vive, cum Lælio, cum Tuberone. Quod si convivere etiam Græcis juvat, cum Socrate, cum Xenone versare. Vive cum Chrysippo, cum Pisidonio. Hi tibi tradunt Divinorum humanorumque notitiam.*

Non habebat Vir ille gravissimus opinione suâ majores, illustrioresve, in omni retrò antiquitate, quorum virtus, & gloria mortuorum, vivos posset ad similium imitationem excitare. Nos verò pro sophis illis gloriosis, seu è latio, seu è græcia petitis, Apostolos habemus, ad illos ergo mente, ac cogitatione transeamus, cum illis vivamus, cum illis versemur, tradent nobis, non profanam aliquam humanorum, divinorumque notitiam: sed sacram, sed cœlestem, & per eadem magnarum virtutum vestigia, ad cœlum, ad coronas, ad beatam ducent æternitatem; utque ducant præter eorum imitationem, etiam cultum, observantiamque singularem tibi suaderi velim; in hac excellere, visus est D. *Bernardus*, cui præ cæteris Apostolis

S. IUDAS in amore fuit, ac veneratione: cujus argumento sit illud, quod sacras illius reliquias ad se Hierosolymis transmissas, & mirâ devotione exceperit, atque apud se vivens retinuerit; imò & moriturus eas jusserit, unà secum sepeliri, pectorique suo superponi, *eo utique fidei, ac religionis intuitu* (inquit Author vitæ illius) *ut eidem Apostolo in Die communi resurrectionis adhæreret.* Vt & tu sic adhæreas aliquando, sin minus illius reliquias; at saltem memoriam, cultumque retine etiam ad tumulum, ultimosque cineres, è quibus cum illo à morte ad vitam, à terris in cœlos emergas; consors illius gloriæ, in omni retrò æternitate; qui & illius cultor fueris in omni vitæ mortalis tempore.

Lib. 5. c. 2.

FINIS.

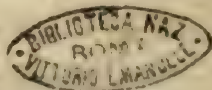

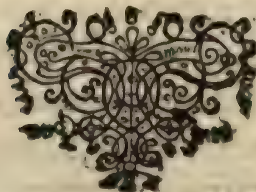

INDEX

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM.

D.

E.

F.

G.

H.

S. Joan-

L.

N.

D. Pauli

R.

S.

T.

V.

FINIS.

Digitized by Google